

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА
ОЧИМА СТУДЕНТСТВА**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської
студентської науково-практичної конференції

16 квітня 2021 року

Миколаїв * НУК * 2021

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Київський університет імені Бориса Грінченка
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
Миколаївський національний аграрний університет
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра філософії та культурології

ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ОЧИМА СТУДЕНТСТВА

IV Всеукраїнська студентська науково-практична конференція

16 квітня 2021 року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
кафедра філософії та культурології
пр-т Героїв України, 9*

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Миколаїв 2021

УДК 167.7
Ф 56

ОРГАНІЗАТОРИ:

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Київський університет імені Бориса Грінченка
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського
Миколаївський національний аграрний університет

Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра філософії та культурології

Матеріали публікуються за оригіналами, які надані авторами.

*Претензії щодо змісту та якості матеріалів не
приймаються.*

Відповідальна за випуск:

канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
О. В. Патлайчук

Ф 56 **Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства:**
матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. –
Миколаїв: НУК, 2021. – 315 с.

Наведено матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, яка відбулася у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв) 16 квітня 2021 р.

Розглянуто різні аспекти філософського та культурологічного осмислення проблем сучасного суспільства, виконано критичний аналіз актуальних напрямків технологічного, педагогічного, соціального та культурного прогресу людства.

Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, інженерно-технічних працівників, викладачів, студентів та аспірантів.

УДК 167.7

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2021

ЗМІСТ

1. Сучасна інтерпретація загальних філософських проблем

<i>Береженна Л.Ю., Гриб В.І.</i> Антропологічний аспект філософської спадщини Девіда Юма та її сучасні інтерпретації	7
<i>Величко І., Хрипко С.А.</i> Життя – як філософський шлях до себе	9
<i>Возіян Я.В., Патлайчук О.В.</i> Етика й культура спілкування в пам'ятках історії та літератури	12
<i>Гриньов Є.М.</i> Мудрість як феномен людського буття	13
<i>Жолобенко В.І., Патлайчук О.В.</i> Проблеми філософії в сучасному світі	16
<i>Іваненко Т.С., Патлайчук О.В.</i> Діалектика як теорія розвитку пізнання	18
<i>Калинюк О.А.</i> Деструктивні аспекти суспільно-філософської думки епохи постмодерну	21
<i>Колесник М., Хрипко С.А.</i> Феномен віри	23
<i>Мельник Н., Гончарова О.О.</i> Місія людини в філософії стародавнього Китаю: конфуціанство і даосизм	25
<i>Оріакхі С.О.О., Хрипко С.А.</i> Поняття філософії життя в творчому доробку відомих мислителів	28
<i>Осіння В.К., Патлайчук О.В.</i> Практичне значення філософії	30
<i>Попова В.А., Гончарова О.О.</i> Ідея потойбічного світу у філософії Платона та у християнстві: порівняльний аспект	32
<i>Сергійчук Ю., Хрипко С.А.</i> Життя – як філософія	34
<i>Середа М., Додонова В.І.</i> Концепція «надлюдини» у філософії Ф.Ніцше	36
<i>Соломаха М., Яценко Г.Ю.</i> Актуальність стоїцизму у ХХІ столітті	38
<i>Усенко М., Додонова В.І.</i> Криза раціональності і феномен міфологізації в ХХІ ст.	39
<i>Ущатовська А., Хрипко С.А.</i> «Роздуми про жайворонків» як втілення етики та філософії повсякденності	42
<i>Яшина Д.С., Гончарова О.О.</i> Міфологічний тип світогляду в сучасній повсякденності	43

2. Людина і техніка: нові можливості та виклики

<i>Гончарук А.О., Патлайчук О.В.</i> Взаємодія людини та техніки	47
<i>Гриньов Є.М.</i> Роль техніки та технологій на сучасному етапі розвитку суспільства	48
<i>Дорожкін О.С.</i> Взаємодія науки і техніки	50
<i>Дорошенко О.С., Патлайчук О.В.</i> Взаємодія науки і техніки	55
<i>Костенко І.М., Патлайчук О.В.</i> Сучасні технології та їх майбутнє	56
<i>Кравцова О.С.</i> Нові можливості сучасних технологій	58
<i>Новікова Ю.С.</i> Вплив науки і техніки на людину у сучасному глобальному світі	61
<i>Раснітін Ю.О., Патлайчук О.В.</i> Техніка в системі культури	63
<i>Chornomord Ye.Ye., Vasylyk S.K.</i> Problems and prospects of technology parks development in Ukraine	66
<i>Щербинін М.В., Патлайчук О.В.</i> Технічний прогрес: нові можливості або виклики для людства	69

3. Стратегії пізнання науки та техніки через наукові методи

<i>Білоконь С.М.</i> Методи технічних наук	71
<i>Мілушкіна С.О.</i> Характеристика загальнонаукових методів пізнання	73

<i>Приходько Д.В.</i> Наукова методологія: загальнонаукові методи пізнання	76
<i>Пулянович О.В.</i> Мова науки і вербальні методи пізнання. Методи побудови теоретичних систем	81

4. Філософія наукової діяльності та інновацій

<i>Демченко К.А., Царенко О.О.</i> Наукові об'єднання студентів – осередки реалізації талановитої молоді	83
<i>Дорошенко Ю.В., Патлайчук О.В.</i> Феномен інноваційності в науковій діяльності	85
<i>Кабаченко В.В.</i> Розвиток сфери інноваційної діяльності в підприємствах	89
<i>Кудрявець Д.І.</i> Форми наукового дослідження. Наукова істина	93
<i>Кузнецов Г.В., Патлайчук О.В.</i> Наука і цінності сучасної цивілізації	96
<i>Росовська В.І.</i> Наука в цілісному контексті пізнання.	99
<i>Сологуб Н.В.</i> Освітня інновація як елемент феномену інновації загалом	104
<i>Стройнова В.С.</i> Філософський контекст наукової діяльності	106
<i>Халабузар Е., Додонова В.І.</i> Постмодерністська філософія науки та її сутність	108

5. Філософія відповідального розвитку сучасного суспільства

<i>Гераськова Д.В., Гурець Н.В.</i> Філософська та етична оцінка тестування косметичних засобів на тваринах	110
<i>Годованчук Д.Д., Патлайчук О.В.</i> Гендерна рівність в контексті сталого розвитку	113
<i>Данілова О.О., Гурець Н.В.</i> Філософія екологічної кризи	117
<i>Назарова Є., Колінько М.В.</i> Буття людини в умовах глобальних перетворень	119
<i>Соченінова І.О., Гурець Н.В.</i> Екологічна культура та екологічна свідомість: проблеми сьогодення	121
<i>Терлецький М.М., Гурець Н.В.</i> Філософський та етичний погляд на «секретну війну всесвітнього фонду дикої природи»	124

6. Аспекти і тенденції розвитку культури в постіндустріальному світі

<i>Абдуллаєва Г.Б.</i> Філософія культури: проблеми и перспективи	126
<i>Алексеева К., Хрипко С.А.</i> Дизайн як сучасна форма вираження естетичного в культурі	128
<i>Душеїна У.С. Гончарова О.О.</i> Образ Діви Марії в картинах Рафаеля Санті, Леонардо да Вінчі, Мерізі да Караваджо та у православних іконах	130
<i>Кабакова К., Хрипко С.А.</i> Використання етики у веб-дизайні	135
<i>Козарчук О.О., Патлайчук О.В.</i> Розвиток культури України в постіндустріальному світі	137
<i>Козлов І.О.</i> Проблеми культури в філософії. Культура як міра людяності	139
<i>Лещенко В.Г., Патлайчук О.В.</i> Расизм та нетерпимість в соціумі як проблема розвитку культури нації	141
<i>Паладій Д.О.</i> Технології у мистецтві	143
<i>Роговська І.В., Гурова І.В.</i> Хіп-хоп і сучасна вулична культура	145
<i>Стрижак І., Колінько М.В.</i> Актуалізація моделі міжкультурного діалогу в плюралістичному світі	147
<i>Теслюк С., Хрипко С.А.</i> Філософія в системі культури	149
<i>Цвіркун Д., Хрипко С.А.</i> Ідея імені в мистецтві	150

7. Філософські виміри соціогуманітарних досліджень

<i>Барташевич М., Додонов Р.О.</i> Жіночий простір у літературній традиції	154
<i>Брухальська В. Хрипко С.А.</i> Філософія щастя	156

<i>Василенко М., Хрипко С.А.</i> Філософія щастя і грошей	159
<i>Волощук І., Хрипко С.А.</i> Філософія життя і смерті	160
<i>Грицай О.І., Патлайчук О.В.</i> Філософське бачення проблеми клонування	161
<i>Данилюк А., Хрипко С.А.</i> Що таке мотивація? Для чого вона потрібна?	165
<i>Демченко К.А., Гінкевич О.В.</i> Українська мова як феномен консолідації нації	166
<i>Денисюк В., Хрипко С.А.</i> Рецепт щастя	169
<i>Доценко А.В., Слаута Т.В., Ступак О.П.</i> Соціально-антропологічні аспекти розвитку конвергентних технологій	171
<i>Зацаринна О., Хрипко С.А.</i> Цінність життя – спроба філософського осмислення	174
<i>Ільїна Н., Хрипко С.А.</i> Народження стереотипів шляхом знехтування стандартами	176
<i>Кашицька І., Хрипко С.А.</i> «Філософія тиші»	178
<i>Котвицька Н., Хрипко С.А.</i> Почуття самотності	180
<i>Кіпріан І., Хрипко С.А.</i> Людська байдужість	185
<i>Макарчук К.І., Гончарова О.О.</i> Калокагатія як ідеал людської особистості: від минулого до сьогодення	188
<i>Панченко Ю.О.</i> Соціогуманітарне пізнання у контексті визначення цінностей та пріоритетів розвитку соціуму	192
<i>Парфьонова Х.С., Ступак О.П.</i> Гендерна проблема в суспільстві	195
<i>Півторацько М., Хрипко С.А.</i> Самотність	198
<i>Сай А., Хрипко С.А.</i> Закоханість	200
<i>Урман М., Хрипко С.А.</i> Цінність життя	201
8. Філософське осмислення феномену віртуальності	
<i>Арнаут М.В., Патлайчук О.В.</i> Феномен віртуальності: соціально-філософський аналіз	203
<i>Бронська В.С., Ступак О.П.</i> Філософія – ключ до проблем штучного інтелекту	204
<i>Васильєва Ю.Є., Перець Г.Ф.</i> Осмислення віртуальності як творчої внутрішньої реальності	206
<i>Дмитрієв О.О.</i> Вплив комп'ютерів на здоров'я людини	208
<i>Дяченко А.Р.</i> Віртуальний світ як прояв реальності	210
<i>Захарова Ю.М., Ступак О.П.</i> Блогери та їх вплив на людей	216
<i>Козерівська А.В., Патлайчук О.В.</i> Вплив соціальних мереж на самосвідомість людини	218
<i>Корня А.В., Патлайчук О.В.</i> Сетівізація на шляху до повної прозорості суспільства	220
<i>Кузнецова А.С.</i> Визначення поняття віртуальності	221
<i>Лебедушко П.Є., Патлайчук О.В.</i> Соціально-філософський аналіз віртуальності	223
<i>Мурич І.В., Патлайчук О.В.</i> Вплив інформаційних технологій на філософське бачення духовного розвитку України	225
<i>Попадін А.Г., Шевченко К.Д., Патлайчук О.В.</i> Вплив соціальних мереж на формування «Я»	229
<i>Прокопів Ю.О., Гаврашенко К.А., Патлайчук О.В.</i> Вплив он-лайн платформ на життя сучасного суспільства	232
<i>Скрипник М.О., Патлайчук О.В.</i> Феномен віртуальності	234
<i>Стефанов В.М., Патлайчук О.В.</i> Метафізика віртуальної реальності: аналіз філософських концепцій	237
<i>Устенко А.С., Патлайчук О.В.</i> Штучний інтелект: проблеми мислення	239
<i>Хохлов Б.М., Патлайчук О.В.</i> Філософські аспекти віртуальної реальності та її впливи на формування індивіда	242

9. Філософські виміри права

<i>Вань Фан, Патлайчук О.В.</i> Цінність життя в китайській культурній традиції: к вопросу о аспектах применения смертной казни в современной китайской юриспруденции	245
<i>Железна Л.В., Патлайчук О.В.</i> Економіка і право: розуміння співвідношення	248
<i>Ковальчук С.С., Патлайчук О.В.</i> Основні типи соціального відторгнення і політика соціального залучення	250
<i>Мараєва В.Р., Патлайчук О.В.</i> Філософські виміри феноменологічних концепцій природного права	252
<i>Мунтян А.В.</i> Поняття «біженець» у міжнародному праві	254
<i>Сичугова М.</i> Взаємозв'язок моралі і права	257
<i>Любашова А.А.</i> Правосвідомість і правова культура як об'єкти філософсько-правового аналізу	259

10. Філософія суспільних процесів

<i>Баландіна В.Є.</i> Феномен історичної пам'яті в контексті філософії іміджу	263
<i>Власенко В., Хрипко С.А.</i> Політична ментальність українців – риси, ознаки, тенденції	266
<i>Костик М.М.</i> Проблеми сучасного споживання у суспільстві	272
<i>Кузнецов Г.В., Кравчук О.Ю.</i> Політичні технології як інструмент політичної практики	274
<i>Купріянова І., Яценко Г.Ю.</i> Проблеми молодого покоління у суспільстві	276
<i>Купріянова І.О., Кравчук О.Ю.</i> Національний менталітет як стабілізуючий фактор міжнаціональних відносин	279
<i>Скіба О.С., Патлайчук О.В.</i> Жінка у політиці: недоліки гендерної політики в Україні	281

11. Педагогіка та філософія освіти вищої школи

<i>Довга К.</i> Феномен булінгу та цінність інклюзії в освітньо-філософському просторі сьогоденного українського буття	284
<i>Карпенко С., Хрипко С.А.</i> Естетична категорія «прекрасного» як критерій роботи вчителя	289
<i>Михайличенко А.С., Патлайчук О.В.</i> Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні	291
<i>Михайлов О.С.</i> Історичний досвід становлення сучасної освіти через призму філософії	294
<i>Романченко К.О., Патлайчук О.В.</i> Філософія освіти та її концептуалізація у століття освіти	299
<i>Сідіченко Г., Хрипко С.А.</i> «Чи всі люди мислять?»	302
<i>Федорова Б., Колодич Л., Хрипко С.А.</i> Освіта – етична цінність і моральний вимір життя	303
<i>Черненко Р.А., Патлайчук О.В.</i> Сучасна концепція філософії освіти в Україні	308
<i>Шляхтицька А., Хрипко С.А.</i> Освіта – моральний шлях до себе	310
<i>Яковлев М.Ф., Патлайчук О.В.</i> Тісний і нероздільний зв'язок філософії і освіти вищої школи	312

1. Сучасна інтерпретація загальних філософських проблем

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФІЛОСОФСЬКОЇ СПАДЩИНИ ДЕВІДА ЮМА ТА ЇЇ СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Береженна Л.Ю., студентка факультету ДПОМ ім. В. Волошиної
Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри правових наук та філософії
Гриб В.І.
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна

В українській філософії відбувається зростання активності філософських пошуків. Звертається увага на ще мало досліджені філософські проблеми. Однією з таких проблем є проблема людської природи у філософії Д. Юма. Впроваджуються нові методи пізнання, нові підходи в історико-філософському дослідженні [4, с. 11]. Неабиякої ваги набуває метод компаративного історико-філософського дослідження, що покликаний співставляти вчення, представлені в історії філософії, а також напрямки філософського знання. Методологічні тенденції сучасної української історико-філософської думки обумовили дослідження вчення Д. Юма у контексті філософського лібералізму, постмодернізму, сучасної української філософії.

В історії людства завжди викликали інтерес та були актуальними проблеми гуманістичного змісту. Поставали питання про сутність людини, людської природи, людини як особистості, індивідуальності, гармонійного співіснування індивіда та суспільства [2, с. 438]. Отже, актуальними є представлені у філософії Д. Юма аспекти проблеми людської природи: можливість розгляду філософії людської природи як специфічної науки; співвідношення поняття людської природи та скептицизму; закономірності процесів мислення (у межах досвіду); зв'язку теорії пізнання, моральної та політичної філософії. Необхідність віднайти джерела походження розуміння Юмом проблеми людської природи змусила звернутись до філософії античності і середньовіччя, яку досліджували О. Александрова, Ф. Коплстон, П. Лейкфельд, О. Лосєв [3, с. 210-219].

Проблема людської природи, яку розробляв Д. Юм, з'являється у його філософському вченні не випадково. Не кажучи про те, що проблему людської природи досліджували найближчі попередники та сучасні філософським пошукам Д. Юма мислителі, все ж, ще й можна говорити про більш глибокі корені проблеми людської природи в історії філософії. Вже у досократівській філософії виявляється дослідницький інтерес перших філософів до феномену природи. Вперше (в історії західної філософії) згадки про природу (та, власне, і майже всі твори досократиків мали назву «Про природу») зустрічаються у мілетській школі давньогрецької філософії [1].

Особливість тлумачення Д. Юмом феномену людської природи полягає в тому, що вона постає як єдина дійсність людини. Природа людини виявляється у структурі людського досвіду, про який можливо скласти уявлення лише через аналіз наявного враження. Наявне враження охоплює всю сукупність дійсного досвіду. Але дослідження людської природи

привело Юма до ствердження, з одного боку - несубстанційних характеристик природи людини, а з іншого - до апеляції відносно людської природи як субстанції, та й то лише в якості її можливості, адже вона не може бути встановлена – бо людині дається лише наявне сприйняття, вона, за словами Юма, лише «потік» сприйнятів [8, с. 121].

Аналізуючи зазначений аспект, варто підкреслити, що в центр своєї філософії Д. Юм поклав науку про людину та її свідомість. Наука про людину не може бути відділена від життєвого досвіду; це практичне питання, що вимагає практичного філософа, того, хто бажає жити своєю філософією: «... якщо наука про людину є єдиною міцною основою для інших наук, то єдина надійна основа, на яку ми можемо поставити цю науку, повинна спиратися на досвід і спостереження» [3].

У тлумаченні Д. Юма поняття досвіду набуло особливого значення. Він виокремив з нього зовнішній матеріальний світ, і весь досвід у нього ґрунтувався лише на сприйнятті й упорядкуванні вражень та уявлень. Філософ поставив питання: що містить досвід, окрім констатації фактів? Саме в цьому полягає його оригінальність та глибина, адже інші емпірики вбачали розв'язок усіх проблем у досвіді, а він бачив проблему в самому досвіді – проблему, яка вимагає розв'язку. Д. Юм розпочинає з аналізу структури досвіду людини. З'ясування цього питання пов'язується з дослідженням причин появи в нашій душі (розумі) тих чи інших ідей. У свідомості він виокремив «враження» та «ідеї». Перші означають те, що слід було б назвати «відчуттями» або «сприйняттями» [7, с. 489].

Основне твердження Д. Юма: ідеї походять із відчуттів. Відчуття є першовзірцем, тоді як ідеї – лише їх копіями, які утворює інтелект. Відчуття є відповідним засобом пізнання дійсності та мірилом істинності ідей; ідеї мають цінність для пізнання речей настільки, наскільки вірно їх копіюють. Доказом, що враження з'являються першими, є досвід; приміром, сліпий від народження не має ідей кольорів [7; 8]. Отож, Д. Юм порівнює ті сфери психічного життя, які ми називаємо чуттєвою та інтелектуальною. Філософ характеризує таке розрізнення лише як питання ступеня. У сформульованому Д. Юмом понятті досвіду є відрив людської свідомості від зовнішнього світу, що свідчить про психологізм його філософії.

В інтерпретаціях філософії Д. Юма однією із загальноприйнятих тез є тлумачення процесу утворення моральної теорії з безпосереднього дослідження афективної сторони людської природи. Відповідно до характеристики істинності суджень, Д. Юм ділить людське знання на дві сфери – природу та мораль. Природа є первинною, а мораль – вторинною. Моральні норми утворюються на базі природних принципів, що функціонують у суспільстві і видозмінюються у відповідності з тим середовищем, в якому вони перебувають. Моральні принципи, що вкорінюються в людині, фактично, стають другою природою, набувають характеру первинної природності, наприклад, феномен справедливості у людській моралі [3, с. 18].

Специфічно-гуманістичною є позиція Юма щодо розуміння феномену людини. Він інтерпретує людську природу як таку, що наділена симпатією, справедливістю та свободою. Чуттєве споглядання, яке формує засади гуманізму у філософії Юма може доповнюватись скептичною (скептицизм відносно розуму) частиною його вчення. Сучасний лібералізм або ґрунтується на філософських засадах вчення шотландського філософа, або критикує його, що в основному пов'язано з розглядом кантової і юмової систем філософії моралі як протилежних. Постмодерністські інтерпретації філософії Юма засновані на критиці проекту Просвітництва, а також пов'язані з поняттям історико-філософського експерименту (реконструкція на базі застосування принципу «різومي»). В історико-філософській коментуючій літературі існує тенденція розглядати філософію Юма як скептицизм, що межує з агностицизмом, адже шотландський філософ спростовував існування об'єктивного світу шляхом сумніву в існуванні об'єктів поза їх чуттєвим сприйняттям.

Підводячи підсумки, можна сказати, що при всіх новаціях та ґрунтовності дослідження Д. Юм не створив завершеного вчення про душу, хоча й хотів системності. У Британії ідеї Д. Юма за його життя не були сприйняті. Його майже одноставно мали за такий собі філософський подразник – усі намагалися його спростувати (особливо слід виділити школу «здорового глузду» на чолі з Т. Рідом) [1, с. 720]. Натомість в інших країнах, зокрема в Німеччині, психологізм як «ментальна географія» Д. Юма набув своїх послідовників (насамперед слід відзначити Й. Тетенса) [3, с. 421]. Щодо розвитку філософської психології, кардинальне значення мало заперечення Д. Юмом існування духовної субстанції (хоча, як ми бачили вище, він сам, зрештою, вагався в цьому питанні). «Від світу, – пише В. Татаркевич, – залишився тільки комплекс відчуттів, і поза тим нічого ні побіч предметів, ні суб'єкта, не залишилось ні матерії, ні душі. Таку ультрарадикальну і парадоксальну позицію було важко захистити. І лише через півтора століття після Д. Юма знайшлося дещо більше філософів, які її засвоїли» [6, с. 142]. Польський історик філософії має на увазі вплив ідей Д. Юма на розвиток психологістських концепцій кінця XIX – початку XX століття. Важливим внеском Д. Юма у філософську психологію стало також формулювання законів асоціації і спроба асоціативної інтерпретації науки, моральності та релігії.

Список літератури:

1. Васильев В. История философской психологии. Западная Европа – XVIII. Калининград: КГТ, 2003. 244 с.
2. Г'юм Д. Трактат про людську природу: Спроба запровадження експериментального методу міркувань про об'єкти моралі / ред. та передм. Ернста К. Мосснера; пер. з англ. Павло Насада. Київ: Всесвіт, 2003. 552 с.
3. Лега В. Секст Эмпирик: Скептицизм как образ жизни. *Mathesis. Из истории античной науки и философии*. Москва, 1991. С. 210-219.
4. Нарский И. Философия Давида Юма. Москва: Мысль, 1967. 239 с.
5. Панич О. Розвідки з історії скептицизму в британо-американській епістемології: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2007. Ч. 1: Британська модерна філософія (Гоббс, Локк, Барклі, Х'юм, Рід). 524 с.
6. Прокопов Д. Інтерпретація хиби в європейській філософії XVII–XVIII століть. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2008. 428 с.
7. Татаркевич В. Історія філософії. Т. 2: Філософія Нового Часу до 1830 року. Львів: Свічадо, 1999. 352 с.
8. Юм Д. Исследование о человеческом познании // *Сочинения: в 2 т. / Дэвид Юм*. 2-е испр. изд. Москва: Мысль, 1996. Т. 2. С. 35–144.

ЖИТТЯ — ЯК ФІЛОСОФСЬКИЙ ШЛЯХ ДО СЕБЕ

Величко Іоанна, ст. гр.ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Мета філософії — логічне пояснення думок. Філософія — не вчення, а діяльність. Філософська праця складається великою мірою з пояснень. Підсумок філософії — не «філософські судження», а пояснення суджень. Філософія повинна пояснювати й чітко розмежовувати думки, що звичайно бувають доволі темні й невиразні.

Людвіг Вітгенштайн

Людина — це створіння нераціональне, але наділене інструментарієм віднаходити раціональність та позбуватися власних протиріч. І одним з головних компонентів цього інструментарію є філософія.

Значення терміну «філософія» впливає від грецьких слів філео — любов та Софія — мудрість. Любов до мудрості. Філософське знання докорінно відрізняється від наукового. Оскільки в ньому не існує однозначних та загальноприйнятих положень, воно не стиснуте сталими рамками об'єктивності та має властивість бути плюралістичним.

До найважливіших проблем філософії відносять питання: «Хто така людина і яке місце у світі вона займає? В чому полягає сенс людського життя і людства в цілому? Ї чи існує цей сенс взагалі? В чому суть людського щастя? І як, якими шляхами і засобами людина може стати щасливою? Як слід розуміти добро і зло? Яка їх роль в житті індивіда і людських спільнот? Чи вільна істота людина, чи над нею панує фатум, доля? Чи визначено її життєвий шлях заздалегідь, чи ні?» На ці та багато інших питань неможливо дати точні відповіді, і тому кожне нове покоління намагається відшукати власне пояснення, спираючись на свої унікальні історичні особливості.

Кожна людина хоча б раз в житті замислювалася про своє місце в цьому світі. Або про те чи є в неї своє унікальне призначення. Іншими словами місія, яку вона має виконати за той час поки вона живе. В результаті вона обирає напрямок свого руху і спутників в своєму житті. Хтось надає перевагу вірити в удачу, хтось у власні сили; декому імponує хитрість, комусь симпатизує наполегливість та сміливість. Таких спутників безліч і вибір для кожної люди по своєму очевидний. Адже кожен обирає те, що йому характерно. Кожен обирає свою сутність.

В наслідок постають нові питання: « Чи можливо визначати свою сутність? І чи можна її змінити?». На ці питання відповідь може бути або так, або ні. Але відповідь кожен з нас по-різному. Бо керуватися ми будемо своїм світоглядом, власними переконаннями та баченням реальності. В і цьому закладена якась частина сутності філософії. Проте, все насправді набагато глибше. Завдяки філософії людина осмислює й обґрунтовує світоглядні ідеали, накреслює стратегію їх досягнення. У філософії відбувається рефлексія світоглядних проблем, виробляється понятійний інструментарій для аналізу і порівняння різних світоглядів, для обґрунтування переваг одного світогляду над іншим.

Впродовж життя ми намагаємося обґрунтувати різноманітні концепції, але приходимо до того, що ідеали ставлення до світу потребує різних філософських підходів. Ми прагнемо розв'язати задачу під назвою «життя». Хочемо зрозуміти все і знати відповіді на всі запитання. Щоразу як трапляється ситуація в якій ми думаємо, що нічого не змінити, то ми маємо вчитися мислити філософськи. Про такі епізоди давньогрецький філософ Епіктет сказав: «Людей турбує не те, що з ними відбувається, а ті принципи і думки, які вони формують стосовно того, що відбувається. Коли на нас щось тисне, ми стурбовані або засмучені, ми не повинні звинувачувати в цьому інших, бо винні в цьому самі, адже джерело всього цього — наші власні принципи і думки.» Мені подобається ще один вислів, який буде доречний: «Не можеш змінити ситуацію — зміни своє ставлення до неї».

У кожного результату та наслідку є причини. Навіть якщо ми їх не знаємо. Це не означає, що їх немає. І ставитися до цього кожен з нас може як з релігійної, так і з матеріалістичної точки зору. Не дивлячись на те, що ці відношення виходять з принципово протилежних засад. Проте порівняння і обґрунтування неоднакових підходів до світу здійснюється за допомогою загальних законів мислення, що й дає філософії можливість виконувати світоглядну функцію. Також на шляху до пізнання себе є методологічна функція. Вона відповідає за формування загальних принципів і норм пізнавальної діяльності. Філософія допомагає нам зіставити й оцінити різні засоби своєї діяльності, вказати найбільш оптимальні з них.

На своєму життєвому шляху ми маємо безліч різноманітних перешкод і випробувань. Всі вони по своїй складності унікальні і неповторні. Але долаючи кожну наступну сходинку на шляху до мети ми не лише стаємо сильніше, але й пізнаємо себе. Через самоаналіз та філософське знання ми вчимося керувати своїми почуттями та направляти свої сили та енергію у правильне русло. Відкриваємо для себе нові рівні і власні здібності про які могли ніколи не знати. Насправді немає меж ідеальності, але це не причина зупинити власний розвиток. Думаю, що неможливо пізнати себе на всі сто відсотків. Так само як не можна прочитати всі книги у світі або побувати у всіх місцях Землі. Навіть половина цього процесу сягає довжиною у все життя і потребує повної віддачі.

Недарма кажуть, що мудрість найчастіше приходиться з часом. Є одна легенда, яка гарно описує цю тезу. Легенда свідчить, що Сократ твердив своїм учням: «Чим більше я знаю, тим більше не знаю». При цьому він пояснював це таким чином. Він креслив перед учнями два кола: велике та маленьке. Велике коло — це те, що він знає, Маленьке — це те, що знають учні. Але, міркував він, поза колом перебуває галузь невідомого, і коло стикання з невідомим для нього набагато більше, ніж у них. Тому-то, чим мудріша людина, тим краще вона розуміє, як багато їй невідомо, тим менше у неї самовпевненості, самовдоволеності, зарозумілості. Ці риси на шляху до пізнання себе можуть виявитися сильними перешкодами. Однак боротьба з власним егоїзмом та честолюбством — перший крок на цьому шляху. Так людина зможе приблизитися до єдиної істини, прориваючись крізь мінливу «правду». Правда насправді є лише певним ракурсом погляду на речі, ситуації, життя. Як кажуть в народі: «Правда в кожного своя». Ціллю людини в житті на шляху до пізнання себе має бути постійна спроба доторкнутися до істини і немає ліпшого інструментарію, ніж любов до мудрості.

Список літератури:

1. Khrypko, S. & Iatsenko, G. (2019). Philosophy of a Name: Ukrainian Context. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 9 (2), 437-451.
2. Khrypko, Svitlana и Iatsenko, Ganna (2019) Philosophy of a Surname: Ukrainian Context *Beytulhikme. An International of Philosophy -Web of Science*, 9 (4) (4). С. 899-912. ISSN 1303-8303
3. Levyk, B., Aleksandrova, O., Khrypko, S., & Iatsenko, G. (2020). Geo-policy and Geo-psychology as Cultural Determinants of Ukrainian Religion, Mentality, and National Security. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(3), 217-225. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2761>
4. Khrypko, S., Aleksandrova, O., Iatsenko, G., Ishchuk, A., & Shcherbakova, N. (2020). Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 333-344. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2792>
5. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice *Beytulhikme. An International of Philosophy*. С. 771-785. ISSN 1303-8303
6. Хрипко С.А. Духовний спадок етнокультури українців: вірування, міфологічний образи, демонологія // Науковий часопис НПУ ім. М.Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: 36. Наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. – № 36 (49). – С. 27-37.

ЕТИКА Й КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ В ПАМ'ЯТКАХ ІСТОРІЇ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Возіян Я.В., ст. гр. 1421

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Продукт життєдіяльності людей це спілкування, в історії багато де згадується про це. Дуже багато в'єго на цю тему написано в працях відомих вчених.

Першим хто написав про це був Геродот. Також він був першим хто поглиблювався в цю тему та писав відповідні праці, він чітко описав як, в той час спілкувались люди. З його розповідей було зрозуміло що люди вважали спілкування благом, спілкування є потребою здорового психічного розвитку людини, особливо зараз, у період карантинних обмежень, воно досить часто стає вітальною потребою.

Процес встановлення культурних норми та звичаїв був поетапним. В результаті, особистість отримала право самостійно виробляти свої власні моральні орієнтири.

Розвиток вітчизняної «школи спілкування» простежується з давніх часів. В Київській Русі дуже швидкого розвитку набувало мистецтво- причиною цього стало відкриття шкіл, бібліотек. Дуже відомими є праці того часу митрополита Іларіона та Кирила Туровського, які сприяли розвитку. [1, с. 194].

Володимир Мономах давав дуже влучні та мудрі настанови про етику спілкування і поведінку молодшому поколінню та залишив багатий слід в історії. В своїх працях він навчав важливим речам, які актуальні до сьогодні. У «Повчанні» він вказав, що Господнього... при старших мовчати, мудрих слухати, старшим коритися, з рівними собі і молодшими в любові перебувати, без лукавого умислу бесідуючи, а більше вдумуватися, не шаленіти словом, не засуджувати мовою, небагато сміятися, соромитися старших; ...поводитися благочестиво, навчити... очима управлінню, язика утриманню, розуму упокорюванню, тілу підкоряння, думці чистоту дотримувати, спонукаючи себе до добрих справ...; не забувайте того доброго, що ви вмієте, а чого не вмієте, тому навчайтесь... жодної людини не пропустіть, не привітавши її і не подарувавши їй добре слово..." [1, с. 194].

Володимир Мономах робив акцент на те, що "правильним життям" можна жити лише роблячи "добрі діла". Можна зробити висновок що, етика та етикет, культура спілкування, поведінки і мовлення в цих джерелах подаються в єдності. У наступних пам'ятках історії можна теж саме.

Великий вплив на людину, на її взаємини з іншими мали центри духовної культури та духовні особи-мислителі. Пізніше з'являються центри освіти та культури - це Львівська братська школа та Острозька греко-слов'яно-латинська школа, де викладали граматику, арифметику, астрономію, риторику, діалектику, логіку, мистецтво. Метою цих закладів, крім освітнього було формувати культуру поведінки, мовлення та спілкування.

З ХХ ст. вивченням спілкування наука не займалася, але до цих проблем почали звертатися зарубіжні та вітчизняні вчені. Попитом користувалися поради американського спеціаліста Д. Карнегі про те, як покращувати спілкування та знаходити друзів собі друзів, але поради мають наукового підґрунтя проте, у них є практична цінність, адже допомагають у спілкування [2]. Е. Шостром, вважає, що ці поради допомагають у маніпулюванні людьми, а це

не відповідає законам етики та психології. На жаль, лише небагато людей, на думку Е. Шострома, насправді спілкуються на високому рівні культури [3]. Термін "культура спілкування", та визначення її як феномену [4], виникли у працях вчених лише у 80-ті роки. Дотепер немає однозначного твердження, яке б точно описувало це.

Можна спостерігати процес спеціалізації спілкування, пов'язаний зі звуженням особистісного кругозору та отриманням професійних деформацій. Зараз, наприклад, визначені відокремлені сектори культури спілкування, такі, наприклад, як професійна та педагогічна, які мають чітке визначення та пояснення, професійна культура спілкування тяжіє до жорсткої спеціалізації. Спілкування науковців також має чіткі правила [5].

Отже, етика та культура спілкування людства має великий вплив на економічний та політичний та духовний розвиток країни.

Список літератури:

1. Фромм Э. Искусство любить. — М., 1990.
2. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей: Пер.с англ.— М., 1989.
3. Якокка Ли. Карьера менеджера. — М., 1991.
4. Шостром Э. Анти-Карнеги, или Человек-манипулятор: Пер. с англ.— Минск, 1992.
5. Доргалис О.В., Патлайчук О.В. Етикет і культура спілкування у світі науки. // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 124-127.

МУДРІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Гриньов Є.М., ст.гр.5153м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

grinev.zhenya1986@gmail.com

***Анотація.** У цій статті розглядається проблематичність людського буття. Розглянуто життя, буття та існування як характеристики людини.*

***Ключові слова:** знання найвищого блага, мудрість, мудрець, завдання педагогіки, людське буття, багатознання*

Вступна частина: Однією з найважливіших засад відповідальної поведінки, прийняття адекватних рішень, неруйнівної, прогностично обґрунтованої діяльності (професійної, політичної тощо) в умовах стрімких змін, розгортання негативних тенденцій розвитку сучасного світу є мудрість. Духовний капітал мудрої людини особливо актуальним стає в переломні епохи, коли вичерпують себе усталені принципи людської життєдіяльності. Переломні стадії в розвитку суспільства небезпечні не стільки економічними, політичними, соціальними, екологічними катаклізмами і катастрофами, скільки тими потрясіннями, які випробовує і переживає духовна сфера життя, суспільна свідомість. За таких умов особливої ваги набуває дослідження феномена мудрості як суспільства загалом, так й окремої людини. В античності мудрість розглядалась як одна з чотирьох фундаментальних чеснот (поряд з поміркованістю, справедливістю і мужністю). За Г. Ляйбницом, мудрість є «знанням найвищого блага», а за І. Кантом – «властивість волі узгоджуватися з найвищим благом як кінцевою метою усіх речей». Російський письменник Л. Толстой визначав мудрість як «знання вічних істин, що прикладаються до життя». Один із суттєвих вихідних смислів мудрості

пов'язувався з психічною трансформацією суб'єкта знання на шляху сходження (раціоналістичного, екстатичного та ін.) суб'єктивного духа до Абсолюту.

Основна частина:

Мудрість, як величний феномен людського буття, зародилася на зорі людства і, отже, далеко раніше від філософії. Мудрець у багатьох, навіть ранніх цивілізаціях, – особливо шанована людина (часто старійшина), обдарована великими, існуючими на той час знаннями та практичним досвідом, який далеко перевершував досвід звичайних членів відповідного суспільства. Такій особистості приписувалося божественне походження. Великими мудрецьми стародавнього світу вважалися: Іов, Соломон, Мойсей, Давид, Лао-Дзи, Конфуцій, Геракліт, Епікур, Платон, Піфагор, Сократ, Птоломей, Аристотель, Ісус Христос, Павло, Петро та інші апостоли і послідовники вчення Ісуса. На думку стародавніх греків, бути мудрим – це не тільки досконало знати світ і розуміти життя, а й поводитися згідно цього знання. Проте мудрість людини визначається не кількістю її знань, бо, як підкреслював Геракліт, «багатознання розуму не навчає». А, на його думку, «мудрість полягає в тому, щоб говорити правду і поводитися розумно, сприймаючи речі відповідно до їхньої природи». Тобто підґрунтям людської мудрості можуть бути лише ті знання, які розкривають природу чи сутність самих речей, або, іншими словами, їхні незмінні, визначальні якості та властивості, а також ті вічні і всеосяжні закони або сили, яким ці речі підпорядковані. Саме такі знання дозволяють людині поводити себе розумно, тобто відповідно до природи речей, а не всупереч їй, і досягати успіху.

Мудрість – це глибокий розум, який спирається на життєвий досвід. Таке трактування передбачає перш за все глибокий розум, який набувається двома шляхами – навчанням та в процесі життєвої практики. Навчанням якраз і займаються учні та студенти, але учні отримують тільки ази наук і їхній життєвий досвід вкрай мізерний. Тому в них можна закладати тільки первісні, найпростіші елементи мудрості і то, в старших класах, на завершальній стадії їх перебування у школі. Ми все більше впевнюємося в народній мудрості: не легко стати вченим, як же важко стати мудрою людиною, бо мудрість – це таке відношення людини до дійсності, коли вона вміє дати найбільш досконалу оцінку самому собі та світу і знайти оптимальний варіант його перетворення згідно з її потребами й інтересами. Завдання педагогіки – не тільки дати молодій людині добру освіту. Вона має стати громадянином, любити свою Вітчизну, бути носієм високих моральних якостей та ідеалів свого народу. Кожна з них має стати особистістю. Шкільні роки відіграють велику роль у формуванні морально-духовного обличчя молодої людини.

Мудрим не народжуються, ними стають, набираючись досвіду, зрілого бачення дійсності та його вмілого використання. Філософські знання ж є мірою розумового розвитку особистості та фундаментом системи переконань особи. Тому далеко більші можливості з'являються для формування елементів мудрості під час навчання у вузі, де вже вивчається філософія. Студент неодноразово проходить практику у школі, або на виробництві, спілкується з далеко більш кваліфікованими працівниками ніж він, які мають великі знання і життєвий досвід. Значно більш широкий світогляд, ніж вчителі, мають професори й академіки, які незаперечно є більш мудрими людьми.

Мудрість, як внутрішня культура людини, не визначається ні професією, ні рівнем освіти. Мудрець не представник соціального прошарку, а той, хто ніколи не буде робити тільки собі добре, знаючи, що іншим людям стане від цього погано. Мудрець це людина, яка

вихована в любові й повазі до інших людей, яка не дозволить собі погано виконувати свої обов'язки, свою справу, їй огидна брехня, мудрість не може допустити вузького національного егоїзму, нетерпимості, насильства. Тому мудрість сильніша від класових бар'єрів, національних відмінностей вона веде до істинної єдності людей. Від того, яку суму знань і шкалу життєвих цінностей сприйме молода людина в роки навчання в середній і вищій школі, який ідеал вона вибере для наслідування, великою мірою залежить її місце в суспільстві, її становлення як мудрої особистості. Нинішня школа, на жаль, мало сприяє формуванню ідеалу мудрості. Деякі психологи справедливо зв'язують з мудрістю, породженою життєвим досвідом, почуття гумору і вміння побачити в серйозному, навіть трагічному, оптимістичну сторону. Варто також для набуття мудрості широко використовувати Біблію – цю наймудрішу і найвеличнішу книгу, в якій акумульований величезний досвід людства, практично за весь час його існування.

Висновки: В сучасну епоху досить складно говорити про мудрість як феноменологічну якість людської життєдіяльності. Спостерігаючи за тим, як знищують люди середовище свого проживання, створюють знаряддя самознищення, можна засумніватися у збільшенні потенціалу загальнолюдської мудрості. Смісложиттєві проблеми людського буття не можуть бути вирішені накопиченням багатства, економічним зростанням і посиленням технічної могутності людини. Зміна мотиваційних орієнтацій суб'єктів, проголошення мудрості найважливішою якістю людської діяльності є необхідною умовою стратегії виживання людства, передумовою мудрого самозбереження. Відповідно, необхідно говорити про феноменологію мудрості як якісне переосмислення людської діяльності, акцентуючи увагу на онтологічних вимірах самого буття людини.

Список літератури:

1. Александров В. И. Мудрость – миф или реальность? // Философия и общество. Научно-теоретический журнал. – Выпуск № 3 (55). – 2009. – С. 102–122.
2. Гоголь Н. В. Собр. соч. в 7-ми т. – М.: Худож. лит., 1986. – Т.6. – 478 с. С.220.
3. Голдберг Э. Парадокс мудрости. – М.: Поколение, 2007. – 384 с
4. Шадських Ю. Етична складова мудрості / Ю. Шадських // Філософські науки. Вісник нац. у-ту «Львівська політехніка». – 2008. – № 607. – С. 27–31.
5. Кремень В.Г. Філософія: Логос, Софія, Розум: підруч. для студ. ВНЗ / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2006. – 432 с.
6. Тофтун М. Г. Енциклопедичний словник з історії та теорії моралі. – Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2016. – 684 с.

Grinyov E.M.

Wisdom as a phenomenon of human being

Abstract. This article examines the problems of human existence. Life, being and existence as characteristics of the person are considered.

Keywords: Knowledge of the highest good, Wisdom, Sage, Tasks of pedagogy, Human existence, Knowledge

Гринев Е.М.

Мудрость как феномен человеческого бытия

Аннотация. В этой статье рассматривается проблематичность человеческого бытия. Рассмотрены жизни, бытия и существования как характеристики человека.

Ключевые слова: Знанием высшего блага, Мудрость, Мудрец, Задачи педагогики, Человеческого бытия, Многознание

ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Жолобенко В.І., ст. гр. 5261м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Філософія сьогодення - це філософія XXI століття. Наше століття вважається продовженням стрімкого науково-технічного прогресу і революційних підходів у всіх сферах життя, розпочатих ще в минулому столітті. З моменту першого польоту людини в космос і до сьогоднішнього дня людство перебуває в безперервному інтелектуальному, культурному, соціальному та технологічному розвитку. Вчені ставлять численні експерименти, винаходять нові технології, що полегшують життя людини, психологи і соціологи з усього світу розглядають як переваги, так і недоліки зростання і розвитку людства в технічному плані. Чималі пропозиції товарів і послуг на зовнішньому і внутрішньому ринку сприяли розширенню територій і встановленню нових контактів та відкрили людству нові горизонти розвитку його можливостей. При цьому все частіше відзначаються такі негативні аспекти, як надмірне споживання, підвищений попит на матеріальні блага і комфорт, падіння попиту на духовний розвиток. Морально-етичні орієнтири змінюються, і здається, що місця філософським проблемам в світі споживання і розвитку технологій немає [1].

Чи можна вважати філософію наукою, яка була актуальна лише за часів Канта, Гегеля та інших представників класичної школи філософії або ж вона залишається актуальною і сьогодні? Таке питання варто розглядати як з позиції світогляду сучасної людини, так і з позиції самого поняття філософії. Цю науку класифікують як нематеріальну, і тому мова в ній йде не про роль і значення «предметного» благополуччя. Слово філософія перекладається як «любов до мудрості». Мудрість - це те, що набуває людина, пройшовши через певний життєвий досвід і випробування. Мудрість трактується як доступна всім універсальна цінність, мудрість можлива лише в тому випадку, якщо людина спочатку прагне до неї. Для визначення свого місця щодо філософського процесу сучасності, важливо враховувати характеристики дискурсивного простору філософії і вміти висловлювати свою позицію, точку зору, думки.

У різні періоди свого розвитку людство прагнуло до пізнання і вдосконалення як свого способу життя, так і свого внутрішнього світу. Якщо матеріальні блага визначалися як фундамент життя, то духовні цінності були проблемою морально-етичного розвитку, етики та філософії. Поняття філософії співвідноситься з поняттям світогляду, мудрості, життєвої позиції, способу мислення. Згідно загальноприйнятим визначенням, філософія - одна з форм громадської свідомості - наука про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства і мислення. Багато в чому філософія займається проблемами і питаннями буття людини, сенсом цього буття, призначенням, аналізом та оцінкою непередметні явищ і подій. З однієї епохи в іншу переходили загальні поняття і постулати філософії, що вважаються зразком досконалості духу, гармонії розуму і тіла. Такі філософські течії, як постмодерн, постмарксизм, гендерна філософія, глобалізм, мають усі риси, які об'єднують в собі тенденції розвитку людства, зміну поглядів, принципів і пріоритетів свого добробуту. Деякі дослідники говорять навіть про своєрідні «забутті присутності», які є синдромом сучасного стану мислячого суб'єкта.

У цьому сенсі різноманіття філософських напрямків сучасності може тільки перешкодити пошуку унікальності та ідентичності людини. Якщо класична німецька та інші філософії спиралися на пошуки взаємозв'язку свідомості, буття, потреб, моральних

принципів, то сучасна філософія прагне вирішувати проблеми «перенаситив» надмірним комфортом і кількістю пропонованих сучасним світом послуг, проблеми, пов'язані з новим мисленням, діаметрально протилежним мислення предків [2]. Крім того, проблема філософії також пов'язана з дисбалансом і дисгармонією, викликаних у людини штучно нав'язаними вимогами економіки, політики, соціуму. Колишні філософські школи розглядали людину в його середовищі існування, сприймаючи його як індивідуума, якому притаманні як риси психічної еволюції, так і деградації. Сьогодні в дусі постмодернізму говорять лише про безліч жанрів філософствування та стилів мислення [3].

Філософія тепер існує не як реальна практика перетворення навколишнього світу, але лише в якості сукупності текстів, безліч яких потребує впорядкування і вибору способу читання. Світ став іншим - про це говорять всі засоби передачі інформації, явища природи і події в житті соціуму на всій планеті, видозміни якої незворотні по ряду причин. Від плуга і мотики ми перейшли до комп'ютерної техніки, телефонів, телевізорів та інших предметів, призначення яких - економія відсутнього часу. Економію відсутнього часу можна розуміти як вихор швидкоплинних подій, які не дають людині ні секунди на самоспоглядання і осмислення того, що відбувається.

Сучасні технології філософського мислення носять яскраво виражений «гіпертекстовий» характер, оскільки припускають нелінійну, різноматичну структуру організації знання. Настала епоха феноменально швидкого плину часу, божевільних потрясінь і космічної швидкості інновації.

Сьогодні людство страждає від надлишку інформації і нестачі часу. Велика кількість можливостей призвела до замкнутості і розгубленості багатьох індивідуумів, що є серйозною психологічною і філософською проблемою нашого століття. Двадцяте століття ознаменувалося двома Світовими Війнами, спадок яких дістався нам сьогодні. У період війни людина виявляє свої якості в повному світі, і знову проблема самої людини стає головною. Якщо раніше філософія говорила про те, що є людина, то сьогодні філософія розмірковує з позиції співвідношення людини і техніки. Як техніка впливає на людину і людина на техніку? Головним питанням стає домінування одного над іншим. Чи можна сказати, що філософія людини-творця на сьогоднішній момент перетворюється в філософію людини-раба власних творінь? Почасти це так, тому що, якщо поглянути навколо, можна спостерігати залежність людей від науково-технічного прогресу абсолютно в кожній сфері його діяльності. Філософські проблеми XXI століття полягають в пошуку людини і його особистості в мережах Всесвітнього Павутиння, яке обплутало земну кулю з метою надавати інформацію, і при цьому забирати в свої мережі щохвилини все більше людей. Так само варто підкреслити, що масове споживання товарів і послуг привели до ускладнень при відповіді на питання: «Навіщо?» Ми все ж можемо спостерігати деякі аспекти філософії минулих століть - питання релігії, самореалізації, духовних шукань. Сьогодні релігія для багатьох людей залишається джерелом умиротворення, заспокоєння і надійності, і актуальність свою не втрачає, хоча все більше скептиків і атеїстів виникає на тлі науки яка стрімко розвивається, що доводить тези і теореми від противного.

Філософія знаходиться в скрутному становищі, прагнучи знайти людину в тому, в чому шукала її раніше - середовищі існування людини-пізнавальної, людини-шукача. Сьогоднішня гіпертрофована форма пізнання багато в чому завдає шкоди, так як понятійна сфера трактується часто невірно зважаючи на різноманіття її визначень. Це різноманіття викликано великою кількістю доступної інформації, яка не засвоюється в повній мірі, або стискається до дуже конспектованої форми [1]. Вимоги до особистості XXI століття настільки високі, що тепер філософії необхідно вирішити ще одну проблему - дисгармонію природного прагнення людини до комфортного виконання своїх споконвічних природних функцій (дітонародження, побудови родини, охорони здоров'я) і штучних принципів успішного життя (багатогадинна

робота, гроші, кар'єра, споживання). На тлі цього дисбалансу людина втрачає орієнтири - вимоги до нього настільки високі, що відповідати їм стає дуже важко.

У ХХІ столітті філософія ринку домінує над іншими філософіями в силу глобального економічного розвитку, періодично звертається під час кризи. Рей Бредбері, відомий американський письменник, говорив про те, що всі мрії закінчуються падінням долара на біржі. Людину періодично виводять з ладу поняття девальвація, зростання, деномінація, криза. Зосередившись на контролі фінансового стану, людина забуває про те, що духовний розвиток не менш важливий. Філософія стикається віч-на-віч з деморалізацією людини на тлі інформаційної війни, блокади, мета яких - зіткнення інтересів, ідеологій, винищення невідповідних світовій спільноті точок зору[4].

Таким чином, можна зробити висновок, що духовні та філософські проблеми ХХІ століття на тлі розвитку людства в технічному, науковому і економічному плані багато в чому пов'язані з психологічним і психічним станом і загальним настроєм світової спільноти, завищеним вимогам до особистості, складності здійснення вибору і реалізації поставлених цілей на тлі інформаційного перевантаження, надмірності товарів і послуг, спрямованих на людину як на споживача і джерела фінансових коштів. Філософія актуалізується в рамках тих прав і свобод, які має людина на сьогоднішній день. Завдання, які повинна поставити перед собою філософія ХХІ століття, можуть бути укладені в пошуку рішення проблеми психологічного дискомфорту людини, намаганні звернути її знову до природних коренів, відставивши на задній план класичний стиль урбаністичного життя, в якій людина ховається від власного призначення. Суспільство має створити такі умови життя, при яких буде дотримуватися баланс духовного і матеріального, і все нематеріальне буде розцінюватися як частина особистості людини, мати рівноцінне значення, підтримуватися і заохочуватися філософськими навчаннями двадцять першого століття [5].

Список літератури:

1. Філософія, вера, духовність: истоки, позиция и тенденции развития: монография / под общ. ред. проф. О.И. Кирикова. Воронеж: ВГПУ, 2008. - 485с.
2. Патлайчук О.В., Щукін Є.О., Чугуєва І.Є. Основні напрямки сучасної філософії: феноменологія, психоаналіз, екзистенціалізм, герменевтика, структуралізм, постструктуралізм. Миколаїв: НУК, 2009.
3. Многообразие жанров философского дискурса. монография. / под ред. д. ф. н., проф. В. И. Плотникова. Екатеринбург. 2001. - 276 с.
4. Патлайчук О.В. Розумний егоїзм як філософсько-етична позиція // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2016. – Вип.108. – С.175-179.
5. Еникеев А. А. Актуальные философские проблемы XXI века: открытое будущее человечества // «Молодой учёный». № 12 (116). С. 1542-1544.

ДІАЛЕКТИКА ЯК ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАННЯ

Іваненко Т.С., ст. гр. 5271м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Діалектика є таким способом розуміння світу, при якому дійсність осмислюється як така, що знаходиться у постійній зміні, взаємозв'язках і взаємозумовленості. Але варто пам'ятати, що діалектики є теорію не будь яких змін, всякого руху, а лише однієї форми розвитку.

Проте в значній частині філософії знань діалектики розглядається як така теорія розвитку дійсності і стиль мислення, яка охоплює лише деякі окремі сфери світу, а не буття в цілому. При такому підході діалектика виступає не як універсальний спосіб розуміння людини і світу людського буття, а в якості лише часткового окремого елементу світорозуміння, можливість застосування якою обмежено лише окремими галузями буття. Серед таких благодійних застосування діалектичного мислення виділяються такі:

- сфера “екзистенції”, індивідуального людського існування, яке береться виключно у своїй конечності, що розуміється як абсолютна унікальність неповторність.
- галузь історії яка розуміється як специфічне-людське буття, повністю відірване і незалежне від природи.
- сфера соціальності, яка витлумачується як сукупність відношень людини до природи, але так що природа стає чимось невловимим і одночасно простим відбитком соц. відносин.
- сфера міфу, який постає або як спосіб само переживання індивідуального буття, або ж як єдино можливий спосіб вияву фундаментальної суперечності цього ж життя яке не досягається ні якими раціональними засобами. Діалектика є певною теоретичною системою і в якості такої включає в себе певні принципи, закони і категорії [1].

Принципи – це загальні та універсальні основоположні ідеї, настанови, критерії, які визначають смисл і роль всіх інших елементів у системі. Принципи діалектики надають їй змісту характеру єдиного цілого, перетворюють закони і категорії діалектики в струнку систему. Принцип розвитку в загальному плані можна сформулювати так: якби не поєднувалися в процесі якісних змін об’єктів прогресивні і регресивні зміни, будь-який об’єкт обов’язково або сам проходить стадію прогресивного розвитку або ж входить в іншу систему і в її складі здійснює цей процес. У суспільному житті принцип розвитку виявляється як принцип історизму. Завдяки цьому зазначений принцип став методологічною основою для осмислення сучасного стану людства і визначення перспектив його майбутнього.

Принцип взаємозв’язку і взаємозумовленості – світ є надзвичайно багатоманітним. Кожний предмет має множину властивостей, які розкриває через зв’язок і відношення до інших предметів. Отже кожний об’єкт знаходиться у закономірному зв’язку з іншими і бере участь у взаємодії з іншими об’єктами. Не існує об’єктів, які б існували поза будь-якими зв’язками і взаємодією. Саме у врахуванні всебічного взаємозв’язку і взаємодії об’єктів між собою і полягає одна із найсуттєвіших ознак діалектики та зміст принципу зв’язку [2].

Діалектика має свої закони. Виділяється три основних закони діалектики:

- закон єдності і боротьби протилежностей;
- закон взаємного переходу кількісних і якісних змін;
- закон заперечення заперечення.

Діалектика як найзагальніша теорія розвитку та пізнання. Об’єктивна та суб’єктивна діалектика. Структура суб’єктивної діалектики. Поняття діалектики в історії філософії використовувалось у різних значеннях. Сократ розглядав діалектику як мистецтво виявлення істини шляхом зіткнення протилежних думок, спосіб ведення бесіди (звідси і назва – від грец. діалого – веду бесіду, полеміку). За Гегелем, діалектика – це своєрідний і єдино правильний метод пізнання.

Виникла діалектика в давньогрецькій культурі і з самого початку набула високого інтелектуального статусу, бо мистецтво полеміки, доказу, переконання вимагає від співрозмовників великої майстерності, підготовки. У філософів різних часів і епох – від

античних до класиків німецької філософії – було дуже багато тлумачень діалектики. Але діалектика в її концептуальній формі виникла в культурі пізніше. У вигляді стрункої теоретичної системи вона вперше була представлена у вченні Гегеля, хоча і в об'єктивно-ідеалістичній формі. Саме як система діалектика являє собою єдність принципів, законів і категорій. Крім цього, слід розрізняти два види діалектики – об'єктивну, яка існує і діє в самих речах, і суб'єктивну, яка існує в людському мисленні, як відображення об'єктивної діалектики. Тому діалектика як теорія виконує дві основні функції – світоглядну та методологічну, тобто вчить, як ми повинні підходити до пізнання світу: розглядати все з погляду руху, зміни, стрибків – на відміну від метафізики, яка розглядає все сталим, незмінним.

Принципи діалектики – вихідні, об'єктивні за змістом ідеї, які відображають найзагальніші закономірності предмета теорії і водночас виконують методологічну функцію в її побудові.

До основних принципів діалектики належать:

- принцип розвитку,
- принцип об'єктивності;
- принцип детермінації;
- принцип тотожності об'єктивної і суб'єктивної діалектики;
- принцип взаємозв'язку.

Діалектика як загальна теорія розвитку дає ключ до розуміння його сутності, відображає реальні процеси у природі, суспільстві і мисленні такими, якими вони є в дійсності. Оскільки весь навколишній світ перебуває в русі, зміні і розвитку, діалектика у своїй основі неминуче має виходити з цієї загальності. Вона і відтворює в мисленні всі процеси дійсності в узагальненій формі з урахуванням їхньої суперечливості, змін, біжучої, взаємо переходів, становлення нового. Тому діалектика і має категорійний апарат, закони і принципи, котрі адекватно відображають у мисленні зміни і взаємо переходи. оскільки самі є рухливими і змінними. Без розуміння цього, без врахування діалектики суперечностей і рушійних сил розвитку в будь-яких природних і суспільних системах об'єктивної дійсності істинне пізнання неможливе [4].

Діалектика підходить до вивчення предметів і явищ з точки зору їх виникнення, руху і розвитку, а тому орієнтує на конкретне, багатостороннє вивчення об'єктивних процесів. Вона дає змогу знаходити нові грані речей, нові повороти, зв'язки, способи усвідомлення дійсності, що розвиваються, і тим самим відтворювати її в усій складності, суперечливості, багатогранності, з безліччю відтінків підходу до буття, наближення до нього. Діалектика, на відміну від інших концепцій розвитку, розглядає предмети і явища не ізольовано один від одного, а в їхньому взаємному зв'язку, а, отже, і у взаємодії, та суперечливості. Процес розвитку можна зрозуміти і відтворити у мисленні тільки з урахуванням цього. Тому діалектика є альтернативою усіх теорій, знань, течій і напрямків, котрі відкидають, ігнорують чи фальсифікують об'єктивні принципи зв'язку, розвитку, суперечності, стрибкоподібності, заперечення, таких, як метафізика, софістика, еkleктика, догматизм, релятивізм, "негативна" діалектика.

У своєму розвитку людство нагромадило величезний досвід узагальнення об'єктивної дійсності, що дало змогу розкрити її закони, виділити категорійний апарат для з'ясування сутності речей, виробити методи і форми пізнання, показати всю складність і діалектичну суперечливість пізнання [5], [6]. Тому теорія пізнання не може не бути діалектичною, не може обійтись без законів діалектики, її категорій і принципів. Іншими словами, закони, категорії та

принципи діалектики є одночасно й законами, категоріями і принципами самої теорії пізнання [7].

У наш стрімкий час як ніколи необхідна нестандартність, гнучкість мислення, рухливість понять, що здатні відобразити у мисленні таку рухливість в об'єктивній дійсності. Бо консерватизм думки, схильність до застарілих понять є серйозним гальмом на шляху пізнання світу, що змінюється. Діалектика як логіка мислення цілком відповідає цим вимогам сучасності. Вона є логікою узагальнення світу, переходу від незнання до знання [8], від явища до сутності, від сутності одного порядку до сутності більш високого і т. ін. Діалектика як логіка відтворює у мисленні процес пізнання в усій його складності і суперечливості, взаємо переходах протилежностей. Тому сама логіка не може не бути діалектикою.

Закони діалектики відображають те, що є у самій дійсності. Вони становлять основний зміст об'єктивної діалектики яка знаходить свій вияв у мисленні людини і становить основний зміст суб'єктивної діалектики. Звідси випливає, що закони діалектики, закони пізнання і закони мислення не можуть бути різними. Вони є однаковими, єдиними, тотожними і відображають лише різні аспекти діалектики: онтологічний, логічний і гносеологічний [9].

Не всі філософські течії, школи визнають діалектику. Окремі з них відкидають її як схоластику. Це означає, що вона вимагає подальшого осмислення і дослідження.

Список літератури:

1. Поппер К. "Что такое диалектика" «Вопросы философии» 1/1995.
2. Мантатова Л.В. "Философия устойчивого развития"
3. Философская энциклопедия. Под ред. Ф.В.Константинова, - М. «Советская энциклопедия», 1962, т.2, с.108.
4. Філософія. Підручник/За заг.ред. Горлача М.І., Кременя В.Г., Рибалко В.К. – Харків, 2000.
5. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.
6. Філософія: Курс лекцій / Причепій С.М., Черній А.М., Гвоздецький В.М., Чекаль А.Л. – К., 2001.

ДЕСТРУКТИВНІ АСПЕКТИ СУСПІЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ЕПОХИ ПОСТМОДЕРНУ.

Калинюк О.А., ст. гр.5151м,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
kalunyuksasha@gmail.com

***Анотація.** Стаття присвячена розгляду теми "Аспекти суспільно-філософської думки епохи постмодерну". Розглядаються прогресивні ідеї епохи модернізму, що дали поштовх промислової революції, бурхливого розвитку науки і техніки, тому укладу життя, в якому ми живемо досі, вичерпалися. Для розуміючи причин цього процесу, необхідно розглянути політ-економічні і філософські основи модерну і їх стану на сьогоднішній день.*

***Ключові слова:** модерн; постмодерн; екологізм; кібернетичний світ.*

Модерн, який ознаменував собою народження в 18 столітті буржуазну революцію і капіталістичний спосіб господарювання, носив прогресивний характер. Філософські системи, що показують народу новий світ, базувалися на природничо-наукових теоріях Ньютона і Дарвіна, протестантської етики, і безоглядної віри в прогрес. Економічна основа капіталістичної системи несла в собі, як в іншому будь-яка інша (рабовласницька, феодальна)

системний поріг, який в кінцевому підсумку веде її в загибелі. Мається на увазі екстенсивна форма економічної моделі. Капіталізм, як система ефективна при нескінченному захопленні нових ринків і нестримної експлуатації постійно дешевшають сировинних ресурсів. Це так звана модель «ідеального газу» в капіталістичній системі. В силу природних причин ринки, як сировинні придатки - кінцеві, а, отже, кінцевий і капіталізм. Таким чином, модерн, який додав світу прискорений випереджальний розвиток, підійшов до своєї кризи, а, отже, філософська думка «модернікі» переживає кризу і починає вироджуватися. Соціальна тканина, що народжує постмодерністський світ, рветься і спотворює традиційний погляд на світ, викликаючи переляк у стороннього спостерігача, і відкриваючи все нові «Вікна Овертон». Мається на увазі такі явища як пропаганда ЛГБТ, дикі прояви БLM, які спокійно сусідять з неонацизмом, і різноманітними расовими теоріями панування (жовті, білі, чорні). Розглянемо два мейнстрімних напрямки громадської думки епохи постмодерну.

1. Екологізм

Дана людино-ненависницька теорія базується на сумнівному постулаті про критичний вплив антропогенного чинника на навколишнє середовище. Іншими словами покладається, що людство настільки шкідливо і зловмисно, що самим фактом свого існування загрожує котрий породив її світу. Все це упаковується в різної дурниці про вимираючих «мишках-полівки», розвиток зеленої енергетики, «озонові діри» і т.д. і т.п. Всі ці рухи спонсоруються мегакорпорацій і їх інформаційні структури з метою зупинити розвиток народжуваних нових центрів сили (Китай, Індія, Росія і т.д.), зберігши власну гегемонію. «Справді, - кажуть їхні ідеологи - як же витримає планета, якщо мільярд китайців захоче втілити американську мрію (дві машини і котедж)». І нікому в голову не приходить, що система споживання епохи модерну, що змушує щороку міняти моделі телефонів з-за «особливих округлений куточків», і висмоктує мільйони тонн реальних ресурсів на всілякі дурниці, сама по собі порочна. Екологісти пропонують не вдосконалити техніку для уникнення витрат (очищення повітря, води, космосу, і т.д.). Навпаки, вони пропонують відмовитися від прогресу, знищивши саме виробництво. Принаймні, такі постулати проголошує горезвісна «поні Апокаліпсису» Грета Тунберх. Природним чином екологізм готується як філософське обґрунтування нового мальтузіанства, як нова парадоксальна теорія знищення людства заради життя.

2. Кібернетичний світ

Людський вид може існувати і розвиватися тільки в умовах постійної експансії, захоплюючи нові території, освоюючи нові світи. Цим людство мало відрізняється від будь-якого відомого нам виду живих організмів, які постійно збільшують ареали свого проживання. Такі закони життя, закони природи. Зупинка в цьому русі веде до застою, деградації, загибелі. Епоха великих географічних відкриттів закінчена. У прагненні переділити життєвий простір людство звалювалося в жахливі винищувальні війни, що ставили його на межу виживання (Світові війни, Карибська криза). Недослідженими спраглим експансії людством є світовий океан і навколоземний простір. Прогрес, заданий епохою модерну дозволив людям в середині минулого століття подолати земне тяжіння і досліджувати Маріанську западину. Покоління наших батьків вважало, що на початку 21 століття людина висадиться на Марсі і Венері, а Місяць буде колонізована. Вибухове зростання і прогрес інформаційних систем, здавалося, буде сприяти цьому руху. Але космічні програми виявилися згорнутими і закритими, замість них людство отримала всесвітню мережу інтернет, здавалося б, миттєвий обмін даними у всесвітньому обсязі повинен був мультиплікувати ефект прогресу у всіх сферах людської життєдіяльності. Замість цього ми маємо деградацію, вихолощення інституту отримання знань, бездумна система тестувань, і загальний регрес. Виникає таке явище як кіберготіка, при якій майбутнє розглядається як минуле, антинаукові, окультні, і плоскоземельні теорії, віртуальний ігровий світ замість реального прогресу. Хтось підсунув людству замість мрії

«блискучі фантики» віртуальної реальності. І цей «хтось» переконує людини в тому, що він більш не людина, він - біт інформації в цьому ілюзорному світі.

Висновок: Отже ми розглянули два мейнстрімних течії суспільної думки в постмодерністському суспільстві, природно є і інші напрямки. Але як мені бачиться все їх об'єднує прагнення до регресу, стагнації, і в кінцевому підсумку виродження. Якщо людство не виробить рецептів протидії даними тенденціям, постмодерн може стати останньою його епохою.

Список літератури:

1. Тимоти Мортон (2006) "Темная экология: к логике будущего сосуществования".
2. Юджин Такер «Ужас философии. Том 1. В пыли этой планеты». Гиле Пресс, (2017).
3. Википедия «Модерн (философия)».

Kalinyuk A.A

Destructive aspects of socio-philosophical thought of the postmodern era.

Abstract. The article is devoted to the topic "Aspects of socio-philosophical thought of the postmodern era." The progressive ideas of the epoch of modernism, which gave impetus to the industrial revolution, the rapid development of science and technology, so the way of life in which we still live, have been exhausted. To understand the reasons for this process, it is necessary to consider the political, economic and philosophical foundations of modernism and their state today.

Key words: modernism; postmodernism; ecology; cybernetic world.

Калынюк А.А

Деструктивные аспекты социально-философской мысли эпохи постмодерна.

Аннотация. Статья посвящена теме «Аспекты социально-философской мысли эпохи постмодерна». Прогрессивные идеи эпохи модернизма, давшие толчок промышленной революции, стремительному развитию науки и техники, так что образ жизни, в котором мы до сих пор живем, исчерпаны. Чтобы понять причины этого процесса, необходимо рассмотреть политические, экономические и философские основы модернизма и их сегодняшнее состояние.

Ключевые слова: модернизм; постмодернизм; экология; кибернетический мир.

ФЕНОМЕН ВІРИ

Колесник Маргарита, ст. III курс. Спеціальність: дошкільна освіта
Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
Хрипко Світлана Анатоліївна
Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний Інститут
Україна, Київ

Релігійна віра допомогла вижити людям в нелюдських умовах війни, голоду і концтаборів. Вона і на сьогоднішній день допомагає багатьом людям у складних життєвих ситуаціях. Віра дає сили рухатись далі, в ті моменти, коли здавалось би, вже немає можливості нічого змінити. І, особисто для мене, такою має бути сучасна релігія. Але, на превеликий жаль, в деяких випадках, певні наслідки віри лише псують життя людини, суспільства, а іноді і цілої держави. Найпоширеніші світові релігії є авторитарними, тобто вимагають повного прийняття своїх істин, без права на сумнів. Нам вселяють «роби так - так сказано в Біблії». Такі, нібито, безумовні істини, нав'язані нам, пригнічують нашу критичну здатність, так як ми не можемо робити самостійну оцінку, а зобов'язані просто прийняти якесь судження і змиритися з ним. Це обмежує простір для допитливого розуму: на багато питань дається остаточна і категорична

відповідь, а інші питання залишаються під заборноюю. Це істотно гальмує розвиток індивіда, а особливо, дитини: в той час як її мозок повинен вбирати багато інформації про світ, вчитися виносити незалежні судження їй вселяють готове вчення, де все є остаточним: «так і ніяк інакше». Навіщо витратити роки на вивчення біології, фізики, хімії, астрономії, коли все що потрібно знати, міститься в декількох абзацах гарної казки про створення землі? Існує безліч доведених наукових фактів, але релігія з легкістю їх заперечує, що виступає серйозним злочином проти здорового глузду.

Релігія, дійсно, опіум для народу, в якомусь сенсі. Вона подібна до сильного психоактивного наркотику, який, при вмілому зверненні, під наглядом фахівця ще може принести якусь користь, але завжди існує ймовірність з'їхати з глузду, піти в крайності. Цьому виною не лише сама релігійна система уявлень, а й характер віруючого. Темпераментні, пристрасні натури можуть легко піддатися фанатизму в силу свого характеру. В їх голові цінності віросповідання можуть спотворюватись, і як результат, стати виправданням для вчинків цих людей. Покарання, жорстокість і навіть вбивство можуть перетворитися в діяння в ім'я віри.

Віра в себе допомагає нам стати сильніше, змінити життя. Віра є основою для іншого незбагненого явища - ефекту Плацебо, коли людина замість ліків отримує «пустушку», але одужує.

Як висновок, можемо сказати, що в релігії є і хороше і погане. Але в цілому, вона в багатьох питаннях показує свою неспроможність як етичної, світоглядної системи. Але чи повинна людина слідувати релігії чи ні кожен вирішує для себе сам. Я не кажу, що їй не слід вірити в існування бога, просто не потрібно цілковито приймати на віру все те, що про цього бога прищеплюють. Просто потрібно мати якусь межу, і, якщо й вірити у вищі сили, то не забувати про здоровий глузд, про моральні цінності й вміти мислити критично. Якщо у нас і є творець - ми не маємо ніякої достовірної інформації про нього, і це не привід брати на озброєння той збірник міфів про творця, який відповідає, тій культурі, тому суспільству, в якому ми народилися і живемо. Але, якщо ми відмовляємося від релігії, це зовсім не означає, що ми повинні заперечувати все те, що в ній є. У світових навчаннях про бога, безсумнівно є багато мудрості, яку просто треба відсіяти і відібрати. Людство, все ж потребує якогось вчення, що замінює релігію, яке буде говорити, що потрібно робити, щоб бути щасливим і не страждати, куди потрібно рухатися, як потрібно розвиватися. Це вчення має взяти все найкраще у релігії і залишити все шкідливе.

Список літератури:

1. Хрипко Світлана Анатоліївна Етнокультурна царина духовно-релігійних обрієв української ментальності: усталеності та інновації: монографія НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009 г.
2. Хрипко Світлана Анатоліївна. Духовно-релігійні вияви української ментальності : Дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2003. — 189

МІСЯ ЛЮДИНИ В ФІЛІСОФІЇ СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ: КОНФУЦІАНСТВО І ДАОСИЗМ

Мельник Н., ст. гр. 1512

Науковий керівник: канд. філос. наук, ст. викл. кафедри філософії та культурології
Гончарова О.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
melnikn584@gmail.com

***Анотація.** Китайська культура і філософія зберігають свою актуальність в сучасному світі. Найбільш відомими східними вченнями є конфуціанство і даосизм. Незважаючи на різний підхід до трактування багатьох філософських питань, протягом століть дані вчення залишаються в авангарді світоглядних парадигм країн Далекого Сходу. Вони пропонують цілісну і зрозумілу картину світоустрою і відповідне місце людини у ній, а, отже, слугують орієнтирами для самовизначення останньої*

***Ключові слова:** конфуціанство, даосизм, людина, вчення.*

Філософія Стародавнього Китаю має безпосереднє відношення до багатьох викликів сучасного життя. Основними течіями китайської філософії постають конфуціанство та даосизм. Ці дві філософські течії існують паралельно протягом тисяч років і залишаються актуальними і в наш час за рахунок того, що провідне місце і в конфуціанстві, і в даосизмі займає людина, і в першій і в другій концепції розглядається її специфічна унікальна місія в системі світобудови. Незважаючи на провідне місце людини в обох філософських доктринах, людина, її роль та місце у всесвіті і в суспільстві розглядаються під кардинально різними поглядами.

Конфуціанство – давньокитайська філософська школа, а пізніше найважливіша, разом з даосизмом і буддизмом релігійно-філософська школа Китаю. Засновником даної філософської школи вважається Конфуцій (551 – 497 рр. до н. е.). У своєму вченні він підкреслює принцип «жень» (доброзичливість, любов) та «лі» (обряди), маючи на увазі повагу до системи соціальної ієрархії. Конфуцій надає великого значення освіті, він був одним з перших засновників приватних шкіл, особливо знаменитий тим, що навчав студентів відповідно до їхніх інтелектуальних здібностей. Його вчення пізніше були записані учнями в «Аналектах».

Мен – Цзи також вніс великий внесок в формування конфуціанства. Він жив в період воюючих держав (389 – 305 рр. до н. е.), відстоював політику доброго уряду і філософію, згідно якої люди добрі за своєю природою. Протягом тривалого часу конфуціанство спиралось на даосизм та буддизм. До XI століття конфуціанство перетворилось на жорстку філософську систему, що закликає до збереження небесних законів і придушення індивідуальних людських бажань.

Даосизм – друге значне направлення давньокитайської філософської думки. Витоки даосизму сягають шаманських вірувань і вчення давніх магів. Погляди даосизму виклав в своєму трактаті «Дао Де Цзи» китайський філософ Лао-Цзи, він і вважається засновником даосизму. Також видатним представником цього напрямку є мислитель Чжуан-Цзи (IV ст. до н. е.). В основі системи даосизму лежить поняття «дао» («шлях») – першооснова, безособовий світовий закон, шлях осягнення природи та її закономірностей.

Говорячи про специфічну місію людини з точки зору конфуціанства, зазначимо, що головною метою цього філософського вчення є досягнення стану «шляхетного мужа». Цей

стан досягається тренуванням в собі найвищих моральних якостей. Ознак «шляхетного мужа» існує безліч, ось одна з них: «Шляхетний муж непокоїться про мораль; негідна людина дбає про краще улаштування. Шляхетний муж думає про те, як би не порушити законів; негідна людина думає про те, як здобути вигоду... Шляхетний муж, зазнаючи нестатків, мужньо їх переживає. Негідна людина, впадаючи в нестатки, розпускається» [1]. Головною ознакою конфуціанства є те, що життя людини визначається більшою мірою суспільством, а не особистими бажаннями. Це вчення зосереджує увагу, перш за все, на вихованні людини у шанобливому ставленні до існуючого суспільного устрою. Так, людина повинна допомагати іншим в досягненні мети, а вже потім собі. Людина повинна діяти так, як велить її становище і порядок. Необхідна правильна поведінка з дотриманням ієрархії, але при тому і людяності.

Як протиріччя цьому положенню виступає принцип недіяння, що є провідною ідеєю даосизму. Цей принцип базується на злитті людини з природою, спонтанності життя, від людини не потребується ніяких зусиль, базис – ритм природи речей. Вже на цьому етапі ми бачимо відмінність цих двох концепцій .

Конфуцій вважав, що люди є по суті добрими і заблукали лише через відсутність сильних моральних норм. Якби люди були ретельно проінструктовані щодо того, як розвивати власний індивідуальний моральний стандарт та способи дотримання цього стандарту, вони б постійно поводитись добре. Отже, конфуціанство наголошувало на важливості ритуалу. Можна стати добрими, дотримуючись ритуалів. Дотримання цих ритуалів створює сильний, моральний характер особистості, що несе за собою створення відповідного морального суспільства, а це сприяє моральному, стабільному стану держави, що, закономірно, призведе до вищого рівня життя.

Даосизм стверджував, що не потрібно було дотримуватись всіх конфуціанських церемоній та обрядів, єдиним, що потрібно було зробити – це пізнати своє внутрішнє дао, універсальну силу, яка створила все, зв'язала і звільнила все, що тече природним шляхом. Мудрість слід шукати не у стародавніх ченців і не в церемоніях, а у самого дао, у людини, яка його пізнала. Лао-Цзи пропонував залишити метушіння життя і звернутися до природного. Даосизм наполягав на інтуїтивному осягненні світу, який, в свою чергу, є гармонійним. Тому людина, яка пізнала дао – це гармонійна людина, вона прагне спокою. Спокій – це слідування природності, а природність – це гармонія, а там де зберігається рівновага, не потрібні закони її підтримання.

Ще одним з головних критеріїв розбіжності конфуціанства та даосизму щодо бачення унікальної місії людини виступає те, що Конфуцій стверджує певну ієрархічну систему. Ієрархія виступає механізмом збереження порядку і стабільності у суспільстві. Кожен має займатися своєю справою: «Хай буде царем цар, слуга – слугою, батько – батьком і син – сином» [2]. Даосці ж зазначають, що пересуватися за ієрархічними рівнями навмисно не варто – це тільки порушить дао: все йде за своїм природним шляхом. Правитель не має суперечити дао, не має перешкоджати природному потоку речей: «Кращий управитель це той, про якого народ знає тільки те, що він існує. Дещо гірші ті правителі, які вимагають від народу любити їх і величати. Ще гірші ті правителі, яких народ боїться, а найгірші за всіх ті, до котрих народ ставиться з презирством» [1].

Політичною цінністю конфуціанства було створення міцного базису для організації держави, яке покликане забезпечувати інтереси людей. На відміну від даосизму, конфуціанство має на меті розбудову розгалуженої системи адміністрування та створення державної надбудови над цими структурами. В центрі уваги конфуціанства – проблеми етики, політики, виховання людини . В даосизмі ж суттєвої уваги цим проблемам не надавали. Засновник даосизму Лао-Цзи вчив, що видимі явища природи, в основі яких знаходяться матеріальні частинки –ци - підпорядковані природній закономірності дао. Людині слід

належним чином пізнати своє внутрішнє дао і відповідати йому – на цьому її місія починається, і на цьому ж вона і завершується.

Важливу роль в філософії конфуціанства займає устрій сім'ї. Конфуцій підкреслював, що зразкова сім'я – запорука ідеальної держави, це ідея закріплюється ідеєю про ієрархічну систему: у кожного має бути своє місце та свої обов'язки. Конфуціанство звертається до людини як до високоінтелектуальної істоти, яка має розум, даосизм – як до істоти природи, підвладній емоціям та інстинктам. За конфуціанством існування людини в суспільстві повинно бути за принципом порядку, за даосизмом – за принципом спонтанності, яка є досконалішою за всі наші логічні роздуми, тому що максимально відповідає дао. Конфуцій стверджував, що досягнути бажаного можна лише обдуманими вчинками та педантичним виконанням правил, Лао-Цзи не визнає суспільних законів, вважаючи їх непотрібними.

Отже, з усього вищесказаного можна зробити висновок, що, незважаючи на паралельне існування цих концепцій у філософії Китаю, місія людини в цих концепціях виглядає принципово різною. Даосизм говорить про відносини між людиною і природою, а конфуціанство більше наголошує на відносинах між людиною і суспільством.

Конфуціанство та даосизм часто розглядають як полярні, протилежні одна одній філософські концепції. Проте вони виходять із схожих цілей і переконань, а саме – адекватного, максимально гармонійного включення людини в систему світоустрою. Ці доктрини мають величезне суспільне значення і нині є актуальними не менше, ніж за часів Конфуція і Лао-Цзи. Правильне тлумачення цих вчень дозволяє людині уникнути корисливих і злісних діянь, направити сили і старання на вдосконалення самої себе і суспільства загалом. Глобальні питання, закладені в глибинах конфуціанства і даосизму, мають загальне підґрунтя з багатьма іншими культурами та філософськими школами. Істина лише по-різному викладена мудрецами, але завжди буде мати місце протягом усього існування людей.

Список літератури:

1. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010., С. 31 -40.
2. История философии : [энциклопедия]. – Минск : Интерпрессервис ; Книжный дом, 2002. –77 с.
3. Кудінов І. О. Проблема феномену суб'єкта життя в філософії Стародавньої Індії та Китаю / І. О. Кудінов // Культурологічний вісник. - 2013.- С.4 .
4. Кондратенко Д.. Співвідношення особистого та суспільного в конфуціанській етиці [Текст] / Д. Кондратенко // Наукові записки. - К. : ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2008. - Вип.40. - С. 576-587
5. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посібник / М. Поцюрко.- Л.: Сполом, 2014. – С . 36.

Melnik N.O.

Human mission in the philosophy of ancient China: Confucianism and Taoism. Abstract. *The work analyzes the anthropocentric and ecocentric approach to nature management, gives examples of application of these approaches in modern conditions, gives a analysis of the noosphere theory, substantiates the necessity of ecological modernization of society consciousness.*

Keywords: *Confucianism, Taoism, human, doctrines.*

Мельник Н.

Миссия человека в философии Древнего Китая: конфуцианство и даосизм

Аннотация. *Китайская культура и философия сохраняют свою актуальность в современном мире. Наиболее известными восточными учениями является конфуцианство и даосизм. Несмотря на разный подход к трактовке многих философских вопросов, на протяжении веков данные учения остаются в авангарде мировоззренческих парадигм стран Дальнего Востока. Они предлагают целостную и понятную картину мироустройства и соответствующее место человека в ней, а, следовательно, служат ориентирами для самоопределения последней*

Ключевые слова: *конфуцианство, даосизм, человек, учения.*

ПОНЯТТЯ ФІЛОСОФІЇ ЖИТТЯ В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ ВІДОМИХ МИСЛИТЕЛІВ

Оріакхі Сінтія Осасере Олоту, ст. III курсу, гр. омб-1-17-4-од
Спеціальність «Початкова освіта»

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
Хрипко Світлана Анатоліївна
Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Україна, Київ

Філософія життя - це філософський напрямок, який склався в другій половині XIX ст. Вона надає перевагу почуттям, інстинкту; виступає проти інтелекту; захищає ірраціоналізм і містику від раціоналізму, споглядання від поняття, «творче начало» від «механічного». У такому розумінні до прибічників філософії життя зараховують навіть деяких досократиків, стоїків, представників ірраціоналізму XVIII століття, романтиків та ін. Представниками даного напрямку вважаю Фрідріха Ніцше, Вільгельма Дільтей, Георг Зіммель, Анрі Бергсон та інші.

У першій чверті XX ст. філософія життя набула найбільшого поширення. Згодом здобутки цього напрямку використовуються екзистенціалізмом, персоналізмом, феноменологією, особливо, філософською антропологією [5, с. 85].

Завданням філософії життя було осмислення буття людини «в плині життєвого потоку» методологічними засобами філософії, а не науки. Отже, «філософія життя» - це філософія, що виникла на протидію класичному раціоналізму, в певному розумінні під впливом біології. Поняття «життя» використовувалось також для побудови нової картини світу.

У філософії життя підкреслено антираціональний напрям, у центрі уваги якого перебуває інстинктивно пізнавана цілісна реальність, нетотожна ані духу, ані матерії - життя. Особливу увагу філософія життя звертає на невдану (щирі) повноту безпосереднього переживання, внаслідок чого недооцінює або ігнорує теоретичне знання [1, с. 209].

Представники «філософії життя» в більшій чи меншій мірі виступали з критикою традиційних норм науковості, а основними пізнавальними засобами представниками «філософії життя» оголошувалися інтуїція, воля, переживання тощо. Вважається, що людина у своїй діяльності керується не розумом, а інстинктивними, вольовими імпульсами [1, с. 220-221].

Філософія життя у широкому розумінні - це будь-яка концепція, що розглядає питання сенсу, мети, цінності життя, особливо, коли вона недооцінює чи ігнорує теоретичне знання, звертаючись до невідомої повноти безпосереднього переживання, прагне зрозуміти життя з нього самого [8, с. 209]. Філософія життя прагне «зрозуміти життя з нього самого»: вона стоїть на боці почуття, інстинкту, виступаючи проти інтелекту; вона захищає ірраціоналізм і містику від усякого раціоналізму, споглядання - від поняття, «творче» - від «механічного» [5].

Одним із авторів філософії життя вважається Артур Шопенгауер. Уявлення А. Шопенгауера про волю як основу світу, про світ як уявлення про життєву силу як детермінанти людського буття мали істотний вплив на становлення філософії життя [2, с. 52].

Все що існує, Шопенгауер розумів як волю, волю до життя. Воля розуміється як універсально-космічний феномен [3, с. 124].

Основа життя, як у Шопенгауера за Ніцше, - це воля; життя є проявом об'єктивації волі, але не абстрактної Світової волі, а конкретної, певної волі - волі до влади, яка тлумачиться як інстинктивний, ірраціональний першопочаток, якому підкорюються думки, почуття і вчинки людини і яка є основною та рушійною силою світового прогресу. Людина зображується Ніцше як ірраціональна істота, котра живе інстинктами, несвідомими спонуканнями. Як стверджує Ніцше, світ не пізнається, оскільки наш апарат пізнання, вироблений у ході еволюції, призначений не для пізнання, а для оволодіння речами з метою біологічного виживання, зміцнення волі до влади [6, с. 195].

Світ є світом нашого життя, незалежно від нас його не існує. Світ розглядається в процесі безперервного становлення, це світ постійної боротьби за існування, зіткнення воль. Становлення світу - це прояв волі до влади, яка і породжує відносно стійкий порядок дійсності, так як велика воля перемагає меншу. Він, критикуючи Шопенгауера за його прагнення заспокоїти волю, відстоює необхідність зміцнення останньої. Необхідно прагнути не до небуття, а до повноти життя - такий принцип філософії Ф. Ніцше. Він критично ставиться до ідеї розвитку: є лише становлення і «вічне повернення». Періодично настає епоха нігілізму, запановує хаос, відсутній сенс. Виникає необхідність волі, з'являється примирення з самим собою, і світ знову повторює сам себе. У процесі пізнання людина не проникає в сутність світу, а лише дає інтерпретацію світу, воля до влади проявляється у створенні свого «світу» людським суб'єктом [7, с. 30-31].

Отже, під філософією життя як ірраціоналістичним напрямом у філософії права пропонується розуміти сукупність філософсько-правових поглядів на предмет дослідження - життя, яке з точки зору більшості представників даної концепції розуміється як особлива цінність, ірраціональний спосіб буття, який не може бути осмислений через раціональні способи пізнання.

Список літератури:

1. Грачев М.В. Философия. Пособие для подготовки к экзамену / М.В. Грачев. – М.: Издательство «Спутник +», 2011. – 362 с.
2. Добрынина В.И. Философия XXвека. Учебное пособие. – М., ЦИНО общества «Знание» России, 1997. – 288 с.
3. История политических и правовых учений: Учеб. пособие. – 3-е изд., стерео-тип. – К.: МАУП, 2002. – 152 с.
4. Касьян В.І. Філософія: Відповіді на питання екзаменаційних білетів / В.І. Ка-сьян. – К.: Знання, 2008. – 347 с.
5. Турбан В. В. Філософія життя й екзистенціалізм / В. В. Турбан // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Психологічні науки. – 2014. – Вип.2.13. – С. 209-215.
6. Коваль Я.И. «Философия жизни» и современный глобальный мир [Электронный ресурс] / Я.И. Коваль // Молодежь и наука: Сборник материалов VI-й Всероссийской научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых / отв. ред. О.А. Краев – Красноярск : Сиб. федер. ун-т, 2011. – Режим доступа: <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2010/pdf/7/817.pdf>
7. Подольська Є. А. Філософія. Підручник – К.: Фірма «Інкос», Центр навчальної літератури, 2006. – 704 с.
8. Онтология и теория познания (курслекций) : учебное пособие / М.И. Данило-ва, А.А. Еникеев, А.В. Суховерхов. – Крас-нодар: КубГАУ, 2015. – 106с.
7. Хрипко С. А. Аксиологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с.
8. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.
9. Хрипко С.А. Етика науки як проблема ціннісної свідомості і освітньої відповідальності (в контексті рефлексії Д. Ліхачова). Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2007- Сер. №7, Вип. 13 (26): 232-239.

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ

Осиння В.К., ст. гр.4441-ст.,

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
osinnyaya.v11@gmail.com

***Анотація.** Стаття присвячена розгляду практичного значення філософії. Розглядається світогляд, що являє собою сукупність уявлень про місце людини у світі та співвідношення людини та світу.*

***Ключові слова:** світогляд; ставлення; сприймання; предмет*

Без перебільшення можна сказати, що проблема людини посідає центральне місце у філософії. Звичайно, людину вивчає багато наук, однак всебічно, як біосоціальну цілісність, людину не розглядає жодна інша, крім філософії, система знань. Протягом багатьох віків філософи аналізують природу і можливості людського розуму, особливості відчуттів, стан біологічного і соціального в людині, а також різноманітні прояви духовного світу людини: мову, мистецтво тощо.

Підкреслимо, що проблема людини, як і проблема світу, вирішується через призму його практичного опанування. Усвідомлюючи себе в цьому світі як живу істоту, народжуючи собі подібних, людина бачить себе як частину природи і виходить з усвідомлення своєї матеріальності. Але, з іншого боку, дивлячись через призму теж практичного засвоєння світу, коли усякій дії передують її ідеальне вираження у свідомості, людина приходить до того, що і вона виникає, як і світ, завдяки свідомості, ідеально. Тобто і проблему людини можна вирішувати або з позиції матеріалізму, або з позиції ідеалізму.

Досліджуючи природу і сутність людини, філософія звертає увагу і на друге важливе питання філософії: чи здатен людський розум пізнати реальний світ? Значна частина філософів позитивно відповідають на це питання, тобто вважає світ пізнаваним. До них насамперед належить більшість філософів-матеріалістів, оскільки їхня теза про похідний вид матерії характер свідомості цілком логічно приводить до ідеї відображення матерії свідомістю. Якщо свідомість породжується матерією, то вона не може бути чимось принципово “чужим” матерії, повинна у своїх основних змістових характеристиках збігатися з тим, що її породжує.

Справді, філософське, світоглядне знання – це не тільки світ, чи сама людина, а співвідношення “людина–світ”. Для філософії принципово важливо розглядати ці протилежності не окремо, а співвідносити їх: як “людина” ставиться до “світу” і впливає на нього; як “людина” сприймає вплив “світу”; як “світ” сприймає вплив “людини”. [2 ст.200] Річ у тім, що суб’єкт, який розглядається поза ставленням до об’єкта, втрачає свої властивості, перестає бути суб’єктом, перетворюючись на біологічну, психологічну і т. ін. істоту.

У центрі дослідження системи “людина – світ” завжди стоїть питання: змінюється, рухається світ чи перебуває у стані спокою, в незмінному стані. А якщо світ змінюється, розвивається, тоді як і з якої причини, у якому напрямку відбуваються рух та зміни у світі? Це питання, як і питання про відношення свідомості і матерії, також є світоглядним і має методологічне значення. Залежно від відповіді на нього у філософії склалися два погляди на стан та розвиток світу: діалектичний та метафізичний.

Діалектики вважають, що всі предмети та явища взаємопов'язані, рухаються, розвиваються; розвиток вони розуміють як якісне перетворення одних речей та явищ на інші, як знищення старого і ствердження, розвиток нового.[2 ст.181]

Щодо метафізики як методу пізнання, то і вона є відображенням певних особливостей процесу пізнання: його початку, емпіризму, поверховості, абсолютизації відносної істинності таких знань, їх неповноти, тобто відображенням таких характеристик буття та його пізнання, які охоплюються діалектикою або становлять її деякі елементи.[2 ст.181-182]

Таким чином, у процесі історичного розвитку філософії її предметом дослідження стала людина з її ставленням до природного і суспільного світу, а предмет філософії можна визначити так: філософія – це система найзагальніших теоретичних поглядів на світ, місце в ньому людини, з'ясування різноманітних форм ставлення людини до світу. (Під загальним розуміють закономірний зв'язок речей і процесів у складі цілого, в даному випадку світу).

Отже, оскільки потреба самовизначитися в житті характерна для всіх людей, але не всі люди є філософами, то найпершою формою орієнтації людини в житті постає світогляд, що являє собою сукупність уявлень про місце людини у світі.

Філософія – це теоретично розроблений світогляд, система загальних категорій, теоретичних поглядів на світ, місце в ньому людини, усвідомлення різних форм ставлення людини до світу, яке спирається на досягнення наук про природу і суспільство і володіє певною мірою логічного доказу .[4. ст.52].

Список літератури:

1. Киричок О.Б.(2010) Філософія (сс. 6-13).Полтава.
2. Саух П.Ю. (2005) Філософія (сс.128-216) Житомир.
3. Таран В.О.,Зотов В.М.,Резанова Н.О.(2009) Київ.
4. Патлайчук О.В., Кулічкова А.О. Філософські уявлення свободи людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 51-58
5. Мосін О.В., Патлайчук О.В. Аналіз портрету людини з соціально-філософського погляду // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 66-69.
6. Патлайчук О.В., Гончарова О.О. The course of lectures on the Philosophy of science for graduate students: навч. посібник з філософії науки для аспірантів та здобувачів наукового ступеню PhD (доктор філософії). - Миколаїв: НУК, 2021. – 200 с.

Osinnja V.K., Patlaichuk O.V.

Practical meaning of philosophy

Abstract. The article is assigned to the view of the practical meaning of philosophy. Look at the glance, which is a supernatural phenomenon about the place of people in the world and in the life of people in that world.

Keywords: Svitoglyad; putted; sprymannya; subject

ІДЕЯ ПОТОЙБІЧНОГО СВІТУ У ФІЛОСОФІЇ ПЛАТОНА ТА У ХРИСТІЯНСТВІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Попова В.А., ст. гр. 1561

Науковий керівник: канд. філос. наук, ст. викл. кафедри філософії та культурології
Гончарова О.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
valpova67@gmail.com

***Анотація.** У роботі розглядаються філософські засади проблеми потойбіччя в роботах Платона та християнській релігійній парадигмі. Аналізуються спільні та відмінні риси цих філософських концепцій стосовно питання, яку мету перед людиною ставить загробне життя, і що їй необхідно робити в житті земному, аби гідно подолати перехід між двома світами – смерть.*

***Ключові слова:** Платон, християнство, потойбіччя.*

Життя завжди співвідноситься зі своїм парадоксальним результатом – смертю. У людей було завжди присутнє прагнення дізнатися що-небудь про те, що буде з ними, коли вони пройдуть «браму смерті», тому що такий перехід супроводжується невизначеністю і таємницею. Він породжує собою низку емоційних станів, які супроводжуються як вірою у потойбічне життя, так і нестерпними сумнівами у його існуванні. Тому майже у всі часи філософи і релігійні мислителі приділяли увагу проблемі безсмертя людини, прагнучи так чи інакше відповісти на це складне питання.

Уявлення про потойбічний світ є невід'ємним компонентом образу світу, який лежить в основі як античної, так і середньовічної філософії. Якщо смерть – це кінець всього, то, як стверджував Сократ, вона не страшна, бо те, що слідує за нею, подібне глибокому, міцному сну без сновидінь, коли ніхто і ніщо не турбує людину. Якщо ж душа безсмертна, то смерть є лише переходом з цього світу в інший світ. Саме цієї ідеї притримувався Платон.

Уявлення Платона про потойбічний світ оформлені в цілісну картину, різні аспекти якої представлені в творах «Горгій», «Федон», «Федр» і «Держава». Описуючи надприродний світ, він спирається на твори Гомера, Гесіода, Есхіла, на стародавні традиції. «Аїд - це незримий світ, куди душа йде після смерті в супроводі свого генія. Дорога, яка веде туди, не проста і не єдина, і на ній мають бути роздоріжжя і перехрестя». («Федон», 108 а)

Це світ відплати, отже, там є області, відповідні чистому і духовному життю, і області, в яких душа розплачується за всі свої гріхи. Там душа проводить тисячу років, так що покарання в десятикратному розмірі перевищує причини, що його викликали. В міфі про Ера, яким Платон завершує «Державу», невидимий світ він поділяє на правий верхній простір – небесний - і лівий нижній – підземний. В одному душа очищується від всього тілесного та чуттєвого, а в – іншому – нагороджується згідно своїх заслуг.

Для філософа божественне - ідеальний світ, «ідея блага», «світова душа», душі зірок і людей і т.д. На вершині піраміди справжніх ідей знаходиться ідея краси та добра. Найвище благо знаходиться по той бік буття, тобто воно недосяжне для розуму, і про нього не можна сказати нічого, крім того, чим воно не є.

Світ ідеального - це інший світ порівняно з чуттєво фіксованим земним буттям, що відрізняється від нього, немов причина від наслідку, оригінал від копії, як загальне (незмінне, безсмертне) від одиничного (змінного, смертного), духовне від тілесного. Духовне і тілесне

протистоять один одному у ціннісному аспекті: потойбічне царство ідей божественне, мудре, досконале, підноситься над неповноцінним, примарним світом чуттєвих об'єктів.

Світ ідей виступає як ідеальний світ, стає метою земного буття. Завдання людини - наблизитися до справжнього світу ієрархічно розташованих ідей, верховне місце серед яких належить ідеї Блага. «Ідея Блага, за словами Платона, - причина всього правильного й прекрасного. У сфері видимого ідея Блага породжує світло і його володаря, а в сфері усвідомлюваного сама володарка, від якої залежить істина й розуміння, і її повинен споглядати той, хто хоче діяти свідомо у приватному і в суспільному житті». Надчуттєвий світ є світом істинним, завершеним та абсолютно досконалим, тоді як предмети видимого світу є лише подобою, тінню істинного світу й завжди залишатимуться недосконалим відблиском ідей. Тому все життя людини має спрямовуватися не на отримання земних благ, а на досягнення цього світу вищої досконалості, на чолі якого стоїть ідея Блага. Єдине Благо трансцендентне, тобто знаходиться «по той бік» чуттєвого буття.

Вчення Платона про ідеї використовувалось у різноманітних релігійних доктринах, а на його теології започатковувались численні богословські системи. Християнізований платонізм став домінуючою рисою західного мислення і як світоглядний принцип панував у релігійних системах.

Практично жодна релігія не говорить про те, що не існує життя за гробом, а людина існуватиме вічно у земному житті. Перекликається з філософією Платона вчення християнства про потойбічний світ. Він розглядається як місце, де відбувається нагородження й покарання за прожите життя; там перебувають сили, від яких залежить доля померлого. Загробний світ, згідно з цим світоглядом, – справжній, дійсний світ, тим часом як земний світ – його бліде відображення, дочасне пристанище душі («в кайданах тіла») на шляху до вічного життя.

Страхи й надії, породжені очікуванням переходу в інший світ, невідступно переслідували людину, і вона не могла не виробити собі якихось уявлень про його будову. У Платона основне завдання людини - досягнення цього світу вищої досконалості, на чолі якого стоїть ідея Блага. У християнстві основне завдання людини – спасіння душі. Від того, як вона прожила земне життя, залежить, після смерті вона потрапить до пекла чи раю. Посередником між людиною і Богом-Отцем є Ісус Христос.

Саме тому центральна християнська ідея – проповідь про воскресіння мертвих з могил, торжества праведників та загибелі грішників, відплата яких можлива лише в потойбічному житті. Турбота за життя за гробом дуже стимулюється у католицькій практиці посередництва живих на користь душ померлих у чистилищі – шляхом заупокійної меси, системи індульгенцій та індивідуальних молитов. В підтримку багатьом католицьким авторитетам та богословам підтверджується теза про те, що душі померлих можуть впливати на спасіння душ живих, або тих, які проходять стадію очищення в чистилищі.

У традиції східної православної церкви, а також у протестантизмі така ідея заперечується. В царстві безсмертя людина, яка наділена моральними якостями та дотримувалася заповідей, буде насолоджуватись дивовижним щастям і компенсаторно буде нагородженою за всі біди теперішнього світу. Бог представляється як найвище обличчя загробного світу. Він як Той, що плакає в Собі вище безсмертя і присутній поза простором і часом.

Отже, філософія і християнство в процесі свого розвитку намагалися розкрити таємничість небуття, безсмертя людини; давали поради, яким чином якщо не матеріально, то хоча б духовно перемогти смерть. Вчення Платона про ідеї використовувалися у різних богословських системах. Філософське пояснення потойбічного світу Платона перекликається із християнським віровченням. Вони розглядають його, як трансцендентний світ,

альтернативний світу земних, чуттєвих явищ, для якого у нас немає відповідних органів чуття за часу нашого життєвого існування. Однак якщо Платон ставить за мету для людини осягнення ідеї вищого Блага і передбачає планомірні переродження її душі, то християнство вбачає земне життя людини одиничним, і його метою є спасіння людини; земне життя вбачається як підготовка до життя загробного, і здобуті за час земного життя моральні чесноти, а також віра в Бога стануть вирішальними для визначення загробної долі людини. Смерть же представляється як перехід, транзит зі світу іманентного у світ трансцендентний.

Список літератури:

1. Християнство як світова релігія. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20455>
2. Надфізичний світ ідеальних сутностей Платона. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12750>
3. Концепція пекла і раю. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://ua-referat.com/Концепція_пекла_і_раю
4. Уявлення про потойбічний світ і формування поняття чистилища в українській середньовічній народній культурі. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://narodna.pravda.com.ua/culture/5457367f0a1fd/>

Ророва V. A.

Annotation. *The study examines the philosophical foundations of the afterlife problem in the works of Plato and in the Christian religious paradigm. The general and distinctive features of these philosophical concepts are analyzed on the question of what goal the afterlife sets for a person, and what he/she needs to do in earthly life in order to adequately overcome the transition between the two worlds – the death.*

Keywords: *Plato, Christianity, afterlife.*

Попова В. А.

Аннотация. *В работе рассматриваются философские основы проблемы загробной жизни в работах Платона и в христианской религиозной парадигме. Анализируются общие и отличительные черты этих философских концепций по вопросу, какую цель перед человеком ставит загробная жизнь, и что ему необходимо делать в жизни земной, чтобы достойно преодолеть переход между двумя мирами - смерть.*

Ключевые слова: *Платон, христианство, загробная жизнь.*

ЖИТТЯ – ЯК ФІЛОСОФІЯ

Сергійчук Юлія, ст. гр ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Для мене, філософія - це наука, яка потребує багато роздумів, але завдяки якій ми осмислюємо наше життя, додаємо йому сенсу. Дуже часто буває так, що ми не можемо пояснити чому це відбувається саме так, тоді починаємо будувати свої припущення щодо цього. Це є своєрідною реакцією нашого організму проти страху невідомості й не розуміння якогось явища чи ситуації. Невідомість нас лякає, робить розгубленими і тривожними. Мені, інколи, теж не дають спокою явища, які не можу пояснити, чому вони з'явилися, що стало їх результатом. І тоді я також починаю перебирати різні варіації, які могли посприяти появі цього незвичного явища чи ситуації.

Але філософія допомагає нам не лише пояснити якісь незвичайні чи шокуючі явища, а й допомагає зрозуміти і знайти свій сенс життя, не ділити життя тільки на світле і темне,

розуміти вчинки інших людей, можливо ставити себе на їх місце, роздивитися красу у чомусь не дуже помітному, яскравому. Тобто, вона дає нам можливість вийти за рамки обмеження нормами, правилами і стереотипами, які встановлені нашим суспільством і свідомістю. Можна сказати, що коли ми вивільняємо від тягару стереотипів, ми починаємо взаємодіяти більше з нашою підсвідомістю, для якої всі дороги відкриті.

Мені здається, що підсвідомість і філософія досить тісно пов'язані між собою. Дуже часто лізе багато ідей в голову саме перед сном, коли ми починаємо взаємодіяти з підсвідомістю. Також буває, що якісь роздуми відвідують нас під час сну. Можуть снитися фантастичні сні, де людина може пізнавати Всесвіт, самого себе, міняти своє ставлення щодо деяких речей чи ситуацій.

Також філософія пов'язана з темою кохання. На тему кохання можна говорити без кінця і краю, бо кожен з нею стикався, але багато, хто так і не пізнав істинного його сенсу. Тому породжується велика кількість роздумів, припущень, але все одно кожен знаходить сенс кохання у різному. І це залежить від життєвих цінностей особистості, її світогляду, виховання, моральних установ, від особливостей сприйняття. Кохання дарує нам крила, натхнення, а в інший момент - причинає великий душевний біль. Його двосторонність, неоднозначність і приваблює філософів з давнини.

Філософія взаємодіє з різними аспектами нашого життя, навіть з фізичною діяльністю. Під час праці, наші думки упорядковуються, тоді ми можемо розкласти ситуацію по полицях, відшукати прихований сенс у чийсь діях, зробити висновки для себе. Чи подумати про буття нашого життя, як швидко пролітає час, як багато вже встигло трапитися, як несподівано з'являються люди на нашому життєвому шляху, як деякі затримуються з тобою на все подальше життя і підтримують, а деякі стали всього лише моментом.

Тому я можу зробити висновок, що філософія - це все наше життя. Вона пов'язана з різними сферами життя і діяльністю людини. Вона є тим допоміжним інструментом, який допомагає нам рухатися далі, розуміти скороплинність життя, розуміти себе та розбиратися у своїх почуттях, приймати зміни Всесвіту.

Список літератури:

1. Khrypko, S. & Iatsenko, G. (2019). Philosophy of a Name: Ukrainian Context. *Beitulhikme An International Journal of Philosophy*, 9 (2), 437-451.
2. Khrypko, Svitlana и Iatsenko, Ganna (2019) Philosophy of a Surname: Ukrainian Context *Beitulhikme. An International of Philosophy -Web of Science*, 9 (4) (4). С. 899-912. ISSN 1303-8303
3. Levyk, B., Aleksandrova, O., Khrypko, S., & Iatsenko, G. (2020). Geo-policy and Geo-psychology as Cultural Determinants of Ukrainian Religion, Mentality, and National Security. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(3), 217-225. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2761>
4. Khrypko, S., Aleksandrova, O., Iatsenko, G., Ishchuk, A., & Shcherbakova, N. (2020). Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 333-344. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2792>
5. Хрипка, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice *Beitulhikme. An International of Philosophy*. С. 771-785. ISSN 1303-8303
6. Хрипка, Світлана Анатоліївна (2020) Морально-естетическая сакрализация символики табу хлебной культуры в фольк-философии и духовной аутентичной этно-традиции украинского народа (на примере Рождественского Святого Вечера) *სამეცნიერო ჟურნალი "ხელისუფლება და საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)"* – Научный журнал "Власть и общество (История, Теория, Практика) (3(55)). С. 106-126. ISSN 1512-374X

КОНЦЕПЦІЯ „НАДЛЮДИНИ” У ФІЛОСОФІЇ Ф. НІЦШЕ

Марія Середа, ст. факультету права і міжнародних відносин
Науковий керівник: доктор філософських наук, проф. кафедри філософії
історико-філософського факультету
Додонова Віра Іванівна
Київський університет імені Бориса Грінченка
Україна, Київ

Персона кожного філософа, як і в принципі кожної людини, унікальна та заслуговує особливої уваги. Не менш не ординарною є й особистість Ніцше. Не дивлячись на те, що Фрідріх Ніцше був сином лютеранського пастора – він піддав різкій критиці релігію, культуру і мораль свого часу і розробив власну етичну теорію. Дослідники його творчості запевняють, що філософ був здебільшого літературним, ніж академічним філософом, і його твори носять афористичний характер. Не можна не зазначити й той факт, що Ніцше частіше за інших був приреченим на нерозуміння читача. З його цитат, напевно, найвідомішими вважають «Бог помер» та «Якщо ти йдеш до жінки, не забудь батіг!». Другу цитату я можу пояснити тим, що після смерті батька та брата – Фрідріх залишився один серед п'яти жінок.

Але при цьому мало хто знає Ніцше – людину, яка була сором'язливою у спілкуванні з жінками. Не менш вагомим фактом для мене є те, що окрім звання філософа, класичного філолога та представника ірраціоналізму, Ніцше мав безпосереднє відношення до психології. Та не дивно, адже аналізуючи постаті та праці не одного з філософів, я дійшла думки про те, що кожен філософ – за сумісництвом є психологом. І це я собі пояснюю тим, що ці люди вони немов би то лікують людський світогляд, знаходять для нього потрібне русло, допомагають не загубити в буденності свою сутність, відкривають призму світу під тим кутом, під яким його буде легше зрозуміти. Іноді буває й таке, що вони зачіпають найпотаємніші струни твоєї душі і вражають до нестями.

Філософів двадцятого століття мало цікавив об'єктивний світ і наукова істина, а більше хвилювали людина, світ людського життя. А сама людина розглядалася ними насамперед як земна біологічна істота — з волею, інстинктами, підсвідомим.

Людину Ніцше розглядає як біологічну, недовершену, хвору істоту, оскільки в ній тваринні інстинкти значною мірою підмінені розумом. Тіло людини, на його думку, є значно більшим розумом, ніж сам розум. Життя і воля, яка складає його основу, є вищими цінностями, а все інше – лише засоби, підпорядковані цінності.

Ніцше піддав різкій критиці всю попередню філософію. Він вважав своєю заслугою те, що першим порушив питання про цінність істини – центрального поняття філософії.

Взагалі, Надлюдина – це концепція, що сформульована в творчості німецького філософа Фрідріха Ніцше, як мета, до якої повинна прагнути людина в своєму розвитку. Проте єдиного розуміння точного значення терміну не існує. Ніцше говорить про надлюдину вперше у «Веселій науці», тема надлюдини є однією з центральних у філософській повісті «Так казав Заратустра». Провісником Надлюдини у творчості Ніцше виступає Заратустра.

Переоцінюючи традиційні цінності, намагаючись вибудувати свою систему цінностей, Ніцше заявив: «Бог – помер», тобто цінності, які сповідувала християнська Європа втратили силу. Існуючу європейську культуру він характеризує, як культуру занепаду, декадансу, оскільки вона спрямована проти цінностей життя. Відродження Європи пов'язує з формуванням надлюдини, прообразом якого є іранський релігійний реформатор, засновник зороастризму Заратустра. На його думку, коли Бог помер, то людині нічого не залишилося, як

звалити на себе тягар, який вона раніше перекладала на нього, тобто взяти на себе відповідальність за власне життя.

Але такою, на думку Ніцше, є не сучасна людина, а надлюдина майбутнього. Вона повинна утвердити нові цінності – земні, здорові, мужні. Надлюдина – не раб загальноприйнятих думок і цінностей. Це людина сильної волі, яка сама задає собі моральні цінності, сама вирішує, що є добро і зло. Філософ пов'язував майбутнє Європи не зі вільною особою в громадянському суспільстві, а з міфічною надлюдиною.

Відомо, що концепцію «надлюдини», з її антисемітськими та антихристиянськими ідеями використали ідеологи фашизму. Але Ніцше був категоричним противником будь-яких форм панування масової свідомості, яка найвищою мірою проявилась у фашистській Німеччині. Його «надлюдина» – це гармонійна людина, в якій органічно поєднуються фізична досконалість, високі моральні та інтелектуальні якості. І тут неволі згадується і намагаєшся порівняти творчість Фрідріха Ніцше і Канта. Адже у період своєї творчості Кант розробив категоричний імператив, який був спрямований на виховання високоморальної людини.

За вченням Фрідріха Ніцше, «надлюдина» – це «нова людина», «для якої немає авторитетів, Бога, це «людина майбутнього». Пошуки релігії та Бога є характерними для «посередньої» людини, якій потрібен абсолют для того, щоб йому підкоритися. Усе це не властиве «надлюдині». Тому Ніцше побоювався демократії, оскільки вона передбачає мораль рівності, що, на його думку, підтримує «маленьких людей», тих, яких «занадто багато». Крім того, демократія вбачалася йому як форма занепаду нації.

Найбільш істотна відмінність між людьми, на думку Ніцше, полягає в тому, що деякі з них від природи слабкі, інші сильні знову-таки за природою. Відповідно розрізняється і їх мораль. Сильні цінують особисту гідність, рішучість, наполегливість, самовпевненість, непохитну волю і невичерпну енергію в досягненні поставленої мети. Слабкі цінують те, що в більшій мірі виражається в їх слабкості жалісливість, альтруїзм, розсудливість та інші.

Отже, вчення Ніцше про надлюдину ґрунтується на положеннях, що цінність життя є єдиною та безумовною цінністю, сильна людина -природжений аристократ, який є абсолютно вільним і не зв'язує себе ніякими морально-правовими нормами. Тобто Надлюдина робить те, що вона хоче робити, а не те, що вона повинна.

Особисто я не поділяю точки зору філософа, адже вважаю людину шедевром, викарбуваним алмазом, грані якого переливаються різними кольорами. Я так кажу бо вважаю, що людина здатна поєднати у собі і сильний, і слабкий початок. Це як «інь і янь». І дуже важливо тримати гармонійно тримати баланс між «слабким» та «сильним». Я не згодна з твердженням філософа про те, що жалісливість та альтруїзм – риси слабкої людини. Адже під цими рисами криється велика мужність, велика сила, яка робить звичайну біологічну істоту – людиною з великою літерою. Дивлячись на роздуми філософа, я зупиняю себе на думці, що його концепція і переконання є геть примарними та не у всіх аспектах зрозумілими. Я не прихильниця анархізму і думаю, що завжди повинно існувати аби в деяких аспектах життя стримувати людину. На завершення хочу сказати, що не слід чекати і сподіватися на те, що колись з'явиться «надлюдина», бо надлюдське є у кожного, треба розвивати і дати шанс цьому вийти. Кожен може стати чимось вище аніж біологічна істота просто тут (мається на увазі у цьому світі, у скрутні хвилини сучасності і т.п) і зараз.

Список літератури:

1. Ніцше Фрідріх. Так казав Заратустра. Жадання влади. Київ Основи, Дніпро, 1993. 416 с.
2. Ніцше Фрідріх. Повне зібрання творів. Том 6. Людське, надто людське: Книга для вільних умів. Переклад з німецької Катерина Котюк. Львів: Астролябія, 2012. 408 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ СТОЇЦИЗМУ У ХХІ СТОЛІТТІ

Соломаха Михайло, ст. гр. 1111

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Яценко Г.Ю.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Загальноприйнята думка, коли мова заходить про стоїцизм, що це філософія приховування, або навіть придушення емоцій, проте насправді даний напрям, навпаки покликаний підштовхнути до роздумів над власними емоціями, до пошуків причин їх виникнення з метою вироблення вміння направляти їх на благо. Звідси особистість замислюється над питаннями: «Як правильно жити, будувати відносини між людьми?», та взагалі «В чому сенс існування?».

Людство створювало релігії і філософські школи, щоб детально пізнати себе, та дати відповіді на ці питання. Сьогодні до пошуку цих відповідей підключають також науку, щоб отримати відповіді з точки фізичного пізнання. Якщо людині хочеться шукати «керівництво до дії» в релігії, Вам можуть припасти до вподоби ідеї іудейсько-християнсько-ісламських релігій, також безліч шкіл буддизму, даосизму або конфуціанства, в яких зображується сенс життя крізь призму міфів та релігійних легенд. Якщо ж вам до вподоби філософія, ви можете звернутися до екзистенціалізму, світському гуманізму, секулярного буддизму та етичної культури.

На одній з можливостей хотів би зупинитись докладніше. Мова йде про стоїцизм античної філософської школи, а якщо точніше, про застосування цих ідей в ХХІ столітті. Розібратися в такій непростій темі нам допоможе книга професора філософії Массімо Пільюччі «Як бути стоїком», випущена видавництвом «Паблішер».

Головний принцип стоїцизму є вміння розрізняти, що знаходиться під нашим контролем, а що ні. Слід зосередити свої зусилля на першому і не витрачати свій час на друге.

Головною особливістю стоїцизму – є його практичність до нього не застосовується думка, що філософія це суто теоретична наука роздумів, в якій повністю відсутні реалії світу. Крім того стоїцизм виражає відкритість до нових знань, та готовність сприймати критику.

Розглянемо перший принцип стоїцизму, спираючись на творчість Массімо Пільюччі. «Людині потрібно мати душевний спокій, щоб сприймати те що неможливо змінити, мужність - щоб змінити можливе, і мудрість - завжди відрізняти одне від іншого.

Більшість людей турбує думка про речі, які вони не можуть контролювати. Забавно: ці ж люди цілком можуть погодитися з тим, що немає сенсу турбуватися про речі поза нашим контролем

Розглянемо такий приклад, при подачі документів в університет. Ви бачите рейтинг балів за іспити. Ви набрали середній бал, Ви не в кінці, але й не перший. І поступити Ви можете так як, припустимо місць десять, а Ви дев'ятий. Ви спокійні, оскільки знаєте, що зробили все, що знаходиться в рамках вашого контролю, а можливості вплинути на все інше у Вас немає. Так навіщо ж мучати себе безсонними ночами.

Через цей принцип стоїцизм часто тлумачать як пасивну філософію і заклик до смирення. Але це не вірно, оскільки багато провідних державних діячів, генералів та імператорів дотримувалися принципу стоїчної філософії, змінюючи обставини та світ навколо себе. Тобто дані особи були явно не схильні до фаталістичної бездіяльності. Від багатьох

інших людей їх відрізняло те, що вони усвідомлювати різницю між своїми цілями, які перебували під їх контролем, і зовнішніми результатами, на які вони здатні вплинути, але не можуть повністю контролювати.

Розглядаючи другий принцип на прикладі прихильності до речей, чи людей потрібно зазначити, що ці ідеї пропагували Буддійські школи. Та розглядаючи це тлумачення на фоні стоїцизму, вони є хибними. Зазвичай стоїки не закликали людей не любити рідних, чи друзів і не піклуватися про них. Вони всього лише повідомляли неприкриту сувору правду, яку непросто прийняти: що всі ми смертні, і ніхто з наших близьких не належить нам і не залишиться з нами назавжди. Розуміння цієї істини допомагає зберегти розум в разі смерті коханої людини і спокійно пережити розставання з близьким другом, який їде в інше місто. А ще, прийнявши цю думку, ми усвідомлюємо, що краще насолоджуватися любов'ю наших близьких і спілкуванням з ними, коли це можливо, а не приймати їх як належне.

Ще один стоїчний принцип полягає в наступному: з огляду на те, що ми відрізняємося від інших видів тварин розумом, це зобов'язує нас до етичної поведінки. Іншими словами, ми не повинні вести себе як звірі, оскільки це перекреслює нашу людську сутність, найцінніше, що у нас є.

Стоїчні уявлення про етику можна назвати схожими з інтуїтивними, тобто етичні знання спочатку в нас закладені - ми здатні інтуїтивно проводити чіткі відмінності між добром і злом. Поведінка тварин в природному середовищі підтримує дану гіпотезу. Так, наприклад, примати демонструють зачатки етичної поведінки, коли приходять на допомогу до неспоріднених особин, які опинилися в біді. Навряд чи така поведінка, скажімо, карликових шимпанзе пояснюється їх знайомством з етичними уявленнями про правильне і неправильне.

Підсумовуючи вище сказане, хочу сказати що стоїки взяли дещо і з уявлень емпіриків (які вважають, що до будь-якого знання, в тому числі і етичного, можна прийти шляхом спостережень і експериментів), і з уявлень раціоналістів (які приходили до знання через роздуми про предмет). На мою думку дана філософія є актуальною сьогодні, адже навчає нас спостерігати та аналізувати явища світу, сприяє роздумам над його подальшим розвитком.

Список літератури:

1. Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою / за ред. Г.І. Волинки. – К. : Каравела, 2006. – 480 с.
2. Пильюччи М. Как быть стоиком. Античная философия и современная жизнь. – М.: Альпина Паблишер, 2018. – 278с.
3. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Підручник / за ред. В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
4. Філософія : навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – К. : Вікар, 2008. – 534 с.

КРИЗА РАЦІОНАЛЬНОСТІ І ФЕНОМЕН МІФОЛОГІЗАЦІЇ В ХХІ СТ.

Марія Усенко, ст. факультету права і міжнародних відносин
Науковий керівник: доктор філософських наук, проф. кафедри філософії
історико-філософського факультету
Додонова Віра Іванівна
Київський університет імені Бориса Грінченка
Україна, Київ

Свідомість на всіх етапах онтогенезу являє собою неоднорідне плюралістичне ціле, в якому співіснують буденна і небуденна реальності. Водночас межі між сферами реальності не абсолютні. Вони мають конкуруючий, альтернативний характер відносно одна одної і потребують певної координації та узгодженості між собою, яка досягається управляючим

параметром системи. Феномени і раціональні конструкції зовнішніх об'єктів не знаходяться у відносинах причин і наслідків, а є відносно самостійними формами представленості зовнішніх об'єктів, які корелюють один з одним. Сприйняття індивідом конкретних життєвих явищ, об'єктів, вчинків тощо відбувається за допомогою системи створених ним і придатних у даній конкретній області ментально-афективних конструкцій, всередині якої факти набувають сенсу. Одним із таких утворень свідомості є міф. Як відомо, міфи бувають індивідуальними та суспільними.

«Міф є логічна, тобто передусім діалектична, необхідна категорія свідомості і буття взагалі» [3]. Отже, щоб створити міф, найменше треба прикласти інтелектуальні зусилля, але яку іншу, набагато інтенсивнішу, майже афективна частина свідомості, що межує з магічними формами, світогляд, який завжди містить міфологічні риси. Як писав Ф.Х. Кессіді, «міф – це чуттєвий образ і уявлення, своєрідне світовідчуття, а не світорозуміння, непідвладна розуму свідомість, скоріше навіть дорозумова свідомість» [3]. Будь-яка думка, ідея, твердження володіє ірраціонально-вражаючою силою впливу на уми. Володіє фантастично і не піддається здоровому аналізу. Міф здатен втягувати в свою орбіту найрізноманітніших людей, незалежно від їх інтелектуального чи творчого потенціалу. І є при цьому одним із найбільш стійких утворень свідомості і життєвої практики. Тобто від системи ідей міф відрізняє емоційна насиченість.

«Люди, занурені в один і той же міф, розуміють один одного з півслова... Міф – це таємна мова смислів, сама суть якого полягає в тому, щоб зробити дану культуру езотеричною, непроникною для представників інших культур». Основою присвоєння смислів «своїї» соціальної спільноти є **спільний міф**. Так, А.М. Лобок розглядає міф як те, що осмислює реальність, як те, що дарує людині сенс. «Міф пропонує людині якусь умовну ціннісну систему відліку, вельми і вельми умовне уявлення про пріоритети, вельми і вельми умовну систему уявлень про те, що є найважливішим, що – менш важливим, а що – зовсім нічого не значущим чинником людського існування». Умовність змістотворної ієрархії, укладеної в культурному міфі, полягає в тому, що немає ніяких причин, раціональних підстав, що пояснюють саме таку, а не іншу ціннісну ієрархію. Але разом з тим ця система цінностей не є довільною: будучи створений, міф стає підставою спільної ідентичності представників даної культури, соціальної групи. Питання про правильність чи істинність міфа позбавлене сенсу; приймаючи, розділяючи міф, я тим самим ставлю себе всередину тієї культури, соціуму, згуртованої саме цим міфом, а засумнівавшись у ньому або в похідному від нього сенсі, я просто опиняюся в позиції чужого стосовно неї. «Сенс є вище знання не тому, що він несе в собі об'єктивну істину, а тому, що він несе в собі знак належності до тієї чи іншої культури» [4].

Міфу притаманні наочна картинність, внутрішня чи зовнішня; натуралізація концепту (завдяки чому значення приймаються за систему фактів), емоційна насиченість. Міф виконує різні функції: енергетично-конструююча функція; глибинний сенс; організуючий фактор.

Як зазначав О.Ф. Лосєв, для міфічної свідомості немає ніякого наукового досвіду, її ні в чому не можна переконати. «З точки зору комуністичної міфології, не тільки «привид ходить по Європі, привид комунізму» (початок «Комуністичного маніфесту»), але при цьому «копошаться гади контрреволюції», «виють шакали імперіалізму», «скалить зуби гідра буржуазії», «зіяють пащею фінансові акули» і т.д. Тут же снують такі постаті, як «бандити у фраках», «розбійники з моноклем», «вінценосні кровопускателі», «людожери в митрах», «рясофорні скулодробителі»... Крім того, скрізь тут «темні сили», «похмура реакція», «чорна рать мракобісів» і в цій темряві – «червона зоря» «світової пожежі», «червоний прапор» повстань... І після цього говорять, що тут немає ніякої міфології» (О.Ф. Лосєв).

Розкриваючи конотативні механізми міфотворчості, Р. Барт підкреслює, що міф виконує різні функції: він одночасно позначає і оповіщає, вселяє і наказує, носить

спонукальний характер. Звертаючись до свого «читача», він нав'язує йому свою власну інтенцію. Міф прагне виглядати як щось природне, «само собою зрозуміле» [1]. Він сприймається як невинне повідомлення не тому, що його інтенції ретельно приховані, інакше вони втратили б свою ефективність, а тому, що вони «натуралізуються, споживач міфів приймає значення за систему фактів».

Під час суттєвих соціально-політичних і економічних змін в суспільстві відбувається руйнування старого міфа і виникає нагальна потреба в новому міфі; через деякий час, якщо новий міф не вдається створити, може відбутися реконструкція старого міфа. Так, Г. Белов простежив перетворення міфології царського часу «православ'я-самодержавство- народність» або «віра-цар-вітчизна» в радянський варіант міфології. При цьому у період після Великої вітчизняної війни відбулася зміну поняття «інтернаціоналізм» на «патріотизм».

Вважають, що радянська міфологія стала руйнуватися з появою «соціалізму з людським обличчям». Театр, література, кіно стали показувати не канонічного Леніна, а його людські риси. Цей перехід від Леніна-пам'ятника до Леніна-людини не знищив систему, але суттєво її розхитав. Тому принципово важливий так званий «Ленінопад» в Україні в період Майдану як ознака руйнування для великої частини суспільства попереднього міфа.

Сучасний російський історик В. Ніконов перераховує три національні ідеї, крізь які поступово пройшла Росія («Независимая газета», 1997, 24 січня): 1) «Москва – це третій світ»; 2) «Православ'я. Самодержавство. Народність»; 3) «Комунізм – світле майбутнє всього людства». Цікаво, що сьогодні спостерігається певне співіснування старих ідей з новими, об'єдналися імперські та радянські міфологеми і росіянами для росіян створено міф «Руський мір», а ворогами цього «руського миру» є традиційно США, НАТО, а також «фашисти» і «бандерівці».

В Україні натомість іде активна розбудова власного національного міфа, що дозволяє укріпити та окреслити границі власної громадянської ідентичності та зберегти незалежну державу. Норми небуденної реальності починають регулювати реальну поведінку суб'єкта, бо міф є стабілізуючим фактором, що задає умови функціонування пізнання і поведінки людини. Міф задає норму відчуження. Міф – це прапор, під який збирається соціальна система, це девіз, це віра.

У зв'язку з цим виникає питання, що може зруйнувати міф?

Порушення звичних та важливих правил життєдіяльності, особливо систематичне, суттєві і стабільні зміни в суспільному середовищі, психологічна корекція внутрішнього світу особистості в тій його частині, де відбувається міфотворення, з акцентом на корисність або шкідливість того чи іншого міфа для життя людини в єдності з існуючим контекстом дійсності (а не його правильність) – це способи руйнування індивідуального та суспільного міфів.

Список літератури:

1. Барт Р. Міф сьогодні. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. М.: Прогресс; Универс, 1994. С. 72-130.
2. Додонова В.І. Постнекласичний дискурс соціальної раціональності: Монографія. Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2011. 340 с.
3. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. Становление греческой философии. СПб.: Алетея, 2003, 368 с.
4. Лобок А.М. Антропология мифа. Екатеринбург: Банк культурной информации, 1997. 688 с.

«РОЗДУМИ ПРО ЖАЙВОРОНКІВ» ЯК ВТІЛЕННЯ ЕТИКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ПОВСЯКДЕННОСТІ

Ущатовська Анастасія, ст. гр. ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Філософія поки що для мене являється закритою книгою. Що саме це значить, до чого веде? Зазвичай з цим словом у мене асоціювалась рефлексія і «думки в нікуди», які могли занести далеко і не вирішити нічого явного, що «прийшло» би до мене відразу, але мої враження від філософії не обов'язково правдиві.

Я довго думала про що писати. Зважаючи на те, що в першу чергу мене цікавлять прості питання, рішенням була тема сну і успіху. Не першу ніч мене тривожать і сковують різні думки, не даючи спати. А за власною фізіологією і головному в своєму житті заняттю – творчості, у мене є звичка працювати вночі, коли є змога повністю сконцентруватися на праці. Вночі нічого не тривожить, все замирає і дає простір креативності. Тому я хочу подати критику на відомий вислів, також відомий в українській культурі як «хто рано встає, тому бог дає».

«Хто рано лягає і рано встає, здоров'я, багатство й розум наживе» - одне з найбільш цитованих прислів'їв із «Альманаху Бідного Річарда» Бенджаміна Франкліна. Це прислів'я рідко оскаржується, проте я не бачу в ньому багато логіки. Я думаю, що той, хто рано лягає спати, пропускає багато речей і може бути асоціальним. Скажемо просто, якщо, наприклад, всі в світі сплять вісім годин на день, і кожен лягає спати близько одинадцяти і встає близько семи, але той, хто хоче бути здоровим, заможним і мудрим, лягає спати близько восьми і прокидається близько чотирьох .

Він все ще спав би таку ж кількість сну, як і решта світу, тому що він не тільки рано лягав спати, але й рано вставав, що руйнує логіку того, що він буде більше спати і, отже, почуватиметься здоровішим. Якби ви спали довше звичайної людини, ви могли б думати чіткіше, менше плутатися. Опираючись на загальновідомі факти це з часом може покращити фізичне та психічне здоров'я людини, що, я гадаю, можна трактувати як мудрість. Але ж якщо брати до уваги вислів «хто рано лягає і рано встає..», він не означає, що подібний стиль життя приведе до збільшення обсягу сну. Якщо брати до уваги медичні рекомендації і здоровий глузд, це навпаки може дуже нашкодити людині, якщо займатись подібним на постійній основі. Можливо, якби хтось прокинувся перед усім іншим світом, йому була би представлена тиша і спокій, що дало б цій людині можливість досягнути якісь знання, прочитати книгу, що потенційно може розвинути в комусь розум і думки, але хто насправді може добитися всього цього рано вранці? Особливо, якщо врахувати нестача сну у цієї людини.

Хто саме стане заможнішим внаслідок того, що раніше буде лягати спати і раніше прокидатися? Я думаю, що пересічна ділова людина стане менш заможною внаслідок того, що ляже спати і рано встане. Було б безглуздо для компанії відкриватись до того, як пересічний споживач навіть не прокинеться, і було б нелогічно пропускати потенційний прибуток від свого бізнесу через раннє закриття, щоб працівники могли рано лягати спати. Я припускаю, що якби хтось був грабіжником на дому, він міг би стати заможнішим, ведучи бізнес, поки більша частина світу ще спить, але я думаю, що більшість країн втратили б справу, маючи години, що суперечили решті світу.

Хто рано лягає і рано встає, здоров'я, багатство й розум наживе? Ну, це ще не доведено. Можливо, рано лягти спати, щоб пізно встати, може покращити стан здоров'я. Збиває з пантелику визначення, як здобути мудрість, просто рано лягаючи спати і рано встаючи. Можливо, правда, є якісь документальні фільми, в яких розкривається цей секрет, але вони йдуть рано вранці? Якщо хтось любить бути на самоті, прокинувшись рано, це справа однієї людини і я ні в якому разі її не засуджую, але його не слід вводити в оману прислів'ям. Постійна нестача сну не зробить вас здоровими, заможними чи мудрими.

Список літератури:

1. Хрипко С. А. Семантика хлібної культури в сакральній традиції українського народу / С. А. Хрипко, Г. Ю. Яценко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. - 2019. - Вип. 40. - С. 34-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_7_2019_40_7
2. Хрипко, Світлана Духовно-релігійні вияви української ментальності [Текст] : дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Хрипко Світлана Анатоліївна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2003. - 189 арк. - арк. 174-189
3. Хрипко, Світлана Анатоліївна. Аксіокультурологічний дискурс освітнього феномену: цінне; ментальне; національне; наукове [Текст] : навч.-метод. посіб. / Хрипко С. А. - К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 402 с.

МІФОЛОГІЧНИЙ ТИП СВІТОГЛЯДУ В СУЧАСНІЙ ПОВСЯКДЕННОСТІ

Яшна Д.С., ст. гр. 1511

Науковий керівник: канд. філос. наук, ст. викл. кафедри філософії та культурології
Гончарова О.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
darynaw44@gmail.com

***Анотація.** Історично склалося п'ять типів світогляду, кожен з яких відображає особливе цілісне знання про світ як про деяку тональність. Кожен з них має місце у нашому житті та виконує свою роль у формуванні специфічної, суто індивідуальної картини світу. Однак саме міфологічний тип світогляду є притаманним усім етносам і народам, він є колицкою усіх наступних типів світогляду, знаменує собою історичне «дитинство людства». На сьогоднішній день міфологічний тип світогляду, не зважаючи на свої прадавні коріння, не поступає свої позиції та займає доволі важливу нішу у нашій повсякденності.*

***Ключові слова:** міфологічний тип світогляду, світогляд, міфи*

Світогляд - це форма самосвідомості людини і суспільства, система узагальнених поглядів щодо місця людини у світі та взаємовідносин з ним.[9] Загалом світогляди займають важливу полицю в сучасному світі, адже світогляд формує цілісне знання про світ та є відображенням нашого погляду на нього.

Міфологічний тип світогляду – це історично перший тип світогляду, який визначається як сукупність уявлень, які були сформовані в умовах первісного суспільства на основі образного сприйняття світу. Первісне суспільство було не здатне порівнювати природне та надприродне, було байдужим до протиріч та мало слабкий розвиток абстрактних понять. Ці та інші особливості тогочасного суспільства перетворюють міфологію на особливу знакову систему, через поняття якої сприймалося та описувалося світобачення. Виразження даного світогляду є міфи. Характерним у міфах було те, що усі предмети були живими,

одушевленими, вклонялись до них за допомогою ритуалів, силам природи надавалося ім'я та образ богів або богинь. Починаючи з тих часів, міф став основою для походження науки, мистецтва, релігії та став специфічним способом мислення. Саме під тиском міфології почала формуватися система соціальних табу, порушення яких вело за собою певні санкції. У тогочасному суспільстві були наявні два головних табу: заборона на братовбивство та заборона на кровозмішувальні сексуальні зв'язки між родичами. Вони захищали первісний колектив від самознищення. Табу також стало часткою стримування у всіх сферах життя тогочасного суспільства та першою соціальною нормою, яка його організовувала. Головним носієм міфологічного світогляду було первісне суспільство, первісний колектив, тому міфологічний світогляд не знає поняття «особистість».

Міфологічним засобом впливу на таємничі та небезпечні сили природи, яких первісна людина боялася, ще з давніх-давен був ритуал. Ритуал ставав способом безпосереднього впливу на світ. У міфології діє принцип «взаємозалежності», з якого виходить наступне: всі речі і явища пов'язані один із одним напряду, безпосередньо; діє принцип «все впливає на все». Загалом міфологічний тип світогляду схожий на світобачення маленької дитини. Часто діти «одушевляють» усе нове та незрозуміле для себе та починають вигадувати казки про навколишній світ. Такі казки є прикладом найпростішого міфу та виявленням міфологічного світобачення.

На перший погляд, міфи є найпримітивнішою та застарілою формою світобачення, яка вже давно «віджила своє», та це твердження є хибним. Прояви міфологічного типу світогляду у сучасному світі зустрічаються навіть у повсякденних практиках нашого життя. Дане світобачення потребує високого розвитку мислення, фантазії і уяви. Наприклад, в поезії описуються певні явища, такі, як кохання, сила духу та інші, вони стають оживленими та одушевленими, а, отже, мають первинні риси міфів. Деякі міфи є притаманними і релігійним суспільствам. Типовим прикладом слугує відомий міф про Крампуса в католицизмі – міф про злого духа Різдва: вважається, що якщо його розізлити, то можна накликати біду на усю сім'ю, і ця біда буде супроводжувати родину протягом всього нового року.

Певні традиції, забобони та прикмети є проявом міфологічного типу світогляду. Вони зв'язують причинно-наслідковим зв'язком певні події між собою, які часто видаються ніяк одна з одною не пов'язаними об'єктивно. За прикметами і забобонами ми часто робимо для себе певний висновок, згідно з яким наш день, тиждень чи навіть рік буде гарним чи дуже поганим. Погані і добрі прикмети є спадщиною історії та передаються із покоління в покоління. Сучасна людина, що користується найновішими досягненнями цивілізації, до сих пір ще не переходить дорогу, якщо перед нею пробігла чорна кішка, або не дивиться в дзеркало, якщо воно розбилася. Прикмети та забобони зайняли своє місце навіть у сучасній церкві. Проявляються вони у наслідуванні таких зразків поведінки: «чим більше свічок поставлю у церкві, тим швидше Бог мене почує», «змиє гріхи водою» та інші приклади. Де ж та сама грань між міфологічністю та релігією?

Міфологія передбачає ритуали, які допоможуть уникнути тих чи інших обставин. Релігія ж, у свою чергу, передбачає віру у єдиного Бога, до якого звертаються за допомогою молитви. Молитва є ключовим особистим зверненням до Бога. Для людей дуже важливим є наявність символу, тобто для повноцінного церковного життя вважається бажаним і загальноприйнятим похід у церкву та ставлення свічок, які є не стільки ритуалом, скільки символом молитви. За допомогою таких символів легше сприймати та уявляти власне прохання до Бога, виражене у молитві. Символ у релігії є способом краще зрозуміти складні моменти. Міфологія ж не знає символу, тому що не знає порівняння «як», у ній всі речі зв'язані між собою безпосередньо. Вона ж і не передбачає звернення до єдиного Бога, вона вірить у те, що ключовим механізмом отримання бажаного є правильно проведений ритуал і правильне поводження з певними речами. У релігії ж у ритуалі немає сенсу без самого звернення до Бога,

адже молитва - це не «магічне закляття», а акт добровільного спілкування з Богом, який в окремих випадках може здійснюватися і без дотримання ритуальності. Тому релігійні ритуали носять скоріше допоміжний характер і виконують роль унаочнення молитв, ніж виступають самостійним механізмом для спілкування з Божественним світом.

Тож звідси констатуємо: сучасна людина так само глибоко екзистенційно боїться життя і його раптовості, невизначеності, негарантованості, як і людина первісна. Людина завжди прагнула якість повпливати на оточуючий її світ або хоча б мати змогу передбачити події у ньому. Тому міфологічний тип світогляду, як це не парадоксально, але знаходить своє місце у світоглядній парадигмі людства ХХІ століття. Його «живучість» полягає у тому, що:

1. Фантазійність, яка притаманна міфології, до сих пір наявна у нашому житті та виявляється у повсякденностях та оточуючих нас речах. (прикметах, забобонах, домислах)

2. До сих пір ми одушевляємо певні предмети у літературі чи житті, медіа комунікації також прибігають до даного прийому аби краще розташувати рекламований предмет до його потенційних споживачів та цим спровокувати попит на нього. Тому така риса міфології як анімізм --віра в існування душі і духів, які керують матеріальним світом, - також має своє місце у сучасному світі.

Також міфологія виявляє своє відображення у таких поняттях, як рекламний та соціальний міф. Рекламний міф відображається у тому, що властивості певного товару висвітлюються з усіх сторін та зображується декілька варіантів поведінки (використання), кожен з яких приводить до успіху. Успіх гарантований лише при використанні певного товару. Саме це є виявом міфів, адже у міфологічній культурі порушення правил поведінки, а тому і обговореного вище табу, несе за собою певну санкцію. Тому реклама заохочує нас продовжувати використати товар для подальшого успіху. Одним з перших міфологічний потенціал ЗМІ помітив канадський соціолог М. Маклюєн, який займався вивченням дії телебачення на масову свідомість. Він вважав, що телебачення міфологізує людське спілкування. Властива телебаченню постійна зміна картинок призводить до того, що єдиним засобом об'єднання розрізнених частин інформаційної мозаїки є міф. Згідно з Маклюєном, разом з телебаченням наступає епоха «нової племінної людини». Телевізійні новини - це міфи. Вони засновані на реальних подіях (і те не завжди), але не є дзеркалом реальності. Факти - лише привід, відправна крапка для формування телевізійного міфу. При цьому міфологічне трактування реальних подій здійснюється телебаченням так правдоподібно, що глядач приймає міф за реальність.

Важливою ланкою виявлення міфів та міфологічного світогляду у сучасності є кінематографія. У кіно властивості, наданні персонажам, є неможливими, деякі предмети стають живими. Кіно, на нашу думку, стало одним із найголовніших зображень міфології у нашому часі, саме там неможливе стає можливим. Кіно також є вираженням рекламного міфу, адже у ньому часто наявні рекламні кампанії з брендами. Таким чином, кіноіндустрія стає сучасним вираженням міфологічного світогляду.

Не втрачаючи позиції у нашому сучасному житті, міфологічний світогляд також продовжує вносити свої корективи до нього та надає певних красок та, можливо, навіть чуда та віри у щось надприродне. Оживлення у творах кохання продовжує нагадувати людству про його цінність та надає йому магічності. Міфи стали важливим початком творення багатьох речей, які продовжують впливати на нас до сьогодні. На нашу думку, міфологічний тип світогляду буде продовжувати вносити свої корективи в сучасне суспільство.

Список літератури:

1. Шевченко О.К. Бунт географії, або Етнічний міф у добу історичного колапсу // Вісник Національної Академії Наук України. - К., 1997. - № 7. - С.50 - 61.

2. Філософія. Підручник / Бичко А.К. та ін. – К., 2001.
3. Лосев А.Ф. Філософія. Мифологія. Культура. – М., 1991.
4. Харченко Л. Мифотворчість як дієвий чинник суспільно-політичного життя // Вісник Львівського Університету. Філософські науки. – 2003. – Вип. 5. – с. 191-199.
5. Наукова стаття: А.Скромницький. Мифологічна свідомість і сучасність.
6. Фрейденберг О. Миф и литература древности. – М., 1978.
7. Політичний миф, мифологізація сучасного суспільства за допомогою соціальних мереж. Рагімова А. Б.,
8. Гойман О. О. Мифологічний аспект реклами у масовій культурі / О. О. Гойман // Дні науки філософського факультету. – 2014.
9. В. Діденко, В. Табачковський. Світогляд // Філософський енциклопедичний словник.

Yashna D.S.

Abstract. *Historically, there have been five types of worldviews, each of them reflects a particular holistic knowledge of the world as a certain totality. Each of them has a place in our lives and plays its role in shaping a specific, purely individual picture of the world. However, it is the mythological type of worldview that is inherent in all ethnic groups and peoples, it is the cradle of all subsequent types of worldview, marks a historical "childhood of mankind." Today, the mythological type of worldview, despite its ancient roots, does not yield its position and occupies a rather important niche in our daily lives.*

Keywords: *mythological type of worldview, worldview, myths.*

Яшна Д.С

Аннотація. *Исторически сложилось пять типов мировоззрения, каждый из которых отражает особое целостное знание о мире как о некоторой тональности. Каждый из них имеет место в нашей жизни и выполняет свою роль в формировании специфической, сузубо индивидуальной картины мира. Однако именно мифологический тип мировоззрения присущий всем этносам и народам, он является колыбелью всех последующих типов мировоззрения, знаменует собой историческое «детство человечества». На сегодняшний день мифологический тип мировоззрения, несмотря на свои древние корни, не уступает свои позиции и занимает довольно важную нишу в нашей повседневности.*

Ключевые слова: *мифологический тип мировоззрения, мировоззрение, мифы.*

2. Людина і техніка: нові можливості та виклики

ВЗАЄМОДІЯ ЛЮДИНИ ТА ТЕХНІКИ

Гончарук А.О., ст. гр. 5112м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Техніка – інструмент, що полегшує життя людини. Її розвиток відбувався в три етапи – знаряддя ручної роботи, машини, а потім вже автомати. В наш час техніка дійшла до високих ступенів розвитку, через деякий час має можливість замінити людину в повній мірі.[1] Технічний прогрес приводить до покращення життя людини та несе лише позитивні емоції, вважає людство. Проте, якщо зазирнути в проблему в повній мірі, то також можна звернути увагу на те, що розвиток техніки призвів до того, що люди залишились без роботи; деякі не можуть пристосуватися до роботи з технікою; техніка несе негативний вплив на екологію та здоров'я людей. Звичайно, техніка несе і позитивні аспекти: полегшення роботи; менше затрат часу на виконання певного завдання; не потрібно витратити багато ресурсів на вирішення певної проблеми; не потрібно зберігати багато інформації в голові, адже її легко можна знайти в мережі. Звичайно, зараз людство не замислюється про те, що буде згодом, адже зараз все полегшує техніка і дає людині можливість займатися своїми справами. Але, якщо зазирнути трошки наперед, то техніка буде розвинута настільки, що зможе замінити людину в повній мірі, а саме – штучний інтелект. За даними науковців, цей винахід зможе замінити людину, при цьому не буде втомлюватись та його відсоток виконаної роботи буде завжди більший ніж в людини. Проте, не слід забувати, що унікальність людини – свідомість, роботи зараз не зможуть перейняти цей аспект на себе. Але вже існують дослідження, де робот намагається вирішити проблему за певними алгоритмами та механізмами.

Висновки. Висновок з цього можна зробити такий. Взаємодія людини та техніки з кожним роком удосконалювалась. Людство звикало до того, що роботи виконують певні аспекти за них, але з розвитком, техніка почала виконувати все більше і більше роботи, а згодом і замінила деяких людей взагалі. Людина і техніка в подальшому будуть йти та вдосконалюватися. Можливо штучний інтелект дасть людині можливість на простіше життя, виконуючи за нього важкі питання. Але, слід зрозуміти одну річ – в техніці завжди будуть свої позитивні та негативні сторони.

Список літератури:

1. Міненко С.І. Взаємодія людини з технікою // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентів: Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020.- С 142-145.
2. Л. И. Василенко, В. Е. Ермолаева. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности / сост.; введ. ст. Ю. А. Шрейдера ; [ред. В. М. Леонтьев]. – М. : Прогресс пер. с англ. и фр, 1990. – 496 с.
3. Ленк Х. Размышления о современной технике – М., - 1996.- с 43-80.
4. Патлайчук О.В., Купріянова І.О. Людина і техніка у сучасному світі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 74-77.

5. Патлайчук О.В., Доргалис М.В. Етика вченого і відповідальність науки // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 127-129.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). – Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

РОЛЬ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Гриньов Є.М., ст.гр.5153м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

grinev.zhenya1986@gmail.com

***Анотація.** У цій статті розглядається роль техніки у розвитку суспільства. Наука і техніка є досить складними явищами суспільного життя і вони пов'язані з людським існуванням.*

***Ключові слова:** сучасна епоха, техніка, феномен техніки, техніка і цивілізація, капіталістична індустрія, технологічний аргумент*

Вступна частина: Філософський дискурс щодо техніки передбачає осмислення проблеми техніки як продукту людської цивілізації у всесвітньо-історичному масштабі. Саме у цьому руслі розвивалися погляди на техніку і технічний прогрес О. Шпенглера, Л. Мамфорда, Д. Ясперса, М. Гайдеггера, Р. Маркузе, Е. Блоха та інших мислителів ХХ ст. Загострення проблем, пов'язаних з технікою, відбувається в історичній ситуації початку століття: це військова конкуренція, колоніальна експансія, руйнування природи, соціальні лиха, безробіття. Відбувається криза західної культури. Одним з перших і найбільш глибоких мислителів ХХ ст., які аналізували феномен техніки, був Освальд Шпенглер. В осмисленні наслідків глобальної технізації життя він значно випереджав сучасників. У його роботі "Людина і техніка" узагальнені тенденції, більшість з яких створює безпосередню загрозу життю людства. Шпенглер чи не перший осягнув планетарний масштаб пов'язаних з технікою проблем. Звертаючись до витоків техніки, він вбачав у ній не знаряддя чи засіб, а тенденцію життя. Мислитель прагне виявити як антропологічні, так і метафізичні підстави технічної діяльності людини.

Основна частина: Сучасну епоху Шпенглер розцінює як наближення "часу останніх катастроф". Органічне стає жертвою експансії організації, штучний світ витісняє і отруєє світ природний. Філософ переконаний, що західний світ знищить ним же розв'язана гонка озброєнь: військовий крах "американо-західноєвропейської техніки" значно ближчий, ніж екологічна криза у її незворотності. У трактуванні походження техніки Шпенглер абсолютизує біологічний момент, привносячи у свої міркування містико-вольовий відтінок. Людина постає як "хижак-винахідник", а техніка – як тактика усього живого. Історія людства – це насильство "природженого хижака" над іншим, над масою, над природою. Багато що в його інтерпретації техніки можна кваліфікувати як ціннісний підхід, а ствердження "трансцендентного", духовного характеру мети, що не містить в собі нічого прагматичного, "необхідного для життя", є характеристикою самої технічної діяльності як самозреченого подвижництва Духа. Американський соціолог і філософ, історик культури Люїс Мамфорд у середині 30-х років ХХ ст. опублікував фундаментальне дослідження "Техніка і цивілізація". У ньому знайшли вираз гуманістичні ідеї та ідеали вченого: в ці роки він вірив у їх реалізацію у близькому

майбутньому завдяки радикальному оновленню спрямування технічного прогресу. На цей шлях, вважав Мамфорд, суспільство штовхають самі досягнення науково-технічної революції. Мислитель був переконаний, що в нинішній ситуації, коли суспільство "вперлося в безвихідь машинізму", можна покласти великі надії на саморефлексію науки і внаслідок цього на повернення усього соціально-культурного комплексу до людини. Поняття "машина" у Мамфорда об'єднує і засоби праці, і організацію виробництва в умовах капіталістичної індустрії, і технічні пристрої загалом. Проте, акцентуючи увагу насамперед на ролі ідеологічних, психологічних, етичних чинників, Мамфорд при цьому приділяє достатньо уваги закономірностям розвитку техніки, пов'язаним з потребами виробництва. Він дотримується ідеї нейтральності техніки. Надії на "поворот до людини" в неотехнічну еру він пов'язує з лідерством біологічних наук, яке утвердилося після довгого панування фізики, механіки, математики з новим "інтересом техніки до людини", до її фізіології, анатомії (підтвердженням чого є великі відкриття: електроцентральної, автомобіль і літак, телеграф і кінематограф). Важливих змін він чекав від повного переходу господарювання на нову енергетичну базу, відмови від хаотичної індустріальної цивілізації. Та все ж Мамфорд змушений констатувати, що поки існуюча науково-технічна потужність використовується суспільством лише для відтворення феноменів, які виникли під егідою капіталістичних і мілітаристських структур: технічні засоби, що містять величезний гуманістичний потенціал, продовжують слугувати колишнім нелюдським цілям. Починаючи з 1930-х років все більше поширюється філософія екзистенціалізму. "Технічна цивілізація" (предмет систематичного історичного дослідження в працях О. Шпенглера і Л. Мамфорда) розглядається зсередини, у повсякденному, буденному зіткненні з нею окремої людини. Від імені індивіда, розгубленого, самотнього екзистенціалізм звинувачує сучасне суспільство, в якому соціальне буття характеризується затехнізованістю усіх сфер людських відносин. Суспільство, його техно-бюрократичні структури зображаються такими, що діють автономно, є всемогутніми.

Законом виробництва (тобто універсального, безперервного творіння неприродного світу), законом науково-технічної цивілізації є, підкреслює Х. Шельські, технічна ефективність. Вона не має нічого спільного з проголошуваним тим або іншим суспільством принципом економічної або соціальної корисності чи благополуччя. Подібні гасла слугують лише "ідейно-теоретичним маскуванням дійсної максими технічної цивілізації: найвищому ступеню технічної ефективності. Технологічний аргумент розчищає собі шлях у сучасному суспільстві, незважаючи ні на що. Усілякі ж світоглядні спекуляції при цьому грають лише роль додаткових мотивацій. На основі розгляду зазначених концепцій техніки, що значною мірою вплинули на філософський дискурс ХХ ст., можна дійти таких висновків.

На основі розгляду зазначених концепцій техніки, що значною мірою вплинули на філософський дискурс ХХ ст., можна дійти таких висновків. Проблема техніки сприймається як одна із найболючіших у сучасній філософії. В умовах науково-технічного прогресу технічний розвиток сприймається як щось фатальне, яке детермінує життя людей, оскільки значна частина населення залишається у невіданні щодо організаційних і технічних основ цих всеосяжних нововведень. Постійно постають проблеми соціально-правових відносин стосовно впровадження і використання інформаційно-комунікативних мереж. Очевидними є труднощі адаптації людини як біологічної істоти до нової технології. Важливо відзначити і те, що на новітній стадії свого розвитку техніка націлена не тільки на полегшення фізичної і інтелектуальної праці, але і претендує вже на виконання, – в масштабі усього суспільства – культурних, комунікативних і багатьох інших споконвічно людських функцій.

Висновки: Таким чином, культурні аспекти всякого розвитку, включаючи науково-технічний прогрес, означають його оцінку, співвіднесення з високими гуманістичними, загальнолюдськими цінностями. А це, в свою чергу, означає так само, що центром всіх змін і

перетворень, точкою відліку якого є людина. У своїх аспектах культура відображає процес свободи - гуманізації людини.

Список літератури:

1. Печчи А. Человеческие качества. / Пер. с англ. – М.: «Прогресс»; 1985, 304с.
2. Философия культуры. Становление и развитие. / Под редакцией М. С. Кагана, Ю. В. Перова, В. В. Прозерского, Э. П. Юровской. — СПб.: «Лань», 1998, 448с.
3. Философия техники в ФРГ. / Пер. с немец. – М.: «Прогресс»; 1989, 528с.
4. Новейший философский словарь / [Чекалов Д. А., Кондрашов В.А., Копорулина В.Н. и др.]. – М.: Феникс+, Феникс, Торговый дом, 2008. – 668 с.
5. Стьюпин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. – М.: Гардарики; 1999. – 400 с.
6. Рассел Б. История западной философии. – М.: Наука, 1959.

Grinyov E.M.

The role of technology and technologies at the present stage of society development

Abstract. *This article examines the role of technology in the development of society. Science and technology are quite complex phenomena of social life and they are associated with human existence.*

Keywords: *Modern Age, Technology, Phenomenon of Technology, Technology and Civilization, Capitalist Industry, Technological Argument*

Гринев Е.М.

Роль техники и технологий на современном этапе развития общества

Аннотация. *В этой статье рассматривается роль техники в развитии общества. Наука и техника являются достаточно сложными явлениями общественной жизни и они связаны с человеческим существованием.*

Ключевые слова: *Современную эпоху, Техника, Феномен техники, Техника и цивилизация, Капиталистической индустрии, Технологический аргумент*

ВЗАЄМОДІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ

Дорожкін О.С., ст. гр. 6621м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

atropkin@gmail.com

Анотація. *Розглянуто взаємовідносини і науки і техніки. Приділено увагу аналізу проблеми взаємодії науки і техніки. Зокиема виявлено, що характер взаємодії науки і техніки змінюється, еволюціонуючи разом з розвитком кожної з цих сфер культури.*

Ключові слова: *наука, техніка, взаємодія.*

Наука є надзвичайно складним і багатограним суспільним феноменом. У літературі виділяють три основних підходи в її розумінні: 1) наука як знання;

2) наука як діяльність;

3) наука як соціальний інститут.

У сучасній філософській літературі стає панівним розуміння науки як галузі духовного виробництва, особливого виду людської діяльності і соціального інституту суспільства. Зокрема, в "Філософському енциклопедичному словнику" дано таке визначення: "Наука - сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і теоретична систематизація знань про дійсність" [1].

Наука як соціальний інститут - це соціальний спосіб організації спільної діяльності вчених, які є особливою соціально-професійною групою, певною спільнотою. Інституціоналізація науки досягається за допомогою певних форм організації конкретних установ, традицій, норм, цінностей, ідеалів та ін.

Мета і призначення науки як соціального інституту - виробництво і розповсюдження наукового знання і технології, розробка засобів і методів дослідження, підготовка науковців і забезпечення виконання ними своїх соціальних функцій.

Альтернатива - чим є наука: системою знань, видом людської діяльності або соціальним інститутом - значною мірою є надуманою. Сучасна наука являє собою органічну єдність цих трьох моментів. Тут діяльність - її основа, своєрідна "субстанція", знання - системоутворюючий фактор, мета, засіб і результат наукового пізнання, а соціальний інститут - спосіб об'єднання вчених і організації їх спільної діяльності [1].

Системно-діяльнісна концепція науки, що об'єднує всі три її сутнісні сторони, дозволяє представити науку в цілісному і інтегральному вигляді, в якості особливої професійної діяльності, області духовного виробництва, певного соціального інституту, специфічної соціальної підсистеми суспільства, дозволяє краще зрозуміти її сутність, структуру, соціальні функції.

У філософській думці розроблено безліч способів періодизації наукової еволюції по різних підставах. Якщо звернутися до проблеми функцій науки та її місця в матеріальній та духовній культурі, то в найзагальнішому вигляді можна виділити три етапи її розвитку:

1) Зародження науки (від цивілізацій Древности до епохи Відродження). На даному етапі наукові знання накопичувалися повільно, були надбанням одиниць, чітко не відділялися від позанаукових: філософських, релігійних, повсякденних. Хранителі і творці наукового знання, як правило, в першу чергу були ремісниками, мислителями, політиками, жерцями. Головна функція науки полягала в поясненні відбуваються в природі і суспільстві процесів і явищ.

2) Виділення науки в особливу сферу пізнавальної діяльності (Новий час). Поступово формуються критерії та методологічні підстави наукового пізнання: об'єктивність, єдність емпіричного і теоретичного, термінологічна строгість, зв'язок з практикою та ін. Наука стає спеціалізованим заняттям особливо соціального шару, об'єднаного в наукові спільноти. Виникає наукова картина світу. Найважливіше значення в науковій діяльності набуває функція обслуговування потреб постійно зростаючої економіки.

3) Гуманізація науки (Новітній час). Наука стає не просто спеціалізованим, але масовим заняттям, так що в розвинених країнах фундаментальними або прикладними дослідженнями зайняті кілька відсотків населення. Наукові знання швидко розвиваються і проникають в усі сфери життя суспільства. Головною функцією науки в ідеалі (але не завжди в реальності) починає вважатися обслуговування потреб людини і сприяння його всебічному розвитку [2].

Наукова раціональність - вищий і найбільш автентичний вимогам доцільності тип свідомості і мислення, спосіб організації наукової діяльності. Вона відповідальна за спеціальні процедури трансформації реальних об'єктів в ідеальні.

Класична раціональність, відповідна науці XVII - середини XIX ст. з її механістичній картиною світу, концентрувала всю увагу на об'єкті дослідження. Для неї характерне прагнення при теоретичному поясненні і описі виключити все, що відноситься до суб'єкта, засобам і операціям його діяльності, розглядаючи це як необхідна умова отримання наукового знання. Суб'єкт пізнає світ як би з боку. Аксиологічні підстави пов'язані з абсолютизацією

цінності істини порівняно з іншими видами цінностей (добром, красою і т.д.), які розглядаються як підлеглі істині, так чи інакше виводяться з неї. Справжній учений не повинен втручатися в політику або релігію, зберігаючи нейтралітет по відношенню до питань використання наукових досягнень. Ідеал пізнання передбачає, що можна створити одну уявну конструкцію досліджуваного об'єкта, яка буде однакова, універсальна для всіх.

Некласична раціональність відповідає науці кінця XIX - середини XX ст., яка пережила низку революцій у природознавстві: відкриття подільності атомів, поля, генів, бактерій та ін. Вона враховує зв'язку між знаннями про об'єкт і характером засобів та операцій діяльності, виявлення цих зв'язків як умова наукового опису і пояснення світу. Зв'язки між внутрішньонауковими і соціальними цінностями і цілями не служать предметом наукового осмислення, хоча опосередковано визначають характер знань і те, що саме і яким способом слід виділяти і осмислювати у світі. Відбувається об'єднання коштів та об'єкта пізнання; усвідомлюється неможливість їх відділення один від одного.

У некласичній науці починають говорити про моральну відповідальність учених за результати наукового пізнання. Істина перестає розглядатися як панівна або нейтральна цінність. Ідеал вченого поступово змінюється від неупередженого глядача до активному учаснику суспільних процесів.

Постнекласичної раціональність, відповідна науці другої половини XX - початку XXI ст., Пов'язана насамперед з революцією в засобах зберігання та отримання знань (комп'ютеризація науки, поява складних і дорогих приладових комплексів, які обслуговують дослідницькі колективи і функціонують аналогічно засобам промислового виробництва). Лідерами постнекласичної науки виступають біологія, екологія, синергетика, науки про людину. Сучасна наука розширює поле осмислення діяльності, враховуючи співвіднесеність одержуваних знань про об'єкт не тільки з особливістю засобів і операцій діяльності, а й з ціннісно-цільовими структурами. Причому аналізується зв'язок внутрішніх цілей з позанауковими, соціальними цінностями та цілями. Даний тип раціональності - нерозривне з'єднання всіх трьох компонентів: об'єктів, засобів, суб'єктів пізнання. Наука переходить до человекомерним об'єктам. "Чистота" об'єкта пізнання визнається неможливою в принципі, оскільки самі суб'єкти - зацікавлена сторона [2].

Специфікою сучасної наукової раціональності є також те, що вона містить особливі риси в кожній області наукового знання. Так, природничонаукова раціональність характеризується наглядно-експериментальною однозначністю, дослідної верифіковані, а соціально-гуманітарна - ціннісною предметністю, рефлексивністю, культурологічної обґрунтованістю. Головними особливостями інженерно-технічної раціональності виступають "речова" предметність, конструктивна системність, емпірична перевірюваність, практична ефективність.

Аналізу проблеми взаємовідносин науки і техніки приділялася увага вже в епоху Відродження. У Новий час до неї зверталися Ф. Бекон і Р. Декарт. Особливу ж актуальності вона набула сьогодні, у вік глобальних науково-технічних перетворень і постіндустріальних технологій.

Взаємовідносини техніки і науки розглядаються по-різному. Одні стверджують визначальну роль науки, при цьому наука розглядається як виробництво знань, а техніка - як їх практичне застосування. Інші трактують науку і техніку як незалежні, самостійні явища, взаємодіючі на певних етапах свого розвитку. При цьому стверджується, що наукове пізнання рухає прагнення вчених до істини, тоді як техніка розвивається для вирішення практичних завдань. Іноді техніка використовує наукові результати для своїх цілей, а іноді наука використовує технічні пристрої для вирішення своїх проблем.

Але є й такі, які вважають, що провідна роль належить техніці, а наука розвивається під впливом потреб техніки.

У цьому зв'язку необхідно зауважити, що характер взаємовідносин науки і техніки змінюється, еволюціонуючи разом з розвитком кожної з цих сфер культури.

Наука аж до кінця XIX ст. йшла слідом за технікою, за винаходами практиків. Так, годинникар Д. Уатт винайшов універсальну парову машину (техніка парового двигуна на півстоліття випередила його теорію), цирульник Р. Аркрайт - прядильну машину, ювелір і художник Р. Фултон - пароплав.

Технічна орієнтованість науки в Новий час виразилася в тому, що дослідження природи, спостереження за нею виявилися опосередковано технічними приладами. При цьому маються на увазі прилади, створювані і удосконалювані саме у зв'язку з науково-дослідними цілями. У випадках же, коли використовувалися пристрої, що мають і практичне призначення (години, насос та ін.), їх вдосконалення прямувало не на досягнення найбільш оптимальних виробничих або побутових характеристик, а виключно на задоволення внутрішніх потреб науки.

Характерно, що навіть вплив сучасної техніки на сучасну науку деякими дослідниками визначається головним чином в цьому ж аспекті: "Технізація" науки - це не що інше, як опосередкування її апаратної технікою. "Без хитромудрих технічних інструментів, - відзначає Ф. Рапп, - які простягаються від простого лічильника Гейгера через підсилювальні пристрої і вакуумні прилади до електронних мікроскопів, аеродинамічних труб і прискорювачів заряджених частинок, сьогодні вже немислимо ніяке природничо дослідження. Тільки за допомогою цього технічного інструментарію можуть бути створені відповідні умови для дослідження і отримання, передачі та обробки шуканих даних спостереження "[3].

Інша підстава "технічної орієнтації" науки Нового часу полягає в тому, що теорія в XVII-XIX ст. розвивалася в рамках механістичної картини світу, багато теоретичні пояснення природознавства проистекали безпосередньо з аналізу техніки, інтерпретація природних явищ нерідко здійснювалася на основі висновків, отриманих в результаті спостережень за дією механічних пристроїв.

Положення докорінно змінюється в кінці XIX ст. : цілі галузі промисловості і техніки створюються на основі відкриттів науки - електротехнічна, електронна, хімічна, різні види машинобудування та ін. У міру занурення у власні дослідження наука все далі відходить від орієнтації на технічне додаток теоретичних результатів . Інтерес до теорії став переважувати інтерес до дослідження, орієнтованому на практичні потреби. Найважливіші досягнення техніки стали наслідком фундаментальних наукових відкриттів. Чисто емпіричним шляхом виявилось неможливо створювати складні технічні засоби; попередньою умовою їх створення є глибоке вивчення і пізнання фізичних, хімічних та інших явищ і процесів, що лежать в основі принципу їх дії. Потреби сучасного виробництва вимагають попереднього вивчення цих явищ, їх теоретичного аналізу та узагальнення, вміння прогнозувати їх особливості в інших, ще не вивчених ситуаціях.

В останні десятиліття виникла ситуація, коли технічний прогрес в його "прикладному вираженні" зробив черговий ривок, спираючись лише на технічні відкриття, користуючись теоретичної природничо базою середини XX століть (яскравий приклад - розвиток засобів зберігання і передачі інформації).

Таким чином, взаємини науки і техніки змінювалися в історичному процесі - від автономії техніки до керівної ролі науки (фундаментальної чи прикладної).

В основі техніки лежить використання законів природи. Сучасна техніка в кінцевому рахунку визначається розвитком науки, яка є головним джерелом і фактором технічного прогресу. Неодмінна умова розвитку техніки і, отже, матеріального виробництва - забезпечення випереджаючого розвитку науки по відношенню до техніки, практиці. У той же час саме виробництво, його потреби і запити мають вирішальний вплив на розвиток науки. Технічний рівень виробництва зумовлює ступінь використання науки, визначає готовність технічної бази виробництва до реалізації нових наукових ідей. Разом з тим матеріально-технічна база виробництва створює також матеріальну базу самих наукових досліджень, робить вирішальний вплив на якісний рівень наукових експериментів, на ступінь "індустріалізації" науки. Нині технічні нововведення, нові види технічних пристроїв спираються на наукові розробки. Технічні проблеми стимулюють розвиток науки, а наукові відкриття стають основою створення нових видів техніки.

Сучасна техніка стає все більш і більш наукоємною. Проте, успішний розвиток самої науки значною мірою залежить від наявності в неї солідної технічної бази. Техніка, в свою чергу, оборотні впливає на розвиток науки. Сучасна наука має досить солідний технічний базис, оснащується складними технічними пристроями і спорудами - дослідними реакторами, установками для вивчення термоядерного синтезу, андронний колайдер, потужними радіотелескопами та ін. У науковій діяльності використовуються певні технічні пристрої та прилади (лічильники, телескопи, прискорювачі елементарних частинок, комп'ютери та ін.), які підсилюють і розширюють можливості науково-дослідної діяльності вчених [4].

Таким чином, ясно, що ефективне виготовлення і використання техніки вимагають її включення в технологічні ланцюги. Можна сказати, що техніка без технології та відповідної діяльності людини "мертва". Саме технологія, заснована насамперед на технічних та інженерних знаннях, стає діючою силою, чинником розвитку техніки, обов'язковою умовою її нормального функціонування. Широке поширення передових, наукомістких інформаційних технологій, нанотехнологій та ін. - Одне з найважливіших напрямів науково-технічного прогресу. При цьому все ж не слід технологію включати до складу техніки. В даному випадку більш правомірно говорити про єдиний техніко-технологічний процесі.

На базі наукових досягнень і відкриттів відбуваються якісні зміни у всіх галузях сучасної техніки. У корені перетворюються технічні засоби, системи, пристрої, технологічні методи виробництва. У сучасному виробництві відбувся перехід від механізації окремих процесів праці до комплексної механізації, автоматизації всього виробництва, до широкого використання автоматизованих систем управління (АСУ), промислової робототехніки.

Взаємодія науки і техніки - найважливіша умова здійснення не тільки науково-технічного прогресу, а й суспільного розвитку в цілому.

Список літератури:

1. Філософський енциклопедичний словник / сост Л.Ф. Іллічов та ін. - М.: Сов. енциклопедія, 1983. - 840 с.
2. Тяпин, И.Н. Философские проблемы технических наук : учебное пособие / И.Н. Тяпин. – Москва: Логос, 2014. – 215 с. – Режим доступа: URL: <https://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=234008/>.
3. Філософія техніки у ФРН: СБ ст. / Сост. Ц.Г. Арзаканян, В.Г. Горохів. - М.: Прогрес. 1989. - 527 с.
4. Семенюк Едуард. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.

ВЗАЄМОДІЯ ЛЮДИНИ І ТЕХНІКИ

Дорошенко С.О., ст. гр. 5371м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
d14stas@gmail.com

Анотація. У даній статті проаналізована участь людини і техніки, розвиток техніки покращення рівня життя людини.

Ключові слова: людина; техніка; розвиток.

Актуальність теми зумовлена тим, що із розвитком техніки відбувається покращення рівня життя людей.

Мета статті Людина завжди була пов'язана з технікою вона виробляє і використовує або споживає продукти техніки, але в той же час і сама людина – стає продуктом своєї технічної діяльності. Історичний процес розвитку склався таким чином і включає три основних етапи: знаряддя ручної праці, машини, автомати. Техніка в своєму розвитку зараз, мабуть, починає наближатися до людського рівня, а деякі розробки вже вийшли навіть на розумовий рівень людини і здатні замінити людину в деяких ситуаціях, рухаючись від аналогії з фізичною працею і його організацією до аналогій з ментальними властивостями людини. Поки ми досягли зоологічної стадії техніки, яка дійсно значно розроблена.

Чим менш матеріальної, фізичної або наочної є технічна імітація людини, тим складніше оволодіти технікою і контролювати її. Так як все, що зроблено людиною, походить від його людяності, техніка завжди є засобом для самореалізації та пізнання самого себе. Це стає ясним в результаті розробок в сучасній техніці, особливо в таких галузях, як мікробіологія та інформатика. Нові відкриття та винаходи в цій області можуть привести до нового знання про людину і людському світі. В останні роки в даних галузях дуже багато нових винаходів і розробок, які в подальшому можуть дуже кардинально змінити людське життя. [1]

Однією з найважливіших проблем, якою займається філософія техніки, є проблема і *концепція людини, що створює і використовує техніку*. Особливість цієї проблеми в даний час пов'язана з виросла до безмежності технологічної міццю, наявної в розпорядженні людини. Людина на даний час контролює дуже багато на планеті Земля. При цьому число людей, яких зачіпають технічні заходи або їх побічні ефекти, збільшилося до величезної величини. Порушені цими впливами люди вже більше не перебувають у безпосередньому зв'язку з тими, хто виробляє дані впливу. Далі, природні системи самі стають предметом людської діяльності. Людина своїм втручанням може їх постійно порушувати і навіть руйнувати. Природа нажалі не витримує такого швидкого споживання її ресурсів людиною і нажалі починає страйкувати. Безсумнівно, це абсолютно нова ситуація: ніколи раніше людина не володіла такою міццю, щоб бути в змозі знищити життя в частковій екологічній системі і навіть у глобальному масштабі або вирішальним чином довести її до виродження. Від рук людини гине і знаходиться під знищенням багато тварин та рослин, які стали жертвами цього розвитку. Тому суспільство не повинно без попередньої експертизи виробляти все, що може виробляти, не повинно робити все те, що воно може робити, і, безсумнівно, не відразу ж після відкриття нових технічних можливостей. Звісно розвиток це дуже добре, але заради цього розвитку людина занадто багато нищить всього навколо себе.[2]

Список літератури:

1. Вінер, Я. Творець і робот. - М., 1966.
2. https://stud.com.ua/43752/filosofiya/lyudina_tehnika
3. Міненко С.І. Взаємодія людини з технікою // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентів: Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. -Миколаїв, НУК, 2020.- с. 142-145
4. Патлайчук О.В., Купріянова І.О. Людина і техніка у сучасному світі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 74-77.
5. Патлайчук О.В., Доргаліс М.В. Етика вченого і відповідальність науки // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 127-129.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О., Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). – Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ МАЙБУТНЄ

Костенко І.М., ст. гр. 5211м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Із розвитком технологій, людство кожного дня стикається з сотнями проблем які необхідно вирішувати дуже швидко. Швидкість потрібна зв'язку з необхідністю виконати замовлення, вирішити питання які стосуються роботи багатьох людей, а іноді навіть врятувати життя. За пришвидшенням процесу вирішення проблем людство сьогодні, як і в усі часи, звертається до поліпшення технологій.

Величезна кількість людей користуються пристроями такої обчислювальної потужності, яка раніше була доступна лише спеціалізованим підприємствам, державним установам. Нові можливості відкриваються людям кожного дня, наведемо приклад «Квантовий комп'ютер», технологія яку досліджують вже більше тридцяти років, може стати реальністю у найближчому часі. Компанії гіганти світового рівня, такі як Гугл, Айбієм, та Хонейвел бомбардують сучасну медіа сферу новинами своїх розробок, діляться дрібницями інформації, та намагаються довести людству, що саме їх продукт буде найшвидшим, найнадійнішим та взагалі найкращим!

Корпорація Honeywell оголосила про створення власного квантового комп'ютера з рекордними характеристиками, який буде продемонстрований в середині року. За словами співробітників компанії, по нещодавно запропонованій інтегральній метриці квантового обсягу він буде перевершувати найближчих конкурентів як мінімум в два рази. Також пристрій буде відрізнятися від аналогів природою кубітів: в ньому використовуються іони в пастках, а не надпровідні контури, як у Google або IBM, пишуть дослідники. [1, с. 108]

Можливості які відкривають для нас квантові айті технології важко оцінити. Але можна виділити, що техніка на основі квантових технологій значно збільшить обчислювальні потужності комп'ютерів та дозволить виконувати необхідні операції у рази швидше. Якщо зростуть потужності, напевне вдасться зменшити розмір пристроїв, отже пройде небагато часу, як квантові комп'ютери будуть допомагати людству у повсякденному житті. Хоча людям нашого часу важко уявити, навіщо у повсякденному житті можуть знадобитися такі величезні

обчислювальні потужності. Квантові комп'ютери необхідні для побудови планів продукції для корпорацій, у медицині, науко-навчальній сфері і звісно у розробках штучного інтелекту.

Сфера космічних досліджень та космічних вантажних доставок також не стоїть на місці. Якщо про квантові процесори ми з вами можемо лише прочитати з науково популярних журналів, то запуск нових ракет-носіїв з можливістю посадки та повторного використання можемо побачити на власні очі завдяки інтернету. Корпорація Спейс ікс зробила справжнє шоу для мільйонів глядачів по всьому світу. Шостого лютого 2018 року на орбіту землі за допомогою першого запуску ракет-носіїв Фелкон типу хеві спочатку на орбіту землі, а потім на сонячну орбіту був виведений макет вантажу для демонстрації вантажопідйомності, макетом був обраний автомобіль, що належав голові компанії. Демонстрація пройшла успішно, тепер автомобіль мандрує по орбіті ненабагато далі Марсу. [2, с. 76]

Які можливості для людства відкривають ракети-носії з можливістю повторного використання? Наприклад дуже важливе сьогодні питання економії ресурсів для побудови ракети буде дещо вирішене, тому що логічно що багаторазові ракети потребують менше ресурсів. Якщо ціна космічних запусків знизиться, це означає, що зросте їх доступність, а отже досліджувати космос стане дешевше. Для збору необхідної інформації вченим необхідний регулярний доступ до космічного простору, з ракетами такого типу, цей доступ буде набагато легше організувати, а отже наукова сфера також має інтерес у ракетноносіях. Астронавти що знаходяться на Міжнародній космічній станції потребують регулярних поставок необхідних для життя ресурсів, доставку яких полегшить космічна програма Спейс Ікс.

Розглянемо питання яке безпосередньо торкається як людини, так і техніки з точки зору медицини. Усі навколо знають, що вчені, працівники медичної сфери, айти спеціалісти працюють разом для створення механізмів, що можуть замінити органи біологічного походження, як внутрішні органи, так і зовнішні. Створити механізм, наприклад руку, яка буде виконувати функції біологічної для сучасних вчених не важко, враховуючи звісно десятки років вивчення роботи організму, м'язів, кісток, сухожилів і так далі. Виклик який стоїть перед вченими зараз, це об'єднати штучний орган з біологічним мозком людини на такому тісному рівні, щоб користувач забував, що кінцівка або орган не його власний. Нейробіологія відіграє величезну роль у вивченні процесів завдяки яким працює наш мозок, завдяки чому він накоплює інформацію, як мозок відправляє сигнали іншим органам, щоб вони виконували наші команди. Вчені всього світу намагаються, образно кажучи, оволодіти командами мозку, та направити їх у штучні органи. Великою проблемою являється те, що шляхів по яким мозок відправляє електричні сигнали величезна кількість, та як би хірург, навіть геніальний, не намагався, але порахувати усі нервові з'єднання не представляється можливим. А враховуючи той факт, що організм кожної людини має унікальне положення нервових шляхів, ще сильніше погіршує ситуацію.[3, с. 15]

Але поставити людство у глухий кут – важка задача. Тому напевне у майбутньому ми зможемо використовувати технології інших галузей для вирішення цієї задачі. Штучний інтелект буде працювати набагато швидше людського мозку, а у поєднанні його з квантовими технологіями, про які було сказано раніше, існує ймовірність, що ми зможемо будувати структурну карту людського тіла для кожної індивідуальної особи у найменших необхідних деталях. І після штучних кінцівок та органів можливо людству вдасться перемістити людську свідомість у штучні носії інформації, таким чином відкривши дорогу до штучного безсмертя. Але це все просто мрії про майбутнє, на сьогоднішній день у науці існує величезна кількість невирішених задач.

Висновки

Людина та техніка не стоять на місці. Кожен новий виклик потребує рішення, а рішення відкривають для людства нові можливості. Завдяки можливостям людина вивчає світ навколо

себе у якому знаходить нові виклики, які потребують рішення. Чим більше ми знаємо про навколишній світ, тим більше ми розуміємо обсяг невідомої нам інформації, а отже людським пошукам ніколи не буде кінця. Не буде кінця викликам та можливостям.

Список літератури:

1. С. Я. Килин. Квантовая криптография: идеи и практика. Беларуская навука, 2007
2. Эшли Вэнс. Илон Маск. Tesla, SpaceX и дорога в будущее. Олимп-Бизнес, 2018 г.
3. Научно популярный журнал «Наука і життя» №7. м. Москва, © 2019
4. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD) // Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.
5. Патлайчук О.В., Фінко Ю.В., Бумаченко В.Б. Взаємодія людини з технікою // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 279-282
6. Патлайчук О.В., Купріянова І.О. Людина і техніка у сучасному світі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 74-77.
7. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). – Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

НОВІ МОЖЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кравцова О.С.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

elenakravtsova1407@gmail.com

Поточні технологічні розробки кидають виклик нашому розумінню людини і відносин між людьми і технологіями. У той час як традиційні технології зазвичай «використовувалися» людьми, залишаючи людям якусь форму автономії по відношенню до технологій, сучасні технології більше не підходять для цієї конфігурації використання. Замість цього інтелектуальне середовище та Інтернет вимагають відносин с «зануренням», в той час як біотехнології призводять до «злиття» людей і технологій, а роботи працюють у «взаємодії». Тож як ці нові технології впливають на автономію людини?

У розвинених суспільствах технології стали засобом - і, отже, способом життя - ми говоримо про міста як про технокосмос. У цьому середовищі ми все більше і більше залежимо від техніки. На практиці в повсякденній поведінці і навіть в психологічному плані ми маємо пристрасть до технологій (чи можемо ми жити без комп'ютера або ноутбука?) І чий обмеження ми засвоїли.

І, перш за все, техніка стала посередником між людьми і природою (машина для пересування -замість ніг; трактори, щоб орати землю замість тварин, прикріплених до плуга; facebook для спілкування з друзями замість того, щоб бачити один одного фізично і т. д.).

Більш того, техніка стала системною, а деякі технології - це продукт військово-промислового комплексу. Наприклад, так вони переходять з військового у цивільне: наприклад, атомна бомба на атомні електростанції.

Технології та сучасність

На рубежі тисячоліть відбувся швидкий розвиток цифрових технологій. Повсюдне поширення цифрових технологій - одна з основних рушійних сил інновацій в широкому спектрі категорій продуктів і послуг. Новітні технології можуть надати підприємствам одні з найбільших можливостей в найближчому майбутньому, але вони також створюють і проблеми. Технології, які розробляються зараз і були прийняті першопрохідцями, в

найближчі пару років стануть все більш поширеними і впливовими. Людство не може знати всіх наслідків цих інновацій, але необхідно вже зараз займатися плануванням та розрахунками, як ці технології вплинуть на світ та окремі галузі буття.

Виділимо п'ять найяскравіших та значущих технологій сьогодення:

Штучний інтелект і машинне навчання

За останні кілька років в області штучного інтелекту (ШІ) відбулися грандіозні успіхи, і величезна кількість можливих додатків відкриває неймовірні можливості. Машинне навчання - це просунута форма штучного інтелекту, в якій машина може вчитися на ходу, а не запрограмувати кожну дію людиною.

ШІ гарний настільки, наскільки гарні дані, яким він піддається, і саме тут можуть виникнути певні проблеми. Те, як бізнес навчас і розвиває свій ШІ, буде основним фактором його корисності. Слабкою ланкою тут можуть бути люди, оскільки люди навряд чи захочуть вводити великі обсяги даних в систему.

Ще одна дилема, яка виникає разом з ШІ, - це його здатність замінити людей. У міру того, як машини стають більш «розумними», вони можуть почати замінювати експертів на посадах вищого рівня. В якості альтернативи ШІ також може взяти на себе тягар трудомістких та обтяжливих завдань цих людей, вивільняючи їх час і сили для інших речей, наприклад, лікарі, що використовують діагностичний ШІ, щоб допомогти їм діагностувати пацієнтів, аналізуватимуть дані, представлені ШІ, і прийняти остаточне рішення. Вирішення проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом, вимагає ретельного планування, щоб забезпечити реалізацію всіх переваг і зниження ризиків.

Автоматизація та робототехніка.

Оскільки автоматизація і робототехніка переходять з виробничих ліній в інші області роботи і бізнесу, ймовірність втрати роботи людьми також значуща. У міру того як технології автоматизації стають все більш досконалими, у автоматизації буде більше можливостей для виконання все більш складних завдань. У міру того, як роботи вчаться навчати один одного і самих себе, з'являється потенціал для набагато більшої продуктивності, але це також викликає проблеми етики та кібербезпеки.

Криптовалюта і блокчейн

Хоча вони існують вже деякий час, в останні роки такі криптовалюта, як біткойни і Ефіріум, стають все більш поширеними і узаконеними (а також цінними). Ці чисто цифрові валюти, які не підтримуються жодним урядом або установою, можуть представляти дестабілізуючий ризик. Однак блокчейн, система, яка використовується для реєстрації біткойнів, може стати реальною можливістю для існуючих підприємств та організацій.

Технологія розподіленого реєстру блокчейн створює децентралізовані бази даних, захищені від злому і шахрайства, які вже порушили роботу банківських та іпотечних систем, але можуть бути застосовані в багатьох галузях. Everledger використовує технологію блокчейн для реєстрації алмазів, щоб запобігти підробці і відстежувати конфліктні алмази. Прозорість і безпеку блокчейна можуть відновити довіру суспільства до установ.

Інтернет речей

У міру того як все більше і більше підключених пристроїв (наприклад, розумних годин і фітнес-трекерів) приєднуються до Інтернету речей, обсяг генерованих даних збільшується. Компанії повинні будуть ретельно спланувати, як це вплине на додатки, орієнтовані на клієнта, і як найкращим чином використовувати створювані масиви даних. Існують також серйозні наслідки для безпеки масових підключень, які необхідно вирішити.

Великі дані

Практично всі згадані вище технології мають відношення до великих даних. Величезний обсяг даних, що генеруються щодня, може допомогти компаніям краще зрозуміти своїх клієнтів, а також свої власні бізнес-операції.

Хоча дані можуть бути неймовірно корисними для виявлення тенденцій і аналізу впливів, доведення всіх цих даних до людей зрозумілим їм способом може бути складним завданням. Тут певну роль буде грати штучний інтелект, а також такі програми, як Splunk, які обробляють машинно-згенеровані дані людським способом.

Технології відкривають значні можливості, але також створюють ризики та питання не лише для промисловості та бізнесу, але й для суспільства в цілому.

Характеристика технологій

В даний час технології стали двигуном капіталістичної економіки завдяки дослідженням та інноваціям, які визначаються науковою політикою, приватним і державним фінансуванням, дослідницькими структурами, такими як університети. Ця система генерує технології, які стають товарами масового споживання (від телевізорів до мікрохвильових печей, від автомобілів до автономних автомобілів і т. д.).

Таким чином, будучи системою, техніка має певні характеристики:

1) Сучасна техніка визначається: а) її унікальністю, ефективністю, б) її автономністю, в) універсальністю - все піддається кількісній оцінці, г) її підсумовування

2) Технічний прогрес характеризується: а) самовідновлення; б) автоматизм; в) безцільність; г) оперативність; д) схильність до прискорення; е) нерівність і амбівалентність.

Таким чином, сучасні технології - це форма панування. Історично в дев'ятнадцятому і двадцятому століттях техніка матеріалізувалася через машину в промисловій організації. Тепер машина все більше і більше замінює роботу людини (це одна з соціальних проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом). Після цього відбувається девальвація праці і те, що Гюнтер Андерс назвав «старінням людини». Робочий має комплекс неповноцінності перед обличчям досконалості і ефективності машини, він відчуває себе непотрібним, ніколи не досить ефективним і тому знецінюється. Роботи проявляють це захоплення, виконуючи роботу за нас, будучи ідеальними рабами.

Але ця машинна ефективність поширилася через нашу сучасну соціальну організацію, наші інститути, державний апарат, підприємства, все функціонує в режимі технічної ефективності.

Це панування також здійснюється над природою. Ідея панування над природою виражається концепцією сучасної науки. Це питання пізнання природи, отже, набуття істинного знання, пізнання законів природи через математику, щоб проявити майстерність, пророкуючи та розраховуючи черговість подій. Отже, технологія - це сила. Ця сила техніки змушує Жака Еллюля сказати, що вона майже релігійна за своєю природою, що ми віримо тільки в технічний прогрес і що ми жертвуємо всім заради нього - техніка стала священним об'єктом.

Сучасна техніка надзвичайно потужна, оскільки змінює навіть живі істоти (трансгенізм, синтетична біологія). Він надзвичайно потужний, оскільки наше промислове виробництво протягом двох століть значно збільшило викиди парникових газів, особливо CO², до такої міри, що змінив клімат Землі. Геологи задаються питанням, чи цей ефект трансформації не віщує нову геологічну еру: антропоцен.

Але сучасна техніка не нейтральна ні як середовище, ні як рівень цінностей. Недостатньо сказати, що технологія може творити як добро, так і зло, що це всього лише інструмент, і все залежить від того, як його використовують. Сила сучасних технологій вимагає етики відповідальності. Наприклад, вміння утримуватися від розробки автономного зброї - ставити під сумнів себе; про впровадження роботів в систему освіти або в догляді за людьми похилого віку.

Також існує потреба в інший спосіб сприйняття природи / навколишнього середовища - не просто як ресурсу, бази, на якій можна нескінченно черпати, не турбуючись про екологічні та людські наслідки.

І потім, як відновити гуманістичний проєкт, який включає рівність, свободу і справедливість для всіх людей, але в той же час переосмислює нашу взаємозалежність з природою?

Як говорять учені, вода закипає при 100С, до цієї температури вона не кипить, а менша, ніж коли рідкий стан переходить в газоподібний. Ми не повинні чекати надто довго, щоб змінити нашу поведінку і деякі з наших соціальних цінностей в нашій програмі технічної модернізації.

Арні Бергсон сказав інакше: «Чим більше сили, тим більше потрібно душі».

Список літератури:

1. Globalization: challenges and opportunities for science and technology, веб-сайт: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000152263>;
2. Стаття «The Next Wave of Digital Innovation: Opportunities and Challenges: A Report on the Research Workshop 'Digital Challenges in Innovation Research'», веб-сайт: https://www.researchgate.net/publication/228279806_The_Next_Wave_of_Digital_Innovation_Opportunities_and_Challenges_A_Report_on_the_Research_Workshop_'Digital_Challenges_in_Innovation_Research';
3. Fourth Industrial Revolution: Opportunities, Challenges, and Proposed Policies By Evanthia K. Zervoudi, веб-сайт: <https://www.intechopen.com/books/industrial-robotics-new-paradigms/fourth-industrial-revolution-opportunities-challenges-and-proposed-policies>;
4. Peter-Paul Verbeek – Technology Panel Intervention, веб-сайт: <http://www.dhillonmarty.org/peter-paul-verbeek-technology-panel-intervention/>;
5. Арні Бергсон «ТВОРЧЕСКАЯ ЭВОЛЮЦИЯ» (електронний ресурс), веб-сайт: <http://psylib.org.ua/books/bergs01/index.htm>;
6. Big Technology Challenges For Enterprises In The Future, веб-сайт: <https://www.cutover.com/blog/technology-challenges-enterprises-future>.

ВПЛИВ НАУКИ І ТЕХНІКИ НА ЛЮДИНУ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Новікова Ю.С., студент

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
alisacat58@gmail.com

Анотація. У статті досліджується вплив науки і техніки на людину.

Ключові слова: науково-технічний прогрес; суспільство; автоматизація; техніка; наука.

Вступна частина. У сучасному суспільстві значно зросла роль науки. На основі наукового знання раціоналізуються, по суті, всі форми соціального життя. Наразі ми не можемо уявити своє життя без продуктів науково - технічного прогресу, які створюють комфортні умови для існування людини.

Основна частина. Науково-технічний прогрес призвів до автоматизації виробничих процесів та запровадженню нової високо точної техніки. Змінилася роль людини при проектуванні, створенні та експлуатації техніки. Нові розробки докорінно змінюють цивілізацію, з боку її матеріальної основи [1]. Наше існування у світі та роль людини в усіх видах діяльності. Засоби автоматизації не повинні імітувати дії людини, тобто робот не повинен бути дублером людини, не можна як запізнюватись з розробкою перспективних ідей, так і бездумно здійснювати інженерні рішення.

Важливим поняттям для наукової діяльності є поняття ідеалу, до якого слід прагнути в пізнанні суспільства та людини. Істинне знання – це інформація, яка точно відображає стан оточення, в якому знаходиться людина. Ідеалом науки, на думку більшості вчених, є істина, але чи можна її досягти. Деякі вчені вважають, що наука коли відкриє всі закони, що панують у Всесвіті - закінчиться. Інші вважають, що наука нескінченна. Ця точка зору визнає нескінченну кількість законів, які панують в світі [2].

На сьогоднішній день наука в сучасному суспільстві відіграє важливу роль у багатьох галузях і сферах життя людей. Безсумнівно, рівень розвиненості науки може служити одним з основних показників розвитку суспільства, а також безсумнівного показника економічного, культурного, цивілізованого, освіченого, сучасного розвитку держави.

У контексті особистісного впливу науковця на будь-яку науку погоджуємося із концептуальним твердженням: «як моральні істоти переймаємося тим, що на наш розсуд є справжнім і повинно відбутися, прагнемо того, щоб воно в дійсності відбулося або стало фактом. На кшталт: істинне тільки те, що буває, і все, що є – істинне, тоді будь-яке явище у царині знань буде виправданим. Отже, не буде хибних та істинних поглядів – будь-що матиме право на існування, а завдання епістемології полягатиме не в поцінуванні постулату, а тільки у генетичному поясненні кожного елементу дії. Відтак, геніальна ідея великого мисленника та марево божевільного, як явища однаково необхідні, будуть мати право на існування та викликати рівноправний теоретичний інтерес» [3, с. 217].

Можна зазначити екологічну проблематику: як відомо, бурхливий науково-технічний прогрес становить одну із найголовніших причин таких небезпечних для суспільства і людини явищ, як виснаження природних ресурсів планети, забруднення повітря, води, ґрунту. Таким чином, дуже важливими є функції науки як соціальної сили у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Зростаюча роль науки в суспільному житті породила її особливий статус в сучасній культурі і нові риси її взаємодії з різними верствами суспільної свідомості. У зв'язку з цим гостро ставиться проблема особливостей наукового пізнання і його співвідношення з іншими формами пізнавальної діяльності.

Наразі людство знаходиться практично заселеним на всій поверхні земної кулі. Освоєна тропосфера, люди побували на поверхні Місяця, отримали значні досягнення у вивченні Близького і Далекого Космосу.

Фізиками відкрита величезна кількість елементарних частинок, висунуті нові гіпотези про будову матерії. Ці досягнення дозволили синтезувати нові молекули і матеріали (полістирол, кераміку і т. п.). В результаті застосування синтетичних волокон, різних пластиків, гелів, матеріалів з точним функціональним призначенням відбудеться науковий переворот в більшості галузей народного господарства. Відомі матеріали обробляються в новими способами, що приводять до зміни якості та міцності.

Нові біологічні матеріали знаходять широке застосування в біології та медицині. Це призводить до створення «розумних» ліків, що діють в певний час і на певну частину організму. Адже сучасна наука і техніка мають дивовижні результати. Людство йде до кардинальної зміни способу існування. Майбутнє – за новими, так званими високими технологіями.

Розвиток науки також пов'язаний з інформатикою. Багато розробок залишилися б на етапі припущень і не були б втілені в життя. Сьогодні обчислювальна техніка широко використовується у всіх галузях виробництва. Науковці прагнуть зменшити розміри комп'ютерів при одночасному збільшенні їх якісних і кількісних показників. Наслідки

подальшої мініатюризації в галузі інформатики будуть досить значними, і комп'ютери зможуть виконувати нові функції.

Висновки. Тож, вочевидь, із застосуванням найсучаснішої техніки біологічна наука просувається вперед гігантськими кроками: проводяться складні операції на серці і мозку, забезпечується розвиток ембріонів в пробірках, здійснюється розмноження рослин без використання зерна, виробляються вакцини та подібні продукти науково-технічної діяльності. Тож, вочевидь, можна стверджувати, що роль науки і техніки в сучасному суспільстві змінилася кардинальним чином. Їх вплив, у подальшому науко-технічному поступі, буде діяти на всі сторони життя: політику, економіку, соціальну сферу, освіту, культуру тощо.

Список літератури:

1. Мельник В.П. Філософські проблеми технікознавства (гносеологічні та предметно-перетворювальні аспекти) / В.П. Мельник. – Львів: Світ, 1994. – 176 с
2. Кохановский В.П., Лешкевич Т.Г., Фатхи Т.Б. Основы философии науки. – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – 309 с.
3. Киселиця С. В. Епістемологічне підґрунтя віри // Наукові записки. Серія «Філософія». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – Випуск 11. – С.211-223.

Novikova Y. S.

The influence of science and technology on humans in the modern global world.

Abstract. The article examines the impact of science and technology on humans.

Keywords: scientific and technical progress; society; automation; machinery; science.

Новикова Ю.С.

Влияние науки и техники на человека в современном глобальном мире.

Аннотация. В статье исследуется влияние науки и техники на человека.

Ключевые слова: научно-технический прогресс; общество; автоматизация; техника; наука.

ТЕХНІКА В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Распінтін Ю.О., ст. гр. 5211м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Я вважаю, жодне з явищ, що оточують людину на рубежі ХХ століття, не викликає такого суперечливого до себе ставлення, як техніка. Техніка - матеріальне тіло культури, найбільш характерний атрибут сучасної цивілізації, яку називають техногенною. Безупинний технічний прогрес підтверджував ідею раціоналістів про панування людини над природою. Зміцнювалися погляди на культурний, економічний, моральний прогрес за допомогою науки і техніки. Техніка - це феномен, що забезпечує взаємодію між суспільством і природою, вона є результатом зустрічі людського духу з природою. Техніка являє собою частину природи, перетвореної людиною, і в цьому сенсі вона штучна і належить не природі, а людині. Однак використання техніки передбачає вплив на природу і її активне перетворення: людина формує і змінює неорганічну та органічну природу, у тому числі і власну психічну і духовну природу відповідно до пізнаних законів і згідно зі своїми цілями. Для того щоб зрозуміти сутність феномену техніки в культурологічному аспекті, доцільно зробити історичний екскурс, подивитися, як розвивалася техніка, як змінювалися її смислові характеристики. Техніка виникла разом з появою людини і у своєму розвитку пройшла такі етапи:

- - 1 етап, що характеризувався насамперед використанням ручних знарядь, які служили продовженням і посиленням руки людини; при цьому технологічний процес цілком залежав від людини, від її творчості і новаторства;
- - 2 етап, коли продукуюча людина доповнює технологічний процес, стає, поряд з машиною, одним з її елементів; при цьому важливим є те, що центр ваги технологічного процесу поступово зміщується у бік машини;
- - 3 етап, коли праця не обмежується фізичними чи фізіологічними можливостями людини;

У ході розвитку техніки змінювалося і співвідношення її з науково-технічним знанням. Так, на самих ранніх етапах розвитку суспільства технічне знання було тісно пов'язане з магічною дією і *міфологічним світорозумінням*. В античності поняття "техне" охоплює і техніку, і технічне знання, і мистецтво. Раніше архітектори і ремісники поклалися в основному на традиційне знання, що трималося в таємниці. Але пізніше формується практично орієнтована теорія; при цьому формується ідеал універсально розвинутої особистості вченого й інженера, який одночасно і багато знає, і багато вміє. У епоху Нового часу формуються *ідеали нової науки*, здатної вирішувати теоретичними засобами інженерні задачі, і нової техніки, заснованої на науці, складається дисциплінарна організація науки і техніки, що в соціальному плані було пов'язано зі становленням професій вченого й інженера, підвищенням їхнього статусу в суспільстві.

Техніка є засобом, за допомогою якого людина пристосовує середовище до себе, економить свої зусилля, змінює обставини, полегшує життя. Одне з призначень техніки - звільнення людини від "обійм" природи, досягнення певної незалежності від неї. У сучасну епоху у людей з технікою з'явилися нові проблеми. Це, зокрема, проблема співвідношення штучного і природного інтелекту, межі між людиною і машиною. Згідно з однією позицією, між комп'ютером і мисленням людини існує повна аналогія і в майбутньому можливо створення штучного інтелекту, який не буде поступатися людському, а може й перевершити його. Згідно з іншою позицією, між розумними здібностями людини і "машинним інтелектом" існують принципи відмінності. При цьому проблема співвідношення штучного і природного інтелекту постає як проблема збереження людиною особистісної ідентичності, свободи, індивідуальності й унікальності. Тому оцінювання комп'ютера як можливої абсолютної моделі людської свідомості, їхнє ототожнення розглядається як загроза людському існуванню.

Із соціокультурної точки зору важливим також є питання про спосіб життя людини у створеному нею самою техносвіті. Так, комп'ютерна техніка відіграє істотну роль у професійному розвитку людини, впливає на загальнокультурний розвиток особистості: сприяє зростанню творчого компоненту в праці і пізнанні, розвиває ініціативність. Однак сучасна комп'ютеризація несе загрозу перетворення людського розуму в кібернетичний, прагматично орієнтований, який втрачає образну, емоційну зафарбленість мислення і спілкування.

Також, однією з найважливіших проблем, якою займається філософія техніки, є проблема і концепція людини, що створює і використовує техніку. Людина своїм втручанням може їх постійно порушувати і навіть руйнувати. Безсумнівно, ніколи раніше людина не володів такою міццю, щоб бути в змозі знищити життя в частковій екологічній системі і навіть у глобальному масштабі або вирішальним чином довести її до виродження.

У загальному сенсі техніку можна розглядати в контексті трьох дискурсивних практик – технократичній, природничонауковій та соціокультурній. Це дає змогу сформулювати три основні концепції техніки – інструменталістську, соціальнодетерміністську й концепцію автономної технології.

Суть технократичного дискурсу полягає у тому, що цивілізаційний прогрес ототожнюють із технологічним поступом, а європейська спільнота, завдяки технізації практично всіх сторін життєдіяльності людини, отримала визначення “техногенна цивілізація”. Техніка як створені людиною артефакти інтерпретуються в інструментальному ключі. Вони є знаряддям (засобом), котрі людина поміщує між собою і предметом діяльності для досягнення наперед заданої соціально визначеної мети.

Людина “приречена” на співжиття з технікою, що, з одного боку, є методом оволодіння природними силами як можливістю унебезпечення людини, з іншого – породжує непередбачувані наслідки. Йдеться про нову технічну (штучну) реальність, що спричиняє руйнацію традиційних цінностей, сіє зневіру в майбутнє, зрештою, не лише природа, а й людина стають сировиною, засобом технічного поступу. На сучасному етапі, в епоху тотальної технізації, К. Ясперс вбачає оптимістичну перспективу розвитку європейської цивілізації у подоланні технічного панування над людиною.

До характеристики технократичного дискурсу варто передусім віднести внутрішню орієнтованість науково-технічного мислення на засади раціоналізму. Оскільки наука за природою раціональна, то й техніка, яка створюється на її основі, також має відповідати ідеалам раціональності. Людина на основі раціональної техніки і законів суспільного розвитку приречена діяти раціонально. Тобто, можна побудувати перспективу розвитку європейської цивілізації й через технічні засоби унеможливити негативні явища у природному та соціальному світі. Визначально-системотворна роль у людському розвитку належить не технічним навичкам або вмінню творити штучну реальність, а здатності до символізації світу, творення культурного середовища як системи символів. Остання є атрибутом цивілізаційного процесу як способу та можливості комунікації в процесі цілепокладання й цілереалізації. Людина перевершує представників тваринного світу в досконалості створюваних технічних знарядь не просто технічними навичками.

Результатами технічної діяльності людини є світ створених артефактів, які мають лише, скажемо так, функціональне призначення, – вони поціновувані лишень у межах системи задоволення людських потреб.

Список літератури:

1. ВАСЬКОВЕЦЬ В. М. інноваційні напрямки в сучасній науці і техніці у сфері застосування нових речовин, Одеса, 2018,– 163 с .
2. КОЖУШКО Ю.В. дослідження антропотехногенного впливу електротранспорту в контексті сталого розвитку, Харків, 2013,– 150 с .
3. КРИЛОВ А.В. філософські аспекти застосування мережевих технологій в інформаційному суспільстві, Київ; Одеса, 2010,– 147с .
4. ЛЕВИЦЬКИЙ С.А. філософські засади дослідження методів медичної діагностики, Житомир, 2015,– 131с .
5. МАЦІЛЕЦЬКА О.С. філософські аспекти нової техніки: використання безпілотних літальних апаратів, Суми, 2012,– 158с
6. МОТОРНЮК Д. Є. сприйняття та викривлення інформації, Київ, 2010,– 128с .
7. Міненко С.І. Взаємодія людини з технікою // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентів: Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. -Миколаїв, НУК, 2020.- с. 142-145
8. Патлайчук О.В., Купріянова І.О. Людина і техніка у сучасному світі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 74-77
9. Патлайчук О.В., Доргаліс М.В. Етика вченого і відповідальність науки // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 127-129
10. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). – Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF TECHNOLOGY PARKS DEVELOPMENT IN UKRAINE

Chornomord Ye.Ye., Third year student

Scientific advisor: Vasylyk S.K., ph. d of economics, ass. prof.

Simon Kuznets Kharkiv national university of economics

Kharkiv, Ukraine

In Ukraine in recent years, the general decline in production has been accompanied by a decline in demand for innovation, and the state has almost abandoned the functions of management and control over innovation. Today, solving the problem of improving the efficiency of the economy is closely linked to the accelerated development of innovation.

An important component of the innovative model of development is the creation of innovative structures, whose activities are aimed at ensuring the process of introduction of new technologies in the production and commercialization of research and development results.

The most effective are technology parks, which provide effective interaction of scientific, technical and production potentials, accelerate the development of innovation processes and increase their efficiency.

The experience of technology parks abroad confirms their special role in addressing pressing socio-economic issues, and the recognition of the importance of state support for technology parks as forms of innovation that promote economic growth strategies is one of the key points in the transition to innovation.

According to Article 1 paragraph 1 of the Law of Ukraine "On special regime of innovative activity of technology parks" from 05.12.2012 in Ukraine the following definition of technopark: technology park - a legal entity or group of legal entities acting in accordance with the agreement on joint activities without creation of a legal entity and without pooling of contributions in order to create organizational foundations for the implementation of technology park projects for the production of science-intensive developments, high technology and ensuring the industrial production of competitive products on the world market [1].

Analysis of the legal framework and practice of creation and operation of technology parks showed the existence of the following main problems in this area in Ukraine:

1) the legislative aspect, which is characterized by a complicated procedure for the creation and registration of technology parks, the need for lawmakers to bring new technology parks to the laws of Ukraine;

2) financial aspect, the action of which limits the opportunities for financial support of technology parks due to low investment attractiveness of Ukraine (134th place in the BDO International Business Compass rating in 2016, 85th place in The Global Competitiveness Report in 2016, with declining rating position) the impact of corruption and bureaucracy of the government, the deterioration of state support.

3) personnel (labor) aspect. A necessary condition for the creation and operation of technology parks is quality education and the availability of centers of scientific and professional training that will provide these structures with a highly skilled workforce.

The above issues are confirmed by the catastrophic situation of implementation of new projects of technology parks in Ukraine, the number of which, since 2010, is zero.

With the adoption of the Tax Code of Ukraine in 2010, the mechanisms of state support for technology park projects have been largely removed. Currently, there is only a targeted subsidy in the form of crediting to special accounts of technology parks the amount of import duty accrued on the import of equipment that is not produced in Ukraine and necessary for the project. This has led to the fact that today the implementation of technology park projects is virtually suspended.

It should be noted that the positive results of the operation of technology parks were mainly facilitated by indirect state aid measures. At present, such support is reduced to zero, although the experience of developed countries shows that state support in 1.5 - 2.0 accelerates the implementation of innovative projects .

However, since the beginning of 2006 there has been a sharp decline in state support for technology parks, which led to a decline in their performance, for example, if in 2004 the share of technology parks in the volume of sold innovative products was about 10%, in 2009 there was a decrease to 1, 1%.

At present, the following benefits for technology parks formally apply in Ukraine:

- full or partial compensation of interest on loans from commercial banks in the implementation of projects;
- exemption from import duties and VAT on intellectual property, new equipment, components and materials not produced in Ukraine;
- issuance of a tax bill in the amount of VAT for the import of new equipment and components with a maturity of 720 days, for the import of materials - with a maturity of 180 days;
- within five years, the amounts of VAT and income tax are credited to special accounts and used for the development of the technology park.
- exemption from land tax;
- possible state targeted subsidies.

Despite the availability of benefits for the operation of technology parks, they do not provide incentives for the formation of these structures. Much of the benefits are formally prescribed and their scheme is not prescribed by law.

To date, it is difficult to assess the activities of technology parks in Ukraine, as there is no proper description of how technology parks work today, which of the existing structures really produce innovative products and conduct development on a regular basis. It is only known that more than 98% of sales of innovative products account for three technology parks created on the basis of leading scientific organizations of the National Academy of Sciences of Ukraine - the Institute of Electric Welding. EA Paton, the Institute of Single Crystals and the Institute of Semiconductor Physics. V.E. Loshkarev [2].

Despite all the economic obstacles, Ukrainian technology parks over the years have created:

- 120 innovative projects;
- more than 3.5 thousand new jobs;
- almost UAH 13 billion of innovative products under the special regime (including UAH 2 billion - exports);
- more than UAH 1 billion - transfers to the budget

This trend of "development" of technology parks is due to the unstable state policy to stimulate their activities, reducing the importance of these structures in the innovative development of the

country. Without proper support from the state, it is impossible to restore the functioning of technology parks in Ukraine.

It can be concluded that state aid measures are an incentive for foreign and domestic investors to direct investment flows into innovative projects, and cash flows are also significantly affected by the state's stability and implementation of guarantees. The partial resumption of state aid measures has not offset the negative trends that have arisen in the operation and development of technology parks, so the development of an effective mechanism for their support should be identified among the priorities of the strategy of innovative development.

The creation of an effective mechanism for state support of technology parks involves, according to the author, the implementation of the following measures:

- legal specification of the role of technology parks in scientific-educational and innovation complexes of Ukraine;
- specification of financial and economic support;
- personnel support;
- information support (creation of a system of accounting for the results of technology parks);
- monitoring the activities of technology parks.

In order to provide effective state support for the creation and operation of technopark structures, it is necessary not only to create a state scientific and technological sphere, but also to form a clear procedure for budget funding of innovative programs and projects.

Prospects for further development of technology parks in Ukraine should be determined by the possibilities of solving the above-mentioned main problems, as well as the accumulated potential of innovative development of the country's regions.

Paying attention to the experience of creating innovation structures in foreign countries, it should be remembered that the creation of a technology park is a complex and costly procedure, but in the long run. Therefore, the development of this case is quite promising for the economy of Ukraine, as it is of strategic importance. With a strong innovation potential, Ukraine can increase the competitiveness of products, increase sales and confidently enter global markets through the introduction and use of high technology, as well as the consumption of these technologies in the country. And technology parks in the process of implementing new ideas into reality should become only a subsidiary organization.

Список літератури:

1. Закон України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” від 05.12.2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>
2. Мазур О. А., Пустовойт С. В. Соціальна та економічна ефективність діяльності академічних технопарків України. /Наука та інновації. 2016. №12 (3). С. 63– 73.
3. Карпенко А. В. Технопарки як важливий елемент розвитку інноваційної інфраструктури та комерціалізації інновацій./ Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2017. 996 с.

ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС: НОВІ МОЖЛИВОСТІ АБО ВИКЛИКИ ДЛЯ ЛЮДСТВА

Щербинін М.В., ст. гр.5145м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології

Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

nikoshherbininkk@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто процес взаємодії людини та техніки, розвиток технік, історія технічного прогресу та техніка у буденному житті людини.

Ключові слова: людина; техніка; технічний прогрес.

Вступна частина. Людина завжди була пов'язана з технікою. Вона виробляла, використовувала або споживала продукт техніки. В весь період технічного розвитку людина створювала техніку для поліпшення життя в усіх напрямках, будь то праця чи звичайні буденні проблеми. За допомогою техніки збільшується продуктивність праці і поліпшується якість життя людей. Ні для кого не секрет, що технічний розвиток людини в ХХІ столітті розвиваються дуже швидко. Великі компанії виробники постійно випускають все нові види техніки, що ще більше поліпшують життя людини і це відчувають користувачі по всьому світі. Техніка зараз, починає наближатися до людського рівня, рухаючись від аналогії з фізичною працею і його організацією до аналогій з ментальними властивостями людини. Поки ми досягли зоологічної стадії техніки, яка дійсно значно розроблена.

Подумати тільки, ще вчора людина їздила верхи та перевозила важкі грузи на повозках, спілкувались на відстані за допомогою листів та збирали урожаї власноруч, а сьогодні по дорігах їздять вантажівки, листування відбувається миттєво за допомогою різних гаджетів та урожаї збирають машини. Людина робить все, щоб не робити нічого.

Основна частина. Основною і однією з найважливіших проблем на мою думку, яку вивчає філософія техніки, є проблема і концепція людини, що створює техніку і вживає її продукт. Особливість даної проблеми в наш час пов'язана з дуже квалітивним ростом технічного прогресу, наявного в розпорядженні людини. При цьому число людей, які впливають на технічні заходи або їх побічні ефекти, збільшилося що дня. До того ж люди, що були зачеплені цим впливом вже більше не перебувають у безпосередньому контакті з тими з тими, хто є причиною даного впливу. Різні системи у природі вже самі стали предметом людської діяльності і втручанням у природні процеси людина може порушити їхню роботу або навіть зруйнувати. На даний момент це абсолютно унікальна ситуація адже технологічний прогрес дійшов до стадії, коли людина володіє такими можливостями і технологічною міццю, щоб бути в змозі знищити життя як в частковій природній екосистемі, так и в глобальному сенсі взагалі довести її до повного зникнення. Тому людина не повинна без попередніх експериментів та досліджень виробляти та винаходити все, що може виробити і без сумніву випускати продукт у маси одразу після відкриття нових технологічних можливостей.

Створивши техніку, комп'ютерну систему, що керує нею, ми отримали можливість модулювати різні види розумової діяльності, що оперує складними видами інформації, тобто отримали систему яка є інтелектуально-інформаційним аналогом людини. Це не дивно адже комп'ютерна система для нас на сам перед знаряддя праці. При взаємодії з нею людина отримує можливість змінювати його технічні можливості та удосконалює його цю сторону взаємодії можна умовно названа об'єктивною. У той же час деяка сучасна техніка вже отримала

статус не просто знаряддя праці. Хоча і не в повній мірі і не в досконалому вигляді вони являють собою повний аналог розумової діяльності який працює за алгоритмами, наприклад комп'ютер що керує виробництвом має алгоритм та виконує кожну деталь ідентично одна одній при цьому має можливість вдосконалити цей алгоритм на особистих помилках в виробництві за допомогою нас - людей. Людина що взаємодіє з ним, відчуває на собі його вплив це інша сторона взаємодії, гуманітарна. Тут доречно буде розглянути працю Шпенглер він являється одним з перших філософів, який оцінив соціальну масштабність проблеми занепаду культури, вплив на неї науково технічного прогресу. На його думку, не можна техніку розуміти лише інструментально, мова йде про спосіб поведінки з речами. Під технікою філософ розуміє тактику всього життя в цілому. Імпульс до технічного прогресу далеко не однаковий у різних культурах і цивілізаціях. Для європейської людини техніка постає як спосіб досягнення більшої влади, могутності. В своєму захопленні створенням нової техніки, а також у прагненні підпорядкувати природу людині, вчені Заходу прирівнюють себе до Божества. Однак, чим більшого технічного розвитку досягає цивілізація, тим більш нищівного впливу зазнає природа, що в кінцевому результаті може призвести до трагедії. В своїй праці «Людина і техніка» німецький філософ передбачає неминучий кінець європейської цивілізації, і в цьому він вбачає декілька причин. Першою і найголовнішою причиною, на думку філософа, є нестримний і неконтрольований розвиток техніки: «Володар світу стає рабом машин». Всі великі відкриття - це досягнення особистостей, які не задумуються, чого більше принесе їхнє відкриття, користі чи шкоди, воно буде мати творчий чи руйнівний характер. Всі великі відкриття - це досягнення особистостей, які не задумуються чого більше принесе їхнє відкриття, користі чи шкоди, воно буде мати творчий чи руйнівний характер. Жоден вчений не може передбачити, якими будуть наслідки від його винаходу. Коли він працює над якоюсь проблемою, ним керують особисті стимули. По перше він хоче отримати перемогу над важкою проблемою, а по-друге, якщо він вирішить цю проблему то вона принесе йому славу і багатство. Другою причиною можливого занепаду європейської культури є поширення технічних знань і досягнень європейської цивілізації на інші народи. Європейська техніка є внутрішньо чужою іншим расам, для яких техніка не є внутрішньою необхідністю а лише засобом досягнення своїх цілей. Тенденція засвоєння технічних досягнень Заходу зумовлена тим, щоб використати їх проти самого європейського світу. В результаті чого європейська культура може стати жертвою інших рас. [1]

Висновки. Чим же загрожує людству технічний прогрес? Шпенглер, в своїх працях намагався дати пояснення і спрогнозувати наслідки технічного розвитку Європейської цивілізації. Він одним з перших передбачив серйозні соціальні проблеми з розвитком техніки, і її можливий негативний вплив на життя людей. Відповідь на це питання може бути не однозначною адже з одного боку можна сказати що розвиток техніки це продукт того, що людина по суті своїй прагне до досконалості, але й є інший бік, бік Шпенглера в якому в людина виглядає лінивим і одночасно дуже розумним створінням, яке робить все для того щоб не робити нічого і це буде мати негативний вплив на фізичне і соціальне здоров'я людини в майбутньому.

Список літератури:

1. Шпенглер О. Человек и техника //Культурология. XX век. М., 1995, с.457.
2. Патлайчук О.В., Купріянова І.О. Людина і техніка у сучасному світі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 74-77.
3. Патлайчук О.В., Доргаліс М.В. Етика вченого і відповідальність науки // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 127-129.
4. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). – Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

3. Стратегії пізнання науки та техніки через наукові методи

МЕТОДИ ТЕХНІЧНИХ НАУК

Білоконь С.М., ст. гр. 6621м
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
belikon.s@i.ua

***Анотація.** Розглянуто сутність поняття «метод». Окреслено методи, що використовуються при науково-технічному дослідженні. Зокрема визначено сутність та види експерименту.*

***Ключові слова:** методи, дослідження, експеримент.*

Специфіка наукової діяльності в значній мірі визначається методами. Метод (від грецької *metodos*) у широкому розумінні слова — «шлях до чогось», шлях дослідження, шлях пізнання, теорія, вчення, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач. Він виступає як сукупність певних правил, прийомів, способів, норм пізнання і дії. Він є системою приписів, принципів, вимог, що орієнтують суб'єкта у вирішенні конкретної задачі, досягненні певного результату у певній сфері діяльності. Деякі вчені під методами дослідження розуміють способи рішення науково-технічних завдань; інструмент для проникнення в глибину дослідницьких об'єктів [1].

Метод — це інструмент для вирішення головного завдання науки — відкриття об'єктивних законів дійсності. Метод визначає необхідність і місце застосування індукції й дедукції, аналізу і синтезу, абстракції, формалізації, моделювання, порівняння теоретичних та експериментальних досліджень [2].

Вибір конкретних методів дослідження диктується характером фактичного матеріалу, умовами і метою конкретного дослідження. Методи є упорядкованою системою, в якій визначається їх місце відповідно до конкретного етапу дослідження, використання технічних прийомів і проведення операцій з теоретичним і фактичним матеріалом у заданій послідовності [2].

У науково-технічному дослідженні розрізняють дві основні стадії пізнання: теоретичну й емпіричну. Розглянемо сутність емпіричного й експериментального дослідження. Емпіричне дослідження засноване на спостереженнях, експериментах й опирається на дані досвіду.

Іноді теорію протиставляють емпірії. Але таке протиставлення не є правомірним, тому що теоретичні передбачення мають такий же імовірнісний, а не достовірний характер, як і передбачення, що опираються на емпіричні узагальнення. При цьому, кінцевою метою пізнання є утворення не окремих понять, гіпотез, або навіть не відкриття відособлених законів, а побудова єдиної, концептуальної системи, за допомогою якої досягається більш адекватне й цілісне відображення певної області дійсності [3].

У науково-технічному дослідженні експеримент і теорія тісно пов'язані. Усіляке розгортання експериментальних досліджень являє собою один з найбільш важливих шляхів розвитку сучасної науки.

Експеримент — це загальнонауковий метод дослідження, що полягає в активній теоретико-практичній діяльності експериментатора, що створить сприятливу ситуацію для планомірного вивчення об'єкта в процесі запланованого, цілеспрямованого, спеціально організованого його розвитку й функціонування. Експеримент здійснює верифікацію (перевірку) тобто точне, експериментально підтверджене визначення ефективності пропозованих нових способів, методів, умов розвитку об'єкта та теорій, концепцій, пропозованих самим автором дослідження й здійснюваних шляхом зіставлення їх зі спостережуваними об'єктами, чуттєвими даними, тобто даними досвіду [1].

Є різні види експериментів:

За місцем проведення:

- природний (проводиться в природних, реальних умовах);
- лабораторний (проводиться в спеціально створених дослідних умовах).

За часом (тривалістю) проведення довгостроковий і короткочасний;

За метою, за спрямованістю експерименту — для констатації і для формування.

Експеримент для констатації, називають іноді методом зрізів. Він орієнтований на виявлення, установлення фактичного стану досліджуваного об'єкта, на констатацію його вихідних параметрів, якостей.

Експеримент для формування називають ще творчим, перетворюючим. Це такий експеримент, що націлений, спрямований на перетворення, удосконалювання якості об'єкта, явища. Призначення цього виду експерименту в тому, щоб випробувати, апробувати й доказово перевірити вірогідність висунутих гіпотез, перевага і ефективність пропозованих і випробовуваних методів, прийомів, форм, умов і т.д.

Характерним є використання в технічних дослідженнях кваліметричних методів (або кількісних). У цей час активно розвивається цілий науковий напрям, орієнтований на кількісний опис якості предметів, який має назву «кваліметрія». Це область наукового знання, що вивчає методологію й проблематику розробки системних кількісних оцінок якості предметів, явищ, процесів.

Розрізняють дві групи кількісних методів, щодо їх використання: перша — для обробки результатів спостережень і експериментів (особливо відомий серед них — статистичний метод); друга — для моделювання, діагностики, прогнозування, комп'ютеризації досліджуваного процесу [1].

Список літератури:

1. Грабченко А.І., Федорович В.О., Гаращенко Я.М. Методи наукових досліджень: Навч. посібник. – Х.: НТУ "ХПІ", 2009. – 142 с.
2. Каламбет С.В. Методолія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. С. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ МЕТОДІВ ПІЗНАННЯ

Мілушкіна С.О., ст. гр. 6621м
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
svemilushkina@gmail.com

***Анотація.** Розглянуто сучасну систему методів пізнання. Зокрема, подано характеристику загальнонаукових методів пізнання. Визначено, що різна класифікація методів не впливає на характеристику їх змісту.*

***Ключові слова:** пізнання, методи, загальнонаукові методи.*

Метод пізнання можна характеризувати таким чином. За своїм змістом він об'єктивний; формується методом суб'єктом пізнання; є результатом прояву його активності. В цілому ж науковий метод – це діалектична єдність об'єктивного та суб'єктивного. Метод тісно пов'язаний з теорією. Він виступає як зброя, засіб, а теорія – як результат пізнання. Але це такий результат, який сам впливає на засіб, розвиває його, надає йому наукову обумовленість. Призначення методу – посилити пізнавальні можливості людини, направити та упорядкувати процес пізнання [1].

Отже, науковий метод, як своєрідна зброя пізнання, – це внутрішня закономірність руху думки до об'єкта, сукупність правил та прийомів, а також ідей та принципів, що лежать у їх основі і обумовлені об'єктивними законами відображеної дійсності.

Сучасна система методів науки досить різноманітна, як і сама наука. Щоб легше було розібратись в багатогранності методів, їх класифікують. Усі наукові методи, залежно від того, у вузькій чи більш широкій сфері вони застосовуються, можна поділити на три основних види або групи.

Загальнофілософський (універсальний) метод. Ним вчені користуються при дослідженні всіх областей дійсності і на всіх етапах кожного конкретного пізнавального процесу.

Важливу роль у всій системі методів виконує загальнофілософський метод. Який же метод може бути загальним? На цю роль може претендувати метод, який, по-перше, не нав'язується науці ззовні, а є адекватним відображенням матеріальної дійсності; по-друге, оснований не на часткових законах, які відображають розвиток тієї чи іншої області дійсності, а на законах загальних, які відображають розвиток всіх областей природи, суспільного життя та мислення. Роль такого методу здійснює наука діалектика.

Загальнонаукові методи. Вони використовуються також усіма чи майже усіма науками, але, на відміну від загального методу, не на всіх етапах пізнавального процесу, а тільки на конкретно визначених для розкриття певних сторін чи властивостей предмета.

До загальнонаукових методів належать прийоми, які відпрацьовані зусиллями усіх або деяких великих груп наук. Ці методи відповідно до логіки пізнавального процесу поділяють на три групи: емпіричні, теоретичні і загально логічні [2].

Емпіричне дослідження об'єкта, як правило, починається із спостереження. Спостереження являє собою цілеспрямований і планомірний процес сприйняття предметів і явищ об'єктивного світу, їх властивостей. Воно завжди включає такі етапи: а) вибір об'єкта і тем дослідження; б) опис результатів; в) аналіз; г) висновки. Хоч спостереження належить до емпіричного рівня пізнання, мислення в ньому відіграє активну роль, визначаючи

пізнавальну мету, забезпечуючи раціональне вираження результатів дослідження у формі понять, знань, схем та ін. Спостереження може проводитись у природних або штучних умовах. Прикладом першого є метод космічного спостереження, яке, окрім вивчення екологічних, геологічних процесів, стало ефективним засобом інспекції економічно-господарської діяльності, інструментом боротьби з так званою тіньовою економікою. Спостереження об'єкта, в навмисно створюваних, штучних умовах має таку особливість, яка дозволяє уникнути несуттєвих елементів, що забезпечує вивчення їх впливу на об'єкт у "чистому" вигляді. Такий спосіб пізнання називається експериментом. Експеримент – це науково поставлений дослід, при якому об'єкт або штучно відтворюється, або ставиться в штучні умови свого існування. Залежно від мети дослідження існують експерименти:

- а) пошукові, метою яких є відкриття нових явищ, процесів і їх властивостей;
- б) перевірочні, які проводяться з метою підтвердження або спростування того чи іншого теоретичного положення, гіпотези;
- в) конструктивні, у ході яких створюються нові речовини, матеріали, конструюються нові пристрої. У процесі експерименту застосовуються такі методи, як спостереження, вимірювання, обстеження та ін.

Окрім зазначених специфічних методів на емпіричному рівні наукового пізнання застосовуються також методи, які є загальними (загальнологічними) як для емпіричного, так і для теоретичного рівня. До них належать: аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, узагальнення, моделювання, аналогія та ін.

Аналіз і синтез є взаємообумовленими методами пізнання. Аналіз – це розчленування предмета на його складові частини з метою їхнього всебічного вивчення. Аналітичний метод спрямований на визначення внутрішніх тенденцій і можливостей предмета. Він широко застосовується у всіх науках: в хімії – кількісний і якісний аналіз речовини, в геології – фізико-хімічний аналіз ґрунту, в соціології – якісний аналіз економічних та інших суспільних явищ. Синтез – зворотний процес – це об'єднання, раніше виділених частин сторін (ознак, властивостей, відношень) у єдине ціле. Однак, це не просте механічне сполучення раніше роз'єднаних елементів цілого, а такий процес пізнання, коли розкривається місце і роль кожного елемента в системі цілого [3].

До загальнологічних методів наукового дослідження належать і такі методи, як індукція і дедукція. Індукція (від лат. – наведення) – це один із методів, який безпосередньо опирається на дані спостереження та експерименту. Індукція спрямована на пізнання загального через дослідження одиничного і особливого. Передумовою індукції є ґрунтовне ознайомлення з фактами, які відображають відповідні сторони і властивості предметів і явищ. На основі їх осмислення отримують загальні характеристики окремих предметів, які потім переносяться на всі предмети даного класу. Отже, індукція – це такий метод наукового пізнання, коли на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне, це спосіб міркування, за допомогою якого встановлюється обґрунтованість висунутого припущення чи гіпотези.

До групи методів, що застосовуються на емпіричному і теоретичному рівнях дослідження, належить абстрагування. Абстрагування – це метод відокремлення від певних властивостей та відношень об'єкта і одночасно зосередження основної уваги на тих властивостях та відношеннях, які є безпосереднім об'єктом наукового дослідження. Використання прийомів абстрагування обумовлено тим, що реальним процесам дійсності притаманні різноманітні властивості, охопити які в цілому практично неможливо.

Абстрагування існує в органічній єдності з методом узагальнення. Узагальнення – це логічне завершення абстрагування, поширення спільних ознак предметів на всі предмети

даної множини. Прикладом узагальнення є перехід думки від судження “тертя є джерело теплоти” до судження “будь-який механічний рух здатний перетворюватися на теплоту” [2, 3].

Поряд з абстрагуванням і узагальненням існують методи моделювання і аналогії. Це методи, що ґрунтуються на перенесенні знань, отриманих при аналізі певного об’єкта (моделі), на подібний об’єкт, менш вивчений. Моделювання і аналогія відіграють важливу евристичну роль у наукових відкриттях, вони є джерелом наукових гіпотез, індуктивних міркувань.

Головними методами і засобами теоретичного дослідження є метод сходження від абстрактного до конкретного, історичний і логічний метод, метод формалізації та ін.

Логічним стержнем побудови наукової теорії, який інтегрує кожен частинку, є метод сходження від абстрактного до конкретного. Конкретне в мисленні є найглибшим і змістовним знанням про явища дійсності, так як зміст його має відображати не зовнішні означення предмета, а різні існуючі сторони, зв’язки і відношення в їх внутрішньому необхідному зв’язку.

Відповідно до цього методу пізнання іде двома самостійними етапами: на першому етапі здійснюється перехід чуттєво-конкретного до абстрактного означення. Єдиний об’єкт розчленовується і описується за допомогою множини понять, які відображають окремі сторони і властивості об’єкта. Всякий процес мислення починається з утворення хоча б елементарних питань та абстракцій, у яких узагальнюються окремі ознаки, властивості предметів матеріального світу. На другому етапі пізнання здійснюється процес переходу від абстрактного до конкретного. Суть цього процесу полягає в тому, що проходить рух думки від абстрактних визначень об’єкта до всебічного, багатогранного знання об’єкта, що вивчається. На цьому етапі проходить зв’язок окремих абстрактних понять у цілісність об’єкта.

Таким чином, метод переходу від абстрактного до конкретного являє собою закон пізнання, згідно з яким мислення переходить від конкретного в дійсності до абстрактного в мисленні, і від нього – до конкретного в мисленні.

Історичні і логічні методи дослідження використовуються в рамках сходження від абстрактного до конкретного. Історичний метод передбачає розгляд об’єктивного процесу розвитку об’єкта реальної його історії з усіма її поворотами, особливостями. Це є певним способом відтворення в мисленні історичного процесу в його хронологічній послідовності та конкретності. Логічний метод – це відображення історичного процесу в абстрактній і теоретичній послідовній формі. Тобто логічне – це по своїй суті теж історичне, але звільнене від випадковостей, деталей, зигзагів. Історичний і логічний методи дослідження єдині, адже з їх допомогою вивчається один і той же об’єкт, генезис його виникнення і розвитку.

У теоретичному пізнанні широко застосовується також метод формалізації. Формалізація – це метод вивчення найрізноманітніших об’єктів шляхом відображення їх змісту і структури у знаковій формі, за допомогою різноманітних “штучних мов” (математичної мови, математичної логіки, хімії, радіотехніки і т. ін.). Формалізація як засіб пізнання має величезне значення. Зокрема, вона прокладає шлях комп’ютеризації, передачі інформаційним машинам певних моментів інтелектуальної діяльності людини.

Часткові методи. Вони призначені для дослідження конкретних явищ дійсності і застосовуються, як правило, в межах однієї науки. До таких методів належать, наприклад, різні методи якісного аналізу в хімії, спектроскопія і спектрографія у фізиці; метод мічених атомів у біології; лінійне і динамічне програмування в математиці; анкетування в конкретних соціологічних дослідженнях тощо.

У спеціальній літературі немає усталеного погляду щодо класифікації методів пізнання; єдиними методами, які всі науковці одноставно відносять до загальнонаукових методів і характеризують як базові, є діалектичний метод пізнання та матеріалістичний підхід в оцінці досліджувальних явищ [4].

Метод діалектичного матеріалізму забезпечує дослідження явищ і процесів у розвитку та з урахуванням найбільш загальних законів пізнання — переходу кількісних змін у якісні; єдності і боротьби протилежностей; заперечення.

Є й інший погляд щодо класифікації системного та структурно-функціонального методів. У науковій літературі вони характеризуються або як окрема група методів, або як часткові методи наукового пізнання, до яких відносять системно-структурний метод, функціональний метод, метод кількісного і якісного аналізу, порівняльний метод, метод моделювання.

Різна класифікація методів не впливає на характеристику їх змісту, відмінність переважно спостерігається за обсягом трактування.

Список літератури:

1. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Основи філософії. Навч. посібник. - Харків: Право, 2003. - 352 с.
2. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002.– 480 с.
4. Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник І.В., Федів Ю.О. Вступ до філософії. – К., 1999.

НАУКОВА МЕТОДОЛОГІЯ: ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ ПІЗНАННЯ

Приходько Д.В., ст. гр. 6621м
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
prikhodkodmitry72@gmail.com

Анотація. Розглянуто сутність методу, методології, . Зокрема визначено, що загальнонауковою методологією вивчення об'єкта дослідження є системно-діяльнісний підхід, який набув значного поширення в сучасних наукових розробках.

Ключові слова: метод, методологія, пізнання, загальнонаукові методи.

Метод (гр.. methodos) – спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя. Це також сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вивченню конкретного завдання. Різниця між методом та теорією має функціональний характер: формулюючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод виступає як вихідний пункт та умова майбутніх досліджень.

У найбільш загальному розумінні метод – це шлях, спосіб досягнення поставленої мети і завдань дослідження. Він відповідає на запитання: як пізнавати. Методика (гр. methodike) — сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи. Методика дослідження — це система правил використання методів, прийомів та операцій. Отримання нових знань відбувається за схемою: парадигма — парадокс — нова парадигма. Розвиток науки — це зміна парадигм, методів, стереотипів мислення. Перехід від однієї парадигми до іншої не піддається логічному опису, бо кожна з них відкидає попередню і несе принципово новий результат

дослідження, який не можна логічно вивести з відомих теорій. Особливу роль тут відіграють інтуїтивні механізми наукового пошуку, які не ґрунтуються на формальній логіці. Складність, багатогранність і міждисциплінарний статус будь-якої наукової проблеми приводять до необхідності її вивчення у системі координат, що задається різними рівнями методології науки.

Методологія (гр. *methodos* — спосіб, метод і *logos* — наука, знання) — вчення про правила мислення при створенні теорії науки. Питання методології досить складне, оскільки саме це поняття тлумачиться по-різному. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження [1].

У вітчизняній науковій традиції методологію розглядають як учення про науковий метод пізнання або як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів дослідження.

Найчастіше методологію тлумачать як теорію методів дослідження, створення концепцій, як систему знань про теорію науки або систему методів дослідження. Методику розуміють як сукупність прийомів дослідження, включаючи техніку і різноманітні операції з фактичним матеріалом.

Методологія виконує такі функції: визначає способи здобуття наукових знань, які відображають динамічні процеси та явища, направляє, передбачає особливий шлях, на якому досягається певна науково-дослідницька мета, забезпечує всебічність отримання інформації щодо процесу чи явища, що вивчається, допомагає введенню нової інформації до фонду теорії науки, забезпечує уточнення, збагачення, систематизацію термінів і понять у науці, створює систему наукової інформації, яка базується на об'єктивних фактах, і логіко-аналітичний інструмент наукового пізнання.

Ці ознаки поняття "методологія", що визначають її функції в науці, дають змогу зробити такий висновок: методологія — це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища.

Методологічна основа дослідження, як правило, не є самостійним розділом наукової праці, однак від її чіткого визначення значною мірою залежить досягнення мети і завдань наукового дослідження. Крім того, в розділах основної частини дисертації подають виклад загальної методики і основних методів дослідження, а це потребує визначення методологічних основ кваліфікаційної роботи. Під методологічною основою дослідження слід розуміти основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження. Методологічні основи даної науки завжди існують поза цією наукою, за її межами і не виводяться із самого дослідження.

Методологія — вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності — має чотирьох рівневу структуру. Нині розрізняють фундаментальні, загальнонаукові принципи, що становлять власне методологію, конкретно наукові принципи, що лежать в основі теорії тієї чи іншої дисципліни або наукової галузі, і систему конкретних методів і технік, що застосовуються для вирішення спеціальних дослідницьких завдань [2].

Філософська, або фундаментальна, методологія є вищим рівнем методології науки, що визначає загальну стратегію принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності. Розвиток методології — одна зі сторін розвитку пізнання в цілому. Спочатку методологія ґрунтувалася на знаннях, які диктувала геометрія як наука, де містилися нормативні вказівки для вивчення реального світу. Потім методологія виступала як комплекс правил для вивчення всесвіту і перейшла у сферу філософії. Платон і Арістотель розглядали

методологію як логічну універсальну систему, засіб істинного пізнання. Тривалий час проблеми методології не посідали належного місця в науці через механістичність або релігійність тих чи інших поглядів на світ. Зразком пізнання були принципи механіки, розроблені Г. Галілеєм і Ф. Декартом. Емпіризм протягом багатьох століть виступав вихідною позицією при розгляді всіх проблем. Ідеалісти І. Кант і Г.В.Ф. Гегель дали новий поштовх розвиткові методології, спробували розглянути закономірності в самому мисленні: сходження від конкретного до абстрактного, суперечності розвитку буття і мислення та ін. Усі досягнення минулого були опрацьовані у вигляді діалектичного методу пізнання реальної дійсності, в основу якого було покладено зв'язок теорії і практики, принципи пізнання реального світу, детермінованості явищ, взаємодії зовнішнього і внутрішнього, об'єктивного і суб'єктивного. Діалектична логіка пізнання стала універсальним інструментом для всіх наук, при вивченні будь-яких проблем пізнання і практики [2].

Діалектика як метод пізнання природи, суспільства і мислення, розглянута в єдності з логікою і теорією пізнання, є фундаментальним науковим принципом дослідження багатопланової і суперечної дійсності в усіх її проявах. Діалектичний підхід дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки, процеси диференціації та інтеграції, постійну суперечність між сутністю і явищем, змістом і формою, об'єктивність в оцінюванні дійсності. Досвід і факти є джерелом, основою пізнання дійсності, а практика — критерієм істинності теорії. Діалектика як фундаментальний принцип і метод пізнання має величезну пояснювальну силу. Однак вона не підмінює конкретно наукові методи, пов'язані зі специфікою досліджуваної сфери. Діалектика виявляється в них і реалізується через них відповідно до вимог спадкоємності і не протиріччя в методології.

Філософська методологія виконує два типи функцій. По-перше, вона виявляє смисл наукової діяльності та її взаємозв'язки з іншими сферами діяльності, тобто розглядає науку стосовно практики, суспільства, культури людини. Це — філософська проблематика. Методологія не є особливим розділом філософії: методологічні функції щодо спеціальних наук виконує філософія в цілому. По-друге, методологія вирішує завдання вдосконалення, оптимізації наукової діяльності, виходячи за межі філософії, хоча й спирається на розроблені нею світоглядні й загально методологічні орієнтири та постулати. Отже, фундаментальні принципи базуються на узагальнюючих, філософських положеннях, що відбивають найсуттєвіші властивості об'єктивної дійсності і свідомості з урахуванням досвіду, набутого в процесі пізнавальної діяльності людини. До них належать принципи діалектики, що відбивають взаємозумовлений і суперечливий розвиток явищ дійсності, детермінізму — об'єктивної причинної зумовленості явищ, ізоморфізму — відношень об'єктів, що відбивають тотожність їх побудови та ін. Безумовно, змістова інтерпретація цих принципів варіюється відповідно до специфіки досліджуваного матеріалу (порівняємо, наприклад, розуміння ізоморфізму в математиці, геохімії і мовознавстві, природничих науках). Від тлумачення філософських принципів залежить обґрунтування методологічного підходу в дослідженні тієї чи іншої галузі. Філософські вчення, провідними ідеями яких є філософські концепції наукового пізнання, діалектичний метод і теорія наукової творчості, визначають загальний підхід до вивчення проблеми, спрямовані на вирішення стратегічних, а не тактичних завдань дослідження і пов'язані з ним опосередковано.

Загальнонаукова методологія використовується в усіх або в переважній більшості наук, оскільки будь-яке наукове відкриття має не лише предметний, але й методологічний зміст, спричиняє критичний перегляд прийнятого досі понятійного апарату, чинників, передумов і підходів до інтерпретації матеріалу, що вивчається. До загальнонаукових принципів дослідження належать: історичний, термінологічний, функціональний, системний, когнітивний (пізнавальний), моделювання та ін. Сучасне науково-теоретичне мислення прагне проникнути у сутність явищ і процесів, що вивчаються. Це можливо за умови цілісного

підходу до об'єкта вивчення, розгляду його у виникненні та розвитку, тобто застосування історичного підходу до його вивчення.

Перш ніж вивчати сучасний стан, необхідно вивчити генезис та розвиток певної науки або сфери практичної діяльності. Відомо, що нові наукові і накопичені знання перебувають в діалектичній взаємодії. Найкраще і прогресивне зі старого переходить у нове і надає йому сили й дієвості. Інколи забуте старе знову відроджується на новій науковій основі і живе друге життя в іншому, досконалішому вигляді. У цьому зв'язку особливого значення набувають вивчення історичного досвіду, аналіз та оцінювання історичних подій, фактів, попередніх теорій у контексті їх виникнення, становлення та розвитку [2].

Отже, історичний підхід дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей. У межах історичного підходу активно застосовується порівняльно-історичний метод — сукупність пізнавальних засобів, процедур, які дозволяють виявити схожість і відмінність між явищами, що вивчаються, визначити їхню генетичну спорідненість (зв'язок за походженням), загальне й специфічне в їхньому розвитку.

Будь-яке теоретичне дослідження потребує описування, аналізу та уточнення понятійного апарату конкретної галузі науки, тобто термінів і понять, що їх позначають. Термінологічний принцип передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження. Вирішити це завдання допомагає метод термінологічного аналізу і метод операціоналізації понять. Визначення понять слід формулювати, базуючись на тлумачних та професійних словниках. Визначення обсягу і змісту поняття дають через родову ознаку і найближчу видову відмінність.

Як правило, спочатку називають родові поняття, до якого поняття, що визначається, входить як складова. Потім указують на ту ознаку поняття, яка відрізняє його від усіх подібних, причому ця ознака має бути найважливішою і найсуттєвішою. Є певні правила визначення понять. Правило розмірності вимагає, щоб обсяг поняття, що визначається, відповідав обсягу поняття, яке визначає, тобто ці поняття мають бути тотожними. Друге: нове поняття не повинне бути тавтологічним. Третє: поняття має бути чітким і однозначним. Якщо при визначенні поняття важко зазначити одну ознаку, називають декілька ознак, достатніх для розкриття специфіки його обсягу і змісту. Дійсно наукове визначення складних явищ і фактів не може обмежуватися формально-логічними вимогами. Воно має містити оцінку фактів, об'єктів, явищ, що визначаються, органічно увійти в чинну терміносистему науки [3].

До загальнонаукової методології слід віднести системний підхід, застосування якого потребує кожний об'єкт наукового дослідження. Сутність його полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин.

Згідно з системним підходом, система — це цілісність, яка становить єдність закономірно розташованих і взаємопов'язаних частин. Кожну конкретну науку, діяльність, об'єкт можна розглядати як певну систему, що має множину взаємопов'язаних елементів, компонентів, підсистем, визначені функції, цілі, склад, структуру. До загальних характеристик системи відносять цілісність, структурність, функціональність, взаємозв'язок із зовнішнім середовищем, ієрархічність, цілеспрямованість, самоорганізацію.

Виділяють такі типи систем: однофункціональні і багатофункціональні, матеріальні та ідеальні (концептуальні), відкриті і закриті, невеликі і великі, прості й складні, статичні і динамічні, детерміновані і стохастичні (імовірнісні), телеологічні (цілеспрямовані) й

ненаправлені, регульовані й нерегульовані. С ще більш детальна класифікація систем, яка дає змогу сукупність їхніх загальних і специфічних ознак з метою наукового дослідження. Системний принцип дає змогу визначити стратегію наукового дослідження. В його межах розрізняють структурно-функціональний, системно-діяльнісний, системно-генетичний та інші підходи. Сутність структурно-функціонального підходу полягає у виділенні в системних об'єктах структурних елементів (компонентів, підсистем) і визначенні їхньої ролі (функцій) у системі. Елементи і зв'язки між ними створюють структуру системи. Кожний елемент виконує свої специфічні функції, які "працюють" на загальносистемні функції. Структура характеризує систему в статичній, функції — у динаміці. Між ними є певна залежність.

Структуризація — засіб пізнання ступеня складності будь-якого об'єкта чи процесу на різних рівнях (від макро- до мікро-), дослідження структури системи. Сутність процесу чи явища як системи виявляється в їхній структурі, однак реалізується в їхніх функціях (ролях, призначенні). Це дозволяє розглядати систему як структурно-функціональну цілісність, в якій кожний елемент (підсистема, компонент) має певне функціональне призначення, яке має узгоджуватися із загальними цілями системи в цілому. Рівень цілісності системи залежить від рівня відповідності її структури і функцій головній меті системи. Розрізняють функціональну залежність (у математичному розумінні) і функціональне призначення (у соціальному розумінні) досліджуваних об'єктів. На основі другого аспекту формується уявлення про соціальні функції системи. Функція є конкретизацією призначення системи, доводить доцільність існування об'єкта або процесу в межах цієї системи. Функція — це спосіб практичної реалізації призначення (цілі) системи.

Загальнонауковою методологією вивчення об'єкта дослідження є системно-діяльнісний підхід, який набув значного поширення в сучасних наукових розробках. Зазначений підхід указує на певний компонентний склад людської діяльності. Серед найсуттєвіших її компонентів: потреба — суб'єкт — об'єкт — процеси — умови — результат. Це створює можливість комплексно дослідити будь-яку сферу людської діяльності. Діяльнісний підхід — це методологічний принцип, основою якого є категорія предметної діяльності людини (групи людей, соціуму в цілому). Діяльність — форма активності, що характеризує здатність людини чи пов'язаних з нею систем бути причиною змін у бутті [3].

В одній і тій же науковій галузі може бути кілька методик (комплексів методів), які постійно вдосконалюються під час наукової роботи. Розрізняють методи теоретичних та емпіричних досліджень. Такий розподіл методів завжди умовний, оскільки з розвитком пізнання один науковий метод може переходити з однієї категорії в іншу.

Список літератури:

1. Цехмістрова Г.С. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Київського Університету туризму, економіки і права Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.
2. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І.С. П'ятницька-Позднякова. — К., 2003. — 116 с.
3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. — К.: Кондор, 2003. — 192 с.
4. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень: Підручник для студ. екон. спец. вузів / М.Г. Білуха. – К.: Вища школа., 1997. – 271 с.

МОВА НАУКИ І ВЕРБАЛЬНІ МЕТОДИ ПІЗНАННЯ. МЕТОДИ ПОБУДОВИ ТЕОРЕТИЧНИХ СИСТЕМ

Пулянович О.В., ст. гр. 6621м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

lenapul@ukr.net

***Анотація.** Розглянуто сутність наукового пізнання як основної форми пізнання реальної дійсності або навколишнього середовища, а також форми та методики наукового пізнання. Окреслено особливості вербальних методів пізнання*

***Ключові слова:** пізнання, методи, методика, наукове дослідження.*

Наукове пізнання в сучасних умовах є основною формою пізнання реальної дійсності або навколишнього середовища. Воно відбувається не стихійно, а цілеспрямовано і по суті є науковим дослідженням, яке має певну природу, структуру та особливості. Наукове пізнання націлене насамперед на отримання об'єктивного та істинного знання про досліджуваний об'єкт, явище або процес і не допускає упередженого і тенденційного ставлення до них. Основне завдання наукового пізнання полягає у виявленні об'єктивних законів навколишньої дійсності – природних, соціальних, економічних тощо, а також законів пізнання і мислення [1].

Метод – це спосіб досягнення поставленої мети. Метод об'єднає суб'єктивні та об'єктивні аспекти пізнання. Метод є об'єктивним, оскільки дозволяє відображати дійсність та її взаємозв'язки. Отже, метод є програмою побудови і практичного застосування теорії. Одночасно з цим метод суб'єктивний, оскільки є знаряддям думки дослідника та включає в себе його суб'єктивні особливості [2].

У процесі наукового дослідження необхідно розуміти також поняття «методика наукового пізнання», яке виражає певну послідовність вирішення конкретного наукового і практичного завдання, а також сукупність і порядок застосування відповідних методів дослідження.

Всі теоретичні методи поділяються на всезагальні (універсальні), загальні і часткові (специфічні). Теоретичним методом може бути будь-яка наукова або філософська теорія, яка використовується як спосіб, прийом теоретичного дослідження предметів, явищ та процесів об'єктивного світу. Якщо певна теорія використовується в науковому пізнанні для дослідження природних, соціальних, психічних процесів і явищ, то така теорія набуває статусу всезагального (універсального) методу.

До вербальних методів пізнання належать:

1. Дефініція – особливий мовно-логічний прийом («дзеркало методу»), який дозволяє здійснити суттєве і найзагальніше охоплення змісту поняття у короткому визначенні. Необхідність визначеності понять пов'язана, перш за все, із забезпеченням формулювання критеріїв відмінності об'єкту вивчення, специфіки способів його побудови та вживання, формування або уточнення значення нового знакового виразу.

2. Опис. Супровід наукових методів описом об'єкта пізнання. Емпіричний опис як фіксація засобами природної чи штучної мови зведень про об'єкти, даних у спостереженні, експерименті чи вимірі. Переклад почуттєвої інформації на мову понять, знаків, схем, малюнків, графіків і цифр. Зручність мовної форми для подальшої раціональної обробки. Опис

як утворення емпіричного базису науки. Основні вимоги до наукового опису. Перетворення засобів опису в процесі розвитку та зміни основ науки. Створення нових систем позначень.

3. Пояснення (інтерпретація) як вид редуktivних міркувань, який достовірні висловлювання тлумачить як висновок і шукає для них підстави. Застосування пояснень в емпірії. Неповна індукція як найпростіший і звичний вид пояснення в емпіричних науках. Пояснення як створення гіпотез. Теоретичні інтерпретації як особливе застосування складних процедур мислення.

Головні форми наукового пізнання: факт, проблема, ідея, гіпотеза, концепція, закон, теорія. Форма наукового пізнання – це поняття, яке вказує на певні функціональні форми пізнавальної діяльності, що виступають у якості стійких результатів (станів) наукових знань і спрямовують процес отримання нових знань. На відміну від методу, форма звернена не у світ, а у знання.

У цілому хід наукового дослідження можна представити в такий спосіб:

- 1) факти фіксуються;
- 2) факти певним чином інтерпретуються;
- 3) інтерпретація приводить до вироблення понять, законів, ідеалізації;
- 4) закони передбачаються гіпотезами;
- 5) з гіпотез за допомогою правил дедукції, тобто рухаючись від загального до часткового, виводять наслідки;
- 6) наслідки зіставляються з фактами;
- 7) якщо наслідки теорії узгоджуються з фактами, то визнається дієвість теорії, у противному випадку вона ставиться під сумнів, знову виникає проблема [3].

Список літератури:

1. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т.І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
3. Пазенок В.С. Філософія: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2008. – С. 6-56.
4. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.

4. Філософія наукової діяльності та інновацій

НАУКОВІ ОБ'ЄДНАННЯ СТУДЕНТІВ – ОСЕРЕДКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТАЛАНОВИТОЇ МОЛОДІ

Демченко К.А., ст. гр. 315

Спеціальність «Право»

Науковий керівник: Царенко О.О., канд. політ. наук, директорка ВСП

«Фаховий коледж МНУ ім. В.О. Сухомлинського»

Україна, Миколаїв

Сучасний стан та перспективи розвитку України залежать від рівня науково-професійної кваліфікації спеціалістів з вищою освітою, їх творчих можливостей, бажання практично вирішувати соціально-політичні й економічні проблеми у державі. Підвищенню наукового рівня освіти студентів, розвитку в них творчого підходу до розв'язання професійних завдань сприяє науково-дослідна робота – система діяльності студентської молоді, яка включає всі елементи навчальної та наукової творчості відповідно до змісту фахової підготовки висококваліфікованих спеціалістів [1, с.18].

Студентська науково-дослідна робота має свою специфіку, вибудовується на засадах багатопрофільності, демократичності, активності, творчості, взаємозв'язку і співдружності вузівської і галузевої практичної науки, гуманізації і гуманітаризації вищої освіти. Вона націлена на досягнення основної мети – формування готовності майбутніх фахівців до творчої реалізації отриманих у ЗВО знань, умінь і навичок [2, с.36-39].

Завдання науково-дослідної роботи студентів полягають у: прищепленні студентам початкових систематичних навичок виконання теоретичних та експериментальних науково-дослідних робіт; стійкому та глибокому засвоєнню знань із спеціальних та суспільно-політичних дисциплін; формуванні у студентів потреби та уміння самостійно поповнювати свої знання; розвитку у студентів творчого, аналітичного мислення, здатності до продуктивної роботи за фахом, розширення кругозору; виробленню умінь залучати теоретичні знання для розв'язання певних практичних завдань [2, с.42-44].

Для вирішення завдань науково-дослідної роботи студентів створюються наукові об'єднання студентів – це об'єднання викладачів та студентів за науковими інтересами, які працюють над вирішенням теоретичних питань з подальшим впровадженням їх у практичну діяльність та є осередком науково-дослідної роботи, де проходить апробація результатів наукових досліджень талановитої молоді.

Об'єднання студентів створюються і функціонують з метою розвитку і підвищення ефективності науково-дослідної роботи студентів відповідно до затвердженої тематики наукових досліджень шляхом залучення до самостійної наукової діяльності обдарованої студентської молоді. Основними формами таких об'єднань є наукові гуртки, проблемні групи, конструкторсько-технологічні бюро [3, с.92-95]. Ефективність їх роботи обумовлена взаємодією із навчально-виховним процесом та власною системною організацією, специфікою цілей і результатів.

Основними завданнями наукового об'єднання студентів є:

- формування умов для розкриття наукового та творчого потенціалу здобувачів освіти;
- допомога у забезпеченні глибокого вивчення і освоєння дисциплін навчального плану;
- оволодіння здобувачами освіти сучасною методикою і навичками проведення самостійних наукових досліджень;
- оволодіння формами організації та проведення наукових досліджень;
- організація роботи студентів у науковому житті ЗВО та поза ним;
- сприяння розвитку міжвузівського наукового співробітництва;
- пошук та підтримка талановитих дослідників серед здобувачів освіти ЗВО, надання їм всебічної допомоги;
- участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами [3, с.114-117].

У процесі роботи у наукових об'єднаннях студенти опановують методологію наукового пошуку, набувають дослідницького досвіду, навчаються дотримуватись вимог нормативної документації. При проведенні експериментальних досліджень студенти отримують практичні навички, вчать доповідати про результати досліджень на студентських науково-практичних конференціях. За результатами наукових досліджень студенти подають статті у наукові видання.

Результатом наукової роботи студентів у складі об'єднання можуть бути наукові публікації, доповіді на науково-практичних конференціях, творчі роботи, курсові роботи, випускні роботи освітньо-кваліфікаційного рівня “молодший спеціаліст”, “бакалавр”, “магістр”. Кращі наукові праці студентів подаються до участі у Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах студентських наукових робіт.

Основними напрямками діяльності наукових об'єднань студентів є інформаційні (покликані допомогти студенту розібратися у сучасному інформаційному просторі щодо структуризації та збору інформації з напрямку діяльності науковця) та організаційні (покликані розвивати у студента практичні навички сучасного науковця) [4, с.122-123].

Як висновок зазначу, що головними завданнями наукових об'єднань студентів є всебічний розвиток учасників товариства, створення умов для розкриття їх наукового та творчого потенціалу, розвиток у них наукового мислення і навичок дослідницької роботи, популяризація різних галузей науки у ЗВО, організаційна допомога керівництву вищого навчального закладу в оптимізації наукової та навчальної роботи, розвиток інноваційної діяльності здобувачів освіти і молодих вчених ЗВО, об'єднання їхніх зусиль для вирішення актуальних проблем сучасної науки.

Список літератури:

1. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посібн. – К.: Слово, 2003. 240 с.
2. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності/ В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. - К.: Знання-прес, 2002. 295 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібн. – К.: Кондор, 2003. 192 с.
4. Ростовський В. С. Основи наукових досліджень і технічної творчості: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. С. Ростовський, Н. В. Дібрівська. – К.: Центр учбової літератури, 2009. 206 с.

ФЕНОМЕН ІННОВАЦІЙНОСТІ В НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Дорошенко Ю.В., магістрант

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
jul1a98@ukr.net

***Анотація.** Акцентовано увагу на розумінні сутності сучасної науки й усвідомлення її як першоджерела – основи інноваційної системи суспільства. Проведено філософський аналіз поняття «інновація» та «інноваційна діяльність», визначено діалектичний зв'язок цих термінів із поняттями «нове», «новація», «нововведення», охарактеризовано взаємозв'язок філософії, науки та інноваційної діяльності як результат розвитку науки.*

***Ключові слова:** інновація; феномен інноваційності; наука; інноваційний розвиток; інноваційна діяльність; новація; нове.*

Актуальність. Інновації на сьогоднішній день охоплюють всі сфери людської реальності. Саме інновація є тим продуктом, який з'являється у вигляді ідеї, яка згодом, за умови осмислення та затребуваності, втілюється в життя. В цьому зв'язку виникає необхідність дослідження філософських основ феномену інноваційності, здійснення аналізу основних джерел наповнення їх змістовною сутністю, узагальнення первісного досвіду становлення та вирішення зазначеної проблематики у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що інноваційна діяльність та інновація як філософські категорії практично не досліджені через швидкий розвиток науки. Доцільним є вираз Геракліта «все тече, все змінюється...».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про інновацію, її структуру, походження та специфіку на сьогодні написано достатньо багато. Але, разом з тим, зазвичай, недостатньо уваги приділяється найнеобхіднішому для філософії виміру – рефлексії поняття «інновація», що здатна розкрити її місце і роль у суспільному розвитку через усталені категоріальні схеми філософської методології, а не загальнонаукової чи економічної.

Змістовними та актуальними є дослідження С. А. Лебедева та Ю. А. Ковиліна «Філософія науково-інноваційної діяльності», де автори здійснюють аналіз поняття «інновація» з точки зору філософії науки, яка є головним інструментом у пізнанні науки як феномена, результатом якого є народження інновацій. Сучасний філософ науки А. А. Осанов у своїй праці «Історія і філософія науки» також наголошує на тому, що наука є продуктивною силою для створення інновацій, які є головним рушієм щодо соціально-економічного розвитку суспільства.

Мета дослідження. Метою цієї статті є визначення взаємозв'язку філософії, науки та інноваційної діяльності, як логічного результату безпосереднього розвитку науки. Риторика даного дослідження пропонує філософське бачення проблеми інновацій, яке є найбільш широким і сформоване винятково в результаті суспільного запиту в межах міждисциплінарних досліджень. Важливим завданням в умовах сьогодення є визначення можливостей цього взаємозв'язку (філософія, наука, інновація) та реалізація взаємодії їхніх основних принципів.

Виклад основного матеріалу

Інновація – нововведення, термін, що використовується для визначення змін (у науці, техніці, мистецтві, тощо), які виявляють нові якості. Присутність нової якості визначається на підставі неможливості редукувати виявлене до існуючих зразків поведінки, діяльності, культури або за наявності заперечення. Систематично термін інновація починають застосовувати в соціальній антропології, де цим терміном визначають фундаментальну основу культурних подій, які протиставляються традиціям, паттернам (зразкам) [1, с. 70]. У зазначеному випадку ми можемо послатися на вдалу констатацію київського професора В. Рижка: «Зрозуміло, що дія за шаблоном повторення пов'язана з відтворенням уже існуючого, а тому щодо цієї дії використовується те знання, яке створене вже до цього і воно для шаблонної дії є методом, а якщо це загальне знання, то методологією». «Інша ситуація, коли йдеться про діяльність як творчість, тобто те, що є творенням нового, досі не існуючого» [2, с. 183].

Інноваційна діяльність – це сукупність подій, які стосуються різних наукових галузей в транзитивному суспільстві. Сучасне світоглядне бачення поняття «інноваційність» та «інновація» зароджується ще за часів давньогрецької філософії. Проблема ідей Платона і форм Арістотеля є основоположною позицією обґрунтування походження сучасних інновацій. Адже інноваційність у вигляді ідеї потребує оформлення. Тільки за такої умови споживач має можливість використати інноваційний продукт. Світ ідей у Платона – невидимий, на відміну від світу речей. У свою чергу, Арістотель більш досконало спостерігав появу нових знань, які можуть бути практично корисними для людини. Будтя він характеризує через такі складові: матерія, форма, причина, мета. Саме Арістотелем було помічено, що давньогрецькі мислителі займалися пошуком першопричини (субстанції) і визначали основні роди причин: рухливість, формальність, матеріальність і мета. Ось основна формула появи інноваційності як феномену. Загалом, аналіз здобутків філософії Давньої Греції є продуктивним поглядом на формування та розвиток проблеми феномену інноваційності [3, с. 30].

У філософському словнику Г.Шмідта інновація означає теж саме, що і нововведення в протилежність традиційному навчанню та використанню традиційних побутових предметів, здатність орієнтуватися навіть в нових ситуаціях. Це відбувається завдяки оновленню та поширенню мислення, завдяки специфічному розумінню нових проблем, які дійсно усвідомлюються і вирішуються хоча б частково. Часте попадання в такого роду ситуації та їх подолання призводить до появи новітніх знань, внаслідок яких активізуються творчі можливості: створюються та використовуються нові структури мислення, удосконалюються нові специфічні здібності для розуміння причин і взаємозв'язків та для оволодіння ними [4, с. 158-159].

«Нове» - поняття, котре використовується у філософії для усвідомлення процесу розвитку і творчості. Нове означає раніше не Соціально-філософський аналіз поняття «інновація» та «інноваційна діяльність» існуюче. Але як момент розвитку може відрізнитися від колишньої реальності (старого) за змістом, якістю, структурою, властивостям, законам тощо. Онтологічну основу виникнення нового в процесі розвитку утворюють закони емерджентності цілого, переходу кількісних змін в якісні, заперечення-заперечення. Об'єднуючим у змістовому розумінні по відношенню до всієї групи цих понять є поняття «нове». Воно пов'язане із однією із вічних філософських проблем – проблемою змін і із спробою вирішити так званий парадокс розвитку. Тому за допомогою терміна «нове» у застосуванні до розвитку взагалі ми можемо визначати все те, що не зводиться до того, що було «до». В залежності від контексту обговорюваних проблем нове постає із найбільш різноманітних сторін: нове як емерджентне, яке не виводиться із наявного; нове як прояв потенційно закладеного; нове як згадка старого, уже баченого, того що було але у інших формах; нове як співпадання результату із скритою установкою. В цілому, в історії філософської думки простежується тенденція розрізняти оновлення як трансформацію

властивостей, функцій, відносин і власно інноваційного явища, які утворюють особливий клас змін [5, с. 58-59].

Поняття «новація» вживається сучасними дослідниками у контексті тих трансформацій, які мають місце у культурі, мистецтві, творчості і визначаються як «реальний спосіб заперечення консервативних або віджитих елементів соціокультурного досвіду людства, оновлення або якісні зміни застарілих тенденцій, структур, положень і продуктів людської соціокультурної діяльності, які вичерпали резерви позитивного розвитку» [4, с. 161].

Що стосується співвідношення понять «інновація» та «новація» («удосконалення»), то у одних випадках спостерігається їх демаркація у спеціальній науковій літературі, а в інших – ототожнення, як, наприклад, у А.Ф. Бондаренка, коли термін «інновація» застосовується до «всіх новацій, як у виробничій, так і у організаційній, фінансовій, науководослідній, навчальній та інших сферах, до будь-яких удосконалень, які забезпечують економію витрат або навіть створюють умови для такої економії» [4, с. 162].

Розмежування інновації і новації бачиться сучасними дослідниками (В.Г. Мединським, А.І. Пригожиним, Р.А. Фатхутдіновим) можливим з урахуванням деяких важливих положень:

- новація є оформленим результатом фундаментальних, прикладних досліджень, розробок або експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності по підвищенню її ефективності представлене у вигляді: відкриттів, винаходів, патентів, товарних знаків, раціоналізаторських пропозицій;
- соціально-філософський аналіз поняття «інновація» та «інноваційна діяльність» документації на новий або удосконалений продукт, технологію, управлінський або виробничий процес; організаційної, виробничої або іншої структури;
- ноу-хау;
- понять, наукових підходів або принципів;
- документу (стандарту, рекомендацій, методики, інструкції і т.п.);
- результатів маркетингових досліджень і т. д. новація визначається як предмет інновації [4, с. 163].

Слід відзначити, що у науковій літературі немає єдиної думки і з приводу співвідношення понять «інновація» і «нововведення».

Філософами фіксується той факт, що зміна мислення людини є результатом активних змін у сфері практичної життєдіяльності. Науково-технічний прогрес безпосередньо впливає на формування нашого світогляду. Змінюється мислення, змінюються поняття, але сутність проблеми залишається сталою – банальне покращення життя людства. Звичайно це питання залишається проблемним та відкритим і відноситься до сфери суто філософських досліджень. Залишати його неосмисленим наразі ми не можемо собі дозволити. Адже саме фіксація цієї проблеми дає можливість людині об'єктивно оцінювати цінність феномену інноваційності та ефективно шукати шляхи задоволення своїх потреб, які з'являються повсякчас шляхом розробки та втілення інноваційних ідей у продукти життєдіяльності [3, с. 32].

Економічна ж мотивація інноваційності зазвичай має практичний вияв у соціально-економічній сфері. І, як не дивно, вона також потребує філософської рефлексії. «Основні складові сучасного інноваційного процесу виокремлюються у вигляді: ідеї – інвестиції – інновації, де ідея відноситься до теоретичного розділу філософії, інвестиція – до практичної філософії, інновація – до естетичного, творчого контексту філософії, тому що створювати і втілювати в життя задумане є процес творчий» [3, с. 33].

Дослідження феномена інновацій на основі методологічного індивідуалізму локалізує прийняті до уваги властивості людини до здатності бути носієм методу (знати послідовність дій, умови їх успішного здійснення, що дозволяє отримувати передбачуваний результат) [1, с. 74].

Залучення у царину філософських досліджень феномена інновації виявляє, що в суспільстві люди не об'єднуються в однорідну сумарну множину (брати і сестри, народи, племена, класи, етноси, тощо), а утворюють складний космос соціальних зв'язків, здатний набувати якісно нових властивостей за допомогою поєднання різних людей як носіїв своєї інакшості, здатних не зраджувати їй, діяти узгоджуючись (створюючи угоду) з іншим у своїх унікальних інтересах [1, с. 77].

Висновки і перспективи. Філософія дає можливість осмислити всі ці сутнісно важливі аспекти та сформулювати основні сучасні світоглядні проблеми людства, які є результатом тісних взаємовідносин філософії, науки та інноваційного розвитку. Вирішенням таких проблем повинна займатися наука як посередник між людиною й суспільством – філософією та інновацією.

Отже, можна стверджувати, що викладений матеріал – це лише частина дослідження, яке нині є вельми актуальним. Початий аналіз поставленої проблематики в даній статті в межах сучасних філософських досліджень є незавершеним і водночас перспективним. Воно зорієнтоване на філософську методологію щодо пізнання проблеми інновацій. Головною метою цієї статті було показати, в якому напрямку необхідно рухатися сучасним дослідникам, для того, щоб не втратити ні філософської раціональності, ні здорового глузду в осмисленні такого важливого феномена культури, як інноваційна діяльність. Але цими питаннями повинна займатися окрема наукова дисципліна – «Філософія науки та інноваційного розвитку».

Список літератури:

1. Чуйко В. Л. Методологічний індивідуалізм як основа розкриття соціальної природи інновацій / В. Л. Чуйко //
2. Філософія науки: традиції та інновації. – 2017. – Вип. № 1 (15). – С. 69-80.
3. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.
4. Супрун А. Г. Філософські основи феномену інноваційності в умовах транзитивного суспільства / А. Г. Супрун // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2017. – С. 27-35.
5. Чумак О. В. Соціально-філософський аналіз поняття «інновація» та «інноваційна діяльність» / О. В. Чумак // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2009. - Вип. 36. - С. 152-165.
6. Старовойт О. Проблема подолання соціально-психологічних бар'єрів інноваційної діяльності особистості / О. Старовойт // Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. – 2014. – Вип. 34. – С. 55-63.
7. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с
8. Патлайчук О.В., Гончарова О.О. The course of lectures on the Philosophy of science for graduate students: навч. посібник з філософії науки для підготовки для аспірантів та здобувачів наукового ступеню PhD (доктор філософії). - Миколаїв: НУК, 2021. – 200 с.

Patlaychuk O. V., Doroshenko Y. V.

PHILOSOPHY OF SCIENTIFIC ACTIVITY AND INNOVATION

Abstract. Emphasis is placed on understanding the essence of modern science and understanding it as a primary source - the basis of the innovative system of society. A philosophical analysis of the concept of "innovation" and "innovation", determined the dialectical relationship of these definitions with the concept of "new", "innovation", "innovation", characterized the relationship of philosophy, science and innovation as a result of science.

Keywords: *innovation; the phenomenon of innovation; science, innovative development; innovation activity; novation; new.*

Патлайчук О. Б., Дорошенко Ю. В.

ФИЛОСОФИЯ НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ИННОВАЦИЙ

Аннотація. *Акцентовано внимание на понимании сущности современной науки и осознание ее как первоисточника - основы инновационной системы общества. Проведено философский анализ понятия «инновация» и «инновационная деятельность», определены диалектическая связь этих понятий с понятием «новое», «новация», «нововведение», охарактеризованы взаимосвязь философии, науки и инновационной деятельности как результат развития науки.*

Ключевые слова: *инновация; феномен инновационности; наука инновационное развитие; инновационная деятельность; новация; новое.*

РОЗВИТОК СФЕРИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПІДПРИЄМСТВАХ

Кабаченко В.В., ст. гр.5621м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Першим із самих перспективних шляхів економічного розвитку підприємств є їх інноваційний розвиток. На практиці можна побачити, що інноваційні перебудови на сучасному етапі розвитку суб'єктів господарювання можуть не тільки забезпечити хороші показники економічного розвитку, але й підвищити конкурентоспроможність сучасних підприємств та експортний потенціал, а також допоможуть вирішити економічні, екологічні та соціальні проблеми.

Наукові інновації перш за все є однією з основних складових процесу забезпечення успішного функціонування підприємств. Тому в сучасних реаліях економічні умови вимагають інтенсивної інноваційної діяльності, ефективної організації досліджень та розробок, нововведень, зниження інноваційних ризиків, стратегічного управління в інноваційній діяльності кожного з підприємств.

Ключові слова: Сучасна інноваційна діяльність, інноваційні процеси, інноваційний розвиток, напрями інноваційного розвитку, впровадження наукових інновацій.

Постановка проблеми.

Питання науково-інноваційної діяльності в напрямі для підвищення ефективності та збільшенню якості аспектів виробничо-господарської діяльності може забезпечуватися не тільки покращенням виробничого процесу, а й на основі переходу підприємств на інноваційний шлях.

Аналіз попередніх досліджень.

В такій багатогранній темі науково-інноваційного розвитку підприємств присвячено багато наукових праць, у яких досліджуються етапи та методи впровадження інноваційного розвитку, який в свою чергу впливає на процеси, пов'язані з розвитком всієї держави, та окремих її регіонів, галузей та підприємств, висвітлення проблем та їх пряме рішення. Тема ролі наукових інновацій в економічній системі, дослідження їх проблем та науково-інноваційного розвитку економіки, посіли одне з перших місць у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних економістів та учених. До них, перед усім, належать праці Й. Шумпетера, Б.

Твіста, Б. Санто, П. Друкера, Ф. Ніксона, Г. Менша, К. Найта, В. Александрової, А. Пригожина, А. Гальчинського, Б.А.Райзберг, Л.Ш.Лозовський.

Мета статті.

Розглядання економічних умов, можливостей та перспектив науково-інноваційного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу.

Здійснення інноваційної діяльності є одним з основних факторів, що впливає на конкурентоспроможність продукції, забезпечує ефективне використання виробничих ресурсів, підвищує рівень адаптації підприємства до факторів зовнішнього середовища, відкриває нові можливості для виходу на нові ринки.

Відповідно до Закону України «Про інновації», інновації - це діяльність, спрямована на використання та комерціалізацію результатів досліджень та розробок, що спричинює вихід на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг [2].

Інноваційний процес - процес перетворення наукових знань в інноваційні, що відповідають новим суспільним потребам; послідовний ланцюжок дій, що охоплює всі етапи створення новинки та її впровадження на практиці. Відомий економіст Д. Брайт звертає увагу на те, що це єдиний процес, що включає управління, науку, підприємництво, технологію, економіку.

В Україні існує багато перешкод для впровадження інноваційного процесу на підприємстві. Найпоширеніші серед них [5]:

1. Невідповідність організаційної структури основним вимогам інноваційного розвитку.

2. Недостатньо фінансових ресурсів для розвитку досліджень та використання інноваційних розробок.

3. Погане регулювання системи регулювання та недосконале стимулювання інновацій. Світова практика розробила три типи стратегій інноваційного розвитку:

- стратегія трансферу (використання іноземного науково-технічного потенціалу та перенесення його досягнень у власну економіку);

- стратегія запозичень (розвиток виробництва високотехнологічної продукції, яка вже випускалася в інших країнах);

- стратегія побудови (використання власного науково-технічного потенціалу).

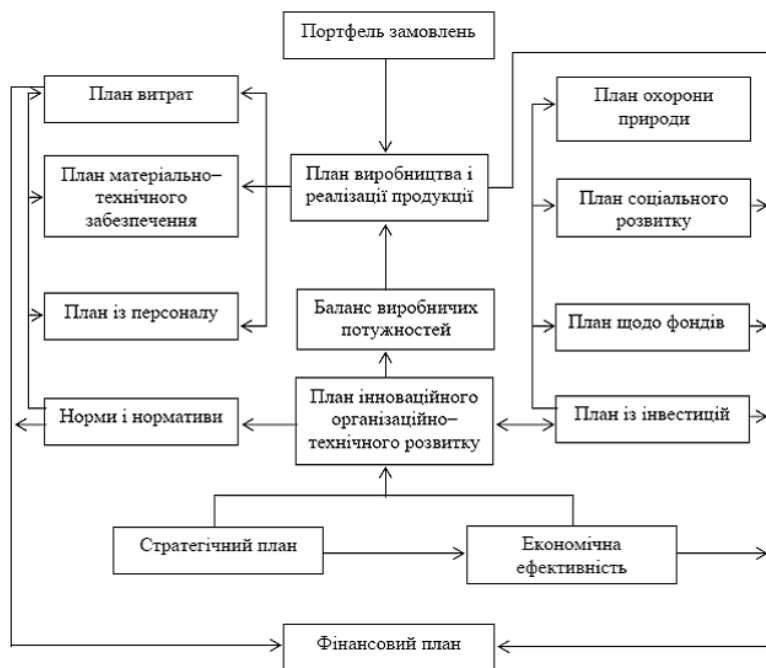
Забезпечення успішного функціонування та сталого розвитку підприємства вимагає врахування особливостей виробництва при плануванні своєї діяльності, зокрема, при плануванні організаційно-технічного розвитку.

Основою організаційно-технічного розвитку кожного промислового підприємства є пріоритетні напрямки науково-технічного прогресу, оскільки підвищення ефективності діяльності підприємств базується на останніх досягненнях науки і техніки. [4].

Основні напрямки науково-технічного прогресу в промисловості включають:

- впровадження передових матеріалів та конструкцій; - впровадження новітніх технологій виконання будівельно-монтажних робіт;

- впровадження нового обладнання, засобів малої механізації, підвищення рівня механізації робіт;

- вдосконалення організації виробництва та управління промисловим виробництвом.

Мал. 1. Структура тактичного плану діяльності підприємства

Реалізація цих заходів забезпечує підвищення організаційно-технічного рівня роботи та показників виробничо-господарської діяльності промислових підприємств. Оскільки під впливом науково-технічного прогресу відбувається техніко-економічне, екологічне та

соціальне старіння виробництва, одним з основних розділів плану діяльності підприємства є план організаційно-технічного розвитку, який пов'язаний з інвестиціями плану. організаційно-технічні заходи визначають необхідний обсяг інвестицій та напрямки їх використання, а наявність інвестиційних ресурсів є обмеженням ресурсів при відборі для реалізації в плановому періоді організаційно-технічних заходів (мал.1).

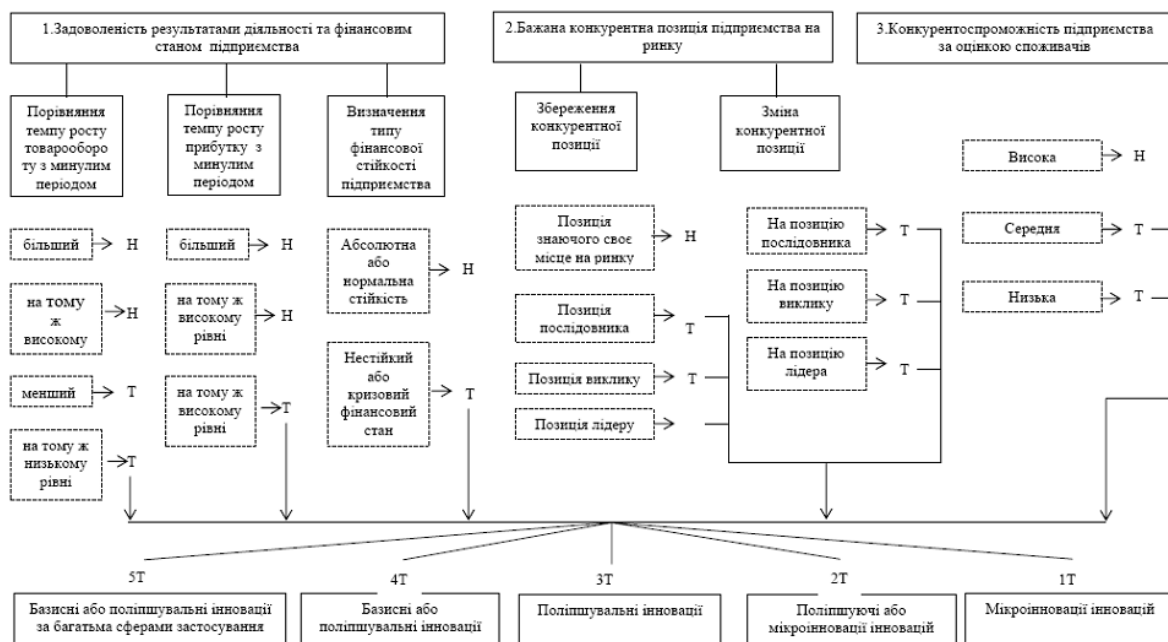
Першим напрямком вирішення таких питань є розробка інноваційної політики підприємства, що є частиною загальної стратегії науково-інноваційного розвитку підприємства та впровадження на практиці. Рішення про перехід промислового підприємства на науковий та інноваційний шлях розвитку може бути прийняте з кількох причин, які можна розділити на дві групи:- справжньою нагальною потребою в інноваціях є підвищення ефективності діяльності підприємства (забезпечення виживання підприємства на ринку);

- управлінські рішення у відповідь на дії конкурентів або досягнення відповідності загальному рівню розвитку торгового сектору.

На (малюнку 2.) намальована схема визначення необхідності в інноваціях та їх глибини для підприємства, де виділені всі можливі варіанти отриманих результатів аналізу за трьома запропонованими напрямками.

Модифікаційні інновації передбачають незначні зміни в існуючому асортименті продукції, технології або системі управління для їх вдосконалення. Вони не змінюють функцій продукції чи виробничих процесів, але призводять до поліпшення продуктивності. При певному стратегічному розвитку та загальній економічній ситуації можливо впровадження мікроінновацій, які свідчать про незначне впровадження інновацій, яких буде достатньо для вирішення існуючих на підприємстві проблем підвищення ефективності та ефективності використання ресурсів. Такі нововведення не вимагають значних коштів, адаптації та значних змін у реалізації.

Якщо подивитись на малюнок 2 і підсумувавши отримані результати можна дати відповідь, якщо підприємство отримало одне «так», то доцільно буде впроваджувати - мікроінновації; два «так» - поліпшуючі або мікроінновації; три «так» - поліпшуючі інновації; чотири «так» - базисні або поліпшуючі інновації; п'ять «так» - базисні або поліпшуючі інновації.

Мал. 2. Схема визначення необхідності інновацій та їх глибини в діяльності підприємства [6]

Наступним кроком для визначення потреби в інноваціях є оцінка інноваційного потенціалу підприємства, що включає: - оцінка готовності компанії до впровадження інновацій; - вибір конкретної галузі застосування інновацій на підприємстві. Інноваційний шлях розвитку по суті орієнтований на збільшення доходів, на відміну від екстенсивних та інтенсивних варіантів розвитку, орієнтованих на збільшення виробництва та зменшення витрат відповідно. Крім того, орієнтація суб'єкта господарювання (підприємця) на інноваційний розвиток дозволяє йому адаптуватися до змін умов навколишнього середовища та тривалий час залишатися на ринку.

Висновки.

Створення ефективної інноваційної системи на підприємстві повинно базуватися на вивченні елементів та компонентів, за допомогою яких можна реалізовувати інноваційні ідеї та рішення. Слід зазначити, що ефективність інноваційної діяльності на підприємстві залежить від вибору правильної послідовності етапів інноваційної діяльності підприємства. Оцінка рівня інноваційного розвитку підприємства повинна включати дослідження та аналіз таких компонентів: - ресурсна складова інновацій, яка спрямовує діяльність підприємства на пошук нових альтернативних ресурсів (сировина, енергія), дослідження ефективності використання ресурсів підприємства; - технологічна складова інновацій, що включає розробку та впровадження інноваційних технологічних рішень, науково обґрунтованих ідей, реалізація яких сприятиме впровадженню на підприємстві нових технологічних процесів, розробці технологій виробництва нової продукції; - ринкова складова інновацій, яка забезпечує комплексний аналіз зовнішнього середовища підприємства та врахування макрофакторів (при виборі ринкової орієнтації компанія чітко орієнтується на ринки своєї продукції та пошук нових комерційно привабливих сегментів ринку).

Список літератури:

1. Економіка і організація інноваційної діяльності // За загальною редакцією Стельмашук А.М. — Тернопіль: Економічна думка 2005
2. Закон України "Про інноваційну діяльність". – 2010. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

3. Лященко О.В. Проблеми оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства / Лященко О.В. // Економічний вісник Донбасу № 2 (20). – 2010. – С. 176 – 180.
4. П'ятницька Г. І. Інноваційні стратегії в сучасних умовах господарювання: суть та наукові підходи до формування вибору / Г.І. П'ятницька // Проблеми науки. – 2011. – № 11. – С. 21–29
5. Рошка М. С. Методика визначення необхідності інновацій та їх глибини в діяльності торговельного підприємства // Вісник Запорізького національного університету – 2010 - №4(8)
6. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: Монографія / П.С. Харів. – Тернопіль: “Економічна думка”, 2003. – 326
7. Лапін О. Визначення можливих напрямків інноваційного розвитку підприємства // Ефективна економіка № 12, 2014.

ФОРМИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. НАУКОВА ІСТИНА

Кудрявець Д.І., ст. гр. 6621м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

dmitrijkudravec@gmail.com

***Анотація.** Розглянуто сутність, об'єкт та предмет наукового дослідження. Подано характеристику форм наукових досліджень. Проаналізовано специфіку сучасного розуміння істини.*

***Ключові слова:** наукове дослідження, форми, наукова істина.*

У межах науково-дослідницької діяльності здійснюються наукові дослідження. Наукове дослідження – цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають як система понять, законів і теорій. Наукове дослідження має об'єкт і предмет на пізнання яких воно спрямоване. Об'єктом дослідження є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення. Предмет знаходиться в межах об'єкта, який вивчається. Мета наукового дослідження включає визначення об'єкта, достовірність вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблення у науці принципів та методів пізнання для отримання корисних для діяльності людини результатів, впровадження в практику, отримання певного ефекту. Завдання – це певні напрями дослідження, які дозволяють реалізувати поставлену мету [1].

Розрізняють дві форми наукових досліджень: фундаментальні та прикладні. Фундаментальні наукові дослідження – наукова теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на здобуття нових знань про закономірності розвитку та взаємозв'язку природи, суспільства, людини. Результатом фундаментальних наукових досліджень є гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання у сфері економіки. Необхідність таких досліджень обумовлена потребами народного господарства чи галузі. Вони можуть закінчуватися рекомендаціями щодо постановки прикладних досліджень для визначення можливостей практичного використання отриманих наукових знань, науковими публікаціями тощо [2]. Цілеспрямовані фундаментальні дослідження – фундаментальні наукові дослідження, які тематично і за часом проведення пов'язані з відповідними прикладними науковими дослідженнями і розробками та передбачають одержання наукових і науково-прикладних результатів, що можуть стати основою створення принципово нової техніки та технології, реалізації перспективних інноваційних проектів [3].

Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на здобуття і використання знань для практичних цілей. Результатом прикладних наукових

досліджень є нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань [4].

Наукові дослідження здійснюються з метою одержання наукового результату. Науковий результат – нове знання, здобуте в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації у формі наукового звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття тощо. Науково-прикладний результат – нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальний зразок, закінчене випробування, яке впроваджене або може бути впроваджене у суспільну практику. Науково-прикладний результат може мати форму звіту, ескізного проекту, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, натурального зразка тощо [5].

До основних результатів наукових досліджень належать: наукові реферати; наукові доповіді (повідомлення) на конференціях, нарадах, семінарах, симпозіумах; дипломні, магістерські роботи; звіти про науководослідну (дослідно-конструкторську; дослідно-технологічну) роботу; наукові переклади; дисертації (кандидатські або докторські); автореферати дисертацій; депоновані рукописи; монографії; наукові статті; аналітичні огляди; авторські свідоцтва, патенти; алгоритми і програми; звіти про наукові конференції; бібліографічні покажчики та ін.

Суб'єктами наукової діяльності є: вчені, наукові працівники, науковопедагогічні працівники, а також наукові установи, наукові організації, вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації, громадські організації у сфері наукової та науково-технічної діяльності. Дослідником називають людину, яка здійснює наукові дослідження. Науковець – це той, хто має відношення до науки, виробляє нові знання, є спеціалістом у певній галузі науки. Вчений – фізична особа, яка провадить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження з метою здобуття наукових та (або) науково-технічних результатів [6].

Ознаки наукового дослідження: творчий характер – здобуття нових знань, установлення нових фактів; самостійність – прагнення запропонувати власне розв'язання поставлених завдань; наступність знань – послідовність зв'язку із попередніми дослідженнями у даній галузі, передбачення перспектив наступних досліджень; новизна та унікальність – обов'язкові елементи новизни різного ступеня: від узагальнення і конкретизації вже відомого – до принципово оригінальних підходів, технологій; зв'язок з іншими науками – розгалуження наукових галузей, утворення на їх перетині нових; органічний зв'язок теорії і практики – як найсуттєвіша умова вірогідності науково-педагогічного дослідження.

Як філософська категорія істина, разом з категоріями добра і свободи відбиває глибинний смисл людського світовідношення та осягнення буття, шукань людського духу та творення гуманістичних ідеалів. Істина виражає сутнісний зміст та безпосередню мету пізнавального процесу і характеризує його результат – знання як адекватне відображення суб'єктивної та об'єктивної реальності в свідомості людини. Істина встановлюється через визначення відповідності пізнавального образу, знання реального стану речей в дійсності, що надає істині за своїм змістом незалежності від суб'єкта [7].

В класичній філософії виділяють дві принципово альтернативні парадигми трактування істини. Одна з них базується на принципі кореспонденції, як відповідність певного знання об'єктивному стану справ до предметного світу. Яскравими представниками такого принципу є Аристотель, Ф. Бекон, Спіноза, Дідро, Гельвецій, Гольбах, Фейєрбах.

Другим класичним принципом трактування істини є принцип когеренції, тобто відповідність знання іманентним характеристикам ідеальної сфери, відповідність до

Абсолютна, раціональної інтуїції. Представниками такої концепції є Платон, Гегель, Августин, Декарт [8].

Найбільш повне визначення істини представлено в енциклопедичному словнику: істина – це об'єктивний зміст свідомості, адекватне відображення предметів і явищ дійсності. Тут же ми знаходимо класифікацію видів істини, виділяють: об'єктивну, конкретну, абсолютну і відносну істини: об'єктивної визначають істину, яка об'єктивна за змістом і, в той же час, суб'єктивна за формою (є результатом розумової діяльності); конкретно називають таку істину, яка розкриває істотні аспекти явищ з урахуванням конкретних умов їх розвитку; істина, яка відображає предмети і явища дійсності не повністю, називається відносною; абсолютної визнається лише та істина лише тоді, коли вона дає остаточне знання певних аспектів дійсності [9].

Ряд філософів вважає, що відносність істини полягає в самому об'єкті пізнання. Будь-який об'єкт пізнання невичерпний, мінливий, має безліч властивостей. Тому повне дослідження об'єкта практично неможливо. Істина відносна, так як вона відображає об'єкт не повністю, а лише частково [10].

Основними характеристиками істини є: об'єктивність – незалежність від суб'єкта змісту знань об'єкта; суб'єктивність – залежність від суб'єкта форми знань і характеру відображення об'єкта; абсолютність – повнота, точність і вичерпність відображення об'єкта в свідомості суб'єкта [11].

Абсолютна істина у широкому розумінні – є ідеалом, межею, до яких прагне пізнання, але ніколи не досягне. У вузькому розумінні – абсолютна істина є повнотою і вичерпністю відображення окремих сторін об'єкта в даний момент і в даному місці;

– відносність – незавершеність, неточність і приблизність відображення об'єкта в свідомості суб'єкта; таке відображення постійно уточнюється, поглиблюється, тобто, змінюється в процесі пізнання. Особливо, внаслідок зміни умов існування об'єкта чи умов здійснення пізнавального процесу;

– конкретність – залежність змісту та істинності знань, форми здійснення пізнавального процесу від умов та обставин, які впливають на стан об'єкта, а також на поведінку, цілі і пізнавальну позицію суб'єкта [12].

Істина як процес – відображає знання про об'єктивний світ, який перебуває в безперервному русі і перетвореннях, що надає відповідного характеру пізнанню і знанню. Об'єкт пізнання має невичерпну множину характеристик та ознак, тому пізнання є процесом безконечним. Множина об'єктів пізнання, предметів і явищ реального світу, є безмежною, тому пізнання такої множини не може дійти якоїсь межі. Потреби та інтереси суб'єкта, що пізнає і перетворює світ, постійно розширюються і модифікуються, і тому перед пізнанням постають все нові завдання і цілі, які спрямовані на задоволення зростаючих і поглиблених інтересів. Суб'єкт, пізнаючи і освоюючи одні моменти і грані об'єкта, відкриває собі шлях до пізнання та освоєння все нових і нових компонентів та граней – і так в “геометричній прогресії” [13].

Отже, специфіка сучасного розуміння істини полягає, в тому, що дійсність відображена в істині, трактується як об'єктивна реальність, яка існує незалежно від свідомості і сутність якої виявляється через явище; пізнання та його результат – істина нерозривно пов'язані з предметно-чуттєвою діяльністю людини, з практикою, достовірне знання сутності та її проявів відтворення в практиці.

Список літератури:

1. Білуха М.Т. Методологія науки хдосліджень/ М.Т.Білуха.–Київ: Наука, 2002. – 479 с.

2. Купцов В.И. Философия и методология науки/ В.И.Купцов. – М.: Знание, 1996.– 384 с.
3. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій/ А.С. Філіпенко. – Київ: Академвидав, 2004. – 208 с.
4. Цехмістров Г.С. Основи науки досліджень: [навчальний посібник]/ Г.С. Цехмістров.– К.: ВД „Слово”, 2004. – 240 с.
5. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник]/ В.М.Шейко, Н.М.Кушнарєнко. – Київ: Знання-Прес, 2003. – 295 с.
6. ВР України, Закон "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 26.11.2015 N 848-VIII
7. Filosofskyy entsyklopedychnyy slovnyk Encyclopedic Dictionary of Philosophy] / Instytut filosofiyi them. GS Pans NAN Ukrayiny. – К.: outline, 2002. – 742 р
8. Всемирная энциклопедия: Философия / главн. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный 9. литератор, 2001. – 1312 с.
10. Советский энциклопедический словарь. – 2-е изд. – М., –1982. – 1600 с.
11. Пиркин А. Г. Философия: учебник. – М.: Гардарики, –2000. – 816 с.
12. Багнюк А. Л., Стародубець В. О. Філософія Ч. 2 Онтологія. Гносеологія. Соціальна філософія / А. Л Багнюк, В. О. Стародубець – Тернопіль: Видавець Стародубець, 2005. – 412с
13. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс / В. Г. Скотний. – К.: Знання України, 2005. – 576 с
14. Філософія: навч. посіб. / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко та ін.; за ред. І. Ф. Надольного. – 4-те вид., стер. – К.: Вікар, 2004. – 516с.

НАУКА І ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Кузнецов Г.В., ст. гр. 5621м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

За історію свого існування людство проходить безліч змін. Еволюція стосується багатьох аспектів життя, в неї є властивість діяти на популяцію, а також передавати властивості і досвід, що накопилися від покоління до покоління. В цьому відношенні вона подібна до модифікації, яка передбачає зміни, що можуть зростати від покоління до покоління. В основі модифікації та інших змін – розвиток науки і суспільства, накопичений суспільний досвід. Ці три аспекти призвели до того, що людина стає більш раціональною, починає мислити прогресивно, глобально і є розумнішою, отримуючи і переробляючи нову соціально значиму інформацію.

Проблеми переосмислення цінностей та ставлення до світу особливо починає привертати увагу саме у наш час. Цінності є і будуть невід'ємним супутником усього, що супроводжує людину як соціальну істоту.

У зв'язку з розвитком інформаційних, комунікативних та мережевих технологій, активним їх проникненням в усі сфери суспільства виник певний інформаційний простір, пронизаний мережами комунікацій – інформаційно-мережеве суспільство.

Саме в епоху інформаційно-мережевого суспільства, яке є одним із проявів постіндустріального суспільства, відбувається трансформація цінностей, перехід їх на новий рівень свого існування [2].

Актуальність обраної проблематики є передусім у тому, що хоча традиційна система цінностей почала зазнавати змін досить давно, проте в сучасному надіндустріальному суспільстві цей процес стає усе більш очевидним. Криза сучасної цивілізації, якій так багато уваги присвячують вчені та філософи, є, перш за все, аксіологічною.

Питання становлення інформаційного суспільства досліджували такі визначні фахівці як Д.Белл, Е.Гідденс, М.Маклюен, О.Тоффлер, Ф.Вебстер, У.Еко. Також ідеї, що характеризують якісно нову цивілізацію інформаційного типу, сформульовані в працях відомих західних філософів, серед яких Т.Адорно, М.Вебер, Х.Ортега-і-Гасет, А.Тойнбі, М.Гайдеггер, Ю.Хабермас, М.Хоркхаймер, К.Ясперс тощо [3].

Метою статті є дослідження трансформаційних процесів аксіологічної сфери, що відбуваються у сучасному суспільстві.

Питання трансформації ціннісної системи у науковому знанні неможливо оминути ще з тієї причини, що наука є однією з найважливіших сфер соціального життя у наш час, вона приймає участь у розв'язанні проблем глобального характеру і допомагає визначити вибір життєвих стратегій людства. Як зазначає В.Стьопін, даючи оцінку сучасній науковій картині світу, «вона активно бере участь у пошуках світоглядних орієнтирів, що визначають стратегії сучасного цивілізаційного розвитку, виявляючи сумірність нових цінностей або пріоритетів, що формуються в науці техногенної культури, філософсько-світоглядним ідеям, розвиненим в різних, іноді навіть протилежних культурних традиціях» [1].

За основу класифікації цінностей сучасної техногенної, інформаційно-мережевої цивілізації береться класифікація В. Стьопіна [5], який виділив наступні цінності:

- людина як діяльна істота, яка перетворює природу і підчиняє її своїй владі;
- природа як неорганічний світ, який являє собою особливе, закономірно упорядковане поле об'єктів, які виступають матеріалом та ресурсами для людської діяльності;
- цінність інновацій і прогресу;
- цінність науки, знання, наукової раціональності;
- влада не тільки людини над людиною, а і влада над об'єктами.

Сьогодні ця система цінностей актуальна, але дещо трансформується.

По-перше, людина виступає діяльним суб'єктом, вона не адаптується до оточуючого середовища, а сама адаптує його до своїх потреб, перетворює зовнішнє середовище. Її діяльність носить активно-творчий характер. Важливе значення відводиться креативній діяльності. Людина перетворює живу, неживу і соціальну матерію.

Утверджується влада людини над природою. Але сьогодні не можна не враховувати той факт, що природа «відповідає» людині за її втручання масштабними стихійними лихами – землетрусами, цунами, ураганами тощо. Людина використовує корисні копалини з великою швидкістю, що вони просто не встигають накопичуватися знову. Тому йдеться про більш етичне ставлення до природи, перехід до більш ефективної співпраці з нею – зменшення шкідливих викидів в атмосферу, використання альтернативних джерел енергії, зменшення забруднення, відновлення флори та фауни живого світу тощо. Але на даний час більшість заходів це лише проекти на початковій стадії розгляду і на практиці дуже мало втілено в життя, але позитивні поштовхи в даному напрямку є [2].

Отже, в сучасному світі зміни стосуються насамперед значення науки та знання, влади над об'єктами та маніпулювання як масовою, так і індивідуальною свідомістю. Трансформується наукова картина світу, бачення життя не тільки з точки зору науковця, а і з точки зору звичайної людини – користувача мережі. Відбувається зміна цінностей як окремої людини, так і епохи взагалі.

Змінюючи цінності епохи, інформаційно-мережева парадигма впливає і на особисті цінності людства електронної доби. Зміни стосуються насамперед сприйняття себе як

особистості, індивідуальності, а також ставлення до часу та виникнення нового типу людини зі зміненою тілесністю та духовністю [2].

Для характеристики ситуації, що склалась у сучасному науковому знанні, В. Стьопін використовує поняття наукової картини світу, що «виконує у дослідницькому процесі онтологічні, евристичні, інтеграційно-систематизуючі і світоглядні функції, які взаємозв'язані і носять системно організований характер» [1]. Хотілося б також зазначити, що, разом з перерахованими, одна з основних функцій, яку варто приписувати науковій картині світу, - це аксіологічна функція. Також можна відмітити, що ця функція корелює зі світоглядною функцією, проте не дублює її. В. Стьопін визначає наукову картину світу як таке бачення досліджуваної реальності, що визначає набір припустимих завдань і орієнтує у виборі засобів їх розв'язання. Він відзначає, що зафіксовані Т. Куном функції парадигми, слід віднести і до наукової картини світу. Порівнюючи поняття картини світу і світогляду В.Стьопін наголошує, що світогляд «це не лише осмислення світу, знання про світ, але одночасно і система цінностей, що визначає характер світовідчуття, переживання світу людиною, певну оцінку ним

Відомо, що не лише внутрішньонаукові, але і позанаукові цінності можуть чинити вплив на наукове знання. У зв'язку з цим, треба розглянути вплив цінностей техногенної цивілізації на науку. Цінності сучасного суспільства спрямовують науку, передусім, на задоволення щоденних потреб споживача. Таким чином, наука забезпечує інтереси суспільства споживання, а також елітарних соціальних груп, що бажають і мають можливість цим суспільством управляти, у повній мірі виправдовуючи своє існування як соціальний інститут [3].

Такий позанауковий чинник, як соціальне замовлення, що має іноді яскраво виражений характер комерціалізації, є визначальним для розвитку цілих галузей наукового знання. Як зазначає Л.Баєва, «виникає нова система цінностей, своєрідний геном техногенної цивілізації, її культурно-генетичний код: інновація і прогрес, оригінальність, усе нове (зразки, ідеї, концепції), здібності людини, інформація перетворюються на товарні цінності» [4].

Споживчі цінності, що їх сповідує сучасна наука, знаходять підкріплення у суспільній свідомості. Вищезазначені явища в рівній мірі стосуються процесів, що відбуваються як в гуманітарному, так і в природничо-науковому знанні. Тенденції розвитку сучасного суспільства вказують на те, що цінність наукового знання повинна зростати, проте треба зазначити, що воно все більше відчужується від людини і відходить від гуманістичних орієнтирів, не зважаючи навіть на той факт, що ніколи ще наука не була так тісно пов'язана з потребами середньостатистичного індивіда.

Основними висновками дослідження є:

1. Нове інформаційне середовище націлює на формування певних світоглядних і аксіологічних пріоритетів, відповідно до яких змінюються і відтворюються моральні норми надіндустріального суспільства.

2. Наукове мислення визначається як пріоритетне для інформаційного суспільства.

Парадигму в певному сенсі також можна охарактеризувати як систему цінностей, що визначає метафізичні аспекти, способи розв'язання завдань тощо. Адже парадигма за своєю суттю є системою приписів, що ґрунтуються на ціннісних засадах. Слід зазначити, що ситуація з революційною зміною наукових парадигм повторює ситуацію з культурою в цілому, у якій, за визначенням Л.Баєвої, «класичні цінності не просто переросли в неокласичні, а були “революційно” відкинуті» [4].

Список літератури:

1. Степин В.С., Кузнецова Л.Ф. Научная картина мира в культуре техногенной цивилизации. М.: ИФРАН, 1994. 274 с.
2. Кравченко Т.О. Становлення цінностей сучасної людини в добу інформаційно-мережевого суспільства *Філософія науки: традиції та інновації*. 2014, № 2 (10). С. 151–161.
3. Семиколенов В. Трансформація цінностей у сучасному суспільстві та науковому пізнанні. Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наук. праць. (2014), вип. 663–6. С. 88–92.
4. Баева Л.В. Информационная эпоха: метаморфозы классических ценностей. Астрахань: Издательский дом «Астраханский университет», 2008. 218 с.
5. Степин В.С. Перелом в цивилизационном развитии. Точки роста новых ценностей. Глобальное будущее 2045. Конвергентные технологии (НБИКС) и трансгуманистическая эволюция: под ред. проф. Д. И. Дубровского. М.: ООО «Изд-во МБА», 2013. С. 10–25.

НАУКА В ЦІЛІСНОМУ КОНТЕКСТІ ПІЗНАННЯ

Росовська В.І., ст. гр. 6621м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

rosovskaja@gmail.com

***Анотація.** Розглянуто сутність наукового пізнання як основної форми пізнання реальної дійсності або навколишнього середовища. Простежено історію розвитку наукових пошуків. Виявлено, що протягом тисячоліть історії людства виразно проявилася тенденція посилення залежності продуктивних сил суспільства від розвитку наукового пізнання світу.*

***Ключові слова:** пізнання, наука, наукове пізнання, історія розвитку.*

Для кожної людини цілком очевидним є органічний зв'язок науки із загальнолюдською здатністю пізнавати світ. Зв'язок цей має два основні аспекти – генетичний (за походженням) та логічний, сутнісний (за змістом, характером і метою діяльності). Подібно до інших феноменів у суспільстві як явище історичне наука зародилася з намагання людини пізнати світ, щоб краще пристосуватися до нього. І завжди наука реалізується лише завдяки властивості людського розуму шукати і знаходити відповіді на питання, які неперервно постають перед ним.

Наукове пізнання світу – один із різновидів людського пізнання як такого. Чим же наукове пізнання відрізняється від інших пізнавальних процесів, насамперед від буденного пізнання? Вкажемо на декілька сутнісних ознак, що найвиразніше характеризують специфіку наукового пізнання. Кожна з них об'єктивно є продовженням, розвитком, поглибленням певної властивості людського пізнання взагалі. Отже, всі вони не виникають невідомо звідки, спонтанно, а детермінуються певними сторонами загальнолюдської здатності пізнавати дійсність [1].

Першою такою ознакою є чітко виражена цілеспрямованість пізнавального процесу. Справді, науковець від самого початку має уявляти, що ж саме він збирається вивчати і з якою метою. Інша річ, що в процесі дослідження таке розуміння може істотно змінюватись (і навіть неодноразово), іноді вже після завершення конкретного дослідницького пошуку, ретроспективно спрямованість його кардинально переосмислюється, бачиться по-новому. Так чи інакше, науково-пізнавальний процес завжди є цілеспрямованим. Так само елементарні акти буденного пізнання – хіба вони не втілюють (бодай певною мірою) цю властивість?

Друга ознака пізнання в науці, органічно пов'язана з першою, – його планомірність, тобто здійснення за певним планом. Знов-таки, цей план може коригуватися чи навіть змінюватися, не обов'язково має бути розроблений детально (може стосуватися лише

загальних питань), часто існує не в комп'ютері чи на папері, а тільки в голові дослідника (і формулювання завдань, відповідно, можуть бути не категорично однозначними, а до певної міри довільними), але план неодмінно має існувати. Втім, і в найзагальнішому випадку – поза сферою наукової діяльності – розум людини завжди накреслює і прагне реалізувати той чи інший план пізнання, бодай у першому наближенні. Важливою ознакою наукового пізнання є його системність, високий рівень організованості. Певна внутрішня організація властива пізнанню людини у всіх його проявах та різновидах. Проте, якщо йдеться про наукове дослідження, рівень системної організованості пізнавальних зусиль розуму незрівнянно зростає, стає якісно іншим. Нарешті, характерною ознакою пізнання в науці є його озброєність спеціальними засобами. Як відомо, озброєння загальнолюдської здатності пізнання обмежується суто природними, психофізіологічними здібностями людини (що формуються та шліфуються соціальною дійсністю) за допомогою органів чуттів та головного мозку. У науковця до цього додаються спеціальні засоби, арсенал яких постійно збагачується з розвитком науки. З одного боку, це вся різноманітність матеріального оснащення дослідницького пошуку – наукові інструменти, прилади, устаткування, матеріали тощо; з іншого ж – не менше розмаїття логіко-методологічних засобів: поняттєвокатегоріальний та концептуальний апарат усіх галузей науки, будь-які мовні структури і символіка, гіпотези, теорії, методи і т. ін. Одним словом, зряддям ученого є все, за допомогою чого він організовує процес своєї фахової діяльності.

Отже, наукове пізнання – найбільш цілеспрямоване, планомірне, системно організоване та озброєне пізнання світу людиною (тоді як у зародку кожна з цих ознак притаманна людському пізнанню взагалі, у будь-яких його формах та проявах). Зазначені властивості відчутно позначаються на результаті процесу пізнання в науці, на його продукті, яким є наукове знання. Принаймні, його спеціалізація і системність належать до найважливіших характеристик цього особливого когнітивного (від лат. *cognitio* – знання, пізнання) утвору.

На певному щаблі розвитку людства зростання практичних потреб та поглиблення суспільного поділу праці спричинилися до виокремлення наукової роботи як специфічного виду діяльності. Відтоді пізнання світу стало особливою фаховою сферою прикладання сил і здібностей людини, а наука почала формуватися відразу в кількох своїх іпостасях – і як розгалужена, постійно зростаюча множина галузей та напрямів дослідження з їх багатоманітними спеціальними засобами, і як нагромаджувана система знань про світ, і як своєрідний соціальний інститут, призначенням якого є саме пізнання дійсності для кращого задоволення потреб людини. Звичайно, все це було глибоко усвідомлене науковцями не відразу, для цього потрібна була певна дистанція часу [2].

Тепер, коли минули століття розвитку наукового пізнання, коли виникло і швидко прогресує загальне наукознавство (специфічна наукова дисципліна, що втілює в собі рефлексію всієї науки, її самоусвідомлення), багато властивостей і характеристик наукової діяльності та її результатів розуміються більш-менш однозначно. Наприклад, по суті не викликає заперечень положення про те, що наука є особливою формою суспільної свідомості. Адже суб'єктом свідомості, нагадаємо, може бути не лише окрема людина, особа, але й суспільство на певному рівні його розвитку або певна його частина, що має ознаки етнічної чи соціально-демографічної єдності (нація, клас, вікові або фахові категорії тощо).

Наймасштабнішим носієм свідомості є суспільство загалом, певний “зріз” соціуму. Здавна відомі такі форми суспільної свідомості, як релігія, мистецтво, мораль, філософія, політика, право: адже кожен з цих феноменів несе у собі цілком визначений окремий аспект усвідомлення, осмислення суспільством світу та самого себе. І наука посідає в цьому переліку своє особливе місце, її роль теж стає унікально неповторною, незвідною до суті інших проявів суспільної свідомості [1].

З плином часу, в міру того, як досягнення вчених перетворюються в духовне надбання широких верств і популярність самої науки в суспільстві відчутно зростає, її соціальна роль усвідомлюється дедалі глибше. Специфічний різновид наукового знання, про який варто згадати, окремо, пов'язаний зі сферою техніки і технологічними можливостями людини. Технікою (від грец. *techné* – мистецтво, майстерність) називають сукупність створених людьми знарядь виробництва, а також навички і прийоми, що використовуються в цьому процесі. На відміну від знань про суто природні об'єкти (які існують незалежно від суспільства) технічне знання своїм предметом має конкретне перетворення природних явищ людиною, її майстерністю. Далі технічне знання та його специфіку розглянемо докладніше, тут зазначимо тільки одне: з невинним збільшенням питомої ваги «другої природи» (тобто сфери об'єктів, яких так чи інакше торкалася рука людини з метою бодай щось змінити в них) відповідно зростало і значення технічних галузей науки. Ця сторона проблеми органічно пов'язана з роллю наукового знання в розвитку продуктивних сил суспільства. Нагадаємо, що від самого початку історії людства будь-який прояв прагнення пізнавати дійсність об'єктивно мав практичне підґрунтя, практично пристосувальні мотиви (хоч не відразу це було усвідомлене і навіть нині, при сучасному рівні гносеологічної рефлексії, не конче розуміється суб'єктивно). Адже давно відомо, що саме сила почуттів і розуму, пізнавальні здібності і весь психічний потенціал людини становлять найгострішу її зброю в боротьбі за виживання, за краще пристосування до умов навколишнього оточення. Звичайно, при цьому не відкидається і природна допитливість, але не вона є рушійною силою людського пізнання, а саме потреба оптимально пристосуватися до світу. І якщо доволі переконливо це виявляється на рівні елементарного, буденного пізнання, то ще виразніше і вагомніше – в науці.

Уся історія розвитку наукових пошуків – яскраве свідчення того, як пізнавальні здібності людини можуть служити практиці виробництва і, водночас, як вони самі розвиваються, вдосконалюються в цьому процесі. Уже в Стародавньому світі зародки математичного знання і природознавства (астрономії, географії, геодезії, механіки, основ агрокультури тощо) так чи інакше були причетні до становлення продуктивних сил суспільства. Стародавні цивілізації Єгипту, Ассирії, Вавилонії, Індії, Китаю, Ірану та ін., а згодом Греція і Рим доби античності дають безліч прикладів практичного використання здобутків людського знання. Далі, з плином часу, темпи цього процесу невинно зростали. Пригадаємо лише найважливіші факти, своєрідні реперні точки цього довгого шляху. Багато тисячоліть наші далекі предки жили за рахунок збирання того, що природа дарує у готовому вигляді, та мисливства, використовуючи примітивну зброю, знов таки природного походження, інколи дещо удосконалену власними зусиллями. Десять тисяч років тому зародилася аграрна культура: люди усвідомили, що надійніше забезпечити себе певним запасом рослинної та тваринної їжі, який завжди був би під рукою.

Згодом було зауважено, що найродючіші ґрунти утворює намул, нанесений по берегах річок; до того ж саме тут найлегше розв'язувалася проблема постачання води. Ось чому аграрна культура починала свій шлях з долин великих рік – Нілу, Тигру, Євфрату, Інду, Гангу, Хуанхе та ін. Проте ці ріки періодично розливалися, і повені знищували як посіви, так і поселення людей. Спостереження переконували в повторюваності цих катастроф та їх залежності від певних природних явищ (танення снігів, злив тощо), тобто від ритмів природи, від пори року. Саме практичні потреби сільського господарства, а також інші життєві потреби людини сприяли зародженню астрономічного знання, формуванню календаря. У Стародавньому Єгипті тривалість року становила 365 днів, а доба була поділена на 24 години; єгиптяни винайшли водяний та сонячний годинники. Розвиток математичної астрономії у Вавилоні дав змогу визначити тривалість року з точністю, яка дивує і сьогодні: 365 днів 6 годин 15 хвилин 41 секунда! Обробіток землі, іригаційні роботи, будівництво дамб і гребель потребували інженерно-механічних знань.

Оформлення селищ і міст вимагало чималих знань у галузі архітектури, механіки, будівельного мистецтва, математичних та інженерних розрахунків. І сьогодні вражають шедеври стародавньої архітектури і будівництва. Візьмімо хоч би єгипетські піраміди, які в античні часи назвали одним із семи чудес світу [2].

Справжній вибух підприємливості людини стався у добу Відродження. Серед її титанів височіє фігура Леонардо да Вінчі – славетного італійського живописця, скульптора, архітектора, який водночас був теоретиком експериментальнодослідного вивчення природи і талановитим інженером. Його безпосередньо цікавили проблеми математики, механіки, оптики, гідротехніки, будівництва, військово-інженерної справи. Відомо, що Леонардо працював над конструкціями літальних апаратів, що важчі за повітря, а також подав ідею парашута. У XVI–XVII ст. під впливом ідей і досягнень Відродження вперше в історії здійснюється усвідомлена орієнтація людського пізнання на експериментальне дослідження природи та використання його результатів у практиці.

Саме відтоді виникає наука у сучасному тлумаченні терміна – насамперед як дослідне природознавство, озброєне математичним апаратом. Засновником методології цієї науки є великий англійський філософ Френсіс Бекон, автор праці “Новий Органон, або Істинні вказівки для витлумачення природи” (1620 р.) і циклу праць з “природничої історії” (“Готування до природничої та експериментальної історії”, “Історія вітрів”, “Історія життя і смерті” та ін.). Йому належить відомий вислів “Знання є сила”. Стараннями багатьох обдарованих учених в різних галузях знань європейська наука Нового часу не лише швидко просувалася вперед у теорії, а й набувала прикладного характеру. Досягнення природознавства і математики підготували ґрунт для справжньої “зливи” відкриттів і технічних винаходів XVIII–XIX ст., що стали передумовою промислової революції і потім активно розвивали її. Початком було створення парової машини як перетворювача енергії. Такі машини почали широко використовуватись у текстильній та інших галузях промисловості. Англія стала “фабрикою світу” завдяки швидкому зростанню продуктивності праці. “Революцію пари” продовжили американський винахідник Роберт Фултон, який створив колісний пароплав (1806 р.), та англійський конструктор Джордж Стівенсон (Стефенсон), який збудував на руднику перший паровоз (1814 р.). У 1825 р. під його керівництвом в Англії споруджується перша залізниця. [2].

Другий етап промислової революції – це початок машинного виробництва машин, зародження машинобудування. Завдяки досягненням Гальвані, Вольта та інших учених у вивченні електрики XIX століття стає часом становлення електротехніки. Уже його початок – 1800 р. – було ознаменовано відкриттям першого джерела постійного струму, “вольтового стовпа” (цю назву одержала батарея гальванічних елементів Вольта). Всесвітньо відомі праці Фарадея, Ампера, Ома, Ерстеда, Максвелла, Якобі, Сіменса, Кірхгофа, Петрова, Столетова, Яблочкова, Лодигіна, Едісона та інших учених створили надійну наукову основу для швидкого прогресу електротехніки. Важко навіть перелічити всі суто практичні наслідки її розвитку: електричні двигуни в промисловості, електроосвітлення і опалення, телеграф і телефон, електрокари і багато іншого.

У 1879 р. Сіменс будує експериментальну електричну залізницю в Берліні, а вже в 1890 р. в Лондоні був збудований перший метрополітен (таку назву одержала підземна електрозалізниця). У 1892 р. у Києві (у тодішній Російській імперії) було пущено трамвай. Інше важливе досягнення науково-технічного прогресу XIX ст. – швидке поширення двигунів внутрішнього згоряння (тобто теплових двигунів, де хімічна енергія палива, яке згоряє, перетворюється в механічну енергію). Перший такий двигун на газі сконструював у 1860 р. французький механік Е.Ленуар (а в 1862 р. він безуспішно спробував встановити цей двигун на автомобіль). У 1876 р. німецький винахідник Н.Отто збудував досконаліший чотиритактний газовий двигун і встановив його на автомобіль. У 1897 р. німецький інженер

Р.Дизель запропонував двигун на рідкому паливі (з нафтопродуктів). У 1901 р. в США створено перший трактор з двигуном внутрішнього згоряння. Як бачимо, у XVIII–XIX ст. наукове пізнання дедалі тісніше поєднувалося з розвитком техніки і промислової практики, що цілком відповідає характеру нової добицивілізації: починаючи з другої половини XVIII ст. домінувала вже не аграрна, а науково-технічна компонента. Помітно зростала питома вага і роль технічного знання та прикладних галузей природознавства. У цей період швидко прогресували також теоретичні дослідження фундаментальних проблем математики, фізики, хімії, біології, філософії, психології, соціально-гуманітарних наук. І це зрозуміло: фундаментальні дослідження не можна протиставляти прикладним, кожна з цих сфер завжди живить іншу, і лише їх органічний взаємозв'язок є передумовою досягнення оптимальних результатів. XX століття позначилося новими відкриттями, що суттєво вплинули на розвиток продуктивних сил суспільства [3].

Радіотехніка і мікроелектроніка, традиційна та ядерна енергетика, хімічні технології та синтез матеріалів з наперед заданими властивостями, точне приладобудування, інформаційно-обчислювальна техніка і телекомунікації, лазерна техніка і оптоелектроніка, робототехніка і практична космонавтика – усі ці галузі науково-технічного знання визначають технологічні можливості як сучасного виробництва, так і найважливіших інфраструктурних підрозділів економіки (зв'язку, транспорту, шляхів сполучення тощо).

Отже, протягом тисячоліть історії людства виразно проявилася тенденція посилення залежності продуктивних сил суспільства від розвитку наукового пізнання світу. Проте до цього соціальна роль науки аж ніяк не зводиться. Не менш важливе її значення у розгалуженій системі духовної культури. Зазначимо, що це поняття дуже широке і багатоаспектне, оскільки охоплює такі різноманітні явища, як багатство внутрішнього світу людей, пошук абсолютів та ідеалів, релігійні вірування, мораль, мистецтво, світоглядні переконання, рівень мислення і глибина почуттів, пошуки істини, справедливості, добра, краси і гармонії. І зрозуміло, що всі ці напрями духовної культури не можуть розвиватися успішно без урахування досягнень гуманітарних галузей знання – наук про людину.

Водночас гуманітарні галузі різнобічно пов'язані з природознавством, соціологією і навіть такими, здавалось би, абсолютно далекими регіонами знання, як математика чи технікознавство: адже наука дедалі більше усвідомлюється як єдиний організм, глибоко системний утвір. Отож, немає таких відгалужень наукової думки, які так чи інакше не мали б виходу на сферу духовної культури.

Список літератури:

1. Алексеев П.В., Панин А.В. Философия. 2-е изд. – М.: Проспект, 1999. Разд. II С.102-340.
2. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, В. М. Тараненко. - 2-ге вид., допов. і переробл. – Х.: Право, 2012. — 312 с.
3. Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 621-622. Філософія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 243 с.

ОСВІТНЯ ІННОВАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФЕНОМЕНУ ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛОМ

Сологуб Наталія Володимирівна, магістрант
 Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
 Україна, Миколаїв

Термін «інновація» є надзвичайно різноманітним і вживається у різних значеннях. Філософія визначає інновацію як здатність побачити нові проблеми і шляхи їх вирішення далеко за межами проблемного філософського мислення, яке вже склалося.

Враховуючи сучасні умови інформаційного прогресу, організація або спільнота може бути конкурентоспроможною тільки маючи інноваційну базу. В сьогоденних реаліях феномен інновації охоплює увесь цикл виробничого, економічного, споживацького, соціального, фінансового функціонування та характеризується комплексністю й багатовимірністю. Комплексний характер феномену «інновація» можна зрозуміти через його розгалужену структуру (рис.1).

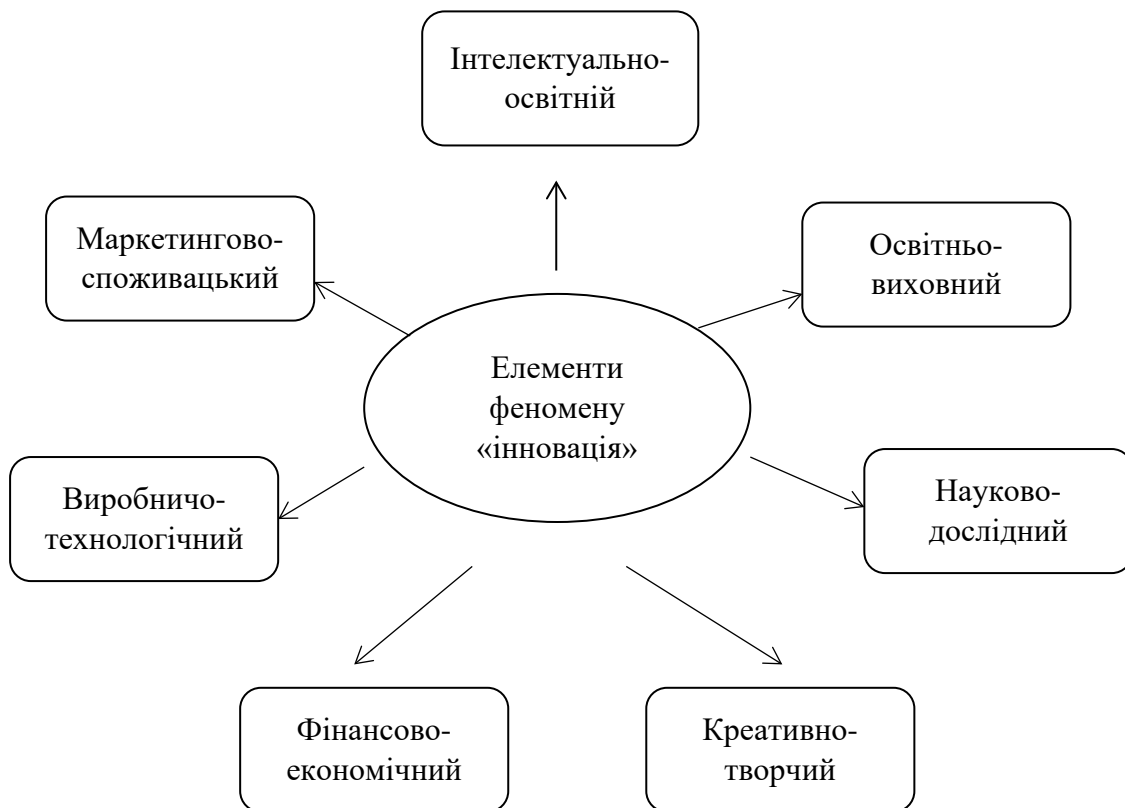

Рисунок 1. Структура феномену «інновація»

Особливої уваги заслуговують такі елементи, як інтелектуально-освітній та освітньо-виховний, оскільки один із них передбачає «необхідність отримання знаннєвих компетенцій для творчо-інтелектуальної діяльності» [1,147], а інший забезпечує «важливість світоглядного налаштування на інноваційний тип мислення» [1, 147].

Освітні інновації передбачають розробку нових методів роботи в освітньо-виховному процесі, впровадження педагогічних новинок, розвиток культурного простору кожного закладу освіти.

Досліджуючи таку категорію як «інновація в освіті», необхідно зауважити, що саме освітня складова є однією з базових складових в межах будь-якої інноваційної діяльності. Тому актуальність інноваційного стилю мислення вимагає філософського і наукового аналізу феномену освітньої інновації.

Процес дослідження та аналізу феномену «освітньої інновації» є досить складним, оскільки поєднує абсолютно різні за своєю природою явища – матеріальні й духовні. Тут поєднується культура, цивілізація, суспільство, людина, матеріально-технічна реальність. Разом з тим освітні інновації стосуються всіх процесів, що відбуваються в освітньому просторі, який потребує постійного інноваційного оновлення.

Освітні інновації знаходять своє відображення у змісті, методах, прийомах, формах освітньої діяльності та методиках виховання особистості. Також змінюються зміст і форми організації управління системою освіти. Вдосконалюється організаційна структура освітніх закладів. Все це позитивно впливає на якість, підвищує ефективність та покращує результативність освітньо-виховного процесу.

Інновації в освіті спрямовані не тільки на розробку і впровадження новацій в освітній процес, але й на якісні зміни в діяльності особистості, забезпечення умов для творчої діяльності людини, розширення її особистого досвіду. Тому нагальною є потреба у компетентних і всебічно розвинених спеціалістах.

Будь-який інноваційний процес вимагає високого рівня освіченості та вміння вчитися не тільки в процесі професійної діяльності, але й протягом життя. Особлива роль в даному процесі відводиться саме вищій школі, оскільки завдяки їй здобувач освіти отримує різноманітну інформацію, формується як фахівець у певній галузі. Крім того, вища школа розкриває сутнісні сили людини, спрямовуючи їх на благо суспільства. Отже, можна з упевненістю сказати, що між категоріями «інновація» та «система освіти» є внутрішній зв'язок.

Найрозвиненіші країни світу впроваджують інноваційні стратегії в освіту, створюючи таку її систему, яка змогла б відповідати вимогам сьогодення. А сьогодні світовий ринок вимагає постачання знань та технологій, які будуть спроможні їх реалізувати. Тому для держави сфера освіти повинна бути в пріоритеті, оскільки:

компетентності, які надає освіта, сприяють збільшенню кількості винаходів та інновацій;

для впровадження інновацій необхідні кваліфіковані спеціалісти, яких готує саме система освіти;

залучення спеціалістів для впровадження інновацій сприяє розвитку економіки в цілому;

отримуючи освіту, людина створює попит на ринку інноваційної продукції [2, 10].

Освіта теж повинна мати свої пріоритети і одним із них є створення інноваційного суспільства. З цією метою необхідно об'єднати проведення наукових досліджень в сфері освіти, практичне впровадження інновацій та модернізацію системи освіти.

Інновації в системі освіти на сьогоднішній день є необхідними: «По-перше, освітні інновації можуть покращувати навчальні результати та якість освітніх здобутків. По-друге, інновації можуть сприяти в різних країнах встановленню більш відкритої освіти з рівним доступом до якісних освітніх послуг. По-третє, інновації допомагають освітнім установам витримувати жорстку конкуренцію, яка подекуди є не менш потужною, ніж серед виробничих та комерційних суб'єктів. По-четверте, тільки інноваційна освіта може давати адекватні

відповіді на ті виклики, що постають в сучасному глобальному і швидко змінному соціальному середовищі» [1,151].

Висновки. Досліджуючи категорію «освітня інновація», важливо зрозуміти, що в межах будь-якої інноваційної діяльності одним із базових елементів є не що інше, як освітній елемент. Тобто, освітня інновація є важливим елементом феномену інновації загалом. Отже, поки буде актуальним інноваційний стиль мислення, буде існувати потреба в науковому дослідженні феномену освітньої інновації.

Список літератури:

1. Лукашук М.А. Теоретико-методологічні засади дослідження інноваційних процесів в системі освіти // Гуманітарний вісник ЗДІА. Випуск 72, 2018, с. 146 – 154.
2. Скубашевська О.С. Філософія інноваційного розвитку освіти в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук, К.: 2010. Інтернет-ресурс <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/62>.
3. Ільїн В.В. Концепт інновації в парадигмі синергетики // Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. 2008. №2 (8), с. 9-11.
4. Супрун А.Г. Філософські основи феномену інноваційності в умовах транзитивного суспільства // Науковий вісник НУБіП України. Серія: Гуманітарні студії, 2017, №274.

ФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стройнова В.С., ст. гр.1431

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Інтелектуальна діяльність, яка спрямована на отримання інформації для застосування цих знань в різних завданнях. Наприклад, економічні, гуманітарні, соціальні, технологічні питання та інші. Дана наукова діяльність забезпечує функціонування науки, виробництво єдиної системи та техніки. Нововведення, які забезпечують підвищення ефективності процесів і сприяють поліпшенню якості різної продукції, які є потрібними на ринку називаються інноваціями. Як і наукова діяльність так і інновації можуть бути розглянуті з філософської точки зору.

Наука є джерелом проблем для деяких відомих філософів і соціологів останньої половини століття. Прагнення зрозуміти та пояснити, як працює наука, привернуло увагу деяких передових мислителів в цих загалом розділених областях знання.

Вся класична наука з часів Просвітництва була створена в рамках механістичної парадигми для потреб промисловості, яка швидко набирала силу промисловості, для задоволення потреб суспільства в теорії та експлуатації машин і механізмів. Основна увага приділялася методам вивчення кінематики та динаміки рухомих систем, рівнянням, що описують траєкторії руху матеріальної точки.

У ХХ ст. дослідження траєкторії переміщення матеріальної системи як окремого об'єкта поступово вистежувалось дослідженням комплексу системи, що потребувало підсумкового підходу, охоплювальний єдиний спосіб, що створює ансамблі в елементі багатьох відповідних структур. Це був перехід пізнання «від об'єктів-систем до системи об'єктів» (Ю. А. Урманцев)

Перший в історії епістемології «Органон» Аристотеля, задавши канони логіки, шукає істину суб'єкта засобом пізнання, відокремив епоху пред-науки від епохи науки. Зробивши науковий підхід основою пізнання світу, «Органон» Аристотеля дав правила роботи розуму.

Логіка їм була створена для Олександра Македонського, як основа для зміцнення ієрархії, функціональності імперативу владик: «Розділай і володарюй!». «Закон виключеного третього», введений в логіку Аристотелем, дистанціював його позицію від позиції Платона (в ній мається на увазі, що протилежності сходяться в міру).

Проблема науки та наукової діяльності складала центральну тему феноменології, починаючи з найперших робіт Едмунда Гуссерля. На відміну від тих філософів ХХ століття - а в них в наше століття не бракувало, — які протиставляли філософію науки, Гуссерль, навпаки, виступив з ідеєю «Філософії як строгої науки». Створювана їм феноменологія, на його переконання, покликана втілити в життя принцип суворої науковості, який досі ще не був по-справжньому реалізований.

«Вимогу бути строгою наукою філософія не могла задовольнити ні в одну з епох свого розвитку, — писав Гуссерль в 1911 році.

Поняття наукової революції є центральним поняттям концепції Куна. Багато дослідників основний внесок Куна в філософію науки бачать саме в тому, що він привернув увагу до цього поняття і до тих проблем, які виникають у зв'язку з аналізом великих концептуальних перетворень в науці. Деякі філософи марксистки прагнули принизити значення роботи Куна, посилаючись на те, що марксистська діалектика завжди говорила про «перерви поступовості» властивих будь-якому розвитку, тому з філософської точки зору в роботі Куна немає нічого нового. Діалектика говорила про якісні перетворення, про заперечення старого новим абстрактно-схоластически, взагалі, а Кун показав, як все це відбувається в конкретному процесі розвитку науки. Його робота викликала широкий відгук. Нормальна наука в основному зайнята вирішенням головоломок. Загалом цей процес протікає успішно, парадигма виступає як надійний інструмент розв'язання наукових проблем. Підвищується точність з вимірювань, відкриваються нові закони, зростає дедуктивна зв'язність парадигми. Отже, відбувається накопичення знань.

Пророцтва майбутнього науки пов'язані з філософією. Вчені сподіваються і вірять, що істина досяжна, а не просто ідеал або асимптом, до якого вони завжди наближаються. Пошук знань вважається самим благородним і важливим видом людської діяльності. Але зараз нелегкі часи для пошуку істини. Науці загрожують технофоби, захисники тварин, релігійні фундаменталісти і короткозорі політики.

У сучасній науці метод редукціонізму до сих пір застосовується практично повністю. Надскладні системи, що є предметом посткласичної науки, також вивчаються редукціоністськими методами (наприклад, квантової теорії свідомості або уподібнення людини комп'ютером). Цей підхід, як і раніше дуже ефективний. Але крім редукціонізму в багатьох випадках все більш очевидною стає необхідність цілісного підходу, що враховує найскладніші системи з точки зору їх цілісності. Тільки поєднання обох підходів може привести до нових наукових відкриттів.

Список літератури:

1. Инновационная сложность. - Санкт-Петербург.: «АЛЕТЕЙЯ», 2016.
2. Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. - М., 1998
3. Лаудан Л. Наука и ценности / Л. Лаудан // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательская корпорация «Логос», 1996. – 400 с.
4. Гайденко П. П. Научная рациональность и философский разум / П. П.Гайденко. – М.: Прогресс-Традиция, 2003. – 528 с.
5. Казютинский В.В. Близок ли «Век Науки» к завершению? // Вопросы философии. – 2013. – № 3.

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ

Еліна Халабузар

ст. факультету права і міжнародних відносин

Науковий керівник: доктор філософських наук, проф. кафедри філософії історико-філософського факультету

Додонова Віра Іванівна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Україна, Київ

Постмодернізм у західній філософії – рух кінця ХХ ст., що характеризується широким скептицизмом, суб'єктивізмом або релятивізмом; загальна підозра в причині; і гостра чутливість до ролі ідеології у утвердженні та підтримці політичної та економічної влади. Постмодернізм – це значною мірою реакція проти інтелектуальних припущень і цінностей сучасного періоду в історії західної філософії. Дійсно, багато доктрин, характерних для постмодернізму, можна справедливо описати як пряме заперечення загальних філософських поглядів, які сприймалися як само собою зрозумілі під час Просвітництва, хоча вони не були унікальними для того періоду.

Постмодерністи заперечують існування об'єктивних аспектів реальності; що існують твердження про реальність, які є об'єктивно істинними чи хибними; що можна мати знання про такі твердження (об'єктивні знання); що люди можуть з певністю знати деякі речі; і що існують об'єктивні або абсолютні моральні цінності. Реальність, знання та цінність будуються дискурсами; отже, вони можуть змінюватися залежно від них. Це означає, що дискурс сучасної науки, якщо розглядати його, крім внутрішніх доказових стандартів, не має більшої покупки правди, ніж альтернативні точки зору, включаючи (наприклад) астрологію та чаклунство. Постмодерністи іноді характеризують доказові стандарти науки, включаючи використання розуму та логіки, як "просвітницьку раціональність" [3].

Широкий релятивізм, очевидно, настільки характерний для постмодернізму, запрошує певний напрямок мислення щодо природи та функцій дискурсів різних видів.

Науковий метод був керівним принципом для дослідження природних явищ, але постмодерністська думка починає загрожувати основам наукового підходу. Раціональний, науковий погляд на світ ретельно вибудовувався протягом тисячоліть, щоб гарантувати, що дослідження можуть мати доступ до об'єктивної реальності: світ, для науки, містить реальні об'єкти і керується фізичними законами, що існували до нашого пізнання цих об'єктів і законів. Наука намагається описати світ незалежно від віри, шукаючи універсальні істини на основі спостережень, вимірювань та експериментів. Постмодерністська школа думок виникла, щоб поставити під сумнів ці припущення, постулюючи, що твердження про існування реального світу - пізнання якого можна досягти як об'єктивна істина – були актуальними лише в західній цивілізації з часів Просвітництва. В останні десятиліття рух почав ставити під сумнів обґрунтованість тверджень про наукову істину, чи то на основі їхньої належності до більших культурних рамок, чи через жорстку критику наукового методу.

Однак постмодерністська думка здебільшого залишається непоміченою вченими, незважаючи на зростаюче значення у ХХ столітті. Витоки цієї «деконструкції» «Просвітницького проекту» можна знайти у Фрідріха Ніцше, який одним із перших поставив під сумнів нашу здатність розпізнавати об'єктивну істину: «Наскільки слово «знання» має якесь значення, світ пізнаваний; але це можна інтерпретувати інакше, за ним не значення, а незліченні значення» [2]. Наприкінці ХХ століття постмодерністська філософія продовжила там, де зупинився Ніцше. У своїй книзі «Проти методу» Пол Фейєрабенд стверджував, що хід

здобуття наукових знань не регулюється жодними корисними та універсальними методологічними правилами, і підсумував цю «гносеологічну анархію» як «все йде». Концепція зміни парадигми, запропонована Томасом Куном у його відомій книзі "Структура наукових революцій", також надала ваги критикам науки та її претензіям зрозуміти реальність. Якщо наука не є поступовим процесом накопичення знань, а скоріше піддається раптовим "революціям", які переповнюють застарілі теорії, вони стверджують, як можна довіряти науковим знанням? Якщо, як вважає Кун, наукові революції - це також політичні потрясіння в науковій політиці, неважко зрозуміти, чому теорія Куна привернула стільки уваги в той період, що ставить під сумнів усталений політичний порядок у західному світі.

Як обговорював Шон Лоуренс Отто у своїй книзі «Fool Me Twice: Fighting the Assault of Science in America» [1], разом із появою мультикультуралізму та руху за громадянські права, «релятивізм» – і його прямі напади на обґрунтованість та авторитет науки, і не лише науковців, набули сильного морального впливу спочатку в Америці після Другої світової війни, а потім і в Європі. Якщо універсальної істини немає, як стверджує постмодерна філософія, тоді кожна соціальна чи політична група повинна мати право на реальність, яка найбільше їй підходить. Які тоді наслідки застосування постмодерністського мислення, коли мова йде про науку? Оцінка ризику дає яскраві приклади того, як вона псує роль науки в публічній сфері, особливо якщо врахувати суперечку щодо генетично модифікованих організмів (ГМО).

Таким чином, постмодерністи розглядають свою теоретичну позицію як однозначно всеохоплюючу та демократичну, оскільки це дозволяє їм визнати несправедливу гегемонію просвітницьких дискурсів щодо не менш дійсних перспектив ненелітарних груп. У 1980-х і 90-х академічні адвокати від імені різних етнічних, культурних, расових та релігійних груп сприймали постмодерністську критику сучасного західного суспільства, а постмодернізм став неофіційною філософією нового руху "політики ідентичності".

Список літератури:

1. Fool Me Twice: Fighting the Assault on Science in America by Otto, Shawn Lawrence, New York, NY: Rodale, 2011. 376 p.
2. Ницше Фридрих. Так казав Заратустра. Жадання влади. Київ Основи, Дніпро, 1993. 416 с.
3. Додонова В.І. Методологічні настанови постмодернізму: від поетичного мислення до поетичної раціональності. Versus: наук.-теорет. часоп. 2015. №1. С.55-64.

5. Філософія відповідального розвитку сучасного суспільства

ФІЛОСОФСЬКА ТА ЕТИЧНА ОЦІНКА ТЕСТУВАННЯ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ НА ТВАРИНАХ

Гераськова Д.В., ст. гр. 2271

Науковий керівник: ст. викладач кафедри екології та природоохоронних технологій
Гурець Н.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

На сьогоднішній день таке явище як тестування косметичних засобів на тваринах є досить поширеним. Воно може включати тестування готового продукту або окремих інгредієнтів готового продукту на тваринах, часто кроликах, а також мишах, щурах і інших тваринах.

Повторне використання існуючих даних випробувань, отриманих в результаті попередніх випробувань на тваринах, зазвичай не вважається косметичним випробуванням на тваринах; проте прийнятність цього для противників тестування обернено пропорційна тому, наскільки актуальні дані. Метою роботи є дослідження цього негативного явища у світі й пошук альтернатив й шляхів розв'язання цього питання.

Управління з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів (FDA) визначає косметику як «вироби, призначені для нанесення на людське тіло для очищення, прикраси, підвищення привабливості або зміни зовнішнього вигляду, не зачіпаючи структуру або функції тіла». Приклади включають духи, зволожуючий крем, лак для нігтів, макіяж (наприклад, туш і помаду) і продукти для волосся (наприклад, лак для волосся і кондиціонер). Будь інгредієнт, використовуваний в косметиці, також підпадає під це визначення. Продукти, зазвичай позначаються як косметичні, класифікуються як ліки при пред'явленні медичних претензій. Наприклад, зубну пасту іноді відносять до косметичних засобів, але зубна паста, яка рекламує захист від карієсу, є ліками. Те ж саме можна сказати і про дезодоранти, рекламовані як антиперспіранти, шампуні із захистом від лупи і лосьйони, що містять сонцезахисний крем [1].

Незважаючи на те, що ці дослідження не завжди вимагаються законом, на кроликах, мишах, морських свинках та щурах проводять кілька інвазивних досліджень. До них можна віднести:

- Тести на подразнення шкіри та очей, коли хімікати втирають на поголену шкіру або капають в очі стриманим кроликам без будь-якого знеболення.
- Тести, які дають мишам дози хімічних речовин шляхом багаторазового примусового годування. Ці тести тривають тижні або місяці, тому дослідники можуть шукати ознаки загальних захворювань або конкретних небезпек для здоров'я, таких як рак або вроджені вади.
- Широко засуджуються тести на "смертельну дозу", в яких щури змушені ковтати велику кількість хімічних речовин, щоб визначити дозу, яка спричиняє смерть.

В кінці деяких випробувань тварин вбивають, як правило, задушенням, розбиттям шії або відсіканням голови. Зниження болю не передбачено. У багатьох країнах великий відсоток тварин, що використовуються в таких випробуваннях, не враховується в офіційній статистиці та не отримує захисту згідно із Законом про захист тварин [2].

Так, як тварини – це істоти які мають свою свідомість й мозок (так само як і люди), тому вони мають право на свої власні права. Права тварин - це філософія, згідно з якою деякі або всі тварини мають право на власне існування і що їх основні інтереси, такі як необхідність уникати страждань, повинні розглядатися так само, як і аналогічні інтереси людей. Тобто, деякі види тварин мають право на те, щоб з ними поводитися як з особистостями, зі своїми власними бажаннями і потребами, а не як з бездушною власністю [3]. Прихильники такого ставлення до тварин виступають проти присвоєння моральної цінності і фундаментального захисту тільки на основі приналежності до видів - ідеї, відомої з 1970 року як спесізізм, коли цей термін був придуманий Річардом Д. Райдером, – стверджуючи, що це упередження настільки ж ірраціонально, як і будь-яке інше. Вони стверджують, що тварини більше не повинні розглядатися як власність або використовувати як їжу, одяг, об'єкти дослідження, розваги або в'ючні тварини [4]. Множинні культурні традиції по всьому світу, такі як джайнізм, даосизм, індуїзм, буддизм, синтоїзм і анімізм, також підтримують деякі форми прав тварин.

«Люди за етичне ставлення до тварин», PETA (англ. People for the Ethical Treatment of Animals) – організація, що веде боротьбу за права тварин. В основі зоозахисних принципів організації лежить переконання, що тварини мають права і заслуговують того, щоб їх основні інтереси були враховані, незалежно від того, чи приносять вони користь людям. На переконання прихильників організації, тварини здатні страждати і прагнуть самостійно вести власне життя. Тобто, організація вважає, що люди не мають права використовувати тварин для їжі, одягу, розваг, дослідів і будь-яких інших цілей.

Критики прав тварин стверджують, що тварини, які не є людьми, не можуть вступати в суспільний договір і, отже, не можуть бути власниками прав, - точка зору, сформульована філософом Роджером Скратон, який пише, що тільки люди мають обов'язки, і, отже, тільки люди мають права [4]. Інший аргумент, пов'язаний з утилітарною традицією, полягає в тому, що тварин можна використовувати в якості ресурсів, поки немає непотрібних страждань; у них може бути певне моральне становище, але вони поступаються за статусом людським істотам, і будь-які інтереси, які у них є, можуть бути відкинуті, хоча те, що вважається «необхідним» стражданням або законною жертвою інтересів, значно варіюється. Певні форми активності прав тварин, таких як руйнування звіроферми і тварин лабораторій по Фронт звільнення тварин, також залучили критику, в тому числі і всередині руху за права тварин самого, а також спонукала реакції з боку Конгресу США з прийняття законів, що дозволяють переслідувати цю діяльність як тероризм, включаючи Закон про тероризм тваринницьких господарств [5].

Методи тестування косметики на тваринах включають безліч різних тестів, які класифікуються по-різному в залежності від того, для яких областей косметика буде використовуватися. Один новий інгредієнт в будь-якому косметичному продукті, який використовується в цих тестах, може привести до загибелі не менше 1400 тварин. Проникнення через шкіру: в цьому методі в основному використовують шурів, які аналізують момент проникнення хімічної речовини і його проникнення в кровотік.

Проникнення через шкіру - це метод, що дозволяє краще зрозуміти абсорбцію шкіри. Сенсибілізація шкіри: це метод, який визначає, чи викликає хімічна речовина алергічну реакцію. Хімічний ад'ювант вводиться для посилення імунної системи. У минулому його застосовували на морських свинках і наносили на виголену ділянку шкіри. Вплив речовини

оцінюються за зовнішнім виглядом шкіри. Гостра токсичність: цей тест використовується для визначення небезпеки впливу хімічної речовини через рот, через шкіру або при запаленні. Щурам і мишам вводять летальну дозу 50% (LD50). Цей тест може викликати у тварин судому, втрату рухливості і судому.

Тест Дрейза: це метод тестування, який може викликати роздратування або роз'їдання шкіри або очей у тварин, шкірну алергічну реакцію, сенсibiliзацію дихальних шляхів, ендокринні порушення і LD 50 (що відноситься до летальної дози, яка вбиває 50% оброблених тварин.). Роз'їдання або подразнення шкіри: цей метод тестування дозволяє оцінити потенціал речовини, що викликає необоротне пошкодження шкіри. Зазвичай це робиться на кроликах і включає нанесення хімікатів на виголена ділянка шкіри. Це визначає рівень пошкодження шкіри, включаючи свербіж, запалення, набряк і т. д.

Згідно даних Центру захисту прав тварин «Віта», у результаті дослідів над тваринами кожного року гинуть більш ніж 100 млн особин. Велика частина – 65% – помирає при перевірці лікарських засобів, 26% тварин гинуть в ході наукових досліджень, 8% – при тестуванні косметики, 1% – в дослідях майбутніх біологів, медиків і ветеринарних лікарів [6].

Між тим існують альтернативні методи тестування косметичних засобів, які успішно використовують у країнах Євросоюзу, де діє заборона на тести на тваринах. До найбільш поширених методів, які вже активно використовують виробники, можна віднести: тести *in vitro* (тест у пробірці) на моделі людської шкіри; тести з використанням білкової мембрани; комп'ютерне моделювання; клінічні дослідження на добровольцях. Але вегани, наприклад, сперечаються, наскільки прийнятні тести з використанням білкової мембрани (їх проводять на курячих яйцях), але масштаби шкоди від таких тестувань значно менші.

Висновок. Під час тестування косметики на тваринах, останні зазнають значних страждань, тому багато людей по всьому світу, усвідомлюючи це, відмовляються від косметики, яку тестують на тваринах. Також існує багато рухів та організацій, які борються за права тварин. Внаслідок цього в розвинутих країнах активно запроваджуються альтернативні методи тестування косметичних засобів, такі як тести у пробірці на моделі людської шкіри, тести з використанням білкової мембрани та комп'ютерне моделювання.

Список літератури:

1. "Is It a Cosmetic, a Drug, or Both? (Or Is It Soap?)". FDA. <https://www.fda.gov/cosmetics/cosmetics-laws-regulations/it-cosmetic-drug-or-both-or-it-soap>
2. Cosmetics testing FAQ <https://www.humanesociety.org/resources/cosmetics-testing-faq>
3. «Animal Rights Law and Legal Definition | USLegal, Inc» («Закон про права тварин і юридичне визначення») <https://definitions.uslegal.com/>
4. Скрутон, Роджер (літо 2000). "Права тварин". Міський журнал. Нью-Йорк: Манхеттенський інститут досліджень політики.
5. Мартін, Гас (15 червня 2011 року). Енциклопедія тероризму SAGE, друге видання.
6. Стаття «Країни світу, що відмовилися від тестування косметики на тваринах» від 24.04.2017, знайдена на сайті Еколтава.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Годованчук Д.Д., ст. гр. 5271

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

***Анотація.** У статті проведено аналіз проблеми гендерної рівності, існуючі та можливі шляхи вирішення даної проблеми в контексті сталого розвитку. Виокремлено проблеми гендерної рівності, які існують на сучасному етапі. Наведено статистику гендерного розриву чоловіків і жінок України. Зроблено висновки і пропозиції щодо шляхів подолання проблеми гендерної нерівності в Україні.*

***Ключові слова:** гендер; гендерна рівність; гендерний дисбаланс; індекс гендерного розриву; сталий розвиток*

Дві найважливіші соціальні стратегії сучасного світу - сталий розвиток і гендерна політика. Сьогодні їх слід розуміти в єдиному соціокультурному контексті. На сучасному етапі розвитку суспільства питання гендерної рівності посідають не останнє місце за актуальністю. Гендерна проблема і боротьба за рівноправність жінок і чоловіків є не тільки предметом наукових обговорень, але і громадських. З давніх часів жінки не мали права ні на що. Вони були виключно домогосподарками, які повинні були стежити за будинком, господарством і дітьми. Жінки не мали права голосу навіть в стінах власного будинку, так як чоловік - голова сім'ї і всі рішення за ним. Я вважаю це несправедливим, жінка - особистість, вона має свої амбіції, вона також хоче реалізувати себе в професії так само як і чоловік. Виходячи з цього є неприйнятно розділяти жінок і чоловіків лише за статевою ознакою, тому що ми не обираємо ким народитися.

Гендерна нерівність гальмує розвиток суспільства, що знаходить своє підтвердження у таких негативних наслідках, як зростання витрат на добробут і управління, зниження продуктивності праці, уповільнення економічного зростання. Саме тому досягнення гендерної рівності наразі стає центральним показником розвитку кожної країни, а в умовах глобалізації сучасне суспільство вимушено щоразу звертатися до проблем гендерної нерівності. ООН відносить цю проблему до категорії глобальних і рекомендує державам змінювати існуючі гендерні моделі, орієнтовані на збереження системи нерівних цінностей і подвійних стандартів.

Минуло вже багато століть як жінки отримали право на освіту, висловлення своєї точки зору, займати високі посади, отримувати таку ж зарплату як і чоловіки на аналогічних посадах, в цю пору всі країни влаштовують така політика. До сих пір в деяких країнах жінка не має тих чи інших прав. У Мавританії закони не зобов'язують роботодавців платити чоловікам і жінкам однакову заробітну плату за одну і ту ж роботу. Крім того, у жінок в шлюбі і після розлучення немає таких прав, як чоловіків. В Йорданії у кабінеті міністрів практично немає жінок. Рівна оплата праці не прописана законодавчо. Виборчі права жінки отримали лише в 1974 р. Марокко законодавчо затвердили, що дочки в цій країні не отримують прав успадкування, і керівником держави ніколи не була жінка. У Саудівській Аравії вперше жінки отримали право голосувати і виставляти свою кандидатуру на муніципальні вибори в 2015 р. Цього року жінкам вперше дозволили водити автомобіль.

На сьогоднішній день ідея гендерної рівності та співпраці жінок та чоловіків, їх згоди і взаєморозуміння набуває загальнопланетарну значимість, стає умовою і передумовою сталого розвитку. Йдеться про можливість включення в повноцінне соціально-економічне і політичне

життя тієї половини роду людського, яка тисячоліттями вважалася другосортною. Товариства, в яких жінки виключені з суспільного життя і прийняття рішень, не можуть вважатися демократичними. Концепція демократії матиме реальне і динамічне значення, коли політичні рішення будуть прийматися і жінками і чоловіками з урахуванням думок і інтересів обох статей.

У II половині XX ст. було досягнуто значного прогресу у скороченні гендерної нерівності в економічному, політичному, соціальному та культурному житті суспільства. Жінки відіграють дедалі більш вагомую роль у національному та світовому господарстві, міжнародних відносинах. Останніми десятиріччями участь жінок у багатьох суспільних сферах суттєво підвищилася. Найпомітніший прорив у гендерній рівності більшості країн світу відбувся у політичній сфері. Дедалі більше жінок обіймають високі державні посади – від членів урядів до президентів, саме ті посади, що дуже довгий час вважалися чоловічою прерогативою [1].

Однак, попри значні позитивні гендерні зрушення в багатьох сферах, на початку XXI ст. ще продовжує існувати дискримінація жінок. Особливості, масштаби та ступінь поширеності дискримінації суттєво різняться в країнах, залежно від регіону. Так, попри швидкі темпи розвитку гендерного законодавства та суттєвий прогрес у галузі гендерної рівності і в Україні, і в ЄС залишаються значні гендерні невідповідності у галузі основних прав людини, в доступі до ресурсів та економічних можливостей. Ці невідповідності суттєво обмежують жінок у соціально-економічному розвитку. З цієї причини досягнення гендерної рівності стає центральним моментом розвитку – його повноправною та самостійною метою. Воно сприяє посиленню здатності країни до економічного зростання, зниження бідності та ефективного державного управління. Тому досягнення гендерної рівності є важливою частиною тієї стратегії розвитку, яка покликана дати можливість усім, і чоловікам, і жінкам, підвищити свій життєвий рівень [1].

Сьогодні все одно спостерігаються проблеми гендерної рівності, що виникають практично у всіх сферах нашого життя:

- Різниця в заробітній платі. В США жінки більш освічені, ніж чоловіки. Серед них більше ступенів бакалавра, магістра та доктора наук. За даними Інституту жіночих політичних досліджень, жінки заробляють 49 центів проти кожного \$ 1, отриманого чоловіками. У світі розрив в оплаті праці за статевою ознакою становить 23%, а в сільській місцевості доходить до колосальних 40%.
- Сексуальне домагання. Це основна проблема, з якою стикаються жінки на робочому місці. Опитування, проведене в січні 2018 року некомерційною організацією «Переслідування по вулицях Стоп-стріт», показав, що 38% жінок зазнавали сексуальних домагань на робочому місці, а 81% повідомили, що стикалися з тією чи іншою формою сексуальних домагань протягом життя, включаючи словесні або фізичні напади.
- Расизм. Заробітна плата, яку отримує жінка, може варіюватися в залежності від її раси та етнічної приналежності. Дані Інституту досліджень політики щодо жінок показали, що жінки з Азіатсько-Тихоокеанського регіону мають найвищий середньорічний заробіток і отримують компенсацію в розмірі \$ 46 000 США. Білі жінки отримують \$ 40 000, а жінки з числа корінних американців (індіанців) і латиноамериканців отримують найнижчу зарплату - \$ 31 000 і \$ 28 000 на рік.
- Жінкам складніше пробитися по кар'єрних сходах, ніж чоловікам. Незважаючи на високий рівень освіти серед жіночої половини населення, серед них всього 5% генеральних директорів і 10% жінок з найкращим заробітком.

- Домашнє насильство в сім'ї. Дана проблема набагато глобальніше, ніж здається. У 49 країнах світу до сих пір немає законодавчої бази, яка б криміналізувала домашнє насильство.
- Страхи, пов'язані з проханням про підвищення заробітної плати. Обговорення оплати праці часто асоціюється з жадібністю або відчаєм серед жіночої половини. Нове дослідження Glassdoor показало, що жінки домовляються про свою зарплату рідше, ніж їх колеги-чоловіки. Опитування показало, що майже 70% жінок взяли пропонувану зарплату без обговорень, в той час як 52% чоловіків зробили те ж саме.
- Крім того, в політичній сфері також є проблеми гендерної рівності. Наприклад, в США кількість жінок у парламенті становить лише 12,1%, в Кабінеті міністрів - 12,5%, число урядовців найвищого рівня - 16,7% [2].

Як свідчення, за рейтингом The Global Gender Gap Report 2020 Україна посіла 59 місце із 153 країн. Цей рейтинг визначає індекс гендерного розриву; його засновано на комбінації загальнодоступних статистичних даних в сфері соціально-економічного розвитку в різних країнах світу й призначено для вимірювання гендерної різниці в доступі до тих чи інших ресурсів й можливостей в окремій країні. Вимірювання відбувається за чотирма ключовими областями: Економічна участь і кар'єрні можливості; Освіта; Здоров'я і виживання; Політичні права і можливості. Як видно з *таблиці 1*, в Україні найгірша ситуація з політичним компонентом (участю жінок у процесі ухвалення рішень) — 83 місце зі значенням, яке майже наближається до нуля, тобто засвідчує суцільну гендерну нерівність. У топ-10 країн за індексом гендерної рівності увійшли Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Руанда, Швеція, Нікарагуа, Словенія, Ірландія, Нова Зеландія, Філіппіни [3].

Дані Звіту з глобального гендерного розриву (2020) для України

Таблиця 1

Характеристика	Україна
Місце (серед 144 досліджуваних країн)	59
Загальне значення індексу з глобального гендерного розриву (0,00 — нерівність, 1,00 — рівність)	0,721
Економічна участь (місце / значення)	39/0,737
Рівень освіти (місце / значення)	26/1,00
Політичне представництво (місце / значення)	83/0,171
Сфера здоров'я (місце / значення)	52/0,978

Висновки. На міжнародному рівні гендерна проблематика загалом обговорюється вже майже 70 років. Інтенсивність уваги до гендерних питань у різні періоди була не однаковою. Спочатку акцент робився на формуванні законодавчих засад для громадянських прав жінок та їх участі в політичному житті. Далі увага зосереджувалася на трудових правах жінок та рівній оплаті праці, правах на освіту та соціальний захист. Загалом дедалі частіше порушуються питання щодо рівноправності жінок і чоловіків, запроваджується термін “гендерна рівність”. Проте, згодом виявилось, що для реалізації прав лише їх законодавчого визначення замало.

Закріплення рівності статей у міжнародних документах має велике значення для забезпечення рівності на практиці. У цьому напрямі спостерігається суттєвий прогрес – права жінок стали розглядатися як невід’ємні складові концепції прав людини. У міжнародних документах також відбувається перехід від поняття “рівність чоловіків і жінок”, що мало трактуватися як “підтягування” жінок до чоловічого статусу, до поняття гендерної рівності, що означає визнання і створення міжнародних стандартів рівних прав для жінок і чоловіків. Політика міжнародних організацій призвела до змін політики національних урядів. Міжнародні стандарти з прав жінок відіграли і продовжують відігравати позитивну роль: ратифікація міжнародних угод призвела до адаптації національних законодавств до міжнародних норм. Без такої практики формування і реалізація ідей культури рівності на глобальному рівні була б не можливою.

Отже, проблеми гендерної рівності в сучасному історичному контексті безумовно зберігатиметься у найближчій перспективі. Обумовлено це тим, що проблема гендерної нерівності і соціально-економічна та політична дискримінація жінок не може бути вирішена лише реформами з боку держави, оскільки система норм, що забороняють будь-яке погіршення прав жінок, навряд чи працюватиме без дієвої системи контролю за виконанням цих норм. Для вирішення проблеми необхідні соціальні зміни, зміни у свідомості людей та відповідно об’єктивний погляд на проблему. З цієї точки зору, пріоритетна увага має надаватися питанням становища жінок, особливо в тих проблемних зонах, де ще зберігаються явні та скриті форми дискримінації, а також повинні бути розроблені спеціальні заходи, в т.ч. законодавчого характеру, спрямовані на досягнення реальних рівних можливостей чоловіків і жінок, вирівнювання їх соціального статусу.

Щоб забезпечити гендерну рівність чоловіків і жінок, необхідно активно виконувати наступні завдання:

- Боротися з усіма формами насильства щодо жіночої половини населення, в тому числі торгівлею людьми та сексуальною експлуатацією.
- Ліквідувати дискримінацію дівчаток і жінок у всіх сферах життя.
- Скасувати примусові і ранні шлюби.
- Ліквідувати проведення операцій, які калічать жіночі статеві органи. Така практика поширена в країнах Африки і Близького Сходу.
- Дати можливість жінкам реально брати участь в ухваленні політичних, суспільних та економічних рішень.
- Заохочувати неоплачувану працю (тут маємо на увазі ведення домашнього господарства) за допомогою соціального захисту.
- Надати жінкам рівні права на економічні та природні ресурси, володіння землею і іншу нерухомість, спадок і фінансові послуги.
- Якщо в розвинених країнах забезпечення рівності статей - це одна з основних задач, то в багатьох країнах, що розвиваються дане питання досі залишається відкритим [3].

Список літератури:

1. Марценюк Т. О. Стан гендерної рівності в Україні : міжнародний аспект / Марценюк Т.О. // Наукові записки. - Т. 70 : Соціологічні науки / Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія" ; [редкол. тем. вип. : Оссовський В. Л. (гол. ред.), Паніотто В. І., Хмелько В. Є. ... та ін. ; упоряд. Бондар В. С. ; рец. Макеев С. О., Головаха Є. І.]. - К. : Києво-Могилянська академія, 2007. - С. 53-59 // <http://ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/1392>
2. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: ООН; Конвенція, Міжнародний документ від 18.12.1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
3. The Global Gender Gap Report 2020. – Geneva: World Economic Forum, 2020

Godovanchuk D.D., Patlaichuk O.V.

Gender equality in the context of sustainable development

Abstract. The article analyzes the problem of gender equality, existing and possible ways to solve this problem in the context of sustainable development. The problems of gender equality that exist at the present stage are highlighted. Statistics of gender gap between men and women of Ukraine are given. Conclusions and proposals were made on ways to overcome the problem of gender inequality in Ukraine.

Keywords: gender; gender equality; gender imbalance; gender gap index; sustainability

Годованчук Д.Д., Патлайчук О.В.

Гендерное равенство в контексте устойчивого развития

Аннотация. В статье проведен анализ проблемы гендерного равенства, существующие и возможные пути решения данной проблемы в контексте устойчивого развития. Выделены проблемы гендерного равенства, которые существуют на современном этапе. Приведена статистика гендерного разрыва мужчин и женщин Украины. Сделаны выводы и предложения относительно путей решения проблемы гендерного неравенства в Украине.

Ключевые слова: гендер; гендерное равенство; гендерный дисбаланс; индекс гендерного разрыва; устойчивое развитие

ФІЛОСОФІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ

Данілова О.О., ст. гр. 3271

Науковий керівник: ст. викладач кафедри екології та природоохоронних технологій
Гурець Н.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Екологічні проблеми займають усе більш вагоме місце у системі взаємовідносин природи та суспільства, оскільки зростаюче техногенне навантаження істотно обмежує можливості його безпечного функціонування. З одного боку, розширення виробництва, вдосконалення технологічних процесів, підвищення якості життя, з іншого – це глобальне забруднення, яке шкодить навколишньому середовищу. А саме екологічна криза засвідчує, що біосфера та її компоненти є досить крихкими структурами. Вони почали інтенсивно руйнуватися під впливом глобального антропогенезу та втрачати сприятливі для людини властивості.

Оскільки якість життя людини визначається сукупністю не лише матеріальних, духовних, соціальних, демографічних, але й екологічних компонентів, то в умовах екологічної кризи вона почала знижуватися. Тому метою роботи є розкриття екологічної кризи, надання їй філософської оцінки та визначення шляхів її усунення.

Екологічна криза – це потенційно можлива екологічна небезпека, яка стала дійсністю. Це – якісна зміна певних системних параметрів природного середовища, його фізико-хімічних і біологічних констант. Це – загрозливе загострення екологічної обстановки, яке може порушити природні умови людської життєдіяльності. Як планетарний процес загроза екологічної кризи охоплює всі форми життя, а не окремі організми, популяції чи біогеоценози. На відміну від соціальних кризових ситуацій кризова зміна екологічних умов загрожує існуванню людини як біологічного виду, всього живого на землі [1].

Очевидність зв'язку глобальної екологічної кризи зі зростаючим техногенним тиском людини на природу, по-новому висвітлює проблему місця людини в природному світі. Питання – якими мають бути засади людської діяльності, щоб не впливати деструктивним, руйнуючим чином на довкілля, постало вже не перед природничою наукою, якою була

класична екологія, а перед філософією. Ідеї розширення сфери людської моральності до включення в неї природи і потреба формування нового – екологічно-орієнтованого світогляду зараз оцінюються дослідниками як умови руху людства до нової цивілізаційної парадигми.

Людина, досягаючи тих цілей, на які вона розраховувала, отримала наслідки, яких не очікувала і які часто можуть переписати все досягнуте. Загроза глобальної екологічної катастрофи свідчить про вичерпність можливостей саморегуляції біосфери в умовах зростання інтенсивності людської діяльності в природі. Функцію регулятора покликано тепер виконувати саме суспільство як безпосередній суб'єкт взаємодії різних рівнів організації матерії [2].

Межі природокористування дуже рухомі і залежать від різного роду впливу на природу, при цьому природокористування може бути: раціональним та нераціональним. Оскільки природа та її ресурси є середовищем господарської діяльності людей, які спричиняють як позитивні, так і негативні наслідки, необхідна правильна, раціональна організація природокористування. Під раціональним природокористуванням розуміють вивчення природних ресурсів, їхню ощадливу експлуатацію, охорона та відтворення з урахуванням не тільки нинішніх, але й майбутніх інтересів розвитку господарства країни та збереження здоров'я населення [3].

Тому логічним є рух думки від кваліфікування нового типу наукової раціональності в екології до постановки проблеми етичної відповідальності людини за сучасний стан довкілля. Дійсно, людина відповідає за те, що зробила з природою і власне з собою. І вона мусить змінитися, щоб врятуватися самій і врятувати природу.

Отже, в процесі розв'язання спектра питань, пов'язаних з сучасною екологічною кризою, окреслилося коло проблем, осмислення яких вийшло за межі екології як конкретної природничої науки і може бути визначено як філософія екології.

Не намагаючись вичерпати всі аспекти цієї галузі, я б хотіла звернути увагу на три принципово важливі і, на мою думку, взаємопов'язані і взаємообумовлені ракурси філософії екології.

Перший ракурс обумовлений потребою оцінити особливості сучасної екології як природничої науки на шляху її руху від класичної до постнекласичної науки. Вони пов'язані як з осмисленням місця людини в екосистемі біосфери, так і особливостей людського впливу на хід пізнання. Включення аксіологічної складової в науково-екологічне пізнання на рівні постнекласичної науки обумовлює другий невід'ємний ракурс філософії сучасної екології – визначення екологічного етосу, тобто орієнтацій морального ставлення до природи, живого.

Означені проблемні ракурси – формування постнекласичної екології і екологічної етики – є складовими більш загальної проблеми – світогляду сучасної екології. На думку деяких дослідників в сучасному природознавстві спостерігається “криза світогляду”, що спричинена сучасною екологічною кризовою ситуацією, в умовах якої проявляється світоглядна і методологічна обмеженість концептуальних положень класичного екологічного бачення відношення "людина - природне довкілля". Отже, третій ракурс, який потрібно осмислити в філософії сучасної екології - світоглядний. [4].

З позиції екології сучасне ставлення людини до природи може бути охарактеризоване, як нераціональне природокористування, бо воно призводить до виснаження (іноді до зникнення) навіть відновлюваних природних ресурсів і до посилення забруднення навколишнього середовища.

Причин таких явищ достатньо: недостатнє знання екологічних законів, дуже слабка матеріальна зацікавленість виробників продукції, низька екологічна культура населення, нехтування прямою залежністю екологічного стану країни від економічного та ін. [5].

Висновок: Біосфера під впливом людської діяльності втрачає свої самоорганізаційні можливості і, перебуваючи у кризовому екологічному стані, стає дедалі менш прийнятною домівкою для проживання в ній самої людини. Це питання носить не тільки екологічний, а й філософський характер. Для усунення екологічної кризи необхідно змінити світогляд людей та дотримуватись раціонального природокористування, спираючись на знання, закони та особливості різних природних систем; працювати в напрямках підтримки рівноваги в екосистемах; використовувати можливості науково-технічного прогресу.

Список літератури:

1. Екологічні кризи та екологічні катастрофи, їх класифікація, [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://hydrogeology.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2019/11/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%91.pdf>
2. Діяльність людини і екологічні кризи, [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.kegt-rshu.in.ua/images/dustan/leak.pdf>
3. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П. Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 280 с.
4. Сидоренко Л.І. Філософія сучасної екології: єдність наукових, етичних і філософських ракурсів, Київський національний університет ім.Т.Шевченка [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sidorenko.html>
5. Варго О. Екологічна свідомість. (автореферат дис. канд. філософ. наук.). Харківський університет повітряних сил імені І. Кожедуба, 2006. – 12 с.
6. Патлайчук О. В., Гурець Н. В., Кулікова К. Д. Особливості еколого-філософських пріоритетів національної стратегії сталого розвитку в Україні. // Гуманітарний вісник НУК: зб. наук. праць. – Вип.11 – Миколаїв: "Гліон", 2018. – С.40-45.

БУТТЯ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Назарова Єлізавета, студентка III курсу
спеціальності «Реклама та зв'язки з громадськістю»
Науковий керівник: д. філос. наук, доцент кафедри філософії
Колінько М.В.
Київського університету імені Бориса Грінченка
Україна, Київ

Проблематичність людського життя проявляє себе у тому, що можна народитися людиною, мати людський організм, проте не бути людиною повною мірою її необхідних проявів; наприклад, при цьому можна не мати свідомості, навичок людської поведінки. Це значить, що людські якості не з'являються в людині природним шляхом, наприклад, так, як у неї ростуть волосся. З іншого боку, проблематичність людського буття зумовлена ще й тим, що людина може мінятися, причому інколи – досить суттєво: у певному сенсі людина завжди не дорівнює собі самій, а це значить, що її буття постає відкритим та незавершеним. Через це досить складно віднайти та визначити якісь однозначні норми, які можна було би прикладати до людини з метою встановлення «міри людяності» певної конкретної людини.

Серед багатьох теорій еволюції людства в цілому та людини зокрема, широкої відомості та популярності останнім часом набувають ідеї ізраїльського історика, професора Єврейського університету в Єрусалимі Юваля Ноя Харарі. Його книги «Sapiens: Коротка історія людства» [2] та «Homo Deus: Коротка історія майбутнього» [3] стали бестселерами. Вони написані доступною для широкого загалу мовою (за що Харарі неодноразово піддавався

критиці), але водночас засновані на ґрунтовних наукових історичних дослідженнях. Харарі пропонує дуже оригінальний підхід до аналізу історії людства та його перспектив, а його роздуми настільки масштабні, що ці роботи можна віднести до філософії історії та культури. А отже, нам здається дуже доречним звернутися до ідей Юваля Ноя Харарі, розглядаючи проблеми буття людини на порозі глобальних перетворень.

Розглядаючи особливості сучасної науки, Харарі зауважує, що свою форму та зміст вона набуває завдяки небувалому досі поєднанню з політикою та економікою. Він стверджує, що рушійними силами сьогодення стають гроші і наукові знання, які утворюють тісний взаємопов'язаний симбіоз. Харарі будує оригінальну теорію взаємного впливу сучасного імперіалізму, капіталізму та науки. За останні 500 років людство усвідомило необхідність пошуку нових знань, необхідність фінансування наукових проектів, можливості використання цих знань для розвитку технологій, які, в свою чергу, призводять до зростання економічного потенціалу та укріплення політичної системи. Таке поєднання дійсно призвело до небувалого прогресу науки. Змінився навіть психологічний стан людства. Якщо раніше вважалося, що ресурси мають свій ліміт і врешті решт вони вичерпаються, то останні тисячоліття люди повірили у прогрес, повірили в нові відкриття та нові можливості, а отже, в більшій мірі стали жити майбутнім, тобто вірою в майбутнє. «Новий глобальний міф, який дозволив об'єднати населення всієї планети – кредит. Завдяки йому сучасне суспільство поступово переходить з реального навколишнього середовища, нехай навіть і модифікованого людиною, в нове – умовне, де практично немає матеріальних об'єктів, а все засновано на людській уяві» [1, с. 208]. Ця докорінна зміна ціннісних установок має чи не найважливіше значення під час розгляду теперішнього стану та перспектив людства.

Отже, на думку Харарі, розглядаючи перспективи людства, ми маємо розглядати розвиток стосунків між наукою та людиною. Саме наука та технологія сформуєть згодом нове людство. Людство стало заручником науково-технічного прогресу. «В майбутньому нас чекають перегони на виживання – між людськими технологіями та природними катастрофами, викликаними самою людиною».

Людина є частиною природи, але усвідомлює свою відповідальність, чого не можна сказати про інші складові біосфери. Людина могутня, сильна, вільна у своїх діях, але водночас тільки вона сама за них здатна відповідати. Відповідальність за свою свободу та вчинки в контексті цієї свободи тісно пов'язана з осмисленістю дій. Лише людина – єдина серед живих істот – здатна усвідомлювати свою свободу й відповідальність, тобто надавати своїм діям певних смислів. Така здатність людини пов'язана з її духовністю, внутрішнім світом, самістю тощо. Розмаїття понять на позначення цієї здатності людини може означати її таємничість, недостатню досяжність для вивчення і розуміння. Здебільшого поняття "духовне", "внутрішній світ" протиставляють поняттям "матеріальне" та "природне". У християнській культурній традиції матеріальне і природне об'єднано поняттям "плоть", а духовне протиставляють плоті як щось вище і суттєве – образ Бога в людині, наприклад, або душа. З цим пов'язане значення духовного як належного релігії (духовна музика, духовні книги, духовний сан). Інше значення цього поняття вживають для позначення вияву нематеріальної активності людини (духовний світ, духовні традиції, духовна культура).

Буття людини - специфічний спосіб її унікального, неповторного існування. Це поняття трактується у світовій філософії по-різному. Однак при всіх відмінностях воно оцінюється як особлива реальність, збагнення якої дозволяє людині краще зрозуміти саму себе.

Релігійний та екзистенціальний філософ М.О. Бердяєв підкреслював, що проблема людини є основною проблемою філософії. Ще греки зрозуміли, що людина може почати філософствувати тільки із себе. Розгадка буття людини для людини схована в людині. У

пізнанні буття людини є зовсім особлива реальність, що не стоїть в ряді інших реальностей. Людина не є фрагментованою частиною світу, у ній закладена цілісна загадка і розгадка світу.

Список літератури:

1. Панасюк Н. В. Рецензия на книгу Юваля Ноя Харари «Sapiens: Краткая история человечества. Вестник РУДН. Серия: Всеобщая история. 2018. Вып. 10. № 2. С. 207–211.
2. Харари Ю. Н. Sapiens: Краткая история человечества. Москва: Синдбад, 2018. 512 с.
3. Харари Ю. Н. Homo Deus: Краткая история завтрашнего дня. Москва: Синдбад, 2018. 496 с.

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Соченінова І.О., ст. гр. 2271

Науковий керівник: ст. викладач кафедри екології та природоохоронних технологій
Гурець Н.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Підвищення інтересу до екологічної тематики вже давно не викликає подиву, вона є об'єктом активних суспільних дискусій, зростає інтерес з боку наукових кіл. Економічні, політичні та соціальні зміни сприяють необхідності соціологічного аналізу цієї проблематики, зокрема й коли мова йде про екологічну свідомість.

Протягом останніх десятиліть реальний зв'язок – між суспільством і природою мав переважно односторонній характер. Людина тільки брала у природи, активно експлуатувала її, вважаючи, що природні багатства невичерпні, а точніше вона і не задумувалася про наслідки такого співіснування. Такий зв'язок у той час був еволюційний, людина насолоджувалася красою, адже розуміння того, що означає природа для існування і розвитку суспільства на той час людиною не було сформовано.

З точки зору сьогодення, проблема взаємовідносин суспільства і природи переросла в гостру злободенну, від правильного вирішення якої залежить майбутнє людства. Сучасне суспільство все більше уваги приділяє філософському осмисленню нових поглядів на екологічні проблеми.

Актуальність теми дослідження також обумовлена потребою у філософському осмисленні екологічних знань, основою яких має бути розуміння природи як найвищої цінності, що сприятиме формуванню життєво-ціннісних орієнтацій людини, зокрема відповідальному й гуманному відношенню як до природи, так і до людини. Крім того, людина має бути екологічно освіченою, тому що освіта повинна забезпечувати не лише знання предметності, а й екологічний світогляд гуманістичного гатунку. Усі ці проблеми актуалізують аспекти екологічної культури та екологічної свідомості для сучасного українського суспільства. [1]

Екологічна і культурологічна проблематика, ґрунтуючись на фундаментальних відносинах «людина природа», не просто мають багато спільного, а є родинними. Культура, з одного боку, являє собою результат розвитку відносин людини і природи, з іншого боку – від рівня її розвитку залежить така важлива для людства обставина, як способи і форми відносин та взаємодія суспільства з навколишнім природним середовищем. Екологічна ситуація у світі досить складна і потребує негайних заходів. Для можливості реалізації таких мір необхідним

є усвідомлення як студентською молоддю, так і всім суспільством глибини та важливості екологічних проблем.

Екологічна культура – це рівень сприйняття людьми природи, навколишнього світу й оцінка свого місця у світі, ставлення людини до світу. Вона звернена до двох світів – природного довкілля та внутрішнього світу людини і своїми цілями вона спрямована на створення бажаного устрою чи ладу в природі. У зв'язку з глобальною екологічною кризою, необхідно з'ясувати, які відносини людини і природи можна вважати гармонійними, як людська діяльність впливає на навколишнє середовище і визначити, чому екологічна культура така важлива особливо нині.

Необхідність формування екологічної культури пов'язана з реакцією на глобальну екологічну кризу. Люди часто забувають про обов'язковість охорони природи. Негативні зміни в природному середовищі викликають занепокоєння у суспільстві. Отже, є потреба в формуванні екологічної культури в кожного громадянина, починаючи з дитячого віку. Складовими екологічної культури є екологічна освіта, екологічне виховання і екологічна діяльність. [2]

Екологічна культура є внутрішньою суттю людини та людського суспільства, що знаходиться «всередині нас і проявляється в певних діях щодо природи». Наша епоха – час великої дисгармонії між зовнішньою культурою, що проявляється в здатності людини створювати видатні твори мистецтва, та внутрішньою культурою, дефіцит якої викликав глобальну екологічну кризу [3].

Екологічна культура є регулятором екологічної діяльності, яка спрямована на гармонізацію соціоприродних відносин. Як стверджує О. Салтовський, екологічна культура є своєрідним «кодексом поведінки», який лежить в основі екологічної діяльності та екологічної поведінки, включає в себе культурні традиції, життєвий досвід, моральні почуття та моральну оцінку ставлення людини до оточуючого природного світу [4]. Вона передбачає формування системи наукових знань, поглядів, переконань, нового ставлення до природи, нових стратегій і технологій гармонійної взаємодії з природою.

У системі екологічної культури важливе місце займає і екологічна свідомість, яка являє собою своєрідне «підґрунтя» екологічної культури. Одним з головних засобів формування екологічної свідомості нашого сучасника має бути система екологічної освіти та екологічного виховання. Тому так нагально постала проблема органічного залучення екологічної компоненти в загальноосвітній процес та суттєвого збільшення його дидактичного навантаження. Наука може впливати на формування свідомості лише через систему освіти. Принциповою обставиною, яку слід враховувати, є та, що екологія як наукова дисципліна є специфічним, неоднозначним й надзвичайно складним предметом для залучення в освітній процес.

Екологічна освіта покликана формувати нове світобачення та новий спосіб життя людини третього тисячоліття, що включає в себе засади як раціонального природокористування, так і ефективної соціальної практики в самому широкому розумінні цього терміну. Екологічна освіта не може обмежуватися досягненням абстрактних істин, а має орієнтуватися на їх асиміляцію й “переживання”

Для формування належного рівня екологічної свідомості є принципово важливим навчитися мислити людині з урахуванням її генетичного зв'язку зі світом. Екологія є чимось значно більшим, ніж дисципліна. Тому, екологізація освіти є не просто турботою про предмет екології, це – гарантія для випускника адекватного розвитку і соціалізації, а не лише просто певного об'єму знань. А соціалізація вимагає пошуку місць перетину соціальних, природних та духовних факторів у сучасному людському житті.

Для вироблення ефективних екологічних стратегій та формування адекватної екологічної свідомості необхідне солідне наукове підґрунтя, зокрема інтегрування в єдине концептуальне ціле здобутків природничонаукового та соціогуманітарного знання. Такий підхід, як уявляється, буде сприяти й подоланню декларативності та фрагментації освітянських програм в галузі екології. [3]

Ціннісний сенс сучасної екологічної свідомості полягає в розумінні того, що, з одного боку, рівень її розвитку збільшує значущість створення безвідходних технологій, екологічно чистого виробництва. З іншого боку, суспільство усвідомлює, що для відвертання екологічної катастрофи потрібні певні наукові розробки, готовність до їх оприлюднення, можливість відкривати нові пізнавальні техніки, фрейми тощо для розвитку екологічної свідомості, культури в процесі екологічної діяльності суспільства. [5]

Тому, екологічна освіта молоді шляхом підвищення екологічної свідомості повинна:

- бути тривалим процесом, тобто починатися в дошкільному віці і продовжуватися на всіх стадіях формальної і неформальної освіти;

- вивчати головні проблеми навколишнього середовища з урахуванням місцевих, національних, регіональних і міжнародних точок зору, щоб отримати знання про умови навколишнього середовища в інших географічних регіонах;

- надати можливість молоді застосовувати свої знання і досвід у плануванні, прийнятті рішень і визначенні наслідків;

- допомагати учням, студентам визначити ознаки виникнення проблем навколишнього середовища;

- розглядати навколишнє середовище в усій його складовій.

Висновок. Подолання екологічної кризи залежить від морального вдосконалення людини, її екологічної культури і відносин із природою та іншими людьми, а для цього в першу чергу потрібно виховувати екологічну відповідальність у кожного з нас. Задача формування екологічного світогляду, тобто перебудови людської психіки, потребує зміни сформованої життєвої парадигми, зміни мислення, реформування старих і становлення нових духовних інститутів суспільства, культурної революції в людських якостях.

Список літератури:

1. Шедловська М. В. Концептуалізація поняття — екологічна свідомість. – К.: НТТУ «КП», 2009. – 197 с.
2. Курняк Л. М. Екологічна культура: поняття та формування / Л. М. Курняк // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". - 2015. - № 10. - С. 48-51
3. Петрук В. Г. Філософські аспекти екологічної свідомості, науки і освіти, виховання і культури / В. Г. Петрук, Н. С. Звездецька, Р. В. Петрук // Гуманізм та освіта : зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 2008). – Електронне наукове видання матеріалів конференції. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Zwuzdezka.php>.
4. Салтовський О.І. Основи соціальної екології: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.– 382 с.
5. Набочук О.Ю. Розвиток екологічної свідомості особистості: актуальність проблеми, 2013. – 460 с.
6. Патлайчук О. В., Гурець Н. В., Кулікова К. Д. Особливості еколого-філософських пріоритетів національної стратегії сталого розвитку в Україні. // Гуманітарний вісник НУК: зб. наук. праць. – Вип.11 – Миколаїв: "Іліон", 2018. – С.40-45.

ФІЛОСОФІЧНИЙ ТА ЕТИЧНИЙ ПОГЛЯД НА «СЕКРЕТНУ ВІЙНУ ВСЕСВІТНЬОГО ФОНДУ ДИКОЇ ПРИРОДИ»

Терлецький М.М., ст. гр. 2271

Науковий керівник: ст. викладач кафедри екології та природоохоронних технологій,
Гурець Н.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Людство полює на диких тварин з давніх часів. Раніше це було потрібно для того, щоб вижити та прогодувати свою сім'ю чи плем'я, але в ті часи це не загрожувало тваринному світу, тому що чисельність людей була незначна. Чим більше ставало людей, тим більше потрібно їжі, важко собі уявити що ще за часів античності на території Європи можливо було зустріти популяції левів, тоді не було поняття браконьєрство і не було ніяких покарань за полювання.

Спрямовані проти браконьєрів закони були покликані захищати не тварин від винищення, а майнові права власника лісових угідь. Уже в Середньовіччі широко поширилася думка про те, що дикі звірі можуть розглядатися як власність. Тоді полювання було частим заняттям знаті, а, отже, запаси дичини в лісах стали сприйматися як ресурс. У багатьох країнах Європи великі ліси були оголошені "королівськими", і самовільне полювання там заборонялося.

Зараз браконьєри працюють, як правило, для отримання спортивного або комерційного прибутку, як на легальному, так і на чорному ринках. Браконьєрство може бути серйозною загрозою для багатьох диких видів, особливо тих, що охороняються в заповідниках диких тварин або національних парках [1].

Браконьєрство в Україні карається Законами: «Про тваринний світ», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про захист тварин від жорстокого поводження», Кримінальним кодексом України, Кодексом про адміністративні правопорушення. Діють і правила мисливства, рибальства [2].

Виділяють наступні види браконьєрства:

- мисливське – знищення тварин і птахів, в тому числі занесених до Червоної книги, а також із використанням капканів, незареєстрованої зброї, мисливство без дозволів та документів;
- риболовецьке – незаконний вилов риби, а також із використанням забороненого знаряддя, зокрема вибухівки, електроприладів, сіток, «екранів», «павуків» тощо;
- лісове – незаконна порубка та продаж деревини; квіткове – збір та торгівля рослинами, що занесені до Червоної книги України, серед них шафран Гейфеля, первоцвіт, сон розкритий та інші;
- у сфері надр та копалин – незаконний видобуток та продаж пісковиків, гальки, бурштину тощо.

Захистом тварин також займаються різні фонди та міжнародні організації які наймають рейнджерів для охорони парків та заповідників не зовсім гуманним шляхом .

Тортури, згвалтування і вбивства людей. Такі методи боротьби з браконьєрством використовує Всесвітній фонд дикої природи (WWF), йдеться у розслідуванні американського видання BuzzFeed [3]. Журналісти протягом року вивчали роботу WWF у шести країнах,

зокрема у Непалі, Камеруні, Центральноафриканській Республіці та Індії, взяли понад 100 інтерв'ю і дослідили тисячі сторінок конфіденційних документів. Розслідування під назвою “Таємна війна Всесвітнього фонду дикої природи ” довело, що WWF бореться з браконьєрством, фінансуючи спеціальні воєнізовані формування по всьому світу. Їхні “рейнджери” катують та розстрілюють людей, яких підозрюють у незаконному здобуванні природних ресурсів.

Жертвами антибраконьєрських загонів, діяльність яких підтримує Всесвітній фонд дикої природи, протягом багатьох років стають представники корінних народів – мешканці навколишніх сіл, які живуть неподалік від великих національних парків або заповідників. Часто це громади, які раніше примусово відселили зі звичних місць проживання для створення заповідних зон та збереження популяцій тварин.

У багатьох країнах Всесвітній фонд дикої природи забезпечував воєнізовані рейнджерські загани заробітними платами та необхідним оснащенням, а також проводив для них тренінги. У цьому WWF також співпрацював з арміями диктаторських режимів, стверджують журналісти BuzzFeed. Також мешканці селищ, які розташовані поблизу природних парків та заповідників неодноразово розповідали про нічні погроми, які влаштовували чоловіки з мачете, катування вогнем, підпали будинків. Працівники парків повинні повідомляти центральному офісу організації у Швейцарії про будь-які порушення. Натомість вони координували рейди, а урядовці на це закривали очі. Схожі випадки були зафіксовані у Непалі та Індії.

У Всесвітньому фонді дикої природи заявили, що ініціюють незалежну перевірку інформації про катування та інші порушення прав людини, виявлених журналістами.

Висновок: Браконьєрство - це мільярдна галузь, яка тероризує тварин і загрожує самому існуванню деяких видів. Браконьєри користуються регіонами, зруйнованими бідністю і насильством. І робота лісових рейнджерів дійсно є небезпекою. Але, як і будь-який конфлікт, війна WWF з браконьєрством має жертви серед цивільного населення. Ми повинні розуміти, що, наприклад, в Африці на певних територіях ідуть постійні війни, тому браконьєри там озброєні і теж готові вбивати не тільки тварин. Можливо як би не ці заходи то біорізноманіття було б куди меншим.

Список літератури:

1. Худоба В. Екологія : навч.-метод. посіб. / Володимир Худоба, Юлія Чикайло. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 192 с.
2. Правознавство: Підручник для студентів ВНЗ / Кол. авторів. Черкаси, 2019.- 686 с.
3. WWF Funds Guards: Who Have Tortured And Killed People <https://www.buzzfeednews.com/article/tomwarren/wwf-world-wide-fund-nature-parks-torture-death>

6. Аспекти і тенденції розвитку культури в постіндустріальному світі

ФИЛОСОФИЯ КУЛЬТУРЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Абдуллаева Г.Б., ст. гр. 5521м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Анотація. В статті розглядається філософія культури як перспективна дисципліна, її становлення і місце серед інших гуманітарних і суспільних дисциплін в епоху постсучасності, коли провозглашається кінець культури і філософії.

Ключові слова: культура, культурологія, філософія, філософське розглядання культури.

Вступительная часть. Отношения философии и культурологии как новой научной дисциплины рассматриваются учеными с двух сторон: с одной стороны, культурология рассматривается как раздел философии, например, философия культуры; с другой стороны, культурология рассматривается как самостоятельная научная дисциплина, имеющая свой специфический понятийный аппарат, предмет и методологию исследований. Анализ философии культуры показал, что её категориальный аппарат, предмет и методология исследований вписываются в категориальный аппарат, предмет и методологию философии как научной дисциплины. Предметом философии является все Сущее; предметом философии культуры выступает бытие культуры в этом Сущем. К основным видам предметов, изучаемых философией, можно отнести вещь, понятие и состояние. Поэтому предметом исследований философии культуры выступает материальная культура, логическая культура и духовная направленность какого-либо дела. Для исследования бытия этих вещей, понятий и состояний философия культуры использует общепhilosophические методы исследований. У философии культуры нет понятий, предмета и методов, отличных от общепhilosophических.

Основная часть. Философия культуры - это самосознание культуры, её самореференция, раскрывающая смыслы, идеи, целеполагание, условия культурной деятельности общества. Подобное понимание философии культуры, на наш взгляд, весьма продуктивно и позволяет включить в её исследовательское поле значимые проблемы культуры и бытия человека в их взаимообусловленности и универсальности.

Философия культуры изучает бытие культуры в Сущем, взаимоотношения Природы и культуры, смыслы культуры, общие закономерности развития культуры как целостного явления, место человека в культуре. В настоящее время сложилось несколько направлений философского осмысления культуры. Это философия символических форм Э. Кисирера, рациовитализм Ортеги-и-Гассета, экзистенциальная философия культуры М. Хайдеггера и К. Ясперса, религиозная философия культуры П. Тейяр де Шардена, П. Сорокина, П. Флоренского, марксистская теория культуры К. Маркса, Ф. Энгельса и В. И. Ленина и др. Все эти теории, несомненно, раскрывают отдельные грани культуры как целостного явления. Но ограниченная философская концепция, которой придерживаются философы, не дает им возможности понять сущность культуры в целом, её структуру, динамику развития.

Философия культуры в своем развитии проходила ряд этапов, связанных с формированием представлений о культуре и ее роли в жизни общества и человека. Глубинная

взаимосвязь философии и культуры проявлялись на всех этапах истории общества, с момента выделения философии (греч. *phileo* - люблю, *sophia* – мудрость), как особого рода стремление к мудрости, любви к мудрости в Древней Греции. Философия сама была частью богатейшей древнегреческой культуры, ставшей основой и условием ее появления. Философия античности представляла собой рефлексию над развитым мифологическим опытом. Общеизвестным фактом является превращение мифологических образов в понятия. Мифогенный характер греческой философии подчеркивали различные исследователи. «Как это ни странно для нас, но эти борющиеся, похищающие и похищаемые герои представляют собой архаическую форму наших будущих абстракций, наших философий и гносеологий, систем наших восприятий мира...», - отмечает О.М. Фрейденберг [1, с. 50].

Философия культуры в представлении А. Белого есть философия крепнущего человеческого самосознания. Сознание, как и культура, неразложимы, ибо современное сознание человека есть результат побед и поражений на пути развития из прошлого в настоящее. Разложение культуры есть превращение её в «памятники старины», то есть в артефакты, музейные ценности. Эти артефакты выходят за рамки предмета философии культуры. Эти музейные ценности живут своей жизнью; рано или поздно извлекаются их музейных архивов и начинают говорить и влиять на динамику тех или иных процессов в развитии культуры. Очень актуальны слова русских космистов по этому вопросу.

Выводы. Культурология, как и философия, относится к метанаукам, претендующим на целостное осмысление сущности, содержания культуры, динамики, времени и пространства культуры и др. На личностно-психологическом уровне философия изучается культурологией как культура мышления. Например, при анализе проблем диалога культур и культуры диалога [2]. Как метанаука культурология использует такие общеполитические методы исследования, как системный подход, моделирование и др., которые исследуют культуру как уникальное и целостное явление, место человека в культуре [3].

Ряд философов включает философию культуры в раздел культурологии. В. П. Большаков отмечает: «Философию культуры в качестве её онтологии, гносеологии, аксиологии порой совсем выводят за рамки культурологической теории. Это вряд ли оправдано. Но назначение философии для развития теории культуры чрезвычайно велико, так как теоретические представления о культуре тесно связаны с проблематикой сущности человека, ценностей, пространства и времени, эстетической и нравственной стороной человеческой жизни и т. д.» [4]. Тем самым В. П. Большаков определяет вклад философии в разработку проблем теории культуры. В центре проблем теории культуры видит человека, ибо разработка этих проблем связана с его сущностью, его ценностной сферой, жизнью человека в пространстве и времени, его поведением в обществе и на природе, эстетическими вкусами. В его концепции человек – центр всех культурологических учений.

Философия как рефлексия направлена на культуру и историю. Но не только рефлексия прошлого интересует философию культуры, но и рефлексия над будущим человечества. Если в современной культурологии наблюдается разработка теории культуры, ее различных форм, а также исследование истории культуры, то в рамках философии культуры находит место рефлексия социокультурного опыта и прогнозирование. Философия культуры отслеживает мегатренды социокультурных процессов, формируя мировоззренческие матрицы мышления и новый концептуальный аппарат, с помощью которых конструируются нестандартные модели привлекательного будущего.

Список літератури:

1. Фрейденберг О.М. Миф и литература древности. – М., 1978.

2. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макачук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyższa, 2019. – P. 78-83.
3. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макачук О.М. Методологічні проблеми періодизації метаєтнічного культурно-історичного процесу: освітні імплікації // Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Дніпро: СПД "Охотник", 2019. – Ч. 1. – С. 368-371.
4. Большаков, В. П. Связи теоретической культурологии с другими гуманитарными науками [Текст] / В.П. Большаков // Теория культуры : учебное пособие / под ред. С. Н. Иконниковой, В. П. Большакова. – Санкт-Петербург : Питер, 2006. – С. 8–15.
5. Шибаева М.М. Введение в философию культуры (Западноевропейская мысль о культуре). – М., 1998.
6. Драч, Г. В. Концепции культурологии, её объект, предмет, задачи [Текст] / Г. В. Драч // Культурология : учебник для вузов / под ред. Г. В. Драча. – Санкт-Петербург : Питер, 2012. – С. 16–18.
7. Каган, М. С. Философия культуры. Учебное пособие для вузов. – СПб., 1996.
6. Солонин, Ю. Н. Культура как предмет изучения [Текст] / Ю. Н. Солонин // Культурология : учебник / под ред. Ю. Н. Солониной, М. С. Кагана. – Москва : Высшее образование, 2007. – С. 13–26.

Abdullayeva Gulshat

Philosophy of culture: problems and prospects

Abstract. *The article discusses the philosophy of culture as a promising discipline, its formation and place among other Humanities and social Sciences in post-modernity, ever proclaimed the end of culture and philosophy.*

Keywords: *culture, cultural studies, philosophy, philosophical consideration of culture.*

Абдуллаева Г. Б.

Філософія культури: проблеми та перспективи

Анотація. У статті розглядається філософія культури як перспективної дисципліни, її становлення та місце серед інших гуманітарних та соціальних наук у постмодерні, коли-небудь проголошеному кінцем культури та філософії.

Ключові слова: культура, культурологія, філософія, філософський розгляд культури.

ДИЗАЙН ЯК СУЧАСНА ФОРМА ВИРАЖЕННЯ ЕСТЕТИЧНОГО В КУЛЬТУРІ

Алексєєва Катерина, ст. гр.дзб-1 (2)-18-40д

Спеціальність – дизайн

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Дизайн є специфічним видом естетичної діяльності, пов'язаний з технічними, соціокультурними та особистісними перетвореннями. Перш за все, варто з'ясувати поняття «дизайну».

Словник іншомовних слів дає нам інформацію, що «дизайн» походить з англійської мови «design» - проектувати, креслити, задумати, а також проект, план, рисунок, а визначення звучить так: вид діяльності, пов'язаний з проектуванням предметного світу. Замість терміну «дизайн» часто вживається: «художнє конструювання», «технічна естетика».

Дизайн – професійна діяльність, а також і результат цієї діяльності, тобто її кінцевий продукт. Дизайн присутній у таких галузях художньої творчості, як проектування, моделювання, промислова естетика, реклама тощо.

Існує величезна кількість видів дизайну, але зазначимо, що саме графічний дизайн – це передусім особлива форма естетичного і творчого мислення.

Естетика – (від грец. *aísthētikós* – чуттєво сприйманий) – філософська наука, яка вивчає сферу естетичного ставлення людини до світу; теорія прекрасного і мистецтва. Спочатку «естетичне» не асоціювали з прекрасним, мистецтвом і смаком. Естетичне питання «Що є прекрасним?» стосується об'єктів зовнішнього світу, проте виражає внутрішній стан людини (взаємодію здатностей), а не стан світу (властивості речей) [4].

Естетика має тісний зв'язок з багатьма гуманітарними науками, оскільки виступає методологією мистецтвознавчих дисциплін: історії мистецтва, теорії мистецтва, художньої критики і звичайно дизайну.

Внаслідок популяризації напрямку дизайн та його доступності, відбувається вплив на якості особистості, які в результаті мають загальнокультурне значення, саме тому його розглядають більш детально, у руслі естетико-культурного явища. Поширення дизайну все більше і більше стає невід'ємною частиною культури світу, оскільки культурі безумовно властива естетичність.

Естетичні аспекти дизайну розглядала велика кількість митців та літераторів, наприклад Ю.Б. Борєв, О.В. Колесніков, Л.Т. Левчук, О.І. Оніщенко тощо.

В чому полягає мета дизайну? У формуванні гармонійного предметного середовища, що повністю задовольняє не лише матеріальні, а й духовні потреби людини і спонукає людину до усвідомлення дизайну як естетичного показника культури. Сучасна естетика потребує перетворення дійсності за законами краси. Властивості, що уособлюються в дизайні і розвиваються, ідуть в одну ногу із розвитком суспільства.

Співзасновниця дизайн-бюро «Спілка» Анастасія Жеребецька зазначає: «В уяві багатьох дизайнерів естетика — це зовнішня краса, декор, обгортка. Насправді, естетика – не про гарне/негарне, а про чуттєве сприйняття будь-чого. Здатність дизайну впливати на сприйняття – це не менш важлива функція, ніж будь-яка інша».

Зважаючи на активний розвиток дизайну, виділяють здебільшого два спрямування: роботу над авторськими проектами окремих речей і комплексами виробів та внесок в систему виробництва, що опрацьовує соціальні та естетичні механізми формування ідеалу, функціонування художньої культури.

Зараз дизайнер може розвиватися та реалізовуватись у багатьох напрямках, якщо ж ґрунтом праці є пошук естетичних та оригінальних рішень. М. Колесніков та В. Лозовий зазначали, що результатом дизайнерської діяльності є не лише світ предметів та оточення, що перетворюється за законами краси, а й людська суб'єктивність, яка збагачується та удосконалюється завдяки розвиненому творчому уявленню та іншим навичкам та умінням, що мають естетичну природу [3]. Серед них науковці виділяють: відчуття форми, образне мислення, інтуїція, а також уміння організувати свою працю так, щоб вона приносила насолоду, тощо.

Наразі актуальними течіями дизайну є індустріальний дизайн, графічний дизайн, комп'ютерний дизайн, дизайн архітектурного середовища, ландшафтний дизайн, дизайн одягу й аксесуарів, арт дизайн, що потребують культурно-естетичних та сучасних поглядів і рішень.

Отже, з усього вище зазначеного, можна зробити висновки, що дизайн неможливо не розглядати як естетичне начало, оскільки естетика – це мистецтво, а дизайн – одна із течій.

Дизайн – творча діяльність, метою якої є формування гармонійного предметного середовища, яке найбільш повно задовольнятиме матеріальні та духовні потреби людини.

Тобто, це створення красивих промислових виробів та формування сформованого естетичного та функціонального навколишнього середовища. Він поєднує споживчі і естетичні якості предметів і об'єктів, що призначені для безпосереднього використання, повинен враховувати структуру та технологію їх виготовлення [8].

Н. Воронов формулював таку думку: «Дизайн - органічне нове з'єднання існуючих матеріальних об'єктів і (або) життєвих ситуацій на основі методу компоновки за необхідності використання даних науки з метою додання результатам цього з'єднання естетичних якостей і оптимізації їх взаємодії з людиною й суспільством. Це визначає наявність властивих дизайну соціальних наслідків, що проявляються в сприянні суспільному прогресу й формуванню особистості. Терміном дизайн може визначатися властиво задум (проект), процес його реалізації й отриманий результат» [1]. І в цьому феномені і цінності дизайну як культурного та естетичного явища.

Список літератури:

1. Воронов Н. В. Суть дизайна / Н. В. Воронов - М. : Вид-во «Грант», 2002. - 24 с.
2. Дизайн [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.aquadecor.ru/aqua_spam/dizayn - Назва с титулу екрану
3. Естетика: навч. посібн. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін. - К. : Юрінком Інтер, 2005. - 208 с.
4. Кант І. Естетика / Пер. з нім. Л., 2007. - 360 с.
5. Ключев М. Что такое эстетика в дизайне? [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rosdesign.com/design/estofdesign.htm> - Назва с титулу екрану
6. Курьерова Г. Г. Что впереди? / Г. Г. Курьерова // Дизайн на Западе. - М., 1992. - С. 50-51.
7. Минервин Г. Б. Архитектура промышленных форм / Г. Б. Минервин. - М.: ВНИИТЭ, 1971. - Вып. 1. - 180 с.
8. Шпара П.Е. Техническая эстетика и основы художественного конструирования / П.Е. Шпара. К. Вища школа, 1984. - 200 с.
9. Хрипко С. А. Аксиология освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. - 402 с
10. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011 260 с.
11. Хрипко Світлана Анатоліївна. Духовно-релігійні вияви української ментальності : Дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2003. — 189 с.

ОБРАЗ ДІВИ МАРІЇ В КАРТИНАХ РАФАЕЛЯ САНТІ, ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ, МЕРІЗІ ДА КАРАВАДЖО ТА У ПРАВОСЛАВНИХ ІКОНАХ

Душеїна У.С., ст. гр. 1511

Науковий керівник: канд. філос. наук, ст. викл. кафедри філософії та культурології
Гончарова О.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
ula2422@gmail.com

***Анотація.** Образ Богородиці має велике значення для християн всього світу. Вони вбачають в Ній духовну матір, яка захистить їх і полегшить страждання. Однак образ Діви Марії має деякі відмінності у віровченнях католиків та православних. Звідси випливає різниця у її зображенні у православних іконах та картинах епохи Відродження.*

***Ключові слова:** Діва Марія, християни, Відродження, ікони.*

Образ Богоматері має величезне значення як для католиків, так і для православних вірян. Християни звертаються до Діви Марії як до духовної матері, з проханням зменшити їх страждання, адже Вона переймається долею кожної окремої людини як своєї дитини. Богоматір як головний посередник між людьми і Ісусом Христом може захистити людину, вимолити пробачення та полегшити муки, тому Її зображення на іконах та картинах має настільки величезне значення – зробити для людини максимально зримим образ материнської любові.

Діва Марія, Богородиця, Мадонна – земна мати Ісуса Христа, одна з найшановніших особистостей і найвеличніша з християнських святих. Вона була обраною Богом ще до Її народження для того, щоб стати матір'ю Божого Сина. Її місія була не тільки у народженні Ісуса, але і у спасінні людства, вона виступає немов драбина Іакова, яка сполучає землю з Небесами.

Ім'я Діви Марії є для християн уособленням найвищих людських чеснот. Її доброта та любов до кожної живої душі дарує надію віруючим. Молитва до Богородиці є однією з основних християнських молитов, до Неї звертаються як у складних життєвих обставинах, так і у моменти радості. Її образ поєднує в собі значення всепрощаючої Матері, до якої може звернутися найбезнадійніший грішник у розпачі, і він буде почутий та захищений.

До образу Діви Марії зверталось багато видатних художників в своїх картинах, зокрема, такі митці, як Мерізі да Караваджо, Рафаель Санті та Леонардо да Вінчі. Вони писали в епоху Відродження переважно на замовлення католицької церкви. Та, не зважаючи на це, їхнє мистецтво зображення є дуже різним. Зокрема, образи Мадонни у кожного були свої, неперевершені, не схожі ні на один інший, кожна картина є проявом індивідуального бачення художника, але все ж таки і між ними є щось спільне.

Ми розглянули найвідоміші картини цих художників на яких зображена Діва Марія, це такі картини як: Рафаель Санті «Сікстинська Мадонна», «Коронування Марії»; Мікеланджело Мерізі да Караваджо «Смерть Марії»; Леонардо да Вінчі «Мадонна в скелях», «Мадонна з немовлям і святою Анною».

Рис. Караваджо "Смерть Марії" Тернополі.

Православні ікони Божої Матері написані за суворими канонами, порушувати які ніяк не можна було. Діва Марія зображена переважно або притуленою щодою до щоби Ісуса Христа (така ікона називається Елеуса), або із піднятими до гори руками (Оранта), або з немовлям, який сидить на Її руках і однією рукою благословляє, а в іншій тримає свиток (Провідниця), або під час годування груддю (Годувальниця).

Найвідомішими з них є: Богородиця Оранта, яка знаходиться у соборі Святої Софії Київської; Іверська ікона, оригінал якої знаходиться в Іверському монастирі в Греції; Почаївська ікона, яка знаходиться у Почаївській Лаврі в

Зазначимо деякі відмінності в зображенні Богоматері в католицькій і православній церквах, адже саме звідти бере свій початок різниця між одним і тим же образом в мистецтві.

Зрис. «Коронування Марії», «Сікстинська Мадонна», «Мадонна з немовлям і святою Анною», «Мадонна в скелях»

Зрис. «Іверська ікона», «Богородиця Оранта», «Почаївська ікона»

Першою відмінною рисою є те, що в православному іконописі Діва Марія завжди постає в одному і тому ж, традиційному для Неї одязі. Він складається з туніки - нижній одяг, переважно з вузькими рукавами, довгий, який доходив до підлоги. Її колір блакитний - це символ дівочої чистоти. Проте він може бути різних відтінків, аж до темно-синього і темно-зеленого. Зверху туніки одягнений мафорій - верхній одяг, широкий, в розкладеному вигляді круглий, з достатнім за величиною круглим прорізом посередині, щоб пройшла голова, і на іконах Богоматері ми бачимо на Її голові легкий плат, який підбирає і закриває волосся, поверх якого одягнуто покривало. Покривало, подібно мафорію, було круглим, розрізаним спереду до центру або з прорізом для обличчя. Його довжина була до ліктів. Цей одяг відповідає православному канону зображення Богоматері.

Епоха Відродження відійшла від традиційного зображення Мадонни на католицьких іконах. Майстри того часу почали зображувати Її наближеною до сучасної жінки того часу. Красиве та вишукане вбрання, гарні зачіски говорять нам про те, що Діва Марія за допомогою такого зображення стала ближчою до людей.

Другою відмінністю є колір зображення одягу Діви Марії. Для одягу Богородиці в іконопису православної церкви використовується символічний аспект кольорів. Це був або коричневий, або близький до нього темно-малиновий колір, що має свою символіку. Відомо, що такий колір складається з синьої і червоної фарби. Отже блакитний (або синій) є символом Її дівочої чистоти, а червоний, як колір крові, свідчить про те, що від Неї запозичив Свою

плоть і кров Син Божий. В католицькому зображенні Мадонни, в епоху Відродження, колір має більше естетичне значення, аніж символічне.

Наступна різниця полягає у тому, що католицькі картини більш різноманітні та реалістичні, на відміну від православних, вони тривимірні і представляють собою зображення подій з життя Мадонни, зображення Мадонни разом із своїми рідними та торжествуючу Її на небі. Православні ж ікони двовимірні, що підкреслює відношення їх до іншого світу, недосяжного нам. Богородиця майже завжди постає або з немовлям, або страждаючою та під час молитви.

Серед відмінностей між католицькими зображеннями Богородиці (картини Караваджо, да Вінчі та Рафаеля, які ми розглядаємо) виділяємо такі:

- Караваджо для своєї картини «Смерть Марії» обрав натурницею жінку легкої поведінки, інші ж художники не дозволяли собі таку «неповагу» до зображення Божої Матері. Вибір такої екстравагантної натурниці для зображення фігури Божої Матері, втім, був зроблений майстром не стільки з бажання епатувати тогочасне суспільство, скільки із бажання якомога правдивіше зобразити смерть, у тому числі – і смерть святої людини, а звідси – якомога правдивіше зобразити людське горе, що її супроводжує. Фігури апостолів і Марії Магдалини відображують гірку біль, дивлячись на яку, глядач мимоволі пригадає власний відчай від життєвих втрат, а, отже, в своїх особистісних переживаннях цього сюжету максимально наближується до світу Божественного. Можливо сказати, що Караваджо гіперболізував в своїй роботі загальну схильність художників епохи Відродження зображувати біблійні та апокрифічні сюжети максимально наближено та зрозуміло для переживань пересічних людей.
- Караваджо зобразив смерть Мадонни, як смерть простої людини з народу, без атрибутів небесної цариці, без колористичних перебільшень, Вона помирає у старій хижині в оточенні простонародних апостолів. Рафаель Санті же зобразив піднесений образ Святої Марії. Дивлячись на картину «Коронування Марії», ми одразу бачимо, що зображена на ній жінка приналежить до Божественного світу, а не земного. Вона постає перед нами в ролі Цариці Небесної.
- У картинах Рафаеля Санті «Коронування Марії» та Леонардо да Вінчі «Мадонна в скелях» зображення передається через арочну форму. В багатьох картинах цих двох художників можна зустріти величезну кількість арок, це пов'язано з тим, що вони жили у Римі, а його архітектура переважно побудована на цьому елементі. Однак Караваджо, який теж проживав певний час в Римі, не звертався до цього елемента зображення;
- Рафаель Санті у «Сікстинській Мадонні» зображує Діву Марію по-особливому: Вона засмучена, Вона розуміє, що чекає Її сина, але вона не вчепилася в сина, так як це зробила б будь-яка інша мати, дитина також не чіпляється за мати. Вони зі смиренністю йдуть на зустріч своїй долі. В картинах Леонардо да Вінчі лице Мадонни зображується спокійним, легким, не трагічним. Вона знає долю свого сина, але намагається не бути постійно від цього засмученою;
- Рафаель Санті та Леонардо да Вінчі та переважно й інші відомі художники зображували Вознесіння або коронування Діви Марії, тобто події величні, патетичні. Караваджо ж зупинився на іншій події з життя Богородиці, зобразивши її смерть.
- У картинах «Мадонна в скелях» та «Мадонна з немовлям і святою Анною» Леонардо да Вінчі використовує на задньому плані один і той самий пейзаж, який, до речі, був використаний і у його знаменитій картині «Джоконда». Також

можна побачити і подібність посмішок у Джоконди, святої Анни і Марії, та янгола який сидить у скелях;

- Деякі вважають, що у картині «Мадонна з немовлям і святою Анною» Леонардо да Вінчі зобразив біологічний закон еволюції. На цьому творі зображено Марію, яка тягнеться до Сина, і між якими ми бачимо чіткий зв'язок за рахунок зорового контакту та дотику. Мадонна ж сидить на колінах у Анни, але Вона не бачить її, тільки Анна бачить Марію і глядач, який спостерігає за святим сімейством, бачить повну картину.

Висновок: Отже, образ Богоматері в католицькій та православній церквах має ряд значних відмінностей, які основані на загальному віровченні цих релігій і відображаються у повсякденному житті віруючих. Так, трансльований в православних іконах та картинах епохи Відродження образ Божої Матері проектується у повсякденне життя вірян, формуючи відповідний фрейм сприйняття земної жінки. В православній церкві до Божої Матерії ставляться як до мучениці, споглядають її через призму материнства і жертвності, отже, і до жінок відношення відповідне. З цієї позиції, доля пересічної жінки – це, передусім, материнство, страждання та самопожертва. В католиків же ставлення до Мадонни зовсім протилежне, вони в першу чергу бачать в ній Царицю Небесну; той факт, що Вона - мати Сина Божого – це, передусім, її унікальна життєва місія, а вже потім – її Хрест. І цей образ, трансформуючись у повсякденне життя, відповідає принципово іншому ставленню до жіноцтва у католицьких країнах. Жінка сприймається як носій важливої ролі – материнства, яку за неї ніхто не може виконати, а отже, внаслідок важливості цієї місії і зусиль, необхідних для її належного виконання, вона заслуговує на глибоку повагу. Жінка постає як джерело таємниці (позиція Леонардо да Вінчі), краси і патетики земного життя (позиція Рафаеля Санті), а також являє собою правду про земний світ (позиція Мерізі да Караваджо), і ця правда не завжди буває привабливою, але завжди необхідна нам, щоб бачити свої помилки.

Список літератури:

1. Белейканич И. Католический катехизис с точки зрения православного богословия /Протоиерей Имрих Белейканич. – К. : Пролог, 2008. – 119 с
2. Этингоф О. Е. Образ Богоматери: очерки византийской иконографии XI–XIII вв. / О. Е.Этингоф. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 312 с
3. Бельдїй О.В. Символіка кольору в релігійних культурах. : дис. ... канд. пед. наук : 09.00.11 / Дорога Алла Євгенівна ; М-во освіти і науки України, Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2019. – 249 с. – Бібліогр.: с. 20-91.
4. Православные и католики. Два мира, две Богородицы. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uborshizza.livejournal.com/3394516.html>
5. Божа матір з немовлям на лівій руці. Типи зображення богородиці в давньоруському мистецтві. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://girlsy.ru/spirituality/mother-of-god-with-a-baby-on-her-left-arm-types-of-the-image-of-the-virgin-in-ancient-russian-art/>
6. Описание принятых в иконописи изображений одежд. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://icon.cerkov.ru/2013/02/22/opisanie-prinyatyx-v-ikonopisi-izobrazhenij-odezhd/>
7. Богородиця. Діва Марія. Матір Божа. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blyzhchedoboga.com.ua/bogorodytsya-diva-mariya-matir-bozha/>
8. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. К.: Знання, 2000. — 359 с.
9. Українська і зарубіжна культура. Навчальний посібник /Під заг. ред. Заболоцької К. В. Донецьк: «Східний видавничий дім», 2001. с. 79-102

Dusheina U. S.

The image of Virgin Maria in the paintings of Raphael Santi, Leonardo da Vinci, Merisi da Caravaggio and in Orthodox icons

Abstract. The image of Virgin Maria has a great importance for Christians all over the world. They see Her as a spiritual mother who will protect them and alleviate their suffering. However, the image of Virgin Maria has some differences between the teachings of Catholics and Orthodox. And according to this fact, Her image is depicted in different ways on the Orthodox icons and on the pictures of Renaissance.

Key words: Virgin Mary, Christians, Renaissance, icons.

Душеина У. С.

Образ Девы Марии в картинах Рафаэля Санти, Леонардо да Винчи, Меризи да Караваджо и в православных иконах

Аннотация. Образ Богородицы имеет большое значение для христиан всего мира. Они видят в Нем духовную мать, которая защитит их и облегчит страдания. Однако образ Девы Марии имеет некоторые отличия в верованиях католиков и православных. Отсюда следует разница в Ее изображении в православных иконах и картинах эпохи Возрождения.

Ключевые слова: Дева Мария, христиане, Возрождение, иконы.

ВИКОРИСТАННЯ ЕТИКИ У ВЕБ-ДИЗАЙНІ

Кабакова Катерина, ст. гр.дзб-1 (2)-18-40д

Спеціальність – дизайн

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Поняття «етики» етимологічно походить з грецької мови, а саме від слова "ethos", яке спочатку (зокрема, ще в "Іліаді" Гомера) означало місцеперебування, спільне житло. Згодом слово набуло кардинально іншого значення: звичай, характер, темперамент.

Видатний філософ та мислитель Аристотель сформулював прикметник від іменника "ethos" - ethicos – етичний, визначивши особливість людської добродетності, а саме добродетності характеру (мужність, мудрість, помірність, справедливість тощо).

Отже, можна зробити висновки, щодо визначення поняття «етика». Етика – це наука, що вивчає мораль, норми поведінки, сукупність моральних правил певної суспільної чи професійної групи. Це учення є надзвичайно важливим, оскільки формує і підтримує правопорядок у різних галузях та суспільстві загалом. Людина особливо має цінувати моральні цінності [3].

Етика та певні етичні норми властиві і дизайну, вебдизайну зокрема. Для початку з'ясуємо поняття «вебдизайну».

Веб-дизайн (англ. web design) — галузь веброзробки і різновид дизайну, до завдання якого входить проектування призначених для користувача вебінтерфейсів для сайтів або вебзастосунків, таких як графічний вебдизайн, проектування інтерфейсів, авторинг (у тому числі стандартизований код і власницьке програмне забезпечення), використання та оптимізація для пошукових систем [2]. Якщо ж говорити корочше – різновид дизайну інтерфейсів. Усі дизайни соціальних мереж, сайтів, ігр тощо – це справа рук саме вебдизайнерів.

Але для чого створена етика вебдизайну? Кожне дизайнерське рішення – це рішення, прийняте від імені інших людей, яких можна назвати "кінцевими користувачами". Відповідальність полягає в тому, щоб ретельно продумати, як рішення вебдизайнерів вплинуть на людину у кінцевому результаті. Навіть невеличкі, здавалося б, рішення можуть мати масштабні та непередбачувані наслідки. Етика може допомогти забезпечити «довге

життя» різноманітних проєктів і прокласти шлях до успішного майбутнього як дизайнера, так і подальшого використання програм юзерами.

Пропоную розглянути такі питання: «Який світ ви будете для своїх користувачів? Які можливості ви надаєте чи дозволяєте? Якою людиною ти стаєш, роблячи це, і чи такою ти прагнеш бути?» Щоб дати відповіді на ці проблемні питання і сформовані етичні основи, які дають змогу думати не лише про те, що, як і для чого дизайнер це робить, але і з якою метою. Приймаючи рішення, варто розмежовувати, що «можна», а що «треба».

У одному з багатьох курсів молодого автора, вебдизайнера та старшого викладача персоналу в *LinkedIn Learning* та *Lynda.com*. Мортена Ранд-Хендріксена є досить цікава цитата: «Етика – це не створення списку добрих і поганих вчинків, це створення методу оцінки кожного рішення та кожного вчинку з етичної точки зору»[1]. Протягом століть філософи стикалися з тими ж питаннями, з якими дизайнери стикаються і досі: «Як приймати рішення, які приносять у світ більше корисного, ніж поганого, перед ким і за що ми відповідаємо, як виміряти успіх не лише в більшому багатстві для себе, але також у покращенні життя для всіх». Використовуючи філософські теорії як основу, створювалась етика веб-дизайну, яка допомагає приймати кращі рішення для всіх як сьогодні, так і в майбутньому.

«До інноваційного рішення не завжди веде пряма дорога. Дизайн вимагає вивчення контексту («придумай»), створення прототипів («зроби»), перевірки рішень («зламай»). І краще чергувати ці процеси так швидко і часто, наскільки це можливо («повтори») », - так зазначається у книзі Мартина Томича «Придумай. Зроби. Зламай. Повтори» [4] . Кожен вебдизайнер спочатку має думати і розуміти, які наслідки можливі після виконаної роботи або як правильно вчинити на певному етапі роботи. Етичні рамки вебдизайну повинні забезпечувати інструменти для об'єктивного оцінювання цінності окремих рішень та дій на основі узгоджених принципів. Замість того, щоб оголошувати кожне рішення чи вчинок, воно повинно дати можливість бачити кожне рішення в його контексті та судити про нього не лише на основі його намірів чи результатів, а й на основі того, чи має воно бути найкращою практикою , які чесноти він просуває, а також які можливості надає та надає можливість для постраждалих.

Сократ стверджував, що чеснота – це знання: чим більше знань ти набуваєш, тим добродішнішими ти стаєш і тим більше шансів приймати правильні рішення за будь-яких обставин. Аристотель запропонував список з 18 моральних та інтелектуальних чеснот, включаючи мужність, поміркованість, правдивість, скромність, розум, логіку, здоровий глузд, теоретичну та практичну мудрість . Протягом тисячоліть філософи пропонували інші чесноти і створювали інші системи. Загальний принцип залишається незмінним: добродісна людина - це той, хто діє як той, хто має певний набір чеснот.

З цього випливає інше питання: що робить вебдизайнера добродішним? Можна розглянути окремими підпунктами:

Найголовніше – знання. Потрібно знати свою справу і постійно удосконалювати себе і свої навички.

Догляд. Варто турботливо ставитись щодо клієнта, кінцевого користувача та звісно що себе.

Чесність. Дизайнер має бути чесним з клієнтами та собою.

Сміливість. Варто йти на розумні ризики та не стояти на одному місці.

Співпраця. Ділитися знаннями та допомагати покращувати навички своїх знайомих, працівників чи однолітків – це дуже корисно навіть для саморозвитку.

Доступ. Вебдизайнер має зробити все, щоб робота була доступною для всіх, хто може зіткнутися з цим.

Стійкість. Варто просуватись уперед і дізнаватись нові речі. Потрібно вчитись на своїх помилках.

Отже, вебдизайн – це майстерність і робота вебдизайнера. Головним завданням вебдизайнера є забезпечити гарний кінцевий результат, зробити все можливо, щоб дотриматися усіх етичних норм, перевірити та зробити правильні висновки на подальшу працю. Важливими чеснотами, до яких варто прагнути – це знання, турбота, справедливість, правдивість, мужність, співпраця, відкритість, доступність та стійкість. Будь-яка модель доходу повинна допомагати наближатися до цих чеснот.

Список літератури:

1. «Using Ethics In Web Design» Morten Rand-Hendriksen
2. Вебдизайн: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Пасічник, В. В. Пасічник ; за заг. ред. В. В. Пасічника ; М-во освіти і науки України. — Л. : Магнолія 2006, 2010. — 519 с. : іл. — (Серія «Комп'ютинг»).
3. Етика і естетика. Підручник. – М., 1999.
4. Мартин Томич «Придумай. Зроби. Зламай. Повтори».
5. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.
6. Хрипко С.А. Етика науки як проблема ціннісної свідомості і освітньої відповідальності (в контексті рефлексії Д. Ліхачова). Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2007- Сер. №7, Вип. 13 (26): 232-239.

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СВІТІ

Козарчук О.О., ст. гр. 2527 зст

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Перспективи еволюції світового співтовариства в ХХІ ст. визначаються характером переходу національних систем до нового етапу розвитку виробничих сил: від індустріальної стадії, де домінувало крупне механізоване машинне виробництво, до постіндустріальної, де економічну ефективність визначає використання висококваліфікованої праці, нових знань та методів управління. На базі новітніх інформаційних технологій розгортаються процеси взаємопроникнення культур, вірувань, укладів життя, відбуваються так звані розлами цивілізацій. [1, с. 62]

Специфіка ХХІ століття полягає не стільки в глобалізації економічних, соціальних, інформаційних та інших процесів, скільки у відмові від застарілого способу організації планетарного співтовариства. Тому будь-які стратегічні цілі й плани країни можуть залишитися лише добрими намірами, якщо вони не вписуються у загальний всесвітній історичний процес.

Успіх постмодернізації України багато в чому обумовлений правильністю й точністю зробленого нею вибору, що в історичному масштабі має вимірюватися її спроможністю відповісти на глобальні виклики сучасності. Модернізаційні завдання і плани країни об'єктивно визначаються загальносвітовим контекстом процесів і подій, які не можна не враховувати при реалізації національних цілей.

Безперечно й те, що будь-які спроби вписатися у світовий процес без максимального врахування власних традицій, культури, укладу і способу життя теж приречені на поразку. Це обумовлено тим, що народи, які населяють планету, представляють різні життєві світи і по-різному сприймають і реагують на глобальні явища. Саме різноманіття сучасного світу виступає константою і принципом його самозбереження й сталості. І тому "глобалізація з людським обличчям", як її назвали у доповіді ООН (1999 рік), можлива лише за умови збереження "квітучої складності" буття (К. Леонтьєв). При цьому західна цивілізація часто не бере до уваги національні чи культурні особливості інших народів. [2, с. 273].

При цьому багато учених розглядає вестернізацію як "культурний імперіалізм" західного світу, який може призвести до негативних наслідків, зокрема до зникнення культурної багатоманітності у світі [3, с. 143].

Нехтувати уроками історії означає дискредитувати ідею глобалізації. Більше того, різноманітність є важливою умовою сталості будь-якої системи – соціальної, культурної тощо. Тому ключовою проблемою сьогодні є інтерпретація культурної розмаїтості світу як органічної функціональної особливості процесу глобалізації.

Проблему входження України у глобальну спільноту можна сформулювати так: об'єктивно вона в нього вже увійшла, але суб'єктивно ще не визначилася в ньому. Увійшла як країна, що має високу духовну культуру, багаті природні ресурси, потужний інтелектуальний потенціал [4]. Присутність України у світовому соціумі помітна, хоча її інтеграція у глобальну економіку має виразно односторонній характер. А суб'єктивно Україна поки що не готова прийняти виклики сучасності і дати на них адекватні відповіді.

Значна частина національного багатства постіндустріальних країн представлена сьогодні інтелектуальним капіталом. В умовах, коли інформація і знання стають безпосередньою продуктивною силою, виникає монопольний ресурс, що характеризується абсолютно новими якостями, яких ніколи раніше не знало суспільне виробництво. Цінність знання визначається законами цін монопольних благ, а його творці – не тільки окремі особистості-інтелектуали, а й цілі співтовариства – опиняються у привілейованому становищі. [5, с. 3-10].

Поки що процеси всесвітньої глобалізації розгортаються під орудою західних транснаціональних структур – Міжнародного валютного фонду, Всесвітнього банку тощо. Країни Заходу і далі залишатимуться у привілейованому становищі, а інший світ буде постачати їм сировину і дешеву робочу силу.

Така перспектива загрожує й Україні, оскільки вона втрачає спеціалізацію у наукомістких галузях та провідні позиції в науці.

На жаль, згідно з розумінням глобалізації як вестернізації, зараз "доводити" своє право на існування національним країнам потрібно не тільки й не стільки у військовому чи політичному і навіть не в економічному плані, скільки у ціннісному аспекті. Справа не лише в тому, що той, хто сповідує "постматеріалістичні цінності" [6, с. 580] та володіє когнітивним капіталом, виявляється монополістом на блага матеріальні. Глобалізаційні процеси призводять не лише до майнової нерівності між цілими націями – вони впроваджують нерівність ціннісну.

Україні, при вирішенні проблем свого національного розвитку, потрібно визначатися, у якій глобалізації вона бере участь.

Культурологи, що переймаються проблемами майбутнього, не випадково пишуть про початок "конфлікту цивілізацій" [6, с. 603]. Саме цивілізаційні, історичні особливості світових культур починають зараз відігравати все помітнішу роль на міжнародній арені [7]. І конкретна

економічна конфігурація якогось великого державного утворення, його політика та військова міць є лише технологічним вираженням особливостей даної культури.

Але яким би шляхом не пішов розвиток світової цивілізації, Україна не повинна виступати у ролі сателіта. В ситуації багатозначної непередбачуваності вона повинна знайти своє місце і виробити власну геостратегічну позицію. І не тільки політичну, а й економічну та соціокультурну [8].

Глобалізацію, в контексті її творчих можливостей, а не тільки тих ризиків і загроз, що вона у собі несе, варто розглядати як важливий ресурс української трансформації. Що цілком можливо за умови орієнтації української стратегії й політики на побудову постіндустріального суспільства.

Глобалізація визначає не тільки головний вектор загальнолюдського розвитку, але й шлях входження України в єдиний світ.

Список літератури:

1. Добровольська А.Б., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», Постіндустріальні тенденції світового розвитку та їх вплив на політико- трансформаційні процеси транзитивних країн, видавництво Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід, № 22, стор. 62
2. Толстых В. И. Цивилизация и модернизация в контексте глобализации // Философия, наука, цивилизация. – М.: УРСС, 1999. – С. 273.
3. Hamelink C. J. Cultural autonomy in global communications: planning national information policy. – N. Y.: Longman, 1983. – 143 p.
4. Тостоухов А. В., Парапан І. Г. Концептуальні підвалини глобалізації// Практична філософія. –2003. –№ 3. – С. 3–10.
5. Иноземцев В. Л. Расколота цивилизация. Наличествующие предпосылки и возможные последствия постэкономической революции. – М.: Academia–Наука, 1999. – С. 580.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Методологічні проблеми періодизації метаєтнічного культурно-історичного процесу: освітні імплікації // Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Дніпро: СПД "Охотник", 2019. – Ч. 1. – С. 368-371.
7. Патлайчук О.В., Макарчук О.М. Російсько-українське цивілізаційне протистояння в історичних аналогіях // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2019. – Вип. 145. – С. 122-127.
8. Патлайчук О.В., Макарчук О.М. Зasadничі принципи побудови навчального курсу історії української культури // Вересень: науково-методичний журнал. – № 3-4 (82-83). – 2019. – С. 91-97.
9. С. Хантингтон. Столкновение цивилизаций. М.: АСТ, 2003, 603 с.

ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ В ФІЛОСОФІЇ. КУЛЬТУРА ЯК МІРА ЛЮДЯНОСТІ

Козлов І.О., ст. гр. 5511мз

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

igorkozlov1996@gmail.com

Анотація. В парадигмі філософського вчення культура виступає як узагальнена форма та результат самовизначення людини, сутність її діяльності. Перебуваючи в тісному діалектичному взаємозв'язку з філософією, культура діяльнісно спрямовується до пошуку сенсу життя, людина опановує навколишній світ, його явища та закони

Ключові слова: культура; філософія; світоглядні ідеали; духовність; матеріальні і духовні надбання.

Мета роботи. Розкрити проблеми культури, визначені специфікою філософії, що полягають в осмисленні дійсності через узагальнений погляд на світ, місце і роль у ньому людини.

Основна частина. Сьогодні існує багато визначень феномену культури. Першим термін «культура» запровадив у філософію Цицерон у значенні «мистецтво вдосконалення своєї душі, розуму» [1]. Філософія культури як цілісна система, подібна філософії символічних форм. В культурологічній концепції Макса Вебера поняття культури розглядається як ціннісне; історичний процес представлено як надбудову типів культур, що мають свою власну сутність, форми, ритм розвитку [2]. Макс Шелер розглядав культуру як сферу ідеальних (формується мистецтвом, релігією, філософією) та реальних, матеріальних (економіка, держава, родина) потреб, які містяться у структурі духу людини [1].

Тобто, поняття культури тісно пов'язане з сутністю людини, людською діяльністю. Можна стверджувати, що культура без людини просто не може існувати. Також з філософської точки зору культуру визначають у природовідповідних, духовних, матеріальних, універсальних, особистих, соціальних та історичних аспектах, але всі вони об'єднані вираженням суті людини у ставленні її до навколишнього світу. Таке вираження сутності людини втілюється в системі засобів культури. Отже, культура є світом людини, в якому навколишня дійсність наближається до потреб людини, щоб бути доступнішою, а внутрішній світ людини трансформується в природу.

Філософія вчить людину, який ідеал вона має для себе створити і яким шляхом його досягнути. Натомість культура, виступаючи діяльним способом пізнання світу та пристосування до нього, є особливим засобом втілення світоглядного ідеалу в життя людини. Філософія – сфера діяльності людського духу, завдяки якій людина пізнає закономірності світобудови, а саме сенс свого існування. Вивчаючи філософію людина вивчає закономірності світу, а через культуру вона спілкується з ним [3].

Втілюючись у культурі, чесноти та ідеали окремих індивідів перетворюються на ідеали та філософську мудрість всього людства, наповнюючи його такими цінностями як віра, людяність, любов. Зберігаючись у формах історичних типів культури, вони стають надбанням досвіду людства, які мають використовуватись наступними поколіннями для створення такого суспільства, в якому людина почувалася б щасливою, у філософському розумінні цього слова. Таким чином, культура складається з суспільної та духовної складових, які взаємно доповнюють одна одну, тобто від рівня духовності окремої особистості залежить подальший розвиток сучасного суспільства в цілому.

Переважаання матеріальних цінностей і благ над духовними в сучасному світі може викликати моральний занепад людства. Культурна реальність людей охоплює своєрідний спосіб їхнього буття, ціннісні орієнтири, всю сукупність суспільної діяльності, яка побудована в певний лад і дуже часто повторюється. Вона характеризує ціле коло практичної та духовної діяльності, те, як люди сприймають світ, своє ставлення до нього і своє місце в ньому. Саме через культуру людина найповнішою мірою виявляє свої цінності, демонструє ставлення до оточуючих та реалізує власний погляд на події [3].

Висновок. Для філософської думки вирішальне значення має не форма і буквальний зміст культури, а її ідейна сутність. Можна сказати, що цінність культури для людини полягає у ідейному втіленні блага. Філософія і культура виступають своєрідним фундаментом як матеріальної так і духовної діяльності людини, сприяють пізнанню нею навколишнього світу, формуванню певних чеснот і цінностей. Через культуру і філософську мудрість знаходять вираження матеріальні і духовні надбання особистості. Рівень цих надбань є зовнішньою формою існування культури. Отже, культура – це сфера становлення, розвитку, соціалізації людини та міра її людяності у сучасному світі.

Список літератури:

1. Борисенко Д.О. (2012) Філософські аспекти визначення поняття «культура» (с.127). Київ: Основа.
2. Вебер М. (2009) Об'єктивність пізнання (с. 49). Київ: Наук. думка.
3. Карнацька Л.Ю. (2014) Культурні та моральні цінності сучасної людини. Питання філософії, 8, 6 – 9.

РАСИЗМ ТА НЕТЕРПИМІСТЬ В СОЦІУМУ ЯК ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ НАЦІЇ.

Лещенко В.Г., ст. гр. 5241м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
valeriy5254@gmail.com

***Анотація.** У даній роботі було досліджено вплив постіндустріальних тенденцій на суспільний культурний розвиток. Проаналізовано специфічні особливості технологічних здобутків сучасності як чинника суспільно-політичної трансформації та розглянуто виклики, що постають перед транзитивними країнами в умовах формування постіндустріальної світо-системи глобалізму.*

***Ключові слова:** нетерпимість, расизм, соціум, культура, постіндустріалізація.*

Перспективи еволюції світового співтовариства в ХХІ ст. визначаються характером переходу національних систем до нового етапу розвитку виробничих сил: від індустріальної стадії, де домінувало крупне механізоване машинне виробництво, до постіндустріальної, де економічну ефективність визначає використання висококваліфікованої праці, нових знань та методів управління. На базі новітніх інформаційних технологій розгортаються процеси взаємопроникнення культур, вірувань, укладів життя, відбуваються так звані розлами цивілізацій. Вона викликала переломи у матеріальній основі економіки, культурі та суспільстві в цілому, заснувала новий принцип соціально-технологічної організації і новий спосіб життя, що витісняє індустріальну систему.

В сучасному світі загострилась проблема - в тому що різні культури ті їх течії можуть конфліктувати між собою. Расизм та нетерпимість в соціуму до різних видів особистості як явище існувало с давніх часів, що збереглись до сьогодні - тому наша задача вяснити цей аспект і вивести основні чинники, причини, та вяснити в чому явище цього феномену. В даній роботі зазначенні посилання на научні дослідження, та думки автора по цій темі.

Згідно гіпотези автора тези: людям з початком інтенсивного прогресу стало вигідно взаємодіювати з різними особами як потенційного партнера незалежно від раси чи, інакомислення (яке не шкодить соціуму) головна особливість успіху це корисність та стабільність взаємодій людського устрою. Стало більше часу на осмислення маральних чинників тим самим люди починають вивчати принципи які повинні створити здоровий соціум.

Види нетерпимості

Нетерпимість може дуже серйозно псувати якість життя (точніше ми самі з її допомогою отруїмо собі життя), хоча це може здаватися що зовсім не так. Ось приклади найбільш поширених проявів нетерпимості:

1. Проти расової приналежності (проти білих, проти чорних, проти азіатів, проти євреїв і т.д.)
2. Нетерпимість до іншої соціальної прошарку, спільноті.
3. Проти конфесії або релігійного світогляду (проти християн, проти атеїстів, проти мусульман, проти Свідків Єгови і т.д.)
4. Проти сексуальної орієнтації або статі (проти чоловічих і жіночих гомосексуалів, проти чоловіків, проти жінок, проти трансгендерів і т.д.)
5. Проти фізичних обмежень (ненависть до інвалідів)
6. Нетерпимість до інтересів.
7. Нетерпимість просто до чужої думки з якого-небудь приводу.
8. Нетерпимість до іншого покоління.

Як нам зберегти гуманність соціуму до людей з різною культурою. Проблема на сьогоднішній день полягає в подоланні расизму та булінгу певних груп населення, які мають певні відмінності в колективі. Цей аспект показаний на графіку «Рис 1. Людська нетерпимість в США».

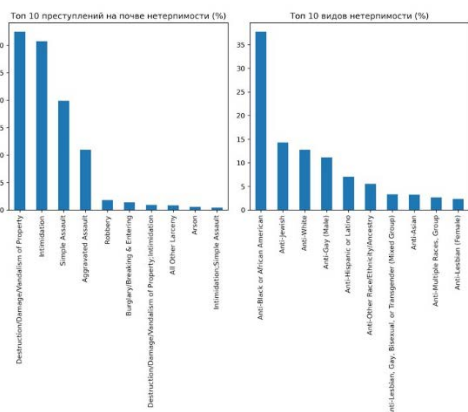

Рис 1. Людська нетерпимість в США.

В якості статистичних даних взяті з сайту Crime Data Explorer, створеного в організації ФБР в рамках програми кримінальної звітності США по принципу того як цій країні проводяться більш точніші соціальні дослідження.

З вище зазначених вад ми бачимо що життя в пост-індустріальному світі не зробило людей щасливішими «методом збільшення комфорту». Раніше були в достатній кількості проблеми расизму чи не терпимості інакомислення, але в людей не було часу на розмислювання моралі тим самим було тільки виправдовуюче уявлення про первинному нерівності різних рас з'явилися досить давно. Так, ще в XVI-XVII століттях з'явилася гіпотеза, що зводять походження чорнокорих до біблійного Хаму, проклятому його батьком Ноем, що було виправданням залучення їх в рабство.

На дивлячись в часи постіндустріальному світі, акцент існування людей поставлений на мирне існування - торгівлю інформацією та товарами. Обмін інформацією через інтернет створило змішування сталих культур і створення нових течій стилю життя що стало нормою в розвинутих країнах яка має вільну економіку, що дозволяє приманювати потенціальних людей з інших країн тим самим роблячи нову культуру в певному регіоні на прикладі транзитної країни: США та її інтернаціоналізму різних людей що створює щось потенційно нове. Тому передові країни зацікавлені в подоланні цього негативного соціального ефекту.

Висновки: Основою негативного відношення людей до певного типу населення є взаємо-нерозуміння. Для зменшення цієї проблеми треба вести культурно суспільні заходи

щоб показати відмінність, та схожість різних культур та верст населення. Для подолання негативного ефекту можливо вести освітню програму що, в теорії може зменшити булінг та агресію, у разі вирішення проблеми може вилитись в ефективність робочого процесу в колективі, що підвищить ефективність певних підприємств, через звичну комунікацію без упереджень - тим самим підвищивши якість роботи і економіки країни. Немало важливим наслідком стане симбіоз культур що відбувається в транзитних країнах куди з'їждяться інтелектуальна верстка населення. Тому для розвитку культури потрібно толерантно ставитись до людей «з розумінням», особливо якщо вони того заслуговують.

Список літератури:

1. Добровольська А. Постіндустріальні тенденції світового розвитку та їх вплив на полікотрансформаційні процеси транзитних країн. - 61 с. - [Електронне видання]. - <http://elibrary.ivinas.gov.ua/1152/1/Постіндустріальні>
2. Искандер Ш. Преступления на почве расизма в США: статистический анализ - [Электронное издание] - <https://habr.com/ru/post/518962/>
3. Ильичева Е. Нетерпимость - [Электронное издание] - <https://www.help-nn.ru/articles/intolerance/>
4. Патлайчук О.В., Патлайчук О.В., Determining the limits of tolerance // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики». – Миколаїв: НУК, 2017. – С. 15-19.
5. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макачук О.М. Реформаційний процес в Україні: посттоталітарні антиреформаційні чинники та виклики // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – Л., 2020. – № 28. – С. 167-174.

ТЕХНОЛОГІЇ У МИСТЕЦТВІ

Паладій Д.О, ст. гр. 5145м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

lenergetikl.qq@gmail.com

Анотація. Використання технологій у мистецтві і їх вплив на нього. Розвиток мистецтва і основні погляди на нього. В цій статті будуть описані технології у різних галузях і що вони можуть.

Ключові слова: технології, техніка, мистецтво.

Вступна частина. Людина створює різноманітну техніку, яка може допомагати в різних ситуаціях та різних галузях. Як пов'язані людина та мистецтво? Мистецтво являється особливим явищем людської культури. Через мистецтво людина виражає свої почуття, знання, думки, ідеї, страхи, бажання. Зародження мистецтва було в первісному суспільстві, воно було представлене малюнками в печерах, різьбленням на кістці та камені. Мистецтво стало важливою складовою духовної культури суспільства.

Основна частина. Спочатку навколишній світ, людське життя відображалися у танцях, співах, музиці, театральних постановках. Від самого початку були міфи, оповіді, а вже після появи писемності все поступово переходило у художню літературу. У часи філософії стародавньої Греції можна виділити два основних погляди на мистецтво.

Перший погляд, від Аристиди: Мистецтво є інтерпретацією, представленням реальності. Дивлячись на таке представлення, людина бачить тонко виділену в обережному виконанні реальність.

Другий погляд, від Платона: Мистецтво має свою Музу.

Вам доводилось чути такі фрази як “покинуло натхнення”, “Муза не прийшла/покинула мене”. Ось саме той погляд. Це коли мистецтво надихається Музами (Богом, внутрішніми імпульсами, підсвідомістю) аби виразити не звичайно реальність, а щось понад нею.

Не зважаючи на ці погляди, на те що було раніше, прогрес йде вперед і навіть мистецтво з усім іншим двигасться вперед. Навіть в наш час можна дивуватися, заворожуватися мистецтвом минулого, але з розвитком технологій багато що змінилось. Навіть в наш час картини ціняться дуже високо, адже для їх відображення навичок вистачає не в усіх, а тим паче зобразити щось по істині гідне, прекрасне, якісне можуть далеко не всі. За допомогою технологій, картини можна рисувати не тільки на полотні, а й за допомогою комп’ютера.

У фільмах та музиці також відбувся прорив. З кожним днем з’являються все нові мікрофони, комп’ютери, різні пульти для налаштування і створення музики. Раніше на стару камеру знати кадри в різних локаціях, обережно все склеїти і показали людям, це могло їх здивувати. І хоча в фільмах велику роль грає сюжет, акторська гра, монтаж, графіка, звукові доріжки, музика повинні також бути на високому рівні. Зараз можна зробити навіть фільми без акторів, повністю все відтворити на комп’ютері, усі локації, персонажів, але навіть такі інноваційні фільми можуть не сподобатись людям, а може бути навпаки, з графікою та зі зйомкою можуть бути проблеми, але сюжет та акторська гра на такому високому рівні, що люди пробачають усі недоліки. В музиці все так само, може бути хороший біт, гарні ефекти і погане виконання, або навпаки. Так чи інакше, багато аспектів мистецтва як можуть залежить від сучасних технологій, так і не дуже.

В сфері дизайну можна відмітити одну річ, яка може трохи показати всю суть технологій. Для корегування кольорів, контрастності, яскравості, простіше кажучи «Корекція кольору» є програми або влаштовані в програму плагіни для цих змін. Все це можна зробити прямо в програмі, але деякі компанії зробили адаптований прилад для цього. Пульт для корегування кольору, він у фізичному плані на панелі має все те що є в програмі, але не треба нічого робити на комп’ютері, можна корегувати все з нього. Ще можна назвати лінню чи геніальним ходом? Я думаю що це більше геніальне рішення, бо тактильні відчуття і плавні рухи більш краще скорегують усе, ніж повзунки двигати мишкою.

Сучасна техніка навіть замінила в театрі, все те що за кулісами робили люди, тепер виконує вона. І це навіть добре. Адже можна зосередитися повністю на виступі і зробити його ще кращим. Хоча за усім треба ретельно доглядати аби не сталось курйозів.

За допомогою різної техніки можна зробити багато цікавого і все цікаве навіть не виходячи з дому. Якісь музеї, виставки використовують VR-технології, 3D візуалізацію, камери для проведення виставок, демонстрування якихось подій, тощо. Раніше можна було лише уявляти як щось виглядало або лише мріяти про те аби потрапити на якусь події, а з цим усім, можна зробити все дуже легко.

Висновки. Підводячи підсумки всього вище сказаного, можна виділити те що сучасні технології навіть широко використовуються в мистецтві. Вони дуже спрощують багато дій, щось можуть зробити кращим, але їх не завжди можуть використовувати і робити все по-старому, вручну. Технології це добре, але людська доля в створенні чогось красивого, прекрасного, путнього повинна бути на високому рівні.

Список літератури:

1. Вплив технологій на сучасне мистецтво - Взято з сайту <https://www.imena.ua/blog/hi-tech-vs-art>
2. Зародження мистецтва – Взято з сайту <https://studfile.net/preview/5456933/page:2/>
3. Зародження мистецтва – Взято з сайту <https://sites.google.com/site/svitovemistectvo/our-mission>

Abstract. *The usage of technologies in art and their impact. Evolution of the art and basic views on it. This article will describe technologies in different industries and what they can do.*

Keywords: *technology, technique, art.*

Паладій Д.А

Технологии в искусстве

Аннотация. *Использование технологий в искусстве и их влияние на него. Развитие искусства и основные взгляды на него. В этой статье будут описаны технологии в различных отраслях и что они могут.*

Ключевые слова: *Технологии, техника, искусство.*

ХІП-ХОП І СУЧАСНА ВУЛИЧНА КУЛЬТУРА

Роговська Ілона Володимирівна, студентка 4 курсу
спеціальності «Культурологія»

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент

Гурова Інна Володимирівна

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Україна, Київ

В наш час вже важко зустріти на вулиці людину, яка буде повністю вдягнена у мішкуваті речі, з «золотими» ланцюгами на шії, купою каблучок на пальцях, і нести в руках великий магнітофон з якого буде лунати гучна музика з розкотистими бітами, а в кишені буде лежати баночка з фарбою. Так ще вряди-годи можна зустріти людину саме в такому «прикиді», але це вже залежить від вашої вдачі. Можна подумати, а що це за стиль такий, і чи може ця людина бути членом однієї із субкультур? Так, вона може належати до субкультури «Хіп-хоп», де практично всі носять такий одяг, і практично всі слухають реп-музику, малюють графіті, та танцюють брейк-данс. Можна сказати точно, що ця культура потрапляє під поняття «вулична культура».

Поняття «вулична культура» ще не знайшло свого місця у наукових дослідженнях та словниках і перебуває у стадії становлення. Електронні видання, що розповідають про міську культуру в українському сегменті Інтернету («БЖ», «The Villfge» та ін.) визначають вуличну культуру (урбан культура, паблік арт) як *спосіб і свободу самовираження сучасної молоді в умовах міського простору, як філософію формування креативної особистості, яка здатна змінити місто, адже кожен може реалізуватися у будь-якій формі вуличної культури у своєму дворі, на своїй вулиці, у своїй школі, у парку свого міста.*

Вулична культура зароджується переважно у спальних районах міста або віддалених від центру, де немає музеїв, театрів, тощо. [1]. Так, хіп-хоп зародився у неблагополучних кварталах Бронксу, в етнічних групах афро-американців та латиноамериканців. Це відбулося у 70-х роках. До цієї суб-культури відносять такі елементи:

1. Реп
2. Хіп-хоп
3. Бітбоксинг
4. Брейкданс
5. Графіті
6. Хіп-хоп мода

Культура хіп-хопу стрімко розвивалася і поширилася далі просторів Америки, і розгорталася далі вже по всьому світу. У місцях поширення люди об'єднувалися на

танцювальних майданчиках, танцюючи брейк-данс, під «качаючі» біти репу, у своєму мішкватому одязі та в кепці.

Розквіт хіп-хоп культури припав на 90-ті та 2000 роки, а на її становлення вплинуло масове розповсюдження технічних новинок в області музичного обладнання, особливо поява вінілових платівок та техніки, яка дозволяла програвати їх на вуличних «тусовках» [2].

Далі культура пішла вже на спад, але деякі її елементи є і досі популярними. Візьмемо до прикладу реп, який і сьогодні вважається одним із найпопулярніших музичних жанрів в усьому світі, він і зараз займає високі сходинки у музичних чартах, таких як Billboard, iTunes, Rolling Stone тощо. Щороку з'являються все нові й нові цікаві виконавці, яким є що сказати у своїх піснях, і є на що звернути увагу. Кожен може щось почерпнути для себе з їх текстів, адже вони розповідають про проблеми з наркотиками, алкоголем, про те, що хвилює сучасну людину у суспільстві, політиці тощо. А оскільки більшість реперів, походять з неблагополучних родин/районів, і більшу частину свого життя вони проводили на вулиці, де відбувалося чимало не дуже хороших речей, то саме з життя на вулиці, автори беруть теми для своїх пісень. Мотивами їхньої творчості часто стають небезпечні вуличні пригоди, зокрема наркотики або кримінальні угруповання. Саме репери привертають увагу суспільства до гострих соціальних проблем, проблем молоді на вулицях неблагополучних районів.

Можна виокремити такі важливі аспекти впливу хіп-хопу на сучасну культуру:

1. Реп-музика, з її специфічною мелодією та текстами, привертає увагу громадськості до гострих соціальних проблем життя у неблагополучному кварталі: байдужість поліції, расизм, політика, наркаторівгля, залучення неповнолітніх у банди.
2. Графіті як новий погляд на мистецтво. Деякі малюнки, які виконані на стіні балончиком з фарбою, виглядають актуально, зокрема так молодь може виражати свою позицію з багатьох питань в атмосфері креативу та в умовах відсутності доступу до реалізації ініціатив у державних закладах культури.
3. Танцювальний брейк-данс, який містить в собі чимало складних елементів рухів, а також він об'єднує культуру багато етнічних груп.
4. Молодіжна мода на мішкваті речі, бейсболки та великі «золоті» прикраси.

Як висновок можна зазначити, що хіп-хоп культура багатогранна, яскрава, об'єднала чимало культур островів, культур Америки та Африки, виконує крос-культурну функцію. Будучи вуличною практикою, вона принесла в сучасну популярну культуру чимало нового, що дозволяє реалізовувати творчий потенціал непрофесійних авторів та виконавців, а іншим людям знайомитися з культурою різних народів та країн.

Список літератури:

1. Гурова І.В. Вуличні культури як культурні практики сучасного міста// Гуманітарний корпус випуск 37, Том 1, видав. «ТВОРИ», 2021 р. С.38-40.
2. Луков, В. А. Хіп-хоп культура // Наша молодь. № 1. 2009 р. С. 55–56.
3. Склярєва В. Про вуличні культури на мапі України// <https://uaculture.org/texts/pravo-na-misto/>
4. Коротенко О. Як комунікує вуличне мистецтво (графіті, стритарт, паблікарт, бомбінг, смартовандалізм, теги та трафарети) <https://bazilik.media/iak-komunikuie-vulychne-mystetstvo/>

АКТУАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ В ПЛЮРАЛІСТИЧНОМУ СВІТІ

Стрижак Ігор, студент IV курсу
спеціальності «Філософія»

Науковий керівник: д. філос. наук, доцент кафедри філософії
Колінько М.В.

Історико-філософський факультет.
Київський університет імені Бориса Грінченка
Україна, Київ

В глобалізованому плюралістичному світі існують виклики у просторі міжкультурної комунікації, спостерігаються суперечності процесу взаємодії різних культур, можливостей виходу на спільні позиції, з новою гостротою усвідомлюються проблеми політичного і релігійного насилля, міжкультурної толерантності. Модель міжкультурного діалогу постає нагальною потребою формування соціокультурних, політичних і економічних програм будь-якої країни. Проблема міжкультурного діалогу активно розробляється в сучасній соціальній та політичній філософії, існує велика кількість фундаментальних наукових праць і статей, в яких концептуалізовані поняття міжкультурної комунікації і міжкультурного діалогу. Це праці європейських та американських дослідників – К.О. Апеля, В. Беньяміна, А. Вежбицької, Ю. Габермаса, С. Гантінгтона, Ф. Гваттарі, Ж. Дельоза, Ю. Крістєвої, М. Маклюєна, А. Моля, Е. Морена, Р. Портера, А. Тойнбі, Ф. Тромпенаарса, Е. Хола, Г. Гофстеде, У. Еко. Значний внесок у розробку філософської теорії міжкультурного діалогу зробили українські філософи Є. Бистрицький, М. Бойченко, А. Єрмоленко, С. Кримський, М. Култаєва, В. Лях, В. Малахов, І. М'язова, М. Попович, С. Пролєс, Л. Филипович. Дуже актуальними залишаються багатопланові дослідження культури і комунікації М. Бахтіна, Д. Гаври, Т. Грушевицької, С. Зенкіна, Б. Іоніна, Ю. Лотмана, А. Садохіна.

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок і велику кількість наукових праць, системне філософське осмислення сутності, актуальних структур та перспектив міжкультурного діалогу в сучасному глобалізованому світі ще концептуально не опрацьовано у вітчизняній філософії. Тому в нашій науковій статті зроблено спробу соціально-філософського аналізу концепта міжкультурного діалогу, його теоретичних та практичних аспектів.

Окреслимо проблематику, в межах якої виникає можливість наукового узагальнення нашого питання. Це з'ясування причин посилення конфліктогенності як всередині однієї комунікативної культури, так і в процесі міжнародних контактів; визначення напрямків вдосконалення стратегій ведення діалогу в різнокультурному комунікативному середовищі і векторів міжкультурного діалогу в рамках процесів глобалізації; осмислення людиномірності цієї проблеми; вироблення значущих продуктивних практик міжкультурного діалогу; включення освітнього процесу в практики, що сприяють підготовці людини до участі в міжкультурному діалозі.

Спочатку визначимо загальне поняття – *міжкультурна комунікація*. Ми наголошуємо на тому, що міжкультурна комунікація є «комплексом зв'язків комунікантів з культурним оточенням, контекстними феноменами, що впливають на зміну змісту і меж комунікативної взаємодії. Вона проблематизує зустріч з незнайомою культурною поведінкою, проявами Іншого» [2, с. 190]. Діалог розглядаємо як форму комунікації, яка спрямована на розрізнення смислів, виявлення намірів комунікантів, суміщення дискурсивних позицій через заперечення своєї у пізнанні іншої. Очевидним є той момент, що явище міжкультурного діалогу існує у

світі не першу сотню років та має масу прикладів та відображень у сучасній соціальній реальності та у історії загалом. Однак, як соціально-філософський концепт, він потребує продовження наукових розвідок і формування адекватного аналітичного інструментарію. Він спрямований на опис і осмислення актуального феномену, його епістемологічні перспективи у вирішенні проблем у полі міжкультурної комунікації та політичних взаємин у глобальному світі проважують активне опрацювання вже існуючого теоретико-методологічного матеріалу та впровадження його у практичну сферу удосконалення міжкультурної форми соціальної комунікації.

Важливим узагальненням проблеми діалогу є питання допустимих меж та методологічного інструментарію доречного, доцільного й конструктивного діалогу, як сформулювали українські філософи О. Гаркуша і Л. Филипович. Вони виокремили важливі алгоритми ситуації діалогу: «1) Діалог між ким і ким? 2) Діалог у яких паритетних умовах? 3) Чи узгоджено мету діалогу між усіма учасниками? 4) Чи пріоритетне застереження інтересу певного суб'єкта діалогу не суперечить інтересам інших та чи не спростовує правду (дійсну, історичну)? 5) Чи сформовано належні критерії, методи для ведення конструктивного діалогу? 6) Чи чітко визначено предметне поле діалогу? 7) Чи розуміють співрозмовники один одного (чи користуються однією термінологічною мовою)? 8) Чи прагнуть суб'єкти діалогу порозуміння (чи не є діалог лише прикриттям, назвою маніпулятивної стратегії або ж приводом для досягнення зиску окремого його учасника)? 9) Чи користуються співрозмовники спільними логічними правилами? 10) Чи правдивими є аргументи, застосовувані співрозмовниками? 11) Що є критерієм визначення діалогу успішним (порозуміння, перемога, підпорядкування, поступки), ефективним, конструктивним, доцільним? 12) Чи перебувають співрозмовники на одному бутійнокультурному майданчику? 13) Чиї інтереси застерігають та позиції артикулюють задіяні в діалозі спікери? 14) З якою метою закликаються до діалогу визначені співрозмовники? 15) Ким та за якими критеріями допускається до діалогу склад спікерів?» [3, с. 17].

Погодимось із О. Бучковською, що діалог «між культурами є найдавнішим і найбільш фундаментальним способом демократичного спілкування, мета якого вбачається у можливості жити разом мирно в багатокультурному світі, розвивати відчуття спільності та причетності до нього» [1, с. 232]. Діалог розгортається не тільки як мовленнєві ситуації спілкування, отримання певної інформації. Він артикулює відкритість людини іншим, якісну взаємодію між суб'єктами, проблематизує онтологію та феноменологію міжкультурних стосунків.

Прагнення до взаєморозуміння становить суть діалогової соціальної взаємодії. При цьому кожна сторона не повинна ні наслідувати протилежній стороні, ні перетворюватися в неї. Завдання встановлення діалогу – це знаходження спільних точок дотику, при збереженні своєї суб'єктивності і індивідуального перебування на своїй онтологічній «території».

Продуктивна міжкультурна комунікація не може виникнути сама собою, їй необхідно цілеспрямовано навчатись. Міжкультурний діалог пропонує продуктивні смисли взаємодії різнокультурних суб'єктів. Саме в діалогічних ситуаціях людина набуває якостей суб'єктності, проєктивності та комунікативної зрілості.

Список літератури:

1. Бучковська О. Ю. Міжкультурний діалог у контексті міжкультурної комунікації. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. 2013. Т. II. Вип. 19. С. 232-236.
2. Колінько М. Міжкультурна комунікація: від розрізнення до включення. Intercultural Communication. 2019. Vol. 6 (1). P. 189-212.
3. Horkusha O/, Fylypovych L. Relevant methodological algorithms and thematic boundaries of interfaith dialogue: modern ukrainian context. Modern Tendencies of Dialogue in Multidenominational Society: philosophical, religious,

legal view : The First International Scientific-Practical Conference. Azerbaijan-Ukraine, November 10-11, 2020. Kyiv, 2020. P. 16-17.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Теслюк Софія, 3 курс, ст. гр. ОМб-1-18-4,0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Культура є невід'ємною частиною нашого життя. Ми можемо, навіть, не усвідомлювати на скільки велику роль вона відіграє в ньому. Культура і філософія є взаємопов'язаними частинками одного цілого. Якщо філософія це мова пізнання світу і себе, то культура це практичний засіб втілення своїх цілей і мрій. Вона охоплює всі частини людського суспільства. Згадаємо слова великого Фрідріха Ніцше: «Культура - це, перш за все, єдність художнього стилю у всіх життєвих проявах народу».

У сучасному світі ми вже дослідили культурне життя майже усіх поколінь, що жили до нас. Ми бачимо його за допомогою витворів мистецтва, що зображують тодішнє життя. І саме філософія допомагає розтлумачити його. Наприклад, якщо ми знайдемо картину минулих століть, де зображено життя простих людей, це буде предмет культури, а філософія допоможе проаналізувати, розтлумачити та розповісти що саме там зображено. Навівши такий приклад я хотіла пояснити зв'язок між культурою та філософією, де культура це практична складова, а філософія – мова якою говорить культура. Іншими словами, філософія є теоретичною частиною, невід'ємним елементом культури. Культура зберігає в собі історію суспільства, а філософія допомагає про неї розповісти. Хоча зараз виникає багато питань з приводу того, що філософія вже не актуальна, що вона вже вичерпала свої можливості. І сучасна культура не потребує пояснення та філософського тлумачення. Та не потрібно забувати про те, що філософія має набагато ширше значення. І, навіть, найсучасніша культура буде неповноцінною без допомоги філософського пояснення.

Та справжня суть філософії набагато глибше, вона не про усіх, а про особистість, про кожного. Вона про саморозвиток, самопізнання про становлення людини в світі, її самореалізацію. Це означає що і культура має ширше значення, вона є практичним засобом самореалізації, становлення себе в світі. Філософське осмислення культури наближає до екзистенції людського буття – безпосереднього, унікально-особистісного переживання власного існування. Більш того, філософське осмислення людини неможливе поза філософським осмисленням культури. Воно дозволяє розкрити способи ставлення людини для світу, осмислити цінності, що притаманні людині, особливості її внутрішнього світу. Кожна людина щодня будує своє життя, кожного дня пере нами постає якийсь вибір, ми вирішуємо важливі питання, які можуть змінити наше життя. І, навіть не підозрюємо, що це все пов'язано з філософією, що будь-яке наше рішення чи вчинок може розтлумачити філософія. Вона являє собою величезну систему, що охоплює всі сфери нашого життя і в кожній з них вона бере активну участь. Багато людей вважають, що зрозуміти і використовувати філософію в своєму житті можуть лише люди з філософським ступенем, тобто, вчені. Але я думаю, що кожна людина може аналізувати та тлумачити своє життя, як з філософської точки зору, так і з культурної.

Тож можна зробити висновок, що філософія дуже тісно пов'язана з культурою, вони доповнюють одна одну і працюють разом над встановленням особистості в суспільстві.

Список літератури:

1. Хрипко С., Яценко Г. Аксиологія освіти в сфері комунікативної культури: ціннісні акценти, комунікативні тенденції, дистанційний формат. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011 – 270 с.
2. Хрипко С., Яценко Г. Комунікативна складова аксиології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструмент подолання посттравматичного стресу в умовах війни // Посттравматичний стрес: дорослі, діти та родини в умовах війни – Том II – 2017 - С.412-428
3. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2018) The valued focus of a widow and an orphan statuses and scale of protection in the old and new testament tradition Схід аналітично-інформаційний журнал Філософські науки, 3 (155). С. 51-56
4. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2018) Комунікативний чинник аксиології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструментарій подолання посттравматичного стресу (ПТС) в умовах війни Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : [зб. наукових праць] (39(52)). С. 111-122.
5. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2020) Морально-естетическая сакрализация символики табу хлебной культуры в фольк-философии и духовной аутентичной этно-традиции украинского народа (на примере Рождественского Святого Вечера) სამეცნიერო ჟურნალი "ხელოვნება და საზოგადოება (ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)" – Научный журнал "Власть и общество (История, Теория, Практика) (3(55)). С. 106-126. ISSN 1512-374X
6. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2020) Семантика хлібної культури в сакральній традиції українського народу Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. С. 34-45. ISSN 2518-7821

ІДЕЯ ІМЕНІ В МИСТЕЦТВІ

Цвіркун Діана, ст. гр. омб-1-17-4-од

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

В сучасному світі достатньо багато художників, які представляють різні види творчості. Але не всім вдається стати відомими, та й взагалі потрапити в коло впливових художників дуже важко, маючи тільки талант та вміння. Дивлячись на картину, людина, яка навіть і не дуже цікавиться розвитком мистецтва, може точно впізнати, хто є її автором. Це може бути тому, що дізналась про неї ще в школі. Або через засоби масової інформації, в яких частіше повідомляється якась новина-сенсація, що не залишає нікого осторонь. Зокрема про картини ми чуємо з аукціонів, які формують думку про вартісність різних за жанром творів мистецтва, таким чином вчать розрізняти, яких художників вважати впливовими.

Поняття автентичності та вартості – а вони обидва зазвичай базуються на нематеріальних властивостях – на арт-ринку тісно пов'язані. Коли маленьку ренесансну картину «Мадонна з Дітям» приписали Рафаелю, її вартість злетіла до небес. «Мадонна з гвоздиками» стала знаменитою не так через свою естетичну цінність, як через 22 мільйони фунтів стерлінгів, в які її сумнівна автентичність обійшлася Лондонській національній галереї.[1]

Тобто визначність художника залежить від його імені, в якому криються всі його здобутки, біографія, вплив його творчості на мистецтво певного історичного періоду. Яким же повинен бути митець, аби його картини знав весь світ?

Митець нерідко виступає в різних психологічних іпостасях: новатора, ретрограда, менеджера і мистецтвознавця, «симулянта» і «сповідальника», самітника і трибуна одночасно, зберігаючи сталу, автентичну схильність до постійних змін. Власне, митець, як блазень або юродивий, може «дозволити собі» бути різним, парадоксальним, незручним, розвивати творчу чутливість до найменших дисгармоній соціокультурного характеру, йти на ризик митецького експерименту.

На сучасному переходовому етапі актуалізується такий тип митця-новатора, який не просто володіє кількома художніми технологіями і послуговується ними на вибір, а й працює зі складністю як такою. Багатовекторність, тотальність, універсальність – це ті технології, які можуть прийняти виклики доби перемін.

Мультимодальні внутрішні характеристики творчої людини, мінливість її соціального іміджу – це захист митця і блазня, можливість випробовувати нові шляхи, «говорити правду королю» без загрози бути «розіпнутим». [2]

Євгенія Буцикіна («Щербенко Арт Центр»), координаторка проекту МУХі) розподілила художників за певними критеріями.

Так відбувся розподіл на художників, що виникають (emerging artist), художників на середньому етапі своєї кар'єри (mid-career artist) та визнаних митців (established artist).

Emerging artist... позначають тих художників, що тільки починають «формувати репутацію». Тобто вони вже привертають увагу кураторів, арт-критиків та навіть ЗМІ, але поки не мають міцної бази продажів чи представництва галереї.

Mid-career artist... передбачає наявність у митця значного доробку, набутого протягом багатьох років, отримання регіонального, національного або міжнародного визнання у вигляді низки публікацій, каталогів і виставок. Свідчить про цей статус кількість виставок на найбільших і найвагоміших майданчиках країни, виданих каталогів і книг, публікацій про нього в авторитетних і впливових ЗМІ.

Established artist. Визнаний художник – це той, що перебуває на зрілому етапі своєї кар'єри та має видатний доробок, що оцінюється як вагомий внесок у культуру регіону/країни/світу. Такий художник вважається найбільш «надійним» на ринку. Цінність його творів уже визначена за роки продажів та підтверджена на аукціонах.[3]

Тобто для художника важливим є сформувати статус, щоб впливати на суспільство своєю творчістю.

Поняття «статусу», що охоплює не лише матеріальну сторону діяльності художників, а й уявну сторону репрезентації. Цей статус не є чимось стабільним, а формується дискурсивно у кожному соціально-історичному та культурному середовищі. Його формування відбувається великою мірою через тексти критики, біографії, автобіографії, що виходять друком, видання епістолярної спадщини, фотографії, альбоми.[4]

Таким чином художникам, щоб мати відповідь з боку сприймачів його творів, потрібно працювати на комерційному ринку. Виникає така неоднозначна і складна ситуація, коли арт-дилери хочуть представляти роботу, щодо якої певні: її можна продати; колекціонери хочуть купувати мистецтво, визнане в їхньому середовищі, а суспільна верхівка хоче лише те, що знає і розуміє.

Зруйнувати правила й кинути виклик владним колам — для цього потрібна неабияка відвага. Тільки дуже сміливий митець зважиться на це, і все одно він потребує підтримки. Зазвичай ідеться про естетичну вагомість (принаймні) двох статус-кво: митця і покровителя. Покровитель може виступати в ролі арт-дилера . [5]

Зараз Дюран-Рюеля вважають першим професійним арт-диллером, місія якого полягала в підтримці та розвитку справжнього мистецтва, і, що не менш важливо – у формуванні смаків глядача.[6] Саме він зумів зробити імпресіонізм комерційно найуспішнішим напрямом в історії мистецтва.

Так само Ейленбург із Рембрандтом, Воллар із Дереном, Гійом із Модильяні, Поль Розенберг із Пікассо – лише декілька прикладів колосального впливу дилерів на творчість художників-сучасників. Що й казати, саме арт-дилерам належить вирішальна роль у еволюції сучасного мистецтва, у брендуванні художника як індивідуальності та представника нової течії.[7]

Також допомогти художникові може ще незалежний куратор музею чи галереї.

Куратор, який має справу з експонуванням нового мистецтва, виконує роль представника «мистецького світу», відповідального за залучення до його колообігу нових творів, і водночас розкриває механізми цього світу, демонструючи на художній виставці не лише самі мистецькі твори, а й комплексну систему знань та досліджень, що за ними стоять, – «концепції, процеси, ситуації, інформацію».[8]

Виникає питання, виявляється з огляду на написане вище митець не може бути самостійним, чи є якась альтернатива незалежному популяризуванню своєї творчості та себе?

Зокрема на думку російського філософа В. Соловйова, митець вже не створить артефакт, прекрасніший за Венеру Мілоську. Полям творчості людини стає сама людина, її внутрішній світ у процесі свідомого творення людиною свого життя – життя як власного творчого проекту.

В сучасних візуальних мистецтвах, самопрезентація автора проекту зазвичай включена в естетичний і смисловий ряд арт-месиджу. Власне, можна навіть говорити, що сучасний митець презентує себе як артефакт.[2]

Є ще один спосіб для митця представити публіці радикально нову ідею, не звертаючись до покровителя. Так наприклад, Шоджі Ямагучі— це допельгангер, двійник Тістера Гейтса, вигаданий персонаж, за посередництва якого виробі афроамериканця мали постати високим мистецтвом Сходу. Тістер створив це ім'я, поєднуючи два компоненти, що справили на нього величезний вплив. Історичний Шоджі Хамада (1894–1978) був віртуозним майстром японської кераміки, знаковою постаттю і в Японії, і за кордоном. А Ямагучі— регіон у Японії, де Тістер провів рік, навчаючись мистецтва кераміки. Аби переконати відвідувачів, що експоновані тарілки та чаші зробив не місцевий афроамериканець середнього віку, а екзотичний японський майстер, Тістер склав ретельно продуману історію життя фіктивного пана Ямагучі.

Те, чого він досяг, ефективно використовуючи статус митця, і вражає, і надихає. Він увірвався зі своїми знаннями й стремліннями, духовними цінностями, винятковим інтелектуальним та художнім хистом у вже сформоване середовище. Цей потужний мікс посилили притаманні Тістеру красномовство, інстинкти пробивного ділка та ревність місіонера. Він став культурним підприємцем: митцем, який використовує свій суспільний статус для вдосконалення місця, де мешкає. [9]

Тобто суть імені художника в мистецтві означає його статус на арт-ринку, не тільки творча діяльність (матеріальна), а й становище в суспільстві (уявне). Щоб ім'я (включаючи і творчий доробок) було відоме не тільки в мистецьких колах, а й в усіх сферах суспільства, художник має бути амбіційним, ініціативним, мати мету своєї творчості (меседж). Допомогти у формуванні статусу художникові можуть: арт-дилер, або незалежний куратор, або сам митець, якщо він має хист до «пробивного ділка».

Список літератури:

1. 10 ідей, що змінили мистецтво- електр.доступ: <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/book-of-the-week/280603-10-idey-scho-zminili-mistetstvo-z-novoyi-knigi-maykla-berda>
2. Шевченко Н. «Митець як антропологічний казус» - електр.доступ: <http://www.kurbas.org.ua/projects/almanah6/3.pdf>
3. Євгенія Буцикіна «Щербенко Арт Центр», координаторка проекту МУХі «Майстерність молодих: як вигідно колекціонувати сучасне мистецтво . електр.доступ: <https://mind.ua/openmind/20202170-majsternist-molodih-yak-vigidno-kolekcionuvati-suchasne-mistetstvo>
4. Півторак Ю. В. ХУДОЖНИК ЯК ПЕРСОНАЖ. СТАТУС РАДЯНСЬКОГО ХУДОЖНИКА. 1930-ті - Електр.доступ: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5975/Pivtorak_Khudozhnyk_yak_personazh_Status_radyans%27koho.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. “Митці мають відвагу” - Вілл Гомперц. Електр.доступ: <http://artukraine.com.ua/a/mitci-mayut-vidvagu-iz-novoi-knigi--villa-gomperca/#.Xc3MllczbIW>
https://artchive.ru/artworkers/281~Pol'_DjuranRjuel'
6. Погляд на історію мистецтва з незвичного ракурсу: «Галерея пройдисвітів» Філіпа Гука («ArtHuss»), переклад – Любов Базь і Павло Білак, 2019) – електр.доступ: <https://blog.yakaboo.ua/knygy-mystectvo-i-zlochyny/>
7. GERMAN ЄЛИЗАВЕТА «КУРАТОРСЬКА ПРАКТИКА В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ. СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКС» - електр. Доступ: http://naoma.edu.ua/ua/academy/spetsalzovan_vchen_radi_akadem/spetsalzovana_vchena_rada_za_spetsalnstyu_obraz_otvorche_mistetstvo/disertats_ta_vdguki/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%20%D0%84.%20%D0%A1._%D0%9A%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D1%96.pdf
8. Вілл Гомперц «Думай як митець – електр.доступ: <https://www.arthuss.com.ua/shop/mytec>
9. Khrypko, S. & Iatsenko, G. (2019). Philosophy of a Name: Ukrainian Context. Beytulhikme An International Journal of Philosophy, 9 (2), 437-451.
10. Khrypko, Svitlana и Iatsenko, Ganna (2019) Philosophy of a Surname: Ukrainian Context Beytulhikme. An International of Philosophy -Web of Science, 9 (4) (4). С. 899-912.
11. Хрипко, Світлана Духовно-релігійні вияви української ментальності [Текст] : дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Хрипко Світлана Анатоліївна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2003. - 189 арк. - арк. 174-189
12. Хрипко С. А. Духовні акценти культури ім'янаречення: етногенез імен та давній український іменослов // Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: 36. Наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – № 32 (45). – С. 10-18.

7. Філософські виміри соціогуманітарних досліджень

ЖІНОЧІЙ ПРОСТІР У ЛІТЕРАТУРНІЙ ТРАДИЦІЇ

Марія Барташевич, магістрант

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії

Додонов Роман Олександрович

Київський університет імені Бориса Грінченка

Україна, Київ

Питання про положення у жіночої статі у суспільстві вже старе, як світ, але і у сучасності воно й досі зустрічає доволі багато поборників, які стрімголов прагнуть відкинути дану тему, заперечуючи доцільність її подальшого розгляду. Всупереч їм я хочу лише згадати такі приклади:

1. Ще у 1946 році була створена Комісія ООН зі становища жінок, діяльність якої активно ведеться і дотепер та навіть не думає про своє припинення.
2. З грудня 1979 року чинності набула Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, членами якої є майже всі країни світу, за незначними виключеннями.
3. Навіть без голосування у 1993 році ООН була прийнята Декларація про усунення насильства проти жінок, оскільки її важливість ніхто навіть не наважився б оскаржувати.
4. І нарешті, у 1995 році було утворено Пекінську декларацію та Платформу дій, яка була одностайно та позитивно сприйнята у 189 країнах світу.

Всі з означених подій несуть у собі, перш за все, відбиток людяності, адже спонукаючи до досягнення гендерної рівності, тим самим вони затверджують, що кожна людина має право не просто на існування, а на життя. У грудні 2012 року на конференції TEDxEuston з цього приводу досить влучно висловила нігерійська феміністська письменниця Чімаманда Нгозі Адічі: «Проблема статі має значення у всьому світі. І я хочу сьогодні попросити, щоб ми почали мріяти і планувати інший світ. Більш справедливий світ. Світ більш щасливих чоловіків і більш щасливих жінок, які чесні з собою. І ось як слід почати: ми повинні виховувати наших дочок інакше. І також ми повинні виховувати наших синів інакше» [1, 39]. Суть має бути не у тому, щоб людина почувалася приниженою через те, що вона народилася не такою, якою її воліли б бачити інші, а виключно у тому, щоб кожен міг право розвиватися та заслуговувати на справедливу оцінку своїх діянь, безвідносно до статі, національності чи будь-чого іншого, на що жоден з нас не має сили впливати.

З висоти XXI століття легко постулювати рівність прав та обов'язків обох статей, але колись, власне, не так вже й давно, жінки могли лише мріяти про однаковий рівень заробітної платні чи доступ до всіх бажаних професій. Та що вже й казати про гідні умови праці, якщо тоді єдиним, чого хотіла досягнути жінка могла бути навіть власна кімната... У «Своїй кімнаті» Вірджинія Вулф не береться за гучні словесні виверти з метою принизити чи засудити сильну статю за жорстоке пригноблення жінок, проте прагне довести необхідність хоча б вільного від тиску зовнішнього світу простору, де жінки б «досліджували, писали, блукали по

старовинним куточкам землі, сиділи біля підніжжя Парфенону або йшли б на десяту на службу і о пів на п'яту поверталися пописати вірші» [2].

У своєму есе, заснованому на лекціях, прочитаних у жіночих коледжах Кембриджського університету, В. Вулф окреслює необхідність як образного, так і цілком реального простору для жінок та зокрема для тих з них, хто займається письменницькою діяльністю та не знаходить собі місця серед чоловіків, які на той час займали провідні та численні місця у літературній традиції. «У жінки мають бути гроші та власна кімната, якщо вона хоче писати художню літературу» [2], - у необхідності цього переконалася і сама авторка, коли роздумуючи про зміст майбутніх лекцій вона ненароком ступила на газон, по якому дозволялося ходити виключно Членам Університетської Ради. А, як не важко здогадатися, Членами цієї Ради могли бути лише чоловіки.

Отже, упевнившись у разючій необхідності власного місця для творчості, у якому не було б жодних обмежень та непотрібних правил, Вулф задалася питанням про те, яким чином тогочасна сереньостатистична жінка може здобути таке місце. «На що я раніше жила? Жебракувала по редакціях, тут скажеш про виставку віслюків, там про одруження, конверти підписувала, сліпим стареньким читала, штучні квіти робила, діточок абетці вчила - за копійки. Ось, власне, майже всі заняття, доступні жінкам до 1918 року» [2]. Убогість тогочасного «розмаїття» професій та занять, доступних для жінок, майже не залишала вибору. Зрештою, він і не дуже-то й був потрібний, оскільки за будь-яких умов кількість зароблених грошей була мізерною. Варто нагадати, що й такі неприбуткові можливості працевлаштування були доступні далеко не всім, а здебільшого тим жінкам, які не мали одночасно підтримувати родинне вогнище. Адже поява довгоочікуваного потомства означала для жінки не лише велику радість від народження дитини, проте й такої ж сили смутку від неможливості присвятити себе роботі з одночасним повноцінним вихованням свого чада: «Робити гроші і народжувати дюжину дітей - жодна людина таке не винесе. Розглянемо факти, сказали ми. Спочатку дев'ять місяців до народження дитини. Потім три або чотири місяці її треба годувати, а далі років п'ять з нею треба займатися. Ви ж не полишите дитину на волю вулиці...» [2]. Якщо на мить уявити, що бідній жінці так чи інакше вдалося впоратися з усіма означеними перепонами на її шляху до омріяного «багатства», то й на цьому її негараздах не видно було кінця, «адже жінкам ніде було заробляти, а якщо комусь і сталося б заробити, ці гроші за законом їм не належали. Тільки у 1880 році, тобто сорок вісім років тому, жінка стала законною господинею своїх пенсів. У всі попередні століття її гроші були власністю чоловіка...» [2].

Окрім реально існуючих проблем, пов'язаних з професійним становленням представниць жіночої статі, варто згадати і про певний моральний тиск, який набував не лише побутового характеру, але й яскраво прослідковувався у літературі: «Чи уявляють жінки, скільки про них щорічно пишуть чоловіки? Чи відомо їм, що вони найбільш обговорюваний на світі звір?...» [2]. Все б нічого, але про жінок не просто писали багато, а писали, описуючи їх далеко у не найкращому світлі: «Уявімо, батькові з найдобриших спонукань не хочеться, щоб його дочка пішла з дому і стала письменником, художником або вченим. “Послухай розумну людину”, - скаже він, зачитуючи вголос думку пана Оскара Браунінга. Але ж, крім цього пана, були ще й “Сетердей ревію”, і пан Грег, який підкреслював, що “життя жінок ґрунтується на тому, що чоловіки їх підтримують, а вони їм в цьому допомагають”, - цілий хор авторитетних думок про розумову безнадійність жінок» [2]. Окрім фактичної побутової нерівності жінки мали витримувати ще й постійну критику, яку так звана «сильна стаття» не цуралася залишати для нащадків на сторінках своїх літературних творів: «Прочитає жінка таке, і у неї руки опускаються, не йде робота. Перед нею завжди стояло бар'єром – “не візьмеш”, “не зможеш”, - і їй потрібно було це спростувати, довести своє» [2]. Вулф не зволікає з відповіддю і пояснює таке зверхне ставлення ні чим іншим, як закомплексованістю деяких чоловіків та їх непереборним страхом втратити пальму першості: «Тут ми знову стикаємося з

дуже цікавим чоловічим комплексом, який так сильно вплинув на жіночий рух. Я говорю про це приховане бажання не стільки підпорядкувати її, скільки самому бути першим, - воно ставить чоловіка вартовим на кожному кроці в мистецтві, політиці, навіть коли він нічим, здається, не ризикує, а прохач покірний і відданий» [2].

Всупереч усім перепонам, у житті та на папері, Вулф вбачала єдино вірний спосіб вирішення гендерного питання у співпраці двох статей, адже не дарма найбільше задоволення та щастя вони здатні пізнати лише разом. Зрештою, без наявності представників одної з них, інша неминуче загинула б слідом за нею – сама природа заклала необхідність мирного співіснування чоловіків та жінок.

Мені здається, що на завершення слід помістити наступну думку В. Вулф: «І якщо дійсно свобода від ворожнечі статей – одна з ознак зрілої свідомості, то виходить, ми зараз як ніколи далекі від стану зрілості» [2]. Хочеться вірити, що ця цитата більше не є актуальною.

Список літератури:

1. Адичи Н. Ч. We should all be feminists. Київ: Форс Україна, 2019. 80 с.
2. Вулф В. Своя комната // Эти загадочные англичанки. М.: Прогресс, 1992. С. 78–154. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://royallib.com/read/vulf_virdginiya/svoya_komnata.html#0
3. Теория и история феминизма. Курс лекций. ХЦГИ: Ф-Пресс, 1996. 129 с.
4. Феминизм: проза, мемуары, письма. М., 1992. 240 с.
5. Шамина Н. В. Женщины-писательницы в английской литературе викторианской эпохи. Рязань, 2005. 175 с.

ФІЛОСОФІЯ ЩАСТЯ

Брухальська Вероніка, ст. III курсу
Спеціальність – графічний дизайн

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Говорячи про щастя, ми повинні розуміти, що навряд чи можна знайти більш суб'єктивну категорію для аналізу. Для кожного індивіда щастя проявляється в кардинально різноманітних речах, кожен може знайти його в найменших дрібницях та деталях, а для когось щастя полягає в пошуку симбіозу чи поєднання певних елементів, що лише у взаємодії можуть задовольнити особистість, проте для деяких людей пошуки щастя стають надзвичайно складним та непідйомним завданням, оскільки вони не здатні помічати його навколо. Ми повинні розуміти, що насправді дійсно існують кардинально різноманітні підходи до розуміння поняття «щастя» в цілому, дехто розуміє дефініцію поняття «щастя» через психоемоційну площину та розглядає дане питання в ключі фізіо-психологічних реакцій, а для когось щастя розуміється як глибинна моральна категорія, що, звісно, не виключає психологічної складової. Для багатьох людей категорія щастя є недосяжною на проміжку життєвого шляху, виходячи із фундаментальних категорій власної релігії, оскільки за рахунок відмови від певних задовольень в земному житті душа людини зможе отримати щастя виключно в загробному світі, досягнення райського місця, внаслідок слідування приписам та настановам релігії. Багато античних філософів розглядали щастя як явище абсолютно природне та буденне, воно ґрунтується в можливості реалізовувати свої життєві потреби,

оскільки людина повинна віднаходити своє щастя в буденних речах, в можливості жити та творити.

Особисто для мене, «щастя» полягає в можливості самореалізації та у можливості саморозвитку, невпинного руху вперед задля досягнення своїх цілей та мрій, людина не може відчувати себе щасливою, коли вона не відчуває себе сформованою та цілісною, коли вона не відчуває себе потрібною в цьому світі та не бачить своїх досягнень та звершень, на відміну від братів наших менших, ми творимо, саме це є головною відмінністю людини від тварини, людина здатна створювати мистецтво, не задля задоволення якихось першочергових потреб, а задля естетичної насолоди та душевного відпочинку, даний аспект тісно пов'язується з питанням реалізації людини на своєму життєвому шляху, адже по-справжньому щасливою людина буде тоді, коли її професійний ріст включатиме в себе не лише суто механізоване виконання ряду певних поставлених перед нею обов'язків, а також через мислення, критичний аналіз та пошук чогось нового, варто також пам'ятати та розуміти, що реалізація є складеним поняттям та включає в себе не лише професійну складову, але і реалізацію людини в комунікативно-соціальному плані, реалізацію людини в соціумі, реалізацію людини в сім'ї, реалізацію людини в суспільних інститутах, людина, яка не відчуває в собі індивідуальності не може априорі бути щасливою, а власне індивідуалізація проходить в процесі самореалізації. Важливим для відчуття щастя, як на мене, також є можливість людини бути не обмеженою в свої прагненнях та цілях, у можливості ставити перед собою будь-які цілі, навіть на перший погляд абсурдні та нездійсненні, мріяти, адже будь-яка відома людина, це по своїй суті мрійник, який втілює свою мрію в реальність. Щастя являє собою готовність людини до творчого взаємозв'язку з навколишнім світом, адже важко описати весь спектр емоцій, які отримує ремісник займаючись своїм ремеслом, наскільки сильно залежить взаємозв'язок задоволення та творчості, адже коли ми творимо, ми відчуваємо нерозривний зв'язок з творінням та підсвідомо віддаємо свої кращі емоції предмету творчості. Підтвердженням вищеперерахованих тез можуть слугувати численні дослідження, які яскраво демонструють, що люди, які пов'язують свій професійний шлях зі своїм хоббі досягають кращих успіхів в професійній площині, аніж ті, хто відноситься до своєї роботи як до рутини. Щастя для мене також – це, беззаперечно, спілкування з людьми, я не можу собі уявити щасливу людину в самотності, звісно, кожен із нас індивідуальний і можливо комусь і справді легше та приємніше проводити більшу частину свого життя глибоко в своїх роздумах на самоті, проте базовою потребою людини, як на мене, є спілкування та можливість знаходити своїх однодумців. У мить, коли ви зустрічаєте іншу людину, надається унікальна можливість зрозуміти її глибину суть, пізнати її. Приходить усвідомлення того, що можливо ви вже десь перетиналися, з'являється відчуття чогось рідного та свого. Саме в такі моменти ти відкриваєшся по-новому для цього світу починаєш активно спілкуватися та висловлювати свої думки, активно взаємодіяти з довкіллям та отримувати позитивний заряд через обмін думками, доволі часто саме зі своїми однодумцями зароджуються нові яскраві та цікаві ідеї, що напевно чи могли би виникнути в ході індивідуального мислення. Говорячи про «щастя» феноменальною його складовою є віднаходження внутрішнього щастя в гармонії в собі, людина не може бути щасливою, якщо вона нещасна всередині, якщо вона постійно бореться із собою, зі своїми часто-густо надуманими комплексами, якщо воно не перебуває в гармонії зі своїм зовнішнім виразом, так це звучить максимально банально, але, якщо людина незадоволена своїм відображенням у дзеркалі чи максимально старається переконати саме себе в тому, що займається своєю справою, як би навколишні чинники не склалися в прекрасний фонтан суцільного позитиву та приємностей вона ніколи не відчувати себе щасливою, навіть якщо все навколо просто бути створювати всі умови для цього, важливо усвідомлювати, що не можливо оточити себе своїми справжніми друзями, якщо ти не розумієш насамперед відповіді на надзвичайно складне насправді питання «Хто я?!». У даному питанні ми також доцільно буде послуговуватися тезою «Людина, яка не любить себе

не може бути коханою», кохання є також важливим аспектом для того, щоб відчувати себе щасливим сповна, адже дане відчуття не можливо порівняти ні з чим іншим, воно є унікальним для людини, можливість кохати та бути коханим є фундаментальним для щастя, як на мене, не можливо сповна зрозуміти цей світ не закохавшись ні разу, життя без кохання абсолютно втрачає свої барви та стає чорно-білим і тут саме важливим є поняття цілісності, не можна говорити про справжнє щастя, коли кохають тебе або кохаєш лише ти, у даному випадку ти не можеш досягнути сповна радості, яку отримує людина від справжньої любові. По-справжньому щасливі люди усвідомлюють, що принципи істинного щастя співзвучні основним принципам світобудови. Соціологи виявили, що віруючі в Бога люди відчують себе більш щасливими, ніж атеїсти. Духовне зростання і чистота душі - невід'ємні елементи щастя. Я також глибоко переконана в тому, що щастя приховане в малесеньких дрібничках навколо, коли ти прокидаєшся зранку з першим промінням сонця, коли ти проходиш на вулиці повз незнайомих, що посміхаються тобі, коли ти займаєшся улюбленою справою, а ввечері заїжджаєш до рідних в гості чи поспішаєш додому до коханого. На жаль, люди втратили відчуття щастя в дрібничках, вони часто штучно гіперболізують його та роблять чимось недосяжним для простого смертного. Одного разу мені глибоко в душу запала фраза, яка, перекладаючи з англійської звучить: «Простягаючи руки до небес, людина забуває про красу квітів під своїми ногами», і, справді, ми інколи просто перестаємо помічати красу в чомусь простому навколо, а інколи це «просто» також є надзвичайно відносно спрощеним, як часто людина забуває про цінність сім'ї, друзів чи просто того, що банально вона прокинулася і має шанс бачити, дихати та сміятися, як важливо розуміти що дякувати і радіти інколи є сенс навіть найпростішим на перший погляд речам в нашому житті, радіти тому, що ми маємо, люблячим батьками, співпереживаючим друзям, осінньому дощу чи ранковому туману або навіть зимовій завірюсі чи літній спеці, ми повинні бачити красу в найпростіших речах та усвідомлювати, що в цьому також є складова нашого власного щастя. Варто усвідомлювати також, що наше власне ставлення до життя в цілому є також надзвичайно важливими, людина не повинна зациклюватися на невдачах та негараздах, не дарма ж кажуть, що «те, що нас не вбиває – робить нас сильнішими», в жодному разі не потрібно здаватися та опускаєти руки, варто навпаки не гаючи власного дорогоцінного часу направляти свої сили на вирішення тих проблем, що є в наших силах. Необхідно спокійно сприймати, що не все піддається вашому контролю і підвладне вашим бажанням. Безумовно, багатьом хочеться стати мільйонером, але гонка за грошима, прикрасами, речами і майном ніколи і нікого ще не робила щасливими, а навпаки все руйнуватиметься через всепожираючу жадібність, заздрість, злоба і страждання, яке в підсумку буде ключовим через гонитву за матеріальними цінностями, які ні в якому разі, не дивлячись, на жодну ідеалізацію їх в суспільстві не зможуть замінити духовні та є лише вторинними, жодна людина не зможе знайти щастя намагаючись оточити себе виключно матеріальними цінностями або в гонитві за ними втрачаючи духовні орієнтири та втрачаючи свої принципи, ми повинні розуміти, що щастя є духовною категорією і що людина відчуває його швидше не виходячи із чогось тривимірного, а через все-таки широкий емоційний спектр.

«Секрет щастя не в тому, щоб постійно хотіти більшого, а в тому, щоб привчити себе радіти малому»

Сократ

Список літератури:

1. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Bevtulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303
2. Хрипко С. Овсянкіна Л. Духовно-релігійні цінності сучасної молоді: усталеності та інновації //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія, 38(51). -2017 - С. 175-183.
3. Хрипко Світлана Анатоліївна, Овсянкіна Людмила Анатоліївна (2017) Аксиологічна парадигма релігійних пріоритетів українства: вияви, стан, тенденції Вісник Черкаського університету (2). – 2018 -С. 17-24.

4. Хрипко, Світлана Духовно-релігійні вияви української ментальності [Текст] : дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Хрипко Світлана Анатоліївна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2003. – 189с.

ФІЛОСОФІЯ ЩАСТЯ І ГРОШЕЙ

Василенко Марія, ст. I курсу

Спеціальність: початкова освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

На мою думку, на половину щастя складається з матеріальної частини – грошей. Це розуміється тим, що за рахунок грошей відчуваєш себе щасливим: не тому, що вони в тебе є, а тому, що ти їх витрачаєш на те, що тебе робить щасливим. Наприклад, купив собі якийсь одяг або поїв у ресторані з близькими людьми. Але це не тільки великі витрати, бо коли ти просто платиш за комунальні послуги деяким вже стає легше і можеш далі жити спокійно. До прикладу, моя тітка, вона заробляє, але немає якоїсь стабільності: тобто іноді то вистачає то не вистачає на комунальній, а якщо ще й кредити є, це взагалі. От і як тут буде щасливий, якщо з усіх сторін дають проблеми: то одне, то інше. Тому гроші є невід'ємною складовою щастя. Хоча, коли я дивилася програму «Світ навиворіт» з Дмитром Комаровим, він подорожував Бразилією і однією з експедицій був острів де він зустрів плем'я індіців, вони були повністю ізольовані від сучасного світу: для них телефон чи навіть палатка є чимось неймовірним. І вони дуже щасливі тому, що в них немає таких ситуацій, за які треба хвилюватися, вони турбуються лише про їжу, інший час веселяться, роблять різні речі і взагалі живуть сьогоденням: скільки, наприклад, риби спіймали, стільки сьогодні і з'їдять, а завтра вже інший день, тобто вони не думають, що буде завтра. Цим прикладом можна дійти висновку, що щасливим можна бути без грошей, але ситуації бувають різні, і бо теж саме плем'я щасливе, бо вони не знають, що таке гроші і насолоджуються життям. Проте, більшість людей на планеті саме від грошей страждають і більшість життя, не щасливі. Це завжди було проблемою. Тому, я думаю що в сучасному світі гроші грають важливу роль.

Ще б хотілося привести приклад по документальному відео про Китай. Китайці дуже працелюбні. Вони в буквальному сенсі працюють 24 на 7. Їм навіть часто дозволяють заночувати на роботі щоб не відволікалися, а потім знову працюють не виходячи з офісу. Тому, вони не заводять домашніх тварин. Ще в них відпустка всього три дні в рік. І так проходять все їхнє життя. Китайці навіть подумати про щастя не мають коли. Все життя в роботі: в них дуже великий відсоток самотніх людей бо немає часу на зустрічі, або знайомляться на роботі. В такій ситуації навіть гроші не допоможуть. Я переконана, що вони щасливі просто, коли день закінчується раніше.

Я вважаю, що бути щасливим, можна будь-де і з будь-ким, але це короткочасно. На мою думку, ті, хто часто буває щасливим, це або повністю ізольовані люди від сучасного світу або з психічними проблемами.

Список літератури:

1. Хрипко Світлана Анатоліївна, Овсянкін Людмила Анатоліївна (2017) Аксіологічна парадигма релігійних пріоритетів українства: вияви, стан, тенденції Вісник Черкаського університету (2). – 2018 -С. 17-24.

2. Хрипко С., Яценко Г. Комунікативна складова аксіології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструмент подолання посттравматичного стресу в умовах війни // Посттравматичний стрес: дорослі, діти та родини в умовах війни – Том II – 2017 - С.412-428.

ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ І СМЕРТІ

Волощук Інна, ст. гр. ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Кожен з нас не раз замислювався над проблемою смерті людини. Адже людина єдина жива істота, яка розуміє поняття смерті, а саме усвідомлює її та намагається постійно її обмірковувати. І що, як не швидкий плін життя, змушує людину гарячково розмірковувати над самим сенсом життя?

Свідомо і несвідомо людина завжди намагалась увіковічнити себе за допомогою історії, нащадків та будь-якою іншою пам'яттю про себе. Адже існують такі версії, що людська душа продовжує своє існування доти, доки нащадки пам'ятають про цю особистість. Насправді ж існує безліч різних версій з приводу смерті. Ставлення людей до смерті змінювалось разом зі світоглядом упродовж всієї історії людства.

Наприклад у старогрецькій міфології вважали, що після смерті, людина переходить у світ мертвих, в якому існує і далі. Але раніше вважалось, що після смерті людина занурюється у вічний сон.

В свою чергу Епікур закликав усіх бути мужніми та йти до кінця, прийняти смерть такою, яка вона є. А от Платон, Сократ, Арістотель вірили у безсмертя душі.

Особисто я для себе ще не вирішила у який кінець вірю. Адже абсолютно всі теорії мають право на існування. Спершу я вірила у найпоширенішу християнську теорію про те, що після смерті людська душа потрапляє в рай, пекло чи чистилище, в залежності від того, як саме ця людина прожила своє життя. Далі я була схильна до теорії про реінкарнацію, і чесно кажучи ця теорія подобалась і продовжує подобатись мені найбільше.

Також, припускала і таку теорію, що рай та пекло існують на землі, але для кожного по-різному, в залежності від вчинків. Або, що наш світ і є те саме чистилище.

Звісно я думала і про те, що після смерті наша душа ні в що не перероджується і ніде не залишається, вона просто зникає, помирає, як і сама людина. Але я відмовляюсь у це вірити, адже саме уявлення про те, що все, що я коли-небудь відчувала чи відчуваю зараз ніколи більше не повторяться, наводить на мене неабиякий жах і зникає сенс у всьому, що зараз існує. Тому для себе я намагаюсь забути про існування цієї теорії.

Також я інколи замислююсь над теорією про те, що після смерті душа просто покидає тіло і починає існувати в будь-яких образах, наче привид. Нещодавно я наткнулась на одну цитату Сократа і вона мені дуже сподобалась:

«Якщо нічого не відчувати, то це все одно, що сон, коли спиш так, що навіть нічого не бачиш уві сні; тоді смерть – дивний здобуток. З іншого боку, якщо смерть є якби переселенням звідси в інше місце і вірні перекази, що там знаходяться всі померлі, чи є тоді що-небудь краще

за це? Так я готовий померти багато раз, якщо все це правда: для мене було б чудово вести там бесіди...»

А що, якщо усі ці теорії вірні, але з кожним відбувається саме те, у що ми найбільше віримо? Адже як відомо, віра – це найбільша сила.

Все, що я можу сказати у відповідь на все це, те що кожен з нас у свій час дізнається правду, яка залишиться з нами назавжди. Усе це, лише питання часу.

Список літератури:

1. Levyk, B., Aleksandrova, O., Khrypko, S., & Iatsenko, G. (2020). Geo-policy and Geo-psychology as Cultural Determinants of Ukrainian Religion, Mentality, and National Security. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(3), 217-225. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2761>
2. Khrypko, S., Aleksandrova, O., Iatsenko, G., Ishchuk, A., & Shcherbakova, N. (2020). Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 333-344. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2792>
3. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice *Beutulhikme. An International of Philosophy*. С. 771-785. ISSN 1303-8303
4. Хрипко, Світлана Духовно-релігійні вияви української ментальності [Текст] : дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Хрипко Світлана Анатоліївна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2003. – 189с.

ФІЛОСОФСЬКЕ БАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ КЛОНУВАННЯ

Грицай О.І., ст.гр.5211м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології

Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

Aleksandrgricaj2@gmail.com

Анотація. В цій статті розглянуті деякі морально-етичні аспекти отримання декількох генетично ідентичних організмів шляхом клонування. Сучасний розвиток біології, генетики, медицини та інших наук дає можливість використовувати все більш досконалі засоби для порятунку життя людей. До їх числа відносяться клонування, ксенотрансплантація, використання ембріонів в наукових медико-біологічних дослідженнях та ін.

Ключові слова: клонування людини, біотехнології, генетика, релігійно-моральні аспекти.

Вступна частина. На даний час в Україні не поширена ця тема та ідеї клонування. Проблема клонування людини має не тільки технологічні, а й моральні аспекти. Її необхідно розглядати ширше, у контексті прогресу науки. Сьогодні здебільшого йдеться про правову регламентацію клонування людини на національному і міжнародному рівнях. Нові медико-біологічні досягнення у сфері відтворення людських організмів спричиняють дедалі складніші проблеми як в галузі прав людини так і морально-етичного характеру. Вони потребують нормативного розв'язання численних колізій, породжуваних можливістю клонування людини. Скажімо, чи буде клон мати права людини і громадянина при живому «оригіналі»?

Найперші дослідження, які були пов'язані з клонуванням, почали проводити лише близько сотні років тому. Вже в ті часи люди намагалися створити клона. Вагомий внесок у розвиток клонування зробив Ганс Шпеман. Він у 1902 р. розробляє дослід, за допомогою якого розділив раннього ембріона саламандри. Також він у 1928р. робить першу пересадку клітинного ядра, тим самим закладає основи методу, який буде ключовим у експериментах у клонуванні. У

1952 р. – вчені Брігс і Кінг шляхом клонування отримують покоління пуголовків. 1962 р. – Дж. Гердон отримує клон жаби, а в 1963 р. Дж. Холдейн вводить термін «клон». У 1996 р. в липні народилася вівця Доллі, перша велика тварина, яка була клонована з використанням ДНК дорослої тварини. А вже у 1997 р. команда вчених представляє Полі – клоновану овечку, яка мала людські гени. 1997 р. – Річард Сід оголошує про плани зайнятися клонування людини. Це потребувало великих зусиль і вмінь і вже 27 грудня 2002 року Clonaid повідомляє про народження першої клонованої дитини, але ці результати були сфальсифіковані і викликали обурення спільноти [1]. А щодо морально-етичних проблем, то зазначене у якійсь мірі породило суперечки з боку релігії й соціальних уявлень про людську гідність. Так, багато хто вважає, що це порушує всі морально-етичні принципи. Утім, є й такі думки, що репродуктивне клонування допомогло б парам, які не мають дітей, втілити у життя їх мрію стати батьками. Інші бачать у клонуванні людини шлях до припинення передачі у спадок "шкідливого" гена [2].

Мета роботи: Показати, як сучасні технології клонування можуть вплинути на життя людини зараз і в майбутньому, намагатися розширити розглянуті етичні вподобання різних сторін – прихильників клонування і його супротивників – в контексті реалій сучасності.

Основна частина: Клонуванням називають досить різноманітні як за технологією, так і за метою операції, спільність яких полягає в розмноженні живих клітин. Хоча поняття "клонування" та "генна інженерія" є одними з найпопулярніших у контексті проблематики сучасної культури, але, як показує практика, все ще нерідко трапляється їх неадекватне розуміння та використання. А звідси виникає і ризик помилкових суджень та висновків. Наприклад, вираз "клонування людини" є на сьогодні помилковим у принципі. Коли в наш час говорять про "клонування людини", то відбувається елементарна підміна різнорівневих понять: говориться* про ціле, тоді як насправді можна говорити тільки про його складову частину. На сьогодні клонування людини як такої ще навіть гіпотетично не ставиться як наукова проблема. Клонування людини має свої «за» і «проти». Вперше про клонування людини заговорили, коли шотландські вчені створили знамениту вівцю Доллі. Це викликало у всьому світі інтерес і занепокоєння. Клонування не так «далеко» від тих процедур, як екстракорпоральне запліднення, де запліднення яйцеклітини відбувається в лабораторії і потім переноситься в матку. Щоб екстракорпоральне запліднення спрацювало, його потрібно провести декілька разів, якщо воно взагалі спрацює і дасть результат. Це може також призвести до багатоплідної вагітності. Дослідження клонування проводять на зникаючих видах і мертвих тваринах. У 2009 році представник вимерлих видів тварин – Піренейський буйвол був клонований, однак, жив тільки протягом 7 хвилин, перш ніж стати «вимираючим» ще раз [3]. Як відбувається клонування людини? Клонування людини є виробництвом генетичної копії якоїсь іншої людини. Ядро, або центральна частина клітини, містить велику частину свого генетичного матеріалу. У клонуванні ядро клітини тіла (наприклад, клітини шкіри) використовується для заміни ядра незаплідненої яйцеклітини. При активації ембріона створюється клон, який є двійником людини, від якого ядро було взято. Залежно від того, що ми хочемо отримати, клонування називається «репродуктивним» або «терапевтичним». «Репродуктивне» клонування не буде відбуватися, якщо передати клон в тіло жінки і дозволити йому народитися. «Терапевтичне» клонування має на меті знищення клону заради отримання частин, які будуть використані в дослідженнях з пересадки для тих, у кого є певні захворювання. При існуючому стані речей наука прекрасно рухалася в напрямку дослідження розвитку людського клону. Але серйозного удару надав Закон 2009 р. про заборону клонування людини, який вважає клонування – незаконними, неетичними і аморальними діями. Проти клонування прийшли думки з наукового співтовариства, а також релігійних громад, які вважають клонування людини втручанням в людське життя і продовження роду. Станом на 2009 р. клонування людини стало вважатися незаконною діяльністю в 23 країнах

[4.] Стрімкий розвиток новітніх біомедичних технологій, з одного боку, приносить рятування від багатьох серйозних хвороб, пов'язаних зі здоров'ям людини, а з іншого боку – стає джерелом необмеженого втручання в людську природу, породжує етичні, філософські й правові проблеми. При цьому значна їх більшість не має однозначного вирішення і є предметом наукових суперечок. Незаперечною стає теза, що нерозумне використання нових технологій може привести до катастрофічних наслідків. Із розвитком біомедичних технологій неконтрольована еволюція соматичних прав у тому напрямку й у тому темпі, які диктує сучасне життя, може викликати втрату наших традиційних уявлень про людину. Мабуть, одним із яскравих прикладів прояву зазначених тенденції є феномен клонування. Соматичні права людини як унікальний правовий феномен, що визначає сферу вільної самореалізації та розвитку соціобіодуховної істоти – людини, потребує надійних та ефективних гарантій з боку держави, а відтак – визначення і подолання прогалів у системі гарантій особистих прав людини загалом, соматичних, зокрема. Вищезазначене є завданням не тільки філософії та теорії держави і права, а й є нагальною потребою суспільно-правової практики. Досліджуючи філософсько-правові аспекти клонування неможливо не відзначити, що питома вага численних публікацій у засобах масової інформації з питань клонування, присвячена переважно медико-біологічній деталізації й обговоренню сенсаційних відкриттів у цій галузі. Разом з тим, оскільки можливість клонування зачіпає фундаментальні засади нашого світосприйняття та традиційну систему цінностей, можна констатувати значний вплив філософської думки на дослідження, присвячені правовим аспектам клонування (наприклад, роботи А. Йориша, Н. Бойко, О.Грищенко, Т.Короткого, О. Шевчука, П. Калиниченка, Д. Рашидханової, М. Медведєвої, Кашинцевої О., Сенюти І. та ін.). [5]

Розглянемо аргументи щодо доцільності клонування людини, які найчастіше лунають у рамках ліберального підходу: 1) реалізація „права батьків на потомство», тобто розвиток ще однієї прокреаційної техніки, яка ще більше ніж інші технології штучного запліднення інгерує в процес формування нового життя, оскільки у випадку клонування вже йдеться не лише про те, щоб мати дитину, але мати дитину саме таку, яку б вони хотіли мати (вибір статі, характерних рис); 2) можливість очікування своєї „безсмертності, пов'язане з клонуванням самого себе і через те „нескінченного продовження власного життя; 3) створення „армії клонів» придатних для певних воєнних дій; 4) цей спосіб нестатевого розмноження дає незалежність в цій сфері багатьом феміністкам; 5) клонування – це також можливість створення „банку органів» для трансплантації (надзвичайна властивість первинних зародкових клітин, звана тотіпотенцією, є причиною того, що могли б вони бути придатні в лікуванні багатьох до цієї пори невиліковних хвороб) [6]. Окрім того, одним з аргументів прихильників ліберальної позиції є те, що заборони на наукові дослідження завжди мають обмежений часом характер, оскільки вони йшли, і йтимуть. По-друге, якщо все ж таки заборонити клонування людей, може бути одночасне слід заборонити і народження природних близнят? По-третє, поява людських генетичних копій безпечна. Не треба боятися можливості клонування, у даному сенсі тиражування геніїв злочинного світу, маніяків – адже «душа генетично не обумовлена» і саме тому в клонуванні немає нічого аморального [7].

Прихильники консервативного підходу в більшості випадків базують свої аргументи на релігійних та традиційних уявленнях та поглядах, причому спостерігається єдність негативної оцінки клонування з боку всіх традиційних релігій. Так, з точки зору буддизму, клонування розглядається як порушення карми, є «чорним» гріховним діянням, що призводить до негативних наслідків в подальшому та причиною поганих перероджень у світі тварин, претов та демонічних створінь [6]. Представники іудаїзму вважають, що клонування ізольованих тканин та клітин організму не здійснює посягання на гідність особи і може бути корисним у біологічній та медичній практиці. Клонування ж людини подібно до відомої біблейської історії, коли критерій «істина – неправда» замінився в Адама та Єви на відносні

поняття «добро» та «зло». Оскільки визначення, що таке добро та зло залежить від самих людей, то всі критерії виявились заплутаними, і істина тепер вважається злом, а неправда – благом. Переступивши заповіді Всевишнього, вони набули надлишкових знань, які призвели їх до суперечливих намірів та бажань, і в дійсності є перешкодою для справжнього знання [8]. Отже, ставлення суспільства до проблеми клонування людини поступово змінюється. Під впливом «інформаційного пресингу» спостерігається поступовий перехід від несвідомого заперечення до розуміння клонування, як невід'ємного елемента прогресу науки. Зменшується надмірна емоційність в реакції на нього.

Висновки. На основі аналізу поданих даних можливо резюмувати, що для вирішення проблеми різних поглядів потрібно, щоб технології клонування мали свідоме обґрунтування своїх наслідків з однозначною спрямованістю на користь людям і їх потребам. Отже, аналіз основних філософських та правових проблем клонування з точки зору формування концепції соматичних прав людини (яка базується на тезі, що вирішення основних дискусійних питань етичного спрямування щодо реалізації або обмеження права на клонування, повинно стати основним підґрунтям його законодавчої регламентації) свідчить про актуальність подальших наукових розвідок у даному напрямі.

Список літератури:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uareferat.com/Клонування.
2. Етико-правові аспекти проекту «Геном людини» (Міжнародні документи і матеріали). – М.: Російський національний комітет з біоетики РАН, 1998. – 190 с.
3. Конохов Б.В. «Доллі – випадок чи закономірність?»// «Людина» 1998 р. – № 1. – С. 72–77.
4. Короткий Т.Р. Міжнародно-правові аспекти клонування людини / Кисельов Н.Н., Короткий Т.Р., Кравченко А.Н. та ін. Соціально-правові аспекти клонування людини. – Одеса: Латстар, 2001. – 250 с.
5. Старовойтова О.Э. Юридический механизм реализации и защиты соматических прав человека и гражданина в Российской Федерации: историко-правовой и теоретический анализ: дисс. ... д.ю.н.: 12.00.01 / Старовойтова Ольга Эдуардовна. – Санкт-Петербург, 2006.// Стеценко С.Г. Медичне право України: [підручник] / С.Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюта; [за заг. ред. д.ю.н., професора С.Г.Стеценка]. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008-С.425-429.
6. Біоетика / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sham.com.ua/pdf/bioetyka_odessa.pdf.
7. Силуянова И.В. Биоэтика в России: ценности и законы / И.В. Силуянова. – М.: Лань, 2001.С.105-106.
8. Мартен Ж. Буддизм и право на уважение человеческой личности в условиях риска, связанного с развитием биотехнологии / Ж. Мартен / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bioethics.ru/rus/projects/id/235/>.// Альбер Гиги Иудаизм и биоэтика / Гиги Альбер / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bioethics.ru/rus/projects/id/311/>.
9. Патлайчук О.В., Патлайчук О.В., Determining the limits of tolerance // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики». – Миколаїв: НУК, 2017. – С. 15-19.
10. Патлайчук О.В. Розвиток природно-правових поглядів в філософії України (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). - Миколаїв: НУК, 2018. – 256 с.
11. Патлайчук О.В., Патлайчук О.В., Moral and ethical problems of transplantation legislation in Ukraine // Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики». – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 7-9.
12. Патлайчук О.В., Дубатовка Д.В. Філософське бачення проблеми клонування // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 194-199.

Hrytsai O.I., Patlaichuk O.V.

Philosophical vision of the problem of cloning

Abstract. This article discusses some of the moral and ethical aspects of obtaining several genetically identical organisms by cloning. The modern development of biology, genetics, medicine and other sciences makes it possible to use more and more advanced means to save people's lives. These include cloning, xenotransplantation, the use of embryos in scientific biomedical research, etc.

Keywords: : human cloning, biotechnology, genetics, religious and moral aspects.

Грицай О.І., Патлайчук О.В.

Философское видение проблемы клонирования

Аннотация. В этой статье рассмотрены некоторые морально-этические аспекты получения нескольких генетически идентичных организмов путем клонирования. Современное развитие биологии, генетики, медицины и других наук дает возможность использовать все более совершенные средства для спасения жизни людей. К их числу относятся клонирование, ксенотрансплантация, использование эмбрионов в научных медико-биологических исследованиях и др.

Ключевые слова: клонирование человека, биотехнологии, генетика, религиозно-нравственные аспекты.

ЩО ТАКЕ МОТИВАЦІЯ? ДЛЯ ЧОГО ВОНА ПОТРІБНА?

Данилюк Анастасія, ст. I курс

Спеціальність: початкова освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

Що таке мотивація? Для чого вона потрібна? Напевно, щодня ми чуємо це запитання... Але що воно означає? Для мене мотивація — це спонукання людини до дії; це те, що знаходиться в людині в «всередині». У кожного з нас є свої цілі та прагнення. Проте, одиниці досягають успіху. Чому? Люди, просто забувають про мотивацію! Там, де закінчується саморозвиток, мрія і прагнення, починається диван. Дуже легко придумати собі безліч виправдань, відкласти на завтра те, що можна зробити сьогодні. Та чи так легко встати і почати працювати? Звичайно ні, але якщо людина змотивована, це їй до снаги.

Мотивація прирівнюється до віри в себе. Насамперед, коли ми мріємо ми промовляємо: «Ти зможеш! Я вірю в тебе! В тебе все вийде, тільки мрій! Не здавайся! Йди вперед!». Ці слова додають нам сил, підштовхують до нових звершень. На цьому шляху буде багато перешкод та розчарувань, та тільки сильна людина зможе подолати їх і продовжити йти далі. На цьому шляху у більшості людей відбувається вигорання та апатія. Це результат зневіри та розчарування в себе, а також вплив оточуючих. Критика безумовно впливає на нас, вона здатна зламати людину. Однак, головне вірити в себе! Думка оточуючих змінюється щодня.

Що мене мотивує? Напевно, онкохворі люди. Вони є взірцем для наслідування. Мотивація і віра в себе і світле майбутнє надає їм сил, змушує йти далі. Онкохворі розуміють, що завтра може не настати, однак знають, що віра помирає остання. Коли я переживаю апатію і зникає прагнення йти до своєї мети, тоді я ставлю себе на їхнє місце. Розумію, що вони живуть тут і зараз. Ці люди нічим не відрізняються від нас, крім зовнішності. У них так ж щаслива посмішка, красиві очі та є своя родзинка. Тож чому всі люди можуть знаходити собі виправдання і причини, а вони ні? У них є ціль і мотивація — подолати цю хворобу.

Поряд з мотивацією завжди йде й емоційне вигорання. На мою думку, його переживала кожна людина. Я також пройшла це шлях. Колись я мала з колективом шанс поїхати закордон і представити Україну своїми талантами. Мені дуже кортіло поїхати в Білорусь. Та для цього мені потрібно вивчити 3 танці за тиждень. Це був найважчий тиждень в моєму житті. Численні тренування виснажували мене фізично, але не морально. Щодня я тренувалась по 7 годин, ходила до школи та виконувала всі уроки. Я за ці дні забула що таке сон і для чого він потрібний. Та через 5 днів у мене настало емоційне вигорання. Я розуміла, що це пов'язано з

фізичною втомою, але щось не давало мені рухатись далі. Тільки згодом я зрозуміла що мені не вистачило мотивації. Я швидко запалилась цією ідеєю і так швидко вона згасла. Підтримка з боку батьків все ж таки допомогла знайти сили й рухатись далі. Вони змотивували мене і додали сил.

Отже, мотивація в цілому – це те, до чого ми прагнемо, або те, від чого ми намагаємося позбутися. Вона дуже важлива у всіх сторонах життя людини. Тому що всі ми щодня щось робимо, керуючись певними мотивами.

Список літератури:

1. Levyk, B., Aleksandrova, O., Khrypko, S., & Iatsenko, G. (2020). Geo-policy and Geo-psychology as Cultural Determinants of Ukrainian Religion, Mentality, and National Security. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(3), 217-225. doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i3.2761
2. Хрипка, Світлана Анатоліївна (2018) Комунікативний чинник аксіології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструментарій подолання посттравматичного стресу (ПТС) в умовах війни Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : [зб. наукових праць] (39(52)). С. 111-122.
3. Хрипка, Світлана Анатоліївна и Александрова, Елена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice *Beuytuhikme. An International of Philosophy*. С. 771-785. ISSN 1303-8303

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ФЕНОМЕН КОНСОЛІДАЦІЇ НАЦІЇ

Демченко К.А., ст. гр. 315 спеціальність «Право»

Науковий керівник: канд. пед. наук, голова циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки

Гінкевич О.В.

ВСП «Фаховий коледж МНУ ім. В. О. Сухомлинського»

Україна, Миколаїв

Анотація. У статті розглянуто проблему співвідносності мови й національної свідомості. Висвітлено роль мови як джерела духовного життя українського народу, як феномена консолідації нації.

Мова – це скарбниця духовних надбань нації, досвіду співжиття, праці і творчості багатьох поколінь. У її глибинах – філософський розум, витончений естетичний смак, поетичність, сила надзвичайної чутливості до найтонших переливів людських почуттів і явищ природи. Разом із тим мова – це своєрідний оберіг звичаїв і традицій, запорука інтелектуального зростання, розвою та поступу народу в загальносвіттовому житті. Вона характеризується єдністю, взаємозв'язком і взаємозалежністю всіх її складових. Належачи до так званих вторинних систем, мова існує не автономно, а у людському суспільстві, похідним від якого є.

Основою монолітної єдності народу є загальнонаціональна мова, стрижнем якої є літературна мова, що вироблялась впродовж віків і увібрала в себе всі місцеві говірки та діалекти.

На Земній кулі сьогодні існує понад 5,5 тисяч мов, об'єднаних у більш ніж 200 сімей. Найчисленніша з них – індоєвропейська, до якої належать понад 150 мов, які входять до 12 груп. Носіями індоєвропейських мов є майже половина людства - більше 2 млрд. осіб. Слов'янськими мовами користується понад 300 млн. осіб. Усі ці мови походять з праслов'янської, що існувала у вигляді близькоспоріднених слов'янських племінних діалектів приблизно з середини III тисяч. до н.е. до V ст. н.е. [1, с.17-18].

Серед майже шести тисяч мов і діалектів, які налічується в сучасному світі, більшість не мають писемності й державного статусу, ними послуговується незначна кількість мовців. Українська мова належить до давньописемних мов, її писемність налічує понад тисячу років. Наша мова, як і будь-яка інша, посідає унікальне місце. Вона належить до східнослов'янської підгрупи слов'янської гілки індоєвропейської сім'ї мов. Окремі дослідники вважають її однією з найстарших мов Європи. Українська мова є старшою за латинську та грецькі мови, а за кількістю людей які спілкуються українською мовою, з поміж інших мов, наша мова перебуває на 26 місці [2, с.86-88].

Українська мова є національною мовою українського народу, феноменом, що об'єднує. Вона належить до найбагатших і найрозвиненіших мов світу. Про це свідчать такі її властивості, як багатство запасу слів, розвинена синоніміка, досконалість фонетичної і граматичної системи. Ще в 1834 р. академік І. Срезневський зазначав, що українська мова є однією з найбагатших слов'янських мов, що вона навряд чи поступиться, наприклад, перед богемською щодо багатства слів і виразів, перед польською щодо мальовничості, перед сербською щодо приємності, що це мова, яка дорівнюється до мов культурних; щодо гнучкості й багатства синтаксичного — це мова поетична, мелодійна, мальовнича [3, с.617-618].

Іноземні дослідники часто підкреслюють милозвучність і лексичне багатство української мови, найчастіше зіставляючи її з італійською. Показово, що 1934 р. в Парижі було проведено своєрідний конкурс мов світу, на якому українська посіла третє призове місце, після французької та перської [4, с.54-56]. Отже, українська мова - це самостійна давня слов'янська мова, яка має свої особливості на фонетичному, морфологічному рівнях. Це підтверджується також на рівні лексики, фразеології та правопису.

Але жодна мова не захищена від впливу і проникнення до неї інших (звичай сусідських) мов. Українська мова, в основі лексичної системи якої лежить давня східнослов'янська лексика, ніколи не була відгороджена від інших мов. Найдавніші запозичення можна знайти ще у праслов'янській мові. Упродовж століть Україна зазнавала від своїх найближчих сусідів спланованих і жажливих своїми наслідками акцій геноциду, лінгвоциту й денаціоналізації. На найвищому державному рівні видавалися закони, постанови та розпорядження про заборону, викорінення й асиміляцію української мови. Наслідки цієї політики відлунюють у сьогоднішні. Мова однієї з найдавніших націй почала втрачати природну якість, натомість у багатьох регіонах утворився своєрідний покруч – „суржик” [5, с.118-139].

Українська мова посідає належне місце у сучасному житті нашої країни, що й закарбовано в ст.10 Конституції України: „Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України” [6]. Українська мова є національною мовою близько 50 мільйонів українців і однією з робочих мов ООН.

Поза межами України українська мова побутує серед українців західної діаспори (понад 2 млн чол.) та східної діаспори (6,8 млн чол.). Де тільки немає сьогодні наших земляків та їхніх численних нащадків, які є громадянами кількох десятків країн на різних континентах! В умовах багатоетнічного оточення вони зберігають у своєму середовищі українську мову, народні звичаї, культурні, мистецькі, побутові традиції, зрештою, свою національну самобутність. Українські громади США і Канади організували мережу осередків української культури – бібліотеки, архіви, музеї, театри, хорові, музичні, танцювальні ансамблі, наукові товариства. Україністика викладається в університетах і коледжах США, кафедри української мови створено в університетах Канади. Українськомовні загальноосвітні школи діють в Канаді, Австралії, Польщі, Молдавії, Литві. Докладаються зусилля на відновлення шкіл з українською мовою навчання в Румунії та деяких інших країнах [7, с.98-112].

Нині наша держава докладас чимало зусиль для зміцнення зв'язків з нашими країнами за кордоном, що сприятиме відродженню й духовному збагаченню українського народу, зростанню мовної культури, взаєморозумінню між народами.

Функціонування української літературної мови залежить від стану мовної політики в державі, освіті, культурних традицій народу. Пріоритетом мовної політики в Україні на сучасному етапі є утвердження і розвиток української мови - головної ознаки ідентичності української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі.

На жаль, не всі етнічні українці зберегли мову предків: навіть в Україні понад сім мільйонів українців рідною назвали російську мову (за даними перепису населення). Хоч як не дивно, але найкраще зберігають рідну мову ті українці, що живуть далеко від України і давно виїхали за її межі. Так, за останніми даними, у США дуже добре володіють українською мовою 34% громадян українського походження, у Канаді – 35%, а в Австралії – 43% [4, с.197-203; 7, с.142-145].

Як висновок зазначу: мова — це величне надбання людства. Вона не лише найпотужніший засіб спілкування, знаряддя мислення, а й історія народу, необхідна умова його існування. Мова спрямована як у внутрішній світ людини, її психіку, так і в зовнішній світ природи і людських взаємин. Вона є основою зростання особистості. Із втратою рідної мови руйнується сам спосіб світосприйняття, національного мислення, що, зрештою, призводить до денационалізації. Утративши свою мову, народ гине як окрема історична величина і стає населенням, контингентом, електоратом, біомасою тощо.

Виховувати в собі повагу до мови, якою спілкуємося, - це, передусім, шанувати себе, виявляти повагу до народу, його історії, культури. Адже мова – своєрідний генетичний код нації, феномен консолідації нації, а не лише засіб спілкування. Нація жива, доки жива її мова. Усіма зусиллями потрібно плекати й розвивати нашу рідну мову. Будьмо розсудливими, пишаймося тим, що ми українці, не губімо своєї неповторної, Богом даної мови!

Список літератури:

1. Білецький А. О. Про мову і мовознавство: Навчальний посібник. – К.: АртЕк, 1997. 224 с.
2. Шевельов Ю. Українська літературна мова // Збірник Харківського історико-філологічного товариства: Нова серія. — Харків, 1999. — Т. 8. — С. 83-100. [Електронний ресурс].
3. Широкоград Є. Х. Срезневський Ізмаїл Іванович/Українська мова: енциклопедія/ НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови // ред. кол В. М. Русанівський, О.О. Тараненко та ін. — 2-е вид. випр. і доп. — К.: Українська енциклопедія, 2004. 824 с.
4. Іванишин В. Мова і нація. Тези про місце і роль мови в національному відродженні України / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький.- Вид. четверте, доп. — Дрогобич: Відродження, 1994. 218 с.
5. Шпорлюк Р. Імперія та нації (з історичного досвіду України, Росії, Польщі та Білорусі) / Р. Шпорлюк; пер. з англ. — К.: Дух і Літера, 2000. 354 с. [Електронний ресурс].
6. Конституція України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%1%80#Text>
7. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу. — К.: Спалах, 2004. 272с.
8. Лісовий В., Проценко О. Націоналізм: Антологія. — Київ: Смолоскип, 2000. 872 с.

РЕЦЕПТ ЩАСТЯ

Денисюк Валентина, ст. I курсу

Спеціальність: початкова освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

Щастя – це казковий птах, спіймати якого мріє кожен, це радість і душевний спокій. Як досягти цього? Чи треба вибудувувати собі щастя, чи воно дарується людині як винагорода за турботи й страждання?

Ми всі по-різному уявляємо щастя. Для когось це багатство й влада, для інших – міцна родина й улюблена праця... Не всі усвідомлюють, що кожного дня ми переживаємо щасливі моменти свого життя. Щасливе життя будується за допомогою щасливих моментів, оскільки кожна людина переживає різні емоції в своєму житті. Не існує такої людини, яка постійно радіє життю, тому що нас оточує різноманітний світ, який дає нам різні емоції. Кожен по-своєму сприймає цей світ, а отже у нас різне поняття про щастя.

Для деякого щастя – це пошук нових вражень та емоцій, які можна отримати за допомогою постійних подорожей, нових знайомств, катання на атракціонах... Я теж люблю проводити час активно, але мені більше радості приносять моменти, проведені у тишині, з чашечкою теплою напою, біля вогника, з гітарою і з дорогими для мене людьми. Потім хочеться ще і ще повторити ці моменти щастя. У ті хвилини я почуваю себе максимально щасливою.

В сучасному світі люди змінили свої пріоритети й для них важливими є матеріальні цінності. Хтось радіє новенькому телефону, а хтось поїзді за кордон. Люди щасливі лише тому, що в них є гроші та тому вони можуть дозволити собі робити все що вони хочуть. Та якщо ці гроші зникнуть? Що тоді? Адже нічого не залишиться. Тому потрібно саме в цей момент зупинитися і задуматися. Чи буде тобі чому радіти? Завжди потрібно пам'ятати, що щастя і справді не в грошах, а в ширих людських відносинах, у відвертих почуттях, та в простих радощах життя.

Якщо у вас є батьки, сім'я, друзі, ви повністю здорова людина, можете вільно рухатися, чуєте, бачите, то ви відноситеся до найщасливіших людей. А ще якщо у вас є дім, в який ви з радістю повертаєтесь кожен день, найдорожчі люди чи тваринки, які так само як і люди можуть нас втішати своєю присутністю. У мільйонів людей навіть цього немає. Подумати тільки, діти в інших країнах живуть на вулиці, не мають модних гаджетів, сучасного, стильного одягу та нормальних шкіл. А у нас все це є, та ми нічого не цінуємо. Скаржимося на життя, на долю, на всіх крім самих себе. Але наше щастя в наших руках. Потрібно вчитися радіти маленьким речам і задовольнятися тим, що маємо.

Для мене справжнє щастя, це коли живі й здорові мама з татом. Мене оточує любляча сім'я. Щастя, це те, чим ти можеш поділитися з іншими і його не стане менше. Навіть навпаки! Даруючи радість іншим ти збільшуєш свою. Так просто посміхнутися незнайомій людині, допомогти старенькій бабусі перейти вулицю, поступитися місцем в громадському транспорті. Кожен день ми самі можемо змінювати свій настрій і настрої навколишніх. І це дійсно щастя, коли ти розумієш, що зміг подарувати радість.

Мені дуже хочеться, щоб у моєму житті були тільки чесні та щирі люди, які підтримають у тяжкі хвилини та розділять зі мною радість та любов, але в сучасному світі на першому місці не моральні цінності, а матеріальні, тому важко знайти тих людей, для яких такі ж цінності є більш актуальні, ніж матеріальне багатство.

Однією з складових частин щастя, на мій погляд, є здоров'я. Не маючи його, людина відчуває себе руїною. Як відомо, здоров'я неможливо купити за гроші. Нехай ти будеш навіть мільярдером, але, не маючи здоров'я, будеш ти радіти своїм грошам? Певно що ні. І тільки тоді зрозумієш, що щастя все ж таки неможливо оцінити лише в грошовому еквіваленті. Скільки людей страждає від того, що у молоді роки дозволяли собі зайві речі, забуваючи про наслідки — це і нестримне вживання алкоголю, і безмірне паління, дві, а то й три пачки у день! Наслідки не чекатимуть, і вже скоро такі люди відчують себе дуже хворими, адже людський організм зроблений не з заліза. Тому, я вважаю, що здоров'я потрібно берегти замолоду, щоб у похилому віці не бідкатися та не звертатися до лікарів. Така людина потім себе відчуває нещасною та нікому не потрібною.

Щастя, я гадаю, — це мати здорових, люблячих батьків. Адже вони так багато віддають нам, своїм дітям. А ми зрідка буваємо такими невдячними, такими байдужими до їхніх прохань. Але якщо замислитися, то, мені здається, ми могли би частіше прислухатися до їхніх зауважень, порад, приділяти їм більше часу та уваги, бо вони віддають нам стільки любові, стільки ніжності та ласки! Від наших найперших кроків до кінця своїх днів вони ведуть нас дорогами життя, не помічаючи інколи, що з маленьких нетям ми швидко перетворилися на самостійних, дорослих людей. Проте для батьків ми, здається, назавжди залишаємося маленькими дітьми.

Для мене щастя – коли тебе розуміють. У наш вік, вік прискорень, коли усі навкруги поспішають, не помічаючи нічого навколо, не залишається часу, щоб прислухатися до інших людей. З усіх боків оточує нас глуха байдужість. Тому, я гадаю, так важливо, коли тебе можуть спокійно вислухати, зрозуміти, дати пораду. Це може бути товариш, або батьки, або навіть якась незнайома людина, яка не втратила людяності, яка вірить іншим. Зараз, на жаль, такі люди є рідкістю.

Хочеться вірити, що з часом люди навчаться вислуховувати один одного чи просто згадають, як це робилося раніше; навчаться уважніше ставитися один до одного. Через непорозуміння людей відбуваються сварки, навіть катастрофи. Чому ж не зупинитися на мить, не вислухати співбесідника, а головне, не зуміти його зрозуміти? Адже це так просто! І тоді, на мою думку, у світі буде менше злості, розчарувань та непорозумінь. Люди будуть щасливішими, спокійнішими, урівноваженішими, зменшиться кількість відвідувань психоаналітиків, адже кожен з нас буде в змозі дати пораду, допомогти близьким або навіть незнайомим людям. Тоді, мабуть, люди зрозуміють, що жити у згоді, без чвар, без якихось розбірок, без катастроф та війн — це і є головне, це і є справжнє щастя. Адже мирне небо над головою, мир у душі — це все, про що може мріяти кожна людина, яка знає ціну усьому, що відбувається зараз у світі.

Щоб стати щасливим, треба вміти ставити мету і мріяти про добре, велике, прекрасне. Можна наводити багато прикладів, коли ми, ніби випадково, знаходимо те, що шукаємо, і здійснюємо те, про що мріємо. Хоча істиною є те, що для досягнення мети і здійснення мрій необхідно систематично та цілеспрямовано працювати, мати волю, організованість, розсудливість і спокій, важливо розумно визначати мету і вміти обмежувати свої бажання, адже людина часто прагне того, що їй не потрібно.

Щасливою може бути мудра і працьовита людина, бо розумна і доцільна праця гарантує фізичне і духовне здоров'я, творить добро і матеріальні цінності. Лише мудра людина правильно визначає, коли необхідно сказати «так», а коли — «ні». Тому дурень, лінивий і злий

не може бути, та й не буває щасливим. Щастя обирає добрих, чесних, коректних і справедливих. Потрібно спілкуватися так, щоб нікого не образити, не принижувати, поважати свободу і право інших на свої думки і вподобання.

Для щастя ми повинні користуватися знаннями, досвідом, культурою, літературою, мистецтвом, різноманітною інформацією. Для прикладу, спілкування з лісом, степом, горами, морем завжди несе людині здоров'я, задоволення і радість, а отже, щастя. І беззаперечно, що для щастя потрібен мир, відсутність природних і антропогенних катастроф, голоду і епідемій, свобода, розумний і гуманний державний устрій та мудрі, добрі люди навкруги. Щастя не купується за гроші, його можна заслужити, збудувати.

Отже, щастя для кожного своє. Більш того, для людей різного віку воно відрізняється. З роками стає зрозумілим, що духовність важливіша за матеріальні речі. Щастя - невіддільна частина нашого життя. Це те, без чого ми не можемо існувати. Не треба створювати проблем із нічого. Потрібно брати приклад з маленьких дітей. Вони вмюють радіти навіть через дрібниці. Ви бачили як вони щиро посміхаються? Це дуже мила і щаслива посмішка. Тож іноді потрібно почувати себе дітьми - просто зупинитися, широко посміхнутися і промовити: «Я щасливий!» або «Я щаслива!». Тому я й вирішила бути вчителькою молодших класів, адже діти – це джерело натхнення та позитивних емоцій, хоч з ними буває часто не легко та інколи виснажливо.

Список літератури:

1. Хрипко С. Овсянкіна Л. Духовно-релігійні цінності сучасної молоді: усталеності та інновації //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія, 38(51). -2017 - С. 175-183.
2. Христина Довга, Світлана Хрипко. ФЕНОМЕН БУЛІНГУ ТА ЦІННІСТЬ ІНКЛЮЗІЇ В ОСВІТНЬО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ПРОСТОРІ СЬОГОДЕННОГО УКРАЇНСЬКОГО БУТТЯ - Київські філософські студії-2020 : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (м. Київ, 19 травня 2020 р.) : тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. – 573 с.462-468
3. Хрипко С. А. Аксиологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с.
4. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Bevtulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303

СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОНВЕРГЕНТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Доценко А.В., ст. гр. 5116м, Слаута Т.В., ст. гр. 5116м

Науковий керівник: ст. викладач каф. філософії та культурології

Ступак О.П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

dotsenkoalina8@gmail.com, taras.slauta@mail.ru

***Анотація.** Здійснено спробу аналізу концепту конвергентних технологій, як проблемно-проективного простору, центром якого стає людина. Проаналізовано соціально-антропологічний смисл і значення новітніх науково-технологічних революцій. Показані потенційні наслідки у практиці застосування конвергентних NBIC-технологій та дано оцінку вірогідним загрозам людському буттю в цифрову добу.*

***Ключові слова:** конвергентні технології, NBIC-технології, інноваційний потенціал, синергетичний ефект супертехнологій.*

Аналіз джерел і публікацій присвячених темі, що розглядається, свідчить про те, що процес становлення конвергентних технологій і їх вплив на людину та суспільство в останні десятиріччя висвітлюється досить активно, як вітчизняними (В. Лук'янець, О. Соболев, О. Рябека та ін.), так і зарубіжними фахівцями (С. Лем, Е. Голдберг, Ф. Фукуяма, С. Хокінг, Р. Курцвейл, М. Роко, У. Бейнбрідж, Н. Бостром, М. Кастельс, К. Крістенсен, І. Маск). Безумовно заслуговують на увагу роботи німецького філософа Ю. Хабермаса, де він аналізує проблему природи людини з точки зору підпорядкування дійсності й ролі високих технологій у цьому процесі. Ю. Хабермас відзначає важливу роль філософії в осмисленні цих процесів, оскільки філософія, хоч і не може вивчати світ таким, яким він має бути, але в її поняттях рефлексується дійсність, якою вона є [1].

Метою роботи є розкриття сутності філософських і світоглядних проблем практичного застосування конвергентних технологій, як проблемно-проективного простору, центром якого стає людина.

Виклад основного матеріалу. Початок ХХІ століття ознаменовано рядом найважливіших відкриттів і експериментів, які істотно розширили можливості людського розуму в процесі пізнання і створення абсолютно нових технологій виробництва, розвитку соціоприродного середовища людини. Ці відкриття носять глобальний характер і безпосередньо можуть вплинути на розвиток земної цивілізації.

Сучасна стадія розвитку суспільства характеризується стрімким ростом різного роду інноваційних технологій. Ця обставина незмінно позначається не тільки на науковій, технологічній, технічній, побутовій сферах життя людини, але являє собою потенційну можливість не тільки впровадження, але і зміни самої людини, її природи. Сьогодні спроможність NBIC-технологій удосконалювати людські можливості все ще здаються просто фантастикою. Проте, вже є нейроінтерфейси, що дозволяють керувати інвалідними колясками силою думки, штучні кінцівки, що передають тактильні відчуття, штучні м'язи і внутрішні органи, антропоморфні роботи, 3D-принтери і безліч інших технологій. Не існує жодних теоретичних перешкод для практичного продовження життя в кілька разів, а в далекій, поки що, перспективі – досягнення фактичного безсмертя, поліпшення геному, створення систем, які здатні відтворювати функції життя і психіки на небіологічних субстратах – штучного інтелекту або перенесеної людської свідомості в штучний мозок або комп'ютер.

Досягнення в галузі біотехнології, нанотехнології, нових матеріалів та інформаційних технологій вносять позитивні та негативні зміни практично в усі елементи соціуму. Якщо ще 40-50 років тому комунікативні зв'язки між людьми здійснювалися переважно на рівні сусідських взаємин, зустрічей з колегами по роботі в місцевих клубах, то сучасні інформаційно-комунікаційні технології, можливості транспорту тощо, змінили форми соціалізації, зробивши їх глобальними, а в багатьох випадках віртуальними, що кардинально змінює структуру, зміст соціуму та самої людини. У зв'язку з цим виникає гостра потреба в осмисленні сучасної ситуації, що виникає в аспекті конвергентних NBIC-технологій.

Термін «конвергенція» в перекладі з латинської означає «зближаю», «сходжуся». Таким чином, говорячи про конвергентні технології, можна припустити, що мова йде про їх зближення. Однак зміст, вкладений в поняття «синергетичний ефект конвергентних технологій» ширший і набагато глибший: тут маються на увазі процеси взаємопроникнення, взаємовпливу, взаємопідсилення, які створюють передумови отримання неймовірних технологічних результатів. Ці «технологічні результати», входячи у наше життя, настільки потужні, що здатні втручатися і змінювати саму природу людини. Причому масштаби змін, які виникають завдяки саме конвергентним технологіям, людство поки не в змозі точно оцінити.

Для розуміння суті високих технологій необхідним є цілісний розгляд нанонауки та нанотехнологій у межах загального процесу становлення конвергентних технологій (синтезу

інформаційних технологій, біотехнологій, нанотехнологій і когнітивної науки). Дослідження в межах багатьох наук від філософії, соціології до когніто-логії вказують на формування нової інформаційно-технологічної парадигми, яка визначається через NBIC-конвергенцію (за першими буквами предметних галузей: N – «нано»; B – «біо»; I – «інфо»; C – «когно»). NBIC-конвергенція – процес, у якому нанотехнології відіграють роль своєрідного каталізатора [3, с. 6].

Саме у філософських дослідженнях високих технологій акцент робиться на потенційних небезпеках, які приховують у собі новітні досягнення науки, робляться прогнози про те, як зміниться світогляд, природа людини в контексті розвитку високих технологій.

У розробці соціогуманітарних проблем конвергентних технологій основна увага приділяється економічним, освітнім, управлінським, правовим і етико-екологічним аспектам. Задля подолання надмірної технократичності NBIC-моделі експерти вважають необхідним, зберігаючи її ядро, розширити, інтегративно доповнюючи її соціальними, антропологічними, філософськими, екологічними образами та моделями.

NBIC-конвергенція носить трансгуманістичний характер, оскільки синергія нанотехнологій, біотехнології, комп'ютерних технологій і досліджень людського мозку знаменує початок нового етапу еволюції людства – етапу еволюції, що свідомо спрямовується. Цей етап характеризується наявністю мети, в ході реалізації якої людина формує і закріплює бажані ознаки. Тенденція технологізації генетико-біологічної еволюції постійно посилюється. Високі наукомісткі технології сприяють перетворенню генетичного матеріалу і змісту свідомості людини на предмет раціоналістичного контролю і управління. Складність відтворюваних систем постійно зростатиме аж до рівня «суспільства» або «людства».

Практичне використання конвергентних технологій у майбутньому характеризуватиметься такими особливостями:

- всепроникливість (нові технології сформують невидиму технічну інфраструктуру, яка дозволить їм проникати у всі сфери життєдіяльності планетарної цивілізації);
- необмежена інформаційна доступність (можливість отримати інформацію про будь-які процеси і властивості);
- потенціал конструювання людської свідомості і тіла (електронні імплантанти і фізичні модифікатори дозволять поліпшити біологічні можливості людини);
- індивідуалізація (наприклад, дослідження в області нанобіотехнології дозволять створювати ліки, що враховують особливості конкретного генома, що дасть можливість уникнути побічних ефектів).

Конвергенція NBIC-технологій, яка поступово посилюючи свій глобальний і багатоплановий вплив на тіло людини, її мозок та свідомість, пам'ять та органи пізнання, набуває величезного значення не тільки для філософської антропологічної науки і техніки, але й для всієї соціогуманітаристики. Будучи каталізатором процесу створення неприродних матеріальних світів неживої, живої й мислячої матерії, мегатренд конвергенції NBIC-технологій посилює сьогодні в колах широкої громадськості не тільки величезний інтерес, але й наростаючу хвилю екзистенціальних побоювань, страхів і тривоги.

Висновки. Неможливо не погодитися з тим, що швидкість виникнення нових технологій перевищує прогностичні можливості вчених, які досить часто запізнюються з освоєнням нових можливостей, що надаються прогресом. Технології випереджають і направляють науку, створюючи проблеми з усвідомленням наслідків свого розвитку. Змінюється зміст діяльності сучасного вченого – з класичного пошуку істини і знання в рамках дисциплінарних кордонів на пошук векторів розвитку людини і суспільства в рамках

техногенного середовища. Запущений в епоху індустріалізації та інформатизації механізм породження штучного техногенного середовища людства поступово виходить з-під контролю людини, включаючись у соціальні процеси, руйнуючи звичні інституційні способи розподілу влади і впливу.

Перспективи соціального розгортання «NBIC-конвергенції» актуалізують контроль над процесами соціальної конвергенції та потребу всебічного осмислення соціально-антропологічних наслідків застосування новітніх технологій.

Список літератури:

1. Хабермас Ю. (2002). Будущее человеческой природы: пер.с нем. (144 с.). Москва: Весь Мир.
2. Блозва Л.М. (2016). Новітні науково-технологічні революції і проблема преображення природи людини Науковий вісник. Серія «Філософія». – Харків: ХНПУ, 47 (частина II), 223-232.
3. Владленова І. В. (2014). Трансформація природи людини: виклик сучасних технологій. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 3 (22), 5–14.
4. Лукьянец В.С., Соболев О.Н. (2006). Горизонты гуманитарии: проблема постчеловеческого будущего. Філософія освіти. – Київ: Майстер-клас, 3, 145-164.

Stupak AP, Dotsenko AV, Clauta TV

Socio-anthropological aspects development of convergent technologies

Abstract. An attempt is made to analyze the concept of convergent technologies as a problem-projective space, the center of which is a person. The socio-anthropological meaning and significance of the latest scientific and technological revolutions are analyzed. Potential consequences in the practice of using converged NBIC technologies are shown and an assessment of the probable threats to human life in the digital age is given.

Key words: convergent technologies, convergence of NBICS-technologies, innovative potential, sensory and technological revolution, posthuman, human nature, synergistic effect of supertechnologies.

Ступак А.П., Доценко А.В., Слаута Т.В.

Социально-антропологические аспекты развития конвергентных технологий

Аннотация. Предпринята попытка анализа концепта конвергентных технологий, как проблемно-проективного пространства, центром которого становится человек. Проанализированы социально-антропологический смысл и значение новейших научно-технологических революций. Показаны потенциальные последствия в практике применения конвергентных NBIC-технологий и дана оценка вероятным угрозам человеческому бытию в цифровую эпоху.

Key words: convergent technologies, NBIC-technologies, innovative potential, synergistic effect of super technologies.

ЦІННІСТЬ ЖИТТЯ - СПРОБА ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ

Зацаринна Олександра, ст. гр.ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Як мені здається, багатьом цікаве питання - наскільки цінне людське життя, і чи має воно якусь цінність? Кожен день ми, люди, все що тільки і робимо - проживаємо один день за іншим, працюємо, навчаємося, трохи відпочиваємо, і так по колу. Хіба це життя? Я б назвала це звичайним існуванням, біологічним процесом. В цьому немає нічого особливого, індивідуального. Як людина може цінувати життя, коли його сенсом буття стає банальне виживання, як у тварин? Ми живемо, щоб що, - народитися, вчитися, працювати і в кінцевому

підсумку померти? Більший час у нас займає саме те, що ми віддаємо свої сили не на себе, а на суспільство, на його процвітання. Ми робимо сенсом життя роботу, без якої не проживемо; дітей, тому що вони майбутнє світу; здоров'я, від якого залежить саме життя.

Мені здається, що багато людей не цінують ні своє, ні життя інших, раз так легко розв'язуються війни і конфлікти, де страждають невинні душі. Їм не дочекатися допомоги з боку, тому що про них ніхто не подумає. Навіщо? У світі ж мільярд таких же страждених. Ми виховуємо в дітях доброту і гуманність, які при дорослішанні руйнуємо і нав'язуємо егоїзм, тому що в цьому жорстокому світі потрібно думати в перш за все про себе. Це руйнує людяність, а хіба без людяності можна цінувати життя? Я не сперечаюся, що в деяких моментах життя дійсно може бути прекрасним, саме за такі приємні дрібниці починаєш цінувати те, що ходиш по землі. Всі говорять, що сенс у свободі, в щасті, любові. Але я не бачу, щоб людство прагнуло до цього, тому що йому це не потрібно. Всі звикли жити за правилами, в тих рамках, в які укладає суспільство.

Єдина відрода, єдине, за що варто цінувати життя - це радість, що запам'ятовуються миті, які дарують справжнє щастя. Будь то зустріч з друзями і рідними, улюблене заняття, свята або навіть теплі сонячні дні. Правда, не тільки в хороших ситуаціях ми цінуємо життя. Бачачи, як вмирають інші, або побувавши в страшній події, починаєш замислюватися, як страшно втратити життя, що не варто втрачати час даремно, тому що його неможливо повернути. Нам всім потрібен цей поштовх, щоб по-справжньому цінувати свій прихід у світ, прагнути до кращого.

Цінність. Що це? Для кожного це слово має свій сенс. Я б поділила життєві цінності на матеріальні і духовні аспекти. У нашому житті нам потрібно цінувати все: себе, почуття, оточення, природу, духовність. Потрібно радіти кожною миттю, насолоджуючись маленьким промінцем сонця, диханням вітру. Варто відчувати, що таке справжнє життя і наскільки прекрасним воно може бути. Саме так можна розкрили потенціал людської цінності. Неможливо цінувати те, чого ти не розумієш. Жити - це не тільки проживати один день за іншим. Це щось більше. Це насолода. Для когось радість життя - це робота, розваги, подорожі, а для інших - любов, нові враження, яскраві емоції. У цьому питанні немає правильної відповіді. Нехай кожна людина живе так, як їй хочеться. Не варто нав'язувати свої бачення і цінності.

Так само мені б хотілося торкнутися теми про самогубства, оскільки вона досить серйозна в питанні про цінності життя. У якийсь момент людина просто втрачає бажання жити, і на це впливає безліч негативних чинників, наприклад, втрата близької людини, проблеми в родині, депресія, хвороби. Коли тебе оточують проблеми, і немає сил боротися, в думках спливає тільки один вихід - покінчити з усім. Хочеться швидше позбутися від вантажу жахливих днів, забути про все погане. Не всі люди сильні і можуть вистояти перед подібним випробуванням, будь-хто може дати слабину. Тобі кажуть: «Подумай про близьких», але який в цьому сенс? Хіба людина буде жити нормально і цінувати своє життя, коли з боку немає допомоги і підтримки? З такими людьми потрібно бути дуже акуратними, не варто залишати все, як є з думкою, що це підліток, і воно само пройде. Про це потрібно говорити, показувати, що життя має і світлі, прекрасні сторони, що проблеми тимчасові, що все буде добре, якщо постаратися, докласти зусиль і повірити в себе.

Ми знаходимо сенс життя, коли переживаємо події, які не побажаєш нікому. У такі моменти ми згадуємо про минуле, про те, як даремно витрачали час, і починаємо знаходити нові погляди на реальність. Ось він, справжній світ. Як прекрасно жити.

Список літератури:

1. Хрипко С. Овсянкіна Л. Духовно-релігійні цінності сучасної молоді: усталеності та інновації //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія, 38(51). -2017 - С. 175-183.
2. Хрипко Світлана Анатоліївна, Овсянкіна Людмила Анатоліївна (2017) Аксіологічна парадигма релігійних пріоритетів українства: вияви, стан, тенденції Вісник Черкаського університету (2). – 2018 -С. 17-24.
3. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2018) The valued focus of a widow and an orphan statuses and scale of protection in the old and new testament tradition Схід аналітично-інформаційний журнал Філософські науки, 3 (155). С. 51-56.
4. Хрипко С. А. Аксіологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с
5. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.

НАРОДЖЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ ШЛЯХОМ ЗНЕХТУВАННЯ СТАНДАРТАМИ

Ільїна Настасья, ст. I курсу

Спеціальність: початкова освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

Народжуючись на цей світ ми вже маємо якийсь список речей або рис з якими залітаємо на цю планету. Наприклад, ми маємо певні риси характеру, початки творення нашої зовнішності ну і звісно ж стать. Здавалося б усе йде з народження, але по факту усе йде ще від зачаття. Уявімо ситуацію, яка була з кожним з нас, але ми на жаль її не пам'ятаємо. Ваша мама дізнається, що вагітна, радіє (або не дуже), повідомляє чоловіку (він теж радіє, але зачасту чомусь не дуже). І тут почалось. Людина яка пів життя провела з пляшкою пива в руці і цигаркою за вухом – різко починає правильно харчуватись, багато гуляти і відчувати відповідальність. Саме ця відповідальність і творить стандарти того, як поводить себе жінка під час вагітності. Такий собі «wish list» (список побажань), для того, аби дитина була здорова. Звісно ж, не хочу узагальнювати, що усі одразу прокидаються і втопають у розумінні того, що є життя всередині тебе, але все ж таки відповідальність, яка народжує стандарти поведінки матері творить чудеса з більшої кількістю мамочок. Тепер розглянемо цю ж ситуацію трошки з іншої сторони. Героїню залишаємо ту ж. Та сама мама, тато, дитина всередині. Жінка ще до кінця не встигає зрозуміти що вона вагітна, а люди вже завалюють її своїми «бомбічними» порадами. Ти маєш їсти корисну їжу! Як це ти ще не записалась в басейн?! А хіба вагітним можна те, се? Ось це, любі друзі, наші з вами улюблені стереотипи. А якщо бути точніше, то це усталений шаблон мислення, забобон, як правило, який не має безпосереднього відношення до реальності. Можна сказати що це ігри нашої уяви, які вже не можуть триматись всередині нас, саме тому ми засмічуємо життя інших своїми вибриками уяви, які називаються – стереотипи. А тепер повертаємось до нашої героїні. Їй вже багато хто наговорив «порад» і тут вона сідає це все аналізувати. Нагадую, що вона точно ще не зрозуміла, що сталося і що буде відбуватись протягом найближчого часу. Саме через це, вона і запишеться на 12 на йогу для вагітних, на 15 в басейн, а ввечері піде на румбу. Що маємо в результаті? Всесторонньо розвинуту жінку, яка навіть немає часу відпочити. Ось звідси ми в принципі можемо зрозуміти, що роблять стереотипи з людьми, але я усе одно проясню трохи вам фішку цього

терміну. Тепер візьмемо у приклад хлопчика. Такий собі підліток, нехай буде навіть симпатичний (йому пощастило). Не дарма я сказала, що він підліток, адже це дуже важкий період у житті дівчат та хлопців. Вони змінюються, починають трохи різко вриватись у реальність життя, а головне – стають набагато емоційнішими. Так от цей хлопчик у якийсь день дізнається, що Марічка його кидає. І я знову ж таки нагадую про емоційність, яка творить кожен день підлітка. Нашому герою сумно. Чесно кажучи, навіть дуже. Він вирішує зустрітись з друзями, аби отримати бажану підтримку, але розповідаючи усю історію він не втримується і пускає скупі чоловічі сльози. І тут ми маємо 2 реакції людей:

1. Це реакція людини, яка живе стереотипами. З її уст ми чуємо: «Ей, ти що? Чоловіки не плачуть! Ну кинула та й кинула, нову знайдеш». (До речі, від стереотипної людини дуже часто можна почути фрази, яку будуть говорити про знецінення твоїх проблем, а все через відсутність адекватних аргументів для того, аби ти не робив щось те чи інше).
2. Це реакція адекватної людини. Яка навпаки скаже: «Це емоції. Якщо ти хочеш зараз плакати, то ти маєш на це повне право. Так може стати легше».

Тож, з цієї ситуації, ми можемо зрозуміти, що люди зі стереотипним мисленням можуть знецінювати проблеми інших, самі того не помічаючи. Люди диктують, що і як нам робити, як самовиражатись, як одягатись, що відчувати і тим самим придушують наше власне «Я». Стереотипи руйнують нашу самооцінку та змушують нас вважати себе не повноцінними. Кожен з нас хоча б раз у житті відчував себе не зручно або ніяково через реакцію або слова інших людей. Відчуваючи стереотипний тиск у свою адресу, здебільшого люди ігнорують це і починають займатись самокопанням. Кожен з нас шукає проблему в собі, та чи є ця проблема взагалі? Досить складно аналізувати та тверезо оцінювати теч що вам кажуть інші, особливо коли це близькі люди. Їх слова завжди здаються правильними. Але слід пам'ятати, що нав'язування своєї думки іншим руйнує людину з середини і створює багато комплексів та непотрібних внутрішніх переживань. Стереотипи – це слід радянської влади, який заплямовує наше майбутнє, тому було б більш логічно йти з абсолютним нейтралітетом, стосовно дій інших людей, в світле без стереотипне майбутнє.

Список літератури:

1. Хрипко Світлана, Омельченко Ганна ФЕНОМЕН ЗРІЛОЇ САМОТНОСТІ ЯК ВТІЛЕННЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ХАННИ АРЕНДТ - КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-Матеріали наукової конференції 16-17 травня 2019 року- с.220-224.
2. Хрипко С. Толерантність як стрижень духовно-релігійних виявів української ментальності // ТОЛЕРАНТНІСТЬ НА КОРДОНАХ ЄВРОПИ: ВИМІР ДЛЯ УКРАЇНИ - Матеріали міжнародної науково-практичної конференції – Ужгород 2019 – с.99-103
3. Христина Довга, Світлана Хрипко. ФЕНОМЕН БУЛІНГУ ТА ЦІННІСТЬ ІНКЛЮЗІЇ В ОСВІТНЬО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ПРОСТОРИ СЬОГОДЕННОГО УКРАЇНСЬКОГО БУТТЯ - Київські філософські студії-2020 : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (м. Київ, 19 травня 2020 р.) : тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. – 573 с.462-468
4. Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Beytulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303

«ФІЛОСОФІЯ ТИШІ»

Кашицька Іванна, ст. III курсу

Спеціальність: хореографія

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Чим більше людина мовчить, тим більше вона починає говорити розумно, так висловлювався Фрідріх Ніцше. І так, я з ним погоджуюсь, адже я все більше помічаю людей, які намагаються бути всюди, вони вважають, що потрібно, щоб їх було багато. І з одної сторони це добре, адже вони не соромляться своєї поведінки, своїх думок, вони не бояться висловлювати свою думку і вчити інших людей тому, що вони самі, начеб то, знають. Але ж не кожна людина, яка знаходиться в контакті з надто активною особою, прагне слухати повчання в свою адресу, та в цілому висловлювання чийось думок, коли їх про це не питають.

Зустрічаючи балакучих та надто активних людей, я все більше починаю цінувати тишу. Адже, коли тебе постійно повчають, та не дають висловлювати свою думку, ти закриваєшся в собі та взагалі втрачаєш сенс пояснювати будь що. Тобі комфортніше стає у тиші та самотності. Також, коли люди хочуть лише говорити, та не бажають слухати, ти втрачаєш бажання взагалі спілкуватися. З цього всього приходять любов до тиші. Люди втомлюють, робота втомлює, втомлює навіть улюблене заняття, бо ми постійно щось робимо, з кимось спілкуємось, слухаємо шум міста, музику, як працює кавова машина, або кипить чайник, слухаємо як сусіди роблять ремонт, або лаяться за стінкою, слухаємо як тече вода, як капає дощ, як хтось дихає поруч та саме жахливе, що ми слухаємо, це будильник.. Власне, діло не в будильнику, а в тому, що ми постійно щось або когось слухаємо і тишиною залишається насолоджуватись лише вночі, коли спиш. Та мені не вистачає цього часу, і в такі моменти, коли я прагну тиші, я закриваюсь у кімнаті, вимикаю геть усе, що можна вимкнути, та медитую, тим самим насолоджуючись тишою, якої нам усім так не вистачає.

Знаходячись в тишині, для себе можна знайти багато відповідей на самі різноманітні запитання, можна обдумувати свої плани, можна мріяти та відпочивати, можна сконцентруватись на роботі або певному завданні.

Тому, тишу можна розцінювати як друга, який не дає тобі зійти з розуму, коли в тебе надто багато завдань, дедлайнів та неприємних людей, які тебе оточують. Тиша працює як заспокійливе, коли в тебе немає заспокійливого. Проте не кожній людині допомагає тиша. Багатьом краще постійно перебувати у компанії, постійно з кимось спілкуватися, постійно слухати музику, або щось на фоні, коли працюєш. Отже, на кожну людину тиша впливає індивідуально.

Також, багато разів в своєму житті ми чули таку фразу «Щастя любить тишину». І це знову влучне попадання, особливо щодо стосунків, успіхів та досягнень, особливо у епоху залежності від соціальних мереж. Власне, до чого я веду. На сьогоднішній день, дуже популярними стають публікації, та цілі блоги, в яких, так звані, «ідеальні» сім'ї демонструють своє життя та свої стосунки. Люди малюють привабливу картинку, задля популярності та любові глядачів, а глядачі в свою чергу діляться на дві основні категорії, а саме на тих, хто мріє створити таку ж саму ідеальну сім'ю, побудувати такі ж самі ідеальні стосунки, адже у них вийшло, то і я можу. А другий тип людей, це ті, хто розчаровується в собі та в своїх силах, тому, що в них не виходить нічого. Проте саме цікаве те, що ті стосунки, які виносять на

простори інтернету для популярності, з часом просто розпадаються, що змушує ярих фанатів переставати вірити у, так зване, справжнє кохання. Хоча насправді, кохання – це те, що повинно бути між двома людьми, а не між сім'єю, та мільйонами глядачів. Адже ніколи не знаєш, які люди можуть тебе оточувати, в будь-якому випадку знайдуться лицемірні люди, які не будуть бажати тобі добра, та будуть заздрити, що негативно відобразиться на ваших стосунках.

Тому так і пишуть, що щастя любить тишу, адже як на мене тиша береже щастя. Коли стосунки лише для двох, вони стають міцнішими та щасливішими, аніж тоді, коли люди прагнуть аби їхнє, так би мовити, кохання побачив цілий світ. Та і взагалі, ідеальних стосунків не буває, бо як на мен, сама людина не може бути ідеальним шаблоном, усі ми різні, по-різному відчуваємо і бачимо весь світ довкола, по-різному відносимось до тих чи інших людей і закохуємось ми по-різному, і в різних людей. Також, ми по-різному проявляємо свою любов до ближнього. Тож, чому мають існувати ідеальні шаблони сім'ї та ідеальні шаблони стосунків, якщо у кожної людини свій шлях та все зовсім індивідуально. Не варто вірити тим, хто створює ідеальні шаблони, тому що вони багато чого не договорюють, а ті люди, які нічого не розповідають є найщасливішими, бо вони своє щастя тримають в тиші, наодинці один з одним. Без непотрібних порад, заздрісних поглядів та лицемірних людей.

Тиша зберігає секрети двох людей, як скриня, яка під десятьма замками і яку ніхто і ніколи не відкриє, адже ні в кого немає доступу до неї, окрім двох людей, які знайшли один одного.

Наступний вислів, над яким варто задуматись: «Тихше їдеш – далі будеш». І знову, неможливо не погодитись. Адже багато людей звикло постійно кричати про свій успіх, виражати свої статки у одязі та використовуючи надзвичайно дорогу техніку.

Звичайно добре, коли людина має гроші і коли вона успішна, але ви помічаєте, як люди, які кричать про свої успіхи, потім втрачають їх. Вони втрачають свою успішність через те, що перестають поважати тих людей, які паралельно досягають успіху але повільніше або наперекір їх. Вони перестають поважати своїх суперників. І я маю, навіть, приклад з життя. Коли мої суперники казали, що мені можна навіть не старатись їх обійти, а в мене це вийшло ще й достойним відривом, тож тому я і пишу про це. Тому що, я своїх суперників поважаю та маю позитивні емоції від здорової конкуренції, а коли людина ставить свого суперника набагато нижче за себе, ще перед будь-яким змаганням, то скоріше за все самовпевненість зіграє злий жарт з нею.

Тож краще йти до своєї мети тихо, розміреним кроком та з повагою до тих, хто займається тим самим і йде з тобою бік о бік, ніж визначити себе самовпевненим лідером навіть не маючи для цього ніяких підстав і кричати про це на кожному кроці. Це чомусь закономірність така, що ті, хто їдуть тихо та повільно, рано чи пізно доїдуть до своєї цілі, на відміну від тих, хто лише на словах може стати чемпіоном.

Усе вирішується не словом, а ділом, це вже неодноразово доведено. Та вислів «Тихше їдеш – далі будеш», цілком виправдовує себе і розкриває свій сенс як і в прямому значенні у багатьох випадках, так і в переносному, адже за властивістю метафори дане висловлювання використовують досить в широких значеннях.

Наступним, варто додати декілька цитат, які цілком передають важливість тишини.

«Слухай беззвуччя, слухай та насолоджуйся тим, чого тобі не давали в житті, - тишиною». М.А. Булгаков («Майстер і Маргарита»).

«Лише ті люди, які підходять один одному, не сумують в тишині». Ніколас Спаркс.

«Тиша – це найкращий друг. Перевірений. Їй не потрібно нічого від тебе. Вона просто сидить поруч, заряжає спокоєм. Важливо лише не сплутати тишу з мовчанням». Ельчин Сафарлі («Мені тебе обіцяли»).

«Людина, серце якої наповнене мовчанням, зовсім не така, як та, чиє серце наповнене тишою». Милорад Павич («Пейзаж намальований чаєм»).

«Що зараз могло здаватись голосним? Лише тиша. Тиша, в якій тебе розносить на шматки, як у беззвучному просторі». Еріх Марія Ремарк («Тріумфальна арка»).

«Тиші не існує. Де немає пустоти, тобто усюди там, де можна дихати і є рух, тишини немає». Януш Леон Вишневський («Одиночество в Сети»).

«Навчись бачити, де все темно, та чути, де все тихо. В темряві ти побачиш світло, в тишині ти почувеш гармонію». Чжуан-цзи.

«Я розвернувся та пішов у свою кімнату, зачинив двері і опустив голову на подушку, дозволяючи тиші розставити все по своїх місцях». Стівен Чбоскі.

«Спокій, камін, книги, тиша... Раніше у цьому вбачали лише міщанство. Тепер це мрії про загублений рай». Еріх Марія Ремарк («Тріумфальна арка»).

Отже, кожна людина по-різному відноситься до філософії тиші. Для когось це як ковток свіжого повітря, для когось час аби подумати, для когось це можливість зупинитись та видихнути, для когось це нестерпна мука, хтось взагалі вважає, що тиші не існує. І кожен з цих людей правий в якійсь мірі.

Тому що особисто я вважаю, що тиша існує навіть у шумі природи, або у диханні людини яка розділяє з тобою тишу. Для мене тиша – це спокій, та можливість побути наодинці із собою.

Список літератури:

1. Khrypko, S., Aleksandrova, O., Iatsenko, G., Ishchuk, A., & Shcherbakova, N. (2020). Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 333-344. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2792>
2. Хрипко Світлана Анатоліївна. Духовно-релігійні вияви української ментальності : Дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2003. — 189с.
3. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice *Beuytlhikme. An International of Philosophy*. С. 771-785. ISSN 1303-8303

ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ

Котвицька Надія, ст. I курсу

Спеціальність: початкова освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

Я вирішила обрати те поняття, яке я одночасно люблю і ненавиджу – це самотність. Перш ніж говорити про це почуття варто визначити термін, що таке самотність.

Самотність – соціально психологічне явище, емоційний стан, пов'язаний з відсутністю біля себе близьких, позитивних емоцій, підтримки, емоційних зв'язків з людьми. У рамках цього поняття є два феномени самотності – позитивна і негативна самотність.

Позитивна самотність – це самітність.

Негативна самотність – ізоляція.

Більшість людей вважають що самотність це негативне явище, тяжка, інколи невиліковна хвороба. Приблизно 59 % людей переконані, що це страшне явище, а інші 41 % людей переконані в тому, що самотність може бути і є позитивним явищем. Ці висновки певним чином узгоджуються з думками багатьох дослідників.

Нейробіолог Джон Качіоппо стверджує, що почуття самотності, яке вважається неприємним, є еволюційно виправданим.

Людина змогла вижити завдяки тому, що навчилася об'єднуватися в групи. Якщо людина відчуває себе виключеною з групи, почуття самотності змусить їх спілкуватися з людьми, шукати нових друзів або відновлювати старі стосунки. Проблема, однак, полягає в тому, що це почуття може бути хронічним і серйозно впливати на самопочуття та навіть здоров'я. Постійне відчуття самотності може призвести до розвитку депресії.

Хоча 41% опитуваних заявили, що самотність може бути приємним почуттям, ті, хто відчував її часто, в основному не поділяли такої думки. Тривале відчуття самотності є таким болісним і тривожним, що побачити в ньому будь-який позитивний бік - дуже важко.

Як не дивно але почуття самотності в більшості випадків відчувають люди підліткового та юного віку, але більшість чомусь вважають, що самотність притаманна людям літнього віку. Найгостріше почуття самотності відчувається в середньому з віці 16-26 років. Особисто я вважаю, що почуття самотності є найтяжчим, коли ти підліток. Під час підліткового віку в період дозрівання людина починає усвідомлювати, що вона значить у своєму житті. Нажаль в більшості випадків почуття самотності є нав'язаним нам. Говорячи на своєму прикладі хочу сказати, що самотність зустріла мене миттєво. Коли я була у віці 13-15 років я не навиділа себе, розвивала в собі безліч комплексів, які нажалі були нав'язані тими людьми яких я вважала друзями. Я поступово пригнічувала свою власну самооцінку і загнала себе в становища бути само ізолюваним. Часто траплялись такі моменти, коли ніби ти маєш все для власного комфорту, батьки живі і фізично нічого не болить. Проте глибоко в душі це пекуче відчуття самотності не відпускало. Тоді я побачила самотність з негативної точки зору. Було тяжко усвідомити, що будучи підлітком я наскрізь відчула як це залишитись на одинці сам на сам. Найстрашніше це те, що я боялась проявляти свої почуття і показувати власні сльози оскільки після цього мене лаяли власні батьки. Саме в той момент і відбувся перелом в моїй психіці. Я вважаю, що до всього в цьому житті можна звикнути, так сталося і з моєю підлітковою самотністю. Настала стадія само сприйняття, я усвідомила, що в мене не буде відносин, друзів буде дуже мало, будуть проблеми з батьками, я повністю прийняла цей стан і він перестав бути отруйним у моєму житті.

Я вважаю, що самотність це почуття, яке повинне спідкати кожного під час його морального становлення в цьому світі. Самотність є стадіальною і в кожній особистості є її власні стадії. Кожен обирає свій шлях. Хтось прагне побороти самотність, хтось її перемагає, хтось страждає від її присутності, хтось впадає в відчай і депресію, а хтось просто насолоджується цим почуттям. Самотність живе в наших головах і кожен з нас власноруч вирішує, що з нею робити – чи страждати від неї, чи отримувати насолоду.

Говорячи про страждання від самотності згадуються моменти, коли після важкого робочого дня залишаючись на одинці, замість того, щоб просто відпочити від важкої фізичної

або розумової праці, ми просто сидимо і перебираємо дурні думки, які лізуть нам в голову. Так ось це не дурні думки, це ми нарешті залишаємось на одинці зі своїми проблемами. Інколи ці думки можуть керувати нами як і в позитивному так і в негативному напрямку. Говорячи про негативні наслідки цих думок, що спричиняються самотністю, можна згадати про таку хворобу, яка називається Обсесивно-компульсивний розлад. Ця хвороба є різновидом нервозу і виникає внаслідок того, що людину охоплюють її думки, що спонукають дії, які перетворюються в ритуали. в такому стані люди абстрагують себе до середовища, якого вони вважають безпечним. В голові проходять думки, спогади, щасливі моменти, що спонукають до дій і мимоволі знищують людину. Найчастіше таке явище виникає в людей, які втрачають близьких, переживають розлучення чи чиюсь смерть. І тоді самотність знищує особистість.

Ще одним тяжким захворюванням спричиненим самотністю є шизофренія. Шизофренія – це ендогенний прогресивний (процесуальний) психотичний розлад, що характеризується погіршенням сприйняття реальності та значною соціальною дисфункцією. Вона найчастіше проявляється у вигляді слухових, зорових та інших галюцинацій, параної, марень, дивних маній чи дезорганізованістю мови й мислення. Це супроводжується значною соціальною або професійною дисфункцією. Поява симптомів зазвичай трапляється в юнацькому віці, з глобальною поширеністю упродовж життя.

Можна сміло заявити, що шизофренія виникає в людей, які абстрагують себе від соціального світу поринаючи до власної голови. Шизофренія виникає через ізоляцію від людей і від потреби з кимось поговорити. наскільки мені відомо цією хворобою боліють не лише люди з природженими вадами, а і просто геніальні особистості, які через певні умови втратили зв'язок з зовнішнім світом і повністю поринули у внутрішній світ. наприклад всіма відомий Робінзон Крузо з одноіменного роману англійського письменника Данієля Дефо. За романом цей персонаж був мандрівником, який через природні умови попав в корабельну трощу і опинився, на його думку безлюдному острові де гостро переживав саме цю шизофренію. Він говорив сам з собою, бачив видіння, робив дивні вчинки. Це все з'являлось саме за потреби спілкування і за його відсутності.

Наступною особистістю, яка мала шизофренію був також літературний персонаж Дон Кіхот з одноіменного роману Мігеля де Сервантеса. Цей персонаж був дуже ерудованим, вихованим, начитаним, розумним але божевільним саме через те, що мав складний розум.

Чомусь коли я чую історії про геніальних людей які втрачають здоровий глузд або померають через свою самотність я згадую слова Олександра Сергійовича Грибоєдова:

«Судьба, проказница — шалунья,

Определила так сама:

Всем глупым — счастье от безумья,

Всем умным — горе от ума.»

Цією цитатою можна описати нав'язливий стан руйнівної самотності, що виробляє масу психологічних проблем і душевних хвороб.

Також говорячи про самотність, не можливо не сказати про самотність людського серця. Інколи саме під поняттям самотності люди розуміють саме відсутність коханої людини або не розділене кохання. Стан цієї самотності відчувається під час розлучення, під час зради, втрати близької людини, смерті коханого. І як правило ця самотність виникає і в чоловіків і в жінок. Проте саме слабка стать легше переживає цей стан, а згодом і насолоджується ним.

В чоловіків така самотність є в певних випадках руйнівною, такою, що призводить до летальних наслідків. Хтось зловживає наркотичними речовинами, хтось хворіє на алкоголізм

, а в когось на базі нервів з'являються онкології. Хтось з моногамного сексуального життя переходить на полігамне. Деякі чоловіки з надто слабкою психікою вчиняють суїциди. Для когось на щастя самотність виліковується психотерапіями. Все залежить від стійкості людини, від її спроможності сприймати удари долі.

Говорячи про жінок варто сказати, що деякий відсоток також переживає всі перелічені стани і процеси, проте є ті хто стійко приймає все те, що приготувало для них життя.

Наводячи приклад хочу розповісти про жінок зі своєї родини, які в юному віці розлучились, втратили чоловіка, поховали власних дітей, пережили і війни і різні політично – історичні явища, але до кінця проживали цю самотність, не зраджуючи своїм принципам. Вони стали для мене зразком і еталоном того, що жінка є могутньою. Жінка здатна прожити своє життя будучи самотньою. Вони завдяки власному життєвому досвіду вони показали, що жінка може пережити найтяжчий біль, вона впорається з найскладнішою фізичною роботою, вона встоїть перед спокусою і буде спрямовувати свою самотність у вірне русло.

Також часто буває таке, що люди, котрі перебувають в шлюбі почувають себе самотніми. Прикладом може слугувати життя відомої історично постаті Катерини Великої другої. Вона в зовсім юному віці (приблизно 14-16 років) переїхала зі своєї рідної Прусії вирушила до російської імперії, аби одружитись зі своїм троюрідним братом, майбутнім імператором Петром III. Вона змінила ім'я, змінила віру, одружилась з нелюбом і була заслана з чоловіком на заслання до зачаття дітей. Ця жінка жила з власним чоловіком протягом 5 років, але пересікалась з ним всього декілька разів.

Вона певний час страждала від почуття самотності і відчувала провину, що її чоловік її не кохає. Як пізніше пише вона в своїх щоденниках, що самотність стала її найкращим другом, вона не розсіювала свою енергію на всі сторони, а присвятила свій час саморозвитку. Вона вивчала мови, навчилася мислити російською, поринула в історію, вона оволоділа всіма знаннями, що були їй необхідні. Під час цих років самотності, вона розставила пріоритети і поставила ціль стати володаркою цілої імперії. Я можу сміло заявити, що якби вона не на той час не перебувала в самотності то вона б ніколи не досягла таких висот.

Іноколи я зустрічаю таку ситуацію навіть, що люди які перебувають в чудових відносинах потребують самотності але не в плані тотального обезлюднення а в плані того що варто побути на одинці та в власному просторі. Слід робити паузу і побути самотнім з речами, що надають задоволення. наприклад як це зробив Михайло Коцюбинській в своїй імпресіонічній новелі «**Intermezzo**».

Я безумовно переконана, що саме переживання самотності є трагічним для екстравертного типу поведінки, а інтроверти ж навпаки краще відчують себе на самоті.

Екстраверти — це тип особистості (або поведінки), що орієнтований у своїх проявах на зовнішній світ, на оточуючих.

Для екстравертів характерна поведінка, при якій людина прагне до:

Спілкування з людьми,

Уваги з боку оточення,

Участі у публічних виступах,

Участі в багатолюдних заходах і вечірках.

Екстраверти отримують стимул до існування від зовнішнього світу — від дій, людей, місць та речей. Тривалі періоди бездіяльності, внутрішнього споглядання, самотності або спілкування тільки з однією людиною позбавляють їх відчуття сенсу життя.

Інтроверти — тип особистості, орієнтований «всередину» або «на» себе. Інтровертність — зовсім не те, що сором'язливість або відчуженість, це не патологія. Крім того, цю властивість особистості не можна змінити, навіть якщо вони дуже сильно захочуть. Для інтровертів характерна поведінка, більш пов'язана з комфортною самотністю, внутрішніми роздумами і переживаннями, творчістю або спостереженням за процесом. У типології Леонгарда, екстраверт — особистість безвільна, піддана впливу з боку, в той час як інтроверт — навпаки, особистість вольова. Інтроверти стримані, педантичні, пунктуальні, небагатослівні. Це категорія людей, які перш ніж сказати, все ретельно обдумують, і тільки потім, можливо, вирішують вербалізувати інформацію. Завдяки своїй вдумливості, розважливості і спокою інтроверти полюбляють вникати в суть речей.

За темпераментом я інтроверт, я відношусь до тих людей які відчувають насолоду від того що можна побути на самоті. Самотність для мене це шлях пізнання свого Я. Вона допомагає розібратись з думками, оволодіти своїми почуттями. Вона не є чимось страшним, вона є частиною життя. І не важливо чи вона буде постійною чи вона буде коротко тривалою – вона піде в користь, якщо її правильно сприймати.

Я захоплююся аскетизмом і вважаю, що це стиль самотності. Аскетизм — вид духовної практики, моральний принцип з навмисним самообмеженням й самозреченням з метою відмови від життєвих благ і насолод для самовдосконалення або досягнення морального чи релігійного ідеалу самовідданість, або виконання важких обітниць; надзвичайна стриманість, помірність, відмова від життєвих благ.

Також одним зі стилів самотності, особисто для мене, є целібат так зване «безшлюб'я» духовенства, відоме у східному і західному християнстві. У принципі це добровільний акт, високо цінений, що став суттєвою ознакою монашого життя. Згодом аскетичні ідеали взяли верх у Західній Католицькій Церкві, і переконання в несполучності подружжя й активного душпастирства поширилося на Захід і Схід.

Підбиваючи підсумки, я хочу сказати, що в самотності немає нічого важкого чи складного, це поняття, яке кожен тлумачить по своєму, комусь до вподоби характеризувати самотність стражданням, а хтось надасть цьому терміну значення незалежності, свободи та само достатку. Самотність - це безперечно складний етап життя, який не варто проживати стражданнями а варто проникнутись і поринути в нього сповна. Я з тих людей, що впевнені, будь-які події не відбуваються просто так і можливо те чого ми не хочемо і є нашою долею. Я переконана, що самотність здатна людину як і зломати так і зробити незламним. Наша доля завжди у наших руках.

На завершення я додам цитати великих людей, що говорили про самотність і були самотні:

Самотність — це стан, про який нікому розповісти.

Фаїна Георгіївна Раневська

Самотність — це коли в будинку є телефон, а дзвонить будильник.

Фаїна Георгіївна Раневська

Коли я зрозумів, що не знайду людини, схожу на мене, я просто перестав заводити дружбу з людьми.

Курт Кобейн

Чому люди, як правило, уникають самотності? Тому що наодинці з собою лише деякі насолоджуються приємним товариством.

Carlo Dossi

Люди самотні, тому що замість мостів вони будують стіни. Станіслав

Єжи Лец

Кожному потрібен хтось, хто його вислухає.

Чак Поланік.

Привиди Краще жити з психопаткою, яка розіб'є тобі серце, ніж сидіти вдома і лаятися на телевізор.

Бетбеде Фредерік

Інтернет, він не зближує. Це скупчення самотності. Ми начебто разом, але кожен один. Ілюзія спілкування, ілюзія дружби, ілюзія життя...

Януш Вишневський.

Самотність у мережі Живемо разом, вмираємо по одинці.

Загублені

Самотність - це коли людина залишається наодинці з собою, і ця компанія йому не дуже подобається.

Венедикт Немов

Список літератури:

1. Khrypko, S., Aleksandrova, O., Iatsenko, G., Ishchuk, A., & Shcherbakova, N. (2020). Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(4), 333-344. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2792>
2. Хрипко, Світлана Анатоліївна і Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice *Beutulhikme. An International of Philosophy*. С. 771-785. ISSN 1303-8303
3. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2018) The valued focus of a widow and an orphan statuses and scale of protection in the old and new testament tradition *Схід аналітично-інформаційний журнал Філософські науки*, 3 (155). С. 51-56.
4. Khrypko, Svitlana и Shepetyak, Oleh (2020) *Symbolic transformation of the widows image in biblical cultural tradition: semantics, analogies, universal features* *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald* (3). С. 67-72.
5. Хрипко Світлана. Омельченко Ганна ФЕНОМЕН ЗРІЛОЇ САМОТНОСТІ ЯК ВТІЛЕННЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ХАННИ АРЕНДТ - КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-Матеріали наукової конференції 16-17 травня 2019 року- с.220-224.
6. Хрипко С. Толерантність як стрижень духовно-релігійних виявів української ментальності // ТОЛЕРАНТНІСТЬ НА КОРДОНАХ ЄВРОПИ: ВИМІР ДЛЯ УКРАЇНИ - Матеріали міжнародної науково-практичної конференції – Ужгород 2019 – с.99-103.

ЛЮДСЬКА БАЙДУЖІСТЬ

Кіпран Ілля, ст. I курсу

Спеціальність: початкова освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

В нашому сьогоденні суспільство все більше й більше перетворюється з яскравого, емоційного життя на сіре та холодне буття. Буття в якому навіть немає часу, щоб задуматись над його сутністю. Унеможлиблюються взагалі будь які роздуми тому що на них бракує часу.

Життя яке перетворюється на одні лише дзвінки будильників та сигнали. Байдушність людей росте в геометричній прогресії. Скільки можна роздувати цю кульку недовіри друг до друга? Ми живемо в вік коли поняття добра, щирості носять суб'єктивний характер, натомість як байдушність, наоборот переходить в якийсь модний тренд, і показує що байдушність в відносинах між людьми це круто. Куди ми себе доведемо такими діями? Це круто? Ні! Якщо тільки задуматись про наслідки цієї байдушності, хочеться під землю провалитись. В світі повного різноманітними заміниками, ми вирішили замінити саме головне. наше суспільство. Постійно витрачаючи весь свій вільний час на комп'ютерні ігри чи відео з ютуба, ми втрачаємо самих себе, і тих хто навколо нас. Втрачаючи контакт з навколишнім середовищем ми втрачаємо себе, і перетворюємось на піщинку, яка непомітна для інших, та для себе самого також непомітна, тому що втратила головні людські риси. Нам вигідно так себе поводити, навіть тим, що ми так закриваємось від глобальних проблем, всесвітнього непокою та тривожності. Людина повинна бути частинкою суспільства, щоб гармонійно доповнювати його та бути однією з багатомільйонних цеглинок суспільства, тому що без неї не збудувати повноцінний, міцний будинок під назвою суспільство. Людина може бути пасивною, та вести себе байдуше. Але вона все рівно залишиться цеглинкою всесвіту. Хорошою, міцною, надійною цеглинкою чи такою яка розвалюється від подиха вітру, це вже залежить від самої людини. Ще не мало людей в яких вмикається їхня відповідальність тільки в деяких моментах, по типу: йдуть голосувати на вибори, хоча ніколи політикою не цікавились чи йдуть на мітинг. Таких осіб зазвичай можна описати що вони не володіють навіть середніми розумовими здібностями. Не розуміючи наслідки своїх дій, вони створюють величезні проблеми для інших. Саме вони утворюють величезну прірву в розвитку людства. Яку щоб залатати доведеться витратити не один рік та багато зусиль кращих учених які не можуть гарантувати цього. Найбільша проблема полягає в тому що байдушність поширена саме серед молоді, яка повинна бути наоборот відповідальна та піклуватись про старше покоління, яке вже не в змозі саме щось зробити. Та чи справді це проблема лише нашого часу?.. Мабуть, ні. Егоїсти були завжди, людина може згадати якісь моменти свого минулого, за які їй потім було соромно. Очевидно, що така байдушність існувала завжди. Проте егоїстами не народжуються, а ними стають, зокрема, у процесі неправильного виховання. Чому, коли однокласник хворіє вже цілий місяць, його ніхто не відвідає, не цікавиться, як він себе почуває, і що з ним? Чому, коли мама повертається додому втомлена, нам все ніколи їй допомогти, бо ми поспішаємо на прогулянку з приятелем? Адже саме з такої маленької байдушності починається байдушність велика, більш серйозна, яка переростає у холодний, бездушний розрахунок у стосунках з будь-якою людиною, у бажання вбачати в усьому джерело матеріальних благ. Саме таким чином зараз почали панувати миттєві меркантильно-споживацькі вигоди у всіх ділянках суспільних відносин. У людства утворився «синдром очікування гіршого, ніж було вчора». Іноді за цим настає байдушність до всього життя. Часом нас нічого вже не може потішити, все навколо робиться якимось нецікавим, втрачається «смак» життя, говорячи мовою психології, розвивається депресія. Згодом депресія кожної окремої людини переростає у суспільну депресію, масовий песимізм, соціальну байдушність. На превеликий жаль, байдушність стала також основним принципом, на якому базуються відносини майже всіх людей між собою... Звичайно, найпомітнішим її проявом і водночас її причиною є вже багаторазово згадуваний банальний егоїзм. Людина, яка дбає лише про себе, не може побудувати справжніх, щирих і дружніх відносин з кимось іншим, бо завжди буде бачити його лише через призму розрахунку і користолюбства, на чому буде базуватись навіть допомога ближньому. Однак хороші вчинки треба робити не з розрахунку, а за покликом душі. Байдушність дуже часто може руйнувати навіть довготривалу міцну дружбу, а тим більше не дозволить побудувати подібні відносини. Байдушному зовсім не цікаві люди, котрих не можна використати для задоволення навіть найменших своїх примх. А коли в світі не існуватиме поняття дружби, то як може йти мова про якусь спільноту, про народ, про суспільство як єдиний організм?.. Байдушність – це той

маленький черв'як, який, проте, здатний зруйнувати велике дерево. Яскравий приклад – випускний бал у школі, коли всі обіцяють пам'ятати, дзвонити, а коли вже починається студентське чи «доросле» життя, то забувають взагалі, що вчилися у школі... Байдушність – це причина більшості розлучень. Люди, котрі байдужі одне до одного в силу егоїзму, не можуть довго терпіти іншого на «своїй території». Така риса може дуже легко зруйнувати навіть таке подружжя, яке, на перший погляд, має всі можливості, щоб стати щасливим. Адже й справді надто важко проводити день за днем у товаристві людини, якій цілком байдуже до того, як пройшов твій день, яким є твій настрій, що цікавого трапилось на роботі; яка тебе немов не помічає або й взагалі не знає про твоє існування, яка абсолютно байдуже ставиться до своїх сімейних обов'язків, яка в себе вдома помічає лише телевизор чи комп'ютер... І щоб перервати цей летаргічний сон, в якому можуть минати цілі роки подружнього життя, треба ліквідувати проблему в корені: перестати бачити світ лише через призму власного «Я». Саме подолавши штучно збудований міцний «мур» байдужості, ми зможемо нарешті зрозуміти, яким великим подарунком є наша сім'я і як її треба цінувати.

Дуже згубно байдужість може впливати навіть на весь народ чи певні великі ланки суспільства. Не побоююсь назвати її хворобою, причому дуже заразною. Байдушність – це крок до моральної та духовної загибелі людини, який породжує лінивість. Людина, збайдужіла до своєї справи, не може виконувати її надто якісно чи продуктивно, вона стає лінивою до свого діла, яке не приносить їй більше жодного задоволення. Проте найгірше те, що така байдужість може передаватись й іншим людям. Адже часто, займаючись чимось, ми спілкуємось з тими, хто нас оточує, хто так чи інакше має на нас вплив. Добре, якщо ці люди й самі захоплені своєю справою, бо так вони «заряджають» нас лише позитивом. На противагу цьому можуть зустрітись персони, які не те що ентузіазмом не потішають, а навпаки, відбивають всяке бажання щось змінити на краще. Ми здатні протистояти такому впливу раз, другий, третій, та коли це стає постійною, можемо навіть не помітити, як раніше улюблена справа стане чимось таким, що просто потрібно робити, «бо так треба». Тоді ми працюємо лише з бажанням, щоб це скоріше закінчилось. Та хіба це життя? Ні. Це швидше те, що ми робимо в перервах між ним, адже ніхто не хоче, щоб воно закінчилось скоріше. Така людина ніколи не може досягнути спокою, оскільки їй завжди чогось бракуватиме; всього, що вона має, їй завжди буде недостатньо для щастя. У цьому випадку людина не живе в реальному світі, вона любить порожнечу, одягнену в гарний одяг мрійництва, а таке життя у омріяному світі ніколи не доведе до чогось доброго. Така людина постійно збунтована проти дійсності, включно навіть із самою собою, і тужить вона за нездійсненими речами. Тоді напрошується запитання, якщо ти займаєшся чимось і прагнеш, щоб це скоріше закінчилось, виконуєш з нехиттю та байдужістю, і це не життя для тебе, то що це тоді? Можливо, відповідь буде дещо грубою і сказаною з перебільшенням, але значною мірою правдивою: не життя – значить смерть. Байдушність справді веде до смерті, але не обов'язково фізичної – вона вбиває морально, духовно. Найгіршим тут, як бачимо, є те, що її «жертвами» можуть ставати не лише окремі люди, а подекуди й цілі сім'ї, міста чи народи... То чи можна казати, що це не проблема?.. Дуже часто проблема байдужості суміжна з психологічним станом депресії. Байдушність може стати її причиною, а водночас може бути і її наслідком. Проте сам термін «депресія» не подає найширшого уявлення щодо суті цієї проблеми. Вперше такий стан описав стародавній грецький лікар Гіппократ і назвав його «актібія», він описував його як виснаження людського організму. Людина здатна реалізувати свою людську природу лише через любов. Я недавно писав реферат про Людвіга Фейербаха. Його філософія полягає в тому що саме головне в нашому житті це любов, він ставить людську любов вище Бога, і що любов робить людину сильнішою. Ще в ті часи він сказав вислів який актуальний в сьогоденні: «сутність людини полягає в єдності з іншими людьми».

Закінчуючи цю роботу хочу підвести невеликі підсумки, якщо ми втратимо любов друг до друга, то ми отримуємо байдужість, яка провокує за собою втрату людства цілком.

Список літератури:

1. Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Beytulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303
2. Хрипко С. Толерантність як стрижень духовно-релігійних виявів української ментальності // ТОЛЕРАНТНІСТЬ НА КОРДОНАХ ЄВРОПИ: ВИМІР ДЛЯ УКРАЇНИ - Матеріали міжнародної науково-практичної конференції – Ужгород 2019 – с.99-103
3. Хрипко С. Овсянкіна Л. Духовно-релігійні цінності сучасної молоді: усталеності та інновації //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія, 38(51). -2017 - С. 175-183.
4. Хрипко Світлана Анатоліївна, Овсянкіна Людмила Анатоліївна (2017) Аксиологічна парадигма релігійних пріоритетів українства: вияви, стан, тенденції Вісник Черкаського університету (2). – 2018 -С. 17-24.
5. Хрипко Світлана Анатоліївна. Духовно-релігійні вияви української ментальності : Дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2003. — 189с.
6. Хрипко Світлана. Омельченко Ганна ФЕНОМЕН ЗРІЛОЇ САМОТНОСТІ ЯК ВТІЛЕННЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ХАННИ АРЕНДТ - КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-Матеріали наукової конференції 16-17 травня 2019 року- с.220-224.

КАЛОКАГАТІЯ ЯК ІДЕАЛ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ: ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ

Макарчук К.І., ст. гр. 1521

Науковий керівник: канд. філос. наук, ст. викл. кафедри філософії та культурології
Гончарова О.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

makarchykchristina@gmail.com

***Анотація.** У даній доповіді розглядається питання філософського аналізу закономірностей гармонійного розвитку людини; порівняння ідеалу калокагатії за часів Античності через транзит епохи Відродження до сьогодення. Життя людини швидкоплинне, і вона шукає внутрішню та зовнішню гармонію як відповідь на питання свого унікального людського призначення. Розглядаються думки давньогрецьких філософів та філософів наступних історичних епох щодо ідеалу калокагатії.*

***Ключові слова:** калокагатія, тіло, душа, гармонія.*

Питання того, як гармонійно поєднати в одній людини ідеал фізичної краси, інтелектуальний розвиток та моральні чесноти, турбувало людство і окремих мислителів споконвіку. Термін «калокагатія» якраз відображує таке поєднання різноманітних людських чеснот в одній особистості і рефлексію стосовного того, як можна досягнути такої гармонії. Однак сьогодні, у вік стрімкого розвитку наукових технологій, ця проблема стає більш актуальною та посилюється в процесі індивідуалізації особистості, знецінення традиційних цінностей, душевний світ людини і її тілесна організація трансформуються, набувають нового характеру існування. Великим є і ризик різноманітних «перекосів», акцентування на окремому сегменті цінностей у розвитку сучасної людини, коли вона віддає перевагу якомусь одному напрямку свого розвитку, при цьому нехтуючи іншими. За визначенням західного філософа та соціолога Г. Маркузе, це призводить до формування «одномірної людини», а не гармонійно та всебічно розвинутої. Тому філософія як дисципліна, що схиляється до проблеми рефлексії

душі та тіла на усіх рівнях - буденному та теоретичному – знову шукає відповідь на складне питання: що таке гармонійно розвинута людина і як досягнути цього ідеалу?

Термін «калокагатія» завжди по-різному трактувався в різні періоди розвитку людства. Існують такі його базові визначення:

- калокагатія — грецький ідеал, гармонійне поєднання фізичних і моральних переваг. Це поняття походить від грецьких слів kalos — “прекрасний”, яке використовувалося для опису зовнішньої краси, та agathos — “хороший, добрий, благородний”, яке, перш за все, визначало переваги душі людини. Цей ідеал відходить до старовинних аристократичних уявлень про арете — досконалість як тілесного, так і морально-духовного стану, тобто поєднання краси, мужності, благородства, воєнної доблесті й розуму;
- калокагатія — гармонія зовнішнього й внутрішнього в індивіді, є умовою його краси. Цю дефініцію тлумачили неоднаково на різних етапах соціально-історичного розвитку античного суспільства і нині.
- калокагатія – красива і гармонійна організація життя людини.

Ідея гармонійного розвитку тілесної і духовної людини зродилася в античній філософії. Епоха античності була «царством прекрасної індивідуальності», як назвав її Микола Гоголь, і саме в ній, за його словами, була закладена ідея гармонійної людини. Філософ Ф. Х. Кессиді в книзі про Сократа підкреслює домінуючу в Античності ідею гармонійно розвиненого громадянина поліса. «Ідеалом гармонійно розвиненого громадянина була для греків людина, що поєднувала в собі духовне благородство з тілесним здоров'ям і красою, розум з енергією, розсудливість із мужністю, скромність із почуттям власної гідності» (Кессиді, 2001, с. 55). Спочатку у визначений час історії Давньої Греції основою гармонійного розвитку кожного еліна було поняття «арете» (αρετή) (фізична сила, витривалість та тілесна краса в поєднанні з високими моральними якостями). А вже згодом, неминучим наступним кроком втілення грецької гармонійної єдності краси фізичної і краси духовної стало поняття «калокагатія». Виникнення поняття калокагатії було закономірним для рабовласницького суспільства, це був вид захисту панівних уявлень про зовнішні та внутрішні достоїнства ідеальної людини суспільства (Нахов, 1966). У душі калокагатії виховували лише вільних громадян Афін, це була сукупність добродійностей, гармонія зовнішніх проявів краси зовнішньої та краси внутрішньої. Що стосується трактування самого поняття «калокагатія», то воно є культурним та історичним терміном, і не існує точних емпіричних критеріїв для його визначення.

Підкреслимо, що краса речей і самої душі пов'язувалася в філософії Стародавньої Греції з природною доцільністю, а не з духовним абсолютом, якого Античність ще не знала. Для Сократа, наприклад, прекрасним було добро. Це свідчить, що «калокагатія залишалася для греків ідеалом у досягненні природної досконалості».

Перша згадка про калокагатію, що відповідає сучасному розумінню цього поняття, пов'язане з ім'ям давньогрецького мудреця Платона, який в своїх знаменитих діалогах згадував про неї як про норму виховання, що існувала ще за часів Атлантиди. Був іще один важливий аспект поняття – так званий «агатон», що позначає доброту — бажання давати, не отримуючи нічого натомість. Висвітлено значення фізичної культури як однієї зі сфер соціальної діяльності, спрямованої на розвиток вольових якостей членів суспільства, їхнього морального й естетичного виховання, підвищення рівня загальної культури, розширення інтернаціональних зв'язків, культурної співпраці, зміцнення миру та дружби між народами.

Платон вважав, що принцип калокагатії має найпряміше відношення до професії воїнів, до поняття військової честі і моралі. Однак згодом греки дедалі більше почали трансформувати калокагатію у сферу освіти та виховання людини. Власне, відтоді й почалося по-справжньому філософське осмислення цього поняття.

Піфагорійці розуміли калокагатію як зовнішню поведінку людини, яка водночас визначає і її внутрішні якості. Геродот пов'язував калокагатію з релігійними ритуалами, мораллю жерців.

У класичній Греції калокагатія стала одночасно етичним, естетичним, соціально-політичним, філософським і педагогічним ідеалом. Калокагатія виступала метою грецької пайдеї — система виховання, що повинна була сформувати ідеального громадянина полісу, який прагнув служити виконанню колективних цілей громади. Згодом ідея калокагатії вплинула на формування ідеалу гармонійно розвинутої особистості у культурі Відродження та Нового Часу.

Після епохи Середніх віків, з її тотальним контролем церкви та релігії над життям людей, а, отже, над ідеалами, яких вони мали досягнути, з її акцентом на трансцендентному, а не земному світі, з її зневажанням ідеї краси плоті і звертанням уваги на аскетичні практики її подолання, епоха Відродження постає як трансформована Античність, а, отже, частково відроджується ідеал калокагатії. Для періоду Відродження було характерне поняття гуманізму. Італійці позичили цей термін у Цицерона. Відомими представниками гуманізму були Данте, Петрарка та ін. Наприклад, Данте в «Божественній комедії» наголошував на земних рисах персонажів. Однією із головних рис світогляду гуманістів став антиклерикаризм, тобто політичний рух, який спрямований проти головної ролі церкви в житті суспільства. Також відбулася вагома переоцінка цінностей: в епоху Відродження відбувся кардинальний поворот до реабілітації тілесного початку в людині. Головною проблемою, над якою міркували гуманісти, постало питання людини як єдності тіла та душі.

Термін «калокагатія» в секуляризованому мисленні висловлював раннє поняття красивої і шляхетної людини. Тут слід зазначити одного з головних дослідників цього поняття О.Ф.Лосєва. Його увага була зосереджена на проблемах античної культури: її етики та естетики. Він написав наукову працю «Класична калокагатія та її типи», яка потім увійшла у його восьме зібрання «Історія античної естетики». Він більш детально дає роз'яснення цього терміну і описує його так: «Це складене етично-естетичне поняття – свого роду кентавр. Так само, як уявлення про коня-людину могло існувати в часи міфологічної давнини, також і поняття «прекрасно-доброго» могло мати значення тільки для епохи, у якій етична та естетична свідомість була, по суті, синкретичною, єдиною цілісністю» (Лосєв, 1963, с. 100). Гармонія зовнішнього та внутрішнього не означає нудної одноманітності прописаних чеснот. Навпаки, різні та нібито суперечливі одна щодо одної властивості характеру чи інтереси людини тільки і створюють справжню гармонію (Лосєв, 1993, с. 8–9).

Інші дослідники цього явища говорять про те, що калокагатія давала реальний прообраз такої особистості, у якій моральна і фізична краса перебувають в нерозривній єдності, а внутрішній світ і зовнішній вигляд складають ясну і врівноважену гармонію (Балашов, 1990). Філософські уявлення про калокагатію завжди передбачають високу моральність людини, але давньогрецькі філософи відходили від пошуку джерел калокагатійності тільки у внутрішньому світі людини, або в її зовнішній гармонійності і прагнули визначити її справжню сутність. Продовжуючи традицію розуміння калокагатії, як гармонії, Ксенофонт, Сократ, Платон і Аристотель намагалися розчленувати цю ідеальну гармонію на дві нерозривні протилежності – внутрішній, духовний зміст і зовнішню, конкретно втілену форму, з'ясувати їх функції в утворенні гармонії (Фунтікова, 2010, с. 208–220). О. Ф. Лосєв справедливо вважає, що «... прекрасне для античності виступає тоді, коли фізичні стихії гармоніюють одна з одною в живому та досконалому людському тілі, коли принцип загальнотілесного життя, який греки називали «душею», цілком підпорядковує собі всі тілесні «стихії». Сформоване за таким принципом тіло і є той ідеал. Це залежить від того, як він здійснений в фізичних стихіях, виникає феномен краси» (Лосєв, 1963, с. 77). І кажучи про

«принципи загальнотілесного життя», вчений, зрозуміло, має на увазі всі ті компоненти, які характерні для ідеальної людини, а не тільки фізичну основу.

Говорячи ж про сучасність, слід зазначити, що чітке розуміння поняття калокагатії відсутнє взагалі у культурі сьогодення. Проте актуальність даної теми, яка напряму стосується гармонії, співіснування душі та тіла, не може не цікавити сучасних людей. Це питання і досі залишається відкритим.

Калокагатія стародавніх часів – і Античності, і Відродження, і її розуміння у ХІХ століття – передбачала зусилля людини для її власного розвитку. Щоб бути гармонійною, людина мала самовдосконалюватися. Цей аспект переосмислюється і набуває свого принципово нового значення у повсякденних практиках пересічних людей ХХІ століття. По-перше, основною особливістю ХХІ століття є прорив у медицині і можливість «перекроювати» людське тіло під запити клієнта. Люди все менше починають залежати від своїх об'єктивних фізичних особливостей, за допомогою скальпеля хірурга вони мають можливість за певний грошовий еквівалент створити «ідеального себе» (звісно, «ідеального» у власних суб'єктивних уявленнях). По-друге, ми маємо мережу Інтернет, де можемо знайти будь-яку інформацію стосовно питань свого саморозвитку, але ця інформація часто є неякісною і невивірною. Отже, раніше, коли людина хотіла стати кращою версією себе, вона ставала на шлях кардинальних внутрішніх змін, дисциплінувала себе. Сьогодні і красу, і престиж, і ілюзію, ніби людина розумна, можна купити. Проте це тільки міраж. Насправді, навіть якщо людина купить все, вона внутрішньо не зазнає жодних змін. Отже, це фейкова калокагатія. Звідси витікає, що моральний аспект калокагатії в сучасності випадає. Люди за моральні вчинки не отримують гроші, і тому цей аспект калокагатії не цікавий широким масам.

Питання гармонійності особистості сьогодні є таким же актуальним, як і в минулі історичні епохи. Проте сьогодні ця ідея перетворюється на товар. Справжній саморозвиток, справжня калокагатія – це завжди ріст над собою. Ріст не буває безболісним, тому ціна за справжній гармонійний розвиток – це справжні зусилля, які докладає людина для того, щоб дійсно стати кращою версією себе. Ці зусилля вимірюються не в грошовому еквіваленті. Їхня справжня ціна – це глибокі внутрішні трансформації в людській душі.

Список літератури:

1. Кессиди Ф. Х. Сократ. Санкт-Петербург : Алетейя, 2001. 352 с.
2. Кобзева І. Гармонійні аспекти калокагатії: історико-філософський аналіз. Освітologia. 2018. № 7. С. 22 – 28.
3. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Москва : «Высшая школа», 1963. 583 с.
4. Нахов И. М. Классическая калокагатия и кинический идеал : материалы III Всесоюзной конференции по вопросам классической филологии. Киев : Киевский ордена Ленина и ордена Октябрьской Революции государственный университет имени Т. Г. Шевченко, 1966. 83с
5. Фунтікова Н. В. Античні уявлення про калокагатію, як змістова основа сучасного розуміння сутності інтелігентності. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2010. 6 (41). С. 208–220.
6. Платон. Тимей. Сочинения : В 3 т., пер. с древнегреч. / Под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Ф. Асмуса. Москва : Мысль, 1971. Т. 3, ч. 1. С. 535.
7. Балашов В. А. Вопросы эстетического образования и эстетики: автореф. дис. ... док. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Казань, 1990. 42 с
8. Сітченко К.В. Калокагатія як символ довершеності античної людини та її тлумачення в сучасній культурі . Журнал «Культура України».2016 р. Випуск 53. С.251-260.
9. Михайловський Д.. Давньогрецька культура: словник. Калокагатія. [Електронний ресурс].—Режим доступу: <https://www.surgebook.com/id1335698519821290/book/davnogrecka-kultura-slovník/kalokagatiya>
10. Кобзаєва І. Калокагатія: гармонія категорії «душа» та «тіло». Науковий журнал «Молодий вчений». 2018 р. №5 (57). С.464-467.
11. Естетика у сучасному світі [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://estetica.etica.in.ua/>

Makarchuk K.I.

Kalokagatia as an ideal of human personality: from past times to present.

Abstract. This report examines the issue of philosophical analysis of the laws of harmonious human development; comparing the ideal of kalokagaty in the days of Antiquity through the transit of the Renaissance to the present times. Human life is fleeting, and the human seeks inner and outer harmony as an answer to the question of his/her unique human destiny. The thoughts of ancient Greek philosophers and philosophers of subsequent historical epochs regarding the ideal of kalokagaty are considered.

Keywords: kalokagaty, body, soul, harmony.

Макарчук К.И.

Калокагатия как идеал человеческой личности: от прошлого к настоящему

Аннотація. В данном докладе рассматривается вопрос философского анализа закономерностей гармоничного развития человека; сравнения идеала калокагатии во времена Античности через транзит эпохи Возрождения до современности. Жизнь человека быстротечна, и он ищет внутреннюю и внешнюю гармонию как ответ на вопрос своего уникального человеческого предназначения. Рассматриваются мысли древнегреческих философов и философов последующих исторических эпох касательно идеала калокагатии.

Ключевые слова: калокагатия, тело, душа, гармония.

СОЦІОГУМАНІТАРНЕ ПІЗНАННЯ У КОНТЕКСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ТА ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ СОЦІУМУ

Панченко Ю.О., ст. гр. 5242 м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

Yulia484u@gmail.com

Анотація. В тезах досліджуються основні особливості розуміння специфіки соціогуманітарних знань у контексті визначення пріоритетів та цінностей соціального життя, основними рисами яких мають бути: репрезентації та; врахування особливостей регіональної цивілізації, культурного та національного розвитку; з урахуванням загального стану та рівня розвитку переважаючих принципів, норм та наукових знань, етичних, моральних ідей та норм, принципів суспільства та свободи людини.

Ключові слова: цінності, соціо-гуманітарне пізнання, аксіологічний нейтралітет, аксіологія науки, соціальні пріоритети, світоглядний менталітет.

Вступна частина. Важливим завданням соціогуманітарного знання стає побудова особистості, створення індивідуальної свідомості. Через розуміння соціогуманітарного знання як особистісного, акцентування його важливості у побудові особистості розкривається його глибинний взаємозв'язок із сферою освіти в питанні вдосконалення, облагородження людини. Освіта, як феномен, насамперед соціогуманітарний, людиновимірний, має статус особистісного самовизначення людини й реалізується як форма ідентифікації людини зі світом культури. Гуманітарні науки визначається як діяльність для здобуття нових знань, насамперед гуманітарні проблеми визначаються як деградація розвитку антропологічних характеристик людини, інститутів та соціальних структур.

Основна частина. У сучасному стані під процес отримання наукового знання у сфері соціокультурної дійсності науковців турбує той факт, як у буденній свідомості, так науковому рівні осмислення соціальних реалій, нове знання несе фрагментарний, структурно неорганізований характер, таким чином це призводить до випадковості відбору елементів, які включаються в суб'єктивну модель інформаційного простору суспільства та індивіда, також визначається відсутність цілісності і системності в осмисленні сучасних соціальних реалій, характеризується світоглядною невизначеністю тощо. [1]. Сучасні українські дослідники

показують, що в умовах формування сучасного інформаційного суспільства терміновою проблемою являється процес взаємодії людини з інформацією. Експоненціальне зростання інформації призводить до великого її накопичення у різних інтернет мережах, що таким чином ускладнює підбір та обробку потрібного матеріалу, а це значить, що потік значних обсягів різної за змістом інформації призводить до не бажання для отримання нових знань. [2].

Отже дослідник повинен навчитися авторедагувати інформацію. Він повинен бути готовий самостійно розробити пізнавальний процес, який буде відповідати певним нормам, що допоможе перетворити вивчення з хаотичного стану у впорядкований..

Однією з головних умов являється самоконтроль, прогнозування результату та засобів його досягнення [3].

Українські дослідники пропонують своє тлумачення загальних принципів соціогуманітарного знання. Ознаки соціогуманітарного знання:

- Репрезентація в наукових дослідженнях відповідної історичної епохи;
- врахування специфіки регіонально-цивілізаційно- культурно-національного розвитку;
- облік загального рівня розвитку філософії і науки в певному регіоні, країні, в уцілому світі, в певний історичний період [4].

Загалом такий стан речей обумовлено багатьма об'єктивними і суб'єктивними факторами,:

- а) мінливість предметної області досліджень;
- б) в цій сфері суб'єкт і об'єкт пізнання частково збігаються, а роль суб'єкта дослідження значно більше, ніж в інших сферах;
- в) фактично неможливе визнання експерименту систематичним методом отримання нового і перевірки старого знання;
- г) відсутність жорстких зв'язків між емпіричним знанням і рівнем фундаментальних теоретичних знань;
- д) соціогуманітарне пізнання піддається впливу соціально-політичних, соціально-економічних, і соціокультурних факторів, які впливають не тільки на характер наукових процесів пізнання в аналізованій сфері, але й на утримання самого знання.

Тому деякі вчені вважають, що соціально-гуманітарні науки в сучасних умовах є лише засобом створення моделей соціальної реальності, які не можуть претендувати на істинність. [5].

Проблемою визначення сутності змісту і процесу аксіологізації науки, являється аналіз шляхів інтеграції фундаментального та соціогуманітарного знання та використання їх комплексних досягнень у соціальній практиці. Науково-пізнавальна діяльність, що має соціокультурну мотивацію, може розгортатися чи заради самої себе, чи заради цілей, які знаходяться поза пізнанням. Від цього залежить вибір підходів при класифікації наукового знання та критеріїв його істинності, але слід звернути увагу, що в кожній конкретній ситуації когнітивні аспекти розвитку науки можуть переплітатися з аксіологічними та прагматичними.

Надію на перспективу наукового пошуку надає зростання кількості наукових досліджень за окремими аспектами аксіології науки. Таким чином, характерним для представлених у філософській літературі досліджень являється охоплення багатьох напрямів осмислення цінностей науки – які починаються починаючи від пошуку ідейних витоків категорії цінність в історії філософії, й до осмислення цінностей світу людини в культурі

епохи постмодерну й ціннісного аспекту в межах посткласичного типу наукової раціональності [6].

Багато науковців надзвичайно важливим аспектом методології соціогуманітарного пізнання є аксіологічний нейтралітет. Сучасне визначення аксіологічного нейтралітету означає визначений як свідомо відмова дослідника від власних практичних досягнень досліджуваної реальності. У відповідності з нею, суб'єкт – дослідник соціогуманітарної сфери, виокремивши об'єкт і предмет свого дослідження, не повинен розглядати їх як цінності чи антицінності з точки зору певної моралі чи ідеології, а ставитися до них неупереджено, виважено, об'єктивно. Для цього йому потрібно відокремити практичну оцінку досліджуваної реальності від теоретичного визначення її належності до категорії цінностей. Після такого розрізнення, реалізуючи ідеал негативної свободи в соціогуманітарному пізнанні, а саме – принцип свободи від оцінок.

Важливим є розуміння того, що у будь-якій сфері соціогуманітарного знання дослідник не може ігнорувати ту обставину, що об'єкт дослідження входить у зміст і структуру самого суб'єкта. Принаймні це означає, що суб'єкт пізнання має справу з особливою реальністю – сферою об'єктивації людської свідомості, такою областю смислів і значень, яка вимагає особливих методологічних засобів, що відсутні в арсеналі природничо-наукових досліджень. Суттєвим тут є те, що дослідження будь-яких феноменів соціальної практики здійснюється з певних ціннісних позицій, установок та інтересів самого суб'єкта соціально-гуманітарного пізнання, тобто визнання значущості ідеї «Я» «соціального суб'єкта» пізнання багатьма дослідниками вважається базовим підходом для всієї методології гуманітарного знання [7]

Ідеал науковості у гуманітаристиці ще не сформувався остаточно; сама система організації гуманітарного пізнання відрізняється від пізнання у царині фундаментальних наук, тут дослідник вимушений довести і обґрунтувати власні цінності і оригінальність підходу до вивчення об'єкта, що посилює певні уявлення про те, що гуманітарні знання є неточні і особистісні [8].

Отже можна зробити висновок, що проблема співвідношення між собою зазначених двох рівнів соціального суб'єкта є недостатньо визначеною філософією і сама ще потребує глибоких досліджень.

Сучасні українські науковці, звертають свою увагу на перелік важливих методологічних положень, які повинні бути чітко усвідомлені та запроваджені в епістемологію соціальної гуманістики. Суб'єкт соціальногуманітарного пізнання повинен виходити з того, що в ньому не існує і взагалі не може існувати будь-якої привілейованої пізнавальної позиції, що передбачає усвідомлення дослідником власної наукової позиції, або – хоча б усвідомлення меж і можливостей тих методологій і парадигм, які він використовує.

Висновки Отже, розвитку соціогуманітарного знання сьогодні можливо вирішити сенсожиттєві проблеми людини, повернути їй її дійсність. Соціогуманітарна освіта, як форма збагнення й вибудовування буття, світу, культури й формування образу людини, що усвідомлює себе частиною природного світу, є освітою живою, упередженою, яка дарує й відкриває особистий зміст, вимагає створення культурно-освітнього простору, коли з усією очевидністю розуміється, що освічена людина є не лише сумою компетенцій. Якісно новий простір освіти, адекватний логіцілюдиновимірних інтенцій постнекласичної картини світу, вимагає гуманітарно-ціннісного підходу у формуванні сучасної парадигми освіти. Будь-яке соціально-гуманітарне пізнання по суті є діалогічним, про чому це діалог дослідника не лише з певним явищем соціальної дійсності, не тільки із відповідними текстуальними повідомленнями, а дослідника із самим собою, засадами власного буття, із своєю життєвою, світоглядною, громадською та іншими позиціями. Даними положеннями також окреслюється і експлуатується інтерпретативний характер соціально-гуманітарного пізнання, оскільки

дослідник вимушений інтерпретувати події, тексти, самого себе і свій власний досвід. Надзвичайно важливим тут є те розуміння того, що інтерпретація в даному випадку може бути виправданою лише тоді, коли вона набуде чіткого методологічного оцінювання, тобто – характеру надійно здійснюваної пізнавальної процедури.

Список літератури:

1. Булатов М. О. Філософія ноосфери: філософський зміст і сучасний смисл феномена ноосфери / М. О. Булатов, К. С. Малєєв, В. П. Загороднюк, Л. А. Солонько. – К.: Наукова думка, 1995. – 149 с.
2. Сичивица О. М. Моральная ответственность ученого и общественно-исторический процесс / Сичивица О. М. – Донецк: Юго-Восток, 2003. – 345 с.
3. Заглада В. Аксиологічні аспекти співвідношення фундаментального і прикладного знання [Текст] / В. Заглада // Філософія гуманітарного знання : соціокультурні виміри : матеріали міжнар. наук. конф., (Чернівці, 26 – 27 жовт. 2007 р.). – Чернівці, 2007. – С. 140 – 142.
4. Степин В. С. Теоретическое знание / В. С. Степин. – М.: Прогресс-Традиция, 2003. – 744 с.
5. Лук'янець В. С. Філософія науки перед світоглядними викликами часу [Текст] / В. С. Лук'янець // Світоглядні імплікації науки. – К., 2004. – С. 150
6. Розин В.М. типи та дискусії наукового мислення/В.М. Розин – М.Эдиториал УРСС 2004-248 с.
7. Князева Е. Н. Нелинейная паутина познания [Текст] / Е. Н. Князева // Человек. – 2006. – № 2. – С. 21 – 33.
8. Кун Т. Структура научных революций [Текст] : пер. с англ. / Т. Кун ; [сост. В. Ю. Кузнецов]. – М. : АСТ, 2003. – 605 с.

ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМА У СУСПІЛЬСТВІ

Парфьонова Х.С., ст. гр. 1431

Науковий керівник: ст. викладач кафедри філософії та культурології
Ступак О.П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Напевно, всім людям, котрі вважають себе феміністками і феміністами, в якийсь момент задавали питання: ми ж сучасна країна, у нас рівноправність між чоловіками і жінками, рівний доступ до освіти і роботи - за що ви ще боретеся?

Взагалі про категорію гендерної нерівності можна сказати, що вона двічі значима. З одного боку, проблематика гендерної нерівності та шляхів його подолання лежить в основі академічних гендерних досліджень і феміністської думки. Тобто гендерна нерівність - це категорія критичної теорії. З іншого боку, питання гендерної нерівності в сучасному світі здобули суспільне і політичне значення. Серйозні міжнародні організації на зразок Світового банку підраховують індекси гендерної рівності та складають рейтинги країн відповідно до цього індексом. Експерти Міжнародного економічного форуму пишуть про зв'язок між рівнем гендерної рівності в тій чи іншій країні і рівнем її економічного розвитку, а комітет міністрів Ради Європи зовсім недавно видав міжнародні рекомендації по боротьбі з сексизмом.

Соціальні та гуманітарні дослідження часто можуть здатися відірваними від реальності. Але проблема гендерної рівності є в цьому сенсі виняток. Наукові теорії тут мають практичні наслідки. Різні уявлення про гендерну нерівність знаходять своє відображення в політичних рішеннях, і це в кінцевому рахунку позначається на повсякденному житті чоловіків і жінок.

Питання гендерної рівності стали в багатьох країнах темою різноманітних досліджень у політичній сфері, сфері освіти, громадської думки, зайнятості та міграції (Україна, Російська Федерація, Киргизстан), здійснена розробка гендерних індикаторів, підготовлені методичні

матеріали для розробки гендерно врівноважених бюджетів (Республіка Комі, Російська Федерація), розроблені концепції гендерної політики (Казахстан) тощо.

Водночас у всіх країнах здійснюється демонстрування маргіналізації цих питань, формальний підхід до їх занесення у порядок денний вищих органів державної влади. Вони стають частиною політичного порядку денного під впливом та тиском міжнародних організацій, окремих жіночих груп, залишаючись певним реверансом у бік міжнародного співтовариства. Вважаємо, що це відбувається тому, що творці та адепти гендерної теорії та політики не завжди можуть знайти переконливі аргументи на користь просування власних ідей, наражаються на труднощі у пристосуванні теоретичних положень до сучасного стану суспільного розвитку. Дискусії розгортаються й навколо категорії "гендерна рівність".

Не можна не погодитися з тим, що **гендерна рівність є не просто "соціальною справедливістю, вона сприяє розвитку"**[1, с. 7]. Але важливість досягнення гендерної рівності як соціально-правової цінності ще не стала імперативом вітчизняного політико-правового мислення, не знайшла широкого відображення у науковому дискурсі в сучасній Україні. Водночас для певного кола науковців, державних службовців, активістів неурядових організацій це поняття є не просто науковою категорією, але смислом діяльності та буття. І зміст цього поняття є не абстракцією.

Коли мова йде про рівність статей як ідеал суспільно-політичного розвитку, це поняття може означати:

- формальну рівність (рівність юридична, закріплена законодавчо);
- рівність можливостей (надання певної законодавчо закріпленої переваги окремим соціально-демографічним групам для створення однакових умов на старті з іншими групами);
- рівність результату (цілеспрямоване забезпечення ліквідування перешкод для конкуруючих сторін, які можуть бути викликані попередньою дискримінацією).

Ці проблеми знаходили відображення у працях іноземних (К. Літлтоун, Н. Шведова) та вітчизняних науковців, у тому числі і автора. Не висвітлюючи результати та не відтворюючи хід наукових дискусій, наведемо як прийнятний підсумок наступну цитату: "Рівність статей не означає їх ототожнення одна з одною або ідентичність, однаково як і те, що ця рівність не повинна встановлювати як норму такі умови та спосіб життя, які притаманні чоловікам". Тобто більшість наукових та політичних теорій рівності визнають і відмінності.

Найбільш загальне визначення гендерної рівності можна сформулювати наступним чином: **гендерна рівність** – "рівні права і рівні можливості для жінок і чоловіків у суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини, участі в національному, політичному, економічному, соціальному та культурному розвитку, отримання рівних винагород за результатами участі".

Мені одного разу зустрівся в інтернеті іронічна картинка. На ній було представлено уявне змагання між слоном, мавпою, золотою рибкою і пінгвіном, а також було дано коментар судді: щоб змагання було максимально чесним, завдання для всіх одне - залізи на верхівку он того дерева. Коли ми розуміємо гендерна рівність як рівність прав, тобто як рівність правил на старті, ми опиняємося в позиції цього судді. Адже навіть якщо правила однакові, виявляється, що вони краще відповідають способу життя одних людей, ніж способу життя інших. Так, навіть у ситуації рівних прав жінка, на якій лежить додаткова відповідальність за турботу про дітей, не може будувати кар'єру дійсно на рівних з чоловіком. І навіть жінки без сімейних обов'язків можуть страждати в даному випадку від дискримінації, адже до них нерідко упереджено ставляться при наймі, так як бачать в них в першу чергу потенційних матерів, для яких трудові обов'язки, імовірно, менш важливі, ніж сімейні. Таким чином, за однакової кількості прав на практиці гендерна нерівність зберігається. Виявляється, що жінки

завжди як би не дотягують до чоловічої норми. Вони недостатньо хороші працівники, оскільки відволікаються на сім'ю.

Як домогтися гендерної рівності, але при цьому врахувати відмінності в соціальному досвіді чоловіків і жінок?

Це питання стало одним з основних для фемінізму другої хвилі. Запропоноване рішення - визнати, що навіть за однакової кількості прав жіночий досвід відрізняється від чоловічого. І на рівні практик часто зберігається дискримінація за ознакою статі. Для досягнення гендерної рівності з точки зору даного підходу необхідні нерівні права, але позитивні дії, то, що по-англійськи називається affirmative action, які враховують гендерні відмінності при формулюванні критеріїв працевлаштування, просування по службі або участі в політиці. Подібне розуміння гендерної рівності знаходить своє втілення, наприклад, в ідеї квот для жінок у законодавчих органах або, навпаки, в заходи сімейної політики, які, як в Швеції, стимулюють батьків брати відпустку по догляду за дитиною. Це означає, що тепер ми сприймаємо гендерна рівність не як рівність можливостей, але як рівність результату. Якщо ми розуміємо, що при патріархаті жінкам складніше зробити кар'єру, то для досягнення рівності в сфері праці нам потрібно віддавати перевагу жінкам при наймі на роботу. Якщо ми розуміємо, що батьки мало залучені в турботу про дітей, потрібно не просто гарантувати їх батьківські права, але, скажімо, надавати їм додатковий місяць відпустки по догляду за дитиною. Нам як би потрібно навмисно змістити баланс в протилежну сторону, здійснити якийсь перегин.

Важлива теза, висунута в рамках третьої хвилі фемінізму, полягає в тому, що необхідно зовсім піти від чоловічої норми, яка перебувала в центрі всіх попередніх дискусій про гендерну нерівність. З цієї точки зору перша хвиля фемінізму була про те, щоб вбудувати жінок в чоловічу систему прав, друга хвиля була про те, щоб визнати відмінності жінок від чоловічої норми і якимось чином ця відмінність компенсувати. Феміністки третьої хвилі пропонують піти від нескінченного обговорення двох статей, один з яких знаходиться в привілейованому положенні, а другий - в пригніченому, одному запропонована функція добувача, а іншому - роль піклується. Нова модель пропонує визнати безліч гендерних відмінностей, то, що називається diversity, як основу гендерної рівності. В рамках цього підходу до гендерної нерівності ми більше не можемо говорити про чоловіків взагалі і жінок взагалі, а також про те, що перші завжди пригнічують друге. постмодерністський фемінізм і квір-теорія ставлять під сумнів звичний гендерний порядок, створюють нові гендерні категорії, говорять про безліч мінливих гендерних ідентичностей. На рівні політичних рішень цей погляд на гендерну нерівність втілюється в концепції гендерного мейнстрімінгу і в принципі визнання гендерних відмінностей - власне, принципі gender diversity. У першому випадку мова йде про те, що при здійсненні будь-яких політичних дій необхідно враховувати гендерну перспективу, оцінювати з точки зору гендеру практичні наслідки різних програм та ініціатив, а також сама мова, на якому ці програми написані. Другий принцип передбачає рівну представленість всіх гендерів в різних сферах соціального життя - чоловіків, жінок, але також, наприклад, і людей з небінарної гендерною ідентичністю.

Визнання всій складності гендерних відносин, звичайно, виглядає добре на папері. Але основна складність тут полягає в тому, як реалізувати цю концепцію на практиці, як перейти від принципів до дії.

Отже, підходів до гендерної рівності багато, і в сучасному суспільстві вже наївно зводити гендерна рівність тільки до рівності прав чоловіків і жінок (хоча деяким країнам і цього ще потрібно досягти). Але при всіх розбіжностях у поглядах все дослідники сходяться в тому, що гендерна нерівність - це не індивідуальна проблема і не проблема, яка зачіпає виключно жінок. Гендерна нерівність вбудовано в структуру суспільства і проявляється на

рівні сім'ї, роботи, політики, мистецтва, в самій мові, на якому ми говоримо. У цьому сенсі протидія гендерній нерівності - це наше спільне завдання.

Список літератури:

1. <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/30015/>
2. www.politik.org.ua
3. <https://arzamas.academy/materials/1737>
4. Левченко К. Б. До проблеми конкретно-історичного характеру категорії "гендерна рівність" // Український соціум. - 2005. - № 1 (6). - С. 26-30.
5. Навчальний посібник "Права жінок та гендерна рівність" О.О. Уварова.
6. Курдіяш І.І., Патлайчук О.В. Гендерна проблема у суспільстві // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 199-201.
7. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

САМОТНІСТЬ

Півторацько Максим, ст. III курс
Спеціальність: графічний дизайн

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Кожен з нас самотній у цьому світі. Кожен може спілкуватися зі своїми друзями лише за допомогою знаків. Але знаки не одні для всіх, а тому їх зміст темний і невірний. Ми відчайдушно прагнемо поділитися з іншими скарбами нашого серця, але вони не знають, як прийняти їх, і тому ми самотньо бредемо по життю, пліч-о-пліч зі своїми супутниками, але не заодно з ними, не розуміючи їх і не зрозумілі ними. В цьому і є головна проблема людини — її ніхто і ніколи не зможе зрозуміти до кінця. Існуючи в своєму світі, нехай навіть і не усвідомлюючи це, людина знаходиться в постійному самоті.

На питання, "що ж таке самотність" відповісти однозначно не можна. Можна тільки спробувати зрозуміти якісь определіненні смисли, які таять в собі це визначення, знайти причини і зробити для себе якісь висновки. Існує безліч трактувань цього поняття, але в одному сходяться всі: самотність — це складний феномен людського життя. Це почуття може бути як емоційним станом, так і якоюсь формою свідомості. Воно не існує "саме по собі", окремо від людини. І кожна людина рано чи пізно його відчуває.

Раніше люди жили в невеликому просторі, який давав їм затишок і відчуття захищеності, охороняв від самотності. Тепер же людство поступово починає жити у всесвіті, в світовому просторі зі світовим горизонтом, що в ще більшій мірі створює почуття самотності і покинутості. Коли людина розуміє, що вона теж частина величезного всесвіту, і співвідносить себе з ним, волею неволею усвідомлює, яка вона маленька і беззахисна.

Здається, що самотніми ми відчуваємо себе, коли залишаємося одні. Але ж і перебуваючи серед людей, і навіть не просто людей, а близьких нам людей, трапляється відчуття її — самотності. Це досить парадоксально. Але як же так виходить, що людина, оточена іншими людьми, відчуває себе самотньою?

Насправді причина досить проста. Може її і оточують люди, але контакт з ними відбувається лише формально. Адже хочемо ми того чи ні, кожен з нас являється егоїстом. Спілкування відбувається не тому, що людині цікаво зрозуміти світ іншого, а тому що вона хоче почерпнути якусь інформацію, утвердитися в своїй правоті, розповісти про себе, про свої переживання.

Якщо створити якусь схему, то, мабуть, можна буде, порівняти модель суспільства з всесвітом, зірками, які світять на небі. Хоч зірки далекі один від одного, вони утворюють сузір'я. Так і ми, начебто нас так багато, і всі ми, здавалося б, поруч, але насправді між нами лежать тисячі світлових років. Якщо згасне одна зірка, в цілому картина зоряного неба не зміниться, але якщо трапиться навпаки і тільки одна зірка залишиться, небо перестане бути зоряним, в небі буде горіти самотня зірка.

З Самітністю боротися складніше, а може і зовсім не варто. Сенс в тому, що людина розуміє: всі люди індивідуальні, у кожного є свій неповторний світ і досягнути його під силу нікому, так як це піде в розріз з власним Я.

Чи потрібен людині хтось, щоб зрозуміти істину? І так і ні. Є така думка, що людина на шляху до істини завжди повинна залишатися одна. У цьому є своя правда. Раз вже істина носить суб'єктивний характер, абсолютної істини не існує, то людині нічого не залишається, як самій вирушати на її пошуки. Але протягом цього шляху їй доведеться виходити за межі своєї, самотньої, подорожі. Це перш за все, через необхідність в спілкуванні. У ці моменти, людина дізнається для себе якусь нову інформацію, або переконається в своїй правоті, розповівши комусь про свої доводи, що, безсумнівно, дає позитивний імпульс до продовження роботи.

Насправді ми боїмося самотності, тому що боїмося відчутти свою непотрібність. У людини має бути щось, що має потребу в ньому. Імовірніше за все, це ще одне з проявів людського егоїзму. Батьки бояться того моменту, коли діти перестануть в них потребу. Адже як тільки діти стають самостійними, сенс життя батьків поступово втрачається, і на зміну думок про те, як нагодувати, взути, вивчити дитину приходять думки про покинутості, непотрібності— про самотність. В людині утворюється порожнеча, яку йому якимось чином доводиться заповнювати.

Ще у нас є страх залишатися наодинці з собою, тому що як тільки людина перестає думати про справи повсякденних, справах дозвільних, виникають глобальні питання про буття, про призначення людини. Не всі ж люди філософи, тому більшість лякає цей вир незвіданого, куди філософ, та й художник, письменник, музикант, кидаються з головою. І якщо, звичайно, людина прагне уникнути самотності за допомогою постійного спілкування з іншими людьми, книг, телевізора, комп'ютера, то людина, яка усвідомила свою самотність, намагається пізнати себе, тим самим пізнаючи світ навколо себе.

Самотність нам дуже потрібна, тому що свідомість того, що ти один і ніхто тебе не розуміє, дає необхідний сплеск емоцій і це допомагає знайти вихід енергії яка обов'язково несе за собою якусь дію, бажання. Найголовніше не упустити момент. Адже, коли почуття самотності тебе покидає, роздуми вивірюються і верх бере інтерес до великого, зовнішнього світу (тобто до якоїсь умовності, ілюзії) про свої справжні бажання і можливості ми на час забуваємо. А чи багато у нас цього часу, щоб ми могли так легковажно його витратити?

Самотність-це простір. Хтось намагається його заповнити всередині себе, використовуючи зовнішній світ. А хтось використовує простір усередині себе, заповнюючи простір за межами свого світу.

Список літератури:

1. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Beytulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303
2. Khrypko, S. & Iatsenko, G. (2019). Philosophy of a Name: Ukrainian Context. Beytulhikme An International Journal of Philosophy, 9 (2), 437-451.
3. Khrypko, Svitlana и Iatsenko, Ganna (2019) Philosophy of a Surname: Ukrainian Context Beytulhikme. An International of Philosophy -Web of Science, 9 (4) (4). С. 899-912. ISSN 1303-8303

ЗАКОХАНІСТЬ

Сай Андрій, ст. III курсу

Спеціальність: графічний дизайн

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Закоханість – це одне з почуттів, яке точно варто пережити хоча б кілька разів за життя. Але з погляду психотерапії воно може бути складним і токсичним. Тому що в основі закоханості часто є проекція. Ми закохуємося в певні власні уявлення про людину. Можна уявити собі проєктор, який виводить на стіну зображення. Скажімо, ковбоя – крутого чоловіка у капелюсі й на коні. Але є умова: цей проєктор міститься в нашій голові, і ми сприймаємо його як частину власної реальності.

Ми наповнюємо реальність власними уявленнями, наділяємо людину рисами, які хотіли б у ній бачити, та закохуємося в них. А коли стикаємося з реальністю та з'ясуємо, що людина геть інша – починаються конфлікти. І всередині себе, і зовні. «Ти не така, як я собі уявляю». Тобто закоханість пов'язана з тим, у кого та що ми б хотіли закохатися.

Аналітична література йде ще глибше та каже, що ми закохуємося у відщеплену частину себе. Це юнгіанський підхід (і не лише). Наприклад, людина росте у сім'ї, в якій мама холодна. Відповідно, в людини ця частина особистості не задоволена, вона ніколи не відчувала любові та ніжного ставлення. І, коли людина виростає, вона готова закохуватися ледь не у всіх, хто може задовольнити цю потребу. І виходить щось типу: «Боже, він ідеальний».

Закоханість – залежність

Ви потрапляєте в повну залежність від цього почуття, воно повністю оволодіває вами. У цей момент ви абсолютно не готові раціонально міркувати і спокійно мислити. Всі, хто намагається сказати вам щось не дуже приємне про вашого обранця, стають ворогами. Ви ж не бачите недоліків в ту людину, в якого закохані і тому слова інших ви сприймаєте як обмова, або просто вони не розуміють, яку він або вона чудовий. Ви ідеалізуєте свого обранця і повністю заперечуєте здоровий глузд. Закоханість це стан зміненої свідомості, а це не дуже адекватний стан.

Коли все це з вами відбувається – задумайтеся. Ви розчинилися повністю в іншій людині, вас в цей момент немає. Ви захоплені своїми ілюзіями, які до реального життя не маю ніякого відношення. Легке божевілля на одній людині робить всю навколишню дійсність для вас не значущою, що не важливою, не потрібною. Закоханість завжди деструктивна, вона забирає волю і розум у людини, підпорядковуючи собі повністю. Вас немає, ви розчинилися в іншій людині. І це почуття часто приймають за справжню любов.

Ви готові прийняти його будь-який настрій і вам легко з цією людиною говорити на будь-які теми. Ви бачите, як переплетені позитивні і негативні якості в цій людині. Вони вас навіть радують і дивують, як в якийсь момент часу негативні якості стають позитивними і навпаки. Ви спокійні з цією людиною, ви розумієте, що не дивлячись на те що він не ідеальний, втім, як і ви самі, ви відчуваєте один до одного довіру та розуміння.

Любов – це довіра

Любов не буває сліпий, любов і довіру завжди нерозлучні. Людина живе в любові завжди спокійний, він відчуває, що його приймають будь-яким, таким яким він є, він не повинен чогось відповідати, щось і себе зображати, він нарешті-то відчуває, що він цінний сам по собі, просто по тому що він є. Його приймають і люблять, це те, що дає справжню свободу і потужний поштовх до самовдосконалення. Люди люблять один одного готові підтримувати один одного в будь-якому починанні, віра коханого допомагає здійснювати мрії. Любов завжди взаємна, на відміну від закоханості. Ніколи не зустрічала людей пізнали любов, із заниженою самооцінкою, які не упевненістю в собі або підвищеною тривожністю. Це витівки закоханості. Закоханість може перейти в любов, але на жаль, далеко не завжди. Навіть швидше це рідкість, ніж правило. А ось любов у закоханість ніколи.

Список літератури:

1. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Beutulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303
2. Хрипко С.. Трипільські Венери і українські Мадонни – молитва Небу втілена в землі // Наука про культуру: культурологія, CulturalStudies, культурологія. (колективна монографія) – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015 – С. (авторські сторінки) 266-286.

ЦІННІСТЬ ЖИТТЯ

Урман (Бойкова) Марія, ст. гр. ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Життя - дивна річ. Багато я думав, довго розмірковував про неї, але з кожним днем вона здається мені все більш незрозумілою. Чому в нас така жага життя? Адже життя - це гра, з якої людина ніколи не виходить переможцем. Жити - це значить тяжко трудитися і страждати, поки не підкрадеться до нас старість, і тоді ми опускаємо руки на холодний попіл охололих багать. В муках народжується дитина, в муках стара людина випускає останній подих, і всі наші дні сповнені смутку і турбот. І все ж людина йде у відкриті обійми смерті неохоче, спотикаючись, падаючи, озираючись назад, борючись до останнього. Але ж смерть добра. Тільки життя йде на страждання. Але ми любимо життя і ненавидимо смерть. Це дуже дивно!

Дж. Лондон

«Життя - це період існування окремо взятого організму від моменту виникнення до його смерті», - так говорить біологічне трактування поняття життя. Втім, гадаю, кожна більш-менш освічена людина, яка пізнала різні аспекти людського буття, з упевненістю відповість,

що термін цей значно ширше і глибше. Поява його відноситься до витоків формування активної матерії, яка проявляє так звані «властивості живого».

Життя багатогранне. Цікаво, що в різних культурах, а також у залежності від контексту, дане поняття включає більше сотні різних трактувань, що нерідко суперечать один одному. Дивно, як одне слово може вмещати в себе період зародження Всесвіту, спосіб існування білкових тіл, сукупність факторів, протилежних нежиття, здатності організмів до адаптації, період існування планет і ... І Бог знає, що ще. І все це життя.

А розмірковуючи про його цінність, не можна залишити поза увагою настільки поширену біологічну теорію, як інстинкт самозбереження. Прийнято вважати, що з покоління в покоління, на генетичному та клітинному рівні у кожної живої істоти закладено інстинкт виживання, що допомагає запобігти небезпеці за допомогою сукупності рефлексорних дій. Говорячи про вірність даної теорії, мені хочеться привести цитату одного шановного австрійського зоопсихолога, Конрада Лоренца, який висловив свою думку в такий спосіб: «Активність організму, яку можна назвати по її функції - харчування, розмноження або навіть самозбереження, - звичайно ж, ніколи не буває результатом лише однієї-єдиної причини або одного-єдиного спонукання. Тому цінність таких понять, як «інстинкт розмноження» або «інстинкт самозбереження», настільки ж незначна, скільки незначна була б цінність поняття якоїсь особливої «автомобільної сили», яке я міг би з таким же правом ввести для пояснення того факту, що моя стара добра машина все ще їздить ... Хто знайомий з патологічними порушеннями вроджених механізмів поведінки - ці механізми ми і називаємо інстинктами, - той ніколи не подумає, ніби тваринами, і навіть людьми, керують якісь напрямні фактори, які збагненна лише з точки зору кінцевого результату, а причинному поясненню не піддаються і не потребують його. Поведінка, єдине з точки зору функції - наприклад, харчування або розмноження, - завжди буває обумовлено дуже складною взаємодією дуже багатьох фізіологічних причин».

Ключова фраза, заради якої я привожу тут дану цитату полягає у відсутності потреби причинного пояснення сукупності дій, які, власне, і складають наше життя. І нехай це висловлювання, безумовно, стане предметом суперечок, але я схильна думати, що саме у відсутності Абсолюту і полягає Абсолют.

Взагалі, любов до життя і прийняття її, як найбільшої цінності, є запорукою успішного становлення особистості. Адже, як вірно, помітив Джек Лондон, в реаліях модернізованого людського суспільства життя давно перестало бути кінцевою метою. Нині у людини є безліч інших турбот і страждань, що заповнюючи існування, часом доходять до апогею: про що говорить стрімке збільшення різного роду психологічних розладів, суїцидальних спроб і т.д. .. Втім, незважаючи на досить жорсткі психологічні рамки, в які капіталістичний лад так старанно намагається вмістити весь світ - затія ця йому не вдається. Адже жага життя стоїть понад держав, понад кайданів, понад влади і патріархальних устоїв. Жага до життя, рівно так само, як і любов, є вищою силою Духа. З усіма його низинними інстинктами, недоліками і перевагами. І цінність її в ній же і полягає. Бо воно варте того, щоб жити.

Список літератури:

1. Хрипко С.А. Духовний спадок етнокультури українців: вірування, міфологічний образи, демонологія // Науковий часопис НПУ ім. М.Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: 3б. Наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. – № 36 (49). – С. 27-37.
2. Хрипко С. А. Аксиологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с
3. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.

8. Філософське осмислення феномену віртуальності

ФЕНОМЕН ВІРТУАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Арнаут М.В., ст. гр. 6141м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Осмислення категорії віртуальної реальності спочатку було суто технічне, комп'ютерне. І розумілось як інтерактивність людини у комп'ютерному просторі. Але з часом з'являється поняття психологічної віртуальної реальності (Ч. Тарт) а також приділяється увага філософським, соціологічним та аксіологічним аспектам віртуальної реальності.

Усвідомлення ролі віртуальної симулятивної реальності в житті людини почалось в новій фазі інформаційного суспільства – фазі динамічного розвитку електронних технологій.

Говорячи про власне філософське розуміння віртуальності, доводиться мати справу з філософією такого феномена і такого поняття, зміст яких в сучасній культурі залишається не проясненим скільки-небудь загальноприйнятим способом навіть на рівні повсякденного мовного значення. При такому положенні справ не дивно, що і в професійних гуманітарних дискурсах теж немає однастайності щодо цих понять.

Можна виділити базові властивості віртуальної реальності, незалежні від її природи (фізичної, психологічної, соціальної, технічної та ін.):

- 1) породження - вона продукується активністю будь-якої іншої реальності, зовнішньої по відношенню до неї;
- 2) актуальність - тобто існує тільки «тут і тепер», тільки поки активна породжує реальність;
- 3) автономність - в ній свого часу, простір і закони існування;
- 4) інтерактивність – віртуальна реальність може взаємодіяти з усіма іншими видами реальності, в тому числі і з тією, що породила її, як онтологічно незалежна від них.

Чи дають віртуальні світи більше свободи і більше можливостей або ж, ведучи від реальності, деформують якісь природні людські якості? Людське спілкування, з одного боку, отримує нові, небачені раніше можливості планетарного масштабу. З іншого, у віртуальному спілкуванні щось втрачається, вихолощується і виникає більше можливостей для маніпуляції.

Здійснюється відхід від реального світу в світ віртуальний, координати якого весь час розсуваються, межі переміщуються, все більше захоплюючи території реального світу. І в цій віртуальній реальності, що захоплює людину в свої тенета, відбувається зміщення від творчості у сторону споживання. Люди все більше і більше припиняють вчитись пошукам сенсу і конструювати сенс з автентичн

Більше того, пасивнопоглядальне ставлення до світу часто пов'язане і з агресивною риторикою і бездумною дією під впливом пропаганди. Інтелект, нездатний виробляти власні розумові зусилля, стає об'єктом маніпуляції і перетворюється на кінцевий продукт запрограмованих інформаційно-психологічних дій. Ої інформації, видобутої власними зусиллями.

Глибинні трансформації, що відбуваються в інформаційному суспільстві на стадії глобалізації, викликають необхідність пошуку та застосування нових концептуальних інструментів в дослідженні філософських аспектів віртуальної реальності та медіа-культури як одного з «креаторів» віртуальної реальності; онтологічно орієнтованих підходів, кристалізації понятійного апарату, прояснення різноманітних наслідків впливу віртуальної культури на свідомість людини, її культуротворчу і політичну активність і це має стати в подальшому перспективним напрямком досліджень.

Список літератури:

1. Иванов Д.В. Виртуализация общества / Д.В. Иванов. – СПб., 2000. – С.18.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
3. Патлайчук О.В., Моїсеєнко К.Є. Феномен віртуальності з філософської точки зору // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 218-221.
4. Ковальчук В.С., Патлайчук О.В. Позитивні та негативні сторони "гаджетизації" суспільства // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали X Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 186-188.
5. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.

ФІЛОСОФІЯ – КЛЮЧ ДО ПРОБЛЕМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Бронська В.С., гр.1431

Науковий керівник: ст. викладач кафедри філософії та культурології
Ступак О.П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Вступна частина. В даний час важко знайти тему більш актуальну і швидко розвивається, ніж штучний інтелект. Проблеми, що виникають і досягнуті результати, зачіпаючи гострі для багатьох аспекти, такі як монополія людини на розум і свідомість, вимагають філософського дослідження, наприклад, проблема відмінності «сильного» і «слабкого» штучного інтелекту і, особливо, проблема можливості створення «штучного свідомості». У даній замітці робиться спроба дати огляд сучасних взаємин між філософськими теоріями свідомості і поточним станом штучного інтелекту. І головна проблема: чи може бути так, що ми досягли точки, коли штучний інтелект повинен взяти під контроль людство і приймати рішення, позбавлені таких емоцій, як симпатія та емпатія?

Основна частина. Штучний інтелект має тісні зв'язки з філософією, бо обидва мають кілька концепцій, і вони включають розум, дія, свідомість, епістемології і навіть вільну волю. Крім того, технологія пов'язана зі створенням штучних тварин або штучних людей (або, принаймні, штучних істот), тому дисципліна становить значний інтерес для філософів. Ці фактори сприяли виникненню філософії штучного інтелекту.

Штучний інтелект, як визначають комп'ютерні вчені, означає імітований людиноподібний інтелект, де мислячі роботи та машини виконують завдання, що включають переклад мови, візуальне сприйняття та базові навички прийняття рішень та вирішення проблем. Реальна загроза штучного інтелекту для людей може бути як соціальною, так і економічною.

Джон Маккарті вперше ввів термін "штучний інтелект" (ШІ) в 1956 році на конференції в Дартмуті. ШІ означає, що машини можуть відображати функції людського мозку в різних додатках, таких як вирішення проблем з математики. З тих пір інтерес до ШІ з роком зріс у геометричній прогресії. Нещодавно Apple опублікувала власний документ зі штучним інтелектом, в якому описується вдосконалення в навчанні з розпізнавання зображень завдяки використанню комп'ютерних зображень замість реальних.

Сама природа терміна "штучний інтелект" породжує філософські питання, чи передбачає розумна поведінка чи вимагає існування розуму, і якою мірою свідомість відтворюється як обчислення.

Обчислювальна теорія розуму або «обчислювальний підхід» стверджує, що зв'язок між розумом і мозком аналогічна (якщо не ідентична) взаємозв'язку між запущеною програмою і комп'ютером. Ідея має філософське коріння в Гоббса (який стверджував, що міркування було «не більше, ніж рахуватися»), Лейбніц (який намагався створити логічне числення всіх людських ідей), Юм (який думав, що сприйняття може бути зведене до «атомним враженням») і навіть Кант (який проаналізував весь досвід, контрольований формальними правилами).

До проблеми співіснування штучного інтелекту і розуму та свідомості зверталися не тільки філософи, але й письменники, наприклад, Станіслав Лем.

Проблема штучного інтелекту у творчості Станіслава Лема. В основі всієї творчості Станіслава Лема – як літературної, так і наукової, стоїть питання пізнання. Навіть не стільки пізнання, скільки його межа – безвихідь, яку не заповнити нічим людським, бо людське – це помилки («умовні рефлекси») і сумніви та жаль як неодмінний наслідок вибору між двома неправильними рішеннями. «Важко назвати письменника, який би настільки глибоко, як Лем, був занурений у проблеми науки, технології та прогресу й при цьому залишався письменником високої проби».

1973 року варшавське видавництво «Czytelnik» випустило у світ знаменитий есе Станіслава Лема «Голем XIV». Це навіть не фантастика, а скоріш фантастична містифікація, своєрідна пародія на «штучний інтелект». Але Станіслав Лем сам відзначає, що «питання «співіснування» двох розумів – людського і «нелюдського», біологічного і штучно створеного інтелекту є однією з головних проблем майбутнього». Власне цій проблемі й був присвячений «Голем XIV». Давні міркування Станіслава Лема стосовно взаємин людини і ШІ нині стали більш ніж актуальними, оскільки будь-яке наукове відкриття і втілення його в реальність у вигляді пристроїв містить в собі нові соціальні проблеми.

До того ж, великий вклад у дослідженні штучного інтелекту зробив англійський математик і логік Алан Тьюрінг, який зменшив проблему визначення інтелекту до простого питання про розмову.

Тест Тьюрінга. Алан Тьюрінг був зачарований інтелектом і мисленням, а також можливістю імітувати їх машинами. Найвидатнішим внеском Тьюрінга в штучний інтелект є його імітаційна гра, яка згодом стала відомою як тест Тьюрінга.

Тест Тьюрінга - емпіричний тест, ідея якого була запропонована Аланом Тьюрінгом в статті «Обчислювальні машини й розум», опублікованій в 1950 році в філософському журналі «Mind». Тьюрінг поставив собі за мету визначити, чи може машина мислити.

Під час тесту допитувач взаємодіє з двома гравцями, А та В, обмінюючись письмовими повідомленнями (у чаті). Якщо допитувач не може визначити, який гравець, А чи В, є комп'ютером, а хто людиною, комп'ютер проходить тест. Аргумент полягає в тому, що якщо комп'ютер неможливо відрізнити від людини в загальній розмові на природній мові, то він, мабуть, досяг рівня інтелекту на рівні людини.

Те, що Тюрінг мав на увазі під тестом, дуже схоже на афоризм Фореста Гампа: "дурний - це як і дурний". Версія Тюрінга була б «інтелектуальна - це те, що інтелектуальне каже». Іншими словами, сутність є розумною, якщо її неможливо відрізнити від іншої розумної сутності, спостерігаючи за її поведінкою. Тюрінг просто змусив обговорювати набір поведінки, щоб допитувач не міг базувати своє рішення на основі зовнішності.

Висновки. Кожна монета має дві сторони, і штучний інтелект нічим не відрізняється. Кожен новий винахід чи прорив матиме і те, і інше, але нам, людям, потрібно подбати про це і використовувати позитивні сторони винаходу для створення кращого світу. Штучний інтелект має величезні потенційні переваги. Ключ для людей забезпечить, щоб «підйом роботів» не вийшов з-під контролю. Деякі люди також говорять, що штучний інтелект може знищити людську цивілізацію, якщо вона потрапила в чужі руки. Але все ж жодна з програм ШІ, зроблених у такому масштабі, що не може знищити або поневолити людство.

Якщо люди відмовляться від своїх навичок критичного мислення і занадто покладаються на робототехніку та комп'ютери, що дозволяє атрофуватися важливим розумовим м'язам, прогресивні технології можуть призвести до зниження здатності людської раси виживати, розвиватися та процвітати. Але технології, якими вдумливо керують люди - і не замінюють соціальну взаємодію з іншими людьми та природою - можуть бути корисною та благом для людства. За допомогою стримувань, протидії та адекватного контролю є місце для штучного інтелекту, як зараз відомо, у світі людей.

Список літератури:

1. Гутенев. М. Ю. Проблема искусственного интеллекта в философии XX века /М.Ю. Гутенев. Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств, 2012.
2. Штучний інтелект як «експериментальна філософія» чи вимога реальності. (В основу статті покладено виступ на міжнародному науковому семінарі «Між двох левіафанів: життя, уява і письмо Станіслава Лема» (Львів, 13 вересня 2016 р.) <https://universum.lviv.ua/magazines/universum/2016/6/shtuch-int.html>
3. Philosophy of AI. Elements of AI. <https://course.elementsofai.com/1/3>
4. Ксения Гогитидзе. Искусственный интеллект - угроза или помощник для человечества? <https://www.bbc.com/russian/features-38931070>
5. Философия искусственного интеллекта. Винсент К. Мюллер <https://www.hisour.com/ru/philosophy-of-artificial-intelligence-42779/>

ОСМИСЛЕННЯ ВІРТУАЛЬНОСТІ, ЯК ТВОРЧОЇ ВНУТРІШНЬОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Васильєва Юлія Євгеніївна, ст. III курсу
Науковий керівник: - викладач – методист КЗ «ЛВФКМ» ХОР
Перець Галина Федорівна
Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв
Україна, м. Лозова

За останні п'ятдесят років світ несподівано змінився. На думку науковців ці зміни пов'язані з комп'ютерною революцією та поширенням мережі Internet, яка за досить незначний період вплинула не лише на характер комунікацій, але й на людську діяльність

загалом. На сьогодні конкретно-наукова розробка і практичне застосування систем віртуальної реальності відбуваються паралельно з філософським осмисленням цього феномену. Друга половина минулого та початок теперішнього століть ознаменувалися значною кількістю філософських розвідок, присвячених віртуальній реальності. Серед сучасних авторів ми зустрічаємо багато думок про це поняття.

Термін «віртуальний» був відомий ще в добу античності. Словом *virtus* римляни позначали силу, мужність, військову доблесть. Йшлося про непритаманний сучасній науці етичний і навіть тендерний дискурс цього поняття. Середньовічний філософ-реаліст Д. Скот уточнює, що окремі поняття містять у собі емпіричні атрибути не формально, а віртуально. Це дозволяє множині цих атрибутів закріпитися у вигляді якості позначених ними речей. У такий спосіб в середньовічній філософії поширюється актуальне дотепер тлумачення віртуальності в контексті протиставлення наших очікувань нашому досвіду.

Першими дослідниками віртуальної реальності були У. Брикен, М. Крюгер, Дж. Ланье. У 90-х роках минулого століття проблемою зацікавилися філософи, культурологи, мистецтвознавці, соціологи, психологи. Дискурс віртуальної реальності близький з традицією, яка йде від М. Маклюєна, дослідження соціокультурних аспектів засобів комунікації, філософії науки і техніки.

Отже, проблематика полягає у розвитку творчої реальності. Творчої віртуальності в контексті національної, світової культури. Співвідношення реальності, і віртуальної реальності.

Носов вважає: «що реальність однорівнева, тому що скільки б не було видимих рівнів, усі вони зводяться до реально існуючої сутності. Одним з прикладів такого роду бачення являється атомізм.» [1, с. 25]. Це означає, що статусом існування володіють тільки атоми, а все інше породження атомних взаємодій. Виходить, що атоми – це і є віртуальність, а молекули – є суб'єктами реальності.

Кожна людина є володарем психічної реальності, всі ми переживаємо емоції, бачимо навколишні предмети. Нам дана лише власна психічна реальність, але ми вважаємо, судячи з поведінки і висловлювань інших людей, що вони теж відчують почуття, думають, планують і здійснюють свої наміри як і ми. Але їх поведінка іноді дуже відрізняється від нашої. Наприклад, існують люди з абсолютним музичним слухом і люди, не здатні без фальші прочитати і одну музичну фразу. Автолюбители знають, що є люди, які не розрізняють червоний і зелений або синій і жовтий кольори. Різноманіття психічних якостей людей настільки велике, що не може не впадати в очі. Отже, головна функція психічної реальності – регулювання індивідуальної поведінки на основі відображення зовнішньої реальності і співвіднесення її з потребами людини.

Культурофілософське розуміння віртуальної реальності:

- ❖ Актуальність: атрибутивна спроможність віртуальної реальності існувати лише «тут» і «тепер»;
- ❖ Автономність: спроможність віртуальної реальності володіти власним часом, простором і законами існування;
- ❖ Інтерактивність: здатність віртуальної реальності взаємодіяти з усіма іншими реальностями.

Здебільшого в сучасній філософії зберігається традиційне протиставлення актуальної та віртуальної реальності й вважається, що віртуальний світ є таким доти, доки він може контрастувати з світом реальним.

Принцип відносин між різними рівнями реальностей розглядав Ісаак Сіріні, який запропонував модель, названу «принципом матрьошки», де кількість і типи реальностей, якими оперує людина, визначаються активністю самої людини. Він стверджував: «що співвідношення рівнів реальностей визначається не їхнім абсолютним статусом, а тими зусиллями, які людина робить для того, щоб породити собі реальність, що розкривається, енергетично живить об'єкти реальності, і забезпечує цілісність і повноту їх буття». [2, с. 19]

Висновок. У зв'язку з цим, актуальним залишається питання осмислення віртуальної реальності, як специфічного соціального явища, його інтерференція на життя сучасного суспільства. Віртуальна реальність виявляється настільки багатогранною, що охоплює і об'єднує досягнення людства в різних сферах. Саме неоднозначність цього поняття робить його осмислення настільки важливим і нагальним.

Список літератури:

1. Носов Н. А. «Психологические виртуальные реальности»;
2. Ісаак Сіріні «Принцип матрьошки»;
3. Гиренок Ф.І. «Культура як віртуальність»;
4. Нестеренко В.Г. «Вступ до філософії: онтологія людини» – К., 1995;
5. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Т. та ін. Філософія: Підручник. – К., 2001.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРІВ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Дмитрієв О.О., ст. гр. 5261м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

pelmanscream59@gmail.com

Анотація. В даній роботі розглянуто вплив комп'ютерної техніки на здоров'я людини. Проаналізовані причинно-наслідкові зв'язки появи функціональних порушень складових систем організму.

Ключові слова: комп'ютер, здоров'я, електромагнітне випромінювання.

Вступна частина. Сьогодні неможливе без використання комп'ютерів. Зараз важко уявити бухгалтера, котрий би працював без обчислювальних машин, чи будь-якого офісного працівника котрий би не використовував персональний комп'ютер для набору тексту та його подальшого форматування. І таких прикладів можна навести безліч, так як майже всі сфери життя людей так чи інакше пов'язані з комп'ютерами. Така популярність пов'язана з ефективністю, продуктивністю та розширеним ареалом можливостей. Навіть відпочинок пересічної людини не обійдеться без перегляду кінофільмів чи телепередач з використанням різного роду мультимедійних пристроїв. Комп'ютери не тільки полегшують нашу працю, а й дають змогу опанувати нові витки розвитку будь-якої діяльності, збільшують простір для творчості та навіть допомагають нам відпочивати. Та чи все так райдужно та прозоро в цій взаємодії? Чи є загроза для найбільшої цінності кожної людини, а саме її здоров'я?

Основна частина. Під час роботи за комп'ютером людина має ряд обмежень. Вона знаходиться майже у нерухомому положенні доволі тривалий час у безпосередній близькості до дисплею. Саме через ці обмеження й виникають основні функціональні порушення організму людини, а с часом навіть до патологій.

Напевне найпомітнішими проблемами тривалої роботи за комп'ютером є проблеми с органами зору. За даними зарубіжних та вітчизняних досліджень більш ніж 90% користувачів

мають одні й ті ж симптоми, а саме біль в очах іноді печіння, а також затуманення зору. Дані симптоми в комплексі зараз отримали назву «комп'ютерний зоровий синдром» (Computer Vision Syndrome CVS) [1, ст. 104].

Виникненню інших патологій сприяє незмінна відстань до спростерігаємого об'єкту (монітору). Це такі хвороби як короткозорість, далекозорість а іноді навіть глаукома. Книголюбам також знайомі дані проблеми.

Зазвичай під час використання комп'ютеру людина надміру концентрується, на зображенні монітору. На це впливає і зацікавленість у темі роботи, і нечіткість зображення, і його мала розподільна здатність, або ж апаратні обмеження самого персонального комп'ютеру (ПК). Саме через це людина зменшує частоту кліпання очима, приблизно в тричі, що призводить до пересихання передньої поверхні ока та до відсутності її постійного очищення. Дана патологія має назву «синдром Сікка» або ж «синдром сухого ока» [2, с 421].

Завдяки технологічному прогресу сучасні монітори майже не випромінюють радіацію, або ж не перевищують норму. Щоб зрозуміти мізерність впливу даного чинника на здоров'я людини достатньо зауважити, що радіаційне випромінювання монітору майже відповідає природньому радіаційному фону. Ви можете відпочивати на свіжому повітрі чи працювати за комп'ютером – дозу випромінювання отримаєте майже ідентичну.

На відміну від рентгенівського випромінювання більш ніж реальною є загроза електромагнітного випромінювання (ЕМВ), як і від будь-якого електричного приладу. Завдяки численним дослідженням було виявлено, що найбільший вплив ЕМВ на наступні системи організму: ендокринну, статеву, нервову та імунну. Одним з таких досліджень була праця вчених с Колумбійського університету, в якій було встановлено, що через ЕМВ комп'ютера секреція серотоніну була знижена. Це призводить до погіршення настрою, до появи роздратованості, до появи безсоння, до відчуття постійного голоду, до зниження сексуального збудження, до погіршення чутливості організму до болі і т. д.

В 1996 році було проведено дослідження, котре підтвердило, що навіть недовготривале (близько 1 години) користування комп'ютером погіршує гормональний стан, змінює біоструми мозку навіть спостерігається подібність складу крові з онкохворими людьми.

За відсутності правильної ергономіки робочого місця у користувачів ПК погіршується осанка, що несе за собою появу сколіозу та інших порушень постави, а згодом до появи грижі та в результаті радикуліту. Також неправильне положення хребців та між хребцевих дисків викликають оніміння в кінцівках, постійні або тимчасові больові відчуття в шийному у шії.

Негативний вплив не оминув і психологічний стан користувача. Тому є багато причин. Це і зміна гормонального фону людини і монотонний характер праці, і перенавантаження.

Це в результаті призводить до роздратованості, агресивності, тривоги, фрустрації, нервозності та депресії.

Висновок. Хоч комп'ютер і був створений з добрими намірами, проте не можна забувати про його негативний вплив на здоров'я людини. Це виявляється і в погіршенні роботи органів зору, і в зміні біострумів мозку, і в порушенні роботи ендокринної системи, і в погіршенні функціонування статевої системи, і погіршенні стійкості нервової системи організму. Також не можна забувати й про вплив ЕМВ, котре супроводжуватиме нас і під час використання інших електричних приладів.

Список літератури:

1. Луц Т.Є. Вплив персональних комп'ютерів на стан здоров'я людини та вимоги до режимів праці та відпочинку при роботі з ПК / Т.Є. Луц, Б.П. Топорівський // Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки :

збірник матеріалів Восьмої науково-методичної конференції, м. Київ, 14-15 травня 2013 р. — К. : НТУУ "КІП", 2013. — С. 102-106.

2. Основи охорони праці: навч. посіб. / [В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г. Валенко та ін.]; під ред. В.В.Березуцького. — [2-ге вид.]. — Х. : Факт, 2007. — 480 с.

Dmytriiev Oleksandr Oleksandrovich

The impact of computers on human health

Annotation. This paper considers the impact of computer technology on human health. The cause-and-effect relations of the appearance of functional disorders of the constituent systems of the organism are analyzed.

Keywords: computer, health, electromagnetic radiation

Дмитрієв О.О.

Вплив комп'ютерів на здоров'я людини

Анотація. В даній роботі розглянуто вплив комп'ютерної техніки на здоров'я людини.

Проаналізовані причинно-наслідкові зв'язки появи функціональних порушень складових систем організму.

Ключові слова: комп'ютер, здоров'я, електромагнітне випромінювання.

ВІРТУАЛЬНИЙ СВІТ ЯК ПРОЯВ РЕАЛЬНОСТІ

Дяченко А.Р. ст. гр. 5242м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

Anita.rostislavovna@gmail.com

Анотація. Досліджується інформаційна специфіка сучасного суспільства, особливості феномену віртуальної реальності, взаємодії реального і віртуального в сприйнятті людини, особливості комунікативної ситуації сучасності. Актуальність дослідження зумовлена процесами віртуалізації сучасного культурного простору, що потребують застосування адекватних методологічних стратегій.

Ключові слова: засоби комунікації, інформаційне суспільство, культура реальної віртуальності, медіакультура, реальне і віртуальне, віртуальна реальність.

Вступна частина. Поява нового технокультурного явища – віртуальної реальності є черговим етапом технологічного прогресу та новим комунікативним середовищем, створеним завдяки інноваційним технологіям. Від появи терміну «віртуальна реальність» у науковому дискурсі пройшло вже півстоліття, однак постмодерністський дискурс лише ускладнив процес дефінізації цього поняття і зумовив необхідність пошуку нових підходів до його розуміння. Феномен віртуальної реальності посідає особливе місце у сучасному філософсько-гуманітарному дискурсі, зокрема, релігієзнавчому, оскільки потребують дослідження механізми взаємозв'язку та взаємодії нової реальності із різними сферами суспільного та індивідуального життя, що призводить до формування нових пізнавальних проблем, які потребують належної оцінки.

Основна частина. Першими дослідниками віртуальної реальності були У. Брикен, М. Крюгер, Дж. Ланье. У 90-х роках минулого століття проблемою зацікавилися філософи, культурологи, мистецтвознавці, соціологи, психологи. Дискурс ВР близький з традицією, яка йде від М. Маклюєна, дослідження соціокультурних аспектів засобів комунікації, філософії науки і техніки.

Філософія й практика віртуальної реальності нагромадили стільки різноманітного матеріалу, що багато дослідників вважають доцільним створити спільні теоретичні засади для концепції віртуальної реальності. Існують певні теоретичні напрацювання щодо даної проблематики у ракурсі соціальних трансформацій: ідеї французьких мислителів Ж. Бодрийара, Ж. Дельоза, П. Віріліо у межах постмодерністської парадигми. Російськими та українськими дослідниками (В. Ємелін, Д. Іванов, І. Девтеров, О. Одаренко, Б. Сівірінов, Е. Смерічевський, О. Сотникова, О. Каріна, Д. Свириденко) соціальні та соціально-філософські аспекти віртуалізації суспільства розглядаються здебільшого на засадах концепцій симуляції Ж. Дельоза та Ж. Бодрийара. VR стала предметом соціальних і антропологічних досліджень, а також розглядається як текстовий простір Інтернет та втілення принципів та стилю постмодерну.

У наш час існує декілька різних пояснень поняття віртуальної реальності. В. М. Розін загострює "питання щодо створення загальної теорії (концепції) віртуальної реальності, яка б узагальнила у собі не тільки уявлення про інженерно-семіотичну віртуальну реальність, психологічну віртуальну реальність, а також всі інші символічні віртуальні реальності" [6, с. 194]. Серед великої кількості трактувань актуальними є слова С. Хоружого: "Очевидно, що ідеї віртуалістики тісно переплетені із сучасними культурними і антропологічними процесами, які відображають наростаючу тенденцію сприйняття людиною реальності як багатомірної, сценарної, варіантної, де усе більше місце належить модельній та ігровій, динамічній стихії. Безсумнівно, що ці риси реальності надзвичайно близькі до рис реальності віртуальної, якщо не прямо належать їй" [9, с. 67].

У сучасній філософії феномен VR досліджується у широкому спектрі, але більшість концепцій стосується оцінки впливу віртуальної реальності на природу людини. Існує три парадигми феномену віртуальної реальності, які можуть служити критерієм до систематизації концепцій – прогресистська, негативістська і нейтральна.

Все частіше можна почути про загрозу деградації людини від сучасних комп'ютерних технологій, про втрату людиною фундаментальних основ свого буття, про поширеність таких феноменів, як Інтернет-залежність тощо. В зв'язку з цим є актуальним аналіз концепцій, що постулюють деградацію людини під впливом віртуальної реальності. Інформаційні технології показують все більший вплив на людей. Змінюються закони сприйняття, оскільки засоби швидкої електронної інформації занурюють людину у процес сприйняття відразу. Відбувається становлення візуального типу мислення, в якому спостерігається єдність логіко-вербального і інтуїтивного сприйняття світу. Розвиток інформаційних технологій розширює можливості візуалізації. Використання зображень як засобу повідомлення характеризується максимальною пропускну здатністю, високою інформаційною ємкістю. Концепція, якої дотримуються розроблювачі комп'ютерних програм і технічного забезпечення, полягає у трактуванні віртуальних реальностей як складних технічних систем, тобто їх відносять до фізичної, або технічної, реальності. Варіантом подібного підходу є погляди М. Б. Ігнат'єва, що пропонує навіть звичайний світ розглядати як модель "гіпотетичного надмеханізму". "Таку точку зору, – пише М. Ігнат'єв, – можна назвати комп'ютеризмом на відміну від фізікалізму" [1, с. 7]. Деякі вчені розглядають комп'ютерні віртуальні реальності як прояв фундаментальних онтологічних законів. Наразі М. Ю. Опенков пише: "Ми твердо переконані, що віртуальна реальність сама по собі – не тема комп'ютерної науки. Комп'ютерна реалізація віртуальної реальності – лише новий випадок більш глибокого феномену" [5, с. 16]. Він зазначає, що

основною концептуальною опозицією європейській філософії була опозиція "сутність – явище", де сутність розумілася як існуюча споконвічно основа, як причина явища, що існує постійно, а явище поставало як породження сутності й самостійним статусом існування не володіло. Дана опозиція свідомості безпосередньо сполучається з іншими, а саме: "потенційне – актуальне" й "можливе – дійсне". Можливість поновому розглядати те, що "актуально існує" з'являється із уведенням категорії віртуальності, що визначається автором як така, що "існує усередині деякої динамічної ситуації актуальності" [5, с. 17].

Однак, всі ознаки віртуальної реальності М. Опенков зводить до двох важливіших, а саме:

- динамічної безперервності сьогодення, повного існування в ньому, коли буття тут і тепер має на увазі непричетність тривалості часу, а людина перебуває лише там, де вона є;
- усунення протилежностей між життям і смертю, реальним й уявленим, минулим і майбутнім. [13]

О. В. Петров пропонує розглядати віртуальні реальності як такі, що складаються із двох підсистем – фізичної й нефізичної. "Серед параметрів, що визначають властивості й характеристики об'єктів і систем у віртуальній реальності, одні параметри мають абстрактний (віртуальний) характер, інші – фізичний (реальний)" [7, с. 8]. Найбільш розповсюдженим підходом можна назвати системно-міждисциплінарний. Наприклад, В. Б. Тарасов зазначає наступне: "Розробка сучасних систем віртуальної реальності вимагає інтеграції парадигм, підходів, методів і засобів, використовуваних у комп'ютерній науці, штучному інтелекті, робототехніці, синергетиці, психології й ергономії. Це припускає застосування системного (функціонально-структурного) підходу до складання інтелектуального інтерфейсу людини з віртуальним простором, а також широке використання психологічних (за Піаже) і психофізичних (за Кликсом) моделей, звертання до неklasичних (псевдофізичних) логік й якісної (наївної) фізики" [8, с. 24].

Майкл Хейм розглядає комп'ютерну віртуальну реальність як реалізацію філософської ідеї множинності світів: "Починаючи з Еммануїла Канта, філософія поступово розвивалася від ідеї унікальної реальності єдиного незмінного світу до ідеї безлічі світів. ...Тепер, коли наука відкрита множинності й невизначеності, багато філософів визнають множинність світу. Тому майбутні VR-технології можуть привести до змін у цій загальній розумовій спрямованості (для якої, за Хеймом, реальність перестала бути центральним поняттям) і кинути на класичну метафізику нове світло. Наступне століття може знову заглибитися в стародавню галузь метафізики, здобуту знаряддями віртуальної реальності, своєрідної метафізичної машини" [10, с. 27]. На думку М. Хейма, сприйняття віртуальної реальності вимагає мінімальної "метафізичної стійкості", упевненості в об'єктивності реального світу. Віртуальна реальність цікава тільки як доповнення реального життя: "Світ може бути віртуальним тільки доки він може контрастувати з реальним. Віртуальні світи можуть у такому випадку створювати ауру уявленої реальності, множинність, що буде скоріше ігровою, ніж божевільною. Віртуальний світ повинен бути не цілком реальним, інакше він перестане будити увагу. Дещо не цілком-реальне стимулює силу нашої уяви й уявлення" [10, с. 27]. Тому дійсна проблема віртуальної реальності, за Хеймом, виникає там, де правдоподібність робить віртуальні світи такими, що не відрізняються від справжніх, де "віртуальна реальність стає м'якою й земною, де переживання користувачів пасивні, подібно наркотичним галюцинаціям". Людська "потреба в додатковому ілюзорному досвіді" ставить можливу межу на шляху нескінченного

вдосконалювання віртуальної реальності. Хейм вказує на три структури реальності, відтворення яких може запобігти деградації віртуального світу: смертність / народжуваність, темпоральність і тривога.

Перший "якір реальності" – неминучість смерті – "маркірує людське існування як кінцеве. Через обмеженість життя ми ділимо наші життя на періоди подібно до того, як занотовуємо порядок роботи".

Інша структура реальності – темпоральність, визначений перехід подій з минулого в майбутнє, у нашу пам'ять або історію. Завдяки темпоральності наші вчинки мають характер унікальних і безповоротних. Необерненість часу відрізняє реальність від фантазій і галюцинацій.

Нарешті, тривога – "через тимчасовість існування форм біологічного життя наш реальний світ пронизаний почуттям крихкості й ненадійності, часто обманює наші очікування". Крихкість нашого існування й ненадійність світу змушують нас бути серйозними. "Відмова від цих обмежень може позбавити віртуальність будь-якого ступеня реальності. Однак лише відтворити їх, як це іноді робить література, означає, отримати повз реального світу порожнє дзеркало, просте відображення, до якого ми прив'язані. ...Справжній кіберпростір повинен робити більше – будити уяву, а не повторювати світ. ...Кіберпростір може містити багато світів, але альтернативність іншого світу зосереджена в його здатності будити в нас інші думки й почуття" [10, с. 27].

Віртуальна реальність у всій складності та багатомірності проявів стала сьогодні елементом, феноменом, навіть простором життя людини. Віртуалістика є новим парадигматичним напрямом постнекласичної картини світу на основі поліонтологічності будь-якої реальності. Віртуалізація означає переміщення основних видів діяльності людини із соціального простору у віртуальний. Найперше це стосується інформаційно-комунікативної діяльності, яка перенесена в режим онлайн. ЗМІ та інтерактивні технології творять комунікаційну систему, в якій реальність перенесено в штучний світ, що є специфічним досвідом людини. "Наша діяльність стає діяльністю конструктивного встановлення нових комунікативних зв'язків між різного типу реальностями: речовими, інформаційними, чуттєвоемоційними, знаково-символічними, інтелектуальними і духовними" [11, с.17]. Віртуальна реальність постає як форма предметно-соціальної симуляції, що відтворює умови, які близькі до об'єктивної реальності й дозволяє переживати такі відчуття, які не доступні в повсякденному житті. Комп'ютерна віртуальна реальність пропонує альтернативну форму буття, яка є привабливішою від об'єктивного світу і тим самим створює нові варіанти ескейпізму та психологічної залежності. Дуже часто неусвідомленими залишаються небезпечні сторони віртуалізації спілкування (наприклад, створення ілюзії товариства без певних вимог, які є у справжній дружбі; втрата навичок прямого спілкування, зчитування емоцій та почуттів людини, розмивання ідентичностей, що домінуючою залишає лише одну – ідентичність у мережі). Інтернет породжує величезну кількість можливостей для реалізації ідентичності людини та розширення можливостей шляхів творчої активності. Перебування у віртуальному просторі дає перспективи для ігор з ідентифікацією, дозволяючи формувати власну віртуальну особистість або ж запозичувати її у формі різних аватарів. Виникає питання: чи можна вважати це свободою чи новими видами залежності; чи можна взагалі вважати віртуальну особистість особистістю, а не просто грою з масками. Зрозуміло, що віртуальний простір, з одного боку, допомагає людині пристосовуватися до нових умов у роботі, освіті,

формує навик взаємодії з новітніми технологіями. Але водночас перебування у віртуальному просторі часто викликане певними проблемами в реальному житті і виконує компенсаторну функцію. Пов'язано це з тим, що людина часто не в змозі реалізувати різні аспекти "Я". Зрештою, одним з негативних наслідків є залежність від Інтернету. Однією з небезпек інтернет-середовища є загроза контролю над особистістю, яка в крайніх формах може перерости в електронний тоталітаризм. Як вдало підкреслює О. Патяєва: "Інтернет в жодному разі не є "простим" світом єдиної безальтернативної потреби: він пропонує людині велику кількість можливостей на всі смаки і відрізняється швидше не аскетичною простотою, а, навпаки, процвітаючою складністю... Будучи емоційно і перцептивно "захопленою" тим чи іншим фрагментом інтернет-середовища, людина не відчуває складностей та мук вибору, а плавно "дрейфує" лініями психологічного "поля", задовольняючи різні бажання... Так що з цього погляду Інтернет можна назвати "світом несуперечливої складності" і "світом спрощених виборів" [12, с. 255]. Ще однією особливістю інтернет-середовища є його універсальна доступність як для тих, хто не має проблем з соціальним прийняттям у реальному світі, так і для тих, хто має. Це робить його соціальним середовищем нового типу, що "відкриває людині можливості дуже інтенсивної співпричетності і солідарності, які рідко можна досягти у світі "першої реальності" [12, с. 256]. Інтернет є своєрідним життєвим світом сучасної людини, передбачаючи величезні можливості, необтяжений вибір, різні види діяльності (колективна, індивідуальна, аморальна, моральна, когнітивна, конструктивна тощо) захоплюючого характеру. Віртуальна реальність виключає безпосередній контакт між суб'єктами, а діалогічні інтеракції заміщуються технологічною взаємодією. Це спричиняє викривлення цінностей справжнього діалогу, втрату відчуття самодостатності суб'єкта комунікації, висунення на перший план культивування раціональності (все вимірюється, продається, купується, оцифровується і т.д.). Така раціональність деформує стиль мислення в бік прагматичності та утилітарності, спричиняючи споживацьке ставлення до світу, до іншого, відчуженість. Віртуальні комунікації створюють видимість переваги горизонтальних комунікативних зв'язків, а через швидкі темпи трансформації культурних форм відбувається деієрархізація і нівелювання культурних цінностей. Для видимості новизни створюють різного роду рейтинги. Інформаційно-технологічний контекст сьогодні великою мірою визначає особистісні характеристики людини, а зміна останнього часто призводить до складнощів у взаємодіях. Культурна ситуація медіатизації й віртуалізації зумовлює феномен ескейпізму як одну з комунікативних та ідентифікаційних проблем. Як це відбувається? Інтенсифікація соціальних змін відображається на порушенні механізмів включення людини в соціальні спільноти. Фрагментарність соціуму передбачає необхідність включення в найрізноманітніші смислові й ціннісні системи, вироблення особливої соціальної мобільності та соціокультурної адаптативності, подолання антиномій культури між традиційним та інноваційним, матеріальним й духовним, чуттєвим буттям і символічною діяльністю, ідеалом та симулякром. Відтак, однією з поширених сьогодні проблем людини, що опиняється через названі причини в стані соціальної та інформаційної фрустрації, є проблема втечі від реальності у різних формах та проявах.

У сучасних дослідників існує думка, що підтверджує актуальність, або навіть більше – нагальну необхідність дослідження феномену віртуальної реальності в контексті трансформацій сучасного інформаційного суспільства. Наприклад, відомий український дослідник феномену інформаційного суспільства Я. Любивий пише: "...найсучасніші

тенденції розвитку суспільства демонструють, що одним із найевристичніших напрямів досліджень інформаційного та інформаційно-синергетичного суспільства є той, що поєднується з аналізом віртуальних вимірів соціальних процесів". Наразі, пропоную наступне визначення поняття VR: віртуальна реальність – це такий специфічний вид символічних реальностей, що створюється на основі комп'ютерної й некомп'ютерної техніки, а також реалізує принципи зворотного зв'язку, що дозволяють людині досить ефективно діяти у світі віртуальної реальності. Таким чином, ми можемо зазначити розмаїтість у розумінні підґрунтя віртуальної реальності й характеру її взаємодії з першою, субстанціональною реальністю. Тоді як одні дослідники бачать у віртуальній реальності прояв більш глибоких онтологічних закономірностей, інші вважають, що VR має антропологічні підстави.

Висновки. Явище віртуальної реальності називають «дитиною постмодерну», але поняття «віртуальний» у філософському дискурсі з'являється ще у період античності. Сучасні дослідження здебільшого спрямовані на осмислення онтології віртуальної реальності і співставлення двох реальностей – субстанційної та віртуальної. Проблеми, пов'язані з віртуальною реальністю стали надзвичайно актуальними у сучасному суспільстві. Процесами інформатизації і віртуалізації просякнуті усі сфери життя людини починаючи від науки, культури, технології і зараз знаходять своє продовження у релігійній сфері. Незворотність процесів віртуалізації спонукають до подальших детальних досліджень у цій сфері, аби використовувати потенціал віртуальної реальності на благо людства.

Список літератури:

1. Ігнат'єв М. Б. Мир як модель внутрішніх сверхмашин [Світ як модель всередині супермашин] / М. Б. Ігнат'єв // Технології віртуальної реальності: [тези докл. конф.] / ДержНІАС. - М., 1995. - 7 с.
2. Носов Н. А. Віртуальна психологія [Віртуальна психологія] / Н. А. Носов // Труды лабораторії [праці віртуальної лабораторії]. - М., 2000. - Вип. 6. - С. 18–19.
3. Носов Н. А. Віртуальна реальність / Н. А. Носов // Вопросы философии [Філософські питання]. - 1999. - № 4.
4. Носов Н. А. Психологічні віртуальні Реалії / Н. А. Носов. - М.: Изд-во Ин-та Человека РАН, 1994. - 195 с.
5. Опенков М. Ю. Віртуальна реальність: онто-діалогічний підхід [Віртуальна реальність: Онто-Діалогічний підхід] / М. Ю. Опенков. - М.: РОС-СПЕН, 1997. - С. 16–17.
6. Розін В. М. Філософія технологій [Технологічна філософія] / В. М. Розін. - М.: Нота бене, 2001. - 456 с.
7. Петров Л. В. Здібності (некомп'ютерної) віртуальної реальності та необхідності навчання деяких людей спеціалізованих факторів окружної середовища при роботі з VR технологіями [Шляхи (Некомп'ютерна) віртуальна реальність та потреба деяких конкретних екологічних факторів Облік під час роботи з VR-технологіями] / Л. В. Петров // Технології віртуальної [технології віртуальної реальності]: [тези докл. конф.] / ГОСНІІ. - М., 1995. 8с.
8. Тарасов В. Б. Системний підхід до опису та управління управління взаємодіями человека Систематичний підхід до опису та управління взаємодією людини з віртуальним середовищем] / В. Б. Тарасов // Технології віртуальної реальності [Технології віртуальної реальності]: [тези докл. конф.] / ГОСНІІ. - М., 1995. - 24 с.
9. Хоружий С. С. Роділі недород? Замітки до онтології віртуальної реальності [Раса чи не Гонка? Знаки до онтології віртуальної реальності] / С. С. Хоружий // Вопросы философии [Філософські питання]. - 1997. - № 7. - С. 53–68.
10. Хейм М. Метафізика віртуальної реальності / М. Хейм; [за. Скут. М. А. Дзюбенко]. - М.: Изд-во політ. літ., 1991. - 243 с.
11. Аршинов В.І., Лебедев М.В. Посткласична раціональність, віртуалістика та інформаційні технології / В. І. Аршинов, М. В. Лебедев / Філософські науки. - М.: Гуманітарні науки, 2007. - № 7. - С. 9-29.
12. Патяєва Є. Ю. Мережевий чоловік та його світи життя / Народження колективного розуму: Про нові закони мережевого суспільства та мережева економіка та їх вплив на поведінку людини. Велике перетворення третього тисячоліття / за ред. Б. Б. Славін. - М.: ЛЕНДА, 2013. - С. 245–263
13. <http://eprints.zu.edu.ua/9274/1/6.pdf>

Diachenko Anita

Virtual light as a manifestation of reality

***Abstract.** The article examines informational specific of modern society, the characteristics of the phenomenon of virtual reality, the interaction real and virtual in human perception, the characteristics of communicative situation of modern society. The relevance of the study conditioned by process of virtualization of contemporary cultural space that requires application of adequate methodological strategies.*

***Keywords:** information society, media culture, real and virtual, virtual reality, the culture of real virtuality, means of communication.*

Дяченко Анита Ростиславовна

Віртуальний світ як прояв реальності

***Аннотація.** Исследование информационной специфики современного общества, особенности феномена виртуальной реальности, взаимодействие реального и виртуального в восприятии человека, особенности коммуникативной ситуации современности. Актуальность исследования обусловлена процессами виртуализации современного культурного пространства, требующих применения адекватных методологических стратегий.*

***Ключевые слова:** информационное общество, медиакультура, реальное и виртуальное, виртуальная реальность, культура реальной виртуальности, средства коммуникации.*

БЛОГЕРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЛЮДЕЙ

Захарова Ю.М., ст. гр. 1431

Науковий керівник: ст. викладач кафедри філософії та культурології

Ступак О. П.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

Наразі віртуальна реальність поглинає нас цілком і повністю. На питання «чим ти зайнятий зараз?» дуже часто можна почути відповідь «сиджу в телефоні». Ми повністю занурені в світ, який не завжди відповідає дійсності, в світ, який нам показують як щось суто прекрасне і дивовижне, де кожен хоче розповісти, як же досягти успіху.

Йдеться про соціальні мережі і різні платформи, де головними людьми постають блогери, а глядачами - всі ми, ті, які більшу частину свого життя прагнуть наслідувати іншим.

Блогер – професія, уже не нова для України. Загалом ця діяльність передбачає ведення блогу, тобто розміщення в ньому відповідного контенту у вигляді записів, думок, а також аудіо- та відеоматеріалів. [1]

Популярними є і спеціалізовані платформи для цього, але багато людей ведуть свої блоги у звичайних соціальних мережах. Якщо говорити про мету, з якою обирають цей різновид занять, то дехто хоче просто розважити аудиторію, дехто ж, навпаки, висвітлює важливу інформацію, дехто ділиться власним досвідом. Існує дискусія з приводу того, чи є це професією, чи це є хобі. Кожен вирішує сам, але не у всіх саме поняття про блогерство правильне – можуть виникати навіть стереотипи щодо модного заняття. [1]

Блогери стають для нас «дзеркалом себе». Вони висвітлюють різні життєві ситуації і навіть ті, про які раніше люди не могли навіть і говорити привселюдно.

Зараз блогерство – це один з найпоширеніших варіантів заробітку. Люди опановують нові технології, озброюються спеціальним обладнанням (камери, телефони, штативи тощо) та живуть своїм життям га сторінках різних соціальних мереж. Усе це дійсно стає цікавим для людей, особливо для молоді. Але в той же час більшість з нас ризикує втратити своє власне Я. Чому?

Ми дедалі ближче підходимо до того, що стаємо заручниками цього "дзеркального суспільства" і "ідеального життя в соціальних мережах". Якщо у тебе щось не так, то всі будуть голосно кричати навколо: подивися на себе, дивись, ще розглядай! Під кожним кутом, під кожним освітленням. Отримуй схвалення від інших або, що найголовніше, отримай ідеальну копію людини, якого ти називаєш своїм улюбленим блогером[4, с. 46].

Наскільки сильно людина може загнати самого себе в глухий кут. Ми ніколи не замислюємося про це, але саме «вичавити все з себе», «перегоріти» - виявляється найшвидшим етапом в нашому житті. Ми це не плануємо, ми про це не замислюємося. Але це відбувається. У когось це було раз в житті, у когось кожен день.

І тоді, на тлі гарних публікацій і постів про те, як же стати щасливим, зароджується боротьба з самим собою. Ми втрачаємо власну індивідуальність. В решті-решт, порівнюючи себе з іншими, намагаємося подобатися всім. Все частіше люди, які теж хочуть стати блогерами, вести сторінки на різних платформах, піддаються "хейту". Згадайте, скільки позитивних коментарів ви можете прочитати, наприклад, під останнім відео блогера і скільки коментарів з найгіршими побажаннями. Намагатися бути "хорошим" і подобатися всім - це бути нікому непотрібним рабом.

Можливо, справа у нарцисизмі? Кемпбелл та Джессіка Маккейни з Університету Джорджії свого часу проаналізували різні дослідження і знайшли кореляцію між використанням соціальних мереж і пихатого нарцисизму (*grandiose narcissism*). Дослідниці припускали, що такі «нарциси» звертаються до соціальних мереж як способу збору компліментів — щоб підтвердити високу думку про себе. Проте неясно, чи це «нарциси» полюбляють соціальні мережі більше, чи природа соціальних мереж притягує такі особистості.

Пропоную розглянути частину інтерв'ю із психологом Магдалиною Пахолок щодо діяльності блогерів.

— Я зустрічав думку психологів, що блогери переводять своє життя у віртуальний світ і вже від нього постійно очікують підтримки своїх дій. Чи погоджуєтесь із цим?

— Для блогера його підписники — це частина життя. І він отримує від них теж багато. Це зворотний зв'язок, коментарі, реакції на себе. Це також «віддзеркалення себе». Проте це ж не означає, що все це стає недоступно в офлайн. Просто це один зі способів, який людина обирає, і він для неї більш комфортний.

— Чи не є цей перехід в онлайн небезпечним?

— Ні. Наш мозок сприймає однаково, що фантазії про щось, що реальність. Тобто організм реагує однаково, як на те, що я уявляю собі щось, так і на реальні переживання. Приміром, під час сну організм скорочує певні м'язи, якщо вам сниться, що ви їдете на велосипеді.

— У побуті можна почути про «залежність блогерів від інтернету». Проте ж із психологічної точки зору для залежності має бути специфічний тип особистості, чи не так?

— Про залежність слід говорити лише тоді, коли соціальні мережі стають для людини єдиним способом задоволення якоїсь потреби. Якщо доступні інші, реальні способи — взяти підтримку у друзів тощо — то ми вже не говоримо про те, що це єдиний спосіб. Значить, людина може організувати це собі інакше.

Для прикладу: коли людина може розслабитися лише алкоголем чи лише наркотиками і ніяк інакше, не може себе контролювати, — тоді ми говоримо про це як проблему і з цим треба працювати. Це спричиняє дискомфорт людині та її оточенню.

Отже, можливо, не слід так категорично відноситися до такого виду заробітку, але думки кожного з нас не співпадають.

Які б висновки ми не робили, ми повинні проводити більшу частину свого життя в реальному світі, а не в віртуальному. Це слід закладати у досить ранньому віці, оскільки саме з дитинства ми виокремлюємо для себе головні пріоритети та «шаблони щасливого життя».[2]

У цьому плані людина повинна відчувати свободу. Свобода цінніше будь-якого зовнішнього комфорту. Без неї людина втрачає себе, стає таким, яким він зручний оточуючим, гине. Свобода - це можливість помилятися, йти проти вітру і думок, падати і знову вставати, з розбігу стрибати в океан, плакати, ділитися тією дорогоцінною правдою, бути дивним і безглуздим, любити себе неідеального, але прагнути стати краще.

Кожен день, кожна годину, кожна секунду необхідно давати собі звіт в тому, що ти живеш так, як хочеш! Як ти сам організував! Течія завжди з радістю понесе тебе, течія - це час. Вона не зупиняється. І потрібна сміливість і рішучість, щоб щось змінити[3, с. 11].

Список літератури:

1. <https://www.radiosvoboda.org/a/29089158.html>
2. <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/24368/2020-03-20-blogery-stayut-dlya-nas-dzherkalom-sebe-psykholog-magdalyna-pakholok-pro-vidvertist-u-sotsmerezkhak/>
3. «Можно всё» Даша Пастухова
4. «Тонкое искусство пофигизма» Марк Мэнсон

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА САМОСВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ

Козерівська А.В, ст. гр. 1411

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

У вісімдесятих роках минулого століття було винайдено найбільший винахід людства – Інтернет. Дійсно, нині життя людей є набагато простішим, ніж, наприклад, у дев'ятнадцятому столітті, чи не так? Завдяки безмежним можливостям інтернету людина може отримувати нові знання та працювати не виходячи з власної квартири, купувати та продавати будь-що онлайн, переглядати концерт улюбленого артиста, дізнаватися свіжі новини та бути у центрі подій, завжди бути на зв'язку з родичами, друзями та знайомими. Зручність інтернет - ресурсів важко недооцінити, особливо зараз – у часи жорсткого карантину, викликаного вірусом COVID-19.

На жаль, у світі немає нічого ідеального і всесвітня павутина не є виключенням. Одним з недосконалостей є соціальні мережі. Звичайно, не самі по собі соціальні мережі як платформи для комунікації та обміну інформації є суцільним злом, а те як вони впливають на самосвідомість, самовизначення, самореалізацію, самосприйняття, самовираження та самооцінку врешті рещт. У даній роботі звернемо увагу більше на те, який вплив саме на самосвідомість мають соціальні мережі.

Для початку визначимо, що таке самосвідомість. Самосвідомість - це здатність людини усвідомити саму себе, своє «Я», свої потреби, інтереси, цінності, своє буття і його сенс, власну поведінку й переживання тощо [1]. Звичайно, що соціальне середовище несе неабиякий вплив на формування та модифікування самосвідомості, адже індивід не може не контактувати з

іншими людьми, як кажуть, жити в суспільстві і бути вільним від суспільства не можна. У даній концепції треба приділити більше увагу питанню «яке оточення має людина» і ставити його необхідно ще у дитинстві, бо саме тоді закладається базове бачення особистого «Я». «Особливо важливими для психосоціального розвитку індивіда є контакти із значущими людьми (мати, батько, дідусь, бабуся, брат, сестра), які первинно визначають уявлення про саму себе. В дитинстві фактично всі соціальні взаємостосунки потенційної особистості справляють на неї формувальний та розвитковий вплив. Проте з моменту виникнення Я – концепція набуває іманентної самодостатності; стає активною внутрішньою засадою культурного розвитку людини, важливим чинником інтерпретації її ментального досвіду. Ось чому вона накладає відповідний – позитивний, нейтральний чи негативний – відбиток на всі поведінкові дії особистості, спричиняючи домінантний перебіг адаптивних, неадаптивних чи дезадаптивних процесів»[2, с. 23-24].

Та яким чином віртуальне життя впливає на самосвідомість? По-перше, як зазначалося раніше, впровадження та швидке поширення нових технологій у людське життя кардинально змінило те середовище, в якому зараз живуть люди. Відповідно, уявний світ стає невіддільним елементом у формуванні самосвідомості сучасної людини. Він певною мірою спотворює усвідомлення людиною буття.

Кожен може у соціальних мережах годинами переглядати чужі світлини або обмінюватися повідомленнями і це створює відчуття, що ви постійно на зв'язку з іншими людьми, що вас завжди оточує багато людей, та насправді це не так. Люди про яких ви думаете, гортаючи їх профіль, це не реальні люди, це лише ефемерні образи створенні у ваші голові. Мабуть, з багатьма траплялась ситуація, у якій, людина, з якою ви познайомились в інтернеті, потім у реальному житті виявляється зовсім не такою, як ви про неї думали. Це все просто гра вашого мозку. Це і є однією з проблем впливу віртуального світу на самосвідомість, бо людина починає жити у світі «своїх» людей, вона перестає контактувати з іншими людьми. Наприклад, зараз щоб дізнатися якусь важливу інформацію достатньо декількох хвилин пошуку в інтернеті, раніше, у дев'ятнадцятому столітті, щоб щось дізнатися необхідно було розмовляти, знаходити спільну мову з іншими людьми й т.ін. В цілому, нині ми знайшли найбільш простий шлях розв'язання власних проблем при мінімальній взаємодії зі сторонніми людьми.

Потреба у взаємодії з іншими людьми у нас закладена на біологічному рівні. Нам необхідно виділення таких гормонів як серотонін, ендорфін, норадреналін і т.д. Та іноді люди відчувають самотність і при цьому не намагаються більше цікавитися іншими людьми. Чому? Тому що люди складні й будувати відносини також складно. Ми не намагаємося зрозуміти чужу людину, проїнятися чужими думками, але хочемо, щоб інші розуміли та проймалися нашим внутрішнім світом. Щоб виправити ситуацію нам необхідно навчитися слухати та розуміти інших людей, бачити в них багатогранних особистостей, а не вішати ярлик «з ним все зрозуміло» після двох хвилин спілкування.

Список літератури:

1. Безкоштовна бібліотека підручників : <http://www.info-library.com.ua/books-text-4887.html>
2. Фурман А.В. Психодіагностика особистісної адаптованості: наук. вид./ Анатолій Васильович Фурман. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 197с.
3. Гончаренко Є.В., Патлайчук О.В. Передумови створення штучного інтелекту, його становлення та можливі наслідки // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 205-207.
4. Дубова Т.В., Патлайчук О.В. Кіборгізація сучасного світу // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 129-133.
5. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

СЕТІВІЗАЦІЯ НА ШЛЯХУ ДО ПОВНОЇ ПРОЗОРОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Корня А.В., ст. гр.5145м

Науковий керівник: канд.філос.наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
kornaandrej@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто процес взаємодії людини та техніки, розвиток технік, та процес сетівізації.

Ключові слова: Людина; техніка; технічний прогрес, прозорість,

Вступна частина. Розвиток високих технологій протягом останніх п'ятдесяти років викликало істотні сліdstва, що стосуються зміни не тільки економічної і політичної сфер сучасного суспільства, а й зачіпають повсякденність все більшого числа людей. В результаті змін, що відбулися сформувалася абсолютно унікальна соціокультурне середовище, вибудована по мережевому ознакою, де все пов'язано з усім, де немає кордонів, немає чітких алгоритмів діяльності, де незначні дії можуть викликати далекосяжні наслідки

Основна частина. Розвиток високих технологій протягом останніх п'ятдесяти років викликало істотні сліdstва, що стосуються зміни не тільки економічної і політичної сфер сучасного суспільства, а й зачіпають повсякденність все більшого числа людей. В результаті змін, що відбулися сформувалася абсолютно унікальна соціокультурне середовище, вибудована по мережевому ознакою, де все пов'язано з усім, де немає кордонів, немає чітких алгоритмів діяльності, де незначні дії можуть викликати далекосяжні наслідки

У нинешній час можна констатувати, що під впливом мережевих технологій відбулися серйозні трансформації в соціокультурному просторі, що дозволяють говорити про сетевізації культури, по моделі гіпертексту, павутини з безліччю входів і виходів і непередбачуваністю індивідуальних траєкторій соціальних взаємодій. У мережевий культурі людина розглядається, перш за все, як генератор повідомлень. Бути включеним в життя мережевого суспільства - значить бути виробником контенту, бути представленим в інформаційному просторі, постійно нагадуючи про себе. Якщо в культурі модерну в якості найважливішої характеристики особистості розглядалася її індивідуальність, своєобразие, неповторність, то в умовах сетевізації культури зростає значення приналежності до якоїсь спільності, наявність зв'язку з іншими суб'єктами. Саме представленість в комп'ютерних соціальних сетях стає в сучасному суспільстві певним підтвердженням істинності особи. суперечливість, наслідків сетевізації культури полягає в тому, що, з одного боку, люди виступають за посилення прозорості соціальних взаємодій, сподіваючись, що це підвищить їх захищеність і збільшить.

З іншого боку, зростаюча прозорість породжує страх, що приватний простір зникне, перетвориться в публічне, що все найпотаємніше буде загальнодоступним.[1]

Висновки. Отже, розвиток мережевих технологій і відбуваються під їх впливом соціокультурні трансформації значно змінили навколишню дійсність і привели до становлення суспільства взаємної прозорості.

Список літератури:

1. Мельников Д. А. Організація і забезпечення Осезопасності інформаційно-технологічних мереж і систем. М. : Університетська книга. 2012. 598 с.

2. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

3. Моїсеєнок К.Є., Патлайчук О.В. Феномен віртуальності з філософської точки зору // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 218-221.

Kornia A.

Setivization on the way to society is full transparency

Abstract. The article considers the process of human-technical interaction, the development of techniques, and the process of setivization

Keywords: Person; machinery; technical progress.

Корня А.В

Сетівізація на шляху до суспільства повну прозорість

Анотація. У статті розглянуто процес взаємодії людини та техніки, розвиток технік, та процес сетівізації.

Ключові слова: Людина; техніка; технічний прогрес, прозорість.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВІРТУАЛЬНОСТІ

Кузнецова А.С., ст. гр. 5151м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

toph28555@gmail.com

Анотація. Сучасний розвиток інформаційних технологій призвів до того, що в останні десятиліття зріс інтерес до феномену віртуальності. Поняття «віртуальність» дослідниками використовується досить неоднозначно, тому виникає потреба у аналізі різних визначень феномену віртуальності.

Ключові слова: віртуальна реальність, технології, поняття

Розвиток інформаційної техніки і технологій призвів до того, що в останні десятиліття інтерес до феномену віртуальності різко зріс. У науковій термінології все частіше використовується група понять, похідних від virtus: віртуальність, віртуальний простір-час, віртуальні машини, фірми, гроші, банки, культура.

Сучасні технології ще далекі від того, щоб ми могли почати плутати, яка реальність є справжньою, а яка штучно створена, і нам не доводиться стикатися з логічними проблемами. Але можна припустити, що скоро з'являться більш досконалі пристрої. Інженери зможуть створювати реальність, яку неможливо відрізнити від тієї, в якій ми знаходимося. Якщо у нас буде дві в рівній мірі правдоподібних реальності, питання про те, яка з них є первинною, отримає конкретний зміст. Щоб вирішити це питання, треба визначити поняття віртуальності, оскільки воно далеке від однозначності.

Сучасні визначення віртуальності, використовувани в літературі, наступні:

- Віртуальність - об'єкт або стан, які реально не існують, але можуть виникнути при певних умовах. Віртуальна реальність характеризує стан свідомості, і цим вона відрізняється від реальності об'єктивної. З аналогічної точки зору слід розглядати віртуальні реальності, що зустрічаються в психології та в духовній культурі [1].

- Віртуальність - (можливість) сила, наявна «в можливості», протистоїть тому, що наявне «в реальності» [2].
- Віртуальність є образ реальності, що виник в людській свідомості в результаті раціоналізації і сприйняття, оформлений в актуальному, цілісному вигляді.
- Термін «віртуальність» розуміється як уявне; як небуття; як нематеріальне [4].
- Феномен віртуального фіксує універсальність природи людини, «посилює» сенс людського існування. Людина як продукт загальних можливостей, концентрує можливості розвитку світу і себе самої [3].
- Віртуальність має складну інтегративну природу. Перший її рівень пов'язаний з об'єктивними характеристиками, другий - з суб'єктивними, третій - зі складними відносинами перших двох рівнів, що проявляються в матеріально-духовної діяльності людини. Віртуальне – це проміжний стан, момент взаємозв'язку, взаємозумовленості і переходу можливого і дійсного, що вдає із себе переплетення ідеального (можливого) і матеріального (реалізованого) [4].
- Віртуальність - обумовлене природою, в тій чи іншій мірі притаманна людині потенційна якість свідомості.
- Віртуальне - спосіб буття, відмінний як від реального, так і від ідеального. Поняття віртуальності передбачає нову парадигму мислення, що дозволяє аналізувати в єдиній площині реальності, які відносяться до різних типів знання: природничо-наукового, гуманітарного, технічного, філософського.
- Віртуальність - це дійсна реальність, що володіє властивостями: породження (віртуальна реальність продукується активністю будь-якої іншої реальності, зовнішньої по відношенню до неї); актуальності (віртуальна реальність існує актуально); автономності (у віртуальній реальності свій час, свій простір і свої закони існування); інтерактивності (віртуальна реальність може взаємодіяти з усіма іншими, але в той же час відносно незалежна від них).
- Віртуальність характеризують такі властивості: невизначеність існування в часі; ілюзорність; n-мірність (заданість вимірювання); конструювання; штучність по відношенню до природного [5].
- Віртуальність - це базовий інформаційний код, у вигляді програми, створеної програмістами, властивість комп'ютерної реальності [6].
- Віртуальний (електронний документ) - інформаційний об'єкт, або якась сукупність, яку утворює будь-який тип структурованих даних, які можуть зберігатися в цифровій формі і відтворюватися у вигляді, який сприймає людина.
- Віртуальність (віртуальне буття) - це буття модельне, буття в можливості, а не в дійсності.
- Віртуальність (віртуальна реальність) - модельований технічними засобами образ штучного світу, який передається людині через імітації, які генеруються комп'ютером.

Таким чином, можна помітити, що поняття «віртуальність» трактується по-різному. Одні дослідники вважають, що віртуальність існує як проміжне утворення між об'єктивним і суб'єктивним, матеріальним і ідеальним. Інші постулює об'єктивність віртуальних утворень. Одні вважають образ реальності, що виникає в свідомості, результатом раціоналізації, інші стверджують, що пізнання світу заміщається імітаціями, включаючи стан свідомості, який втратив здатність відрізнити реальне від вигаданого.

Отже, поняття «віртуальність» в літературі використовується неоднозначно, але можна зробити висновок, що воно містить в собі такі ознаки:

- соціальну складову (сукупність природно-соціальних якостей);
- технологічну складову (сукупність технологічного забезпечення);
- соціокультурну складову (сукупність принципово нових уявлень про можливості матеріального і ідеального).

Список літератури:

1. Носов М. А. (2001). Нова філософська енциклопедія, 404.
2. Губанов М. І. (2004). Основні форми буття. Філософія і суспільство, 47.
3. Малкова О. В. (2005). Віртуальна реальність: соціально-філософський аспект, 15.
4. Абрамов М. Г. (2006). Потенціал віртуальності. Екологія і життя, 42.
5. Немикіна О. І. (2011). Поняття віртуальності в філософському контексті. Гуманітарна наука. Філософія, 60.
6. Юхвид А. В. (2013). Комп'ютерні віртуальні технології як новий техно-соціальний феномен.

Kuznetsova A. S.

Definition of virtuality

Abstract. Modern development of information technology has led to a growing interest in virtuality in recent decades. Researchers use the concept of «virtuality» quite ambiguously, so there is a need to analyze different definitions of the phenomenon of virtuality

Keywords: virtual reality, technologies, concept

Кузнецова А. С.

Определение понятия виртуальности

Аннотация. Современное развитие информационных технологий привело к тому, что в последние десятилетия возрос интерес к феномену виртуальности. Понятие «виртуальность» исследователями используется довольно неоднозначно, поэтому возникает потребность в анализе различных определений феномена виртуальности.

Ключевые слова: виртуальная реальность, технологии, понятие

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ВІРТУАЛЬНОСТІ

Лебедушко П.Є., ст. гр. 5141м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
pavel5243@gmail.com

Анотація. Розглянуто основні теоретичні підходи до визначення віртуальності. У контексті соціальної філософії дане поняття розглядається з різних, іноді діаметрально протилежних позицій. Неоднозначність уявлень про віртуальне, відсутність прояснених дефініцій, актуалізують подальше осмислення даного поняття.

Ключові слова: віртуальність, віртуальна реальність, соціальний простір, філософський аналіз.

У сучасну епоху, коли комп'ютерні технології проникають практично в усі сфери нашого життя, особливо гостро стоїть питання про їх вплив на сам її глибинний уклад, формування і розвиток індивідуумів, їх взаємодії один з одним. У своїх звичних повсякденних діях людина все більше покладається на бездушну машину. Наприклад, сучасному підліткові

вже складно уявити собі часи, коли не було мобільних телефонів, комп'ютерів і соціальних мереж. Безумовно, автоматизація, машинізація і комп'ютеризація виробництва принесли неоціненну користь. Однак коли ці досягнення сучасної цивілізації проникають в наш побут, то часто замість блага приносять з собою ряд складно вирішуваних проблем, які не просто роблять легкість буття нестерпним, але і кардинальним чином змінюють саму сутність людини, особливості його внутрішнього розвитку.

Досліджувана проблема набагато ширше і глибше, ніж це може здатися на перший погляд. Вона містить в собі не просто відоме протиріччя між розвитком виробничих сил і відносин, про який говорив Карл Маркс, але і граничне невідповідність самих технологій внутрішньому укладу життя і екзистенції людини. очевидно, що людина - не машина, як би нас не переконували у зворотному французькі матеріалісти XVIII століття і радикально налаштовані технократи сучасності. І тим більше очевидно, що машина не може служити надійним посередником в особистих відносинах між людьми. Тому що машина здатна лише зберігати і передавати інформацію, але не емоції, виконувати задану дію, але не творити.

Небезпека віртуального спілкування і відносин в першу чергу в тому, що вони породжують самотність, відчужують родову людську сутність. Це обумовлено рядом причин. Перша полягає в тому, що дуже складно відчувати людини на відстані (особливо це стосується електронного листування). Очевидно, що усний діалог набагато більш інформативний. Це пов'язано з тим, що в його процесі задіяні як вербальні, так і невербальні засоби вираження думок і емоцій. Спілкування ж на відстані ускладнюється неможливістю ідентифікації настроїв і переживань співрозмовника. У числі іншого, спілкуючись «наосліп» людина часто втрачає почуття самоконтролю і відповідальності за сказане, бо така відповідальність настає або не відразу, або зовсім ніколи (якщо комунікатор і реципієнт не знайомі в реальному житті). Таким чином, живе спілкування дисциплінує людей неблагонадійних, а віртуальне робить ще більш безвідповідальними і недбалими. Більш того, в кіберпросторі багато людей просто втрачають відчуття реальності.

Слід також зазначити, що віртуальне спілкування вже давно стало частиною навчального процесу. На сьогоднішній день в ВУЗах практично всіх країн світу практикується дистанційне навчання. І тут проблема не просто в тому, що проконтролювати сам процес тестування практично неможливо (навіть у випадку з онлайн трансляцією, тому що інформативність веб-камер часто дозволяє побачити лише спину і потилиці студентів), а в тому, що при такому навчанні нівелюється роль викладача. У своїх спробах автоматизувати все і вся, звівши до мінімуму або зовсім скасувавши так званий «людський фактор» і суб'єктивізм в оцінках власної діяльності, люди тим самим знищують в собі людське і вже самі більше схожі на машини. Проблема дистанційного навчання в самому процесі придбання знань. З одного боку, інтернет є колосальним сховищем різнопланової інформації. З іншого, людині, який робить перші кроки в будь-якої вузької області, дуже складно зорієнтуватися в цьому величезному інформаційному полі і відрізнити зерна від плевел. І роль викладача в такому випадку просто незамінна. Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що віртуальна реальність - це феномен, що володіє як творчої, так і деструктивною силою, вибір якої залежить від самої людини. Але, який б значимою і цікавою не була віртуальне життя, до неї потрібно ставитися тільки як до засобу для досягнення більш високих, значних цілей. В іншому випадку, дуже вірогідною є можливість програти все, включаючи життя реальну. Тому, інтернет і віртуальне спілкування, будучи важливими складовими нашого життя, не повинні витіснити на другий план і, тим більше, замінити її

Список літератури:

1. Virilio P. Speed and Information: Cyberspace Alarm! // Reading Digital Culture / [Ed. by David Trend]. – Blackwell: 2001. – P. 23-28

2. Кирик Т.А. Виртуальная реальность: сущность, критерии, типология – Омск 2004.
3. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарьчук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkola Wyzsza, 2019. – P. 78-83
4. Клочко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.
5. Потапова Т.Д., Патлайчук О.В. Інформаційна віктимізація у медіа-просторі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 118-120
6. Патлайчук О.В., Макарьчук О.М. Природа реформ і аспекти сучасного українського реформування // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2018. – Вип.133. – С. 151-153.
7. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Виртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223
8. Патлайчук О.В., Гончарова О.О. The course of lectures on the Philosophy of science for graduate students Навчальний посібник з філософії науки для підготовки для аспірантів та здобувачів наукового ступеню PhD (доктор філософії). - Миколаїв: НУК, 2021. – 200 с.
9. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.
10. Патлайчук О.В., Ступак О.М., Макарьчук О.П. Реформаційний процес в Україні: посттоталітарні антиреформаційні чинники та виклики // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – Л., 2020. – № 28. – С. 167-174.

Lebedushko P.

SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF VIRTUALITY

Abstract. The main theoretical approaches to the definition of virtuality are considered. In the context of social philosophy, this concept is considered from different, sometimes diametrically opposed positions. Ambiguity of ideas about the virtual, the lack of clarified definitions, actualize further understanding of this concept.

Keywords: virtuality, virtual reality, social space, philosophical analysis.

Лебедушко П. Е.

СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ ВИРТУАЛЬНОСТИ

Аннотация. Рассмотрены основные теоретические подходы к определению виртуальности. В контексте социальной философии данное понятие рассматривается с разных, иногда диаметрально противоположных позиций. Неоднозначность представлений о виртуальном, отсутствие освещенных дефиниций, актуализируют дальнейшее осмысление данного понятия.

Ключевые слова: виртуальность, виртуальная реальность, социальное пространство, философский анализ.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІЛОСОФСЬКЕ БАЧЕННЯ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Мурич І.В., ст. гр. 5141м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
ilamuric3@gmail.com

Анотація. У статті проаналізовано вплив інноваційних технологій на духовний розвиток суспільства. Кожного року в країнах світу відбуваються політичні та економічні зміни, що призводить до трансформації суспільства. Використання інформаційних технологій призвело до змін у суспільних

сферах: соціальній, духовній, економічній та політичній. Завдяки цьому відокремлені основні тенденції інформатизації сучасного суспільства та мережеве суспільство.

Ключові слова: трансформація, новітні технології, суспільство, інформаційне суспільство, діджиталізація.

Вступна частина. Інформаційні технології в житті населення є рушійним механізмом сучасних соціальних трансформацій. Інформаційний вплив змінюється у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій. У зв'язку з використанням інформаційних технологій в побуті підвищується ефективність навчання та вирішуються проблеми доступу до нових інформаційних джерел, але саме це змінює форму мислення та світогляду.

Полегшення пошуку інформації впливає на мислення людей, так як вони покладаються на свій гаджет більше ніж на власні знання.

Уніфікація технологічних стандартів призводить до збільшення кількості споживачів у сфері програмного забезпечення. Інформаційне суспільство – це частина суспільства для якого пріоритетне значення має виробництво та споживання. Головними чинниками яких є інформація і знання. Поняття «мережеве суспільство» пов'язане з модернізацією економіки і ускладненого соціального стану населення. Завдяки мережі Інтернет, радіо та телебачення створена передумова для комплексних інформаційних мереж.

Проблема інформаційного суспільства – це збільшення інформаційних потоків, зміна цінностей, сенсаційність, байдужість до духовних цінностей є передумовою знецінення людського початку.

Цілю роботи є дослідження ролі інформаційних технологій у формуванні суспільства.

Основна частина. В Україні в 2020 році глобалізація всіх сфер життя спричинила до поглинання ціннісно-сміслового змісту духовності. Отже, гострою проблемою для України є світогляд у підростаючого покоління та не сформовані етичні норми поведінки в межі Інтернет. По-перше причинами цього є економічні та політичні події в країні (рис.1).

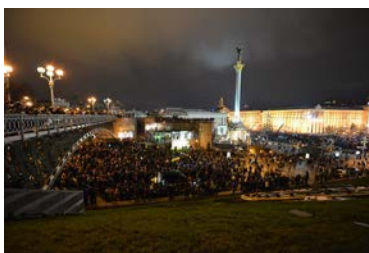

Рис 1 Революція гідності 2014 р.

Для того щоб змінити теперішній стан необхідно трансформувати духовні принципи населення. Це здобуття суспільством нових рис, які є актуальними для певного історичного етапу. Зміна в усіх сферах буття людини частково супроводжується негативними наслідками та явищами. Це зміни, які можуть відбуватись в майбутньому - прогресивні або регресивні.

Україна – це країна пострадянського режиму для якої трансформація має ряд проблем, які пов'язані з ідеологією, що формувалась майже століття. Україна протягом довго часу має певний орієнтир, до якого вона прагне – європейські цінності, проте багато українців не готові до змін. Через такі причини: різне світорозуміння, світогляд. Але головною причиною є те, що людина тільки через покращення рівня життя готова підтримати зміни, змінювати власні світоглядні орієнтири.

На 2020 рік рівень життя багатьох українців знаходиться за межею бідності, а реформи уряду не призводять до позитивних змін в економічному і соціальному житті країни.

Перехід українського суспільства від індустріального до інформаційного, обумовлено прискореним розвитком інформаційних технологій і розповсюдженням інформаційних потоків.

Через не розуміння принципів новітніх технологій населення старшого віку не здатні освоїти великі обсяги інформації або відсутнє бажання. Населення молодого віку більше пристосовані до стрімкого розвитку технологій та швидше здатні освоїти нові можливості. Для молодого покоління інформаційні технології є невід'ємним атрибутом зростання. Це пояснює їх психологічною особливістю, філософським мисленням та пізнанням світу. Так із розвитком технологій змінюється специфіка спілкування з людьми.

На теперішній стан технології входять в кожен аспект життя українського населення, починаючи з витрачання часу, і до розпоряджання грошима. Це змінює звичний спосіб комунікації, розваг і отримання нової інформації.

Необхідна інформація знаходиться на мільйонах веб-сайтів, що замінило телебачення, газети і журнали. Використання електронної пошти, соціальних мереж для того щоб ділитися важливою інформацією з великою кількістю людей.

Зараз в Україні відбувається найважливіша трансформація нашого часу – перехід з офлайн до онлайн-режиму або діджиталізація (digitalization) (рис.2).

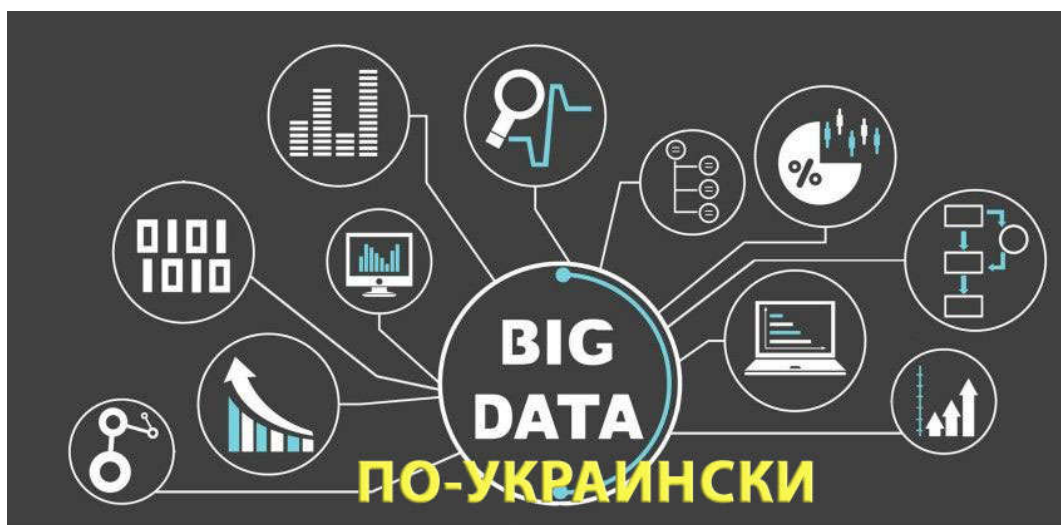

Рис.2 – Діджиталізація в Україні

Діджиталізація дозволяє переводити величезний обсяг інформації в одиниці і нулі – мову, зрозумілу комп'ютеру, що б спростити життя користувачів. Наприклад, поєднавши інформацію про місцезнаходження людини і пошукових запитах, смартфон зможе визначати переваги користувача (варіанти відпочинку та інше). Додатково до цього це здатне змінить світогляд людей.

В Україні з кожним роком зростає роль освіти і населення повинне швидко освоювати великі обсяги інформації. Вміти об'єднувати окремі компоненти інформації, підходити до вирішення проблем і швидко реагувати на вимоги.

Основними векторами розвитку освіти є:

1. Швидкість – навчання швидко розвивається і звичайне накопичення знань давно втратило свою актуальність.

2. Ентузіазм і мотивація – основоположні принципи в освіті, де викладачі стають координаторами, направляючи учнів в онлайн- і офлайн-режимі.

3. Доступність матеріалів в режимі реального часу, що спрощує процес отримання нових знань.

4. Міждисциплінарний контент – напрямок, стирає жорсткі межі між виробництвом, бізнесом та іншими сферами, тому вимагає об'єднувати знання з різних сфер життя.

Інформація в наш час перетворилась в глобальний невичерпаний ресурс. Під час формування інформаційного суспільства відбувається комп'ютеризація та інформатизація всіх сфер суспільного виробництва, відбувається поява світової мережі комунікаційних зв'язків.

В основу інформаційного суспільства покладені знання та інформація, що в майбутньому виступатимуть головними цінностями суспільства і на них слід орієнтуватись при трансформації соціуму.

Населення країни готове до змін лише в техноеконічному відношенні, в той же час будь-яке запозичення світоглядних орієнтирів буде зустрічати значний опір, не сприймання європейських культурних цінностей і посилення власних традицій.

Висновки.

1. З розвитком технологій сучасна молодь часто відчуває невизначеність в майбутньому та плутається серед людських.

2. Стрімкий розвиток інформаційних технологій вимагає від населення постійного розвитку. Постійно з'являються нові професії та переосмислюються старі.

3. Для того щоб змінити теперішній стан суспільства необхідно розвивати духовні принципи населення (організація різних розважальні програми на свіжому повітрі).

Список літератури:

1. Губерський Л. Філософія як теорія та методологія розвитку освіти. 2008. – 516с.
2. Скалацький В.М. Теоретико-методологічні аспекти дослідження інформаційного суспільства. 2003. С. 44.
3. Головаха Е. Трансформующеся общество. 1996. 143с.
4. Ситник П. Духовність як рушійна сила суспільного розвитку. 2005. С. 363.
5. Маркузе Г.В. Критическая теория общества. М.: АСТ; Астрель, 2011. С. 382
6. Воронкова В.Г. Метафізичні виміри людського побуття (проблеми людини на зломі тисячоліть). 1999. С.174
7. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макачук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyzsza, 2019. – P. 78-83
8. Ключко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия. Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.
9. Потапова Т.Д., Патлайчук О.В. Інформаційна віктимізація у медіа-просторі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 118-120.
10. Патлайчук О.В., Макачук О.М. Природа реформ і аспекти сучасного українського реформування // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2018. – Вип.133. – С. 151-153.
11. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.
12. Патлайчук О.В., Гончарова О.О. The course of lectures on the Philosophy of science for graduate students Навчальний посібник з філософії науки для підготовки для аспірантів та здобувачів наукового ступеню PhD (доктор філософії). - Миколаїв: НУК, 2021. – 200 с.
13. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

14. Патлайчук О.В., Ступак О.М., Макарчук О.П. Реформаційний процес в Україні: посттоталітарні антиреформаційні чинники та виклики // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – Л., 2020. – № 28. – С. 167-174.

Патлайчук О.В., Ступак О.М., Макарчук О.П.

The influence of information technology on the philosophical vision of Ukraine

Abstract. The article analyzes the influence of innovative technologies on the spiritual development of society. Every year in the countries of the world, political and economic changes occur, which leads to the transformation of society. The use of information technology has led to changes in public areas: social, spiritual, economic and political. Due to this, some of the main trends in the informatization of modern society and the network society.

Keywords: transformation, latest technologies, society, information society, digitalization.

Мурич І.В., Патлайчук О.В.

Влияние информационных технологий на философское видение духовного развития Украины

Аннотація. В статті проаналізовано вплив інноваційних технологій на духовне розвиток суспільства. Ежегодно в странах мира происходят политические и экономические изменения, что приводит к трансформации общества. Использование информационных технологий привело к изменениям в общественных сферах: социальной, духовной, экономической и политической. Благодаря этому отдельные основные тенденции информатизации современного общества и сетевое общество. **Ключевые слова:** трансформация, новейшие технологии, общество, информационное общество, диджитализация.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ "Я"

Попадін А.Г. та Шевченко К.Д., ст. гр. 1421

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Вступна частина. В даний час Інтернет міцно увійшов в наше життя. Він значно розширює наші можливості-особливо це стосується соціальних мереж, які користуються великою популярністю. Так сталося завдяки зацікавленості людини у появі нового. Нове притягує увагу і піддається критиці, в результаті популярність стає більшою. Інтернет-мережі, ще нещодавно були новаторством, а зараз людина перемістила свої реальні соціальні зв'язки у віртуальний світ. Інтернет не тільки охопив їх, але й створив умови для розширення, які перевищують час і простір.

Основна частина. Реєструючись у соціальних мережах, людина створює віртуальне «Я», яке може відрізнятись від реального або його взагалі змінити. О. Пінчук зазначає, що соціальна мережа супроводжується людиною протягом усього життєвого циклу, виступає елементом загального соціального середовища. Через неї людина включається в суспільство, набуває соціального досвіду, освоює соціальні норми, правила, формує свої цінності й установки. У соціальній мережі відбувається обмін ресурсами як матеріальними, так і нематеріальними [1, с. 14–34].

В 1951 році Рей Соломонофф і Анатолій Рапопорт поклали початок сучасній теорії соціальних мереж. Теорія соціальних мереж припускає, що соціальна поведінка та комунікація відчувають вплив моделей взаємовідносин людей. Люди, які мають міцні соціальні зв'язки, більш активно спілкуються один з одним, використовуючи всі доступні медіа. Інтернет дає

можливість з'єднання людей в соціальні мережі, а також людей і організацій, розкиданих географічно, але пов'язаних спільними інтересами. [2]

Соціальними мережами користуються 82% від всіх інтернет-користувачів у світі – це 1,2 млрд. чоловік. Високий рівень їх проникнення відображає один з головних трендів глобальної мережі – як тільки люди підключаються до Інтернету, вони негайно починають спілкуватися з іншими людьми. Варто відмітити, що сьогодні об'єднання людей в соціальні інтернет-мережі відбувається завдяки цінностям. Адже учасники соціальних мереж об'єднуються навколо проблем для того, щоб популяризувати цінності, які, на думку учасників, є життєздатними і сприятимуть вирішенню проблем й здійснять трансформацію суспільства. Тобто люди, які долучаються до цих цінностей, починають формувати віртуальне «Я», підтримуючи в такий спосіб мережу. У цьому контексті цінності важливою є думка М. Бойченка: «Завдяки цінностям людина ідентифікує себе зі спільнотою. Власне саме через таку ціннісну ідентифікацію і відбувається для особистості також ідентифікація соціальна» [3, с. 49–51]. Це дає підстави стверджувати, що «Я» в той чи інший спосіб зазнає впливу соціальних мереж і починає себе ідентифікувати з обраними.

Соціальні мережі, асоціюються з ігровим полем, де зникає тілесність гравця, його соціальний статус, вік, стать, фінансове благополуччя, в силу чого середньостатистична людина відчуває себе гравцем, рівним іншим на цьому полі. Люди із заниженою самооцінкою відчувають себе в безпеці, сидячі за екраном смартфона або комп'ютеру. Вони можуть злегка збрехати, виставляючи себе за іншого, обмежити і не вказати до кінця про себе інформацію, прикрасити реальність. Створюється бажаний образ, той який люди хотіли б мати у реальному житті, але з якихось певних обставин не мають. Найчастіше реальний образ відрізняється тому, що людина банально не приклала зусиль для розвитку, обтяжена лінню або страхом перед новим. Легше замаскуватись і вважати, що ніхто ні за яких умов не зможе впізнати, що дозволить показувати себе експертом у всіх сферах науки і мистецтва, в той час, як обізнаність в даних областях обмежена поверхневими знаннями.

Для самовираження соціальні мережі зручні тим, що вони не засуджують людські слабкості, і навіть часом пропагують їх. Найбільш сильно функція самовираження реалізується в таких сервісних послугах, як блогінг, адже вони дають кращу можливість реалізувати себе як творча особистість. Творчість бачиться в його очах, як загальне визнання, популярність, але, ні в якому разі, як важка праця. Проте, арена типової соціальної мережі дозволяє середньостатистичній людині стати художником, письменником, композитором, режисером. Він без праці здатний відшукати тих людей, які оцінять його творчість. Для того необхідно лише влитися в групу певної кількості інших користувачів, обдарувавши похвалою творчу працю одного з вищезазначених. Після цього залишається чекати у відповідь приємного відкликання на адресу своєї роботи і себе. Можливо, в цьому можна побачити і позитивні тенденції, які можуть проявитися в тому, люди не бояться і не хочуть бути пасивними спостерігачами, вони готові проявляти спільну творчу діяльність, хочуть показати себе: «Може я і гірше, але зате я в цьому беру участь». Але в деяких випадках, спілкування в мережах, на наш погляд, сприяє не формуванню активної позиції молодих людей в вирішенні соціальних проблем, а навпаки, уникнення цих проблем. Безумовно, існує небезпека виникнення такого явища як соціальний аутизм. Такі люди противяться соціалізації, вони сприймають світ в статистиці і трактують його: предмет - це предмет і нічого більше. Аутична людина прагне бути «поруч» з іншими, а не «разом» з іншими.

Соціальні мережі цілком здатні стати чимось на зразок наркотику для мозку. Людина звикає до постійного отримання будь-якої інформації і якщо несподівано цей інформаційний конвеєр зупиняється, починає відчувати ломку, у зв'язку з нестачею. Ломка виражається в тому, що нам стає складно розслабитися, коли мозок отримує мало інформації, наприклад, коли добираємося додому з роботи або працюємо на дачі. Адже наш мозок вічно турбується з

приводу того, щоб переставали відправляти йому дози даних і вимагає нових порцій, тому що звик щодня отримувати її з соціальних мереж. Також є залежність від думок людей, яких особа можливо навіть не знає. Перевірка активності у соціальних сторінках – перше що робить людина з ранку. На це вона витрачає не декілька хвилин, а годин, що впливає на емоційний стан. Бажання подобатись усім руйнує особистість, виліплюючи з неї іграшку соціуму.

Віртуальні світ дає все те, чого не вистачає у традиційному світі, тобто виконує компенсаційну функцію в житті людини. Зараз, соціальні мережі – це величезні платформи для розвитку людини, звісно якщо вона прагне розвиватись, розширювати свій світогляд, а не деградувати. Тому що все залежить від того, яку інформацію, ідеї та думки людина бажає абсорбувати. Ми можемо подивитися будь-який художній або науково-популярний фільм, послухати пісню, ще невідомого музиканта, послухати звернення Ілона Маска, або отримати натхнення від людини з Інтернету і створити щось своє прекрасне. Це все і є формування свого "я".

Висновок. Вплив соціальних мереж на соціум дуже різноманітний і неоднозначний, і вплив на певного індивіда залежить від його суб'єктивних якостей. З огляду на все вищеописане можна сказати, що слід розумно підходити до користування соціальними мережами, щоб мати можливість отримати максимум користі і мінімум негативних наслідків.

Отже, при правильному використанні соціальні мережі є корисними у процесі соціалізації.

Список літератури:

1. Пінчук О. Історико-аналітичний розвиток соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні / О. Пінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Том 48. – № 4. – С. 14–34.
2. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация: Западные теории и концепции [Электронный ресурс] / Г. П. Бакулев. — Режим доступа: <http://publib.if.ua/part/9691>.
3. Бойченко М.І. Системна значущість аксіологічних характеристик поведінки особистості / М.І. Бойченко // Духовність. Культура. Людина. Тези Міжнародної наукової конференції. Львів, 15–16 квітня 2010 р. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2010. – 174 с.
4. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkola Wyzsza, 2019. – P. 78-83.
5. Ключко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.
6. Потапова Т.Д., Патлайчук О.В. Інформаційна віктимізація у медіа-просторі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 118-120.
7. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.

ВПЛИВ ОН-ЛАЙН ПЛАТФОРМ НА ЖИТТЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Прокопів Ю.О., ст. гр. 1421, Гаврашенко К.А., ст. гр. 1421

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

XXI століття - це століття комп'ютерів, загальної інтернет мережі, різних машин, соціальних мереж та інших комп'ютерних технологій. Наявність комп'ютера, телефону вважається обов'язковим для сучасного життя. З огляду на сучасні обставини з пандемією, он-лайн платформи займають важливе місце в житті людини

Платформа - це мережа, в якій відбувається обмін цінністю - інформацією, товарами, послугами і валютами - між двома і більше незалежними групами користувачів: продавцями і покупцями, виробниками і споживачами.[1]

Важливо розуміти, що всесвітні мережі надають як позитивний, так і негативний вплив на людину.

Отже, розглянемо «плюси» і «мінуси» соціальних мереж. Почнемо з хорошого:

- швидкий пошук необхідної інформації, однодумців, спілкування з ними, з друзями, родичами, іншими людьми, що знаходяться в різних точках країни і світу;
- можливість самовираження, реалізація творчого потенціалу;
- читання постів відомих особистостей, їх коментування; висвітлення питань і тем, які не зачіпають або замовчують традиційні СМІ;
- допомога в організації своєї професійної діяльності, просування і рекламування її в Інтернеті;
- соцмережі - відмінна платформа для реклами чого б то не було, тому що це величезний охоплення аудиторії і до того ж практично за безцінь;
- перш ніж щось купити, люди заходять на форуми і читають відгуки про якість продукту, це допомагає уникати багатьох неприємностей;
- за допомогою соцмереж можна швидко зібрати необхідні кошти на лікувальну допомогу хворим людям;
- бурхливе обговорення в мережі гострих соціальних проблем або надзвичайних подій змушують засоби масової інформації прислухатися до них, передавати цю інформацію по своїх каналах.[2]

З мінусів можна відзначити те, що соціальні мережі мають негативний вплив на комунікативні та соціальні навички особистості, так як віртуальне спілкування замінює реальне.

Кожен користувач прагне показати свою індивідуальність за допомогою загальновідомих філософських висловлювань, однотипних фотографій, не маючи можливості прийти в реальному житті до цих всіх висловлювань.

Слід зазначити, наявність так званих лайків і «коментарів», це способи визнання своєї унікальності, визнання себе в суспільстві, відповідність загальноновизнаним стандартам.

Популярність людини в соціальних мережах стала вимірюватися лайками і коментарями. Але це ілюзорне відчуття. Що буде коли підписники підуть і лайків не буде? Для людини це буде удар, який не кожен витримає.[3]

Поняття "друг" в соціальних мережах.

Поняття так званого друга в сторінках користувачів, сильно відрізняється від реального розуміння цього слова. Користувач може вибудувати в соціальній мережі те життя про яке мріє, і люди, які не знають його в житті- повірять йому.

Отже, людина буде володіти псевдо-популярністю, а люди, які знають його в реальності будуть лише насміхатися над ним, що завдасть серйозної шкоди по його репутації, а найголовніше - по психіці.[2]

Діти та соціальні мережі.

Сьогодні діти дошкільного та шкільного віку проводять більшу частину часу в Інтернеті, і не важко здогадатися, що миготить в їх новинній стрічці: різні шкідливі звички (куріння, вживання алкоголю). Кожен буде намагатися бути в «тренді», відповідати суспільству, щоб бути визнаним, звідси комплекси та інші проблеми з неприйняттям себе.

У гонитві за визнанням.

Також багато людей міркують за принципом, чим більше, тим краще, і женуться за збільшенням лайків, друзів (більшість навіть абсолютно незнайомих), учасники Інтернет спільноти намагаються показати, що у них насичене і цікаве суспільству життя. Такий збір "популярності" «набуває змагальний характер, так як користувачі, які спілкуються з парою десятків друзів, вважаються "невдахами".

Такі міркування вважаються лише показником тієї ж закомплексованості і обмеженості людини. Наявність великої кількості друзів і оцінок користувачів, є самообманом того що у нього є друзі, що він визнаний суспільством. Слід задуматися про те, скільки насправді ваших друзів пам'ятають про ваш день, народження, без різних нагадувань в мережах.[3]

Висновок: Потрібно менше часу проводити в Інтернеті. Зрозуміти, що вам не потрібно ніяке схвалення від суспільства, що кожен з вас дійсно унікальна людина самостійно іноді дуже складно. У таких випадках краще попросити допомоги у фахівця, наприклад психолога.

Пам'ятайте: ті, кому ви дійсно цікаві, ті, хто Вас по справжньому любить, буде цінувати не за те, який ви «популярний» і яким «насиченим» життям живете в Інтернеті. Вас цінують за те який ви справжній друг, подруга, чоловік, дружина, мама, тато. Зі своїми індивідуальними якостями і унікальними навичками. Безсумнівно, час в інтернеті можна проводити з користю, але лише для того, щоб дізнатися щось нове і корисне, і сидіти там в міру.

Прийміть і полюбіть себе, не будьте залежні від оцінки суспільства, не бійтеся реального світу, адже кожен з нас людина, самодостатня зі своїм внутрішнім світом, і зі своєю поглядом на навколишній світ.

Список літератури:

1. Вікіпедія. Комп'ютерні платформи.
2. Войскунский А.Е. В-653 Психология и Интернет.
3. Юрьева Л.Н. Больбот Т.Ю. "Компьютерная зависимость".
4. Клочко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.

5. Потапова Т.Д., Патлайчук О.В. Інформаційна віктимізація у медіа-просторі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 118-120.
6. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.
7. Корольов В.С., Патлайчук О.В. Блогери та їх вплив на людей // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 216-218.

ФЕНОМЕН ВІРТУАЛЬНОСТІ

Скрипник М.О., ст. гр 5271

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

***Анотація.** У статті аналізуються основні теоретичні підходи до визначення віртуальності. У контексті соціальної філософії дане поняття розглядається з різних, іноді діаметрально протилежних позицій. Неоднозначність уявлень про віртуальне, відсутність прояснених дефініцій, актуалізують подальше осмислення даного поняття.*

***Ключові слова:** віртуальність; віртуальна реальність; соціальний простір; філософський аналіз.*

Вступна частина. На основі короткого огляду історії онтології та деяких філософських проблем віртуальної реальності пропонується новий підхід до віртуальності. Віртуальність - це потенція, яка розглядається разом з її актуалізацією. З цієї точки зору, віртуальність - це реальність з мірою, реальність, що не має абсолютного характеру, але яка має відносну природу. Ця ситуація може нагадати нам про появу ймовірності в 17 столітті: тоді концепція визначеності, тепер концепція реальності переглядається і релятивізується. В даний час в описах світу, створених за допомогою репрезентативних технологій, є два узгоджених світогляди з різними онтологіями: світ населений (абсолютними) фактичними та (абсолютними) потенційними істотами - або всі істоти у світі є віртуальними.

Мета роботи. Охарактеризувати репрезентативні (інформаційні, когнітивні, культурні, комунікаційні) технології в епоху Інтернету, доповнюючи дуалістичну онтологічну систему Арістотеля (яка розрізняє реальне і потенційне буття) третьою формою буття: віртуальністю. У віртуальній формі буття актуальність і потенціал нерозривно переплітаються.

Основна частина. У наш час мультимедійна технологія використовує візуальні, слухові та тактильні принципи людини взаємодія швидко розвивається. З одного боку, це пов'язано з прагненням досягти комфорту в повсякденній роботі людей. З іншої сторони, Розвиток інформаційних технологій загалом та мультимедійних технологій зокрема демонструє значення перцептивних аспектів у сприйнятті світу.

На додаток до посилення важливості перцептивних факторів у повсякденному житті, спостерігається збільшення інтерес до цих явищ в теорії. Поступово відбувається втрата з точки зору важливості для герменевтики підходи до гуманітарних досліджень, які традиційно орієнтовані на вилучення сенсу а над роботою з теоретичними побудовами "корелює" певні сегменти дійсності. У збільшенні інтересу до перцептивних компонентів людського досвіду (самопізнання, культури) без якого неможливе справжнє нередуційне культурне розуміння,

стають мультимедійні технології, які дають можливість працювати з відео- та аудіоматеріалами якимось уявленням про можливість контактувати з реальним та віртуальним світами. Сама по собі конституція віртуальної реальності у свідомості людини вимагає уваги до засобів реалізації цього контакту.

Ми посилаємося на апаратне та програмне забезпечення, яке спрямоване на створення "симулякрів" віртуальної реальності. Як ми вже говорили, ми зберігаємо семіотичний підхід і інтерпретуємо віртуальну реальність як складну символіку Всесвіту, створений за допомогою сучасних інформаційних технологій. Семіотичний підхід при аналізі віртуальної реальності видається актуальною та перспективною, оскільки такий підхід трактує віртуальну реальність як систему знаків. Сам знак замінює призначений об'єкт повністю або частково. Віртуальна реальність по-різному замінює фактичну реальність. Певним чином ці відносини є схематичними (наприклад, загальноприйнята ознака присутності людини в соціальному мережі), і певним чином ці відносини намагаються досягти перцептивної подібності і направляються в реальне світ (комп'ютерні ігри з максимальною присутністю фізичних та психічних якостей).

Давайте розглянемо деякі з них ефекти, пов'язані з віртуальною реальністю на основі семіотичного підходу. У рамках концепції прагматичної семіотики ми можемо виділити знаковий тип знака. Знаковий знак копіює позначений предмет на різні параметри природного подібності. Посилаючись на інформаційні технології, можна сказати, що актуалізується явище «знакової присутності» людини у віртуальному світі. Багато програми, комп'ютерні ігри дозволяють створити можливість присутності людського тіла у віртуальному просторі за допомогою спеціальних пристроїв, які впливають на органи чуття і за допомогою яких людина може глибоко увести віртуальний розповідь. Засоби спілкування намагаються також відтворити образ людей, що спілкуються, збільшуючи тим самим ефект присутності. Програмне забезпечення, яке використовує антропоморфні елементи взаємодії з користувач збільшується.

Найбільш чітко ці явища проявляються в галузі мультимедійних технологій. Сучасна мультимедійні технології виправляють відсутність перцептивного досвіду, відсутність досвіду розуміння культури. Це стосується різноманітних проектів з розвитку віртуальних музеїв, створення комп'ютерних ігор, інтерактивних кіно. У цих подіях людина має можливість контактувати зі світом фантазій. Ось ми маємо явище онтологічної нестачі або онтологічної розривності та фрагментації всіх людей. Мультимедійні технології дозволяють компенсувати відсутність повноти життя сучасної людини та визначити шляхи до негерменевтичного саморепрезентації. На додаток до ефекту знакової присутності ми можемо виділити ефект "ідентифікаційної символіки", що пов'язано з присутністю людини у віртуальному просторі за тими характеристиками, які розроблені самою людиною і спричинені різними кодексами: поведінковим, етичним, естетичним.

Присутність у віртуальному просторі також регулюється певними правилами та кодами. Дуже часто людина обмежує своє представлення у віртуальному просторі. Наприклад, у ситуації соціальних мереж членами мережі є приховані за комп'ютерними «прізвиськами». У цій ситуації людина перетворюється на знак, як своєрідну суміш семіотична кореляція та перехресні семіотичні коди. Це виявляє протиріччя між спробою знакової присутності і в той же час він витікає в семіотичний квазікіберпростір. Слід сказати, що при ідентифікації символізму ми можемо знайти жебрацтво спілкування. Так, у першій половині 20 століття з розвиток телефонного контакту стало можливим спілкуватися з людьми без безпосередньої фізичної співучастності. Співрозмовнику довелося мати справу не з реальною людиною, а лише з голосом. Тож людина перетворилася на якийсь симулякр. Цей процес почав набувати великих масштабів, і зараз ми маємо справу з сучасним технології, що дозволяють людям

спілкуватися за допомогою аудіо- та відеоапаратури. Більше того, повідомлення, залишені в соціальні мережі, електронна пошта не завжди сприймається одержувачем вчасно

Відомо, що спілкування вимагає особливого семіотичного простору і часу. Гадамер (1975) говорить про справжній герменевтичний діалог і писав про необхідність особливого медіального середовища спілкування, деякі свого роду просторово-часовий континуум-діалог. На наш погляд, створити можливості та умови, в яких такий діалог може відбуватися, ми повинні взяти до уваги фактор часу, який дуже важливий як пошук часу для діалогу. Людина намагається відкласти інші свої справи і бути повністю заглибленим у розмову. У сучасному світі соціальних мереж це стає менш важливим. Це пов'язано з багатьма людьми, що спілкуються з друзями і колеги, водночас можуть робити і інші речі, і це не завжди дозволяє їм досягти кращого розуміння, тому що спілкування може мати розслабляючий характер. Людина відчуває велику відповідальність за слова, але без безпосереднього контакту, не завжди можливо сказати те, що можна сказати віч-на-віч. Відбувається вигнання людини із ситуацій безпосереднього спілкування та взаємодії в цілому.

Соціально-філософський шлях - це плід епохи інформаційних технологій. Цілком можливо, що в майбутньому ми засвідчимо посилення тенденції заміщення людського тіла різними заміниками, що призведе до іншого розуміння людської ідентичності та може серйозно змінити майбутній світ. В цьому випадку, спільний простір і час спілкування та співпраця в кіберпросторі руйнуються. Тому соціальні відносини авторів у віртуальному просторі модифікуються. Учасники кібердискусії з різних питань у віртуальному просторі використовують семіотичні способи взаємодії. З'являються деякі зміни в характері відносин "Я-Ми", описані Шуцем (1976). Це допускає перетворення людини в складний знак, тобто сукупність якостей та характеристик. Насправді це часто трапляється в робочому процесі PR - технологій, коли фахівці створюють певний політичний образ малюнок або будь-який товар. Віртуальний простір - це своєрідна фабрика з виробництва та споживання семіотики образи, які поширюються у віртуальному просторі соціальної взаємодії.

Висновки. Таким чином, у віртуальній реальності задається простір відображення різних семіотичних ефектів. Ці ефекти дозволяють зрозуміти глибинні тенденції в житті сучасної людини на онтологічному рівні, зафіксувати факт що відносини знака виявляють основні структурні особливості присутності людини у віртуальній реальності.

Список літератури:

1. Десятерик Д. Віртуальна реальність [Електронний ресурс] / Д. Десятерик. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/cuspilstvo/virtualna-realist>
2. Бодрийяр Ж. общество потребления. Его мифы и структуры / Ж. Бодрийяр; пер. с фр., послесл. и прим. Е.А. Самарской. – М., 2006. – 269с.
3. Иванов Д.В. Виртуализация общества / Д.В. Иванов. – СПб., 2000. – 96 с.
4. Сковрцов Л.В. Информационная культура и цельное знание: Избранные труды / РАН; Институт научной информации по общественным наукам / И.Л. Галинская (отв. ред.). - М., 2001.- 288 с.
5. Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. / М.А. Козловець. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
6. Ключко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.
7. Потапова Т.Д., Патлайчук О.В. Інформаційна віктимізація у медіа-просторі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 118-120.
8. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.

9. Корольов В.С., Патлайчук О.В. Блогери та їх вплив на людей // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 216-218.

10. Ковальчук В.С., Патлайчук О.В. Позитивні та негативні сторони "гаджетизації" суспільства // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали X Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 186-188.

Skrypnyk Maryna

Phenomenon of virtuality

Abstract. *The article analyzes the main theoretical approaches to the definition of virtuality. In the context of social philosophy, this concept is considered from different, sometimes diametrically opposed positions. The ambiguity of ideas about the virtual, the lack of clarified definitions, actualize further understanding of this concept.*

Keywords: *virtuality; virtual reality; social space; philosophical analysis.*

Скрипник Марина Олегівна

Феномен віртуальності

Анотація. *У статті аналізуються основні теоретичні підходи до визначення віртуальності. У контексті соціальної філософії дане поняття розглядається з різних, іноді діаметрально протилежних позицій. Неоднозначність уявлень про віртуальне, відсутність прояснених дефініцій, актуалізують подальше осмислення даного поняття.*

Ключові слова: *віртуальність; віртуальна реальність; соціальний простір; філософський аналіз.*

МЕТАФІЗИКА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ: АНАЛІЗ ФІЛОСОФСЬКИХ КОНЦЕПЦІЙ

Стефанов В.М., ст. гр. 5371м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

vlad1408witcher@gmail.com

Анотація. *У статті проаналізовано природу поняття "віртуальна реальність", визначено його онтологічний статус, окреслено коло проблем, пов'язаних із входженням віртуальної реальності в сучасну соціальну дійсність. Розглянуто теоретичні підходи аналізу феномена віртуальної реальності у контексті розвитку і поширення інформаційних технологій.*

Ключові слова: *віртуальна реальність; інформаційне суспільство; людина.*

В умовах швидкого розвитку і поширення віртуальної реальності в усі галузі людської діяльності, філософське осмислення даного феномену є безсумнівно актуальним. Крім того, такі дослідження є важливими, оскільки проблеми віртуальної реальності мають міждисциплінарний характер і виявляють гострі проблеми сучасної культури.

У теперешній час існує кілька різних трактувань поняття віртуальної реальності. В. М. Розін загострює "питання щодо створення загальної теорії (концепції) віртуальної реальності, яка б узагальнила у собі не тільки уявлення про інженерно-семіотичну віртуальну реальність, психологічну віртуальну реальність, а також всі інші символічні віртуальні реальності" [1: 194].

У сучасній філософії феномен віртуальної реальності досліджується у широкому спектрі, але більшість концепцій стосується оцінки впливу віртуальної реальності на природу людини. Існує три антропологічних парадигми феномену віртуальної реальності, які можуть служити критерієм до систематизації концепцій – прогресистська, негативістська та нейтральна. Все частіше можна почути про загрозу деградації людини під впливом сучасних комп'ютерних технологій, про втрату людиною фундаментальних основ свого буття, про поширеність такого явища, як Інтернет-залежність та ін. В зв'язку з цим актуальним стає аналіз концепцій, що постулюють деградацію людини під впливом віртуальної реальності.

Інформаційні технології демонструють усе більший вплив на людину. Змінюються закони сприйняття, оскільки засоби миттєвої електронної інформації занурюють людину у процес сприйняття цілком і одразу. Відбувається становлення візуального типу мислення, в якому спостерігається єдність логіко-вербального і наглядно-образного, інтуїтивного сприйняття світу. Розвиток інформаційних технологій розширює можливості візуалізації. Використання зображень як засобу повідомлення характеризується максимальною пропускнуою здатністю, високою інформаційною ємкістю.

Концепція, якої дотримуються розроблювачі комп'ютерних програм і технічного забезпечення, полягає у трактуванні віртуальних реальностей як складних технічних систем, тобто їх відносять до фізичної, або технічної, реальності. Варіантом подібного підходу є погляди М. Б. Ігнат'єва, що пропонує навіть звичайний світ розглядати як модель "гіпотетичного надмеханізму". "Таку точку зору, – пише М. Ігнат'єв, – можна назвати комп'ютеризмом на відміну від фізікалізму" [2: 7].

Найбільш розповсюдженим підходом можна назвати системно-міждисциплінарний. Наприклад, В.Б.Тарасов зазначає наступне: "Розробка сучасних систем віртуальної реальності вимагає інтеграції парадигм, підходів, методів і засобів, використовуваних у комп'ютерній науці, штучному інтелекті, робототехніці, синергетиці, психології й ергономіці. Це припускає застосування системного (функціонально-структурного) підходу до складання інтелектуального інтерфейсу людини з віртуальним простором, а також широке використання психологічних (за Піаже) і психофізичних (за Кликсом) моделей, звертання до неklasичних (псевдофізичних) логік й якісної (наївної) фізики" [3: 24].

Майкл Хейм розглядає комп'ютерну віртуальну реальність як реалізацію філософської ідеї множинності світів: "Починаючи з Еммануїла Канта, філософія поступово розвивалася від ідеї унікальної реальності єдиного незмінного світу до ідеї безлічі світів. ...Тепер, коли наука відкрита множинності й невизначеності, багато філософів визнають множинність світу. Тому майбутні VR-технології можуть привести до змін у цій загальній розумовій спрямованості (для якої, за Хеймом, реальність перестала бути центральним поняттям) і кинути на класичну метафізику нове світло. Наступне століття може знову заглибитися в стародавню галузь метафізики, здобуту знаряддями віртуальної реальності, своєрідної метафізичної машини" [4: 27].

У сучасних дослідників існує думка, що підтверджує актуальність, або навіть більше – нагальну необхідність дослідження феномену віртуальної реальності в контексті трансформацій сучасного інформаційного суспільства. Наприклад, відомий український дослідник феномену інформаційного суспільства Я. Любимий пише: "...найсучасніші тенденції розвитку суспільства демонструють, що одним із найевристичніших напрямів досліджень інформаційного та інформаційно-синергетичного суспільства є той, що поєднується з аналізом віртуальних вимірів соціальних процесів" [13: 284]

Таким чином, ми можемо зазначити розмаїтність у розумінні підґрунтя віртуальної реальності й характеру її взаємодії з першою, субстанціональною реальністю. Тоді як одні

дослідники бачать у віртуальній реальності прояв більш глибоких онтологічних закономірностей, інші вважають, що віртуальна реальність має антропологічні підстави.

Список літератури:

1. Розин В. М. Философия техники / В. М. Розин. – М. : Nota bene, 2001. – 456 с.
2. Игнатьев М. Б. Мир как модель внутри сверхмашины / М. Б. Игнатьев // Технологии виртуальной реальности : [тез. докл. конф.] / ГосНИИАС. – М., 1995. – 7 с.
3. Тарасов В. Б. Системный подход к описанию и управлению взаимодействиями человека с виртуальной средой / В. Б. Тарасов // Технологии виртуальной реальности : [тезы докл. конф.] / ГосНИИАС. – М., 1995. – 24 с
4. Хейм М. Метафизика виртуальной реальности / М. Хейм ; [пер. с англ. М. А. Дзюбенко]. – М. : Изд-во полит. лит., 1991. – 243 с
5. Любимий Я. В. Глобальне інформаційне суспільство : синергетичні та віртуалістичні концепції розвитку / [Лях В. В., Пазенок В. С., Любимий Я. В., Райда К. Ю., Федорченко Ф. К., Йосипенко О. М., Соболев О. М., Фоменко Н. А., Будя О. П., Безукладніков Ю. О., Любимий Я. В.] // Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі. – К. : ТОВ "XXI століття : діалог культур", 2009. – С. 281–357.
6. Клочко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.
7. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.
8. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.
9. Корольов В.С., Патлайчук О.В. Блогери та їх вплив на людей // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 216-218.
10. Ковальчук В.С., Патлайчук О.В. Позитивні та негативні сторони "гаджетизації" суспільства // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали X Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 186-188.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМИ МИСЛЕННЯ

Устенко А.С., ст. гр. 5151м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
uas059877@gmail.com

Анотація. Висвітлено особливості розвитку штучного інтелекту. Філософські проблеми навчання штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект; мислення; свідомість.

Вступна частина: На сьогоднішній день є дуже актуальне питання щодо створення штучний інтелект. Спроби втілення людського розуму у машину та спроби навчити машину мислити та відчувати емоції наче справжня людина. Які можуть виникнути проблеми при створенні даної технології з філософської точки зору?

Основна частина: Почнемо з визначення, що таке штучний інтелект. Штучний інтелект - один з найперспективніших напрямків комп'ютерних наук, який вивчає методи розв'язання задач, для яких не існує способів вирішення. Системи штучного інтелекту можуть оперувати даними та самонавчатися. Сфери застосування таких систем є необмеженими - від створення

роботів, які самостійно приймають рішення, до машин з автопілотом чи онлайн-перекладачі в реальному часі [1]. Виходячи з даного визначення, можна дійти висновку, що штучному інтелекту час від часу потрібно бути зіштовхуватися з досить складними питаннями. Серед них питання моралі та багато інших.

Існує так звана філософія штучного інтелекту і саме вона задається цими питаннями

Філософія штучного інтелекту — наука, що задається питаннями про «мислення машин», розглядає питання:

- Чи може машина діяти розумно? Чи може вона вирішувати проблеми, які людина вирішує за допомогою міркувань?
- Чи може машина мати розум, свідомість, психічний стан у тій мірі, у якій ними володіє людина. Чи може вона відчувати?
- Чи однакова природа людського і штучного інтелекту (ШІ)? Чи є у своїй основі людський мозок комп'ютером?

Ці питання відображають інтереси різних дослідників штучного інтелекту, філософів, дослідників пізнавальної (когнітивної) діяльності. Відповіді на ці питання залежать від того, що розуміється під поняттями «інтелекту» або «свідомості», і які саме «машини» є предметом обговорення.

Існують різні точки зору на це питання. Аналітичний підхід припускає аналіз вищої нервової діяльності людини до найнижчого, неподільного рівня (функція вищої нервової діяльності, елементарна реакція на зовнішні подразники (стимули), подразнення синапсів сукупності зв'язаних функцією нейронів) і наступне відтворення цих функцій.

Існує визначення інтелекту як здатності вирішити інтелектуальні завдання. Тут під інтелектуальним завданням розуміється те завдання, у якого не існує відомого алгоритму розв'язання. Тобто завдання, для якого потрібно створити алгоритм із нуля. Наприклад, доведення недоведеної теореми, наукове відкриття, художня діяльність тощо.

Деякі фахівці за інтелект приймають здатність раціонального, мотивованого вибору, в умовах нестачі інформації. Тобто інтелектуальною просто вважається та програма діяльності (не обов'язково реалізована на сучасних ЕОМ), що зможе вибрати з певної множини альтернатив, наприклад, куди йти у випадку «ліворуч підеш ...», «праворуч підеш ...», «прямо підеш ...»[2].

У філософії не вирішене питання про природу і статус людського інтелекту. Немає і точного критерію досягнення комп'ютерами «розумності», хоча на зорі штучного інтелекту був запропонований ряд гіпотез, наприклад, тест Тьюрінга або гіпотеза Ньюелла - Саймона. Тому, незважаючи на наявність безлічі підходів як до розуміння задач ШІ(Штучного інтелекту), так і створенню інтелектуальних інформаційних систем, можна виділити два основні підходи до розробки ШІ:

- спадний (англ. Top-Down AI), семіотичний - створення експертних систем, баз знань і систем логічного висновку, що імітують високорівневі психічні процеси: мислення, міркування, мова, емоції, творчість і т. д.;
- висхідний (англ. Bottom-Up AI), біологічний - вивчення нейронних мереж і еволюційних обчислень, що моделюють інтелектуальну поведінку на основі біологічних елементів, а також створення відповідних обчислювальних систем, таких як нейрокомп'ютер або біокомп'ютер[3].

Перед початком розробки штучного інтелекту потрібно обрати стратегію для спадного підходу, але тут вже починаються проблеми у самого людства, тому що сама людина не знає

що таке свідомість, що таке мораль. Як потрібно правильно зробити в тій чи іншій ситуації. Чим потрібно пожертвувати щоб запобігти більших втрат та подібні питання. Людина сама не знає що їй зробити та як вчинити у тій чи іншій ситуації. Людина орієнтується за своєю інтуїцією та власним досвідом. Ситуаціями в яких була сама чи досвідом друзів та близьких. На жаль цього неможливо навчити машину, тому в розробці штучного інтелекту існує ряд проблем які на даний момент неможливо вирішити.

Висновки: На даному етапі дослідження даної проблеми можна дійти висновку, що на сьогодні неможливо створити штучний інтелект. Щоби це стало можливо, людству потрібно навчитися програмувати мислення, навчити аналізувати ситуації з точки зору моралі. А для цього людина повинна зрозуміти аспекти власного мислення. Виробити єдину структуру понять моралі, справедливості тощо.

Мало хто скаже, що штучний інтелект пов'язаний з філософією, але це справді так, на мою думку це єдина перепона до створення цієї технології.

Список літератури:

1. Що таке ШІ(Системи штучного інтелекту)? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ai.lviv.ua/ais/>
2. Філософія штучного інтелекту [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F_%D1%88%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83
3. Підходи до розробки штучного інтелекту [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82
4. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyzsza, 2019. – P. 78-83.
5. Ключко Л.Е., Патлайчук О.В. Информационные технологии: возможности и последствия // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 68-70.
6. Потапова Т.Д., Патлайчук О.В. Інформаційна віктимізація у медіа-просторі // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2019. – С. 118-120.
7. Патлайчук О.В., Макарчук О.М. Природа реформ і аспекти сучасного українського реформування // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2018. – Вип.133. – С. 151-153.
8. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.
9. Патлайчук О.В., Гончарова О.О. The course of lectures on the Philosophy of science for graduate students: навч. посібник з філософії науки для підготовки аспірантів та здобувачів наукового ступеню PhD (доктор філософії). - Миколаїв: НУК, 2021. – 200 с.
10. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.
11. Патлайчук О.В., Ступак О.М., Макарчук О.П. Реформаційний процес в Україні: посттоталітарні антиреформаційні чинники та виклики // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – Л., 2020. – № 28. – С. 167-174.
12. Корольов В.С., Патлайчук О.В. Блогери та їх вплив на людей. Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 216-218.
13. Ковальчук В.С., Патлайчук О.В. Позитивні та негативні сторони "гаджетизації" суспільства // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали X Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 186-188.

Ustenko A.S.

Artificial Intelligence: Issue of thinking

Abstract. Described the features of development of the Artificial Intelligence. Philosophical problems in

teaching of the Artificial Intellegence.

Keywords: *Artificial Intellegence; intellection; consciousness.*

Устенко А.С.

Искусственный интеллект: Проблемы мышления

Аннотація. *Описаны особенности развития искусственного интеллекта. Философские проблемы обучения искусственного интеллекта.*

Ключевые слова: *Искусственный интеллект; мышление; сознание*

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВИ НА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДА

Хохлов Б.М., ст. гр. 5211м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології

Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

Віртуальний світ являє собою до сих пір незбагненне явище, абсолютно неймовірну реальність, до сих пір науковці не можуть дослідити його вплив на людину і процес її соціалізації, до яких змін сприйняття світу людиною це явище призведе. Соціалізація – це не тільки формування завершеності, зрілості особистісних рис, але й розвиток і модифікація зрілих форм соціальності індивіда в процесі його включення в систему суспільних відносин.

Людина сприймає навколишню реальність (і прочитує її) через віртуальну реальність і через медіа, які являються начебто лінзою, через яку він сприймає світ, в той же час знаходячись всередині цієї віртуальної реальності завдяки медіа. Віртуальність стає одним із найважливіших структурних елементів інформаційного суспільства, поряд з інформацією, знаннями й новими інформаційно-комунікаційними технологіями.

У XIX - XX ст. поняття «віртуальне» з'являється в різних сферах наукового знання та починає вживатися в опозиції: «віртуальне – реальне». Однак, до кінця 70-х років XX ст. обидва терміни ще не вживалися у словосполученні «віртуальна реальність» ні стосовно людської психіки, ні відносно реальності, створеної комп'ютерами. У сучасному значенні, поняття «віртуальна реальність» вперше використав у другій половині минулого століття відомий діяч кіберкультури Дж. Ланье. Сучасний термін «віртуальний» походить від англійського слова «virtual», як можливе, таке, що може або повинно з'явитися за певних умов. Також термін «віртуальний» використовують тоді, коли говорять, про щось, що має всі характеристики певного предмету, хоча формально не може бути пізнане як реальний (саме цей) предмет. Тобто, віртуальність тлумачиться як штучність, псевдореальність. У межах кібернетичного підходу віртуальна реальність розглядається як результат інформаційної взаємодії людини і комп'ютера, що створюється за допомогою комплексних мультимедійно-операційних засобів.

Під час цієї взаємодії у реальному часі створюється ілюзія безпосередньої присутності в штучному (уявному) світі. Таким чином, віртуальна реальність розглядається як певний кібернетичний простір, в якому за допомогою комп'ютерів, різних технічних засобів створена відповідна ілюзія реального світу. Віртуальний простір для сучасної людини постає «схованкою» від життєвої реальності, плацдармом реалізації її мрій, а отже, стимулятором до симуляції, підміни дійсності псевдореальністю.

Періоди зміни технологій, що передують інформаційному суспільству, не призводили раніше до настільки сильних, і часто деструктивних, наслідків, не викликали настільки кардинальних змін в укладі життя, ціннісних орієнтаціях, моделях поведінки і поглядах людини. І М.Кастельс приходить до ґрунтовного висновку, що «нова комунікаційна система радикально трансформує простір і час, фундаментальні виміри людського життя» [1, с. 300].

Західні дослідники з одного боку визначають, що медіа стали глобальним інститутом впливу саме завдяки технологічним злетам, осмислення феномену «всюдисущих» медіа «стає інтегральною частиною теоретизування про культуру і суспільство» [2, р. 17], медіа стають майданчиком для пошуку смислу та приналежності; з іншого «що ключовим викликом комунікації та медіа-досліджень в ХХІ столітті є, або буде, зникнення медіа» [3, р. 137].

Філософське осмислення поняття «віртуальна реальність» вкладається два сенси: традиційний, що походить від «virtus» і ототожнюється з можливим та сучасний, що розуміється як вид ґносеологічної реальності, осмислення якої може ґрунтуватися на концепції симулякрів (Ж. Бодрійяр та ін.). У новій філософській енциклопедії віртуальна реальність визначається як «особливий тип взаємодії між різними об'єктами (що містяться на різних ієрархічних рівнях), а також специфічні відносини між ними – породжуваності й інтерактивності.

Її особливість - це потужний зворотний зв'язок, інтерактивність. Глядач, слухач, читач перетворюється на співтворця того чи іншого тексту.

Віртуальність починає виступати як феномен, що розглядається вже не просто як результат взаємодії, а як артефакт нової інформаційної епохи, що виражає дію нових комунікативних зв'язків між людьми.

Це поняття ще недостатньо вивчене, однак дослідники вже звертають увагу на чисто філософські аспекти цього концепту. Дослідники водночас пишуть про антропологічну кризу, про залежність інформаційного суспільства від нових способів поширення інформації і ця залежність стає все більш відчутною. Стає все більш актуальною потреба остаточно прояснити позитивні та негативні наслідки процесу створення віртуальної реальності, який розпочався наприкінці 60-х років ХХ століття. «Видається, що за формулою: інформація є міра всіх речей, а тим більше, людини, утягненої в «галактику Інтернет» та соціальності, що нею конститується аж ніяк не на правах повноцінного суб'єкта, ховається ряд найгостріших суперечностей. Одне з них – чи буде e-homo, homovirtues, «дигітальна людина», «Інтермен» і т.д. вінцем еволюції, або ж її очікує обрушення в ніщо?» [4, с. 9].

Позитивним впливом є розвиток нових форм комунікації, формуванню нового світогляду людей, реалізації їх творчої сутності. Крім цього, віртуальність являється механізмом вирішення таких гострих проблем людства, як зростаюча тенденція збільшення кількості злочинів, насильства, нічим не мотивованого вандалізму тощо. В той же час, ряд дослідників, виходячи з того, що віртуальна реальність за своїм впливом амбівалентна, побоюються, що вона створює ґрунт для невірної інформації, а також може породити дезорганізацію, оскільки багато людей будуть надавати перевагу віртуальному світу на противагу звичайному.

Крім того, віртуальні реальності можуть активно використовуватися для маніпулювання свідомістю людини.

Так і людське спілкування, з одного боку отримує нові, небачені раніше можливості планетарного масштабу. З іншого, у віртуальному спілкуванні щось втрачається, вихолощується і виникає більше можливостей для маніпуляції. Здійснюється відхід від реального світу в світ віртуальний, координати якого весь час розсуваються, межі переміщуються, все більше захоплюючи території реального світу. І в цій віртуальній

реальності, що захоплює людину в свої тенета, відбувається зміщення від творчості у сторону споживання. Люди все більше і більше припиняють вчитись пошукам сенсу і конструювати сенс з автентичної інформації, видобутої власними зусиллями.

Що стосується віртуальних спільнот, то цей феномен виконує особливу соціалізаційну роль для індивіда. Ця роль, звичайно як і в реальному житті, може бути різною, як негативною, так і позитивною. На думку вітчизняного дослідника Ю. Мелкова: «Спільноти, що утворені за допомогою Інтернеттехнологій допомагають людині втекти від самотності, розгубленості її життя у повсякденному світі, надають їй відчуття довіри, близькості щодо інших людей. Справа в тому, що у віртуальному просторі набагато швидше можна знайти потрібну інформацію, людей, інтереси яких подібні до твоїх. Віртуальні спільноти – це групи людей, об'єднані не за географічними чи побутовими факторами, а, перш за все, за спільними інтересами, смаками, поглядами. Уже одна ця обставина змушує сприймати феномен віртуальної спільноти як такий, що може сприяти творчості людини, реалізації її особистості, відкривати нові обрії для соціальної поведінки людини в реаліях сьогодення – та їх філософського осмислення.

Висновки: Отже, в сучасних дослідженнях феномену віртуальної реальності спостерігається зміщення акцентів до вивчення наслідків, які відбулися в системі соціальних відносин у результаті використання інформаційних технологій. Віртуальна реальність – середовище неоднорідне, що обумовлює різні форми прояву діяльності й поведінки кожного індивіда. При цьому, перед індивідом, котрий повертається у первинну соціальну реальність, може постати проблема пошуку власної ідентичності. А тому, одним із першочергових завдань соціалізації індивіда в сучасному інформаційному суспільстві є оптимізація ідентифікаційних процесів.

Список літератури:

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М.Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
2. Featherstone M. Ubiquitous Media: An Introduction / M. Featherstone // Theory, Culture & Society, 2009, p.p. 1-22
3. Deuze Mark. Media life / Mark. Deuze // Theory, Culture & Society. — 2011. – Vol. 33(1) — P. 137–148.
4. Муза Д.Е. Информационное общество: притязания, возможности, проблемы. Философские очерки [монография] / Д.Е. Муза. – Днепропетровск: Адверта, 2013. – 144с.
5. Носов Н.А. Словарь виртуальных терминов / Н.А. Носов // Труды лаборатории виртуалистики. – М., 2000. – Вып. 7. – С. 63.
6. Носов Н.А. Виртуальная реальность // Новая философская энциклопедия: В 4 т. / Ин-т философии РАН, Нац. общ. – научн. фонд; Научно-ред. совет: предс. В.С. Степин и др. – М.: Мысль, 2010. – Т. 1. – 2010. – С. 403-404.
7. Моторкін М.Ю., Патлайчук О.В. Віртуальна реальність як майбутнє нашого людства // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 218-223.
8. Ковальчук В.С., Патлайчук О.В. Позитивні та негативні сторони "гаджетизації" суспільства // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали X Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 186-188.

9. Філософські виміри права

ЦЕННОСТЬ ЖИЗНИ В КИТАЙСКОЙ КУЛЬТУРНОЙ ТРАДИЦИИ: К ВОПРОСУ О АСПЕКТАХ ПРИМЕНЕНИЯ СМЕРТНОЙ КАЗНИ В СОВРЕМЕННОЙ КИТАЙСКОЙ ЮРИСПРУДЕНЦИИ

Вань Фан, ст. гр. 5112м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
276630355@qq.com

В мире более двухсот стран. Законы каждой страны разные, но схожие, но все они преследуют только одну цель: поддерживать общественный порядок и защищать личную безопасность и интересы общества. Для достижения цели правления и управления страной.

Закон - воплощение воли правящего класса и правящий инструмент страны. От династий Ся, Шан и Чжоу до династий Мин и Цин на протяжении более четырех тысяч лет развитие древней китайской правовой системы было четким, с причинами и изменениями, богатым содержанием и отличительными чертами. Рассмотрим законодательство в последовательных династиях. С момента возникновения государства в древнем Китае правящий класс начал формулировать законы и устанавливать правовые системы через государственные органы. После тысячелетнего развития постепенно сформировалась целостная правовая система с ясной историей и отличительными чертами.

Наказания всегда были самой важной частью законов, определенных в каждый исторический период, и наиболее суровым наказанием является смертная казнь. С непрерывным развитием истории, постоянным улучшением экономического и культурного уровня смертная казнь постоянно менялась в жестокой форме, следуя смене эпохи и служа правящему классу.

В декабре 1940 года товарищ Мао Цзэдун в своей статье «О политике» указал: «Мы должны решительно подавить этих решительных предателей и решительных антикоммунистов. Этого недостаточно для защиты антияпонских революционных сил. Но мы не должны убивать больше людей. Никакие невинные элементы не должны быть вовлечены». В январе 1948 года он указал в «Несколько вопросов, касающихся текущей политики партии»: «Мы должны настаивать на уменьшении количества убийств и строго запрещать убийства без разбора. Это совершенно неправильно. Это только приведет к тому, что наша партия потеряет симпатию, отделится от масс и станет изолированной». В феврале 1948 года в «Основных положениях земельной реформы в новых освобожденных районах» он повторил: «Неизбирательные убийства должны быть строго запрещены. Чем меньше убийств, тем лучше.»

После основания Нового Китая в 1949 году смертная казнь в теории Мао Цзэдуна продолжалась, как «оставить за собой смертную казнь, убивать меньше и убивать осторожно». Учитывая, что в течение длительного периода времени до и даже после основания Китайской Народной Республики наша партия в основном полагалась на политику управления страной.

Поэтому вышеупомянутая мысль товарища Мао Цзэдуна о осторожном применении смертной казни, несомненно, имела большое значение в то время. Хотя сегодня кажется, что количество людей, убитых в ту эпоху, нельзя считать небольшим, несомненно, что без вышеизложенных мыслей Мао Цзэдуна было бы больше людей, приговоренных к смертной казни.

Например, некоторые ученые полагают, что нынешняя политика Китая в отношении смертной казни отличается от прошлой: от первоначального строгого ограничения на применение смертной казни ко всем преступлениям до упора на применение смертной казни за серьезные уголовные преступления.

Конкретные признаки: 1. Количество преступлений, связанных с смертной казнью, увеличивается; 2. Снижены стандарты применения смертной казни за серьезные уголовные преступления; 3. Число людей, применяющих смертную казнь за серьезные уголовные преступления, увеличилось, чем раньше; 4. Государство всегда подчеркивало «суровое наказание» за серьезные уголовные преступления, в то время как «суровое наказание» Есть больше значений приговора к смертной казни.

Некоторые ученые полагают, что даже если законодательство о смертной казни в новом уголовном законе является проявлением политики ограничения смертной казни, его можно назвать лишь неполным и неадекватным проявлением политики ограничения смертной казни, не говоря уже о проявлении политики строгого ограничения смертной казни. Некоторые ученые полагают, что если нынешняя политика Китая в отношении смертной казни по-прежнему «настаивает на том, чтобы убивать меньше» и «не убивать, если можешь убивать или нет», то это подозревается в отрыве от реальности. Таким образом, нынешняя политика Китая в отношении смертной казни, похоже, выражается как «Ужесточение смертной казни» более реалистично. Конечно, некоторые ученые настаивают на том, что Китай проводит «политику, строго ограничивающую применение смертной казни». Пока никаких изменений не произошло, но конфигурация правовой системы смертной казни не соответствует требованиям этой политики. Другие ученые также придерживаются аналогичной точки зрения: «Сохранение смертной казни, но строгое ограничение смертной казни, настаивание на меньшем количестве убийств и осторожности» - это последовательная политика Китая, но в последние годы этой политике не уделялось должного внимания.

Автор полагает, что, судя по нынешнему отношению международного сообщества к смертной казни и реальной ситуации с законодательством Китая о смертной казни и его применением, действительно трудно сказать, что Китай принял политику, строго ограничивающую смертную казнь. Независимо от того, создана ли правовая система, или упор на меньшее количество убийств и осторожных убийств недостаточно, на самом деле это отражение определенного политического взгляда.

Перед лицом непреодолимого импульса международной отмены смертной казни, когда Китай продолжит рассмотрение вопроса о смертной казни, является неотложным решением. Следует отметить, что когда мы говорим о смертной казни, внутренняя и международная ситуация больше не сопоставима с прошлым: с точки зрения внутренней ситуации мы вступили в эру мирного строительства из эпохи жестокой революции, и мы отошли от «взятия классовой борьбы в качестве ключевого звена».

Введение «всестороннего построения благополучного общества» перешло от того, чтобы часто полагаться на правление страной как на спорт, на правление страной по закону. С точки зрения международной ситуации, страны, отменившие смертную казнь в мире, превратились из меньшинства в большинство. При поддержке Организации Объединенных Наций они высоко держат знамя прав человека и человечности и находятся в статусе "основного направления". Они все активнее ведут борьбу за отмену смертной казни. Эта тенденция получает очевидное преимущество: даже страны, в которых сохраняется смертная

казнь, занимают все более строгую позицию в отношении применения смертной казни, и количество казней, которые на практике часто приводятся в исполнение, очень мало. «Выдающаяся команда» нашей страны по вопросу о смертной казни будет иметь ряд негативных последствий:

Во-первых, легко отделиться от международного сообщества и повлиять на социалистический имидж Китая. Социализм должен быть самым важным в правах человека и уважении к человеческой жизни, но если бы значительная часть смертной казни в мире или даже большая часть смертной казни применялась в нашей стране, было бы трудно убедить людей. Может быть, мы возразим, как обычно: мы приговариваем преступников к смертной казни, чтобы защитить права человека большего числа людей. Однако этот аргумент в современном мире не очень убедителен. Причина проста. Все больше и больше стран могут также поддерживать социальную стабильность и общественную безопасность без смертной казни или казни. Напротив, нет ничего. Факты свидетельствуют о том, что чем больше стран применяют смертную казнь, тем выше социальная стабильность и общественная безопасность, чем в тех, где смертная казнь не применяется или ее смягчают.

Во-вторых, это не способствует международному и межрегиональному сотрудничеству в области уголовного правосудия. Как упоминалось ранее, Европейский союз запретил экстрадицию преступников, которым угрожает смертная казнь, юрисдикциям. Некоторые другие страны, отменившие смертную казнь, придерживаются аналогичной позиции. Например, после того, как крупный контрабандист Лай Чансин бежал в Канаду, Канада сочла, что ему грозит смертная казнь, отказав в экстрадиции в нашу страну. Эта ситуация ставит нас "в очень затруднительное положение: если мы не пообещаем не применять смертную казнь, зарубежные страны не будут ее экстрадировать; если мы обещаем не применять смертную казнь, это несовместимо с положениями уголовного законодательства Китая. Короче говоря, мы не можем бороться с этим видом экономических преступлений. Лучше не вводить смертную казнь за экономические преступления, а установить пожизненное заключение и повысить строгость имущественного штрафа». Кроме того, Китай ввел «одну страну, две системы». Гонконг и Макао отменили смертную казнь. В данном случае одно и то же преступление было рассмотрено на материке, а также в Гонконге и Макао, и результаты были очень разными, что легко могло вызвать путаницу в понимании и другое негативное влияние.

В-третьих, чрезмерное и чрезмерное применение смертной казни не только будет способствовать суеверию власть имущих относительно роли смертной казни, игнорировать основную работу социального обеспечения и социального управления, игнорировать множественные и сложные причины преступности, а также не будет способствовать формированию общества в целом. Здоровая и гуманная культура не способствует формированию концепции уважения к человеческой жизни. Слишком частое применение смертной казни также приведет к дисбалансу во взаимосвязи между преступлением и наказанием, в результате чего не будет различия между тяжестью и суровостью. Результат не только несправедлив по отношению к преступникам, совершающим незначительные преступления, но и будет иметь другие негативные последствия, такие как убийство и убийство, а также причинение вреда. Чтобы умереть, лучше убить раненого или, возможно, убить человека. Кроме того, слишком большое количество убийств постепенно сделает смертную казнь более обычным явлением. Сильное впечатление людей о ней ослабнет, и, естественно, ее сдерживающий эффект будет постепенно уменьшаться.

В-четвертых, поскольку неправильный приговор о смертной казни неизбежен, чем больше выносится смертный приговор, тем выше риск, и, если смертный приговор будет вынесен ошибочно, последствия будут необратимыми. Кроме того, из-за возможной дискриминации при применении смертной казни по географическому признаку, этнической принадлежности и пр., а также из-за нехватки финансовых средств заключенных,

приговоренных к смертной казни, при найме адвокатов трудно гарантировать, справедливость совершенной казни. Кроме того, правители как в древности, так и в современности не осознавали, что слишком много убийств не способствует долгосрочной стабильности страны.

Выводы:

1. В отношении всех преступлений, не связанных со смертельным исходом, смертную казнь не следует рассматривать как средство устрашения. Из-за разницы в значении смертная казнь должна быть решительно отменена.

2. За смертельные преступления смертная казнь кажется разумной с точки зрения эквивалентности. Однако, поскольку человеческая цивилизация уже освободила уголовное право от простого возмездия «зуб за зуб», она является лишь эквивалентом возмездия. Это не может быть основой его легитимности.

Список літератури:

1. Политика смертной казни Лю Жэньвэнь: глобальная перспектива и перспектива Китая, 2013 г.
2. Ху Юнтэн: «Общая теория смертной казни», Китайский университет политологии и права, издание 1995 г., стр.117.
3. См. Цюй Синьцзю: «Анализ силы уголовной политики», Китайский университет политологии и права, 2002, с.257.
4. См. Гао Минсюань и Чжао Бинчжи: «Обзор документов нового китайского уголовного законодательства», Издательство Китайского народного университета общественной безопасности, издание 1998 г., стр. 2106.

ЕКОНОМІКА І ПРАВО: РОЗУМІННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ

Железна Л.В., ст. гр. 1414зст

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

lydmila.ferum2000@gmail.com

Анотація. У статті досліджується співвідношення економіки та права.

Ключові слова: економіка, право, економічні вимоги, економічний аналіз права, суспільно-виробничі відносини.

Почнемо з того, що означає саме поняття слова «економіка» та «право».

Сучасне пояснення поняття «права» дає А.П. Заєць - український науковець-правник. З пізнавально-реалістичної точки зору, зазначає він, - це свобода, обумовлена рівністю, рівне мірило свободи. Таке тлумачення терміна «право» розкриває найбільш важливі його риси на сучасному етапі правотворення, тому є досить актуальним та важливим. Термін «право» втілює у собі мистецтво справедливості і добра.

Термін «економіка» походить від давньо-грецького слова «οἰκονομος», що означає мистецтво ведення домогосподарства. Сучасний термін «економіка» варто розуміти як сукупність суспільно-виробничих відносин.

Економіка права розпочинається ще з часів І.Бентама, який проводив аналіз правових норм з економічного боку. Д.Фрідман зауважив, що економічний аналіз права містить в собі три підрозділи. Перший – використання економічної теорії для того, аби передбачити наслідки

юридичних правил. Другий – використання економічної теорії, з метою визначення юридичних правил, які будуть економічно ефективні. Третій – використання економічної теорії для того, щоб передбачити, якими будуть юридичні правила.

Сутність права можна побачити, якщо достежити процес його формування. Як зауважив видатний учений М.Цвік, основою правового регулювання є не воля держави, що втілюється у законодавстві, а характер суспільних відносин, які утворюються на базі взаємодії окремих осіб та їх об'єднань.

Співвідношення права та економіки є одним з важливих питань як економічної, так і юридичної науки.

Отже, економіка має вплив на право, яке відбувається за допомогою двох шляхів:

- безпосередньо (тобто виявляється у праві держави розпоряджатися засобами виробництва, які перебувають у її власності);
- опосередковано - через правосвідомість, політику, державу та інші (виявляється у визначенні державою розміру податків, мінімуму заробітної плати). Найтиповішим є опосередкований вплив економіки на право.
- Хочу привести декілька пунктів до вашої уваги, адже право також має вплив на економіку, а саме:
- фіксує утворені економічні відносини та гарантує їх стабільність, зумовлену матеріальними умовами життя, закріплює їх (наприклад, визначення учасників ринкових відносин за допомогою реєстраційної діяльності компетентних органів держави) (право як закріплювач);
- спонукає появу і розвиток нових економічних відносин, якщо для цього є відповідні умови, здатні зняти труднощі на шляху до ринку, створивши допоміжні економічні стимули (в Україні право стимулює забезпечення економічної свободи, розвиток права приватної власності, затвердження рівноправності форм власності, захист бізнесу від надмірного регулюючого впливу держави) (право як стимулятор);
- захищає вже існуючі економічні відносини, особливо такі, що знову виникли (застосовує санкції при зловживанні рекламою, товарними знаками; відновлює порушене становище; відшкодовує шкоду; встановлює юридичну відповідальність(право як охоронець і захисник).

Право визначається економікою, тому має вплив на економіку або сприяє розвитку економіки, прискорює її, або сповільнює поступовий рух вперед. Сповільнення розвитку відбувається у тому разі, якщо економічні вимоги у праві виявляються в невірному аспекті.

Висновок: Отже, вивчаючи співвідношення економіки та права, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день економічні відносини можуть добре функціонувати лише у правовій формі. Право — це природна форма та складова гармонійного розвитку економічних відносин.

Список літератури:

1. Онищенко Н. Н. Філософія права і загальна теорія права № 2/2012 .
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доповн.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К. ; Ірпінь, 2005.
3. Патлайчук О.В., Ступак О.М., Макаруч О.М. Реформаційний процес в Україні: посттоталітарні антиреформаційні чинники та виклики // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – Л., 2020. – № 28. – С. 167-174.

4. Патлайчук О.В., Макаручук О.М. Природа реформ і аспекти сучасного українського реформування // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2018. – Вип.133. – С. 151-153.

ОСНОВНІ ТИПИ СОЦІАЛЬНОГО ВІДТОРГНЕННЯ І ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАЛУЧЕННЯ

Ковальчук С.С., ст, гр. 5144

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

На мій погляд соціальне відторгнення сьогодні є однією з важливіших проблем. Це також одна з багатьох причин уповільнення людського розвитку.

Людина має перш за все потреби у оселі, медичних заходах, охороні свого життя та майна. Лише тоді, коли вона задовольнить всі ці потреби, вона буде здатна на вдосконалення, поліпшення життя інших людей та на внесок своєї лепти у розвиток людства.

Відторгнення від однієї сфери тягне за собою і від інших сфер. Наприклад: відторгнення від економічної сфери тягне за собою відторгнення від системи охорони здоров'я та в деяких випадках і від культурної. Так, лише якихось 150 років тому, більшість людей були відторгненні в сфері культури та освіти, від економічного життя, від системи охорони здоров'я та соціального захисту. Багато з людей не мали змогу отримувати освіту або через те, що проживали у селі, де не було шкіл, або через те, що не мали коштів. Деякі люди не мали прав взагалі.

У сьогоднішній час ситуація має куди більш позитивних моментів:

- Більшість людей отримують середню освіту, через підвищення економіки освіта стала здебільш безкоштовною, а з новими технологіями вона доступна людям, яким відвідувати школу було проблематично (через хвороби, віддаленість від неї). Сьогодні в цьому плані значно зручніше, через те, що є інтернет, в якому вже є велика кількість статей, курсів та іншої інформації, яку легко отримати.
- Також медицина сьогодні більш поширена, дешевша або навіть безкоштовна.
- Через розвиток економіки та технологій люди мають змогу обмінюватись культурним досвідом з іншими, шляхом мандрівок або спілкуючись через інтернет.
- Здебільшого людей, що не мають прав стає все менше.

У соціологічних дослідженнях почали активно використовуватися концепти “соціальне залучення” і “соціальне відторгнення”. Із середини 1990-х рр. вони широко вживаються у зарубіжних соціологічних публікаціях, пов'язаних з дослідженнями бідності, якості життя, ринку праці, безробіття, міграції, забезпечення доступу до необхідних життєвих ресурсів, реалізації громадянських прав. А на початку 2000-х рр. вже і в українській соціології у різних контекстах почали використовуватися ці концепти. [1]

Сьогодні однозначного підходу до визначення поняття “соціальне залучення” не виробили навіть його західні дослідники. Для розуміння сутності соціального залучення розглянемо деякі концептуальні підходи сучасного наукового дискурсу до його визначення. Так, британські економісти А. Аткинсон та Е. Марльє визначають соціальне залучення як процес, спрямований суспільством на боротьбу з бідністю і соціальним відторгненням. [1]

У дослідженнях польського соціолога П. Штомпки природа та сутність соціального залучення визначається через поняття інклюзивної групи. Він вважав, що групи, належність до яких обумовлена строгими вимогами, особливими умовами і процедурами, називаються ексклюзивними, або елітарними. Ті ж групи, в які кожен, хто бажає, може відразу вступити, він називає інклюзивними, або загальнодоступними, тобто це відкриті групи, куди можуть включатися всі, хто бажає. Це – професійні групи, локальні спільноти або громади, колективи людей, що живуть на одній загальній території, групи, в рамках яких люди, як правило, особисто знають один одного і спільно здійснюють дії, що становлять значну частину їх життєвої активності. [1]

Соціальне відторгнення розглядають як складний багатовимірний процес зменшення соціальної участі індивідів або груп у діяльності, характерній для більшості людей у досліджуваному суспільстві, прояви якого полягають у відсутності доступу до структурно-економічних ресурсів, що розподіляють соціальні інститути, та недостатності соціокультурної участі людей. Останнім часом у дослідженнях соціального відторгнення широкого застосування набула схема його вимірювання, що включає виміри двох типів – дистрибутивні та реляційні.

До дистрибутивних вимірів належить матеріальна депривація, недостатність забезпечення прав громадянина, а до реляційних – обмежена соціальна участь (соціальна ізоляція) та брак нормативної інтеграції. Запропонована схема застосовувалась у порівняльних дослідженнях соціального відторгнення в Європейських країнах і соціального залучення людей похилого віку в Україні. Результати досліджень демонструють наявність взаємозв'язку між соціальним відторгненням і моделями соціального добробуту.

При вивченні соціального відторгнення значну увагу приділяють усередненим стандартам життя, доступним для більшості в громаді або ж у суспільстві. В той же час при розгляді відторгнення дослідники акцентують увагу на таких його атрибутах: відсутність участі у діяльності, характерній для більшої частини членів громади, брак значимих соціальних стосунків, недостатність доступу до ресурсів та забезпеченості прав громадянина [2]. А це означає, що концепт соціального відторгнення є багатовимірним та має складну структуру.

Крім того ряд дослідників звертають увагу також на те, що характерною ознакою відторгнення є відсутність контролю над певними життєвими обставинами, які значною мірою і складають причини виникнення цього феномену.

Щоб вирішити цю проблему у наш час, я вважаю необхідним створення програм щодо залучення таких людей до відторгнутих систем. Наприклад: зробити зміни щодо пенсіонерів, одна з причин, чому ця група людей є відторгнутою від багатьох систем це нестача коштів, через це у багатьом з них відсутня можливість купувати ліки або звертатися до лікарень, збільшувати свій культурний досвід, навіть сплачувати проживання. Тим людям, у яких досить відсутні права або вони не повні, потрібно не давати пільги але можливість жити повноцінно(мати своє майно, можливість отримати освіту та роботу за бажанням), як наприклад в деяких державах до емігрантів ставляться занадто широко, наприклад: Канада та Німеччина.

Також політика соціального залучення має бути спрямована, з одного боку, на наближення освітніх послуг до місця проживання маломобільних дітей та молодих людей, розробку та впровадження адаптованого навчально-методичного забезпечення для студентів різних нозологій, а, з другого боку, для таких осіб (за можливістю) мають бути впроваджені принципи інклюзивної освіти. Важливим напрямом для осіб з особливими потребами є забезпечення можливості працювати. І тут слід відмітити, що для їхнього соціального залучення корисною є не стільки надомна праця, скільки можливість спілкуватися у колективі.

А для цього має бути побудована дружня інфраструктура для пересування осіб з обмеженими фізичними можливостями, задоволення їх фізіологічних, та інформаційних потреб, а також створені спеціально обладнані робочі місця.

З огляду на викладене вище соціальне залучення можна визначити як бажану ситуацію, при якій всі члени суспільства мають достатні можливості й ресурси для повноправної і повноцінної участі в усіх сферах суспільного життя, а за рівнем забезпечення соціальної безпеки вони перебувають у рамках, які вважаються нормальними для певного суспільства. [3], [4].

Список літератури:

1. Попова Т.Л. - Соціальне залучення: концептуальні підходи до визначення, Державне управління: теорія та практика. – 2013
2. Патлайчук О.В., Тищенко Л.С. Справедливість як основна складова норми права щодо дотримання основоположних прав людини // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали X Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 329-331
3. Макарова О.В. - Соціальне відторгнення в Україні: специфіка проявів та методологія оцінювання, Демографія та соціальна економіка, 2011
4. Патлайчук О.В. Категорія справедливості в соціальній філософії Б. Кістяківського // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2009. – Вип.19. – С. 221-230.

ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ ПРАВА

Мараєва В.Р., бакалавр

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
maraeva-v@outlook.com

Анотація. був розглянутий «Ейдостичний закон», його вплив на філософські виміри права. Також проаналізовано концепція застосування ієрархічної системи цінностей М. Шелера і М. Хартманна в галузі правових відносин, що розроблена Х. Хубманом.

Ключові слова: виміри права; Ейдостичний закон; система цінностей.

Феноменологічні концепції права засновані на трьох основних підходах: концепція «природи речей», ціннісний вимір права і юридичні клятви. Були враховані основні положення філософської феноменології і вловили думку юристів 1920-х років. Серед них, мабуть, першою є позиція А. Рейнаха, підтверджена їм в цитованій в цьому контексті монографії «Апріорні основи громадянського права» (1913). Він прояснив сутність права через призму проблеми доцільності формування правової свідомості його суб'єкта.

Теорія «ейдостіческого закону» і теоретичні побудови природи речей розглядалися як онтологічні аналоги природного права. Якщо класичне мислення природного права концентрується на пошуку абстрактних норм у «природному порядку», то природа речей пов'язана з пошуком конкретних критеріїв справедливості юридичних рішень.

Трансцендентальні правові концепції враховані в теорії «ейдостічного закону». «Ейдостічний закон» - це загальний факт, що феноменологія має власне обґрунтування в різних правових системах і приписує їй ідеальну сутність права, не залежну від особливостей певних явищ, їх соціально-історичного контексту.

Наприклад, Дж. Койнг, ґрунтуючись на існуванні ідеальних цінностей соціальної етики, бачив в них ступінь порядку прав, що впливають з людської природи або природи речей. Природне право розглядається тут на двох рівнях: як абсолютне, що розуміється як результат апріорного знання цінностей і втілене в раніше невідомої правової ідеї та принципи справедливості, отриманих на основі конкретної історичної ситуації і на основі «емпіричних даних». В основі закону лежить «культурний закон» як синтез природного права першого і другого рівня, т. Е Поєднання апріорі абсолютних аксиологічних (ціннісних) і емпірично відносних принципів.

У Г. Радбруха природа речей трактується як юридично мислима форма. Його зміст визначається не самими «речами» як «матеріалом», складовими «закон», а їх «природою» або сутністю, яка суб'єктивно визначається законодавчим органом або суддею. Подібно до того, як зміст природного права наповнене «культурними цінностями», його предмет змістом наповнює мислиму форму природи речей: ідеальні типи правових інститутів і правовідносин. Для Г.Л. Радбруха природа речей - це перш за все рушійна сила трансформації правових інститутів як реакції на динаміку соціальної реальності. Отже, закон - це результат і інструмент змін соціальної реальності, до яких він дуже чутливий. Логічна побудова терміна «природа речей» - це засіб вилучення норм і соціальних інститутів із сутності життєвих відносин. Він переводить реальність явищ в світ правових інститутів, що мають внутрішню цінність (інститути власності, угоди, зобов'язання).

Концепція застосування ієрархічної системи цінностей М. Шелера і М. Хартманна в галузі правових відносин була розроблена Х. Хубманом. Він стверджував, що існують об'єктивні, абсолютно значимі правові цінності, які «не існують» в певній ситуації юридичним змістом і які набувають образ природного права для певних правових відносин з якістю зрілості. Істинно об'єктивувалися правові цінності, «зняті» з «буття в собі», не можуть бути нормативними моделями правовідносин, а їх взаємозв'язок дійсна тільки в індивідуально визначеній ситуації. Хоча об'єктивні правові цінності визначаються, зокрема, історичної культурою, природне право в одних і тих же культурних і історичних умовах є предикатом єдиною ситуації з унікальними відносинами цінностей.

Теорія юридичних ейдосів була розроблена П. Амселеком в контексті переосмислення творчої спадщини Е. Гуссерля. Він зазначив, що необхідно провести методологічну редукцію як у філософському, так і в клятвено сенсі, щоб розглядати закон як такий і бачити його в об'єктивній чистоті. П. Амселек стверджував, що в типовій структурі об'єктивного права є три типи нередуцірованих елементів: 1) загальні ейдостіческі елементи, на основі яких закон виступає як система норм і, отже, відноситься до нормативної нормі присяги; 2) спеціальні ейдостіческі елементи, в силу яких норми, складові закон, є етичними, так що вони виконують функцію порядку; 3) специфічні елементи. Слід зазначити, що представники екзистенціальної феноменології переконані, що повсякденна реальність має вирішальний вплив на мотивацію поведінки людини, формування її ідеалів, почуттів, переконань, звичок, навичок тощо, що, можливо, найповніше враховується, особливо в процесі соціальної гармонізації таких аспектів як правовідносини. Це очевидно, враховуючи, що ця людина є носієм пререклексивної свідомості природно у сенсі справедливості, що є фундаментальною основою права. Усвідомлення цього почуття - існування закону. Світогляд дозволяє людині уявити собі правову реальність взаємодії повсякденного та системного світу, і це надзвичайно важливо для формування сфери його життя. Оцінюючи значення екзистенційно-феноменологічних концепцій Для відродження природно-правового мислення можна констатувати, що вони є необхідною передумовою формування нової інтерсуб'єктивістської моделі правосвідомості.

Список літератури:

1. Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань, С. І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О. Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009.
2. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство / Пер. з нім. Р. Осадчука і М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2000.
3. Костенко О. М. Культура і закон у протидії злу. — Київ: Атіка, 2008. — 352 с.
4. Патлайчук О.В., Ступак О.М., Макаруч О.М. Реформаційний процес в Україні: посттоталітарні антиреформаційні чинники та виклики // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – Л., 2020. – № 28. – С. 167-174.
5. Патлайчук О.В., Макаруч О.М. Природа реформ і аспекти сучасного українського реформування // Гілея (науковий вісник): збірник наукових праць. – К., 2018. – Вип.133. – С. 151-153.
6. Патлайчук О.В., Патлайчук О.В. Determining the limits of tolerance // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики». – Миколаїв: НУК, 2017. – С. 15-19
7. Патлайчук О.В. Розвиток природно-правових поглядів в філософії України (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Монографія. – Миколаїв: НУК. 2018. – 256с.
8. Тищенко Л.С., Патлайчук О.В. Справедливість як основна складова норми права щодо дотримання основоположних прав людини // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: Матеріали Х Міжн. наук.-техн. конф. – Миколаїв: НУК, 2019. – Т. 2. – С. 329-331
9. Бродовська А.В., Патлайчук О.В. Філософсько-правові аспекти свободи // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 310-313.

ПОНЯТТЯ «БІЖЕНЕЦЬ» У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Мунтян А.В., ст. гр 5511мз

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Актуальність дослідження. Відсутність стабільного економічного стану, а також незадовільний соціально-політичний лад окремих країн призвели до активізації міграційних процесів серед населення планети. Негативні тенденції сучасної міграції полягають в тому, що мігрантами стають особи, які змушені залишити свої країни через громадянські війни, соціально-політичну нестабільність, дискримінацію тощо.

Серед усіх прав, які надаються людині, фундаментальним є право на життя, так як воно – найбільша цінність. Право на життя гарантується Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, де закріплено, що право кожного на життя охороняється законом [1]. Тому порушення або обмеження цього права з боку держави зводять нанівець соціальну цінність самої людини і спонукають її самостійно рятувати себе та своїх близьких від загрози фізичного знищення. Однією з форм такого порятунку стає втеча із зони небезпеки і як наслідок – зміна країни проживання та пошук притулку за її межами. Саме таких людей законодавство більшості держав світу, в тому числі й України, визнає біженцями.

Мета дослідження – дослідити поняття «біженця» у міжнародному праві.

Виклад основного матеріалу. Термін «біженець» вперше з'явився у міжнародному праві після Першої світової війни, що передувало формуванню належної правової регламентації правового статусу біженців, їх прав та обов'язків.

Одним із основних документів, що визначає поняття «біженець» як міжнародно-правовий термін, є Статут Міжнародної організації у справах біженців (1948 р.). Відповідно до зазначеного документу біженцями визнавалися:

– жертви нацистського або фашистського режиму, або режимів, що брали участь у Другій світовій війні на боці фашистських або подібних до них режимів, що допомагають у боротьбі проти певної категорії населення, незалежно від того, користуються вони міжнародним статусом як біженці чи ні;

– іспанські республіканці й інші жертви фалангістського режиму в Іспанії;

– особи, які розглядались як біженці до початку Другої світової війни із причин расового, релігійного або національного характеру чи внаслідок їхніх політичних переконань [2; с.43-48].

Згідно Конвенції Організації Об'єднаних Націй про статус біженців 1951 р. біженцем є особа, яка через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань [3].

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про статус біженців (1951 р.) стала універсальним і основним міжнародним документом, що закріплює визначення поняття «біженець» у міжнародному праві. На основі цієї Конвенції було сформовано поняття «біженця», що закріплюється в чинному Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» відповідно до якого, біженець – це особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань [4].

Головною особливістю Конвенції є те, що в ній вперше приділена увага не на групу осіб, які знаходяться перед загрозою переслідування за етнічною ознакою (як було до прийняття Конвенції), а на конкретну особу – біженця. Тому можна вважати, що у Конвенції було використано індивідуальний підхід.

Поняття «біженець» було більш деталізовано у Протоколі щодо статусу біженців 1966 р. Необхідність прийняття даного документу була зумовлена тим, що у Конвенції про статус біженців існувало два обмеження до визначення поняття «біженець», які створювали суттєві перешкоди для вирішення питань відносно біженців, забезпечення їх прав і свобод на належному рівні:

– тимчасове (право вважатися біженцем не поширювалось на осіб, що стали такими в результаті подій, що виникли після 1 січня 1951 р.);

– географічне (зазначені події означають або події, які відбулися в Європі до 1 січня 1951 р. або події, які відбулися в Європі або в інших місцях до 1 січня 1951 р.) [5, с. 50].

В Україні зазначені нормативно-правові акти, що визначають статус біженців на міжнародному рівні є універсальними та були ратифіковані відповідним Законом «Про приєднання України до Конвенції про статус біженців і Протоколу щодо статусу біженців» (2002 р.).

Положення стосовно статусу біженців містяться й в інших міжнародних документах, зокрема:

– Конвенція про захист цивільного населення під час війни (1949 р.). Відповідно до ст. 44 цієї Конвенції будь-яка держава не має права вороже поводитися з біженцями, які фактично не перебувають під захистом жодного уряду, лише на підставі їхньої юридичної належності до держави-супротивниці [6].

– Угода про скасування віз для біженців (1959 р.). У зазначеній Угоді визначено, що біженці, які законно проживають на території однієї з держав-учасниць Угоди, за певних умов звільняються від зобов'язань щодо набуття візи для в'їзду на територію чи виїзду з території іншої держави через будь-який кордон [7].

– Конвенція про статус апатридів (1954 р.). Поняття «апатрид» означає особу, яка не розглядається як громадянин будь-якою державою через її закони. У Конвенції закріплено, що апатриди можуть бути визнані біженцями, і не обов'язково кожен біженець може вважатися апатридом [8].

– Декларація ООН про територіальний притулок (1967 р.), яка закріплює право будь-якої особи, у тому числі і біженця, на притулок та використання притулку. Не має права на притулок та особа (біженець), відносно якої існують обґрунтовані підозри, що нею було вчинено злочин проти миру, військовий злочин або злочин проти людства. У Декларації закріплюється основний гуманітарний принцип заборони примусового повернення [9].

– Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. У ст. 73 передбачається, що біженці й апатриди згідно з відповідними міжнародними актами, прийнятими заінтересованими сторонами, або з національним законодавством держави, що надала притулок, чи держави проживання, користуються захистом, який надається у відповідності до частин I і III Четвертої Женевської конвенції [10].

– Європейська угода про передачу відповідальності за біженців (1980 р.), яка була прийнята з метою створення законних підстав для перебування біженців на території інших держав (зокрема щодо можливості передачі однією державою відповідальності за біженців) [11].

Дотримання норм вищезазначених міжнародних нормативно-правових актів є необхідною гарантією забезпечення прав і свобод біженців.

Висновок. Отже, домінуюче визначення поняття «біженець» у міжнародному праві надає Конвенція 1951 р., яка визначає вичерпний перелік критеріїв, за наявності яких надається статус біженця. Визнання особою біженцем повинно відповідати таким умовам: перебування за межами країни свого походження; наявність цілком обґрунтованих побоювань переслідування; такі побоювання мають ґрунтуватися на одній з п'яти ознак: раси, релігії, громадянства, приналежності до будь-якої певної соціальної групи, політичних переконань; особа не має можливості чи бажання користуватися захистом країни свого походження або повертатися в цю країну з причин побоювань переслідування.

Список літератури:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Міжнародний документ від 04 лист. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Рабінович П. М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). Харків : Право, 1997. 63 с.
3. Конвенція про статус біженців : Міжнародний документ від 28 лип. 1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08 лип. 2011 р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.

5. Свящук А. Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності: навч. посіб. Харків : Лисенко І. Б., 2018. 324 с.
6. Конвенція про захист цивільного населення під час війни : Міжнародний документ від 12 серп. 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154.
7. Європейська угода про скасування віз для біженців : Міжнародний документ від 20 квіт. 1959 р. № ETS N 31. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_311.
8. Конвенція про статус апатридів : Міжнародний документ від 28 вер. 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232.
9. Декларація про територіальний притулок апатридів : Міжнародний документ від 14 груд. 1967 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_316.
10. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) : Міжнародний документ від 08 черв. 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199.
11. Європейська угода про передачу відповідальності за біженців (ETS N 107) : Міжнародний документ від від 16 жовт. 1980 р. № ETS N 107. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_306.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОРАЛІ І ПРАВА

Сичугова М., магістрант

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

***Анотація.** Право та мораль чинять суттєвий вплив на поведінку особи та є основними регуляторами найважливіших суспільних відносин у демократичному громадянському суспільстві. Моральні засади визначають межі поведінки суб'єкта, а звернення до них необхідне тоді, коли на це є пряма вказівка закону.*

В умовах багатовимірної трансформації українського соціуму великого значення набуває проблема суперечності взаємодії права і моралі в сучасному інформаційному суспільстві.

Дослідження взаємодії моралі і права у суспільному регулюванні завжди мали і мають важливе значення, оскільки без урахування їх багатоаспектного зв'язку система законодавства малоефективна. І хоча взаємодія і взаємовплив між правом і мораллю історично набувають різних форм, змісту і значення, вони зберігають нерозривний внутрішній зв'язок.

Як форма суспільної свідомості, система відносин і норм - мораль зародилася раніше політичної й правової форм свідомості, раніше державної організації суспільства. Виникнення моралі обумовлене процесом становлення і розвитку суспільної праці, коли з'являється необхідність регулювання відносин між особистістю і первісним колективом[2]. Звичай, мораль регулювали взаємини людей у первіснообщинному ладі. У моралі виражені подання людей про добро, зло, справедливість, достоїнстві, честі, милосерді. Норми моралі - продукт історичного розвитку людства. Вони сформували в боротьбі зі злом, за затвердження добра, людинолюбства, справедливості, щастя людей. На розвиток моралі роблять вплив соціально-політичні відносини, інші форми суспільної свідомості. Моральні принципи й норми значною мірою визначаються також соціально-економічними умовами життя суспільства. У розвитку людства відзначається моральний прогрес, зростання моральної культури.

Історія розвитку цивілізації свідчить, що право й мораль як складові частини культури суспільства органічно зв'язані один з одним. Правова система державно-організованого суспільства закріплює життєво важливі для всього суспільства вимоги моралі, моральну культуру населення країни, виходить із того, що моральна основа права є важливою складеною величиною загальної регулятивної потенції права, що право повинне бути моральним, закони повинні бути справедливими й гуманними.[5]

Найбільшу моральну цінність являють собою основні права людини - юридичне вираження його волі й достоїнства.

Зв'язок права й моралі знаходить вираження й у теорії права, в інтерпретації ряду юридичних проблем. Наприклад, що має давню історію питання про співвідношення права й закону можна вірно зрозуміти й вирішувати, виходячи з органічного взаємозв'язку права й моралі. У пізнанні якості закону аксіологічний підхід припускає в оцінці змісту закону застосування категорій справедливості, гуманності. Закон може виявитися не відповідним цієї соціально-філософським і етичним категоріям. У цьому випадку закон не може бути визнаний справжнім правом. Однак, розрізняючи право й закон, не можна догматично протиставляти їх один одному, варто виходити із презумпції: закон є право. Це зміцнює престиж закону, правопорядок і суспільну моральність[4].

На дію норм моралі впливають весь уклад життя суспільства, саме соціальне спілкування індивідів. Установи культури виховують громадян у душі правової й моральної свідомості. Активну роль у вихованні моральної культури особистості грає позитивний приклад співгромадян, що сприяє тому, що вимоги суспільної моралі стають переконанням, складовою частиною самосвідомості, життєвий позиції людини. Разом з ростом свідомості громадян зростає ефективність правового регулювання суспільних відносин, виконання вимог норм права сприймається громадянами як борг перед суспільством і державою, розширюється й заглиблюється взаємодія права й моралі.

Право в цілому відповідає моральним поглядам, переконанням народу. У життєвих обставинах виникають певні протиріччя між правосвідомістю й моральною свідомістю суспільства, окремих соціальних груп, «зіткнення» між нормами моралі й права. У тому випадку, коли норми права заходять у суперечність із суспільною думкою, вимогами моральності, боргом компетентних державних органів є вживання необхідних заходів по вдосконалюванню правового регулювання. Практика внутрішньодержавного й міжнародного життя свідчить, що протиріччя між правом і мораллю є в регулюванні майнових, сімейних, трудових, екологічних, міжнародних відносин. Протиріччя між правосвідомістю й моральним поданням можуть бути у визначенні злочину, адміністративної провини, мір карної, адміністративної, майнової відповідальності. Ряд колізійних питань у співвідношенні права й моралі виникає найчастіше в регулюванні трансплантації людських органів і тканин, операції штучного запліднення й імплантації, здійсненні інших медичних операцій і способів лікування [6]. Так, отримавша останнім часом широкий розголос справа «доктори Смерті» являє показовий приклад «зіткнення» між нормами моралі й права. Умертвляючи безнадійно хворих смертельною хворобою людей на їхнє прохання, він, з однієї сторони прямо порушує закон, але з іншої сторони рятує хворих як від фізичних, так і психічних страждань, що, безсумнівно, відповідає моралі й моральності[3].

Право й мораль мають загальні риси, властивості. Головні їхні загальні риси проявляються в тім, що вони входять в утримування культури суспільства, є ціннісними формами свідомості, мають нормативне втримування й служать регуляторами поведінки людей.

Право й мораль мають загальні соціальні, економічні, політичні умови життя суспільства, служать загальній меті - узгодженню інтересів особистості й суспільства, забезпеченню й піднесенню достоїнства людини, підтримці громадського порядку. Їхня єдність, як і єдність всіх соціальних норм цивілізованого суспільства, ґрунтується на спільності соціально-економічних інтересів, культури суспільства, прихильності людей до ідеалів волі й справедливості[1].

Поряд із загальними рисами існують і відмінні риси моралі й права. Мораль з'явилася ще до поділу суспільства на класи й становлення держави. Право ж складається з установлених у певному порядку компетентними державними органами й зафіксованих у юридичних актах.

Аналізуючи співвідношення права й моралі, можна зробити висновок, що виконання правових норм значною мірою обумовлюється тим, якою мірою вони відповідають вимогам моралі. Норми права не повинні суперечити позитивним основам суспільства. Разом з тим вимоги суспільної моралі неодмінно враховуються державними органами при розробці нормативних актів держави.

Ефективність правових норм, їхнє виконання багато в чому обумовлюється тим, наскільки вони відповідають вимогам моралі. Щоб правові норми працювали, вони, принаймні, не повинні суперечити правилам моралі. Право в цілому повинне відповідати моральним поглядам суспільства.

Будь-яке порушення норм права є аморальним вчинком, але не всі порушення моральних норм є протиправними діями. У деяких випадках право сприяє рятуванню суспільства від застарілих моральних норм.

Список літератури:

1. Алексеев С.С. (1994). Теория права .Москва.: БЕК
2. Гребеньков Г.В., Фиолевский Д.П. (2002). Юридическая этика. Донецк: ДИЭХП
3. Еникеев М.И.(1996). Основы общей и юридической психологии. Москва : БЕК
4. Іщенко А.В.(Ред.).(1999). Забезпечення прав і свобод людини криміналістичними засобами і методами. Постановка проблеми / Матеріали науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, Дніпропетр. юрид. ін-т МВС України
5. Лозовий В.О., Петришин О.В. (2004). Професійна етика юриста. Харків: Право.

ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТИ ФІЛОСОВСЬКО-ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ

Любашова А.А., гр. 5511м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, м. Миколаїв

Анотація. Робота присвячена аналізу правосвідомості та правової культури і їх значення для розвитку громадянського суспільства

Ключові слова: правосвідомість, правова культура, суспільство.

Мета роботи полягає в розкритті понять «правосвідомість» і «правова культура» крізь призму філософсько-правового розуміння.

Саме від рівня розвитку правової культури та правосвідомості залежить рівень усвідомленості й активності громадян в процесах соціальних перетворень. Розуміння правомірної поведінки як складного й багатоаспектного суспільного явища неможлива без дослідження засад правосвідомості та правової культури.

Основна частина. Правосвідомість – це сукупність оціночних думок та настанов, що визначають ставлення суб'єктів соціальних відносин (соціальних груп, страт, окремого громадянина або суспільства загалом) до права й чинного законодавства, а також практика його застосування, правових (або неправових) звичаїв, ціннісних орієнтацій, які регулюють людську поведінку в юридично значущих ситуаціях [1].

У сучасній філософсько-правовій літературі найбільш поширеним є визначення правосвідомості як сфери суспільної свідомості, що відображає правову дійсність у формі правових знань і оцінного ставлення до права і практики його реалізації, соціально-правових настанов і ціннісних орієнтацій, які регулюють поведінку людей у сфері права [2].

Як основні механізми формування правосвідомості виступають:

- ідентифікація – ототожнення індивіда з іншою людиною, яка породжує відтворення поведінки, думок і почуттів іншої особи;
- навіювання – особливий вид емоційно-вольового цілеспрямованого, але необґрунтованого впливу однієї людини на іншу або групу людей;
- зараження – несвідома (мимовільна) схильність індивіда до певних психологічних станів, при яких відбувається некритичне сприйняття будь-якої інформації, почуттів;
- наслідування – спосіб впливу людей один на одного, в результаті якого відбувається неусвідомлене відтворення особистісних і поведінкових рис партнерів;
- переконання – метод впливу на свідомість особистості через звернення до її власного критичного судження для формування певних поглядів і світогляду загалом [3].

Розгляд філософсько-правових концепцій щодо феномену правосвідомості варто розпочати з аналізу ідей Платона та Цицерона. Заслуговує на увагу думка Платона про те, що за допомогою правового виховання можна впливати на природну правосвідомість кожного, формуючи таким чином позитивне право в суспільстві. Цицерон, хоча й був опонентом Платона, стверджував, що природне право значною мірою впливає на формування правосвідомості особи. Отже, можна констатувати, що хоча зазначені позиції і різняться, проте вони не заперечують феномен правосвідомості та його вагомую роль у формуванні соціуму, держави, суспільства [4].

У сучасній правовій доктрині відсутня єдина думка щодо того, чим є правосвідомість людини, хоча кожна з існуючих позицій має раціональне зерно та заслуговує на аналіз. Так, російський мислитель В. Ільїн уважав, що правосвідомість є в кожній людині, яка усвідомлює, що крім неї на світі існують й інші люди. «Правосвідомість, – на думку В. Ільїна, – це своєрідне інстинктивне правовідчуття, у якому людина стверджує свою власну духовність і визнає духовність інших людей». Науковець вважає основою правосвідомості християнську совість [4].

У загальній теорії права під правовою культурою розуміють якісний стан правового життя суспільства, який характеризується досягнутим рівнем розвитку правової системи – станом та рівнем правової свідомості, юридичної науки, системи законодавства, правозастосовної практики, законності та правопорядку, правової освіти, а також ступенем гарантованості основних прав і свобод людини. Вона визначається як сукупність досягнень суспільства, його соціальних груп та громадян у галузі регулювання суспільних відносин, яке забезпечує верховенство права в суспільному житті, тобто панування у суспільному житті правових принципів справедливості і гуманізму, захисту прав і свобод людини, її честі і гідності, реальне забезпечення місця людини як вищої соціальної цінності [5].

Правова культура суспільства складається з таких найбільших правових утворень, як:

- система правових норм як особливих правил поведінки, що зовні відбиті у системі нормативно-правових актів та конкретизуючих їх актів індивідуального регулювання;
- сукупність правовідносин, тобто суспільних відносин, що врегульовані за допомогою правових норм і складаються з юридичних прав і обов'язків;

– сукупність суб'єктів права (фізичних, зокрема і посадових осіб, державних та інших організацій, соціальних груп, соціальних спільностей);

– правосвідомість – системи духовного відображення правової дійсності;

– режим законності і правопорядку – стану фактичної впорядкованості суспільних відносин, врегульованих за допомогою правових засобів [6].

Щодо структури правової культури, то вона має складний характер, складовими якої можна вважати право, законодавство, правовідносини, правосвідомість, правотворчість, право реалізацію та інші елементи правової системи, що відображаються як у поведінці людини, так і в її свідомості.

Традиційно правову культуру прийнято поділяти на дві окремі категорії: правову культуру особи і правову культуру суспільства [6].

Можна визначити три стани правової культури особи:

- 1) правові орієнтації;
- 2) діяльність із реалізації правових орієнтацій;
- 3) результати реалізації правових орієнтацій.

Правова культура особи виражається у трьох станах, а саме: правових культурних орієнтаціях, творчій діяльності з їх реалізації, результаті реалізації цих орієнтацій. Правова культура індивіда проявляється в його підготовленості до сприйняття прогресивних, цивілізованих правових ідей і законів, в уміннях і навичках користуватися правом, а також в оцінці власних знань права. З цих позицій культура особи характеризується наявністю правових орієнтацій у творчій діяльності, в процесі якої людина набуває чи розвиває свої правові знання, вміння, навички. Правова культура є результатом культурної діяльності, в процесі якої особа набуває чи розвиває свої правові знання, вміння, навички [7].

Елементами правової культури особи виступають право, правосвідомість, правові відношення, законність і правопорядок.

Правова культура суспільства – це сукупність чинників, які характеризують рівень правосвідомості, досконалості законодавства, організації роботи з його дотримання, стан законності й правопорядку, структура якої є не лише багатоаспектною, а й багатогранною, яка складається з багатьох елементів.

Одним із них є досягнення якісного стану юридичної охорони та захисту основних прав і свобод людини та громадянина. Показником такого стану необхідно вважати: наявність демократичного, гуманістичного, справедливого законодавства, його відповідність міжнародним правовим стандартам у сфері прав людини; існування ефективних національних правових засобів та процедур для захисту конституційних прав і свобод; реальна можливість звернутися до міжнародних правових інституцій – Європейської Комісії з прав людини, Європейського Суду з прав людини [6].

Сьогодні дослідження правової культури не зводиться лише до правосвідомості громадян суспільства, а визначається як сукупність досягнень суспільства, його соціальних груп та громадян у галузі регулювання суспільних відносин, яке забезпечується верховенством права у суспільному житті, правових принципів справедливості і гуманізму, захисту прав і свобод людини, її честі і гідності, реальне забезпечення місця людини як вищої соціальної цінності [6].

Висновок: отже, правосвідомість та правова культура не лише слугують джерелом правової поведінки, а й передусім готують особистість до усвідомлення того, у чому полягає необхідна та значуща поведінка, здійснюючи контроль та управляючи поведінкою людини.

Саме тому не можна розглядати феномен правосвідомості та правової людини поза суспільним буттям, адже саме воно й формує правосвідомість і правову культуру людини та суспільства загалом. Правосвідомість та правова культура людини не лише спрямована на врегулювання відносин, а й покликана сприяти збереженню цілісності суспільства.

Список літератури:

1. В.Г. Бондаревський (2012) Правова свідомість та правова культура в Україні: проблеми їх формування. 750.
2. Клімова Г. П. (2012) Структурно-функціональний підхід до аналізу правосвідомості. Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: зб. наук., пр.№3(13), 20-27.
3. Алексеева І. М. (2017) Правова свідомість і правова культура в контексті правової освіти майбутніх провізорів. Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики, т. 10, № 3(25), 335–341.
4. Н. І. Бровко (2016) Аналіз феномену правосвідомості людини у філософсько-правовій думці. Філософські та методологічні проблеми права, № 1, 73-82.
5. Попадинець Г. О. (2016) Правосвідомість і правова культура як чинники становлення громадянського суспільства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», № 850, 422–427.
6. Г. Попадинець (2016) Правова культура як важливий елемент правової системи України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки, № 782, 123-128.
7. О. П. Єгоров (2011) Правова культура: поняття, елементи та рівні. Правничий вісник Університету "КРОК", вип. 9, 13-18.

Liubashova A.A.

Legal awareness and legal culture as an object of philosophical and legal analysis

Abstract. The work is devoted to the analysis of legal awareness and legal culture and their significance for the development of civil society.

Keywords: legal awareness, legal culture, society.

Любашова А. А.

Правосознание и правовая культура как объекты философская-правового анализа

Аннотація. Работа посвящена анализу правосознания и правовой культуры и их значение для развития гражданского общества.

Ключевые слова: правосознание, правовая культура, общество.

10. Філософія суспільних процесів

ФЕНОМЕН ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ ІМІДЖУ

Баландіна В.Є., ст. гр. 5511мз
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
glamour28066@gmail.com

***Анотація.** У статті розглянуто феномен історичної пам'яті. Простежено зв'язок між історією та історичною пам'яттю. Акцентовано увагу на чинники, які зумовили переоцінку явищ, подій у вітчизняній історії на сучасному етапі.*

Проаналізовано поняття історичної пам'яті. Наголошено, що існує дві основні риси, які відрізняють колективну історичну пам'ять від історії.

В контексті філософії іміджу можна стверджувати, що у їхньому представленні про світ гостро стоїть питання збереження традицій та повернення до минулого. Це минуле може бути різним. В залежності від того, що цінує даний етнос можна припустити, що імідж набуває конструктивних, або деструктивних якостей.

***Ключові слова:** історична пам'ять, історія, колективна історична пам'ять, феномен історичної пам'яті, філософія іміджу.*

Вступна частина. Історична пам'ять – сукупність донаукових, наукових, квазінаукових і ненаукових знань та масових уявлень соціуму про спільне минуле. Ключовою функцією історичної пам'яті є передача досвіду та знань про минуле, як основи самоідентифікації. Без історичної пам'яті неможливе відтворення історії суспільства. Вона є успадкуванням минулого досвіду, що опредметнюється у відповідних культурних формах (традиціях, пам'ятках, мемуарах тощо), а також існує у вигляді історичної свідомості народу. Одним із її виявів є спогади учасників історичних подій, їхні усні перекази, письмові свідчення. Своєрідним арсеналом історичної пам'яті є архіви, музеї, бібліотеки. Пам'ять, свідомість, історія взаємозумовлені і взаємозалежні. За своєю суттю пам'ять емоційна, особиста, забарвлена, здатна до містифікацій, що зумовлює можливість її деформацій (зокрема й цілеспрямованими зусиллями зацікавлених соціальних груп).

Основна частина. У науковому дискурсі широкого вжитку набуло поняття історичної пам'яті, дослідження якого можна віднести до найактуальніших проблем сучасної гуманітаристики. Розуміння важливості стану та перспектив становлення історичної пам'яті для подальшого розвитку держав-націй ще з ХІХ ст. привертало увагу дослідників. У ХХ столітті бере початок теорія історичної пам'яті, засновником якої вважається французький соціолог Моріс Альбвакс. Звернемо увагу, що раніше дослідженням даної проблеми займався його вчитель Анрі Бергсон, який наполягав, що «простір», «час» і «колективна пам'ять» взаємопов'язані. Саме така теза і лягла в основу концепції Альббакса, яку він назвав «соціальними структурами колективної пам'яті»: колективна пам'ять вкорінена у конкретний соціальний досвід, отже, тісно пов'язана з часовими й просторовими уявленнями.

Суть гіпотези Альббакса у тому, що історія та історична пам'ять у багатьох відношеннях протилежні: «Історія зазвичай розпочинається в той момент, коли закінчується традиція, коли стихає і розпадається соціальна пам'ять. Доки спогади продовжують існувати,

немає необхідності фіксувати їх письмово... Тому необхідність написати історію того чи іншого періоду, суспільства чи навіть людини виникає лише тоді, коли вони відійшли так далеко в минуле, що в нас мало шансів знайти довкола себе багато свідків, які зберігають про них які-небудь спогади».

Альббакс виділяє дві основні риси, котрі відрізняють колективну історичну пам'ять від історії. По-перше, в ній немає чітких поділів (на періоди чи схеми), що присутні в історичній науці. Пам'ять – безупинний хід думок. Вона зберігається у свідомості лише тієї групи, яка її підтримує. По-друге, якщо історія як наука намагається бути універсальною, і при всіх поділах на національні історії чи історії по періодах, є лише одна історія, то колективної пам'яті одночасно може співіснувати кілька варіантів. Це визначається одночасним існуванням великої кількості груп, а у житті людина пов'язана з багатьма із них. Інтерес до історичної пам'яті помітно зріс після Другої світової війни. У контексті питання про відповідальність за цю трагічну подію та злочини гітлерівського режиму історична пам'ять розглядалася одним із найвідоміших соціологів ХХ століття Теодором Адорно – лідером Франкфуртської школи.

Під впливом трагедії Голокосту Адорно звернувся до вивчення історичного коріння антисемітизму і розробив теорію, відповідно до якої політична поведінка має детерминуватися соціопсихологічними факторами. В умовах гострих дискусій у ФРН про те, чи можна перекладати відповідальність за діяння фашистської диктатури на німецький народ, Адорно звернувся до концепції історичної пам'яті. Він зазначав, що у спогадах про драматичні події, такі як масові вбивства чи депортації, присутні намагання використовувати пом'якшені вираження, замовчування. «Послаблена пам'ять» чинить супротив прийняттю раціональної аргументації, спрямованої на критику фашистської диктатури.

Незважаючи на те, що Адорно наголошує на властивому частині німецького суспільства намаганні до «витіснення» пам'яті про нацизм, він все ж бачив позитивні тенденції, спрямовані не на забуття, а на осмислення і осудження такого минулого, повний розрив з яким можливий тоді, коли будуть подолані причини даних подій. Ще одна лінія культурно-історичних досліджень, котрі мали безпосередній вплив на вивчення історичної пам'яті, втілена у книзі англійської дослідниці Френсіс Йейтс. Авторка аналізує способи, у які «мнемотехніки» (або ж мистецтво пам'яті) існували та відшліфовувалися в середні віки і за часів Ренесансу.

Важливий елемент праці – підкреслення того факту, що пам'ять тісно пов'язана з простором, а також у певному сенсі її перформативність, тобто властивість бути представленою, розіграною у формі дійства чи репрезентованою у вигляді постатей – мнемонічних позначок. Важливим інтелектуальним фактором, що посилив інтерес до історичної пам'яті, була поява такої течії у філософії як постмодернізм.

Зокрема, Мішель Фуко по відношенню до історії застосовував термін «контрпам'ять», аргументуючи це тим, що історики не прагнуть до об'єктивного знання, а обслуговують владу. Важливе інтелектуальне починання у вивченні історичної пам'яті носить історіографічний характер і пов'язане з вивченням ментальності як системи колективних уявлень, що існували в минулому. Такий поворот був здійснений під впливом відомої французької школи Анналів, історики якої, зробивши заяву про синтетичну історію, вивчення ментальності визначили одним із пріоритетів своїх досліджень.

Справжню хвилю інтересу істориків, культурних антропологів, філософів спровокувала праця Пола Коннертона «Як суспільства пам'ятають», у якій автор аналізує такі поняття як пам'ять, соціальна пам'ять, публічна та колективна пам'ять. Центральною у книзі є концепція «пам'яті-звички», крізь призму якої нам пропонується подивитися, як інтер'єризується пам'ять, стаючи основою соціального-культурного політичного безсвідомого.

Ще одним історіографічним джерелом розвитку концепції історичної пам'яті є праці з усної історії, яка з останніх десятиліть ХХ ст. зазнала широкого визнання. Традиційна історична наука віддає безумовну перевагу письмовим джерелам, рівень довіри до усних свідчень у ній є значно нижчим. При цьому, як правило, посиляються на погрішності пам'яті та присутні у ній намагання представити минуле у вигідному для себе світлі. Таким чином, дослідження історичної пам'яті охоплює великий проміжок часу – від ХІХ століття до сьогодення, однак масштабне систематизоване її вивчення тільки розгортається. Це зумовлено цілим рядом концептуальних, економічних, політичних та інших чинників. Така ситуація спричиняє наявність кризових явищ у самоідентифікації українців, відсутність цілісного образу вітчизняної історії на рівні колективної пам'яті.

Якщо розглядати феномен історичної пам'яті в контексті філософії іміджу, то проаналізувавши деякі з етносів, можна стверджувати, що у їхньому представленні про світ гостро стоїть питання збереження традицій та повернення до минулого. Це минуле може бути різним. В залежності від того, що цінує даний етнос можна припустити, що імідж набуває конструктивних, або деструктивних якостей.

Наприклад, у минулому певний етнос був войовничим, їхньою головною національною ідеєю було збільшення територій будь-якою ціною. Еволюціонувавши, ця ідея перетворилась в певний імідж, який став зумовлювати зовнішню політику певних держав. Проте, з конструктивного боку, такий імідж посприяв уявленню людей про себе як про сильний, впевнений, мужній, незалежний народ. З іншого боку, у свій час певний етнос довгий час перебував під авторитарним протекторатом іншого етносу, таким чином у представників цього етносу сформувалось представлення про себе, як про слабкий, знедолений, стражденний народ, що немає права голосу і завжди має підкорятися комусь.

На фоні цього уявлення імідж вибудовується як деструктивне явище, формуючи в державах феномен пригнобленості та залежності від більш сильних, впливових країн. Крім того, феномен іміджу може слугувати візитною карткою в туристично-привабливих країнах. Наприклад, якщо ви хочете побачити автентичну архітектуру – прямуйте до Англії, де офіційно заборонено змінювати фасад чи інтер'єр старих будинків. Цей консерватизм англійців постає для багатьох країн певним стереотипом їхньої замкненості, створюючи імідж англійської стриманості та королівської величі. Якщо взяти східну частину Азії, то відразу згадуються працелюбні японці, що й до нині сповідують ідеї синтоїзму та пам'ятають про велич Японської Імперії, що створює їм імідж відданої, патріотичної нації.

Висновки. Отже, розглядаючи феномен історичної пам'яті в контексті філософії іміджу, можна стверджувати, що минуле диктує умови нашої сучасності. Пам'ятаючи героїчні здобутки свого минулого, імідж нації будується відповідно до цієї пам'яті. А страждаючи від столітніх рабовласницьких дій у нації створюється імідж підкореності та слабкості.

Список літератури:

1. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память. Неприкосновенный запас. 2005. № 2/3 (40/41): 8-27.
2. Хальбвакс М. Социальные рамки памяти. М.: Новое изд-во, 2007.
3. Коннертон П. Як суспільства пам'ятають. К., 2004. 184 с.
4. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. К., ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. 328 с.
http://pidruchniki.com/76986/kulturologiya/istoriya_pamyati_pamyat_natsiyi_kulturna_pamyat_pamyat_prostir Горпи/

Balandina Viktoriia Yevhenivna

The phenomenon of historical memory in the context of philosophy of image

Abstract. The article analyzes the concept of historical memory.

Keywords: historical memory, history, collective historical memory, phenomenon of historical memory, philosophy of image.

ПОЛІТИЧНА МЕНТАЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ - РИСИ, ОЗНАКИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Власенко Вікторія

Спеціальність: хореографія

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Феномен ментальності у сучасній вітчизняній й зарубіжній соціально-філософській думці посідає особливе місце. "Тлом" багатьох процесів та явищ у життєдіяльності людини і суспільства постає ментальний феномен, який можна віднайти й показати. Ментальний феномен постає тлом, зокрема, й соціально-політичних реалій суспільства та чинником політичної свідомості суспільного суб'єкта.

Стосовно новітньої України, дослідження у соціально-філософському аспекті національної ментальності, зокрема, її соціально-політичних вимірів та контекстів, є важливою, на сьогодні майже зовсім не дослідженою темою, цікавою теоретичною й практичною проблемою. Залишається ще багато нез'ясованого та недослідженого як у визначенні власне сутності української національної ментальності, так й щодо конкретних проявів її сутності у різноманітних сферах суспільного життя, зокрема, соціально-політичній.

Ефективність ідеї ментальності зумовлена тим, що ментальний вимір суспільного життя "показує" досліднику форми, зміст, спрямованість життєдіяльності пересічної людини за конкретних умов. У багато чому щоденна поведінка людини обумовлюється простими шаблонами. Людина чинить дії, не звертаючи особливої уваги на те, як вона це робить. Багато речей вона робить, бо її привчили робити їх з дитинства, інші – тому що саме так роблять решта людей. Вона набуває звичок, виробляє автоматичні реакції; закріплює ці звички й реакції, бо вони призводять до отримання результатів, що подобаються людині. Коли звичні дії не призводять до досягнення бажаних цілей, людина змінює спосіб своїх дій. Людина не сама створює свої ідеї й стандарти цінностей, вона користується наявними разом з іншими людьми. Пересічна людина не розмірковує над великими проблемами й питаннями. Але тим не менш вона робить свій вибір, діє. Вона приймає певні способи дії, тому що впевнена, що вони краще наближають її до досягнення добробуту. І людина готова змінити характер дій, якщо переконується, що це повністю відповідає її інтересам. При людина, як суб'єкт і результат суспільно-історичної діяльності, «є системою, в якій фізичне й психічне, генетично зумовлене й прижиттєво сформоване, природне й соціальне, матеріальне й духовне утворюють нерозривну єдність; соціальний розвиток... правомірно розглядати й з погляду психологічного, що дає змогу простежити загальнозначущі тенденції від особистісного до глобально-суспільного рівня розвитку» [1, с. 10]. За цим – феномен ментальності. Про ментальність йдеться, коли мається на увазі, що представники певної спільноти, мають певну спільність у своїх світоглядах та у своїй поведінці, в яких можна виявити закономірності, пов'язані з цією спільністю їх світоглядних позицій та поведінкових засад [2, с. 110]. Описуючи світогляд та поведінку (менталітет) довільно взятого окремого індивіда, можна робити висновки про ментальність цілої спільноти індивідів, і навпаки. Ментальний світ окремих індивідів є підставою для аналізу їх сукупної діяльності в аспекті масового явища ментальності.

У залежності від носіїв ментальності та сфери життєдіяльності людини ментальний феномен можна розглядати як його окремі різновиди – економічна ментальність, політична,

релігійна тощо. Всі такі різновиди взаємопов'язані, бо в будь-якому з них ментальність виступає як загальна сукупність характеристик у сфері поведінки або мислення.

В останні роки в Україні проблематика ментального отримала достатньо широке розповсюдження не тільки у науковій літературі чи у повсякденній мові, а й у політичній риториці, суспільствознавчій публіцистиці, у матеріалах мас-медіа. Термін “ментальність” вживається, коли з'являється необхідність назвати щось важко вловиме, але разом з тим реально присутнє у суспільно-політичних процесах й явищах в Україні, у тій чи іншій обумовленості цих процесів й явищ, у зумовленості конкретних фактів свідомості або поведінки сучасного вітчизняного соціально-політичного суб'єкта. Поняттям ментальності обґрунтовується духовна єдність й цілісність народу, спільність його суспільної долі, пояснюються певні явища суспільного соціально-політичного життя, заглиблюючись до відповідного рівня їх засад.

Більшість видів людської діяльності – соціально-політична, зокрема, – хоча і є типовими для всього людства, але у кожній національній спільності вони оформлюються різними, притаманними саме для неї способами, утворюючи специфічну для даного народу національну культуру. На сучасний стан вітчизняної національної культури істотно вплинули соціально-історичні й історико-культурні аспекти формування й еволюції засад українського етносу, які слід вважати підвалинами формування особливостей національної ментальності сучасної України. Особливості психологічних властивостей українського народу, що складають стрижень національної ментальності, є формоутвореннями національної свідомості, які ґрунтуються й відповідають певному способу життєдіяльності людей. У цьому контексті національна ментальність не зводиться до чисто психологічного явища, вона має буттєвий статус у суспільній практиці народу. Україна як “політична нація” має специфічну, притаманну саме їй ментальну структуру. Означена ментальна структура є віддзеркаленням складного взаємопроникнення та щільного взаємозв'язку суспільних явищ, що описуються такими термінами соціальних наук, як національна (етнічна) психологія, національна вдача, національний характер, народна пам'ять, національні архетипи, національна мрія, національна ідея, самоврядні потенції української ментальності, соціопсихічні складники українського національного характеру, етнічні “первені” (термін Ю.Липи) й іншими.

Якщо подивитися на національну ментальність в історико-культурному аспекті, українському народу притаманні риси, які є характерними для землеробських народів, а також особливим є значення “дикого” степу у формуванні світогляду українця (“землеробський” і “кочовий” фактори, за Д.Дорошенком), в їх взаємовпливі слід шукати специфіку механізмів життєдіяльності українського народу. В.Липинський називав таку ситуацію ситуацією “пограниччя” між “осілим” та “кочовим” елементами, між “цивілізацією плуга” та “цивілізацією степу”, ситуацією співіснування “осілої і кочової державності” (О.Пріцак) [3].

Тобто, на відміну як від власне землеробських народів, так і від кочівників, де дія природних факторів на життя є безпосередньою, в Україні домінуючу роль відігравали суспільно-політичні умови, які визначали сам характер й масштаби взаємодії суспільства та навколишньої природно-ландшафтною зони. У подальшому, у тому числі й після ХУІІІ ст., названа обставина не тільки не зникла, а навпаки, набула більш глибокого характеру і нових якісних рис. Питома вага соціально-політичних чинників не зменшувався, а зростала. Це не могло не спричинити кардинального впливу як на формування українського менталітету у цілому, так й на визначення його змістів безпосередньо у соціально-політичній царині.

Саме такий стан справ надав можливість українським вченим сформулювати гіпотезу, яка, на їх думку, багато чого пояснює в історії та у сучасному стані України, у характері її народу, і згідно з якою – на відміну від менталітетів народів багатьох інших країн, які в певному розумінні можна назвати класичними, менталітет, як і само буття українського

народу, має неklasичний характер [4]. До класичних суспільств, – а всесвітня історія будується перш за все як еволюція класичних суспільних утворень та стосунків між ними, – відносять достатньо стабільні спільноти людей зі стійкою етнічністю, певною територією і державно-інституційними структурами. До неklasичних суспільств можна віднести, зокрема, народи, життя яких має далекий від усталеності характер, у значній мірі залежить від природних й соціальних випадковостей і тому зберігає себе більше не за рахунок урівноважених структур й зміцнювальних функцій, а завдяки динамізму стосунків із зовнішнім світом. Існуючи як визначені цілісності із відповідними ознаками, вони весь час знаходяться у динамічному, неусталеному стані, постійно маневруючи; це – своєрідна “маргінальність”, неklasичність українського суспільства та української ментальності.

У геополітичному розумінні Україна майже постійно знаходилась між різними державно-політичними полюсами, на лінії їх протистояння, включаючись у склад то однієї, то іншої державної структури. Лінії відношень татар з Литвою, Литви з Польщею, Росії і Польщі, Туреччини – Польщі, Швеції – Росії, литовсько-польські унії – таким був той історичний простір, в якому існувала Україна. Особливості її життя визначалися постійним хитанням, прикордонним життям між народами класичного статусу, “серединним” становищем її на перехресті дій різних політичних, соціальних, духовних, військових, торговельних і інших сил. Подібні ентогенетичні процеси й територіальні змінювання мали й інші народи і вони не є прикметними для України, але у поєднанні з іншими обставинами історії України вони набувають специфічного звучання і висвітлюються у новому змістовному ракурсі.

У суспільних реаліях України прикметною є ситуація щодо орієнтації на різних сусідів України. Цей “орієнтаційний” аспект (або феномен «двох орієнтацій», за словами В.Винниченка) полягає у боротьбі двох позицій, представники яких у складних соціальнополітичних ситуаціях схильні надавати вирішальне значення або власному народу, його енергії й здібностям, або «зовнішнім силам». Така боротьба дійсно дуже часто суттєвим чином зумовлювала хід життєвих подій. Але названий феномен є природним – оскільки Україна, як вже було зазначено, постійно була на перехресті інтересів сусідів, які намагались кожний на свій розсуд удовольняти ці свої інтереси («нація тільки те і робила, що огризалася на всі боки: від поляків, росіян, татар, шведів; уся історія – низка безперестанних повстань, війн, пожарищ, голоду, набігів, військових переворотів, інтриг, суперечок, підкопувань», - писав у 1918 р. В.Винниченко, цитата за [5, с. 122]). “Маргінальна” доля України завжди визначала як особливо актуальну проблему її самоідентифікації, в усіх аспектах (територіальному, етнічному, державному, мовному, культурному, духовному й інше).

Практичне вирішення проблеми самоідентифікації відбувалося в історії України як боротьба за національну незалежність – на тлі відстоювання цілісності та самодостатності українського національного духовного життя. Причому специфіка полягала у тому, що головною була ідея не стільки “незалежності для”, скільки “незалежності від”, тобто ідея свободи. Така методологічно-світоглядна інтенція дозволяла українському народу успішно розв'язувати у конкретних ситуаціях питання виживання.

Так на рівні української ментальності вироблявся певний психоповедінковий стереотип, який полягав в «активізації протидії політичному, духовному, культурному й фізичному насильству, для збереження власної усвідомленої ідентичності, свого вже освоєного соціокультурного простору» [6, с. 111]. Психовідчуття “незалежності від” набуло в Україні такої універсальності й загальності, що мало в свідомості людей характер не тільки національної, а й соціальної ідеї. Прагнення до національної свободи поєднувалось із боротьбою за соціальне звільнення, їх перехресчування було органічним. Виступи за національну незалежність проти зазіхань інших країн, народні рухи й повстання проти власних панів – явища, що мають в Україні єдиний ментальний корінь. Урахування цієї

обставини дає можливість багато чого зрозуміти в українській соціально-політичній ментальності.

Специфічно український феномен козацтва був і залишається незвичним й незбагненим для західних вчених. На наш погляд, таємниця козацтва полягає у тому, що воно втілює собою історичну соціальну силу, в якій найбільш органічно й послідовно поєдналися устремління українського народу як до національного, так і до соціального (соціально-політичного) розкріпачення, найбільш повно здійснювалася українська ідея двоїстої “незалежності від”. Тікаючи у ХУ ст. від панщини у Дикий степ на кордони України з кримськими татарами і Туреччиною, перші козаки опинилися у стані одночасної боротьби із шляхтою та захисту кордонів України. Національна і соціальна незалежність поєднувалася для них в одне, що стало на певний час сутністю їх життя. Козаччина явила собою період найбільшого напруження сил українського народу, такий час його державної, соціальної і культурної творчості, коли, за словами Д.Дорошенка, «виявились яскраво найліпші ясні і найгірші темні боки української національної вдачі» [7, с. 1; с. 152]. Отже, зрозуміло, звідки йде оспівування у народній поезії, козака як ідеалу вільної людини, борця за суспільне благо та за власну кращу долю.

На думку сучасного вітчизняного соціолога Є. Головахи, послідовність включення громадян у сферу політичного життя суспільства відбувається таким чином: підвищується інтерес до політики, відбувається активація організаційної суспільно-політичної діяльності, підвищується політична ефективність (оцінка суб'єктом своєї здатності впливати на політичні події та рішення), уточнюються політичні орієнтації (підтримка певного політичного напрямку і відповідних політичних організацій), здійснюється уписування конкретним індивідом себе до тих чи інших суспільних ситуацій й перспектив, змінюється ставлення до держави та свого місця в її структурах [8]. Як і раніше в українській історії, так і зараз певним ментальним "коефіцієнтом" постає індивідуалізм думки, вчинку, мотиву. Соціально-політичний устрій розуміється людиною як певний ринок, на якому діють суб'єкти й групи суб'єктів відповідно до своїх приватних інтересів. Достатньо чітко проглядається індивідуалістська політична субкультура, що характеризується ринковим типом відносин уряду (парламенту) й громадян, де приватний інтерес та приватна ініціатива домінує над турботою про створення “доброго суспільства”. Щоправда, часто-густо конкретні індивідуалістичні мотиви й змісти свідомості громадян викривлені міфологемами, які залишились у спадок від радянської ідеологічної системи. До речі, у ринково-орієнтованих демократіях Заходу, де зародилися більшість сучасних соціально-політичних теорій, також вважається нормою, коли політичний процес не має інших цілей (або потреб) крім індивідуальних цілей громадян (виборців), а суспільний інтерес виявляється сумою інтересів окремих громадян. У такій "ринковій" політиці індивідууми використовують свої голоси для досягнення власних політичних цілей, так само як у ринковій економіці вони голосують заради того грошима.

До вад української ментальної “некласичності” відносять і такий її прояв як «емоціоналізм і сентименталізм, чутливість і ліризм», які позбавляють український індивідуалізм постійних, міцних основ; коли Д.Чижевський стверджує, що українець цінує «більше широкій жест, ніж глибокий зміст, більше розмах і кількість, ніж внутрішню якість, більше форми проявлення змісту, ніж сам зміст, одним словом – цінує більше “показуватися”, ніж “бути”» [9, с. 21], а В.Липинський каже про те, що «надмірною чутливістю... пояснюється наша легка запальність і шкоро схолоджування; пояснюється теж draжливість на дрібниці і байдужість до дійсно важливих речей, яких розрізняти від дрібниць не вміємо»(цитата за [10, с. 36-37]).

Проте самоврядні потенції української ментальності [11, с. 134], – а саме: психологія працьовитого господаря, здатність навіть за найнесприятливіших умов знаходити різноманітні

індивідуальні й громадські форми раціонального господарювання, вміння самим собі давати раду, боротися за виживання, бажання свободи, стихія вільної самодіяльності незалежної особистості, «небажання бути глядачем світової драми, а тільки її актором», високий ступінь громадськополітичної самоорганізації українського народу, народна правосвідомість, здатність до громадсько-політичної творчості “знизу” тощо, – залишаються потужними внутрішніми творчими рушійними силами соціально-політичної життєдіяльності. Самоврядні потенції української ментальності – невід’ємна частка історичного “образу” українського народу. Вони належать до базових рис українського народу. І, певна річ, вони знаходять своє віддзеркалення у суспільно-політичній сфері сьогодення України.

Так само соціопсихічні складники українського національного характеру [12, с. 138], що виводяться із соціопсихічної структури української нації, демонструють високу потенційну політичну культуру українського соціуму. Нордійський, понтійський, динарський і остійський соціопсихологічні типи постулюють витривалість, правдолюбство, силу волі та фізичну силу, пильність, любов до порядку, впевненість у собі, розсудливість, вибагливість до товариства, цінування власної свободи, певну нематеріальну духовну енергію, що формує суспільство, творче горіння, прив’язаність до своєї садиби, своєї хати, гордість як ментальні риси українця.

Етнічні пракультури-«первені» (термін Ю.Липи), як складові українського національного характеру [13, с. 57], також залишили у спадок сучасному українцю чимало привабливих рис соціальнополітичної ментальності, а саме: терплячість, відважність, скромність, обережність, наполегливість у досягненні мети та уміння стійко сприймати невдачі, повага до жінки, до батьків, до родинних звичаїв і демократичного суспільного устрою, заповзятливість, творчий дух, завдяки якому індивідуалізм українця протистоїть стадності (хоча відданість улюбленій справі спонукає його знаходити партнерів і однодумців, звідки тяга українця до різних спілок, коаліцій, єдностей тощо), усвідомлення своїх політичних традицій, дух волелюбності й національної гордості.

Політичне життя як таке є особливо швидкоплинним, у ньому постійно виникають нові проблеми, явища і процеси, зникають ті, що відбули своє або вирішені політичною практикою, змінюються тактичні цілі та поведінка основних його суб’єктів, реальна політична ситуація постає сукупністю відкритих та завуальованих політичних маневрів, усілякого роду хитрощів, конкурентної боротьби. Життя йде далі. Людина як суб’єкт соціально-політичних суспільних процесів, й як носій цілком конкретної соціально-політичної ментальності, весь час перебуває у його вирі.

Висновки

Ментальність постає цілісним феноменом, який комплексно відображає рівень цивілізованості народу, особливості його духовності, світосприйняття, віддзеркалює ступінь інтелектуального розвитку суспільства як соціальний індикатор його стану. Ментальний феномен узагальнює складові та якісні характеристики різних соціальних суб’єктів – окремих індивідів, соціальних груп, суспільства у цілому, виступає певною інтелектуально-духовною характеристикою суспільства (народу, нації) та його членів як національних “суспільних суб’єктів”. У визначенні сутності, зокрема, соціально-політичної національної ментальності слід зауважити таке:

1. Український народ, що є нащадком прадавніх культурних традицій, психічно асимілює та синтезує різні культурні традиції мислення, є народом найрізноманітнішого духовного досвіду. В українській політичній свідомості відображена політична ментальна культура, що реалізується у пошуку універсальних засад людського буття, у вільному творчому підході до життя. В українській ментальності, як “дусі народу”, сконцентровані

фундаментальні психологічні риси, здатні, при потребі, проявитися в усіх соціально-економічних, політичних та культурних реаліях буття.

2. Політику (політичні правила гри) формують політичні інститути суспільства. Їх вплив є суттєвим на поведінку й соціальне мислення суб'єктів політики. Проте політичні інститути самі формуються історією. Люди обирають собі ті чи інші інститути під диктовку традиції, певних соціальних норм, особливостей внутрішньополітичного розвитку країни. Отже, потреба у вивченні проблематики ментального, що є підґрунтям взаємозв'язку названих процесів, є очевидною.

3. Практична діяльність політичних інститутів країни (їх ефективність чи неефективність) також визначається соціальним (соціокультурним) контекстом, за яким захований ментальний контекст, коли пересічний громадянин певним чином оцінює політичну ситуацію у суспільстві і відповідним чином діє у соціально-політичній сфері.

4. Спеціальні соціально-філософські й політологічні дослідження на вітчизняному ґрунті здатні оживити національну традицію, запобігати неефективному некритичному запозиченню іншо-культурних елементів суспільно-політичного розвитку. Разом з тим порівняльний аналіз схожих та відмінних фактів соціально-політичних реалій інших країн робить вітчизняну політичну філософію більш сприйнятливою до складності й багатоманітності норм, цінностей, інститутів і соціальних структур сучасного суспільного життя та до взаємозв'язку різних форм політичної поведінки людей за сучасних умов, коли нехай й "чужі" ментальні утворення набувають у ситуації України нового змістовного забарвлення.

Список літератури:

1. Лозко Г. Етнічні складники українського характеру (за Ю. Липою) // Мала енциклопедія етнодержавництва. – К.: Генеза, Довіра, 1996. – 942 с. – С. 57.
2. Головаха Е.И. Трансформирующееся общество. – К., 1996.
3. Горбатенко В. Самоврядні потенції української ментальності // Мала енциклопедія етнодержавництва. – К.: Генеза, Довіра, 1996. 942 с. – С. 134.
4. Дорошенко Д.І. Нарис історії України: В двох томах. – Львів: Глобус, 1991.
5. Жулинський М. Голгофа українця Володимира Винниченка. // Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. – К.: Криниця, 1991. – 127с.
6. Кизима В. “Незалежність від” чи “незалежність для”? Маргінальна сутність ментальності України // Віче. – 1993. – № 9. – С. 114-126.
7. Лозко Г. Соціопсихічні складники українського національного характеру // Мала енциклопедія етнодержавництва. – К.: Генеза, Довіра, 1996. – 942 с. – С. 138.
8. Онацький Є. Українська емоційність. // Українська душа: Зб. наук. пр. / За заг. ред. В.Храмової. – К.: Фенікс, 1992. – 128 с.
9. Павлюк С. Хто він, зарубіжний українець? // Віче. – 1993. – № 4. – С. 109-116.
10. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: "АртЕк", 1999. – 728 с.
11. Проблеми теорії ментальності / М.В.Попович, І.В.Кисляковська, Н.Б.Вяткіна та ін. – К.: Наукова думка, 2006. – 403 с.
12. Хрипко Світлана Анатоліївна Етнокультурна царина духовно-релігійних обрисів української ментальності: усталеності та інновації: монографія НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009 г.
13. Хрипко, Світлана Анатоліївна. Аксіокультурологічний дискурс освітнього феномену: цінне; ментальне; національне; наукове [Текст] : навч.-метод. посіб. / Хрипко С. А. - К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. - 402 с. - Бібліогр. в кінці розд. - ISBN 978-966-660-540-8 Книга
14. Хрипко, Світлана Духовно-релігійні вияви української ментальності [Текст] : дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Хрипко С. А. - К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. - 189 арк. - арк. 174-189
15. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К.: Орій, 1992. – 230 с.
16. Щокін Г.В. Загальні контури теорії соціального розвитку та управління // Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи. – К.: МАУП, 2000. – 384 с.

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СПОЖИВАННЯ У СУСПІЛЬСТВІ

Костик М.М., ст. гр. 5151м

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

maxim.kostick.work@gmail.com

***Анотація.** Стаття присвячена проблемам сучасного споживання. В статті є аналіз і вияв рис, що характеризують «суспільство споживання», і як воно впливає на розвиток особистості в моральному і інтелектуальному аспектах.*

***Ключові слова:** «суспільство споживання», раціональність споживання*

Вступна частина. Ми живемо у вік достатку, коли можна просто прийти в магазин і придбати практично будь-яку річ або продукт. Нам доступні всі блага сучасного життя. Ми колекціонуємо і накопичуємо їх, часом бездумно заповнюючи простір навколо себе непотрібними предметами. Все це оточення дає лише ілюзію щастя, але ні на йоту не наближає нас до задоволеності і наповненості. Це явище ще в 1970 році описав сучасний філософ і соціолог Жан Бодрійяр. Його дослідження знайшли відображення в книзі «Суспільство споживання».

Метою роботи є аналіз проблем сучасного споживання і як ці проблеми впливають на розвиток особистості та суспільства.

Основна частина Споживання - фундаментальна умова буття людини і суспільства, найважливіша сфера соціального та індивідуального життя. З плином часу воно зазнає змін як в якісному, так і в кількісному відношенні. Це обумовлено, з одного боку, прогресом продуктивних сил, а з іншого - трансформацією суспільних відносин. З плином часу споживання виходить за рамки способу задоволення потреби в їжі, одязі, житлі і т.д. і все більше стає засобом демонстрації соціального статусу, рівня освіченості та культури, тобто способом, яким особистість позиціонує себе в соціумі. Зрозуміло, ці судження мають відношення далеко не до всіх суспільних систем і не до всіх соціальних верств, а тільки до тих, які належать до відносно щасливої частини суспільства, що живе вище рівня елементарної потреби.

Споживання в його сучасному стані поступово набуває провідну роль в системі соціального відтворення, виходячи за рамки економічної сфери, глибоко проникаючи у сферу культурних смислів, роблячи значний вплив на духовне життя суспільства та особистості. Для значної частини сучасного людства характерний феномен споживацтва (консьюмеризму) - тобто ставлення до споживання не як до умови людського життя, а як до головного або навіть єдиного його змісту.

Перша і найважливіша проблема це те, що споживацтво збільшує швидкість у перегонах споживання, що ведуть до відносного або навіть абсолютного виснаження ресурсів планети.

Природа споживання обумовлена специфікою людини як соціальної істоти. З одного боку, людина є живим організмом і тому йому необхідно підтримувати своє фізичне існування шляхом засвоєння об'єктів природного середовища, з іншого боку, інтенсивність і спосіб споживання залежать від конкретно-історичних умов. В рамках цього загального (для певного суспільства) способу спостерігаються значні індивідуальні відмінності, пов'язані з уподобаннями та життєвими установками особистості. Іншими словами, індивідуальне і суспільне споживання є показниками культури індивіда і суспільства в цілому.

В останні десятиліття роль суб'єктивних переваг в споживанні істотно зросла у зв'язку з розширенням спектру товарів на ринку. За допомогою маніпулятивних практик в ринковій економіці формується і з успіхом використовується здатність людини зупиняти свій вибір на той чи інший товар. Ситуація складається таким чином, що у людини «більше немає можливості не робити вибору, купувати річ просто заради її застосування» Інакше кажучи, для ринкової економіки характерно примус до споживання, яке зовні виглядає (а часто і суб'єктивно сприймається) як свобода вибору товару.

Псевдо потрібність переспоживати викликана прагненням власників капіталу, використовуючи інфраструктуру споживання (до якої відносяться мода і реклама), «виховувати» суспільство так, щоб кожен купував якнайбільше, викидав куплені товари якомога раніше і купував знову. Виробники гаджетів постійно створюють нові моделі та рекламують їх так, щоб споживачі скорочували термін користування кожної моделлю та замінювали на іншу, навіть якщо остання знаходиться в цілком функціональному стані. Тут спостерігається ефект морального старіння товарів, феномен не технологічної виснаженості або неможливості бути експлуатованим далі, а виходу з моди.

Сьогоднішня розкіш завтра стає нормою, і у типового споживача стан задоволеності постійно вислизає. Як зазначав Г. Дебор, предмет, який був престижним в спектаклі, стає вульгарним, коли їм опанує один споживач водночас з іншими. Цікава також фраза героя роману «99 франків» Ф. Бегбедер про те, що гламур — це свято, яке завжди з іншими, але не з тобою. Тільки споживач лише думає, що це свято з кимось — адже «стандарт розкоші» поширюється на максимально широке коло людей, і ні для кого з них він не є справжнім стандартом, тобто незмінним за своєю суттю, а тому більш-менш легко досягається. Також характерна думка персонажа Бегбедера про те, що він як рекламист залучає людей до наркотику під назвою «новинка», а вся принадність новинок полягає в їх не довговічності. Тут же виникає наступна новинка, що обертає попередню в дармовий мотлох. У професії рекламиста ніхто не бажає людям щастя. На думку персонажа «99 франків», щасливі люди — не споживають. Немає ніякого стандарту відповідності. Стандарт — довічна гонитва за стандартом. Життя типового споживача сповнена споживчих перемог, але перемоги як такої немає, оскільки апріорі не досягається остаточний тріумф. Немає ніякої фінішної межі, що символізує закінчення перегон. Для підтримки самооцінки і самоідентичності як модного і продвинутого, споживачу треба постійно споживати. Самооцінка залежить від кількості, вартості, модності і брендовості придбаних товарів. Система виробництва та реклами створить нові і скасовує старі стандарти і критерії для підтримки самооцінки і самоідентичності. У гонитві за невловимим стандартом ми спостерігаємо матеріальну форму трансцендентності.

Замість стандарту є феномен «мобільності престижу». Виникає «налагоджена мода» замість життя в моді, в сучасності, в модерн. Передній фронт ідеалу постійно зміщується далі за шкалою нез'ясованого прогресу, і споживач прагне наздогнати ту стадію сучасності, яка вже почала застарівати. Але оскільки споживання базується на виробництві, для останнього потрібно функціонувати в режимі: «створюй товар короткоживущим, щоб забезпечувати оборот, незважаючи на те, що з екологічної точки зору це - діяльність по марнотратства ресурсів». Бізнес створює все більше непотрібних гаджетів, забезпечують їх швидке старіння і своїм маркетингом привчають товариство «йти в ногу з часом», купуючи і викидаючи, потім знову купуючи нові пристрої і через нетривалий час їх викидаючи, щоб придбати ще більш нові, удосконалені, наділені статусом, символічністю. Коли справа стосується прибутку і виживання в конкурентному середовищі, екологічні пріоритети відходять на задній план.

У суспільстві споживання, де штучним шляхом задається швидкий темп циклу «купив - викинув - купив», збільшується надлишкове виробництво, яке створить не дійсно необхідні для задоволення нормальних людських потреб продукти, а гаджети, потрібні для задоволення

фіктивних (нав'язаних модою і рекламою) потреб. Для цього необхідно наростання використуваного сировини. Внаслідок такої виробничої надмірності виникають 3 масштабні проблеми: 1) гіпер споживання ресурсів 2) наростання обсягу сміття різних видів 3) людина придбає не те що їй потрібно, а те що їй навязали.

Висновки Отже сучасне споживання породжує такі проблеми:

- Виснаження ресурсів планети
- Суспільство споживання робить людину залежною, несамостійною
- Основною метою індивідуума стає споживання, а наполеглива праця, навчання, підвищення кваліфікації є лише побічний ефект.
- У суспільстві споживання заохочується прискорення процесів. У тому числі прискорюються негативні, руйнівні процеси
- Моральні цінності суспільства споживання заперечують необхідність всебічного розумового, морального і духовного розвитку людини. Це веде до обдурення людей, деградації їх як особистостей, занепаду масової культури. Крім того, це спрощує маніпулювання свідомістю, так як темних, неосвічених людей дуже легко обдурити.

Список літератури:

1. Жан Бодрийяр. Общество потребления / Жан Бодрийяр — М.: Республика, 2006.- 320с.
2. Изабель Шмигин. Философия потребления / Изабель Шмигин — М.: Гуманитарный центр, 2009.- 249с
3. Тим Кассер. Быть или иметь? Психология культуры потребления / Тим Кассер — М.: Манн, Иванов И Фербер, 2015.- 208с.

Kostick Maxim

PROBLEMS OF MODERN CONSUMPTION IN SOCIETY

Abstract. The article is devoted to the problems of modern consumption. The article analyzes and reveals the features that characterize the "consumer society", and how it affects the development of personality in moral and intellectual aspects.

Keywords: "consumption society", rationality of consumption

Костык Максим

ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ПОТРЕБЛЕНИЯ В ОБЩЕСТВЕ

Аннотация. Статья посвящена проблемам современного потребления. В статье есть анализ и проявление черт, характеризующих «общество потребления», и как оно влияет на развитие личности в нравственном и интеллектуальном аспектах.

Ключевые слова: «Общество потребления», рациональность потребления

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Кузнецов Г.В., ст. гр. 5621м

Науковий керівник: канд. політ. наук, доц. каф. соціально-гуманітарних дисциплін
Кравчук О.Ю.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Політичні технології відіграють важливу роль у формуванні політичних процесів та інститутів, а також у політичній сфері суспільства. Вони є феноменом політичного життя

суспільства. Розвиток, вдосконалення політичних технологій триває і нині. Але існує проблема легітимності їх використання та чимало недоліків в правовому аспекті, що призводять до нерегульованості їх застосування в політичній сфері. Конструктивну роль в політичній сфері має відігравати громадський контроль та, зокрема, політичне і правове регулювання, застосування політичних технологій у виборчому процесі. Саме для цього потрібно детальніше досліджувати дані технології.

Питанням використання політичних технологій займалися такі науковці, як Р. Даль, Д. Істон, Дж. Сарторі, Х. Томас, С. Хантінгтон, У. Ліппман, В. Бебик, Є. Головаха, М. Головатий, С. Рябов. Використання політичних технологій у виборчих процесах досліджувалося в працях П. Лазарсфельда, У. Ліппмана, Л. О. Кочубея, Г. Г. Почепцова, К. О. Ващенко й ін.

Метою даної статті є опис сфери застосування політичних технологій – публічної політики, тобто такої, що спрямована на впровадження в масову свідомість тієї чи іншої ідеології, політичних ідей і позицій, позитивних образів політиків (політичних процесів), а також на забезпечення масової підтримки громадянами зазначених ідей, політиків, процесів.

Публічна політика – це політика, яка розробляється й реалізується не лише виключно органами державної влади (так званий «вертикальний вимір»), а й у «горизонтальному вимірі» політичного процесу. Вертикальна складова частини процесу здійснення публічної політики відображає її когерентність, ієрархічність й інструментальність [2]. Горизонтальний компонент доповнює вертикальну, акцентуючи увагу на зв'язках між акторами політичного процесу, які визначають набір можливих варіантів політики. Саме горизонтальний складник повинен радикально вплинути на визначення предмета політики та на впровадження політичних рішень. [2].

Головним об'єктом впливу в політичному технологічному процесі завжди є громадяни країни. Адже, саме вони організують політичні партії, проводять мітинги й страйки, беруть участь у виборах, відтворюють або руйнують політичні та економічні системи. Безпосередньо від електорату залежить досягнення політичних цілей тієї чи іншої політичної сили. Відповідно, політичні технології – це засоби, методи впливу на людей з метою зміни їх політичної думки.

Під час формування параметрів політичних технологій враховуються не лише завдання, але й тип і характеристики діючих суб'єктів, часові та інші найважливіші параметри умов діяльності. При цьому технології можуть задаватися «зверху», тобто правлячими структурами, а можуть формуватися й в результаті узагальнення та раціоналізації живого досвіду суб'єктів, які постійно діють у подібних умовах [3].

Вплив політичних технологій безпосередньо спрямований на політичну свідомість громадян, яка є відображенням тих відносин, що складаються в суспільстві між різними соціальними групами з приводу завоювання, утримання й використання влади.

Говорячи про політичну свідомість, ми погоджуємось з дослідниками цього питання, які визначають цей феномен як одночасне відображення суб'єктами тих чи інших явищ і вираження їхнього ставлення до політичних подій. Однак, зміст політичної свідомості не обмежується лише знанням як раціональним моментом, а включає продукти чуттєвого відображення й оцінки. Політична свідомість є продуктом раціонального, емоційного та вольового розуміння людиною змісту й особливостей політичних відносин. Це, передусім, ставлення до влади, до засобів, форм її організації та реалізації, до різноманітних політичних сил і їх методів діяльності.

Серед політичних технологій виборчі технології займають центральне місце та є найпоширенішим. Це пояснюється як актуальністю їх використання у суспільстві, що

трансформується, так і тим, що політичний процес у період виборчих кампаній є певною послідовністю стадій організації діяльності, яка значною мірою піддається технологізації [1].

Розвитку виборчих технологій сприяє демократичний характер політичної системи, оскільки тільки в ній з'являється реальна можливість вибору. В умовах її формування великі увага приділяється демократичним процедурам громадянського волевиявлення, сучасна демократія нездійсненна без виборчого процесу. Демократизація суспільства і розвиток інституту виборів сприяли формуванню в країні повноцінного політичного ринку, що пред'являє принципово нові вимоги до передвиборчої стратегії політичних акторів, які виборюють владу.

Однією з характерних особливостей застосування політичних технологій в Україні є посилення їх технологічності. Основним завданням на виборах є проведення вдалої інформаційної кампанії, в основі якої лежить вміння створити позитивний імідж партії чи кандидата, використовуючи весь спектр політичних технологій, щоб суб'єкт виборчого процесу став більш відомим і досяг кінцевого результату.

Застосування політичних технологій можна порівняти з мистецтвом, адже від розумного їх використання залежить досягнення необхідного політичного результату. Політичні технології в політичних процесах займали чільне місце як за часів античності, так і в сучасній політиці. Зміни, які відбуваються в суспільстві, роблять свій внесок у розвиток технологій і диктують нові вимоги, від задоволення яких залежить успішність того чи іншого політичного процесу. Політичні технології переводять у площину практичної політичної діяльності теоретичні знання про суспільство, даючи змогу тим самим використовувати все різноманіття закономірностей, принципів, норм, факторів у визначенні цілей, засобів і методів здійснення впливу на свідомість громадян.

Список літератури:

1. Римар Н. Використання засобів політичної реклами та Public Relations у боротьбі за політичну владу. *Людина і політика*. 2002. №4. С.75.
2. Політична аналітика в системі публічного управління / С. О. Телешун, С. В. Сьомін, О. Р. Титаренко та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ: Вид-во НАДУ, 2008.
3. Типи і способи формування політичних технологій. URL: <http://studies.in.ua/ru/politicheskie-tehnologii-seminary/1376-tipi-sposobiformuvannya-politichnih-tehnology.html> (дата звернення 01.02.2021).

ПРОБЛЕМИ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ У СУСПІЛЬСТВІ

Купріянова Ірина, ст. гр. 5261м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Яценко Г.Ю.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв
irk5530@gmail.com

Анотація. Актуальність теми обумовлена поширенням принципів індивідуалізму в сучасному світі. В системі ціннісних орієнтацій сучасного суспільства робиться головний акцент на задоволенні особистого споживання. Аналіз специфіки ціннісних орієнтирів молоді, проблеми взаємодії різних поколінь. У статті розглядається вплив інформаційного середовища в цілому на світосприйняття і світовідчуття молодих людей. Акцентується увага на необхідність вироблення нових цінностей.

Ключові слова: проблеми сім'ї та молоді, молодь, батьки, суспільство, матеріальне становище, поведінка, погані звички, ціннісні проблеми

Довічними проблемами життя суспільства є і були проблеми взаємовідносин батьків і дітей. Кожне нове покоління – це крок розвитку суспільства. Молодь бере за взірць досвід попередніх поколінь, але ставлення до процесів формування ціннісних орієнтирів є індивідуальним. Однією з актуальних проблем сучасної молоді є проблема формування ціннісних орієнтирів.

На сьогоднішній день В. Бебик, М. Головатий, Є. Головаха, М. Корнєв, займаються цією проблематикою. Науковці прийшли до висновку, що ціннісні орієнтири формуються протягом життя, в процесі соціалізації [1].

Метою та завданням нашого дослідження було виявити проблеми, які супроводжують молоде покоління у процесі становлення ціннісних орієнтирів .

Будь-яке суспільство незалежно від його політичної системи, рівня матеріального і духовного розвитку зацікавлене в постійному накопиченні своїх багатств в усіх сферах життєдіяльності. Для цього йому доводиться вирішувати цілий комплекс соціально-економічних, політичних завдань, які повинні створити необхідні умови перш за все для реалізації і самореалізації кожного громадянина як особистості [2].

Всі покоління особливі та кожне з них має індивідуальний напрямок розвитку відносин, що в свою чергу формує різні культурні цінності, моралі та орієнтири суспільства.

Л. Фойлер стверджував, що «конфлікт поколінь» – універсальна тема людської історії. Він ґрунтується на рисах людської природи і може бути, навіть більш важливим. Історія всіх існуючих товариств є історія боротьби між поколіннями [3].

Соціальні проблеми сім'ї та молоді найважливішим чином пов'язані між собою. Для сучасної людини в нинішньому суспільстві необхідно мати план та здатність реалізувати його у майбутньому. Молодь намагається реалізує себе через навчання, укладання шлюбів, самовдосконалення, народження дітей та повноцінного спілкування. Для сучасних молодих людей питання матеріального забезпечення є одним з найважливіших.

В кожній сім'ї старше покоління надихає молодь на те, щоб вони досягали успіху у своїй професії та фінансової незалежності у майбутньому. Для батьків ця дія потребує фінансової та часової інвестиції в тому чи іншому обсязі.

Згідно з опитуванням у 2019 р., рейтинг майбутніх професій для української молоді виглядає наступним чином:

- 42% – абсолютна більшість опитаних прагне займатися власним бізнесом;
- 15% – прагнуть займатися політикою;
- 17% – мріють стати вченими [4].

За останні десять років різні погляди поколінь починають провокувати незліченну кількість конфліктних ситуацій, які не проходять безслідно в суспільстві.

Проблеми фінансового положення родин та занепад моральності суспільства розташовані поруч. Культура залишає бажати кращого, так як в суспільстві вона посіла другорядне місце. На сьогоднішній день культурі все менше і менше приділяють належної уваги. Для молодого покоління значення набуває девіантна поведінка в сукупності із вживанням алкоголю та наркотиків. Натхнення уявляти та створювати щось незвичайне та новітнє дуже рідко можна побачити у молоді. Саме з цього і утворюється атипова поведінка у підростаючого покоління, яке не вміє самостійно вирішувати свої проблеми.

Від наркотичних речовин залежні 3.5% населення держави, за даними 2019 р. І кожен рік ця цифра зростає на 7-11%. Кожного року помирає 10-12 тис. населення. Швидкість

збільшення кількості наркозалежних людей зростає та продовжує зростати у порівнянні з минулими роками.

По статистиці 2015 р. близько 900 тис. людей мають залежність від алкоголю. Але з кожним роком ці відомості збільшуються на 50-55 тис. нових хворих. Наркоманія та алкоголізм стає проявом духовної хвороби не тільки однієї людини, а і всього суспільства [5].

Ми порушили деякі соціальні проблеми сім'ї, проте їх список значно ширше:

- скрутне матеріальне становище сім'ї;
- погіршення здоров'я населення;
- жорстоке поводження з дітьми та іншими членами сім'ї;
- антигромадський спосіб життя, правопорушення та скандали;
- соціальне сирітство.

Дана проблематика повинна радикально вирішуватися.

Технічний прогрес стрімко розвивається та все більше стає невід'ємною частиною життя суспільства. Без смартфонів, Інтернету неможливо уявити сучасний світ, але вони стали на заваді єдності людей. Комп'ютерні ігри, комічні мультфільми, кінематограф з жорстким сюжетом, як наслідок викликають у молоді безкарність, відсутність емоцій. Ці проблеми за своєю сутністю глобальні і вимагають вирішення.

У процесі формування цінностей освіта посідає важливе місце. Не кожна сім'я може надати можливість своїй дитині здобувати освіту у закордонних ВНЗ. Стосовно нашої країни, можна сказати, що питання про зайнятості студентів взагалі не вирішено і у більшості випадків навчання не відбувається у безкоштовній формі. Для того щоб вирішити питання освіти, молоді люди починають поєднувати роботу та навчання, що негативно позначається на рівні та якості їх освіти.

Молоде покоління розуміє, що для молодіжної державної політики в пріоритеті повинні стояти такі питання: вирішення житлового питання, заохочення до праці та підтримка талановитої молоді, забезпечення здорового та безпечного способу життя у скрутних становищах чи обставинах.

Згідно з опитуванням 2020 р.:

- 54% української молоді задоволені своїм життям, але не повністю;
- у 34% є свої труднощі, які не дають їм можливості цілком бути задоволеними станом справ;
- 4% – повністю не задоволені існуючими реаліями;
- 7% повністю задоволені життям.

Згідно цих даних видно, що уряд має більше приділяти уваги молодому поколінню і розуміти що саме воно є майбутнім нашої держави.

Значна частина молодого населення знаходе різні шляхи досягнення своєї мети. Одні з них активно інтеріоризуються, а інші адаптуються (йдуть легшим шляхом оминаючи труднощі, починаючи приймати наркотики та алкоголь). Цей вибір люди роблять завдяки наявності внутрішнього страху перед відповідальністю та нестачі впевненості у завтрашньому дні. На сьогоднішній день молодь має проблеми з працевлаштуванням.

В нашій країні відсутній захист в сфері працевлаштування для молодого покоління. Молоді робітники у яких дуже мало досвіду або він взагалі відсутній не рідко потрапляють під

скорочення. Молодь яка не має жодних життєвих перспектив починає вести боротьбу за виживання та завдяки цьому відбуваються зміни в гіршу сторону їхньої поведінки.

Можна дуже багато говорити про проблеми, які дійсно стосуються молоді. Та все ж таки серед молодого покоління існують й ті в яких першочерговим пріоритетом є якісна освіта. Завдяки високому рівню освіти молодь прагне знайти роботу, яка б задовольняла не тільки фінансово, а ще й приносила б задоволення.

Якщо не звертати уваги на весь суспільний негатив, то можна побачити і позитивні якості які несе в собі молоде покоління. Молодь ставить перед собою перелік певних умовностей, цілей та задач. Для неї важливішим за все є освіта та саморозвиток. Деякі з них мають інтерес у сфері мистецтва, модних тенденцій. Якщо взяти до уваги способи обміну інформацією то Інтернет посідає перше місце у навчанні, роботі та спілкуванні. Це важлива та незамінні річ.

Наступне місце, друге - це спілкування. Найпопулярніші теми для дискусій : музика, кіно автомобілі.

Особлива увага приділяється спорту. На сьогоднішній день спорту приділяють більше уваги, ніж будь коли. Найпопулярніші з різновидів : футбол, хокей, волейбол.

Молоде покоління працює над тим щоб їхнє життя було гарне та безтурботне. Та для того щоб відчути результати треба докласти чимало зусиль.

Висновок: усі прошарки нашого суспільства беруть активну участь у створенні суспільства, саме від нас залежить що наші нащадки отримають у майбутньому. Лише у співробітництві суспільства і держави ми зможемо вирішити проблеми соціуму. Бажано щоб молоде покоління прагнуло до всебічного розвитку, беручу за основу великі моралі пріоритети, а держава забезпечувала високий економічний рівень суспільства, що в свою чергу призведе до гідного розвитку суспільства.

Список літератури:

1. Соколов А. В. Ціннісні орієнтири гуманітарного студентства / А. В. Соколов, І. О Щербаков // Соціос. – 2003.
2. Головатий М. Ф. Соціологія молоді : Курс лекцій / М. Ф. Головатий. – М., 1999.
3. Соціологія молодіжні : Учебное пособие / под ред. Ю. Г. Волкова. – Ростов-н / Д. : Феникс, 2001.
4. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. – Тернопіль: ТОВ «Тернограф», 2017. – 100 с.
5. Латиш Ю. Антиалкогольна компанія на початку перебудови / Ю. Латиш // Питання історії України. – 2010.

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕНТАЛІТЕТ ЯК СТАБІЛІЗУЮЧИЙ ФАКТОР МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН

Купріянова І.О., ст. гр. 5261м

Науковий керівник: канд. політ. наук, доц. каф. соціально-гуманітарних дисциплін
Кравчук О.Ю.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Метою даної статті є проаналізувати вплив національних менталітетів на ефективність системи міжнаціональних відносин. Так як, міжнаціональні відносини здійснюються на рівні як взаємодії народів в різних сферах суспільного життя, так і на рівні міжособистісних відносин людей різної етнічної приналежності. На підставі цього, розглядатимуться шляхи оптимізації процесу створення культури цих відносин.

Сучасна етнічна картина світу строката. Населення Землі – це загальне число людей, що живуть на Землі, яка досягла (на 3 січня 2021 роки) приблизно 7 836 525 000 чоловік. За даними Світового банку, населення Землі на 2019 рік становила 7,674 мільярда. За даними ЮНЕСКО, на нашій планеті проживає понад 2 тисячі народів (останнім часом вживається поняття «етнос» або «етнічні спільності» (від грец. етнос – плем'я).

З них:

- в Європі – біля 50
- в Австралії та Океанії – більш як 200
- Північній та Південній Америці – понад 300
- в Азії – понад 800. [1]

За підсумками перепису населення України 2011 року, національний склад країни був представлений таким чином: 77,8% українців, 17,3% росіян, 0,6% білорусів, 0,5% молдаван, 0,5% кримських татар, 0,4 % болгар, 0,3% угорців, 0,3% румунів, 0,3% поляків, 0,2% євреїв і 1,8% інших національностей.

У деяких закуточках України проживають представники різних національних меншин. Наприклад, румуни - це більшість серед населення Герцаївського району Чернівецької області, болгары – у Болградського району Одеської області[1]. Цей аспект зароджує складність територіальних міжетнічних відносин, а згодом цей процес впливає на міжнаціональні та міжетнічні відносин у всьому світі. Тому, ми говоримо, саме про фактор впливу певного національного менталітету нації на загальну систему міжнаціональних взаємокомунікацій.

Стимулом національного відродження є позиція, яка трактує, що нація є унікальним феноменом. Тому, той факт, що сьогодні актуальності набули фрази «національне відродження» і «націоналізм», коли суспільний розвиток набирає стрімкий темп, відбувається процес економічної, політичної і культурної взаємодії, посилюється конкуренція між націями, коли люди живуть в раціональному світі і залишаються «сам на сам» з реальністю, потрібність нації стає більш явною. Тому проблема сьогодення - не тільки розуміння самоідентифікації нації, а й актуальності проблеми міжнародних відносин, а також формування їх культури.

Одним з важливих засобів забезпечення співпраці виступає об'єднання людей в союзи для більш успішного і ефективного виживання і розвитку (тобто для протистояння загрозам). В основі взаємодопомоги лежить принципи договору та довіри. Це такий зв'язок між людьми і народами, коли кожен може відчувати себе повноцінним суб'єктом, лише збагачуючи інших, сприяючи їх досконалості, і є колективізмом.

Історична пам'ять народів має вплив на сьогоденні відносини між державами. Найкращий спосіб уникання зневаги - розуміти культури, традицій, звичок, обрядів і т.п., що призведе до шанування та поваги іншого народу.

Великий вплив на зв'язки між країнами призведе формування культури міжнаціональних відносин та культура міжнаціонального спілкування. Науковці визначають такий вид відносин як шанобливе ставлення до особливостей культури та традицій іншої нації.

Міжнародні відносини включають в себе:

1. Нормативні вимоги є обов'язковими для всіх членів суспільства різних національностей, є для них законом, який регулює взаємовідносини.
2. Традиційні норми – взаємоповага між представниками різних національностей у спілкуванні.
3. Поведінкові характеристики - міжнаціональне спілкування на основі принципів демократизму. [3]

У демократичній державі всі нації почувають себе комфортно, адже держава забезпечує рівність прав і свобод.

Україна – багатонаціональна країна, в якій представники інших націй користуються усіма правами, в статусі національних меншин на території нашої країни, тому усі народи, які живуть тут мають коректно ставитись до української історії, традицій і до всього українського!

У кожного народу свій менталітет. Але у майбутньому облаштуванні світу, його треба використовувати таким чином, щоб сприялися стабільності міжлюдські, міжнаціональні та міждержавні відносини.

Список літератури:

1. Іштуганово Г.С. Міжнародний науковий журнал «Символ науки» ст. «Духовні передумови міжетнічного культурного діалогу в багатонаціональному поліконфесійному суспільстві» .2016. С 32.
2. Історичні міфи і стереотипи та міжнаціональні відносини в сучасній Україні /Авторський колектив, за ред. Л.О. Зашкільняка. Львів, 2009 р., С 476.
3. Беліцер Н. Кримські татари як корінний народ: Історія питання та сучасні реалії. Інститут демократії імені Пилипа Орлика. м. Київ. 2016.С 120

ЖІНКА У ПОЛІТИЦІ: НЕДОЛІКИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Скіба О.С., ст. гр. 5285м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Анотація. У тезах доповіді викладено короткий огляд медіа-контенту щодо гендерної політики в Україні. Розкрито методи впровадження стратегії гендерної рівності в політичному просторі та їх недоліки.

Ключові слова: сталий розвиток; гендерна політика; гендерна рівність; гендерні квоти.

Початок 21-го сторіччя приніс із собою різкі зміни для тих соціальних груп, що століттями несли гніт патріархального суспільства. Це наслідок розквіту постмодерного індивідуалізму людства, їх боротьби за свої права говорити про свою особистість, ідентичність та позицію. Підтримкою для їх боротьби стало впровадження ідеї сталого розвитку, що несе із собою, окрім змін в екології, - зміни в суспільстві. Концепція сталого розвитку має привести суспільство до певного компромісу, в якому всі соціальні групи матимуть рівні права, обов'язки та можливості. І якщо розвинуті країни можуть похизуватися високим залученням жінок у політиці, видимістю ЛГБТ-спільноти, доволі успішною кампанією з боротьби проти різних видів насильства, то у країнах, що розвиваються, все не так райдужно. Чого тільки вартє рішення польського конституційного суду про заборону абортів, що вивела тисячі людей на вулиці не залежно від статі або самоідентифікації. Люди розуміли - це порушення прав жінок і вони вибороли відтермінування цього рішення. Таких прикладів тільки за декаду вистачить ще на 100 сторінок. Це і Прайди, що неодмінно супроводжувалися бійками та скандалами, феміністичні марші тощо. У цей же час можна спостерігати зміну в настроях розвинутих країн, розширення можливості жінок та їх видимість.

Проте існує питання: чи готове українське суспільство до рівності у політиці? Чи готова Україна визнати сильних незалежних депутаток, активісток, бійчинь, мисткиньок, зрештою матерів?

Якщо трохи заглибитись в історію незалежної України, то можна сказати, що політика молодій державі була представлена здебільшого чоловіками. У домайданівські часи Україна мала лише одиниці дійсно відомих політиків і з десятків тих, хто був начебто для обгортки партії. Та лише у 2019 році до Верховної Ради було обрано найбільшу кількість жінок за всю історію незалежної України - 20,8% [1].

Для зміни гендерного перекошу в політиці було введено квоти у партіях, що мали б принести із собою позитивні зміни. Але на практиці ми маємо партії, які задля виконання поставлених умов включають у партії жінок у непрохідні позиції списків, навіть не розглядаючи їх потенційний внесок у розвиток країни, навіть не беручи до увагу, що взагалі можливий такий перебіг подій, коли жінка будує країну. Мотиви, їх два: гендерні квоти і "щоб красиво було". Це прослідковується у риторичі [2], адже призначення кожної жінки народити дитину, а призначення кожного слуги народу народити сексистський скандал; це прослідковується у настроях суспільства і цьому сприяють ЗМІ, що "дотримується європейських стандартів". Так дотримуються, що факт про Олену Шуляк, яка є випускницею фізмату, подається ніби щось неймовірне. Так дотримуються, що стрічка майоріла дивними новинами про вагітність Мендель, адже обов'язковою функцією жінки (навіть якщо це прес-секретарка) є любов до скандалів, інтриг, ну і в даному випадку до президента. Її певні здобутки залишаються непоміченими за її роллю коханки президента, яку розігнали ЗМІ, не визнаючи той факт, що жінки та чоловіки можуть працювати пліч-о-пліч і не перетворювати робочий процес у "Санта-Барбару"[3].

Влада намагається всидіти на двох стільцях, заграючи із ЄС та більш консервативним суспільством одночасно. Це видно під час, наприклад, введення певної ініціатив, як закріплення фемінітивів у правописі. Здавалося б, що фемінітиви є, що ще потрібно? Тим не менш, сама ж Юлія Мендель стверджує, що вони тільки шкодять жінкам, говорячи від імені жінок, які цього не просили.

Певною мірою я розчарована у тому, що відбувається із гендерною політикою в Україні. На жаль, я певна, що реальні відчутні зміни можливі із зміною покоління, що вважало програму "Голі та смішні" вінцем гумору. Покоління, що народилось вже у 2000-х, отримало свою свідомість все коли процес зміни суспільства розвернувся. Вони вільніші у своїх розсудах, вільні від стереотипу, мріють розумітися с батьками, жити без насильства, але з льодовиками, що не розтанули. Вони можуть відкрито кохати людину своєї статі, можуть обрати президентку і не морщити носика, почувши фемінітиви. Вони захистять себе від аб'юзу, а ще від консервативності і нетерпимості всього світу, що вимагає повагу лише тому що старший. На мій погляд, саме молодь продовжує вести країну до рівності, адже, як показує нам півторарічна історія фейлів "влади нових обличь", вони не сильно відрізняються від минулих таких самих обличь, що сидять в агресора на колінках.

Список літератури:

1. Місце жінки в політиці: що змінилося? [Електронний ресурс] // Громадський простір. – 2020. – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?focus=mistse-zhinky-v-politytsi-scho-zminylosya>.
2. Приниження, підлість, погрози і домагання: через що насправді проходять українські політикині [Електронний ресурс] // Гендер в деталях. – 2019. – Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/prinizhennya-pidlist-pogrozi-i-domagannya-cherez-scho-naspravdi-prohodyat-ukrainski-politikini-134928.html>.
3. Жінка, а не політикиня: сексизм у політичних ток-шоу [Електронний ресурс] // Повага. – 2020. – Режим доступу: <https://povaha.org.ua/zhinka-a-ne-politykunya-seksyzm-u-politychnyh-tok-shou/>.
8. Курдіяш І.І., Патлайчук О.В. Гендерна проблема у суспільстві // Філософські та культурологічні проблеми людства очима студентства: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Миколаїв: НУК, 2020. – С. 199-201.

Skiba O.

Abstract. *The abstracts of the report provide a brief overview of media content on gender policy in Ukraine. The methods of implementing the strategy of gender equality in the political space and their shortcomings are revealed.*

Keywords: *sustainable development; gender policy; gender equality; gender quotas.*

Скиба О.С.

Аннотація. *В тезисах доклада изложен краткий обзор медиа-контента по гендерной политики в Украине. Раскрыты методы внедрения стратегии гендерного равенства в политическом пространстве и их недостатки.*

Ключевые слова: *устойчивое развитие; гендерная политика; гендерное равенство; гендерные квоты.*

11. Педагогіка та філософія освіти вищої школи

ФЕНОМЕН БУЛІНГУ ТА ЦІННІСТЬ ІНКЛЮЗІЇ В ОСВІТНЬО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ПРОСТОРИ СЬОГОДЕННОГО УКРАЇНСЬКОГО БУТТЯ

Довга Крістіна, ст.ІІІ курсу
Спеціальності 016 Спеціальна освіта
Київський університет ім. Бориса Грінченка
Інститут Людини
Україна, Київ

*Щоб пізнати ціннісний світ людини,
щоб судити про людину варто, як мінімум, принаймні,
увійти в таємницю її думок і її нещастя,
таємницю її хвилювань і її болю.*
О. Бальзак

Феномен і таїна людського життя належать до вищих апріорних цінностей. Зміст життя, як певної людини, так і спільноти завжди є втіленням і проекцією певної освітньої культури, що притаманна певній традиції, епосі, регіону, тощо. Освіта, в свою чергу, є «.. стрижневою віссю життя (в унікально-суб'єктивному аспекті осмислення даного феномену) і передвічною віссю буття (в найширшому об'єктивному зрізі рефлексії та обґрунтування). Адже саме ціннісна наповненість змісту освіти є проекцією людського погляду в світовий простір, вектором його розуміння, трактування, відчуття і бачення. ... Освіта (як ціннісно-втілений результат) є неповторним варіантом самоосвіти з одного боку, а освіта (як аксіологічно-обумовлений процес) є оригінальною версією досвіду людської цивілізації, унікальним втіленням надбань людського простору буття з іншого аспекту розуміння її феномену і таїни» [Хрипко С. 2009. С.12]. Система освіти завжди є втіленням пріоритетів певного культурного середовища. Ціннісна палітра пріоритетів, в свою чергу, завжди ексклюзивно в тій чи іншій мірі фокусує увагу на тих феноменах, які в сучасній науці отримали назву «інклюзії» та «булінгу». Саме тому, можна стверджувати, що акцентована нами проблема феномену булінгу та цінності інклюзивних практик в освітньо-філософському просторі сьогоденного українського буття є такою, що контекстно завжди була актуалізовано притаманна як філософії (любові до мудрості) так і педагогіці (як практичній філософії за твердженням С.Гессена). Отже, актуальність обраної теми обумовлюється необхідністю проаналізувати педагогічний феномен «булінгу» в контексті інклюзивної освіти з поліконтекстного виміру філософської аксіології.

Специфіка дослідження полягає у поліконтекстному підході до проблеми дослідженні булінгу не лише з педагогічної і психологічної, а й з ціннісно-філософської точки зору.

Виклад основного матеріалу. Освітній простір – це простір панування найвеличнішого й найзначущого з усього, що є надбанням людської цивілізації – стверджують сучасні дослідники філософії освіти - оскільки досвід минулого завжди кристалізується прийдешнім [Хрипко С.2007. 235]. А «все нове- як відомо – добре забуте старе» . І усталеність

остатньої тези видається апріорною. «Нове не буває неочікуваним – стверджував академік Д.Ліхачов – до доброго старого завжди повертаються, але з іншого боку» [Ліхачов Д. 1985. 565]. Вищезазначена тенденція надзвичайно резонансно актуалізується в останній час в освітньому просторі України. Маємо на увазі популістичний і науковий, практичний і мікропрактичний, фаховий і індивідуально-зацікавлений варіант осмислення, реалізації і популяризації такого ціннісно-освітнього феномену як «*інклюзія*».

Безсумнівно, поза людським фактором, осмислення будь-чого зі світу філософії, освіти і цінностей втрачає і свій сенс, і своє значення, і свою фактичність. Саме феномен людини, як чуттєвої і мислячої істоти, зумовлює значущість філософсько-освітньої аксіосфери буття» [Хрипко С. Яценко Г.2011. 40-41]. Адже будь-яка філософська школа ґрунтується на певній шкалі цінностей, будь-яка філософська система в кінцевому рахунку фокусується саме на освітній парадигмі запровадження чи спростування, будь-яке філософствування закінчується проблематикою освіти і цінністю знання. Освіта – духовне обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей, що є надбанням її культурного кола. Серед усього спектру освітніх функцій (інформативна, виховна, комунікативна і т.д.) пріоритетне значення мають *функції кореляції і екстраполяції*, оскільки саме вони зумовлюють вибір життєвих стандартів, настанов, принципів» [Хрипко С. Яценко Г.2011. 40-41]. Сьогодні в Україні активно впроваджується **інклюзивна освіта**. Звичайно, що цей проект є зовсім новим, тому усі учасники педагогічного процесу лише вчаться тому, як правильно організувати весь педагогічний процес в умовах інклюзивного навчання. Тому, на жаль, одним з моментів, над викоренням якого ще варто працювати є **булінг**.

ЮНЕСКО визначає **інклюзивне навчання** як «*процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення чинника виключення в освіті та навчальному процесі*». Тобто це такий спосіб отримання освіти, коли учнівська або студентська молодь з особливими освітніми потребами навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання, – і це є альтернативою інтернатній системі, за якою вони утримуються та навчаються окремо від інших дітей, або домашньому та індивідуальному навчанню. **У грудні 2015 року** Україна ратифікувала основні міжнародні документи у сфері забезпечення прав дітей згідно зі світовими стандартами освіти, соціального захисту та охорони здоров'я. Передусім йдеться про статтю 24 Конвенції ООН про права людей з інвалідністю, в якій визначено обов'язок держави щодо реалізації інклюзивної моделі освіти, тобто створення такого предметно-просторового спеціального середовища, яке б дало змогу всім дітям бути однаково рівними учасниками навчального процесу в єдиному освітньому просторі відповідно до їхніх особливостей, потреб та можливостей. **5 липня 2017 року** президент України дав зелене світло такому навчанню в нашій державі, підписавши ухвалений 23 травня цього ж року закон «Про внесення змін до Закону України "Про освіту" щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг». Відтепер українські діти з особливими освітніми потребами мають повне право здобувати освіту в усіх навчальних закладах, зокрема й безоплатно в державних та комунальних, незалежно від «встановлення інвалідності». Також для цих дітей передбачено можливість запровадження дистанційної та індивідуальної форм навчання, отримання психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги, створення інклюзивних та спеціальних груп (класів) у загальноосвітніх навчальних закладах та «прилаштування» загальноосвітніх шкіл і класів під їхні потреби – тобто здійснення відповідних архітектурних перепланувань, наймання додаткових працівників (корекційних педагогів, тьюторів, психологів), адаптація навчальних планів і програм, методів та форми навчання, використання ресурсів спеціальної освіти, партнерство з громадою тощо. Таким чином, для розуміння інклюзії мають значення чотири ключові аспекти:

1. Інклюзія – це процес. Її слід розглядати як неперервний пошук ефективних способів врахування питання багатоманітності. Інклюзія навчає співіснувати з відмінностями, які розглядаються як стимул для заохочення дітей і дорослих до навчання.

2. Інклюзія спрямована на виявлення й усунення бар'єрів. Вона передбачає збір, узагальнення і оцінку інформації з великої кількості різних джерел з метою вдосконалення освітньої політики і практики, заохочення дітей і дорослих до навчання.

3. Інклюзія створює умови для присутності, участі та досягнень усіх учнів. Термін «присутність» означає місце навчання дітей і те, наскільки регулярно вони його відвідують. Термін «участь» описує якість їхнього навчального досвіду і тому вимагає врахування думок тих, хто навчається. Термін «досягнення» стосується не лише результатів тестів чи екзаменів, а охоплює також результати навчання в межах усіх навчальних планів і програм.

4. Інклюзія вимагає підвищеної уваги до дітей «групи ризику», для яких існує вірогідність виключення чи низької успішності. Йдеться про моральний обов'язок вести ретельне спостереження за групами учнів, які за статистикою найчастіше потрапляють до «групи ризику», і, за потреби, вживати заходів для забезпечення їхньої присутності, участі та досягнень у системі загальної освіти.

Інклюзія унікально втілює філософську антропоніміку як таку, адже по-своєму акцентує **проблему власних імен**. Можна забути методику і результат, але дитина назавжди запам'ятає ім'я вчителя, ім'я інклюзивного педагога. З іншого боку будь-яка методика передбачає той чи інший бік проблеми комунікативної культури, адже завжди є факт звернення до дитини. А дитина, як і будь-яка людина завжди дуже прискіпливо звертає увагу на те, як вимовляється її ім'я. Не можна не погодитись з наступною думкою – «Ім'я – це те, що „дають”, що „носять”, чим „пишаються”, що „втрачають”, за честь якого „сперечаються” і яке подекуди й „ганьблять”... це головний атрибут певної особи, що часто стає її рівнозначним символом. Перекрутити (неправильно висловити ім'я) може стати основою для серйозної образи, мотивацією для міжособистісного конфлікту. Ім'я – це то слово над яким ми «довго замислюємось, відгукуємось на нього, коли до нас звертаються, а найголовніше – ім'я супроводжує нас усе наше життя» [Хрипко, С. & Іатсенко, Г. 2019.]. Подекуди просто вдалий варіант звернення по-імені може вирішити найскладніший міжособистісний булінг-конфлікт.

За великим рахунком увесь вітчизняний аналітичний комплекс розробок щодо феномену інклюзії в освітньому середовищі є втіленням того, що можна акцентувати як національну **філософію дитинознавства**, яка в свою чергу втілює історію «українського вчителювання». «Вчителювати» - саме так позначали свою місію українські освітяни. Погодьмося, методики «вчителювання» втілювали життєвий досвід певного педагога і вони не могли бути однаковими. Як не тотожними були й характери і здібності школярів. Отже в тій чи іншій мірі інклюзивні практики завжди були притаманні в освітньо-культурному українському середовищі.

Булінг як поліконтекстний феномен освітнього буття життєва і псевдоцінність. Життя – це дивна суміш надзвичайних миттєвостей, неочікуваних ударів, жорстокої нудьги та суму [Хрипко С. Яценко Г. 2011. 15-17]. Цінності - вони можуть бути різними, навіть альтернативними за змістом і протилежними по суті; вічними і тимчасовими; справжніми і надуманими, реальними й ілюзорними, зрозумілими й підсвідомо-невисловленими, раціонально окресленими й інтуїтивно-ледь-відчутними тощо. Вони - різні. Вони - унікальні. І вони – цінності. Який би фокус спрямованості у них не був і який би зміст не вкладався у їх звучання [Хрипко-2009. С.3-7]. Те, чим переймається людина в конкретний період життя, те, навколо

чого сконцентровані всі її думки, емоції, пріоритети, прагнення, почуття і є фактичним і безсумнівним втіленням феномену цінного. Довести свою першість в будь-який спосіб є початковим контекстом булінгу.

Феномен, який в сучасному науково-освітньому просторі подають як «булінг» виник не вчора. У життя кожного рано чи пізно приходиться хвилина, коли особливої гостроти, особливого резонансу набуває тема цінностей, проблема їх ствердження або нівелювання, фактичності й міфічності, поверховості й глибинності, обсягу „мішури” і справжності їх змісту. І ці питання (пошуки відповідей на них) охоплюють усю мисленнєву сутність людини, заповнюють все її єство. Є „проблемні” ситуації, де достатньо знайти точку дотику, озвучити причину непорозуміння і вирішити проблему, якої може й „немає такої”, а є, так звані, „граничні ситуації” (за К. Ясперсом), де те, що відбувається, набуває ознак „зламу” і діється на грані „можна” і „не можна”, на грані терпіння, мовчання, моралі і, навіть, - існування. І допоки за цю грань ще не заштовхнули, треба встигнути (саме „встигнути”) зробити єдино вірний крок. Головне – не помилитись в бік чого робиться цей „крок”. Отже, *цінності – це втілення якісно-апріорного вибору за обставин зміст і умови яких коливаються між крайнощами і „дном”*. Цінності – це завжди проблема вибору. Вибір стає життєвою необхідністю, коли людина стинається з обставинами, що так чи інакше перекреслюють її власне «я». В дитячому середовищі це явище отримало назву «булінгу». *Булінг - це агресивна поведінка щодо окремої особи або групи, з метою приниження, домінування, фізичного чи психологічного самотвердження*. За статистикою 80% дітей в Україні потерпають від цькування. Це може проявлятися і в молодшому шкільному віці, але більш «яскраво» настає у підлітковому віці. Насправді, приниження може надходити не лише зі сторони дітей, а й від вчителів. Дуже часто воно може спричинити не лише фізичний біль, а й нести психологічний або економічний характер. Наприклад, коли дитина потерпає через те, що її родина не має фінансової змоги придбати деякі речі. Ще одна надзвичайно актуальна проблема – ставлення оточення до людей з інвалідністю. Зараз активно впроваджується інклюзивна система навчання, яка передбачає включення осіб з інвалідністю в умовах загальноосвітнього закладу. Важко уявити, яких утисків зазнають діти з особливими освітніми потребами, якщо жорстоке ставлення часто зустрічається навіть по відношенню до дітей з нормотиповим рівнем розвитку.

Важливо зазначити, що булінг може бути не лише з боку однокласників. Прикро це зазначити, але сьогодні цькування зустрічається частіше навіть не з боку дітей, а від їхніх батьків! Вони вважають, що інклюзивне навчання порушує права їхніх дітей, тому що вся увага приділяється лише дитині з порушенням розвитку.

Попри увесь негативний спектр змістовного наповнення, булінг як феномен втілює актуальність дієвої значущості освітнього, стартового, цінного і комунікативного чинників. *Життя – це постійне спілкування* (з своїм „я”, з оточуючим „ми”, з книгами, з пращурами, з небом...). Мисленнєвий процес, як і зміст будь-яких контактів і будь-якої форми комунікації завжди є просвітницьким, завжди є освітньо-сфокусованим, завжди є життєво-значущим. **Булінг як факт, за великим рахунком, може стати стартом в житті, початком того чи іншого освітнього проекту, детермінантом світоглядного переосмислення, місцем зустрічі з таїною власного «я».**

Загальні висновки роботи.

- *Науковий дискурс і практичні методології з проблематики інклюзивної освіти та феномену булінгу дозволяють констатувати певний ціннісний дуалізм даних явищ в практичній площині освітнього буття. Складнощі освітньої культури сьогодення, аналітична глибина і нюанси найпростіших (на перший погляд) інклюзивних методик, поліконтекстність присутності феномену булінгу є*

ціннісно-практичним втіленням вітчизняної традиції «вчительства», яка в свою чергу є нічим іншим як філософією дитинознавства.

- *Інклюзивна освіта і в аналітичному і практично-прикладному варіанті вияву є одним з найзатребуваніших освітньо-культурно контекстів репрезентації педагогічної сучасності і одним з найскладніших методологічних проектів в цілому. Аксиологічна парадигма інклюзивної освіти є втіленням любові до мудрості, отже – практичною філософією.*
- *Феномен, який на сьогодні прийнято визначати як булінг, був завжди. Це є втіленням проблеми комунікативної взаємодії. Освітнє середовище завжди, з огляду на час і можливості, по-своєму реагувало на це явище. Цю аксіому втілюють як проблемна дитяча література, так і методичні розробки практик. Візуальна (на перший погляд) «простота» інклюзивних методик приховує реальну практичну складність діяльності інклюзивного педагога, робота якого, апріорі, не може бути бутафорною. Цінність інклюзивної освіти в її практичному змісті, який в свою чергу втілює гуманізм, освіченість, фаховість і любов до «іншого мікросвіту».*
- *Філософія мистецтва є певним втіленням філософії життя та інклюзивних практик. Мистецтво – це віддзеркалення специфіки людського життя. Віддзеркалення цінностей, пріоритетів, проблем, зламів, злетів і падінь тощо. Мистецтво – це і втілення методик подолання тих чи інших життєвих складнощів. З упевненістю можна констатувати, що за умов грамотного фахового спеціалізованого застосування, мистецтво (в усіх формах вияву) набуває ознак інклюзивних методик. Проблематика булінгу так чи інакше простежується в більшості літературних творів. Мікшиовано ця тема є стрижневою в дитячій літературі в принципі. Яскраво цю тему висвітлюють і у кіномистецтві.*
- *Будь-які методики, як і будь-які аналітичні проблемні висновки з простору інклюзивної освіти є, за великим рахунком, **Словом Освіти**. Слово належить наполовину тому, хто говорить, і наполовину тому, хто слухає – писав Мішель Монтень, акцентуючи вагомість змісту того, що озвучується. Слово є і образом, і тінню, і рушієм будь-якого дійства. З дітьми складною термінологічною мовою не розмовляють. Простота – основа геніальності. Слово освітянина – це дотик до істини. І в цьому – відповідальність за сказане. Дивно – коли слова мовчать. І в той же час не варто забувати, що будь-яке мовчання закінчується словами. Слово в освіті повинно бути скромним і мудрим, і тільки тоді воно є **Словом Освіти**.*

При всіх мінусах, булінг як факт, акцентує і в житті інклюзивного педагога і в житті дитини проблему цінностей. А **цінності – це зміст того Слова, з якого починається життя, коли воно починається з «чистого аркушу».**

Список літератури:

1. Адаменко Н. Виховання доброти у дітей молодшого шкільного віку за ідеями В. О. Сухомлинського / Н. Адаменко // Початкова школа. – 2014. – № 9. – С. 8–9.
2. Алексеєнко Т.Ф. Явища мобінгу та булінгу в стосунках групи особистості. Шлях освіти. 2012. № 2: 12-16.
3. Гірник А. Конфлікти: структура, ескаляція, залагодження. Київ, Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 172 с.
4. Кіз Данієл. «Таємнича історія Біллі Міллігана». Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». 512 с.
5. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи: монографія / А. А. Колупасва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
6. Колупасва А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Дефектологія. 2009. № 4: 3-4.
7. Колупасва, А. Засадничі понятійно-термінологічні визначення інклюзивної освіти. Дефектологія. 2009. № 2: 3-8.
8. Крюкова Т. «Костя + Ніка». Аквілегія-М. 2010. 320с.

9. Лихачев, Д.С. Прошлое – будущему. Л.:Наука, 1985. – с.575.
10. Рудкова А., «Ігри і казки, які лікують». 4MAMAS. 2018. 203с.
11. Серія навчальних матеріалів (тренінгові модулі) / за заг. ред. О. Краснової-Еннз, Ю. Найди, М. Сварника, О. Софія. — Українськоканадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» — К.: СПДФО Парашин І. С., 2011. — 248 с.
12. Хрипко С. А. Аксиологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с
13. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011 260 с.
14. Хрипко С., Яценко Г. Аксиологія освіти в сфері комунікативної культури: ціннісні акценти, комунікативні тенденції, дистанційний формат. Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 270 с.
15. Хрипко С.А. Етика науки як проблема ціннісної свідомості і освітньої відповідальності (в контексті рефлексії Д. Ліхачова). Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. 2007- Сер. №7, Вип. 13 (26): 232-239.
16. Khrypko, S. & Iatsenko, G. (2019). Philosophy of a Name: Ukrainian Context. Beytulhikme An International Journal of Philosophy, 9 (2), 437-451.
17. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912 – режим доступу - <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
18. Мурашова К. «Клас корекції» <http://booksonline.com.ua/view.php?book=66728>.
19. Паркер Роерден Лора «Не смійся з мене: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять». <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18336/>.

ЕСТЕТИЧНА КАТЕГОРІЯ "ПРЕКРАСНОГО" ЯК КРИТЕРІЙ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ

Карпенко Софія, ст. 1 курсу

Дошкільна освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

Категорія «прекрасне» визначає явища з точки зору їх досконалості як такі, що володіють вищою естетичною цінністю. Досконалий педагог тією чи іншою мірою є естетичний педагог, тому що професійно-естетичне завжди виступає в якості досконалого. Іншими словами, "досконале" та "естетичне" при визначенні особистісних і професійних якостей учителя знаходяться в одному синонімічному ряду й виражають повноту буття, духовні, соціальні й інші ознаки. Це різні логічні, культурні проєкції ставлення вчителя до справи виховання і навчання, у центрі яких височить зростаюча людина. Можна зробити висновок, що питання соціального статусу естетичного педагога вирішується на користь прекрасно-добраго, загальнолюдського: об'єктом праці вчителя виступає не загальна ідея, а конкретна людина чи група людей. Як зауважував І. Кант, "тільки людина ... може бути ідеалом краси, так само, як серед усіх предметів у світі тільки людство ... може бути ідеалом досконалості".

Дорослі і діти постійно стикаються з естетичними явищами. У сфері духовного життя, повсякденної праці, спілкування з мистецтвом і природою, в побуті, в міжособистісному спілкуванні – скрізь прекрасне і потворне, трагічні і комічні виконують істотну роль. Краса доставляє насолоду і задоволення, стимулює трудову активність, робить приємними зустрічі з людьми. Потворне відштовхує. Трагічне учить співчуттю. Комічне допомагає боротися з недоліками.

Ідеї естетичного виховання зародилися в глибокій старовині. Уявлення про сутність естетичного виховання, його завдання, цілі змінювалися починаючи з часів Платона і Арістотеля аж до наших днів. Ці зміни в поглядах були обумовлені розвитком естетики як науки і розумінням сутності її предмету. Термін «естета» походить від грецького «aisteticos» (сприйнятий відчуттям). Філософи-матеріалісти (Д.Дідро і Н.Г. Чернишевський) вважали, що об'єктом естетики як науки є прекрасне. Ця категорія і лягла в основу системи естетичного виховання.

У наш час проблема естетичного виховання, розвитку особистості, формування її естетичної культури одна з найважливіших завдань, що стоять перед педагогами. Вказана проблема розроблена достатньо повно в працях вітчизняних і зарубіжних педагогів і психологів. Серед них Д.Н. Джола, Д.Б. Кабальовський, Н.І. Киященко, Б.Т.Ліхачов, А.С. Макаренко, Б.М. Неменський, В.А. Сухомлинський, М.Д. Таборідзе, В.Н. Шацкая, А.Б. Щербо та інші.

У використаній літературі є безліч різних підходів до визначень понять, вибору шляхів і засобів естетичного виховання дітей. Розглянемо деякі з них.

У книзі «Загальні питання естетичного виховання в школі» під редакцією відомого фахівця з естетичного виховання В.Н. Шацької є таке формулювання: «Радянська педагогіка визначає естетичне виховання як виховання здатності цілеспрямовано сприймати, відчувати і правильно розуміти і оцінювати красу в навколишній дійсності – в природі, в суспільному житті, праці, в явищах мистецтва» [1;47].

У короткому словнику по естетиці естетичне виховання визначається як «система заходів, направлених на вироблення і вдосконалення в людині здатності сприймати, правильно розуміти, цінувати і створювати прекрасне і піднесене в житті і мистецтві». В обох визначеннях йдеться про те, що естетичне виховання повинне виробляти і удосконалювати в людині здатність сприймати прекрасне в мистецтві і в житті, правильно розуміти і оцінювати його. В першому визначенні, на жаль, упущена діяльна або творча сторона естетичного виховання, а в другому визначенні підкреслюється, що естетичне виховання не повинне обмежуватися тільки споглядальною метою, воно повинне також формувати здатність створювати прекрасне в мистецтві і житті.

Д.Б. Ліхачов в своїй книзі «Теорія естетичного виховання школярів» спирається на визначення дане К. Марксом: «Естетичне виховання – цілеспрямований процес формування творчо активної особи дитини, здатної сприймати і оцінювати прекрасне, трагічне, комічне, потворне в житті і мистецтві, жити і творити «по законах краси»[2; 51]. Автор підкреслює провідну роль цілеспрямованої педагогічної дії в естетичному становленні дитини. Наприклад, розвиток у дитини естетичного відношення до дійсності і мистецтва, як і розвиток його інтелекту, можливий як некерований, стихійний і спонтанний процес. Спілкуючись з естетичними явищами життя і мистецтва, дитина, так чи інакше, естетично розвивається. Але при цьому дитиною не усвідомлюється естетичне сутність предметів, а розвиток часто обумовлений прагненням до розваг, до того ж без втручання ззовні у дитини можуть скластися невірні уявлення про життя, цінності, ідеали. Б.Т. Ліхачов, також як і багато інших педагогів і психологів, вважає, що тільки цілеспрямована педагогічна естетично-виховна дія, залучення дітей в різноманітну художню творчу діяльність здатні розвинути їх сенсорну сферу, забезпечити глибоке збагнення естетичних явищ, підняти до розуміння справжнього мистецтва, краси дійсності і прекрасного в людській особі [2;42].

У короткому словнику по естетиці естетичне виховання визначається як «система заходів, направлених на вироблення і вдосконалення в людині здатності сприймати, правильно розуміти, цінувати і створювати прекрасне і піднесене в житті і мистецтві». В обох визначеннях йдеться про те, що естетичне виховання повинне виробляти і удосконалювати в

людині здатність сприймати прекрасне в мистецтві і в житті, правильно розуміти і оцінювати його. В першому визначенні, на жаль, упущена діяльна або творча сторона естетичного виховання, а в другому визначенні підкреслюється, що естетичне виховання не повинне обмежуватися тільки споглядалною метою, воно повинне також формувати здатність створювати прекрасне в мистецтві і житті.

Головне – виховати, розвинути такі якості, такі здібності, які дозволять особі не тільки досягти успіху в певній діяльності, але і бути творцем естетичних цінностей, насолоджуватися ними і красою навколишньої дійсності.

Крім формування естетичного відношення дітей до дійсності і мистецтва, естетичне виховання паралельно робить внесок і в їх всебічний розвиток. Естетичне виховання сприяє формуванню моральності людини, розширює його пізнання про світ, суспільство і природу. Різноманітні творчі заняття дітей сприяють розвитку їх мислення і уяви, волі, наполегливості, організованості, дисциплінованості. Таким чином, найбільш вдало, на наш погляд, відобразив мету естетичного виховання Василенко В.Ф., який вважає: «Кінцева мета естетичного виховання – гармонійна особистість, всесторонньо розвинена людина... утворена, прогресивна, високоморальна, володіюча умінням трудитися, бажанням творити, розуміюча красу життя і красу мистецтва».

Список літератури:

1. Василенко В.Ф. «Кінцева мета естетичного виховання»: мета естетичного виховання / В.Ф. Василенко.// ЖДУ імені Івана Франка. – 2012. - №15. – С. 142.
2. Ліхачов Д.Б. Книга «Теорія естетичного виховання школярів»: естетичне виховання учнів / Д.Б. Ліхачов.// ЖДУ імені Івана Франка. – 2012. - №2. – С. 51.
3. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.
4. Хрипко С.А. Етика науки як проблема ціннісної свідомості і освітньої відповідальності (в контексті рефлексії Д. Ліхачова). Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2007- Сер. №7, Вип. 13 (26): 232-239.
5. Хрипко Світлана Анатоліївна Етнокультурна царина духовно-релігійних обріїв української ментальності: усталеності та інновації: монографія НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009 г.
6. Хрипко, Світлана Анатоліївна. Аксіокультурологічний дискурс освітнього феномену: цінне; ментальне; національне; наукове [Текст] : навч.-метод. посіб. / Хрипко С. А. - К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. - 402 с. - Бібліогр. в кінці розд. - ISBN 978-966-660-540-8 Книга
7. Шацька В.Н. Книга «Загальні питання естетичного виховання в школі»: естетичне виховання як психолого-педагогічна проблема / В.Н. Шацька.// Просвіта. – 1983. - №1. – С. 47.

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Михайличенко А.С., ст. групи 5112м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії і культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Освіта – це складне та багатоманітне суспільне явище, яке групується у наслідування, засвоєння, повторної обробки знань та соціального досвіду. Освіта в Україні ґрунтується на засадах людяності, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між людьми. Реалізація Державної національної програми "Освіта (Україна ХХІ століття)" вимагає широкого вибору форм освіти, а головне засобів навчання, які б відповідали освітнім запитам особистості.

Важливим питанням у цьому контексті є визначення факторів формування вищої освіти в Україні. [1]

Структура системи вищої освіти в Україні базується на системах освіти розвинутих країн світу відповідно до рекомендацій ЮНЕСКО, ООН та інших міжнародних організацій. Вища освіта є невід'ємною частиною української системи освіти, як це передбачено Законом України "Про освіту". Вищу освіту можна отримати у вищих навчальних закладах певного рівня акредитації. Заявники повинні мати або базову загальну середню освіту, і повну середню освіту, або мати ступінь молодшого спеціаліста або бакалавра, а також спеціаліста або магістра, якщо вони подають документи на здобуття ступеня аспірантури. [1]

Освіта має бути особистісно орієнтованою, що означає ігнорування її суспільно-державної значущості, тому важливо встановлювати конкретні зв'язки і взаємовплив соціально-економічної та соціокультурної сфер і сфери освіти, ці зв'язки повинні мати чіткий прогностичний характер, оскільки освіта визначає майбутній розвиток суспільства. Особистісно орієнтована освітня парадигма диктує необхідність диференціації освіти. Це можливо лише за умови паралельного існування і взаємодії державних та альтернативних недержавних освітніх закладів, але за обов'язкового дотримання державних освітніх стандартів. Для визначення змісту навчання необхідно мати чітко сформульовані цілі навчання. Виконання цього аксіоматичного положення на практиці пов'язано з чималими труднощами, оскільки цілей навчання дуже багато, вони різноманітні й перебувають у певній ієрархічній взаємозалежності одна з одною.

Освіта виконує наступні функції:

- є способом соціалізації особистості і наступності поколінь;
- середовищем спілкування і залучення до світових цінностей, досягнень науки і техніки;
- прискорює процес розвитку і становлення людини як особистості, суб'єкта й індивідуальності;
- забезпечує формування духовності в людині і його світогляду ціннісних орієнтацій і моральних принципів. [2]

У цілому всі ці функції можна звести до двох: відтворення (культури, досвіду, діяльності людей) і розвитку (суспільства, особистості). Перша функція здійснюється за допомогою теоретичної (знанневої) моделі освіти, друга - універсальної.

Узагальнюючи, функції освіти можна умовно поділити на:

- соціально-культурні, спрямовані на розвиток духовного життя суспільства, де вищої школи належить вирішальна роль, бо вона не тільки безпосередньо впливає на формування особистості, а й закладено почуття соціальної відповідальності, дозволяє зберегти, розвинути, транслювати духовну спадщину;
- соціально-економічні, пов'язані з формуванням і розвитком інтелектуального, науково-технічного та кадрового потенціалу суспільства, з соціальною стратифікацією;
- соціально-політичні, реалізація яких дозволяє забезпечити безпеку суспільства в самому широкому її розумінні, соціальний контроль, соціальну мобільність, сталий розвиток суспільства, його інтернаціоналізацію та включеність у загальноцивілізаційні процеси.

При цьому необхідно відзначити, що взаємодія і переплетення вищеназваних функцій досить високо. [2]

Кілька серйозних проблем заважають освітньому сектору України. Вони включають академічну корупцію, втрату населення, відсутність університетської автономії, застарілих закладів та збройні конфлікти.

Корупція є найбільш поширеною і швидко поширюється у вищій освіті, особливо в конкурентних медичних університетах, Організація економічного співробітництва та розвитку нещодавно детально описала подібні проблеми. Наслідками є втрата якості освіти, „витік” критично важливих ресурсів та низька довіра громадськості до системи. Зовні проблеми корупції та якості впливають на міжнародну репутацію української освіти. Стривожений частими повідомленнями про корупцію в українських медичних школах, наприклад, Саудівська Аравія більше не визнає українських медичних ступенів.

В Україні одне з найшвидших скорочень населення у світі. Вимірювання чисельності населення України ускладнено через анексію Криму 2014 року Росією та втрату контролю над областями Донецької та Луганської областей східного Донбасу, але ще до цих подій кількість людей у країні зменшилася на 6,7 млн. 1993 та 2013 рр. Низький рівень народжуваності, високий рівень смертності, масштабна еміграція та інші причини сприяли зниженню. Вплив на систему освіти був величезним. Згідно зі статистикою ЮНЕСКО, кількість студентів вищих навчальних закладів у країні впала з приблизно 2,85 млн. У 2008 р. До 1,67 млн. У 2017 р. - зменшення більш ніж на 41 відсоток, що призвело до закриття сотень вищих навчальних закладів (ВНЗ). Загальна кількість, включаючи університети та інші типи вищих навчальних закладів, зменшилася з більш ніж 1000 у 1996 році до 661 у 2017/18 навчальному році, згідно з даними уряду. З огляду на сучасні демографічні тенденції, ймовірно, буде закрито більше.

Коефіцієнт виїзної мобільності, тобто відсоток студентів, які навчаються за кордоном серед усіх українських студентів, втричі збільшився з 2014 року, кількість українських студентів, які шукають ступінь, за кордоном зросла ще на 54 відсотки - до 77 219 у 2017 році. За підрахунками українського аналітичного центру CEDOS, кількість іноземних студентів у 2017/18 навчальному році також досягла максимуму до 83 000. Помітно наскільки українські студенти сформувались і стали домінувати серед міжнародного студентського населення у ключових країнах призначення. Наприклад, більше половини всіх іноземних студентів у Польщі, на даний час, походять з України. У Болгарії українські студенти становлять понад 30 відсотків міжнародного студентського складу, незважаючи на мовні бар'єри.

На даний час освіта передбачає відкритість майбутнього, а її подальший розвиток має спрямовуватися на подолання перешкод надання освітнього процесу творчого характеру, що потребує нової освітньої моделі, яка відповідатиме реаліям постіндустріального суспільства, тим глобальним змінам у всіх сферах життя, які викликаються сучасними технологіями, стрімкими інтеграційні процеси в світі. Саме тому важливе значення для розвитку суспільства набуває нова якість сучасної освіти в умовах євроінтеграції

Розвиток національної системи вищої освіти має підпорядковуватися законам ринкової економіки, тобто закону розподілу праці, закону змінності праці та закону конкуренції, оскільки економічна сфера займає важливу роль у формуванні суспільного розвитку. При цьому необхідно враховувати важливі чинники – соціальне, політичне, духовне життя. Значна частина проблем, накопичених у системі вищої освіти України, пов'язана насамперед із цілим комплексом зазначених вище суспільних чинників.

Висновки. На сучасному етапі необхідно сприяти покращенню якості вищої освіти, підвищувати попит та конкурентоспроможність підготовки майбутніх спеціалістів. Особливу увагу потрібно приділити вивченню та використанню іноземної мови в теорії та практиці фахового спрямування. Серед основних напрямків подальшого розвитку вищої освіти та підвищення її якості необхідна реалізація принципів універсального підходу до розвитку вищої освіти. Це вкрай потрібно, оскільки універсальність освіти забезпечує формування

молоді, яка має відповідні можливості, мотиви та адекватну підготовку до всіх етапів життєвого шляху. Сьогодні молоді кадри та молоді спеціалісти є невід'ємною складовою кожної розвиненої країни. Тому що саме вони є основними рушіями розвитку кожної країни.

Список літератури:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану.
2. Сисоєва С. О. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко. – К. : ВДЄКМО, 2011. – 344 с.
3. Педагогіка вищої школи «Функції освіти України згідно Законів України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedagogika-2014.blogspot.com/2014/12/1.html> – Назва з екрану.
4. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyzsza, 2019. – P. 78-83.
5. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Методологічні проблеми періодизації метаєтнічного культурно-історичного процесу: освітні імплікації // Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Дніпро: СПД "Охотнік", 2019. – Ч. 1. – С. 368-371.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІЛОСОФІЇ

Михайлов О.С., ст. гр. 5511мз

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Анотація. В тексті наведено історичний розвиток освіти до сьогодення. Також проаналізовано діаметральну протилежність між тогочасним та теперішнім розумінням аспектів науки. Визначено філософські аспекти освіти в ХХІ столітті.

Ключові слова: освіта, філософія, наука, суспільство

Система вищої освіти України в сучасному інформаційному суспільстві перестає виконувати свою досить важливу роль у розвитку та відтворенні соціальної структури суспільства, визначенні соціального статусу особистості, підтриманні соціального порядку, стабільності й контролю. Будучи фактором будівництва соціально-професійної структури суспільства, вища освіта є одним із головних та ефективних каналів соціальної мобільності. Від стану вищої освіти залежить якість трудових ресурсів, а отже, і стан економіки в цілому.

Саме тому ефективна вища освіта вигідна не тільки для окремого індивіда, що стає більш конкурентоздатним на ринку праці, але й для суспільства в цілому, оскільки завдяки цьому відбувається забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітниками. Це означає підвищення продуктивності праці, запровадження нових технологій, вихід на передові рубежі в соціальному розвитку. Немає потреби доводити, що проблема антропологічної ідентичності вищої освіти багато в чому знаходиться за межами досяжності системи методологічних і концептуальних засобів педагогічного пізнання, оскільки містить питання соціально-філософської й аксіологічної свідомості, її гуманістичних ідеалів у контексті природно сформованого досвіду виживання й історичної перспективи людини. Відсутність відповідності між освітою та її антропологічною основою виявляється в поширенні одного з найбільш агресивних видів соціальної репресії: практики педагогічного насильства,

підпорядкування цілей навчально-виховної діяльності сваволі суб'єктивних інтересів і безпідставних «педагогічних фантазій».

Великі досягнення людства в галузі науки й техніки, колосальні матеріальні ресурси в країнах-монстрах використовувалися для підтримання військово-промислового сектору. Трапилося (зокрема, й у випадку з народами СРСР), як у античного Аполлона: озброєний, але без одягу. Так було і в нас: голі й босі, але з атомними бомбами й ракетами.

На цей період припав тривалий процес експерименту будівництва комунізму. Коли німецькому рейхсканцлеру О. Бісмарку (1815—1898) під впливом комуністичних ідей К. Маркса, Ф. Енгельса політики запропонували будувати соціалізм, він відповів: "Оберіть народ, якого не жаль". І народ колишнього Радянського Союзу підпав під той вибір.

Та головною вадою і темною сторінкою в історії розвитку світового суспільства впродовж ХХ ст. було те, що кардинально змістилися вектори уваги — з людини на техніку. Людина стала додатком до техніки, "коліщатком і гвинтиком пролетарської справи". У результаті воєн, репресій, геноцидів, комуністичних експериментів катастрофічно, всупереч природі відбулося знецінення Людини.

Об'єктивні закономірності розвитку суспільства на межі ХХ і ХХІ ст. викликали, за словами В.Г. Кременя, необхідність науково обґрунтованого розв'язання низки кардинальних проблем:

1. Забезпечити високу функціональність людини в умовах, коли зміна ідей, знань і технологій відбувається набагато швидше, ніж зміна поколінь. Віднайти раціональні схеми співвідношення між прискореним зростанням знань, нових технологій і здатністю людей творчо підходити до їх використання.

2. Забезпечити оптимальне співвідношення між локальними та глобальними соціально-економічними проблемами, щоб людина, формуючись як патріот своєї країни, відчувала відповідальність за щастя, добробут у всьому світі.

3. Сформувані на загальносуспільному й індивідуальному рівнях розуміння людини як найвищої цінності, від якої залежить успішність суспільно-економічного розвитку.

4. Виробити у людині здатність ефективно діяти в умовах нових суспільно-економічних реалій (глобалізації, інформатизації, високих технологій).

5. Мінімізувати асиметрію між матеріальністю і духовністю, культивування у кожній особистості національної гідності, культури спілкування та ін.

Виходячи з названих соціальних проблем, постають завдання вироблення нових підходів до модернізації системи освіти у всіх ланках її функціонування. Вони перспективно визначені в Національній доктрині розвитку освіти.

Завдання коригування освіти з погляду перспектив її розвитку стисло можна окреслити так:

1. Зміна змісту навчання. Сепарація надмірної інформаційності, пізнання людиною себе. Цілісне бачення світу. Систематичне оновлення змісту навчання.

2. Корекція спрямованості навчального процесу. Вироблення в учня, студента розуміння необхідності та уміння навчатися впродовж життя, а також засвоєння суми базових знань. Це — головна функція навчального процесу.

3. В інформаційному суспільстві знання стають безпосередньою продуктивною силою. Це потребує вміння все життя набувати нових знань і застосовувати їх. Тобто учень, студент у ході навчально-виховного процесу повинен набути важливих компетенцій через

застосування знань. Для цього необхідний перехід від кваліфікації до компетенції, що дасть змогу знаходити оптимальні рішення в будь-яких життєвих ситуаціях. Оволодівши технологією прийняття рішень, свободою вибору, людина стає здатною адаптуватися в умовах постійних змін.

4. Утвердження особистісно орієнтованої педагогічної системи. Вимогою часу є дитиноцентризм у виховному процесі як відображення людиноцентризму в розвитку сучасного світу. Це особливо важливо для України, яка тривалий час терпіла поневолення, тоталітаризм, авторитаризм. Тепер потрібно робити все можливе, щоб замінити авторитарну педагогіку суб'єктно-суб'єктною моделлю відносин. Система освіти має готувати самодостатніх людей.

5. Освіта має готувати людину, органічно адаптовану до життя у світі багатоманітних зв'язків, від контактів з найближчим оточенням до глобальних. Треба навчити молоде покоління культурі плюралізму думок. Людина XXI ст. має розуміти і керуватися світоглядними принципами "Єдність у розмаїтті" та "Доповнення замість протиставлення". Потребує особливої уваги зміцнення внутрішньонаціональних, громадянських зв'язків, патріотичного єднання нації, народу.

Глобалізація — це тенденція до єдності світу і загострення в цивілізованих рамках конкуренції між державами-націями. І тільки згуртована, консолідована нація зможе ефективно відстоювати національні інтереси. Держава матиме успіх тоді, коли її громадяни виявляться здатними до спілкування зі світом. Ось чому в освіті зокрема і в суспільстві в цілому необхідно здійснити своєрідний "мовний прорив". До цього спонукає й світова практика. Наприклад, в окремих ВНЗ Польщі для вступу обов'язковим є знання двох іноземних європейських мов.

6. Освіта має набути інноваційного характеру. Освічена людина має бути здатною до інноваційного типу життя й життєдіяльності. Надзвичайно важлива риса способу життя людини у XXI ст. — змінність, динамізм. Звідси — необхідність формувати особистість, налаштовану на сприйняття зміни як природної норми. Але сприйняття повсякчасних запитів неможливе без задоволення освітніх потреб людини впродовж життя. Тому виникає потреба побудувати ефективну систему неперервної освіти. Зокрема, змінюється функція вищої освіти. Вона покликана не лише готувати фахівців, а стати обов'язковим етапом у житті людини.

7. Суспільство знань, у якому відбувається формування особистості, вимагає загальної педагогізації, упровадження масової педагогічної культури. Необхідно ліквідувати психолого-педагогічну неграмотність. Треба обов'язково передбачати педагогічні наслідки будь-якої суспільно-політичної чи соціально-економічної дії.

XXI ст. висуває нові вимоги до освіти, але й надає нові можливості для освітньої діяльності. Передусім це пов'язано із сучасними інформаційними технологіями, комп'ютерною технікою, що використовується і як засіб набуття комп'ютерної грамотності, і як засіб вивчення предметів, і як шлях до знань і досвіду людства, і як засіб дистанційного навчання.

Нові завдання освіти вимагають застосування інноваційних педагогічних технологій, які базуються на фундаментальних епістемологічних і герменевтичних аспектах педагогіки.

Органічною стає потреба в узаконенні множинності освітніх траєкторій, варіативності методик (кейс-системи, тренінгові технології, тьюторство, фасилітація, модерація).

Має розширюватися застосування досвіду світової освіти, зокрема кредитної системи як можливості вибору студентом дисципліни і викладача. Треба враховувати інтеграційні процеси в європейській і світовій освіті. Стандарти освіти мають збагачуватися шляхом

диференціації учасників навчального процесу за рівнем підготовки. Активніше необхідно впроваджувати індивідуальні й "поглиблені" програми для обдарованих особистостей, відходити від усереднення.

Але треба мати на увазі, що ніхто і ніщо не замінить викладача. Нинішній педагогічний і науково-педагогічний працівник має відповідати інтеграційному критерію "педагогічна майстерність + мистецтво комунікативності + нові технології". Висока культура комунікативності тримає розвитку та поглиблення риторичного виміру в освіті. А для цього потрібна всебічна підтримка процесу використання друкованих засобів навчання як основних джерел набуття знань.

Освіта у XXI ст. — "це не лише надання знань і вихованості особистості. Освіта в добу глобалізації та високих технологій — це чинник соціальної стабільності, економічного добробуту, конкурентоспроможності й національної безпеки.

Освіта — це загальнонаціональна, стратегічна проблема. Тому на перший план виступає і поцінування гідності педагога, науковця, інтелектуала. Це теж одна з вимог філософії XXI ст.

Спрямування та коригування процесу вищої освіти полягає у використанні новітніх досліджень інших дисциплін, дотичних до педагогічної діяльності. Відправною точкою досліджень сучасної філософії освіти є широка педагогічна практика, її напрацювання на великому масиві відомостей, опис отриманих результатів, орієнтація на прогноз і соціально-педагогічний результат. Філософія освіти покликана сформувати образ «людини майбутнього», зорієтовуючи та змістовно наповнюючи педагогіку новими знаннями, методами, способами, цілями, котрі через процес освіти втілюються у формуванні внутрішнього світу конкретного покоління. Філософсько-методологічний підхід до освіти забезпечує узагальнену відповідь на кризові питання, оскільки аналізує граничні основи освіти й педагогіки (місце й смисл освіти в культурному універсумі, розуміння норми й ідеалу освіченості, сенс та особливості педагогічної діяльності тощо), тому на цій основі можна розробляти форми оптимізації освітньої практики.

Філософське дослідження освітніх проблем відкриває можливості узагальнюючого аналізу розвитку системи освіти в контексті основних соціокультурних змін сучасного суспільства, а розгляд освітніх проблем у межах філософської методології виявляє взаємозв'язок соціальних та освітніх змін, що принципово важливо для проектування й генерування посткласичних формосвітньої діяльності.

Отже, розвиток філософії освіти повною мірою пояснюється надіями вчених і практиків саме на цьому шляху вирішити проблеми сучасної освіти та реалізувати її функціональний імператив як фактор становлення постіндустріального суспільства.

«Специфіка філософського підходу, – зазначає В. Андрущенко, – зумовлюється тим, що в його межах реалізується розгляд освіти не з того чи іншого боку (останнє – прерогатива конкретних дисциплін), а як певної цілісності».

Система сучасних філософських досліджень у галузі вищої освіти України може вирішити низку проблем методично-методологічного характеру: 1) гуманістично-культуротворчий потенціал філософії в системі освітньо-виховного процесу; 2) філософсько-психологічно-педагогічні підходи до формування світогляду особистості як інтегрованого утворення; 3) змістове наповнення філософського знання в системі світоглядних орієнтацій особистості майбутнього фахівця залежно від фаху та спеціалізації; 4) гуманізація й гуманітаризація вітчизняної вищої освіти як ключовий чинник особистісного самовираження та самореалізації майбутнього фахівця; 5) методологічні орієнтири ціннісно-нормативної

моделі світогляду майбутнього фахівця; б) розроблення нових концепцій філософії освіти й технологій формування ціннісного нормативного світогляду особистості тощо.

Дослідження в галузі філософії освіти є взаємоперетином філософії й освіти як людських практик і суспільно-культурних інституцій. Вони окреслюють два основні аспекти стану вітчизняної освіти: 1) освіта не здійснює функцію виховання того типу світогляду, що дасть можливість вирішити глобальні проблеми людства; 2) офіційно діюча система освіти постійно відчужується від інтересів та цінностей людей. Зважаючи на стан сучасної соціокультурної реальності, філософсько-освітні дослідження потребують передусім нових тенденцій у філософії освіти, що полягатимуть у дієвому цілеспрямованому впливі на особистість засобами філософських знань, а також нових освітніх технологій, які спрямовані на формування ціннісних орієнтацій особистості й виховання почуття глобальної відповідальності людини за свої дії. Окрім того, потребують подальшого вирішення проблеми методології формування світогляду особистості майбутнього фахівця у вищих навчальних закладах України, систематизації теоретико-методологічних підходів до формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців, розвитку аксіологічного потенціалу особистості студента, методики роботи над екологічною освітою й підвищення рівня екологічної свідомості студентів, шляхи формування планетарно-космічного типу особистості під час набуття професійних компетентностей.

Ще однією проблемою вищої освіти є глобальність її кризового стану. Дедалі наполегливіше підкреслюється необхідність зміни парадигми педагогічного мислення через нове осмислення людської природи: «Криза цивілізації й криза людства може бути вирішена тільки виключно на шляхах перетворення людської природи...». Пошуки нової парадигми вищої освіти нині підпорядковуються постмодерному вітчизняному простору, де особливого звучання набуває впровадження європейських етичних цінностей. В Україні відбувається зміна морального статусу особистості та її ціннісних орієнтацій, оскільки просування Європейського Союзу на схід Європи призводить до поширення пануючих на цій території моральних засад, і наслідки постмодерністських впливів на вітчизняному освітньому просторі будуть ще довго даватися взнаки, зокрема через відставання в інформаційному просторі й методологічну кризу у сфері гуманітарних наук. Б. Гершунський вважає, що основною причиною катастрофічної девальвації моральних, духовних цінностей цивілізації й усе більш очевидної світоглядної безвиході наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. є системна криза, яка охопила три найважливіші сфери духовного життя суспільства: науку, релігію й освіту. У такому аспекті актуалізуються проблеми ціннісних орієнтацій особистості в сучасному постмодерному просторі, котра, перебуваючи під безпосереднім впливом цілого комплексу векторів (економічного, політичного, культурного й ін.), випробовує на собі як позитивну, так і негативну дію глобалізаційних процесів. До позитивних аспектів глобалізму можна віднести можливість регулювання екологічної ситуації, убезпечення суспільства від різних планетарних катастроф, підвищення економічного рівня розвитку окремої країни до рівня високорозвинених країн, світову координацію боротьби зі СНІДом, наркоманією, тероризмом тощо. До негативних чинників належать: зростання безробіття, бідності, безпритульності, техногенне перевантаження й деградація довкілля, економічне й політичне ослаблення країни, пригнічення внутрішнього національного ринку й національної економіки держави й пов'язані із цим процеси загальної криміналізації економічної діяльності, зростання корупції тощо. У зв'язку із зазначеними тенденціями розвитку суспільства виникає потреба, по-перше, в обґрунтуванні актуальності гуманістично-культуротворчого потенціалу філософії освіти в сучасному соціокультурному просторі, по-друге – в аналізі взаємоперетину філософії освіти й виховання в теоретичній реконструкції форм і способів спілкування поколінь, по-третє – в окресленні філософсько-психолого-педагогічних підходів до формування світогляду особистості нового типу (практичного, планетарно-космічного). Саме гуманістично-

культуротворчий потенціал філософії освіти в сучасному суспільстві визначається її потенційними можливостями вирішувати найбільш важливі завдання в стратегії виживання людства, забезпечувати новому поколінню успішну соціалізацію в умовах інформаційного майбуття, а також обґрунтовувати реформування вищої освітньої системи України, що полягатиме у становленні творчо-гуманітарної особистості майбутнього фахівця як цілісного суб'єкта культури. Взаємоперетин філософії освіти й виховання в теоретичній реконструкції форм і способів спілкування поколінь із позиції філософського осмислення світу дозволяє визначити: 1) освіту як цілеспрямовану пізнавальну діяльність людей з отримання знань, умінь та навичок, а також їхнього вдосконалення, 2) виховання як цілеспрямоване систематичне формування якісних характеристик особистості за допомогою впливів. У позиціях як освіти, так і виховання ключовим чинником вважаємо цілеспрямованість, а об'єднуючим фактором – педагогічний результат: формування інтелектуального й духовного потенціалу людини. Окрім того, визначення внутрішньоособистісних і соціально зумовлених векторів ціннісних орієнтацій особистості дає можливість виділити загальний напрям формування ієрархії цінностей, позначених утвердженням пріоритету загальнолюдського й гуманістичного начала в контексті психолого-педагогічних підходів до проблеми становлення нової особистості як ціннісного суб'єкта культури. Становлення нової особистості як цілісного суб'єкта культури передбачає формування ціннісних компонентів її світогляду, що визначається розумінням філософського знання як особливого духовного явища й виявлення його місця в системі культури, його співвідношення з іншими духовними явищами (формами суспільної свідомості): наукою, мистецтвом, релігією та ін. Звідси випливає, що система вищої освіти (від концепції до духовного наповнення) повинна максимально враховувати й відтворювати специфіку духовності. Лише тоді вона зможе ефективно вирішити завдання формування етичної та соціально відповідальної особистості.

Список літератури:

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. — К.: Генеза, 1996.
2. Вех І. Особистісно-зорієнтоване виховання — нова філософія // Педагогіка толерантності. — 2001. — № 1.
4. Бим-Бад Б.М. Педагогическая антропология. — М.: Мысль, 1998.
5. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. — М.: Совершенство, 1998.
6. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. — К.: Школяр, 1997.
7. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття // Освіта України. — 2002. — 28 грудня.
8. Лихачев Б.Т. Философия воспитания. — М.: Прометей, 1995.
9. Лутпай В.С. Філософія сучасної освіти. — К., 1996.
10. Михальченко Н. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? — К., 2001.
11. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. — 2002. — 23 квітня.
12. Сірополко С. Історія освіти в Україні. — К.: Наук. думка, 2001.
13. Сластенин В.А., Исаев Н.Ф., Мищенко А.И., Шиянов Е.Н. Педагогика. — М.: Школа-Пресс, 2000.

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ТА ЇЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ У СТОЛІТТЯ ОСВІТИ

Романченко К.О., ст. гр. 5211м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Сьогодні повною мірою можна стверджувати, що система освіти є основною складовою суспільства за значущістю духовного його відродження в Україні. Складні процеси

соціальних змін у державі вимагають нового розуміння сутності освіти як унікального суспільного явища, що має вплив на всі сторони життя кожної країни і людської цивілізації загалом. Реформування вищої освіти в Україні, що відбувається вже тривалий період часу, потребує не часткових удосконалень в окремих сферах (наприклад, недержавного сектору) або впровадження нових напрямів освітньої практики (на кшталт кредитно-модульної системи організації навчання).

Актуальним для освіти є переведення освітньої системи на якісно новий рівень функціонування, що вимагає зміни парадигмальних основ. З 90-х років минулого століття педагогічне співтовариство проголосило гуманістичну парадигму, що для вищої школи означає гуманізацію взаємовідносин учасників освітнього процесу та гуманітаризацію інженерних, математичних, економічних дисциплін тощо. Разом з тим, статус системи вищої освіти в Україні набуває нового змісту на шляху до громадянського суспільства і розбудови інформаційного суспільства та в майбутньому суспільства знань.

Розрив реального навчального процесу на основі історичних освітніх традицій не в останню чергу викликаний перебудовою фундаменту та соціокомунікацій на основі інформаційних технологій. Нове соціальне та гносеологічне підґрунтя неможливе без філософського обґрунтування, розроблення нової філософської парадигми освіти, застосування соціально-філософської теорії та методології в освітній практиці. Таким сучасним виміром є філософія освіти.

Аналіз останніх публікацій і досліджень щодо філософії освіти дозволяє говорити про стурбованість окремих представників філософської думки в Україні станом і розвитком вітчизняної освіти, а також поступ філософсько-освітнього знання як сучасного виміру освітньо-наукової практики.

Можна припустити, що розвиток філософської думки в Україні у царині філософії освіти до нашого часу відбувається в два етапи. I етап – початковий. Дискусію щодо статусу філософії освіти в сучасній Україні розпочато у 90-х роках ХХ століття. Представник гуманістичної педагогіки академік С. У. Гончаренко в 1993 році в декількох газетних статтях зініціював обговорення проблем впровадження різноманітних форм реалізації гуманоцентричної переорієнтації навчально-виховного процесу в освіті.

У наукових виданнях «Вопросы философии» та «Вопросы педагогики» відбувалися засідання «круглих столів», що розкривали потенціал філософсько-освітнього знання та необхідність розвитку філософської науки в синтезі з досвідом педагогів-новаторів. У той період з'явилися наукові публікації з філософії освіти, в українських педагогічних журналах були створені рубрики «Філософія освіти», які стали постійними і почали розглядати проблеми в контексті філософії освіти.

З питань філософії освіти на першому етапі проведено декілька наукових конференцій, на яких було поставлено гострі проблеми переорієнтування національної освіти різних рівнів на нові наукові засади. II етап – становлення. Новий період у розвитку філософії освіти в Україні, позначений виданням у 1996 році першого навчального посібника В. С. Лутая «Філософія сучасної освіти», у 1998 році наукової монографії М. І. Романенко «Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу». У 2001 році науковий доробок філософії освіти поповнився ще двома монографіями – М. І. Романенко «Філософія освіти: Історія і сучасність» та М. С. Коноха «Формування нової філософської освіти в Україні».

Фундатором філософії освіти в Україні визнано В. С. Лутая, який першим здійснив концептуалізацію загальної теорії філософії освіти, формування нової парадигми філософії освіти, визначив співвідношення філософії й освіти, функції філософії освіти, систему

принципів субстанціональної єдності та діалогової згоди як мінімальної базової основи сучасної освіти.

У посібнику «Філософія сучасної освіти» йдеться про головні суперечності педагогічного процесу й становлення сучасної філософії освіти, заснованої на ідеї поєднання досягнень холістського та індивідуально-плюралістичного напрямів освіти.

Термін «філософія освіти» вчені першочергово пов'язують із системністю, але як особливим типом філософської системності, що не просто перенесено із загальної філософії, а сформовано в площині освітньо-галузевої проблематики.

Філософію освіти вбачають «двоповерховою» моделлю, де I складова – світоглядно-методологічні аспекти міждисциплінарних педагогічних теорій і практик; II складова – загально-філософські позиції розвитку освіти як особливої галузі наукового знання та педагогічної теорії.

Філософія освіти покликана створити спільний фундамент для інтеграції різноманітних освітніх теорій і практик, філософсько-освітні знання формуються не з окремих систем знань, а узагальнюючи передовий освітній досвід, у міжсистемній їх взаємодії. Саме філософські категорії з їх методологічно-концептуальними основами стають визначальними для вищої освіти, для забезпечення її випереджувального характеру та прогностичної освітньої політики.

Висновки

Якщо у 90-х роках ХХ століття два потоки формування філософсько-освітнього знання в Україні – від потреб педагогічної науки та від потреб філософської науки – не перетиналися, то останнім часом проглядаємо зрушення в бік міждисциплінарних досліджень. Філософська наука у поєднанні з досвідом педагогів новаторів покликана розкрити потенціал філософсько-освітнього знання з огляду на прогностичну користь для галузі й суспільства загалом.

У підсумку можна стверджувати: у визначенні наукового статусу вчені сходяться на тому, що філософія освіти має двоїтий характер – це наука і світогляд.

Філософія освіти – це галузь наукових знань у системі наук, на основі чого виробляється індивідуальне світорозуміння і суспільний світогляд.

Філософія освіти – інтегративна наука про освіту, що за предмет має світоглядно-методологічне обґрунтування й узагальнення освітньої практики, а за об'єктну сферу філософсько-освітнього знання – інтеграцію ціннісно-цільових, системних, процесуальних і результатних компонентів освіти.

Отже, філософія освіти – це самостійна галузь наукових знань, підґрунтям яких є не тільки загально-філософські вчення, звернені до освіти, але й об'єктивні закономірності функціонування та розвитку суто освітньої сфери; це самостійна галузь наукових знань, в рамках якої розробляють не тільки парадигмальні аспекти функціонування сучасної різноманітної освітньої системи, але й із відповідним науково-методологічним інструментарієм конкретні напрями її трансформації на шляху до громадянського, інформаційного суспільства та суспільства знань.

Філософія освіти – це система знань, це наука, на основі якої формується індивідуальний та суспільний світогляд, розвивається творчий потенціал молодого покоління.

Список літератури:

1. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). – М., 1998.
2. Клепко С. Ф. Українська царина філософії освіти // www.ipe.poltava.ua/pm/39/klepko.
3. Лутай В. С. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник. – К., 1996.

4. Романенко М. І. Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу: Наукова монографія. – Дніпропетровськ, 1998.
5. Фомичева И. Г. Философия образования : Некоторые подходы к проблеме. – Новосибирск, 2004.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макаручук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyzsza, 2019. – P. 78-83.
7. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макаручук О.М. Методологічні проблеми періодизації метаєтнічного культурно-історичного процесу: освітні імплікації // Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Дніпро: СПД "Охотнік", 2019. – Ч. 1. – С. 368-371.
8. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

«ЧИ ВСІ ЛЮДИ МИСЛЯТЬ?»

Сідіченко Галина, ст. гр. ОМб-1-18-4.0д

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Україна, Київ

Одного разу філософ Декарт сказав крилату цитату, яка звучала так: “Я мислю, значить, я існую.” По суті існувати може кожен. Адже існують тварини, птахи, яких природа не наділила такою здатністю, як мислення. Але вони існують. Вони живуть по своїм інстинктам і це у них непогано виходить. Однак і заперечувати вірність висловлювання неможливо. Адже якщо ми мислимо, розмірковуємо, то це підтверджує те, що ми продовжуємо існувати. Справді, мислення - це те, що відрізняє людину від тварини, те, що визначає життя людини,

Але можна запитати: «Чи всі люди мислять?»

Дуже часто в житті люди керуються стереотипами. Стереотипи можна розглядати по різному. З одного боку, вони звільняють людину від необхідності шукати кожного разу нове вирішення старої задачі. Але, з іншого, нав'язаний стереотип змушує людину хибно оцінювати події та явища. Таким чином, люди мислять та існують за чийось планом.

Сучасна освіта зорієнтована на просте запам'ятовування інформації. Ми також закріплюємо у свідомості застарілу інформацію. І лише дехто замислюється над дійсністю.

Таких людей часто називають геніями, адже вони – не такі, як всі; вони шукають і знаходять. Та найголовніше – вони мають на це сміливість. Насправді ж, геній живе у кожному з нас, просто ми знищуємо його, приймаючи ідею шаблонного мислення.

Людина не навчена задумуватись над отриманою інформацією. Яку власну думку людина може відстоювати, коли її думка повністю формується із переконань інших? Для мене вона подібна до комп'ютера, який на будь-яку команду механічно видає результат.

Люди звикли робити щось, тому що так заведено. Ходять в театр, бо так прийнято в їхньому товаристві; в церкву – не тому, що вірують; на роботу – бо так треба.

Не стане особливим відкриттям той факт, що сьогодні більшість людей обирають не ті професії, про які мріяли, пов'язують свої долі не з тими людьми, яких могли б покохати щиро. Ховаючись за сірими масками і серйозними обличчями, вони тихо ненавидять увесь світ і його

мешканців. А все тому, що ці особистості швидко втомлюються... чекати, шукати, вірити. Легше буде обрати ту дорогу, яка є коротшою та вже пройденою іншими.

Ми самі ускладнюємо своє життя. Життя здається таким довгим, але, роблячи вибір один раз, ми визначаємо своє майбутнє, і те чим ми будемо жити далі, – стереотипами чи справжнім життям, наповненим реальними бажаннями.

Справжня особистість повинна мати: бажання ставити запитання і шукати на них відповіді. Коли людина відчуває себе вільною вона діє набагато успішніше і просто не може отримати поразку. Вільна від чужих думок, оцінок, вона займається своєю справою, яку ніхто краще за неї не виконає.

Я б більше сказала, якщо ми мислимо, то тоді не просто існуємо, ми повноцінно живемо. Завдяки думці, яку людина втілює в життя, світ розвивається і ми маємо можливість жити не в первісному суспільстві, і навіть не в Середньовіччі. Ми живемо в сучасному двадцять першому столітті. Завдяки думкам і своїм мисленням людина вчиться керувати багатьма процесами, стаючи володарем світу, якому не підвладна, хіба що, природа з її природними явищами.

Таким чином, самостійне мислення дозволяє людині здобути гармонію. Звісно, можна мати шаблонне мислення і прожити хороше життя. Можна бути успішною людиною, шанованою у суспільстві, але ваше життя буде неповноцінним, адже ви просто скопіювали його, воно не ваше.

Список літератури:

1. Хрипко С. Овсянкіна Л. Духовно-релігійні цінності сучасної молоді: усталеності та інновації //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія, 38(51). -2017 - С. 175-183.
2. Хрипко Світлана Анатоліївна, Овсянкіна Людмила Анатоліївна (2017) Аксіологічна парадигма релігійних пріоритетів українства: вияви, стан, тенденції Вісник Черкаського університету (2). – 2018 -С. 17-24.
3. Хрипко С., Яценко Г. Комунікативна складова аксіології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструмент подолання посттравматичного стресу в умовах війни // Посттравматичний стрес: дорослі, діти та родини в умовах війни – Том II – 2017 - С.412-428
4. Khrypko, S., Aleksandrova, O., Iatsenko, G., Ishchuk, A., & Shcherbakova, N. (2020). Dialogue of Generations as Communicative Dimension of Bread Culture Semantics in the Ukrainian Sacral Tradition. Journal of History Culture and Art Research, 9(4), 333-344. doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2792
5. Хрипко, Світлана Анатоліївна и Александрова, Олена Станіславівна (2020) Solitude as a Problem of Human's Mature Choice Beytulhikme. An International of Philosophy. С. 771-785. ISSN 1303-8303

ОСВІТА – ЕТИЧНА ЦІННІСТЬ І МОРАЛЬНИЙ ВИМІР ЖИТТЯ

Федорова Богдана, Колодич Людмила, ст. І курсу

Спеціальність: Дошкільна освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський Університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

У словнику з етики моральне виховання розглядається як «одна з важливих сторін багатогранного процесу становлення особистості, засвоєння індивідом моральних цінностей; вироблення ним моральних якостей, здатності орієнтуватися на ідеал, жити згідно з

принципами, нормами і правилами моралі, коли переконання і уявлення про належне втілюються в реальних вчинках і поведінці».

Перші кроки людства в організації суспільного життя були невіддільні від усвідомлення необхідності морального виховання, що зумовлювалося перш за все потребою передати моральний досвід старших поколінь молоді. Разом з тим кожне суспільство через системи виховання, які включають формування у особистості певних моральних якостей, стимулювало спосіб життя своїх членів, котрий відповідає ідеалам цього суспільства, його моральним принципам, нормам і правилам.

Зрештою, значною мірою моральне виховання сприяло створенню та постійному підтриманню морально-психологічної атмосфери, яка сприятливо впливає на життєдіяльність людей. Не слід залишати поза увагою й ідеологічну функцію морального виховання. Мова йде про те, що в антагоністичних суспільствах моральне виховання мало на меті також згладжування, затушовування класових суперечностей.

У філософських системах Давньої Греції зустрічаються перші спроби наукового обґрунтування специфіки морального виховання, його завдань і цілей. Тут же досить чітко визначився й зв'язок морального виховання з процесом самовдосконалення особистості. Мистецтво періоду розквіту афінської демократії (середина V ст. до н. е.) нерідко давало яскраві зразки, що підтверджували тезу про необхідність морального виховання, одним із результатів якого було вміння розрізняти добро і зло.

Першим в античній філософії, хто звернувся до внутрішнього світу людини, був Демокріт (бл.60 до н. е.— рік смерті невідомий). Саме він заклав основи традиції в етичній думці. Ця традиція полягала в розрізненні мотиву і дії (вчинку): «Бути доброю людиною значить не тільки не чинити несправедливості, а й не бажати цього... Чесна й нечесна людина пізнається не лише з того, що вона робить, а й із того, чого вона бажає».

Істинно добродесний спосіб життя пов'язаний з високим рівнем самосвідомості людини: «Учись значно більше соромитися самого себе, ніж інших...». Звідси й особлива роль, яка відводиться переконанням, коли дається оцінка моральної значущості особистості, бо: «Кращим з точки зору добродесності буде той, хто спонукається до неї внутрішнім потягом і словесним переконанням, ніж той, хто спонукається до неї законом і силою».

Оскільки формування переконань передбачає довготривалу працю над собою, моральне виховання у Сократа (бл.70 — 399 до н. е.) невіддільно пов'язане з самовихованням. Самовдосконалення особистості філософ розумів як процес, що триває протягом усього свідомого життя. Ксенофонт наводить такі слова Сократа: «Краще за всіх живе, я гадаю, той, хто більше за всіх піклується про те, щоб ставати якомога кращим, а приємніше за всіх — хто більше усвідомлює, що він стає кращим». Далі Ксенофонт додає від себе: «Всі прихильники добродесності, які знали, що за людина був Сократ, ще й до цих пір завжди жалкують за ним, як за найкориснішим керівником, який прагне до моральної досконалості».

Процес виховання та освіти потрібно будувати, в першу чергу, на основі традицій гуманістичної етики і найвищих людських цінностей: «виховування» має готувати дитину до служіння світові цінностей. Це служіння полягає в праці душі, в праці розуму і суджень, пізнання емоцій, характеру і волі. Тому найвищі моральні цінності повинні стати фундаментом становлення особистості, а вже потім, накопичуючи теоретичні знання, людина повинна намагатися застосовувати знання.[1;66]

Навчання покликане сприяти самоусвідомленню учнем себе повноправним суб'єктом і стимулювати процес індивідуального вибору. Це спрямування виявляється й у змісті освіти, а також у тенденції до зміщення центру уваги у навчанні від природничих і суспільних наук до гуманітарних.[2;365]

Педагогічна система І.Ф.Гербарта передбачає перехід від виховання високоморальної особистості до формування високоморального суспільства. Відповідальність педагога за

правильне етичне виховання має не тільки моральний характер, але й набуває соціальної спрямованості.[3;329].

Арістотель писав: "Морально прекрасною називають людину досконалої гідності...Адже про моральну красу говорять з приводу доброти: морально прекрасним називають справедливу, мужню, благородну і взагалі володіючу всіма добротою людини".

Головною метою морального виховання на сучасному етапі є цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає гуманність, працелюбність, чесність, правдивість, дисциплінованість, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини. На цій основі формуються особистісні риси людини, які включають в себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Теоретико-методологічні основи морального виховання глибоко і всебічно розкриті у Законі "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про позашкільну освіту", "Про охорону дитинства", в національній програмі "Діти України", "Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти", Концепції позашкільної освіти та виховання, Національній доктрині розвитку освіти "України в XXI столітті", Державній національній програмі "Освіта України XXI століття". В "Основних напрямках реформи загальноосвітньої і професійної школи" визначено, що "школа зобов'язана виробляти внутрішню потребу жити і діяти за принципами моралі, неухильно додержуватись правил співжиття. З ранніх років вона повинна виховувати в учнів колективізм, чесність і правдивість, вимогливість і принциповість, стійкість і мужність характеру".

У своєму трактаті "Наставление нравов" видатний чеський педагог Я. А. Коменський цитував давньоримського філософа Сенеку, який писав: "Навчись спершу добрим правилам моралі, а потім мудрості, бо без перших важко навчитися останній". Там же він наводить відомий народний вислів: "Хто встигає в науках, але відстає в добрих правилах моралі, той більше відстає, ніж встигає".

Нині, коли в Україні обрано курс на побудову гуманного демократичного суспільства, що передбачає культ Людини і Народу, гуманні й демократичні відносини між людьми в усіх сферах життя, питання морального виховання виходять на одне з перших місць у системі виховання. Пріоритетними напрямками реформування виховання в нашому суспільстві є:

- утвердження принципів загальнолюдської моралі – правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, інших добродійностей;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, які населяють Україну;
- виховання духовної культури особистості; створення умов для вибору нею своєї світоглядної позиції;
- формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю.

Моральне виховання - виховна діяльність школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності.

Результати морального виховання характеризуються такими поняттями:

Мораль - це система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми за будь-якої ситуації на демократичних засадах. Мораль - це імперативно-оцінний спосіб ставлення людини до дійсності, котрий регулює поведінку людей з огляду на принципове протиставлення добра і зла.

Моральність - охоплює моральні погляди, переконання, почуття, стосунки, поведінку людей.

Моральна свідомість - одна із сторін суспільної свідомості, яка у вигляді уявлень і понять відображає реальні відношення і регулює моральний бік діяльності людини.

Моральні почуття - запити, оцінки, відношення, спрямованість духовного розвитку особистості.

Моральні звички - корисні для суспільства стійкі форми поведінки, що стають потребою і здійснюються за будь-якої ситуації та умов.

Моральна спрямованість - стійка суспільна позиція особистості, що формується на світоглядній основі, мотивах поведінки і виявляється як властивість особистості в різних умовах.

Моральні переконання – це внутрішньо прийняті особистістю, укорінені в її свідомості уявлення і поняття про добро і зло, про правильні і неправильні моральні відносини; це, інакше кажучи, стійкі, тверді погляди людини на свою власну поведінку і поведінку інших людей.

Моральна оцінка – це внутрішня міра, якою користується людина у своєму ставленні до власної поведінки і поведінки інших людей, суспільних подій і явищ. Вона обумовлюється досвідом людини, її світоглядом, інформацією про предмет оцінки.

Виховання моральної свідомості нерозривно поєднане із формуванням у дітей, підлітків і молоді оцінного ставлення до явищ дійсності, яке виявляється в актах поведінки і служить її мотивом.

Обов'язок школи, педагогів – формувати в учнів тільки такі звички поведінки в колективі, в сім'ї в суспільстві, які відповідають вимогам моралі.

Формування моральної свідомості, почуттів і звичок – це єдиний процес, наслідок якого є створення морально повноцінної, духовно багатого і щасливої людини нового світу.

Система моральних цінностей людини.

Завдання вчителя – створювати всією системою засобів виховного впливу такі моральні відносини, при яких би дитина переживала задоволення від того, що вона своїми вчинками, своєю поведінкою приносить радість людям, творить добро для них. Це – азбука морального виховання.

Особливість лише тоді починає набувати стійких моральних якостей, коли цьому сприяють і об'єктивні умови, її позиція у колективі, значимість соціальної ролі, яку вона виконує.

Спілкування у діяльності і через спільну діяльність впливає на моральне обличчя дитини, збагачує її моральний досвід, задовольняє потребу у самоствердженні. Громадська активність дитини забезпечується, на думку А. С. Макаренка, тим, що дитина виконує різні соціальні функції: організатори (лідера) і виконавця. У такій ситуації відбувається активний процес усвідомлення моральних обов'язків і відповідальності перед колективом та відповідних цьому установок і мотивів діяльності й поведінки.

Моральне виховання в школі спрямоване на прищеплення та розвиток моральних якостей, міцних переконань, забезпечення виконання учнями Статуту школи, правил поведінки для учнів, виховання в учнівській молоді інтересу до вивчення свого родоводу, національних, релігійних традицій. Класні керівники та адміністрація школи проводять в цьому напрямку певну роботу.

І наостанок пропонуємо невелику підбірку цитат та афоризмів з обраної теми:

Вивчай все не з марнославства, а задля практичної користі.

Георг Крістоф Ліхтенберг

Всі люди в рівній мірі мають право на освіту і повинні користуватися плодами науки.

Фрідріх Енгельс

Вченість - це солодкий плід гіркового кореня.

Вчити себе самого - благородна справа, але ще більш благородна - вчити інших; до речі, останнє куди легше.

Марк Твен (Семюел Ленгхорн Клеменс)

Вчіться і читайте. Читайте книги серйозні. Життя зробить інше.

Федір Михайлович Достоевський

Живи ніби завтра помреш, вчися ніби будеш жити вічно.

Махатма Ганді

Знати хочуть багато, добувати знання - не всі.

Ми вчимося все життя, не рахуючи десятка років, проведених у школі.

Габріель Лаубе

Не потрібно доводити, що освіта - найбільше благо для людини. Без освіти люди і грубі, і бідні, і нещасні.

Микола Гаврилович Чернишевський

Нудні уроки придатні лише на те, щоб вселити ненависть і до тих, хто їх викладає, і до усього, що викладається.

Жан Жак Руссо

Освіта надає людині гідність, та й раб починає усвідомлювати, що він не народжений для рабства.

Дені Дідро

Освіта повинна бути істинною, повною, ясною і міцною.

Унсур Аль-Маалі (Кей Кабус)

Порядок найбільше допомагає ясному засвоєнню.

Марк Туллій Цицерон

Посередній учитель розповідає. Хороший вчитель пояснює. Чудовий вчитель показує. Геніальний вчитель надихає.

Той, хто повторив свій урок сто разів, - не той, хто повторив його сто один раз.

Мудреці Талмуда

Треба багато вчитися, щоб знати хоч трохи.

Шарль Луї Монтеск'є

У самородка все від Бога і нічого від середнього навчального закладу.

Дон Амінадо

Усім, що я знаю про викладання, я зобов'язаний поганим студентам.

Джон Холт

Я знав безліч людей, які мали величезні знання і не мали жодної власної думки.

Уїлсон Мізнер

Якщо, на вашу думку, освіта обходиться надто дорого, спробуйте невігластво.

Дерек Бок

Список літератури:

1. Попович Ірина Володимирівна . Формування моральних цінностей учнів у системі виховної роботи – електр.доступ: <https://elearning.kubg.edu.ua/mod/assign/view.php?id=461441>
2. Афоризми про освіту і знання : електр.доступ: <https://kpi.ua/aphorism-education%20>
3. Наукові записки, 2002 Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Видавничий дім «ДЕТІТ».
4. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку Віктор Огнев'юк. Знання України, 2003
5. Розвиток освіти та особливості в різних педагогічних системах. Тетяна Іванівна Левченко. Нова Книга, 2002 .
6. Хрипко С. А. Аксиологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с
7. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.
8. Хрипко С., Яценко Г. Комунікативна складова аксиології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструмент подолання посттравматичного стресу в умовах війни // Посттравматичний стрес: дорослі, діти та родини в умовах війни – Том II – 2017 - С.412-428
9. Хрипко С.А. Етика науки як проблема ціннісної свідомості і освітньої відповідальності (в контексті рефлексії Д. Ліхачова). Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. 2007- Сер. №7, Вип. 13 (26): 232-239.

10. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2018) The valued focus of a widow and an orphan statuses and scale of protection in the old and new testament tradition Схід аналітично-інформаційний журнал Філософські науки, 3 (155). С. 51-56.
11. Хрипко, Світлана Анатоліївна (2018) Комунікативний чинник аксіології освіти як духовний феномен і праксеологічний інструментарій подолання посттравматичного стресу (ПТС) в умовах війни Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : [зб. наукових праць] (39(52)). С. 111-122.

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Черненко Р.А., ст. гр. 5371м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології

Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

dreams.inside60@gmail.com

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню основних аспектів сучасної освіти в Україні. Автор розглядає якість освіти в науковому, політичному, соціальному, управлінському контексті. Особлива увага приділяється розробці сучасної концепції філософії освіти як загальної теоретичної основи реформування вищої школи.*

***Ключові слова:** філософія освіти; техніка; розвиток.*

Актуальність теми зумовлена тим, що перспективи реформування освітньої системи в Україні вбачаються в актуалізації гуманістично-культуротворчої філософії освіти, стратегічна мета якої полягає у становленні творчо-гуманітарної особистості як цілісного суб'єкта культури. І в основу педагогічного процесу варто покласти нову світоглядну установку, новий тип особистості, а відповідно і змінити методику виховання та навчання.

Мета статті полягає у тому, що висока якість освіти передбачає взаємозв'язок освіти і науки, педагогічної теорії і практики. Варто наголосити на тому, що забезпечення високоякісної освіти на всіх її етапах і рівнях, оцінювання її результативності має не лише педагогічний чи суто науковий контекст, а й політичний, соціальний та управлінський. Так, як політична категорія якість освіти акумулює засади освітньої політики держави на певному етапі її розвитку й головні стратегічні лінії розвитку національної системи освіти в контексті світових тенденцій. Як категорія управління вона визначає стратегії впливу на певні показники функціонування системи освіти й вибирає можливі напрями її змін та розвитку.

Як соціальна категорія якість освіти відображає суспільні ідеали освіченості та окреслює загальну мету освіти, законодавчо визначені й нормативно закріплені в державних стандартах освіти.

Як педагогічна категорія якість освіти є квінтесенцією: сутності поняття; процедур діагностування; аналізу явищ і властивостей суб'єктів освітнього процесу. В цьому сенсі вона має відповідати: особистісній і суспільній меті освіти; політичній стратегії її розвитку в контексті вітчизняних і світових тенденцій; закономірностям менеджменту освіти на всіх рівнях управління (державному, регіональному, муніципальному, інституційному, особистісному тощо) [6].

Філософська категорія якості трактується як істотна визначеність, завдяки якій розглянутий об'єкт (знання) є саме цим, а не іншим об'єктом, а його складові елементи (якості знань) характеризують специфіку, що дозволяє виокремлювати один об'єкт серед інших (за

наявності певних якостей, рівня їх сформованості). Отже, якістю прийнято називати властивість об'єкта, що складає його стійку, постійну характеристику, таку, що виявляє його сутність [2, 6].

У сучасній Україні "філософію освіти" визначають як сукупність світоглядних теорій, які зумовлюють методологію виховання і навчання, становлення відповідного типу особистості. Це проміжна ланка між філософією і теорією педагогіки, яка виникла з метою вирішення тих складних проблем, що появилися на стику філософії з педагогічною діяльністю. В умовах трансформації суспільства вона забезпечує оволодіння знаннями і технологіями сучасної освітньої діяльності. В поле її функціонування також входить обґрунтування аксіологічних та педагогічних передумов формування особистості, яка визначить своє місце в новому, динамічному, сучасному соціумі з метою самореалізації [1, 11].

Основна ідея, на яку спирався курс реформування нашого суспільства після отримання Україною незалежності, зводилась до того, що основним недоліком радянського соціалізму було визнання явного пріоритету загальних (державних) інтересів над частково індивідуальними. З середини 1990-х рр. почала розроблятися концепція нового центрризму, спрямована на розкриття кращого розв'язання суперечності між частково індивідуальним та соціально-комуністичним принципами. В останні роки більшість учених схилиються до думки про однобічність і хибність ідеї пріоритетної ролі лібералізації [1, 58].

Нині в Україні існує три концепції освіти, пов'язані з напрямками сучасної філософії освіти:

1. *Концепція гармонійної цілісності*, що сприяє реалізації ідей створення єдиної, цілісної, гармонійної теорії педагогіки і централізованої системи управління освітою [1, 16]. Ідеї цього напрямку філософії освіти застосовуються для розв'язання проблем сучасної педагогіки, а саме для подолання розриву між предметами, що вдосконалюються, та вирішенням важливих суперечностей педагогічного процесу. Йдеться про пріоритетну роль педагога та відведення студентові в основному пасивної ролі об'єкта педагогічного процесу, надавання його інтересам другорядного значення.

2. *Релятивістсько-плюралістична концепція*, яка визнає необхідність застосування принципів плюралізму, педоцентризму та релятивізму в педагогічній діяльності, пріоритетність ролі індивідуальних інтересів над громадськими.

Другий напрям виходить з протилежних, по відношенню до першого напрямку, вихідних принципів. Він полягає у перевазі особистісних цінностей над загальними. Цей напрям філософії освіти характеризується особливим ставленням до студента, як до основного суб'єкта педагогічного процесу. Таке відношення вимагає від викладача вироблення методик, за допомогою яких можна максимально розкрити специфічні для кожного студента здібності. Найважливіша риса цього напрямку полягає у наданні уваги формуванню творчої особистості, розвитку її унікальних здібностей, віднайденню і впровадженню методик навчання та виховання, які б могли врахувати особистісні інтереси студентів і системи їх цінностей.

3. *Синтетична концепція*, яка поєднує обидві попередні концепції освіти, визначаючи, що загальні, громадські інтереси в педагогічному процесі мають бути мінімальними.

Вихідним положенням третього напрямку філософії освіти є те, що жодна із сторін суперечностей педагогічного процесу не повинна мати пріоритетного значення по відношенню до іншого. Виходячи з того, що у якості нової методології розробки нової філософської концепції освіти та її впровадження в практику пропонується система принципів синергетичної парадигми, деякі вчені (О.О. Базалук, Н.Ф. Юхименко) наголошують на тому, що її застосування розкриває значні можливості для створення інноваційної системи, яка

заснована на синтетичній концепції "руху на випередження", бо тільки така концепція може забезпечити не лише прискорення темпів входження України в коло розвинених країн, а й подолання недоліків існуючих зараз технократично-егоїстичних форм даного руху, тобто становлення сучасної соціально орієнтованої його форми. Відповідно до такої філософської концепції впроваджується принцип діалогічної закономірності взаємозв'язку загального з одиничним.

Отже, однією з найважливіших складових нової парадигми освіти є випереджувальна функція розвитку системи освіти в сучасному суспільстві. Вона із периферійних, в соціальній структурі, перетворюється в пріоритетну, оскільки стає глобальним фактором розвитку суспільства. Це обумовлено якісно новим масштабом детермінуючого впливу системи освіти на формування реалій інформаційного типу суспільства, яке визначається характером духовного виробництва і може стати реальністю тільки через розвиток відповідних освітніх тенденцій в суспільстві [1].

Список літератури:

1. Базалук О.О. Філософія освіти: навч.-метод. посібник / О.О. Базалук, Н.Ф. Юхименко. – К.: Кондор, 2011. – 164 с.
2. Дубасенюк О.А. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти: монографія / О.А. Дубасенюк // Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи; за ред. П.Ю. Сауха – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 62-91.
3. Якісна освіта – запорука самореалізації особистості: Тези доповіді Міністра освіти і науки України Станіслава Ніколаєнка на Підсумковій колегії МОН України 17 серпня 2007 року // Освіта України. – 2007. – № 59 (839). – С. 12-13.
4. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макачук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyzsza, 2019. – P. 78-83.
5. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макачук О.М. Методологічні проблеми періодизації метаєтнічного культурно-історичного процесу: освітні імплікації // Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Дніпро: СПД "Охотник", 2019. – Ч. 1. – С. 368-371.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.

ОСВІТА - МОРАЛЬНИЙ ШЛЯХ ДО СЕБЕ

Шляхтицька Ангеліна, ст. I курсу

Спеціальність: Дошкільна освіта

Науковий керівник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Хрипко Світлана Анатоліївна

Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічний Інститут

Україна, Київ

Освіта — цілеспрямована пізнавальна діяльність людей з отримання знань, умінь та навичок або щодо їх вдосконалення. Процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості. [1, с. 1040]

Дисципліна, яка вивчає переважно методи навчання і вивчення в школах або подібних закладах у протилежність різним неформальним засобам соціалізації (наприклад, між

батьками і їх дітьми). Тому освіту можна розуміти як передачу накопичених суспільством знань молодому поколінню для розвитку в нього пізнавальних можливостей, а також набуття умінь і навичок для практичного застосування загальноосвітніх і професійних знань.

Освіта призначена, щоб дати новому поколінню початкові знання культури, формуючи поведінку у дорослому житті і допомагаючи у виборі можливої ролі в суспільстві. У широкому сенсі слова, освіта — процес або продукт "формування розуму, характеру або фізичних здібностей особистості. У технічному сенсі утворення — це процес, за допомогою якого суспільство через школи, коледжі, університети та інші інститути цілеспрямовано передає свою культурну спадщину — накопичене знання, цінності та навички — від одного покоління іншому «між поколіннями». В останні десятиліття в країнах Заходу набула широкого розповсюдження наукова експертиза у сфері освіти, яка здійснюється у формах «педагогічного аудиту», «психолого-педагогічної експертизи», «комплексної гуманітарної експертизи». [2, с.337-341]

Істинно добродесний спосіб життя пов'язаний з високим рівнем самосвідомості людини: «Учись значно більше соромитися самого себе, ніж інших...». Звідси й особлива роль, яка відводиться переконанням, коли дається оцінка моральної значущості особистості, бо: «Кращим з точки зору добродесності буде той, хто спонукається до неї внутрішнім потягом і словесним переконанням, ніж той, хто спонукається до неї законом і силою».

Зробивши моральне буття людини предметом розгляду в філософії, Сократ намітив і загальний підхід до проблем морального виховання. Добродесність для нього, по суті, одна — знання. Мораль, таким чином, є наслідком пізнання, яке, в свою чергу, виступає способом морального піднесення особистості. Переконання, про роль яких говорив Демокрит, у Сократа тільки тоді стають міцною опорою діяльності особистості, коли усвідомлюються нею як істинні. Інакше кажучи, зведення добродесності до знання й ототожнення її зі знанням стають формою утвердження моральної суверенності особистості.

У найдосконалішій державі кожен стан — каста мусить виконувати те, що йому доручено. Виконання кожним своїх обов'язків забезпечує дотримання в державі справедливості, торжества законів. Однією з функцій морального виховання Платон вважав «підкріплення законодавства». Відповідно головним завданням морального виховання в ідеальній державі ставало формування як норми практики добровільного підкорення законам. «...Треба розглянути, які якості дають змогу людині якнайкраще прожити своє життя. І вже не закон, а похвала й осуд повинні тут виховувати людей і робити їх покірними та слухняними тим законам, які будуть видані». Як зазначає В. Г. Іванов, моральний порядок в ідеальній державі Платона може бути виражений прислів'ям: «Швець знай своє шевство, а в кравецтво не лізь».

Справедливості ради зазначимо, що реалії дійсності змусили Платона визнати відсутність необхідного зв'язку між походженням людини з того чи іншого стану та її моральними й інтелектуальними чеснотами-якостями.

Самовдосконалення особистості Платон розглядає в тісному взаємозв'язку з ідеєю обов'язку. Будучи свідком процесу руйнування основ традиційної моралі («неписаних законів») у повсякденному житті й державно-політичній практиці, того стану в суспільстві, коли «все перебуває у війні зі всіма як у суспільному, так і в особистому житті й кожен із самим собою». Платон виходив з уявлення про людину як про моральну істоту в тій мірі, в якій вона здатна вийти за межі свого особистого буття. Вдивляючись у себе крізь призму цілого, всього суспільства, людина відкриває моральний стрижень, певний центр, який робить осмисленою її індивідуальну життєдіяльність. Цей стрижень — благо держави, «щоб було щасливе все в цілому...» Отже, в діяльності істинно моральної особистості має переважати

загальнозначущий суспільний зміст. Справжній громадянин мусить керуватися не особистим благом, а благом держави. [3][4]

Людяність, доброта, чесність, порядність, ввічливість – ці безцінні якості, які не тільки визначають моральний рівень особистості, але й формують гуманістичні ідеали, культуру суспільства. Спочатку людина вчиться розрізняти добрі і недобрі вчинки, пізніше – засвоює правила поведінки, сприймає їх як належне і відповідно коригує свою поведінку. Згодом вона вже знає і дотримується певних загальних норм: чесності, поваги, визнання прав інших людей тощо. А отже, відбувається формування її особистості. Карл Крас говорив: «Освіта — це те, що більшість отримує, багато хто передає та лише деякі мають».

У процесі виховання людини, поступово відкривається світ моралі. Ми повинні інтегрувати моральний, духовний і соціальний компоненти. За цих умов процес виховання реалізовуватиметься в гармонії з навколишнім світом.

«Не вірте тим, хто стверджує, ніби освіта – привілей людей вільних, а вірте філософам, які кажуть, що тільки освічені люди вільні»-Епіктет.[5, с.306]

Список літератури:

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, головний ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
2. Етика і естетика. Підручник. – М.,1999.
3. Карл Саган Світ, повний демонів. Наука як свічка у пільмі – Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2018 р. с. 306. Курс лекцій з етики. – М.,2000.с.4
4. Чепан М. Психологічна експертиза освіти // Проблеми загальної та педагогічної психології : збірка наукових праць / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. — К., 2010. — Т. XII, ч. 5. — С. 337–341.
5. Хрипко С. А. Аксиологія освіти в сфері міжпредметного дискурсу: цінне, ментальне, національне, наукове: навчально-методичний посібник / С. А. Хрипко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 402 с
6. Хрипко С. Ціннісні акценти духовно-креативних тенденцій освітньої культури в сучасній Україні. Київ, НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 260 с.
7. Хрипко С.А. Етика науки як проблема ціннісної свідомості і освітньої відповідальності (в контексті рефлексії Д. Ліхачова). Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. 2007- Сер. №7, Вип. 13 (26): 232-239.

ТІСНИЙ І НЕРОЗДІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК ФІЛОСОФІЇ І ОСВІТИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Яковлєв М.Ф., ст. гр. 5231м

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент кафедри філософії та культурології
Патлайчук О.В.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Анотація. В роботі проаналізовано антропоцентричний та екоцентричний підхід до природокористування, наведено приклади застосування даних підходів в сучасних умовах, наведено аналіз теорії про ноосферу, проведено обґрунтування необхідності екологічної модернізації свідомості суспільства.

Ключові слова: антропоцентричний, екоцентричний, світогляд, ноосфера

Вивчення педагогіки та філософії питання для третього тисячоліття надзвичайно актуальне і важливе, адже відкриває нову сторінку в розвитку людського суспільства. Яким змістом буде заповнено нову сторінку - залежить від кожного з нас, бо розпочалося

тисячоліття невинного зростання персональної відповідальності, індивідуального внеску в історію цивілізації. Основне, до чого має привести еволюція людини, це зростання вагомості особистісного досягнення, внеску в розвиток історії, до актуалізації особистісного "Я".

Формування і розвиток сучасної науки неможливий без філософії, як теоретичної основи людського світобачення, так і без розуміння філософії, як життєвого завдання. Тому в наш час зростає попит на оволодіння філософією. Наша країна перебуває в стані активного пошуку свого шляху розвитку, налагоджує культурні, економічні, політичні, суспільні та інші внутрішні і зовнішні зв'язки.[1]

Реформування суспільства характеризується удосконаленням форм та умов життєдіяльності людини, залученням усіх громадян у процес соціальної творчості. У різні періоди історії, коли старі ідеологічні й психологічні стереотипи змінюються на нову систему поглядів і цінностей, відкривається реальна можливість гуманізації соціальної сфери, реалізації особистісного потенціалу кожного громадянина нашої держави. От і Україна, як і більшість держав Європи та західного світу, переживає ряд реформ у системі освіти держави.

Вивчення філософії освіти забезпечить:

- системне засвоєння матеріалу з усього кола філософських проблем, які виникають в освіті;
- цілісне осягнення генезису освіти як інституту в історичному контексті;
- визначення ролі та значення освіти в культурі суспільства;
- визначення образу - ідеалу нового типу особистості, аргументація його основних якостей.[3]

Процес гуманізації та гуманітаризації освіти вищої школи є основним напрямом змістовного реформування системи освіти. Особливими аспектами цього процесу є :

- становлення процесу передбачає не лише формування певної системи знань, а й розвиток духовності в контексті гармонійної взаємодії усіх індивідуальних процесів світосприймання;
- становлення освіти, як фактору розвитку культури, в тому числі й розвиток освіти, як діалогу культур. Поєднання становлення особистості з оволодінням культурними цінностями сприяє вирішенню багатьох етичних проблем, є безпосереднім джерелом багатогранності та гармонійності, які, у свою чергу, виступають вирішальними критеріями особистісного буття.

Структура філософії освіти вищої школи передбачає: проблеми, що виходять з наявності протиріч та парадоксів освіти; напрями філософії освіти, що розглядають шляхи вирішення проблем: гармонійної цілісності, релятивно - плюралістичний, синтетичний; специфічні рівні рефлексії: емпіричний, теоретичний, рефлексії.

Діяльність у сфері освіти, а саме безпосередня педагогічна діяльність, тісно переплетена з основами світогляду людини, навіть якщо вона його не повністю усвідомлює.
[2]

Педагогічний процес вищої школи формує нові ціннісні орієнтації особистості, і тому у педагогічній діяльності дуже важливо керуватися такими світоглядними принципами, які орієнтують людей на творчу самореалізацію, усвідомлення власної сутності.

Сучасний учитель повинен навчати своїх учнів бути відкритими, готовими долати труднощі, орієнтуватися у новому інформаційному суспільстві, самовдосконалюватися та реалізовувати свій творчий потенціал.

Філософія, як провісниця та каталізатор реформ, що активно реалізуються у різних сферах сучасного суспільного буття в усьому світі, філософія, на ґрунті якої виникла нова "філософія освіти", – дає відповіді на ряд питань:

- як повинен бути організований педагогічний процес в сучасних умовах інформаційного суспільства;
- яким повинен бути вчитель третього тисячоліття;
- які методи та прийоми будуть ефективними та цікавими;

Саме Філософія освіти забезпечує оволодіння знаннями і технологіями сучасної освітньої діяльності в умовах трансформації суспільства. Розглядається обґрунтування аксіологічних та педагогічних передумов формування особистості, яка визначить своє місце в новому, динамічному, сучасному соціумі з метою самореалізації.

Філософію освіти визначають, як сукупність світоглядних теорій, що зумовлюють методологію виховання і навчання, становлення відповідного типу особистості.

Перспективи реформування освітньої системи, зокрема вищої школи в Україні вбачаються в актуалізації гуманістичної - культуро утворюючої філософії освіти, а її стратегічна мета полягає у становленні творчо-гуманітарної особистості як цілісного суб'єкта культури. В основу педагогічного процесу варто покласти нову світоглядну установку, новий тип особистості, а відповідно і змінити методика виховання та навчання.[2]

На думку багатьох дослідників, зокрема В. Андрущенко, В. Кременя, М. Михайлова та інших, філософію освіти немає сенсу виокремлювати в окрему галузь філософії. Адже філософія освіти розвивається у межах соціальної філософії, утворюючи комплексне та міжгалузеве вивчення системи освіти. Вона поєднує "зовнішні", щодо системи освіти, соціальні науки із "внутрішніми" - педагогікою. У широкому розумінні предмет філософії освіти - не лише філософське осягнення самого процесу отримання знань, умінь та навичок, але й більшою мірою масштабне вивчення культурних досягнень та цінностей, покликаних задовольняти потреби системи освіти.[4]

Філософія доповнює педагогіку тим основним, чого їй бракує, а саме масштабним баченням соціальних трансформацій і домінуючими світоглядними концепціями, з-поміж яких важливо виділити планетарно-космічну. Саме розуміння кожною людиною закономірності свого виникнення в структурі світобудови дає можливість шукати відповідь на одвічні філософські запитання: "Про сутність людського життя", "Про сенс людського буття", "Про ціль людського буття", "Про походження життя і людини", "Про перспективи розвитку людського суспільства" тощо.[2]

До основних засад формування планетарно-космічного типу особистості, відносяться:

- універсальність, яка в освіті має дві взаємопов'язані сторони: універсальність освіченої особистості, здатної досягати результатів та діяти в широкому діапазоні сфер життя, що об'єднують в єдиний проблемний вузол багато галузей буття;

- цілісність, що має три сторони: зміст освіти, який утримує цілісність буття в переліку навчальних предметів, методи його надання, що спираються на всі здібності людини: її інтелект, відчуття, інтерес до пізнання, а також духовна єдність світу і учня, коли їх неможливо розділити на "об'єкт і суб'єкт пізнання"; [5]

- фундаментальність - концептуальне вивчення законів світу, вироблення фундаментальних засад буття, спрямованість освіти на універсальні та узагальнені знання, істотні й стійкі зв'язки, на структурний і змістовний перегляд навчальних

курсів, узгодження один з одним для вироблення єдиних культурно-науково-освітніх просторів;

- компетентність та професійність за своїм значенням протилежні вузькій спеціалізації і включають таку обов'язкову якість, як етична позиція по відношенню до предмету свого вивчення та дослідження в контексті гармонії практичності і людяності;

- гуманізація та гуманітаризація - це процеси приведення освіти, її змісту і форми у відповідність до природи людини, її душі та духу.

Основними висновками дослідження є:

- Тісний і нероздільний зв'язок філософії і освіти вищої школи;
- Філософія освіти забезпечує оволодіння знаннями і технологіями сучасної освітньої діяльності в умовах трансформації суспільства;
- Процес гуманізації та гуманітаризації освіти є основним напрямом змістовного реформування системи освіти;
- Філософія активно реалізується у різних сферах сучасного суспільного життя в усьому світі.

Список літератури:

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту / В. П. Андрущенко - К., 2004.
2. Базалук О.О. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник / О. Базалук, Н. Юхименко - К.: Кондор, 2010. - 164 с.
3. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенка]. - К.: Вид-во НПУ імені Н.П. Драгоманова, 2009. - 328 с.
4. Клепко С. Ф. Конспекти з філософії освіти І С. Ф. Клепко - Полтава: ПОППО, 200У. - 424 с.
5. Філософія освіти: навчальний посібник / [за заг. Редакцією В.Андрущенка]. - К.: Вид-во НПУ імені Н. П. Драгоманова, 2009. - 328 с.
6. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Загальне й особливе у взаємодії культур: освітній контекст // Social sciences: history, modernity, the future, EU experience. – Wloclawek: Kujawska Szkoła Wyzsza, 2019. – P. 78-83.
7. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Макарчук О.М. Методологічні проблеми періодизації метаєтнічного культурно-історичного процесу: освітні імплікації // Теорія та практика сучасної науки та освіти: Матеріали Міжнародної наукової конференції. – Дніпро: СПД "Охотнік", 2019. – Ч. 1. – С. 368-371.
8. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни "Філософія науки" для аспірантів та здобувачів наукового ступеню доктор філософії (PhD). - Миколаїв: НУК, 2020. – 192 с.